

Κ. Λογοθέτης

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΗ

(1835 - 1910)

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ - ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Εισαγωγή - Προλεγόμενα - Ἐπιμέλεια

ΚΩΣΤΑ Ο. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΗΣΥΡΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1974

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ Ἑταιρεία Νισυριακῶν Μελετῶν εὐθύς ἀπὸ τὴν ἴδρυσή της ἀπέβλεψε στὸ νὰ παρουσιάσῃ τὸ ἔργο τοῦ Ἰωάννου Λογοθέτη. Ἐνομίζαμε πῶς ὠρισμένες σελίδες ἐνὸς τόμου θὰ ἦταν ἀρκετὲς νὰ συμπεριλάβουν τὸ ἔργον αὐτό. Ὅταν ὅμως εἶδαμε τὸν ὄγκο, ἐκρίναμε σκόπιμο νὰ ἀναβάλωμε τὴν προβολὴν αὐτῆ, ἢ ὁποία θὰ ἦταν σὲ βάρος τοῦ κύριου ἔργου τῆς Ἑταιρείας μας, τὴν ἔκδοση τόμων Ἀρχείου μὲ ἱστορικὸ καὶ λαογραφικὸ περιεχόμενον.

Ἡ παρουσίαση τοῦ ἔργου Λογοθέτη ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσῃ ἰδιαιτέρη αὐτοτελῆ ἔκδοση. Γιὰ νὰ γίνῃ ὅμως αὐτὸ ἔπρεπε νὰ προηγηθῆ ἡ προβολὴ τῆς Ἑταιρείας μας. Τώρα, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία μας, πού ἡ Ἑταιρεία μας κατέλαβε ἀξιόλογη θέση ἀνάμεσα σὲ παρόμοιες ἑταιρεῖες, ἐπανήλθαμε στὴν πρώτη μας σκέψη, νὰ φέρωμε στὴ δημοσιότητα τὸ ἔργο Λογοθέτη σὲ αὐτοτελῆ ἔκδοση.

Ὅμως στὸ σημεῖο αὐτὸ παρουσιάσθησαν καὶ οἱ δυσκολίες. Ποιὸς θὰ ἀνελάμβανε τὴ συγκέντρωση καὶ ταξινομήσῃ τῶν στοιχείων πού ὑπῆρχαν, καὶ πῶς θὰ ἐκαλύπτετο ἡ δαπάνη. Δυὸ ἀποφάσεις συνέβαλαν νὰ ὑπερνικηθοῦν οἱ δυσχέρειες αὐτές.

Ὁ κ. Κώστας Ὀδ. Σακελλαρίδης, γνωστὸς καὶ ἀπὸ ἄλλες ἐργασίες του στὰ ΝΙΣΥΡΙΑΚΑ, ἀνέλαβε τὴν ἐπιμέλεια τοῦ ἔργου, τὰ δὲ μέλη τῆς Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν ἀπεφάσισαν ὅπως ἡ Ἑταιρεία ἀναλάβῃ ὀλόκληρη τὴ δαπάνη. Σὲ ὅσους συντέλεσαν νὰ ληφθοῦν οἱ παρὰ πάνω ἀποφάσεις ἐκφράζουμε τὶς εὐχαριστίες καὶ τὰ συγχαρητήριά μας.

Μὲ τὴν κυκλοφορία τοῦ ἔργου Λογοθέτη, ὄχι μόνον ἰκανοποιεῖται μιὰ ἐπιθυμία μας, ἀλλὰ καὶ δοκιμάζουμε ἰδιαιτέρη χαρά, γιὰτὶ προβάλλουμε ἕνα πνευματικὸν ἄνθρωπο τῆς Νισύρου καὶ τὸ ἔργο του, πού γράφηκε πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια καὶ σὲ μιὰ περιοχὴ μακρὰ ἀπὸ κάθε πνευματικὴ πηγὴ πού θὰ τὸν βοήθοῦσε. Γράφηκε, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγε, «ἐν πνευματικῇ ἀπομονώσει».

Ἐμεῖς δὲν εἴμεθα ἀρμόδιοι νὰ κρίνωμε τὸ ἔργο Λογοθέτη.

Ἄλλοι θὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν κριτικὴν τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ἐὰν οἱ κρίσεις καὶ τὰ σχόλια δικαιώσουν τὴν προσπάθειά μας, θὰ δοκιμάσωμε ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση.

Γιὰ μᾶς εἶναι ἀρκετὸ ὅτι κατωρθώσαμε νὰ ξεπεράσωμε τίς πολλὰς δυσκολίας, γιὰ νὰ περισωθῇ τὸ ἔργο ἑνὸς πνευματικοῦ ἀνθρώπου τῆς Νισύρου.

Νικήτας Ὀδ. Σακελλαρίδης
Πρόεδρος
Ἑταιρείας Νισυριακῶν Μελετῶν

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ

- Ε.Ι.Κ. = Ἐμμανουήλ Ι. Καρπαθίου, ὁ μετέπειτα Μητροπολίτης Κῶ.
Αὐγ. = Αὐγή, Δωδεκανησιακὴ Ἐφημερίς.
Νισ. = Νισυριακά, περιοδικόν. Ἐκδοσις Ἐταιρίας Νισυριακῶν Με-
λετῶν.
Ν. Χ. = Νισυριακὰ Χρονικά, περιοδικόν.
Γν. = Γνωμαγόρας. Μηνιαῖον Δελτίον τοῦ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ Συλλόγου
«Γνωμαγόρας».
Κ. Σ. = Κωστ. Σακελλαρίδης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ παρουσίαση τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τοῦ Ἰωάννου Λογοθέτη δὲν εἶναι μόνον ἐκπλήρωση Χρέους ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη πνευματικὴ στοὺς παράξενους αὐτοὺς καιροὺς πού ζοῦμε, πού, μὲ τὸν χρόνο, μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ τὶς καταβολές μας. Ἀλλὰ παράλληλα καὶ μιὰ ὑποχρέωση πρὸς τὶς μεγάλες ἀξίες πού ὁ ποιητὴς προβάλλει σ' ὀλόκληρο τὸ πνευματικὸ του ἔργο: Τὴν πίστη στὸ Θεό, ἐμμονὴ στὴ θρησκεία τῶν προγόνων καὶ τὴν ἀγάπη καὶ θυσία πρὸς τὴν Πατρίδα. Αὐτὰ τὰ ἀκαταμάχητα ὅπλα τῶν σκλαβωμένων Ἑλλήνων στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν Ἐλευθερία καὶ τὴν διατήρηση τοῦ Ἑλληνικοῦ τρόπου ζωῆς τους.

Ἔχουν περάσει 64 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Λογοθέτη καὶ περισσότερα ἀπὸ 100 ἀπὸ τότε πού ἄρχισε νὰ γράφει τὰ τραγούδια του. Τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα δὲν στάθηκε ἱκανὸ νὰ σβῆσει τὴ μνήμη του στὶς γενεές τῶν Νισύριων πού πέρασαν καὶ ζοῦν ἀκόμη. Τὸ πνευματικὸ ἔργο του, ἐκεῖνο πού σκόρπια δημοσιεύθηκε καὶ ἰδιαίτερα ἐκεῖνο πού ἀπὸ στόμα σὲ στόμα σὰν παράδοση διατηρήθηκε μέχρι σήμερα στὸ νησί, εἶναι μιὰ ἀξία ὀλότελα δεμένη μὲ τὴν πνευματικὴ προσφορὰ τῆς Νισύρου. Εἶναι ἓνα μνημεῖο ἐντεταγμένο στὴ συλλογικὴ μνήμη τῆς νησιωτικῆς μας κοινότητος καὶ κάθε Νισύριος νιώθει ὑπερήφανος γι' αὐτό. Ὁ Λογοθέτης ἀφίνει μιὰ πνευματικὴ παρακαταθήκη πολύτιμη πού ἐπιβάλλεται νὰ ἀξιοποιηθῆ, πράγμα πού μόνον ἡ μελέτη καὶ ἡ ἀποτίμηση τοῦ ἔργου του μπορεῖ νὰ τὸ κατορθώσει.

Τὸ πνευματικὸ ἔργο τοῦ Λογοθέτη δὲν εἶναι μόνο τὰ τραγούδια του, οἱ ἕμμετρος μεταφράσεις ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, τὸν Εὐριπίδη, τὸ Λουκιανό, τὸν Αἴσωπο, τὴν Ἁγία Γραφή οὔτε καὶ οἱ «πρὸς Μιλτιάδην» ἐπιστολές του, τὰ ὑπέροχα αὐτὰ παιδαγωγικὰ καὶ ἔθνικα κείμενα. Εἶναι καὶ ἡ μεγάλη προσφορὰ του, στὴν ἐπίλυση καὶ πρόοδο βασικῶν προβλημάτων τοῦ νησιοῦ. Αὐτὸς ἔθεσε τὶς βάσεις γιὰ μιὰν ὀργανωμένην ἐκπαίδευση.

Ὁ Λογοθέτης σ' ὅλο τὸ βίο του φρόντισε γιὰ τὴν ὁμαλὴ λειτουργία τῶν σχολείων καὶ ἀγωνίσθηκε γιὰ τὴ βελτίωση τῶν κοινῶν καὶ γιὰ τὴν διατήρηση τοῦ Προνομιακοῦ καθεστώτος τῶν νησιῶν. Ἀγῶνας μᾶς ὀλόκληρης ζωῆς.

Θὰ προσπαθήσωμε νὰ παρουσιάσωμε τὴν προσφορὰ αὐτὴ μὲ τὴ βοήθεια

τῶν δημοσιευμάτων του στὸν τύπο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μὲ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὶς ἀναφορὲς του σὲ κρατικὲς καὶ θρησκευτικὲς ἀρχές. Γὰ γραπτὰ αὐτὰ εἶναι ἡ μοναδικὴ πηγὴ πού ἔχομε γιὰ τὰ περιστατικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ Λογοθέτης μὲ ἀπασχολοῦσε ἀπὸ τὰ παιδικὰ μου χρόνια ἀπὸ τότε, πὺ μικρὸς μαθητὴς γύριζα μὲ τοὺς συμμαθητές μου στὰ στενὰ δρομάκια τοῦ Μαντρακιοῦ καὶ τραγουδοῦσα τὴ «Βιθανία» (ἀρ. 149). Στὴν παιδική μας τότε σκέψη ὁ Λογοθέτης ἔπαιρνε τὶς διαστάσεις μιᾶς πολὺ μεγάλης πνευματικῆς μορφῆς.

Ἀπὸ καιρὸ ἀσχολοῦμαι μὲ λαογραφικὲς καὶ ἱστορικὲς ἔρευνες πὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴ Νίσυρο. Τὸ πρόβλημα ὅμως Λογοθέτης πάντοτε μὲ βασάνιζε.

Ἀπὸ πολλὰ χρόνια συνεκέντρωνα ὅ,τι εἶχε δημοσιευθῆ ἀπὸ τὸ ἔργο του καὶ ὅ,τι εἶχε γραφῆ γι' αὐτὸν ἀπὸ τρίτους.

Κατέφυγα στὴ μαρτυρία Νισυρίων πὺ τὸν πρόφθασαν στὴ ζωὴ, ἰδιαίτερα τοῦ πατέρα μου¹. Ζητοῦσα ἀπὸ αὐτὸν πληροφορίες καὶ τὴ γνώμη του γιὰ τὸν Ἄνθρωπο.

Ὁ πατέρας μου ἦταν πάντοτε ἀσθηρὸς στὶς κρίσεις του, μὰ δίκαιος καὶ ἀκριβής. Ἀκόμη βρῆκα τότε τρία γράμματα τοῦ Λογοθέτη πρὸς τὸν σύγχρονο καὶ συγγενῆ του Δημόκριτον Ξένον. Τὰ δημοσίευσα στὸ Γν. (ἀρ. 104, 105, 106).

Τὸ πάθος μου γι' αὐτὸν μεγάλωσε ὅταν ἀσχολήθηκα μὲ τὰ δημοτικὰ τραγούδια τῆς Νισύρου² καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ξεχώρισα τὴ συλλογὴ Λογοθέτη καὶ ἰδιαίτερα τὰ τραγούδια του τὰ γραμμένα σὲ Νισύριο γλωσσικὸ ἰδίωμα.

Καὶ τώρα, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ ποιητῆ (1910), ἡ κόρη του Πολύμνια Γεωργίου Σέρβη μοῦ παρέδωσε τὰ κάθε λογῆς χειρόγραφα του γιὰ νὰ τὰ ταξινομήσω καὶ νὰ τὰ παρουσιάσω. Τὸ ἔργο δύσκολο καὶ ἡ εὐθύνη μεγάλη. Μὰ κανένας δισταγμὸς ἰκανὸς νὰ ὀπισθοχωρήσω.

Μοναδικὰ ἐφόδιά μου ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη μου πρὸς τὸ ἔργο τοῦ Λογοθέτη. Ἀνέλαβα τὴ δύσκολη αὐτὴ προσπάθεια παλεύοντας μὲ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου, πὺ ἦταν φυσικὸ νὰ βρῶ στὰ κατάλοιπα χαρτιά τοῦ ποιητῆ καὶ μὲ τόσα ἄλλα προβλήματα πὺ αὐτόματα προκύπτουν.

Πηγὲς στάθηκαν τὰ χειρόγραφα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔχει δημοσιευθῆ. Ὅσα τραγούδια του εἶδαν σποραδικὰ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὰ παρέβαλα μὲ τὰ χειρόγραφα του. Σ' ὅσες περιπτώσεις ὑπῆρξαν δια-

1. Ὀδυσσεὺς Σακελλαρίδης: γεννήθηκε στὴ Νίσυρο τὸ 1866. Σὰν δάσκαλος δίδαξε κατὰ τὰ ἔτη 1892 ἕως 1896 καὶ 1898-1899. Διετέλεσε Δήμαρχος σὲ δύο περιόδους καὶ ἐπὶ χρόνια ἦταν μόνιμο μέλος τῆς Ἐφορίας τῶν Σχολῶν καὶ τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου. Πέθανε τὸ 1942 στὴν Ἀθήνα.

2. Νισ. Τόμος Β. (ΚΣ). Τὸ Νισύριο δημοτικὸ τραγούδι (σελ. 5 ἕως 213).

φορές μεταξύ δημοσιευθέντων και χειρογράφων, έπεκράτησε τὸ κείμενον τῶν τελευταίων. Ὅσα εἶχε δημοσιεύσει, μὲ ἐπιμελημένη πάντοτε φροντίδα, ὁ Ἐμμ. Ι. Καρπαθίου (Ε.Ι.Κ), ὁ μετέπειτα Μητροπολίτης Κῶ³, διετήρησα τὶς ὑποσημειώσεις του γιατί λόγω ἡλικίας ἦταν σὲ θέση νὰ προσφέρει σωστὲς καὶ χρήσιμες μαρτυρίες.

Γιὰ τὴν προσφορὰ τοῦ Λογοθέτη στὰ κοινὰ τοῦ νησιοῦ, στὴν παιδεία καὶ στοὺς ἄλλους τομεῖς, πηγὲς στάθηκαν ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὅσα ἀνέφερα παραπάνω καὶ οἱ ἔγγραφες μαρτυρίες τοῦ λαογράφου σχολάρχου Γεωργίου Παπαδοπούλου⁴, τοῦ Ὀδυσσεά Σακελλαρίδη καὶ τοῦ Μητροπολίτη Ἐμμ. Καρπαθίου.

Ὁ Ὁ. Σακελλαρίδης σὲ γράμμα του μὲ ἡμερομηνία 22.6.33 ἀναφέρει:

«Ὁ Ἰωάννης Λογοθέτης ἦτο εὐφυῖα μεγάλης δυνάμεως, διανοητικῆς ἀπαράμιλλος, μελέτη ἐνδελεχῆς κατέστησεν αὐτὸν ἕνα ἐκ τῶν σπανίων λογίων τῆς ἐποχῆς του καὶ δικαίως ἀνεγνωρίζετο καὶ ἀπεκαλεῖτο παρὰ τῶν τότε διαρουνμένων τῶν πλησίων νήσων ὡς ὁ λογιώτερος τῆς Δωδεκανήσου. Χειριστὴς τοῦ καλάμου ἀπαράμιλλος, φαντασία ποιητικῆ, εὐθυμολόγος, χιουμοριστὴς, ἐὰν ἐπεδίδeto εἰς τὴν λογοτεχνίαν θὰ ἐδημιούργει ἀριστουργήματα».

Ὁ τότε Ἀρχιμ. Ἐμμ. Ι. Καρπαθίου εἰς τὸ περιοδικὸν «Γρηγόριος Παλαμᾶς» Θεσ/νίκης (ἔτος Κ, σελ. 97) γράφει:

«Ἄνθρωπος ἐνάρετος, οἰκογενειάρχης χρηστός, πατὴρ «καλὸς καὶ ἀγαθός», ζηλωτὴς Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς φιλόπατρις ὅσον ὀλίγοι, ἐραστὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, προικισμένος μὲ τὸ τάλαντον τῆς ποιήσεως, ὁ ἀείμνηστος Ι. Λογοθέτης ὑπῆρξεν ἀξία μελέτης φυσιογνωμία καὶ ὑπέροχος Δωδεκανησιακὴ προσωπικότης. Εἶναι καθήκον δικαιοσύνης, σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Ι. Λογοθέτην νὰ γνωσθῆ τὸ ἔργον του. Θὰ τιμηθῆ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἢ μικρὰ πατρίς μου».

Ἡ οἰκογενειακὴ καταγωγὴ τοῦ Ι. Λογοθέτη μᾶς δίδεται ἀπὸ τὸν ἴδιον στὸ ἀπὸ 30.10.1889 γράμμα του πρὸς τὸν γιὸ τοῦ Μιλτιάδη. Ἐκεῖ ἀναφέ-

3. Γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο του βλέπε Νισ. Δ' Τόμος, σελ. 367. Ὅμοιος εἰς τὰ Ν.Χ. ἔτος 3ον τεῦχος 16 σελ. 7-11 τοῦ ἰδίου «Τί ἔχα δημοσιεύσει διὰ τὴν Νίσυρον», ἔθνα ἀναφέρει ποῦ καὶ τί ἔχει δημοσιεύσει ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Ι. Λογοθέτη.

4. Τελειόφοιτος τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Σὰν Σχολάρχης δίδαξε ἐπὶ πολλὰ χρόνια στὴ Νίσυρο. Ὁ πρῶτος ποὺ ἀσχολήθηκε μὲ λαογραφικὰς μελέτες τῆς Νισύρου. Ἡ ἐργασία του αὐτὴ τιμήθηκε μὲ τὸ Ζωγράφειον Ἐπαθλον. Ὑπέβαλε καὶ στὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἀξιόλογες λαογραφικὰς ἐργασίας. Ἔργα του: 1) Γενικὴ Γεωγραφικὴ καὶ Ἱστορικὴ περιγραφή τῆς Νήσου Νισύρου μετὰ τῶν πέριξ νήσων καὶ αἱ θερμοπηγαὶ αὐτῆς, ἔτος 1909, 2) Τὸ Νισυριακὸν Ἡμερολόγιον, ἔτος 1923.

ρει ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὴν ἴδια Νισυριακὴ οἰκογένεια τοῦ προσέφερε ἓνα μέλος τῆς στὸ μαρτυρολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν Ἅγιον Νικήτα τὸν Νισύριον⁵. Πρόγονός του ἦταν ὁ ἀδελφός του Ἁγίου Ἰωάννης, ὅπως γράφει:

«*Εἰμι τέτατος κατιῶν ἔκγονος κατ' εὐθείαν γραμμὴν*». Ὁ πάππος αὐτοῦ ἀπέφυγεν ἐν Ἀλικαρνασῶ τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον χρήμασι διαφθείρας τὸν ἐκτελεστήν τῆς ἀποτροπαίας ἀποφάσεως, ὁ δὲ πατήρ μου, τὸ ἀδαμάντινον ἐκεῖνο στῆθος, ὁ θερμὸς καὶ διάπυρος φιλικὸς ἐδοκίμασε μὲν πολλὰ καὶ εἶχε κεκρυμμένα τὰ δύο αὐτοῦ τέκνα τὸν θεῖον σου Νικόλαον καὶ τὴν θείαν σου Χ. Μαρίαν ἐντὸς βαράθρου μετ' ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὸ 1822. Ἐβλεπεν ὁμως σημαίας Ἑλληνικὰς κυματιζούσας ἔμπροσθεν τῆς Κάμπτης τοῦ Γυαλιῶ⁶, ὅτε ἐκεῖνος διελέγετο μετὰ τοῦ ἀθανάτου Μιαούλη περὶ τῆς πυρπολήσεως τῆς Αἰγυπτιακῆς φρεγάτας πρὸ τῆς νήσου Στρογγύλης⁷, ἔνθα οἱ πυροφόροι δελφίνες τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετσῶν ἐξεδίκουν τὸ ὑπὸ τοῦ αἰμοβόρου Ἀχμέτ Χαμτζᾶ χυθὲν αἷμα τῶν Νισυρίων κατὰ τὸ ἔτος 1455 καὶ τὰς σφαγὰς καὶ διώξεις τοῦ 1457 καὶ 1471⁸. Καὶ συνεχίζει: «ἴσως φανῶ καὶ ἐγὼ ἐπὶ τέλους εὐτυχῆς βλέπων τοὺς υἱοὺς μου γνωρίζοντας τὴν ἀποστολὴν των καὶ κληρονομοῦντας παρὰ τῶν προγόνων των, μετὰ τοῦ ὀνόματός των, καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἀφοσίωσιν ἐκείνων, προσέχοντες καθ' ὅλα... ὅτι (οὐδὲ περὶ ὁμοίας ψυχῆς ἀγωνιοῦμεν ἕκαστος).

Ἀπὸ τὸ κείμενο αὐτὸ βλέπουμε ὅτι ὁ Λογοθέτης κατήγετο ἀπὸ προγόνους τοῦ εἶχαν σὰν βίωμά τους τὴ θυσία πρὸς τὴν Πίστη καὶ τὴν Πατρίδα. Σὰν ἀπόγονος δὲ αὐτῶν εἶχε πλήρη συναίσθηση τοῦ χρέους, ὅπως τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ τὰ παιδιά του συνεχίσουν τὴν ὠραία παράδοση τῆς οἰκογένειας. Μητέρα του ἦταν ἡ Εἰρήνη Παπαγιάνκουμου. Τὸ ἐπίθετο Λογοθέτης ἔλαβε ὁ πατέρας τοῦ ποιητῆ. Τοῦτο τὸ ἀναφέρει ἰδιόχειρα ὁ ἴδιος στὸ χειρόγραφο δίπλα στὸν τίτλο τοῦ τραγουδιοῦ του «Εἰς τὸ πηγάδι τοῦ Γυαλιῶ»:

«I. Λογοθέτου πατήρ του Χατζῆ Μιχαῆλ Λογοθέτης ἢ ἀρχῆθεν Πετροῦτσος μεμνημένος τῆς Φιλικῆς ἐταιρείας μετὰ τοῦ Πατμίον Θέμελην».

5. Περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου ἀναφερόμεθα: Περιλαμβάνεται εἰς τὸν Συναξαριστὴν τῶν 12 μηνῶν τοῦ ἑνιαυτοῦ τοῦ Νικοδήμου Ἁγιορείτου: Ἐκδοσις Θ. Φιλαδελφῶς-Νικολαΐδου, Τόμος 2ος Ἰουνίου 21 Ἀθῆναι (1868). Κ. Σάθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία σελ. 604 Ἀθῆναι (1868). Γ. Ζαβίρα, Νέα Ἑλλάς ἢ Ἑλληνικὸν Θέατρον, σελ. 202 Ἀθῆναι (1872). Κ. Δουκάκη, Μέγας Συναξαριστὴς τόμος ΣΤ, σελ. 250-257. Ἀρχ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Οἱ Νεομάρτυρες σελ. 33, Ἀθῆναι (1922). «Γρηγόριος Παλαμᾶς» Θεσ/νίκης ἔτος Θ σελ. 274-279. Ἐμμ. Ι. Καρπαθίου, Ὁ Ἅγιος Νικήτας ὁ Νισύριος, Ἀθῆναι (1932).

6) Νῆσι ἀπέναντι τῆς Νισύρου ὅπου ἦτο ἀραγμένους ὁ Ἑλληνικὸς Στόλος ὑπὸ τὸν Ἄνδρ. Μιαούλη πρὸ τῆς ναυμαχίας τοῦ Γέροντα.

7. Βλέπε ποίημα «Εἰς τὸ Πηγάδι τοῦ Γυαλιῶ» (ἀρ. 65).

8. Νισ. Τόμος 3ος σελ. 144 (Κ.Σ.) «Ἡ ἱστορία τῶν Πρόνομίων τῶν Νοτίων Σποράδων».

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα στὸν Μιχ. Λογοθέτη, ἄνθρωπο θρησκευόμενο, εἶχε ἀπονεμηθῆ τὸ ἐκκλησιαστικὸ ὀφφίτσιο «Λογοθέτης». Καὶ ἀπὸ τότε τοῦτο ἀντικατέστησε τὸ οἰκογενειακὸ ἐπίθετο Πετροῦτσος. Ζηλωτῆς Χριστιανὸς ἔγινε Χατζῆς καί, ὅταν ὑπέγραφε, ἄρχιζε μὲ τὸ Χατζῆς. Σὲ δημοσιευθὲν προικοσύμφωνο (ἐγκλαβή) 8.10.1837 τῆς Παπαδιᾶς Π. Ἰωάννου Καρμώρη πρὸς τὴν κόρη της Εὐφροσύνη ὑπογράφει ὡς μάρτυρας ὁ Χατζῆ Μιχαὴλ Λογοθέτης⁹.

Ὁ Λογοθέτης γεννήθηκε τὸ ἔτος 1835 καὶ ἦταν τὸ τελευταῖο παιδί τῆς οἰκογένειάς του¹⁰. Εἶναι χρήσιμο νὰ κάνουμε μιὰ ἀναδρομὴ στὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε τότε στὰ νησιά μας, τὴν ἐποχὴ ποὺ γεννήθηκε ὁ Λογοθέτης.

Ἔχουν περάσει μερικὰ χρόνια ποὺ τὸ Ἑλληνικὸ ἔθνος ἀπέκτησε τὴν ἐλευθερίαν του. Ἔστω κι ἂν ἔγινε κράτος μόνον ἓνα μικρὸ κομμάτι ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ χῶρο. Τὰ Δωδεκάνησα, παρὰ τοὺς ἀγῶνες τοὺς κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821, ἔμειναν τελικὰ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπικράτεια τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ὅπως καθωρίσθηκε μὲ τὸ Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου 1830. Παράλληλα ὅμως οἱ νησιῶτες μὲ τοὺς ἀγῶνες καὶ τὴν ἐπιμονή τους κατῴρθωσαν νὰ ὑποχρεώσουν τοὺς Τούρκους μὲ φερμάνι τοῦ Σουλτάνου Μαχμουτ Β΄ τὸ 1835 νὰ ἐπιββαιώσουν τὴ διατήρηση τοῦ ἀπὸ χρόνια ἰσχύοντος Προνομιακοῦ καθεστώτος, ποὺ ἔναντι πληρωμῆς κατ' ἀποκοπὴ (Μακτοῦ) ποσοῦ φόρου κάθε χρόνον:

«Αἱ συμπίπτουσαι κοινὰ καὶ ἰδιωτικὰ ὑποθέσεις (τῶν κατοίκων τῶν νήσων των) θέλουσιν ἐξετάζεσθαι καὶ τελειοῦσθαι μὲ τὴν γνώμην καὶ τὴν βουλὴν των κατὰ τὰ τοπικὰ των ἔθιμα».

Ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνισμὸς μὲ τὸ νὰ ὑπάρχει πλέον Ἑλληνικὴ Πατρίδα ἀνεθάρρυνε. Πίστευε ὅτι εἶχε γίνει ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ὑποδούλων. Στὰ νησιά ἡ διατήρηση τοῦ Προνομιακοῦ καθεστώτος ἔκαμε τὴ ζωὴ πιὸ ἀνθρώπινη. Τὸ κρυφὸ σχολεῖδ ἀντικατέστησε τὸ ὀργανωμένο σχολεῖδ. Ἡ μάθηση ἀπὸ ἰδιωτικὴ προσπάθεια γινότανε σιγὰ σιγὰ ἡ μεγάλη ὑπόθεση τῆς Δημογεροντίας καὶ τοῦ συνόλου τῶν κατοίκων. Τὸ Ὀκτωῆχι ἔπαψε νὰ εἶναι τὸ μόνο ἀναγνωστικὸ. Στὴν ἀρχὴ ὑπῆρξαν ἀντιδράσεις. Ἔφθασε ὁ Κων. Σακελλαρίου¹¹, ὁ μετέπειτα Κων. Ξένος, νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Πα-

9. Νισ. Τόμος Α, σελ. 40-41 Π. Καλογήρου, «Ἡ Γενεολογία τοῦ Νεομάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου ὑπὸ τὸ πρῖσμα γραπτῶν ἀποδεικτικῶν».

10. Τὰ παιδιὰ τοῦ Μιχ. Λογοθέτη ἦσαν ὁ Νικόλαος, Γεώργης, Ἰάκωβος, Μαρία Χατζῆνα, Καλὴ καὶ Ἰωάννης.

11. Κ. Σακελλαρίου, μαθητῆς τοῦ Καίρη, τὸ 1831 σὰν ἐκπρόσωπος τῶν Νισυρίων μαζί μὲ Πρεσβείαν Συμαίων πῆγε στὴν Κων/πολὴ γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴν παραμονὴ τῶν Δωδεκανήσων στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπικράτεια. Ἐδίδαξε στὴ Νίσυρο, στὸ Ἄϊδι, στὸ Καστελλόριζο, στὴν Κῶ καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ. Ἦταν ἓνας ἀφανὴς Δάσκαλος τοῦ Γένους (Νισ. Χρ. Τεύχος 14-17. Κ.Σ. «Ἱστορικὰ ἔγγραφα Νισύρου»).

τριάρχου Κων/πόλεως Κωνσταντίου¹² για να πείσει τους Νισύριους να στέρξουν στη σύσταση σχολείου. Ο Πατριάρχης τους άπηθύθυε νουθεσίες και συστάσεις με τὸ ἀπὸ 19.6.1831 ἔγγραφόν του. Μᾶλλον ὅμως οἱ συμβουλές αὐτὲς δὲν ἔφεραν ἀποτέλεσμα.

Οἱ Νισύριοι ἦταν λαδὸς ἀποκλειστικὰ δασμένους στὴ γεωργία. Ἐλάχιστοι στὰ πιὸ παλιὰ χρόνια μετανάστευαν. Μετὰ τὸ 1820 ὅμως ἄρχισαν νὰ ξενιτεύονται στὴν Πόλη καὶ στὴν Ὁδησσό. Ὁ Παπαγιάννης Σακελλάρης ὑποχρεώνεται ὕστερα ἀπὸ ἐπιμονὴ τοῦ γιου τοῦ Κωνσταντῆ νὰ τὸν στείλει γιὰ σπουδὲς κοντὰ στὸν Θεόφιλο Καίρη. Ἔτσι κι ὁ Μιχάλης Λογοθέτης στέλνει τὰ παιδιὰ του στὴν Πόλη γιὰ σπουδές. Τὸν πρωτογιοῦ τοῦ Νικόλαο, ποὺ σπούδασε δικηγόρος, καὶ τὸ στερνοπαίδι τοῦ Ἰωάννη, ποὺ φοίτησε στὴ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆ.

Ἐπιμείνουμε στὴν ἀναδρομὴ αὐτὴ γιὰ νὰ δείξουμε πὼς ὁ Λογοθέτης μαζί με τὸν Κων/νον Ξένον στάθηκαν οἱ πρῶτες προσδοκίες τοῦ νησιοῦ γιὰ μιὰ πνευματικὴ του ἄνοδο. Ὁ βίος καὶ τῶν δύο ἀπέδειξε ὅτι εἶχαν μεγάλη συναίσθηση τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ χρέους.

Στὶς σπουδές του στὴν Πόλη ὁ Λογοθέτης ἀντιμετώπισε μεγάλες χρηματικὲς δυσκολίες, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς «πρὸς Μιλτιάδην» ἀπὸ 30.6.1884 ἐπιστολῆς του:

«Τὰ τελευταῖα ἔτη τῶν σπουδῶν μου διήλθον ἐν μεγάλῃ στενοχωρίᾳ καὶ δυστυχίᾳ, διότι οἱ ἀδελφοί μου εἶχον καταστραφῆ, ὁ πατήρ μου δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ συντηρήσῃ, ἡ δὲ φιλοτιμία μου δὲν μοι ἐπέτρεπε νὰ ὀπισθοχωρήσω. Ὅ,τι λοιπὸν γνωρίζω τὸ ἀπέκτησα διὰ κόπου καὶ ἀγώνων».

Εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιστολὴν ἀναφέρει ὅτι:

«Σπουδάζων τότε καὶ πενέστατος ὢν μετέβαινον εἰς τοὺς στρατῶνας τῶν Γάλλων μετὰ τὸ τέλος τῶν παραδόσεων καὶ ἔκαμνον διαφόρους ὑπηρεσίας, ἃς μοι ἀνέθετον οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ διευθύνται μετὰ τὰ ὀλίγα γαλλικὰ μου ἄτιμα τότε ἦσαν σπανιώτατα, οἱ εὐγενεῖς ἐκεῖνοι ἄνθρωποι μετὰ ἀντήμειβον καλῶς, διότι ἐγίνωσκον ὅτι ἤμην πέννης σπουδαστής. Τὸν χρόνον δὲ τὸν ὀποῖον ἐδασπᾶν τὸν ἀνεπλήρου διὰ τῆς νυκτερινῆς μελέτης».

Τὰ παραπάνω κείμενα μᾶς δίδουν ὀλοκάθαρα τὴν εἰκόνα τῆς ἐργατικότητος, τῆς φιλομάθειας τοῦ Λογοθέτη. Οἱ δυσκολίες αὐτὲς χαλύβδωσαν τὸν χαρακτήρα του καὶ μαζί με τὴ μεγάλη κληρονομία τῶν θυσιῶν τῶν προγόνων του συνέτειναν στὴν ὀλοκλήρωση τῆς προσωπικότητάς του, ποὺ δὲν δεχόταν κανένα συμβιβασμὸ σὲ θέματα ἐθνικῆς συμπεριφορᾶς. Ὁ τελευταῖος

12. Ν.Χ. τεῦχος 17, σελ. 25. Κ.Σ. «Κῶδιξ Πατριαρχικῆς ἀλληλογραφίας» ἀρ. 13ος, σελ. 97.

αὐτὸς ὕρος νομίζω ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη περιεῖχε ὅλες τὶς ἀξίες πάνω στὶς ὁποῖες ἐστηρίζετο ὁ ἀγώνας τῶν ὑποδούλων γιὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ Γένους.

Μετὰ τὴν ἀποφοίτησή του ἀπὸ τὴ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ δίδαξε σὲ διάφορες πόλεις τῆς Θράκης, περισσότερο χρόνο στὴ Χιλὴ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Στὸ ποίημά του «Εἰς τὸν Ἅγιον Εὐθύμιον» (ἀρ. 187) ἀναφέρει («ἐν Χιλῇ, Δεκέμβριος 1862»).

Ὁ Νισύριος λαογράφος καὶ σχολάρχης Γ. Παπαδόπουλος, στὸ βιβλίον του «Γενικὴ Γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ περιγραφή τῆς Νήσου Νισύρου κλπ.», ἔκδοσις 1909 σελ. 46, ἀναφέρει:

«Κατὰ τὸ ἔτος 1865 ἤρξατο ἡ Νίσυρος ἀμιλλωμένη ταῖς λοιπαῖς Νοτιαῖς Σποράσι, δι' ὃ προσκλήθει¹³ ὁ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένων καὶ ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς Θράκης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου εὐδοκίμως διδάσκων τὴν τότε ἐν χρήσει εἰς ἅπαντα τὰ ἐκπαιδευτήρια μέθοδον τοῦ Κοκκῶνη, ὁ ἐλλόγιμος Ἰωάννης Λογοθέτης ἀνέλαβε τὴν διδασκαλίαν καὶ πνευματικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς Νισυριακῆς νεολαίας, ἐξ οὗ καὶ χρονολογεῖται ἡ ἴδρυσις διαρκοῦς δημοτικῆς σχολῆς καὶ νέα ἐποχὴ δράσεως πρὸς τὴν ἠθικὴν σταδιοδρομίαν τῆς νήσου, δι' ὃ καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀφίξεως τοῦ ρέκτου τούτου ἀνδρὸς ἰδρῦθη τετρατάκτος δημοτικὴ σχολὴ κατὰ τὸ σύστημα τῆς λεγομένης ἀλληλοδιδασκατικῆς μεθόδου, δίτακτος καὶ ἐνίοτε τρίτακτος Ἑλληνικὴ Σχολή, ἐν ἧ πάντες οἱ σήμερον λόγιοι καὶ διαπρεπεῖς Νισύριοι ἐξεπαιδεύθησαν».

Ἄπὸ τὸν σχεδὸν σύγχρονον τοῦ Λογοθέτη Γ. Παπαδόπουλον πληροφοροῦμεθα πόσον ὁ πρῶτος συνέβαλε στὸ νὰ τεθοῦν οἱ βάσεις γιὰ μιὰ συστηματικὴ ἐκπαίδευση τῶν τέκνων τῆς Νισύρου. Γιὰ τὴν ἱστορία ἀναφέρω ὅτι ἡ Δημογεροντία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπὸ ἔλλειψη χρημάτων τοῦ καθυστεροῦσε τὶς ἀμοιβές του καὶ θυμᾶμαι πῶς στὸ ἀρχεῖο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σπηλιανῆς ὑπῆρχε ἀναφορά του πρὸς αὐτήν, ποὺ διαμαρτύρεται γιὰ τὶς καθυστερήσεις τῆς πληρωμῆς τῶν μισθῶν του καὶ ὑπογράφει ὡς Ἰωάννης Λογοθετόπουλος. Τὴν ἴδια κατάληξιν ἐπιθέτου χρησιμοποιοεῖ ὑπογράφοντας ὡς μάρτυρας στὸ προικοσύμφωνον (22/1/1867) τοῦ Ν. Ἀποστολίδη πρὸς τὴν κόρη του Ἄννα (Ν.Χ.

13. Ἡ ἀδελφὴ του Καλὴ γιὰ νὰ τὸν συγκινήσει νὰ ἐπιστρέψει στὴ Νίσυρον τοῦ ἔγραψε τὸ ἐξῆς τετράστιχο:

«Ὁ Ἰησοῦς σπλαχνίσθηκε τὴ Μάρθα καὶ Μαρία
κ' ἀνέστησε τὸ Λάζαρον χωρὶς ἀμφιβολία
κ' ἐσὺ καλέ μου ἀδελφέ πῶς δὲν λυπᾶσαι ἐμένα
ποῦ σ' ἔχουμε ἓνα μοναχὸ νὰ μείνης εἰς τὰ ξένα»;

Στὴ συλλογὴ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Λογοθέτη εἶναι τέσσερα ὑπέροχα μοιρολόγια τῆς Καλῆς. Περιλαμβάνονται στὸ «Νισύριον Δημοτικὸν Τραγοῦδι» τοῦ Κ.Σ., Νισ. Τόμος Βος σελ. 163-164 (ἀριθμ. 172, 173, 174, 175).

τευχ. 15 σελ. 23). (Εὐτυχῶς μετέπειτα δὲν κράτησε τὴ κατάληξη -όπουλος).

Στὴ Νίσυρο δίδαξε μόνον ἓνα χρόνο. Ὁ πλούσιος γάμος του τὸν ἀκατεβίβασε ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς ἑδρας). Παντρεύθηκε τὴ Μαρία τοῦ Νικολάου Ἀποστολίδη, μεγαλέμπορου καὶ ιδιοκτῆτη μεγάλων ἐκτάσεων στὴν ἀπέναντι τῆς Νισύρου περιοχὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἔλαβε προῖκα τὸ μεγάλο τσιφλίκι τῆς Πέτσας κι ἔτσι ὁ Λογοθέτης ὑποχρεώθηκε νὰ ἀναλάβει τὴ διαχειρισή του.

Ἐκεῖ, ὅπως γράφει ὁ Ὀδυσσεὺς Σακελλαρίδης, «διατρίψας ὡς ἐν ἐξορίᾳ τὸν περισσότερον χρόνον τοῦ βίου του εὐρίσκει παρηγορίαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐσχημάτισε μίαν λαμπρὰν βιβλιοθήκην παντοδαπῶν συγγραμμάτων τὴν ὁποίαν εὗρον ἀνέπαφον τὰ τέκνα του, μεγάλης ἀξίας διότι εἰρήσθω ἦτο πολὺ βιβλιοφίλος».

Ὅτι ἀπέμεινε ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ δωρήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους του στὴν βιβλιοθήκη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σπηλιανῆς.

Ὁ καλὸς γάμος βέβαια ἔλυσε τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα ποὺ τόσο τὸν βασάνισε κατὰ τὴν περίοδο τῶν σπουδῶν του καὶ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἀποκτήσει σπάνια βιβλία, ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τις πιὸ ἀξιόλογες ἐκδόσεις ἀρχαίων Ἑλλήνων Συγγραφέων. Ἀποσπάσθηκε ὅμως ἀπὸ τὸ δρόμο ποὺ ἡ μόρφωση καὶ οἱ πνευματικὲς του ἀνησυχίες τὸν προετοίμαζαν. Ἀλλὰ καλλίτερα ἄς ἀφήσουμε τὸν ἴδιο νὰ μᾶς πεῖ τὸν πόνο του, τὸ μαρτύριο, τὸ δράμα τοῦ ξεριζωμοῦ του. Σ' ἓνα γράμμα του ἀπὸ τὴν Πέτσα (4.10.1881) πρὸς τὸν συγγενῆ του Δημόκριτο Ξένον γράφει μετὰξὺ ἄλλων:

«Παρέχω σοι ἐν ἐμοὶ τὸ παράδειγμα ὅταν καταμετρήσω φίλον τέκος (δὲν ἔχω νὰ σὲ ὀνομάσω οἰκειότερον) ὅτι κατεβιβάσθην ἀπὸ διδασκαλικῆς ἑδρας, δι' ἧς βίον προσφιλή καὶ ἐπέραστον ἐμοὶ εἶχον ἀσπασθῆ καὶ ἀφ' ἧς στάδιον εὐρὸν ἐν πνευματικῷ κύκλῳ διεώρων καὶ τυλιχθεὶς εἰς ἰλὺν, κόπας δὲν τὸν ἀθῆνα εἰς ζυγὸν ἀπόζοντα καὶ σφόδρα μοὶ ἐπαχθῆ ἐξεσφενδονίσθην, ἵνα μὴ φορτικώτερον εἶπω, εἰς τὴν χεῖρονα ἐξ ὅσων ὁ οἶκος εἶχε γωνίαν. Ἀναγκάζομαι ἵνα ἐργάζομαι βαναύσως οὐχὶ μόνον πρὸς τὴν ἔφρασιν καὶ τὴν θέλησίν μου καὶ παρὰ τις ἔξεις καὶ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μου ἐνῶ ἄλλοι ἀπὸ... ἤδη τετύφονται ἐν τῇ παραδόξῳ μεταβολῇ τῆς τύχης των καὶ γαυριῶσι πανήμεροι καὶ παννόχιοι ἐν τῇ ζωῇ των τῆς καλλίστης μερίδος μεταλαχόντες. Ὅταν μελετήσω ὅτι ἐδολοφόνησα ἐμαυτὸν καὶ τὸν προορισμὸν μου. Ὅταν ἀποβλέψω ὅτι οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς (οὔτε φίλον ὠφελῆσαι οὔτε ἐχθροῦ ἀμύνασθαι). Ὅταν ταῦτα πάντα καὶ πλεῖστα ἄλλα φέρω ὑπ' ὄφει, εἰς ποῖον σημεῖον νομίζεις φθάνω; εἰς τὸ σημεῖον τῆς αὐτοχειρίας καὶ πολλάκις κατεκλήθην δεδεμέναις χερσὶ καὶ τὰ ὄπλα ἐξήγαγον τοῦ δωματίου μου μὴ τυχὸν ἐν στιγμῇ παραφορᾶς πρὶν εἰ ὁ βασιλεὺς νοῦς προλάβῃ ἵνα κάμῃ χρῆσιν τῆς ἰσχύος του, διαχειρισομαι ἐμαυτὸν.

Τοῦτο οὐδεὶς ἄλλος γινώσκει διότι καὶ οὐδεὶς ἄλλος πλὴν σοῦ ἤκουσεν ὅτι φοβοῦμαι μὴν ἀποθάνω ἐκ θλίψεως. Σκέπτομαι ὠριμότερον καὶ ἀποφασίζω

σκοπιμότερον, ανατρέχω εις την ιστορίαν. "Αν γενναῖαι καρδίαι ἐν τῇ παραφροσύνῃ ἐτόλμησαν τὸ τόλμημα τῆς αὐτοχειρίας καὶ μεγαλύτεραι ἀπέφυγον τοῦτο καὶ ὀπλισθεῖσαι τῷ θώρακι τῆς ὑπομονῆς ἔκρινον γενναιοφρονέστερον καὶ ὑπέμειναν καρτερικῶς ὅτι αὐταῖς ἀνεμένετο καὶ οὗτοι εἰσὶν οἱ πράγματι μεγάλοι ἄνδρες. Τὸ αἴσθημα ὅπερ μοὶ δίδει τὸ δικαίωμα νὰ κάμω χρῆσιν τῆς φρονήσεως τῆς ἀληθοῦς ἀθλητικῆς καρτερίας τῶν δευτέρων καὶ νὰ μιμηθῶ αὐτούς. Ὑπομένοντες, ἄς ὑπομένομεν ἀγαπητέ μου Δημόκριτε, ἄς μὴ καταρασθῶμεν μῆτε τὴν τύχην αὐτὴν διὰ τὴν στυγεράν καθ' ἡμῶν αὐτῆς ἀπόφασιν, μήπως καὶ αὕτη ἐπραξε τοῦτο ἐκ καλῆς μᾶλλον θελήσεως ἵνα παρασκευάσῃ ἡμᾶς ἐξ ὑπογυίου φιλοσόφους».

Εἰς τὴν πρὸς Μιλτιάδην ἐπιστολὴν (30.6.1884) γράφει:

«Ἐν τῆς ἐρήμον ταύτης, ἐν ἣ μὲ κατεδίκασε νὰ ζῶ ὡς ἐξόριστος καὶ αἰχμάλωτος ἢ ἐχθρὰ εἰμαρμένη, ἐκ τοῦ τάφου τούτου ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔθαψα πολὺ ἐνωρὶς πᾶν ὅ,τι εἶχον ἐν τῷ κόσμῳ πολύτιμον».

Στὸ τραγούδι τοῦ «Κάλαντα Πετσαλίδικα» (ἀρ. 190) λέει:

«Μόνον ἐδῶ ἔναι συννεφιά καὶ καταχνιά κι' ἀντάρα
γιατὶ ἐσπάρθη βλασφημιὰ καὶ ἐφύτρωσε κατάρα».

Ὁ Λογοθέτης μοίραζε τὴ ζωὴ του ἀνάμεσα Νισύρου καὶ Πέτσης. Ἡ οἰκογένειά του ζοῦσε στὴ Νίσυρο. Ἀπέκτησε δέκα παιδιὰ¹⁴, τρία ἀγόρια καὶ ἑπτὰ κορίτσια, ἔζησε χαρὲς μὰ καὶ μεγάλες λύπες. Ἡ μάστιγα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ εὐλογία, τοῦ πῆρε τρία ἀπὸ τὰ παιδιὰ του. Ἰδιαιτέρα ὁ πόνος του ἦταν ἀβάστακτος γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ πρωτογυιοῦ του Μιλτιάδην. Αὐτὸ τὸν ἔκαμε νὰ τρέχει στὶς κηδεῖες καὶ πολλὰς φορὲς νὰ ἐνώνει τὸν πόνο του μὲ τὶς μοιρολογίτριες. Καὶ ἔτσι ἔχομε τὰ περίφημα μοιρολόγια του. Ὁ ἴδιος τὰ ὀνόμαζε «Ἐλεγεῖα». Τὰ χαρακτηρίζει μεγάλος σπαραγμός. Σὲ ὅλον του τὸν βίον δὲν ἔπαψε νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ σχολεῖα τοῦ νησιοῦ, συμβουλεύει, ἐπεμβαίνει στοὺς διορισμοὺς δασκάλων. Διεξάγει σκληροὺς ἀγῶνες γιὰ τὴν καλὴ λειτουργία τους καὶ πολλὰς φορὲς ἔρχεται σὲ μεγάλη ἀντίθεση μὲ τοὺς διαφόρους προεστοὺς (Δικαιολόπιστοι, ἀρ. 195). Δὲν παραλείπει νὰ ἀναφερθῆ γιὰ τὴν κακὴ κατάστασι τῶν σχολειῶν στὸ φίλο του Μητροπολίτη Ρόδου Γερμανό. Στὸ ἀπὸ 23.3.1880 γράμμα του μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει:

«Βλέπω ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι τὰ σχολεῖα εὐρίσκονται εἰς τὴν μᾶλλον ἀλγεινὴν κατάστασιν καὶ οὐδὲ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ταῦτα ὑφίστανται. Ἄτε-

14. Τὰ παιδιὰ τοῦ Λογοθέτη ἦσαν ὁ Μιλτιάδης, ποὺ πέθανε ἀπὸ εὐλογία, ὁ Νικόλαος σπούδασε γεωπόνος, ἡ Καλλιόπη παντρεύτηκε τὸν Κ. Παρθένη, πέθανε ζῶντος τοῦ Λογοθέτη, Μιλτιάδης γιατρός, Εἰρήνη πέθανε μικρὴ, Εἰρήνη Ζαῖρη, Θάλεια Χατζηστεφάνου, Ἄννα πέθανε μωρό, Ἄννα Σερεπέτη καὶ Πολύμνια Γεωργίου Σέρβη.

λεσφόρητοι αποβαίνουνσι τρισέβαστέ μοι Ἱεράρχα ὁ ζῆλος καὶ αἱ εὐγενεῖς προσπάθειαι ἄς ἡ Ὑμετ. Σεβασμότης ἀντλεῖ ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς ἡμῶν καὶ ἀνόητος ἢ ἐμὴ φιλοτιμία εἰς τὸ νὰ χρησιμεύω μικρὸν ὄργανόν της ἐν τῷ τόπῳ μου πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τοῦ τόπου. Δὲν δυνάμεθα νὰ ὄμειν πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δολοφόνων πάσης προόδου. Λαὸς βεβυθισμένος εἰς πᾶσαν βλακείαν, εὐ-άλωτος εἰς πᾶσαν ἀπάτην, ἀναίσθητος εἰς τὸ συμφέρον του καὶ ἀφιέμενος ἵνα χειραγωγῆται ἀπὸ βλάκας καὶ ἰδιοτελεῖς κακούργους δέον νὰ ἀφεθῆ εἰς τὴν τύχην ἧς εἶναι ἄξιος».

Ἀπὸ τὸ παραπάνω κείμενον διαπιστοῦμεν πόσον ὀξὺς ἦταν στὶς ἐκφράσεις του καὶ στοὺς ἀγῶνες του. Γιὰ νὰ κρίνουμε ἀντικειμενικὰ ἂν ἡ τόση κατακραυγὴ τοῦ Λογοθέτη δικαιολογεῖται, θὰ ἔπρεπε, ἂν ἦταν δυνατόν, νὰ ἀκούσουμε καὶ τὶς ἀντίθετες ἀπόψεις. Ὅμως ἡ ἀντιδικία του δὲν περιορίζεται μόνο με τοὺς προεστοὺς τοῦ νησιοῦ, ἐπεκτείνεται καὶ με τοὺς Νισύριους τῆς Πόλης ποὺ κάμνουν τὸ πᾶν γιὰ νὰ καταστρέψουν τὸ ἔργον του, κινούμενοι μόνον ἀπὸ προσωπικὰ πάθη.

Τὰ σχολεῖα δὲν ἦσαν ἡ μοναδικὴ του μέριμνα. Πρὸ τοῦ 1880 ἴδρυσε τὴν «Ἀδελφότητα τοῦ Ἁγίου Νικήτα». Ἀπὸ ἔγγραφόν του χωρὶς ἡμερομηνία πρὸς τοὺς ἐν Ὁδησῶν παρεπιδημοῦντας Νισύριους πληροφοροῦμεθα ὅτι:

«Παρ' ἡμῖν (ἐν Νισύρῳ) ἐν τοῖς ὑστέροις τούτοις χρόνοις ἐπικρατῆσαν τῆς προόδου αἰσθημα ἐφ' ᾧ ἐκ τοῦ ὑστερήματος κατορθοῦμεν, ἵνα καὶ ἰατρὸν ἐπιστήμονα καὶ δύο σχολεῖα συντηρῶμεν. Πνεῦμα δὲ φιλοπροόδου ἀυξάνον καὶ ἐπιτεινόμενον ὀσημέραι ἐν τῇ ἡμετέρῳ κοινωνίᾳ καὶ φύσις ὀργῶσα εἰς τὰ καλὰ, ἐξαντλοῦνται εἰς ἀνεύρεσιν τῶν μέσων τοῦ ὀφελῆσαι τὴν πατρίδα καὶ συνδέσαι καὶ τοὺς μᾶλλον ἐκλελυμένους δεσμοὺς τῆς μικρᾶς ἡμῶν κοινωνίας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φίλης Πατρίδος. Πρὸ τοιούτου τοίνυν σκοποῦ ἱεροῦ καὶ ἁγίου συνέστη κατ' αὐτὰς Ἀδελφότης ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Νικήτα τιμωμένη, ἣτις καὶ τὴν προσωνομίαν «Ἀδελφότης τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Νικήτα τοῦ Νισυρίου» ἔλαβε».

Τὸ ἔργον τῆς ἀδελφότητος κατεπολέμησαν μερικοὶ Νισύριοι τῆς Πόλης καὶ πρὸς ἀντιπερισπασμὸν ἴδρυσαν καὶ αὐτοὶ ἀδελφότητα. Αὐτὸ ἀναφέρει πρὸς τὸν Μητροπολίτη Γερμανὸν στὸ ἀπὸ 12.4.1880 γράμμα του.

«Γιγνώσκει καλῶς ἡ Νίσυρος ὅτι ἡ ἐν Κων/πόλει ἀδελφότης συνέστη ἵνα καταστρέψῃ τὴν ἐν Νισύρῳ».

Τὰ κείμενα αὐτὰ ἀποδεικνύουν τὸ ποικίλο ἐνδιαφέρον του γιὰ τὰ προβλήματα τοῦ νησιοῦ. Ἀντιμετώπισε βέβαια μεγάλες ἀντιδράσεις καὶ πολλὰ φορές, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ἀναφορὰς καὶ τὰ τραγούδια του, στάθηκε ὀξὺς καὶ σκληρὸς στὶς ἐκφράσεις του γιὰ τοὺς ἀντιφρονοῦντες με αὐτόν.

Στις μαρτυρίες τῶν ἀναφορῶν του γιά τίς προσπάθειές του γιά τήν πρόοδο τῶν διαφόρων ζητημάτων τοῦ νησιοῦ ἄς προσθέσουμε καί τή φωνή τοῦ Γ. Παπαδοπούλου. Στό βιβλίο του πού ἀναφέρομε γράφει:

«Υπερήσπισε τήν πατρίδα του πολλάκις διὰ τοῦ τύπου καί δι' ἐκθέσεων πρὸς τὰς πολιτικάς καί θρησκευτικάς ἀρχάς. Ἐποίησε δὲ διάφορα ποιήματα εἰλημμένα ἐκ τῶν ἐθίμων διαίτης καί περιπετειῶν τῆς πατρίδος του».

Ἄλλη μιὰ αὐθεντική μαρτυρία τοῦ Ὀδυσσεά Σακελλαρίδη:

«Πάντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλαπλῶς θά ὠφέλει τήν πατρίδα ἐὰν ἔμεινε διαρκῶς ἐν αὐτῇ, δυστυχῶς ὅμως καθ' ὅλην τήν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του διέμεινε μακρὰν αὐτῆς. Δὲν δυνάμεθα ὅμως ν' ἀρηθῶμεν ὅτι κατὰ τὰς βραχυχρονίους διαμονάς του ἐν Νισύρῳ διὰ τῶν ὑποθηκῶν του, τοῦ παραδείγματος καί τῆς ἀθορομῆτου συναντιλήψεως μετὰ τῶν διοικούντων τὰ κοινὰ συνετέλεσεν εἰς τήν καλλιτέραν διακινῆσιν αὐτῶν. Πρὸ πάντων δὲ διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν Σχολῶν μερίμνης, περὶ ὧν καί μακρὰν εὐρισκόμενος οὐκ ἐπαύσατο μεριμνῶν, δὲν εἶναι τολμηρὸν νὰ εἴπη τις ὅτι ἐτέθησαν τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς σημερινῆς ἐν τῇ πατρίδι παιδείας».

Μιὰ ἀκόμη σημαντικὴ προσφορά του στὸν τομέα τῆς παιδείας ὑπῆρξαν τὰ σχολικὰ ποιήματα καί οἱ μεταφράσεις του ἀπὸ τὸν Αἴσωπο, Λουκιανὸ καί Ἀγίαν Γραφήν, πού ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐδιδάσκοντο οἱ μαθητὲς τῶν σχολείων τῆς Νισύρου. Περὶ αὐτοῦ ἐκτενέστερα ἀναφέρομεν εἰς τὰ προλεγόμενα «Ὁ Ποιητικὸς του Λόγος». Παρὰ τίς ἀντιδράσεις πού συνάντησε κατόρθωσε ἡ φοίτηση τῶν κοριτσιῶν νὰ γίνεται σὲ ξεχωριστὸ σχολεῖο. Καί ἔτσι κατὰ τὸ ἔτος 1883 ἰδρύεται τὸ πρῶτο Παρθεναγωγεῖο στὴ Νίσυρο. Γεμάτος ὑπερηφάνεια ἐνώπιον τοῦ Ἀγίου Ρόδου Μητροπολίτου Γερμανοῦ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1884 κατὰ τίς ἐξετάσεις τοῦ πρώτου ἔτους ἀπευθύνει «Προοίμιον». Ἀπὸ αὐτὸ μεταφέρομε μερικὰ χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα:

«Τίς θέλει νὰ πιστεύῃ ὅτι οὐδέποτε ἀνορθοῦται Πολιτεία ἂν δὲν μορφωθῶσι πολῖται καί οὐδέποτε μορφοῦνται πολῖται ἂν δὲν παρασκευασθῶσι μητέρες ἱκαναὶ ἵνα μορφώσωσιν υἱούς; Θέλετε μὲ μεμφθῆ ἂν ἀνακράξω πάλιν; Ἐπειδὴ οἱ γονεῖς μας δὲν ἐφρόντισαν ἵνα μορφώσωσι τὰς μητέρας τῶν τέκνων μας, ἄς φροντίσωμεν ἡμεῖς ἵνα μορφώσωμεν τὰς μητέρας τῶν ἐγγόνων μας; Θέλετε κυρίαί νὰ ἐννοήσητε ὅμως, ὅτι σκοπὸς καί προορισμὸς τῆς γυναικὸς δὲν εἶναι μόνον νὰ γεννᾷ ἀλλὰ καί νὰ ἀνατρέφῃ τέκνα; Ἀνατρέφειν δὲ τέκνα δὲν εἶναι ταίζειν¹⁵ καί ποτίζειν, ὡς λέγομεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ'

15. Δίδω σὲ κάποιον νὰ φάει.

ἐκτρέφειν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, καθὼς διδάσκει ἡμᾶς ἡ ἁγία ἡμῶν
θρησκεία. Θέλετε νὰ ἐνοήσητε ὅτι στέλλουσαι τὰς θυγατέρας σας εἰς τὰ σχο-
λεῖα τῶν ἀρρένων, πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς, ἐξαγριοῦτε, ἀντὶ νὰ ἐξημεροῦτε
αὐτάς, διότι ἀναστρεφόμεναι μετὰ τῶν ἀρρένων ἀποκτῶσι τὸν τρόπον αὐτῶν;...
Ἔλθετε ἤδη ἀγαπητὰ μου κοράσια, ἔλθετε ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τούτου περιβόλου,
κατάβητε πρῶται ὑμεῖς εἰς τὸν πνευματικὸν τούτον ἀγῶνα καὶ τοὺς στεφά-
νους πρῶται ὑμεῖς λάβετε. Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς πανταχόσε. Σεβαστὸς
ποιμενάρχης ἀδιαλείπτως ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς ὑμῶν διαπλάσεως μεριμνῶν, γε-
γαλουχημένον τέκνον τῆς Θεολογίας, ἐκκλησιαστικὸς τῆς πατρίδος σας προ-
ιστάμενος ὑπὲρ ὑμῶν τὸ κατὰ δύναμιν μοχθήσας, ἱερὸς κλῆρος, φιλόστοργοι
γονεῖς, τροφεραὶ μητέρες, σεβαστοὶ πολῖται, ὁ Γέρο Στάθης σας ἐγώ, πάντες
μὲ παλλούσας καρδίας ἀναμένομεν ἵνα ἴδωμεν τὴν ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ δια-
στήματι πρόοδον ὑμῶν. Ἄς σᾶς ἐνθαρρύνῃ ἡ χαρὰ ἣτις στίλβει εἰς τὰ μέτωπα
πάντων ἡμῶν. Κατέλθετε πλήρεις θάρρους καὶ τόλμης, μὴ σᾶς ἀποδειλιῶσιν
αἱ μεμνημοιρίαι καὶ αἱ μομφαὶ τοῦ φανατικοῦ καὶ ὀπισθοδρομικοῦ δαίμονος.
Ἄν μᾶς ὀνομάζωσι καινοτόμους, ἡμεῖς ἀποκαλοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμορφω-
τάς. Σεῖς εἴσθε τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς ἀναμορφώσεως καὶ εἰς σᾶς ἀνήκει ἡ
μεγίστη τῶν τιμῶν. Σήμερον θέλετε ἀκούσει: Εἰ τέκνα ἀγαθὰ καὶ πιστὰ ἐπὶ
ὀλίγα ἐστὲ πιστὰ, ἐπὶ πολλὰ ὑμᾶς καταστήσω».

Ἀκόμα ἓνα κείμενο ποὺ φωτίζει ἀρκετὰ τὶς προσπάθειες τοῦ Λογοθέτη
γιὰ τὴν πρόοδο τῆς παιδείας στὸ νησι καὶ δὲν παραλείπει νὰ ἀναφέρει τὶς
ἀντιδράσεις στὸ ἀναμορφωτικὸ ἔργο τοῦ Γέρο Στάθης.

Κάθε πρόβλημα τοῦ νησιοῦ, κάθε περιστάτικὸ ποὺ ἔχει ἐπίδραση στὴ
ζωὴ τῶν κατοίκων του τὸν εὐρίσκει πάντοτε πρόθυμο νὰ προσφέρει τὴ συμ-
παράστασή του. Κανένας δισταγμὸς νὰ ἀπευθυνθῇ καὶ στὰ πιὸ ὑψηλὰ ἀξιώ-
ματα τῆς Πολιτείας. Τὶς ἐκρήξεις τοῦ Ἑφαιστείου περιγράφει στὸν τότε
ἡμερήσιο τύπο τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Στὸν Ἑρρῆκο
Γκορσέ στὴν Ἀθήνα (ἐπιστ. 17/29 Ἰουλίου 1873) ἀναφέρει πὼς ἡ Κυβέρνηση
τοῦ Σουλτάνου «οὐδεμίαν πρόνοιαν ἔλαβεν διὰ τοὺς πιωχὸς κατοίκους τῆς
νήσου». Μὲ ἀναφορά του ἀπὸ 22.6.1888 πρὸς τὸν Κεμάλ Βέην Διοικητὴν
τῶν νήσων ἐξιστορεῖ τὰς κατὰ καιροὺς ἐκρήξεις τοῦ Ἑφαιστείου, μὲ κάθε
δὲ λεπτομέρεια τὴν τελευταία, καὶ ζητᾷ κρατικὴ βοήθεια γιὰ τοὺς συμπα-
τριῶτες του.

Ὅταν κατὰ καιροὺς οἱ Τοῦρκοι προσπάθησαν νὰ καταργήσουν μερικὰ ἀπὸ
τὰ προνόμια τῶν νησιῶν, ὁ Λογοθέτης εὐρίσκεται στὶς ἐπάλλξεις τοῦ ἀγῶνα.

Γράφει στὸν Σ. Ἀριστάρχη, Μέγα Λογοθέτη τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησίας καὶ κάτοχον Τουρκικῶν Ἀξιωματῶν, καὶ τοῦ ζητᾷ τὴν παρέμβα-
σή του. Σὲ γράμμα του (ἡμερ. 31.8.1891) πρὸς τὸν Δημογέροντα Σύμης Ν.
Διακογιάννη ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

«Ὅτι ἐπὶ τοῦ ζητήματος ὅπερ ἐν βραχεῖ ἐμελετήσαμεν προδιέθεσα τοὺς ἡμετέρους Δημογέροντας. Δὲν ἀφῆκα δὲ καὶ τοὺς καλοὺς Τηλίους ἀμνήτους, οἵτινες καθ' ἃ πληροφοροῦμαι εἶχον γνωρίσει τὸ πρᾶγμα καὶ παρὰ τοῦ φίλου κ. Ν. Γεράκη. Περὶ τῆς συμπορίας τῶν νήσων ἡμῶν ἔγραφα πρὸς τὸν κ. Βλαστόν. Πλὴν τί ἄραγε («ἐν φρεσὶ ἔχουσιν») οἱ υἱοὶ τῆς κόρης τοῦ Ἑλλίου; Ἡμεῖς ἐδῶ οὐδεμίαν πληροφορίαν ἔχομεν...

Ἐγὼ τοῦλάχιστον διατρέφομαι ὑπὸ χαρᾶς ὅταν βλέπω ἐν ὁμοίοις ζητήμασι τὰς τρεῖς νήσους ὁμοφωνούσας καὶ τὴν μὲν Σύμην προαγωνιζομένην καὶ προκινδυνεύουσαν κατ' ἴσον λόγον τῆς ἑαυτῆς ἀξίας, τὰς δ' ἄλλας συναγωνιζομένας καὶ συγκινδυνεύουσας κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἑαυτῶν σμικρότητος καὶ ταλαιπωρίας. Οἱ ἡμέτεροι Δημογέροντες εὐρίσκονται πάλιν εἰς Κῶν ἕνεκα τοῦ φόρου τῶν αἰγοπροβάτων. Φοβερὸς Νάβις ὁ Καϊμακάμης τῆς Κῶ, γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Τσερκέζ Χασάν, τοῦ φονεύσαντος τοὺς ὑπουργοὺς καὶ ὁμοῖος ἐκείνῳ κατὰ τὴν θηρωδίαν, οὐδεμίαν ἡσυχίαν ἀφῆκεν ἡμῖν ἀφ' ὅτου ἦλθεν εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς μεγαλωνύμου νήσου ἥτις σήμερον, μὰ τὴν ἀλήθειαν, κωφὰ καὶ ἀλαλα διατρέφει ὄντα. Τί νὰ πράξῃ ἡ ταλαιπώρος Νίσυρος, μεμονωμένη καὶ κεχωρισμένη τῶν ἄλλων νήσων τυγχάνουσα; Ἡ τυραννικὴ ἐξουσία ἐγίνωσκε καλῶς τὸ συμφέρον της ὅταν ἐφήρμοζεν ἐν ταῖς ἀθλίαις Σποράσι τὴν ἀρχὴν τοῦ Μακιαβέλλη. Διεσπαρμένοι καὶ κεχωρισμένοι διοικητικῶς αἱ ταλαιπώροι νῆσοι καὶ δεινῶς ἐπιβλεπόμεναι δὲν ἔχουσι τὸ σθένος ὅπερ εἶχον ἄλλοτε καὶ μάλιστα ἐκεῖναι αἵτινες ὑπὸ τῆς φύσεως ἔτυχον ἡδίκημένοι. Οὕτω δὲ ἡττῶνται ἐν τοῖς μερικωτέροις τῆς Μαχτοῦς ζητήμασι, τὸ δὲ σημεῖον εἰς ὃ οἱ διοικοῦντες σπεύδουσιν οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἀφομοίωσις».

Παρακολουθεῖ τις προσπάθειες τοῦ καταβάλλει ἢ ἀποστολῆ τῶν Νήσων στὴν Πόλη πρὸς τὴν Τουρκικὴ Κυβέρνηση γὰρ τὴν διατήρησιν τοῦ ἀκέραιου τοῦ προνομιακοῦ καθεστώτος τῶν νησιῶν. Ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸν τότε Μητροπολίτη Χαλκηδόνος πρῶν Ρόδου Γερμανόν¹⁶, τοῦ μὲ τὴν σθεναρά του στάση ἐπέτυχε νὰ ἀνακρούσει πρὺμνη ἢ Ὑψηλὴ Πύλη στὴν καταπάτησιν τῶν προνομίων. Ὁ Λογοθέτης μὲ γράμμα του (ἡμερ. 3.4.1891) τοῦ γράφει:

«Προάγομαι ἵνα ὑποβάλω τῇ Ὑμετ. Σεβ. τὸν βαθὺν σεβασμὸν καὶ τὰ ἄπειρα συγχαρητήριά μου ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ λύσει τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος ὅπερ διεξήχθη προαγωνιζομένης καὶ προκινδυνεύουσας τῆς Ὑμετ. Σεβασμιότητος καὶ τὴν ψυχὴν δ' Αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας τεθείσης. Ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ ὑπὸ τῆς Ὑμετ. Σεβασμιότητος χειραγωγηθεῖσα ἤρατο περιφανῶς ἐπιτυχίαν, οἷαν μόνον οἱ τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισάμενοι ἐπίζηλοι τοῦ Σωτῆρος μάρτυρες κατὰ τὸν βίον αὐτῆς αὐτῇ περιεποίησαν καὶ λαμπρὰς καθέξει σελίδας ἢ περιόδους αὐτῇ ἐν τῇ ἱστορίᾳ της.

16. Ὁ μετέπειτα Πατριάρχης Κων/πόλεως Γερμανὸς ὁ Β'.

Ἐκ τῆς ἐρήμου μου, Σεβασμιώτατε, παρηκολούθουν ἀπάσας τὰς φάσεις τοῦ ζητήματος μετὰ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος... Ἀλλὰ τὸ ζήτημα ἰδοὺ ἐλύθη κατὰ τὴν θείαν τῆς θείας Προνοίας βούλησιν ἐπινενεσάσης, ἵνα καὶ τοὺς διακαεῖς τοῦ Χριστεπιωνύμου πληρώματος ἐκπληρώσῃ πόθους καὶ ζωπυρὸν τι τῶν Ἱερῶν Μαρτύρων ἐν χαλεπωτέροις καιροῖς διαφυλαχθῆ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας».

Ὅταν μὲ πρωτοβουλία τοῦ Μητροπολίτη Ρόδου Γερμανοῦ συνεστήθη τὸ Πνευματικὸν Δικαστήριον, πού σὰν ἀποστολὴ εἶχε νὰ δικάζῃ μὲ βάση τὰ ἔθιμα καὶ τὶς παραδόσεις τὶς κληρονομικὰς καὶ περιουσιακὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Νισύρου, ὁ Λογοθέτης ἐκλέγεται μέλος του. Τοῦ Δικαστηρίου τούτου μέλη, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Μητροπολίτη πού προήδρευε, ἦσαν ὁ Ἡγούμενος τῆς Σπηλιανῆς καὶ ἐξέχοντες Νισύριοι. Ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν του ἐγένετο διὰ βοῆς ἀπὸ τὸ λαό. Ἀξιόλογοι στάθηκαν οἱ ἀρχαιολογικὰς του ἔρευνες. Μᾶς τὶς βεβαιώνει ὁ Γερμανὸς ἀρχαιολόγος Fridericus Hiller de Gaertringen στὸ ἔργο του «Inscriptiones Graecae Insularum: Symes, Teithussae, Teli, Nisyri etc.» Ἐνα ἀντίτυπον τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἐστάλη στὸ Λογοθέτη ἀπὸ τὸ Γερμανικὸν Προξενεῖον Σμύρνης, δῶρο τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου. Στὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ Hiller ἀναφέρει πῶς ὁ Λογοθέτης διατηροῦσε στὸ σπίτι του Μουσεῖο. Εἶχε συλλέξει ἀρκετὰ ἐπιγραφὰς καὶ διάφορα ἀντικείμενα. Ὅλα αὐτὰ δυστυχῶς μετὰ τὸν θάνατό του χάθηκαν. Μᾶλλον θὰ κατέληξαν σὲ κανένα ἀρχαιοκάπηλο ἀπὸ τοὺς τόσους πού ἐλυμαίνοντο τῇ Δωδεκανήσο κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκικῆς καὶ Ἰταλικῆς κατοχῆς. Ἐγραψε μιὰ μικρὴ ἱστορικὴ πραγματεία περὶ Νισύρου πού, κατὰ κύριο λόγο, ἀναφέρεται στὰ χρόνια τῶν Ἰπποτῶν¹⁷. Ἐπίσης «Περὶ τῆς Νισυριακῆς διαλέκτου»¹⁸. Στὴν ἐργασία του αὐτὴ ὑπερασπίζεται τὴ Νισυριακὴ διάλεκτο γιὰ τὴν Ἑλληνικότητα τῶν διαφορῶν λέξεων τῆς. Δυστυχῶς δὲν δίνει φωνητικὰ τὸ ἰδίωμά της. Ὅταν τὴν ἔγραφε ὁ Λογοθέτης, ἡ γλωσσολογία δὲν εἶχε λάβει τὴν ἀνάπτυξιν πού ἔχει σήμερα.

Ἀπὸ γράμμα του πρὸς τὸν Δημόκριτον Ξένον βλέπουμε ὅτι κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1883 εὐρίσκεται στὴν Ἀθήνα, ὅπου σπουδάζε ὁ γιὸς του Νικόλαος.

Τὸ Διοικ. Συμβούλιον αὐτῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας¹⁹ κατὰ τὴν Κ.Δ. αὐτοῦ συνεδρία ἐξελέξατο τὸν κ. Ἰωάννην Λογοθέτην σύνοδρον ἐταῖρον». (Ἡμερ. 14.10.1889). Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀποδεικνύει πῶς ἡ φήμη τοῦ Λογοθέτη σὰν λογίου ἔφθασε στὸ κλεινὸν Ἄστυ τῆς Παλλάδος καὶ

17. Γν. ἀρ. 31, 32, 33, 34. Νισυρ. Χρον. ἀρ. 35 καὶ 36.

18. Αὐγ. 1939, ἀρ. 444. Δημοσίευσις παρὰ τοῦ Ε.Ι.Κ.

19. Σύλλογος πού ἰδρύθηκε τὸ 1880 μὲ σκοπὸ «τὴν θεραπείαν τῶν φιλολογικῶν, φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὴν ἐπίρρωσιν τῆς περὶ ταύτας σπουδῆς ἐν Ἑλλάδι». Ἀπὸ τὸ 1889 ἐξέδιδε τὸ περιοδικὸν «Ἀθηνᾶ». Πρῶτος Πρόεδρος ἦτο ὁ Καθηγητὴς Κ. Κόντος.

πώς εισήλθε στην όμηγυρη τών τότε έκλεκτῶν. Δὲν βρήκαμε ἄλλα στοιχεῖα πού νὰ μᾶς παρέχουν περισσότερες πληροφορίες, ἰδιαίτερα ἂν εἶχε ποτέ στείλει συνεργασία στὴν ἑταιρεία.

Ἄκόμη καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀνεγνώριζαν τὸν Λογοθέτη ὡς «ἄνθρωπον δίκαιον καὶ πεπαιδευμένον» (ἐπιστολὴ πρὸς Μιλτιάδην: Συνομιλία μὲ τὸν Ἰμάμη).

Ὁ Λογοθέτης πέθανε στὴ Νίσυρο στίς 22.10.1910. Οἱ συμπατριῶτες του τὸν περιέβαλαν μὲ βαθὺ σεβασμό. Οἱ Νισύριοι διατηροῦν καὶ σήμερα σὰν παράδοση τὸν ἴδιο σεβασμὸ στὴ μνήμη του καὶ στὸ πνευματικὸ του ἔργο πού δίκαια τὸ θεωροῦν σὰν κάτι τὸ δικό τους, ἀναπόσπαστο ἀπὸ τὴν πνευματικὴ κληρονομιά τῶν προγόνων τους, κάτι πού συμβάλλει στὴν προβολὴ τῶν λαογραφικῶν καὶ ἱστορικῶν στοιχείων μιᾶς ἐποχῆς πού στάθηκε ἡ ἀρχὴ πρῶτου οἴου τῆς παιδείας καὶ κοινωνικῆς ἀνάπλασης τοῦ νησιοῦ τους.

Κατεβλήθη ἀπὸ μέρους μας προσπάθεια νὰ παρουσιάσουμε τὴν προσωπικότητα τοῦ Λογοθέτη. Πιστεύουμε πὺς τὰ κείμενα τοῦ συγγραφέα πού παραθέσαμε βοήθησαν πολὺ τὸν σκοπὸ μας. Ἀπὸ αὐτὲς τίς γεμάτες πάθος γραμμὲς καὶ ἀπὸ τὰ τραγούδια του προβάλλει σὰν μιὰ μορφὴ πολέμαρχου πού σ' ὅλη του τὴ ζωὴ βρίσκεται στίς ἐπάξεις τοῦ καθήκοντος πρὸς τὸ Γένος, κρατώντας στὸ ἓνα χέρι σπαθὶ καὶ στὸ ἄλλο φραγγέλιο.

Ἄλλὰ πρὶν συνεχίσουμε γιὰ τὸ πνευματικὸ του ἔργο, παραθέτουμε τὸ παρακάτω πιστεύω τοῦ ποιητῆ, χαρακτηριστικὸ τῆς προσωπικότητάς του:

Θέλω ἀρχὰς πνευματικὰς ἄνευ ἀλαζονείας,
μὲ τὸ Ἅγιον «Πάτερ Ἡμῶν» καὶ ὀλίγας λιτανείας,
ἀρκεῖ μόνον νὰ Σ' ἀγαποῦν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας.
Θέλω Ποιμένας ἀληθεῖς, εὐθεῖς, εὐσυνειδήτους,
ἀκτήμονας καὶ εὐσεβεῖς, ἀπλοῦς καὶ ἀπερίττους
νὰ θυσιάζουν ἑαυτοὺς πρὸς χάριν τοῦ Ποιμνίου,
ὅπως εἶπ' ὁ Λόγος Σου στὸ «τόπον τοῦ Κρανίου».
Θέλω Ἀρχὰς Πολιτικὰς καὶ στέργω Ἐξουσίας,
ἀλλὰ νὰ ἀποφεύγουσι τὰς ἀνθρωποθυσίας.
Τοὺς Βασιλεῖς ὡς τέκνα τὰ πλήθη ν' ἀγαπῶσι
καὶ τοὺς λαοὺς μὲ πατρικὴν στοργὴν νὰ κυβερνῶσι.
Ἐπειδὴ δ' εἶναι τοῦ λαοῦ ὁ Βασιλεὺς ἡ βᾶσις
νὰ εἶναι τ' ἀντικείμενον μερίμνης αὐτοῦ πάσης.
Ἡ ἡσυχία τοῦ λαοῦ καὶ ἡ εὐημερία
καὶ ἡ ἀληθὴς ἀτομικὴ αὐτοῦ ἐλευθερία.
Ὁ Ἀρχὸν ἂς νομοθετῇ δικαίους νόμους ὁμοῦ,
νὰ εἶναι δὲ ἀνώτερος καὶ τ' Ἀρχόντος ὁ Νόμος.
Οἱ Βασιλεῖς ἐμπόρια νὰ μὴν ἐπιχειρῶσι
διότι τότε οἱ λαοὶ θεὸν νὰ λιμοκτονῶσι.

«Ἡ ἀναφορὰ μου» (ἀρ. 73)

ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΝ

Σκόπιμον είναι νά προτάξουμε τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Λογοθέτη τίς δύο ἐπιστολές πρὸς τὸν υἱὸν του Μιλτιάδη, γιατί τὰ παιδαγωγικά αὐτὰ ἀριστουργήματα ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστα κείμενα τῆς ὅλης πνευματικῆς του προσφοράς. Κατέχουν τὴν πρώτη θέση, ὄχι τόσο γιὰ τὴν ὑπέροχη αὐτῶν διδασκαλία: τῶν βασικῶν ἠθικῶν ἀξιῶν ποὺ στάθηκαν τὸ στήριγμα τοῦ Γένους στοὺς χρόνους τῆς δουλείας, ἀλλὰ γιατί τὰ κείμενα αὐτά, ἰδιαίτερα τὸ ἀπὸ 30.10.1889, εἶχαν εὐρύτητα κυκλοφορήσει μεταξὺ τῶν Νισυρίων ὄχι μόνον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ ἐπὶ χρόνια τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ἦταν μιὰ ἱερὴ παρακαταθήκη κάθε γονιοῦ πρὸς τὸ παιδί του. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολὴ ἂν ἀναφέρουμε πὼς οἱ συμβουλές καὶ παραινέσεις τοῦ κειμένου αὐτοῦ στάθηκαν τὸ ἱερὸν ἐγκόλπιο κάθε νέου Νισύριου στὸ τέλος τοῦ περασμένου καὶ στίς ἀρχές τοῦ παρόντα αἰώνα.

Ἀπόδειξη, πὼς ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ κυκλοφόρησε σὲ διάφορα ἀντίγραφα εἶναι, ὅτι ἤρθε στὴ δημοσιότητα ἀπὸ διάφορες πηγές:

Ἄ Ο Ε.Ι.Κ τὴν δημοσίευσε τὸ 1936 μὲ εἰσαγωγὴ του στὸ περιοδικὸ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» Θεσ /νίκης (ἔτος Κ τεύχος Γ ἀρ. 252 σελ. 97-107). Ἀναφέρει ὅτι τοῦ τὴν ἀπέστειλεν «ὁ Ὀδυσσεὺς Σακελλαρίδης παλαίμαχος διδάσκαλός μου». Εἰς τὸν Γν. ἀρ. 100, 101, 102, ὅπου δημοσιεύεται, ἀναφέρεται ὅτι ἐστάλη παρὰ τοῦ Φιλ. Ι. Φιλίππου καὶ ὁ Καθηγητῆς Π. Κρητικὸς στὰ Νισυριακὰ Χρονικά, τεύχ. 13ον, ὅτι τὸ πρωτότυπο τοῦ χορήγησεν ἡ Μαρία Γ. Πετρούτσου.

Ἄ Ο Ε.Ι.Κ προλογίζοντας τὴν ἐπιστολὴ στὸ ἀναφερθὲν περιοδικὸ γράφει μεταξὺ ἄλλων:

«Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ εἶναι κάτοπτρον τῆς ψυχῆς τοῦ φιλοστόργου ἐκείνου γονέως καὶ ζηλωτοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ, τολμῶ δὲ νά προβάλω αὐτὴν ὡς ἀνεκτίμητον παράδειγμα πρὸς τὸ πανελλήμιον. Ὁ ἴδιος εἰς τὴν Αὐγ. τεύχ. 405 χαρακτηρίζει τὴν ἀπὸ 30.6.1884 ἐπιστολὴν σπουδαιότατην εἰς περιεχόμενον».

Πράγματι, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τίς συμβουλές τίς τόσο ἐπαγωγικές, δίδεται ἡ εὐκαιρία στὸ Λογοθέτη στὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ νά κάμει τὴ σύγκριση με-

ταξὺ τῆς Χριστιανικῆς καὶ Μουσουλμανικῆς Θρησκείας καὶ ἰδιαίτερα νὰ ἐκφράσει τὴ γνώμη του γιὰ τὸ Κοράνιον, θέμα ποῦ ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ κατάλοιπά του τὸν ἀπασχολεῖ. Ὑπάρχουν σ' αὐτά: «Κορανίου Σημειώσεις» καὶ «Βιογραφικαὶ Σημειώσεις ἐπὶ τοῦ Μωάμεθ».

Ὁ Καθηγητὴς Π. Κρητικὸς γράφει εἰς τὸ ἀναφερθὲν τεῦχος τῶν Ν.Χ., ὅτι «ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἓν κειμήλιον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Νεομάρτυρος (Ἁγίου Νικήτα) ἀλλὰ καὶ ὑπέροχον διδασκαλίαν, θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν, εἰς ἣν βλέπει κανεὶς πῶς ὁ σοφὸς αὐτὸς ἀνὴρ συνησθάνετο τὰ τῶν ἐθνῶν του ὡς πατρός, συμβουλευὼν, ὅπως ὁ υἱὸς του παραμείνῃ προσηλωμένος εἰς τὴν πίστιν τῶν προγόνων του καὶ τὴν πατρίδα».

Ὁ ἴδιος ὁ Λογοθέτης γράφει:

«Ἐκ τῶν ἠθικῶν μου κεφαλαίων παιδί μου διέσωσα κειμήλιά τινα ἐκ τῶν ὁποίων ἀπορρέουσι αἱ σκέψεις μου. Τὰ κειμήλια ταῦτα εἰσὶν αἱ ἀρχαί, τὰ ἦθη καὶ ὁ πρὸς τὰ γράμματα σφοδρὸς ἔρως μου, καίτοι φεῦ δὲν δύναμαι νὰ τὰ καλλιερῶ, ὥστε καὶ οὐδὲν ἄλλο σκέπτομαι, ἢ τίνι τρόπῳ δύναμαι νὰ σᾶς δώσω Ἑλληνοπρεπεῖ ἀνατροφήν καὶ νὰ σᾶς ἐκπαιδεύσω. Καὶ ταῦτα τὸ καλλίτερον καὶ πολυτιμότερον δῶρον ὅπερ ὀφείλω νὰ σοὶ πέμψω εἶναι μοι φαίνεται μία ἐπιστολὴ καὶ ἓν ἀνάγνωσμα.

Αἱ ἐπιστολαὶ μου πρὸς σᾶς φθάνουσι εἰς τὸν σκοπὸν των, διότι ἔχω τὴν παρήγορον ἰδέαν ὅτι αὐταὶ θέλουσι σᾶς χρησιμεύσει ὡς ὑποθήκαι».

Καὶ πράγματι οἱ ὑποθήκες αὐτὲς κράτησαν στὸ δρόμο τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος γενεὲς ὀλόκληρες Νισύριων.

Ὁ κάθε Νισύριος πατέρας μαζί μὲ τὴν εὐχὴ του στὸ παιδί του ἔλεγε τὸ τοῦ Λογοθέτη:

«Ἐρρωσο υἱέ μου προκόπτων ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου, οὐδέποτε λανθανόμενος τῶν ἐλπίδων ὡς διὰ σὲ ἔχω».

Ο ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΣ

Στά γραπτά που μάς άφησε ο Λογοθέτης βρίσκουμε σκέψεις του, σχετικές με την ποίηση, χρήσιμες στο μελετητή του ποιητικού του έργου.

‘Η γνώμη του για την ‘Ελληνική ποίηση:

«Τὸ ‘Ελληνικὸν Ἔθνος ἔλαβεν ὑψηλὴν ἀποστολὴν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐνεκα τῆς ἀποστολῆς του ταύτης, ἅμα ἐνεφανίσθη ἐν αὐτῷ εὐρέθη ἀντιμέτωπον πρὸς ἅπαντα τὰ φοβερὰ στοιχεῖα τῆς Γῆς καὶ διεξήγαγε μετ’ αὐτῶν πόλεμον αἰώνιον. Ὁ βίος του λοιπὸν εἶναι σειρὰ ἀδιάκοπος ἀγῶνων. Τὴν θρησκείαν, τὸν πολιτισμὸν, τὴν δόξαν, τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτά του ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ποίησιν καὶ οἱ ποιηταὶ ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι αὐτοῦ διδάσκαλοι. Οἱ ποιηταὶ τοῦ ‘Ελληνικοῦ Ἔθνους ἐθαυμάσθησαν, ἀπεθεώθησαν, τὰ δὲ προϋόντα τῆς ‘Ελληνικῆς φαντασίας εἰσὶ τὰ ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρώπινου νοός, ἅτινα ἔκειντο καὶ κεῖνται πάντοτε ὑποδείγματα εἰς τοὺς μεγαλοφρονηστέρους νόας καὶ τῶν ἄλλων ὄλων ἐθνῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων.

Ὁ βίος του ὑπῆρξε συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπος, καίτοι ὑπέστη πολλὰς φάσεις καὶ περιπετείας, καθ’ ὅλον δὲ τὸν βίον αὐτοῦ ἡ Ποίησις τὸ ἐνεψύχωνε, τὸ ἐνεθάρονε καὶ τὸ ἐπαρηγόρησε).

‘Η περικοπή αὐτὴ εἶναι μοναδικὸ στοιχεῖο νὰ γνωρίσουμε τὰ κίνητρα, τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τοῦ ποιητικοῦ λόγου τοῦ Λογοθέτη. Στάθηκε ἕνας ποιητῆς στρατευμένος στὴ διακονία τῆς παραπάνω ἀποστολῆς, μὲ ὀδηγοὺς τοὺς μεγάλους ποιητῆς τοῦ Ἔθνους, τοὺς ἱεροφάντες τοῦ αἰώνιου ‘Ελληνικοῦ λόγου, τοὺς ἀνώνυμους στιχουργοὺς τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, τὸν ἴδιο τὸ λαό. Καὶ ἔτσι ὁ Λογοθέτης πιάνει τὸ νῆμα τοῦ ἀ π α λ α ι ο ὕ (παλιοῦ) Νισύρικου Τραγουδιοῦ. Συγκεντρώνει τὰ παλιὰ Νισύρικα τραγούδια καὶ ἔχομε τὴν ἐργασία του «Περὶ τῆς Νισυριακῆς Διαλέκτου», ὅπου γράφει:

«Ἡ Δημοτικὴ ἡμῶν ποίησις εἶναι κειμήλιον οὐχὶ εὐκαταφρόνητον. Τὰ Δημοτικὰ εἰδύλλια μετεχειρίζοντο αἱ Νισυρῖαι ὁσάκις ἤθελον νὰ τραγουδήσωσι εἴτε τραγοῦσαι εἰς τὰς ἀμπέλους, εἴτε θερίζουσαι εἰς τοὺς ἀγρούς, εἴτε ἀλέθουσαι εἰς τὸν χειρόμυλον, εἴτε εἰς τὸν γάμον εὐρισκόμεναι, εὐρισκον πάντοτε κατάλληλον τῇ περιπτώσει ἀ π α λ α ι ὶ ν τραγούδι νὰ εἴπωσιν. Ἀλλὰ καὶ ἀφ’ ἑαυτῶν ἐὰν ἤθελόν ποτε νὰ εἴπωσιν τι ἐπιτύχωνον).

Ὁ Νισύρικος λαὸς εἶναι λαὸς μὲ βαθειὰ ποιητικὴ διάθεση, τὸ τραγούδι τὸ δίστιχο τὸν συντροφεύει εἰς ὄλο του τὸν βίον. Μ' αὐτὸ γεννιέται, νανουρίζεται, παντρεύεται καὶ πεθαίνει.

Τὶς καταβολὲς λοιπὸν τοῦ ποιητικοῦ λόγου τοῦ Λογοθέτη ἀναντίρρητα πρέπει νὰ τίς ἀναζητήσουμε καὶ νὰ τίς ἐντάξουμε στὸ ἀπᾶλι Νισύρικο τραγούδι. Ἡ ἐπίδραση τοῦ τελευταίου εἶναι ὀλοφάνερη στὰ περισσότερα τραγούδια του, ἰδιαιτέρα σ' αὐτὰ πού εἶναι ἐμπνευσμένα ἀπὸ πρόσωπα, πράγματα, ἔθιμα καὶ ἱστορίες τοῦ νησιοῦ. Μερικὰ δὲν τὰ ξεχωρίζεις ἀπὸ δημοτικά. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ Μοιρολόι (ἀρ. 207), πού καὶ ὁ Ε.Ι.Κ. τὸ δημοσίευσε σὰν δημοτικὸ τῆς συλλογῆς Λογοθέτη, ἐνῶ ἀπὸ τὰ χειρόγραφα του ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι δικό του.

Ἡ ἐπίδραση τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ δὲν εἶναι μόνον ὁ δεκαπεντασύλλαβος πού μεταχειρίζεται, εἶναι ἡ μορφή του, τὸ ἀφηγηματικὸ καὶ τὸ γεγονὸς πῶς σχεδὸν πάντοτε ἀναφέρεται σὲ ζωντανὸ περιστατικὸ, πρόσωπο ἢ σὲ μῦθο, κοινὰ στοιχεῖα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.

Στὰ τραγούδια πού μᾶς ἄφησε, τὰ γραμμένα στῆ δημοτικῇ, δανείζεται πολλές λέξεις καὶ ἐκφράσεις ἀπὸ τῆ Νισύρικη διάλεκτο, ξέχωρα βέβαια ἀπὸ ἐκεῖνα πού τὰ ἔχει γράψει στὰ Νισύρικα, ὅπως μεταξὺ αὐτῶν εἶναι «ἡ Κατάρρα καὶ Εὐχὴ» (ἀρ. 7). Γιὰ νὰ ἀκριβολογήσουμε, τὰ τραγούδια του τὰ ἔγραψε στῆ Νισύρικη διάλεκτο παρὰ στῆ Δημοτικῇ, χωρὶς βέβαια νὰ ἀποδίδει φωνητικὰ τὸ τοπικὸ ἰδίωμα.

Στὸ βάθος καθαρουσιάνος, παραδέχεται ὅμως καὶ χρησιμοποιεῖ τύπους καὶ λέξεις τῆς δημοτικῆς, χωρὶς βέβαια ὑπερβολές. Ὁ ἴδιος, σ' ἓνα γράμμα του πρὸς τὴν κόρη του Καλλιόπη μὲ ἡμερ. 21.5.1884, γράφει:

«Οἱ ποιηταὶ γράφοντες τὰ ποιήματά των δὲν ἀκολουθοῦσι τὴν γραμματικὴν. Ἡ Γραμματικὴ ἔχει τοὺς κανόνας της. Οἱ ποιηταὶ ὅμως ἀκολουθοῦσι τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον γράφουσιν. Ἡ γραμματικὴ κόπτει καὶ τορνεύει καὶ ροκανίζει τὰς λέξεις κατὰ τὴν τέχνην της. Οἱ ποιηταὶ προσπαθοῦσι νὰ φυλάξωσι, κατὰ τὸ δυνατόν, εἰς τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ στίχου τὴν προφορὰν τοῦ λαοῦ καὶ μεταχειρίζονται τὰς λέξεις αἵτινες κινουῦσι τὸ πάθος καὶ ἐξεγείρουσι τὸ αἶσθημα, ἀδιαφοροῦντες ἂν αἱ λέξεις αὗται εἶναι τοῦ καταλόγου τῶν λεξικῶν ἢ ὄχι, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶναι λέξεις τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ. Τότε μόνον μεταχειρίζονται λέξεις μὴ κοινὰς εἰς τὸν ὄχλον ὅταν ἢ δὲν ὑπάρχη τοιαύτη ἢ αὐτὸς δὲν γνωρίζῃ τοιαύτην εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ».

Ἡ μαρτυρία αὕτη πολὺτιμη μᾶς δίνει μιὰ ξεκάθαρη ἐξήγηση στὴν ἀδέσμευτη χρησιμοποίησιν λέξεων καθαρουσας καὶ δημοτικῆς στὸ ἴδιο ποίημα καὶ στὸν αὐτὸ στίχο.

Προσέχει πολύ στο στίχο του το μέτρο και την ομοιοκαταληξία και πολλές φορές μάλιστα σε βάρος άλλων στοιχείων του λόγου.

Στην από 30.9.1884 επιστολή του προς Μιλτιάδη αναφέρει:

«Τὸ ἀνάγνωσμα ὅπερ σοὶ στέλλω σήμερον εἶναι εἰς μῦθος, τὸν ὁποῖον ἐσχάτως ἔμαθον καὶ τὸν ὁποῖον σοὶ ἐστιχούργησα κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς δημοτικῆς ἡμῶν διαλέκτου καὶ ποιήσεως, ἵνα καταστήσω αὐτὸν ἐπαγωγότερον καὶ ἵνα συνηθίζητε ἀπὸ τοῦδε τὴν ὀρθὴν ἀπαγγελίαν τοῦ στίχου. Ὁ ρυθμὸς εἶναι τι θεῖον, τέκνον μου».

Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ σημειώματα (ἡμερ. 2.12.1894) στὴ διόρθωση ἑνὸς ποιήματος πού τοῦ ἔστειλε μιὰ ἀπὸ τίς κόρες του γράφει:

«Γίνωσκε δὲ ὅτι ποιητῆς καὶ στιχοιργὸς διαφέρει. Ὁ στιχοιργὸς δύνατον νὰ μὴν εἶναι ποιητῆς καθὼς καὶ ὁ ποιητῆς νὰ μὴν εἶναι καλὸς στιχοιργός, εἴτε ἐκ ραθυμίας, εἴτε ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας. Ὁ στιχοιργὸς καὶ ἂν θέλῃ δὲν δύναται νὰ γίνῃ καλὸς ποιητῆς. Ὁ ποιητῆς ὅμως πρέπει νὰ φροντίζῃ νὰ εἶναι καλὸς στιχοιργός, ἵνα κάμῃ τὰ ποιήματα ἐπαγωγότερα καὶ ἵνα μὴ βιάζῃ τὸν ἀναγνώστην νὰ ἠδύνηται μὲν μὲ τὰς ἰδέας καὶ τὴν φαντασίαν του, νὰ ἀηδιάζῃ δὲ διὰ τὸ ἀνάρμωστον τῶν στίχων του. Οἱ πλεῖστοι τῶν σημερινῶν λεγομένων ποιητῶν μας εἰσὶν ἀπλοὶ στιχοιργοί, οἱ πλείονες δὲ οὔτε στιχοιργοί, ἐκ δὲ τῶν πράγματι ποιητῶν ὀλίγοι καὶ καλοὶ ἐπίσης στιχοιργοί. Καὶ ἡ στιχοιργία μας δὲν εἶναι τόσον εὐκόλον πρᾶγμα σήμερον, ὅτε ἔχομεν τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουσι τόσαι γνῶμαι ὅσα εἰσὶ τὰ ἄτομα ἅτινα ἄπτονται τοῦ ζητήματος τούτου. Οὔτε καιρὸν οὔτε διάθεσιν (ἐκ τῶν δεινῶν μου ὡς γνωρίζεις περιστάσεων) ἔχω νὰ σοὶ κάμω λόγον περὶ τῆς σημερινῆς ἡμῶν στιχοιργίας καὶ περὶ τοῦ ρυθμοῦ ἐν γένει, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅπερ ἴσως ἄλλοτε θέλω δυνηθῆν νὰ κατορθώσω, ἐὰν ὁ θεὸς δώσει».

Πρόθεσή μας δὲν εἶναι νὰ καταπιαστοῦμε μὲ τὴν κριτικὴ τῆς ποιητικῆς προσφορᾶς τοῦ Λογοθέτη καθὼς καὶ μὲ τὴν ἀξιολόγηση τῆς ἔμμετρης μετὰφρασης τοῦ Ὅμηρου. Ἄλλοι πιὸ ἀρμόδιοι ἀπὸ ἐμᾶς ἄς τὸ ἀναλάβουν. Ἐμεῖς στὴν ἀξιολόγησή της, παρέχουμε μαρτυρίες καὶ προσπαθοῦμε νὰ προβάλουμε στοιχεῖα χρήσιμα στὴ μελέτη καὶ κατανόηση τοῦ ἔργου του.

Στὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Λογοθέτη ἀφθονοῦν Νισύρικα παραδοσιακὰ στοιχεῖα. Ἀφθονο ὕλικὸ γιὰ ἓνα μελετητὴ λαογραφικῶν θεμάτων: Νισύρικα τοπωνύμια, Νισύρικες παλιές λέξεις πού ἔχουν πιὰ ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὸ σημερινὸ καθημερινὸ προφορικὸ λόγο, ἱστορίες τοῦ νησιοῦ, πρόσωπα, παραδόσεις, ὅλα αὐτὰ ξεχασμένα ἀπὸ τὸ χρόνο καὶ πού ὅλα αὐτὰ συνθέτουν τὴν ἱστορία μιᾶς ἐποχῆς πού στάθηκε σημαντικὴ στὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη τοῦ νησιοῦ.

Ἡ ποίηση τοῦ Λογοθέτη ἔχει σχεδὸν πάντοτε σὰν πηγὴ καὶ ἐμπνευση τὴ Νίσυρο. Ἀναφέρεται σὲ πρόσωπα ὑπαρκτὰ τοῦ καιροῦ του, σὲ ἄψυχα πού

τούς δίνει ψυχή και λαλιά. Σάν σάτυρα σατυρίζει πάντοτε πρόσωπα τῆς ἐποχῆς του, ἀκόμα και ἡ «Κατάρτα και Εὐχή» (ἀρ. 7) ἀναφέρεται σὲ ἄτομα και σὲ περιστατικό τῶν χρόνων του. Ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει τὴν ποιητικὴ γραφίδα του ἰοβόλο «και λάβε τὰ τῆς σάτυρας ἰοβόλα ἦδη βέλη» (Ἐκ τῶν Ἱερεμιάδων ἀρ. 54).

Πολλὰ ἀπὸ τὰ τραγούδια του εἶναι σάτυρες. Ἄλλα τὰ διακρίνει λεπτὴ εἰρωνεία και ἄλλα ἢ βίαιη γλῶσσα ποὺ σατυρίζει ἀνελέητα τοὺς στιχοπλόκους, τοὺς φιλόδοξους, τοὺς ἀντιδραστικούς σὲ κάθε καλὴ προσπάθειά του γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ νησιοῦ, ἰδιαίτερα αὐτοὺς ποὺ ἐμπόδιζαν τὴν ὀμαλὴ λειτουργία τῶν σχολείων, αὐτοὺς ποὺ παπαγαλίζουν τὶς νεωτεριστικὲς δοξασίες γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ και τὴν καταγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐὰν δὲν εἶχε προηγηθῆ τοῦ ἔργου τοῦ Λογοθέτη ἡ περιώνυμη σάτυρα τοῦ Κων. Ξένου (ἔτος 1860-1862) (Γν. ἀρ. 104) θὰ συμφωνούσαμε μὲ τὴν ἀποψη ποὺ ἀπὸ παλιά ἐπικρατοῦσε, πὼς ὁ Λογοθέτης εἰσήγαγε στὴ Νίσυρο τὴ σάτυρα σάν ποιητικὸ εἶδος. Ἐνα φαινόμενο ποὺ παίρνει τὶς διαστάσεις ἐνὸς κοινωνικοῦ προβλήματος μὲ πολλὲς ἀντιλεγόμενες ἀπόψεις. Ὅμως ἡ σάτυρά του πάντοτε ἐνυπόγραφη τσουχερὴ, ἔχι ὅμως λίβελλος, δὲν ὑπερβαίνει τὰ ὅρια. Γιὰ τὴν ἱστορία ἀναφέρουμε πὼς οἱ μιμητὲς του, στὰ χρόνια τῆς Ἱταλικῆς κατοχῆς 1914-1918, ποὺ κυκλοφόρησαν κατὰ διαστήματα σάτυρες, ἀν και πῆραν τὴν τεχνικὴ, τὸν δυναμισμό και τὴ γοργότητα τοῦ στίχου του δὲν κράτησαν πολλὲς φορὲς τὴ σάτυρα μέσα σὲ ὅρια εὐπρεποῦς ἐκφράσεως.

Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο ποὺ ἐπικρατεῖ στὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Λογοθέτη εἶναι ἡ ἐθνικὴ, πατριωτικὴ και θρησκευτικὴ ἑξάρση. Ὑμνεῖ και δοξάζει τοὺς ἀγῶνες κατὰ τῶν Τούρκων. «Εἰς τὸ Πηγάδι τοῦ Γυαλιοῦ» (ἀρ. 65), «Παιάν» (ἀρ. 66), «Τὸ Δειλινὸ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου» (ἀρ. 63), καλεῖ πρὸς ἐξέγερση και ἀποτίναξη τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ. Σάν ἄλλος Τυρταῖος ψάλλει τὴ δόξα τοῦ Ἔθνους και προτρέπει σὲ ἀγῶνες ἐλευθέρων ἀνθρώπων. Ὁραματίζεται τὴν ἀπελευθέρωση και ἀναφωνεῖ:

*Ἄν δὲ ἀκτὶς τῆς ἐλευθερίας
λάμψη ποτὲ σ' αὐτὴν τὴν γῆν
ἐγὼ θὰ κεῖμαι εἰς αἰωνίας
μονάς. ὦ, ρήξατε εὐθὺς κραυγὴν
κι' ἐγὼ τοὺς τάφους θὰ διασεῖσω
ἐκ τῶν νεκρῶν νὰ ἀποσπασθῶ
κι' ἐδῶ δραπέτης νεκρὸς ὁρμήσω
χῶμα ἐλεύθερον ν' ἀσπασθῶ.*

Εἰς τὸ Πηγάδι τοῦ Γυαλιοῦ (ἀρ. 65)

Ἐπίμονα ἀρνεῖται τὴν δημοσίευση τοῦ ἔργου του. Δὲν ἀποκλείεται αἰτία νὰ στάθηκε τὸ μένος του ἐναντίον τῶν Τούρκων ποὺ χαρακτηρίζει τὴν

ποίησή του. Τὴν ἄρνησή του αὐτὴ τὴν ἀναφέρουν ὁ Γ. Παπαδόπουλος καὶ Ἰ. Φασουλαρίδης, πού τὸ 1909, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, ἐξέδωκε τὰ «Σχολικὰ ποιήματα καὶ ἄσματά του».

Πολλὰ ἀπὸ τὰ τραγούδια του κυκλοφοροῦσαν μεταξύ τῶν Νισύριων. Μερικὰ τὰ τραγουδοῦσαν πάνω σὲ σκοποὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Στὸν Δημόκριτο Ἐένον ἔγραφε στίς 4.10.1881:

«Ἐκαστον τῶν εἰδυλλίων μου ἔχει τὴν ἀφορμὴν του, πάντα ὁμως ἔχουσι μίαν κοινὴν ὑπόθεσιν. Ὁρμῶνται ἀφ' ἑνὸς σημείου καὶ εἰς ἕνα σκοπὸν καταλήγουσι, περὶ δὲ τούτου θέλω σοὶ γράφει ἄλλοτε, διότι ἐνδέχεται νὰ μὴ προλάβω νὰ ἴδω τὰ τέκνα μου ἡλικιωμένα».

Εἰς τὸν υἱὸν του Μιλτιάδη γράφει (ἐπιστ. 30.6.84):

«Τοὺς γογγυσμούς μου καὶ τὰς διαμαρτυρίας μου εὐρίσκετε εἰς τὰ «Εἰδυλλιά» μου, ἅτινα ἔφαλλον ὡς Ἱερεμίας ἢ ὑπὸ τὴν σκέπην ἑνὸς βράχου ἢ ὑπὸ τὴν σκιὰν ἑνὸς δένδρου».

Ἡ ὀνομασία Εἰδυλλία πού τοὺς δίνει δὲν μπορεῖ νὰ καλύψει ὅλη του τὴ δημιουργία, μόνον ἴσως αὐτὰ πού ἐμεῖς χαρακτηρίσαμε ὡς «Τραγούδια τῆς ἀγάπης».

Σημαντικὴ προσφορὰ τοῦ ποιητικοῦ του λόγου εἶναι ὅτι ἔγραψε μὲ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ νὰ χρησιμεύσει στὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν. Ἦταν ποιήματα παιδαγωγικοῦ περιεχομένου, οἱ Μῦθοι τοῦ Αἰσώπου, οἱ Διάλογοι τοῦ Λουκιανοῦ καὶ διάφορα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή κ.ἄ. Ὅλα αὐτὰ ἀποτελοῦσαν μιὰ ἐκλογὴ θεμάτων πού ἀνάγονται στίς βασικῆς ἀρχές τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τῶν νέων, καὶ ὅπως γράφει: «Εἰς τὰ τιμαλφῆ τῆς Πατρίδος ἡμῶν θρέμματα τὴν χρηστὴν αὐτῆς ἐλπίδα ἀνατίθησιν. Ὁ Συγγραφεύς». Ὁ διδάσκαλος Ἰ. Φασουλαρίδης κατορθώνει μόλις τὸ 1909 νὰ κάμψει τὴν ἀντίρρηση τοῦ Λογοθέτη καὶ νὰ τὰ ἐκδώσει μὲ τὸν τίτλον «Σχολικὰ ἄσματα, ποιήματα καὶ διάλογοι συνταχθέντα ὑπὸ Ἰ. Λογοθέτου». Ὁ ἴδιος προτάσσει στὴν ἐκδοσὴ αὐτῆ τὸ «Ἀντὶ προλόγου» πού ὁ ποιητὴς ἔγραψε «Ἐν Πέτση τῆ 2α Ἰανουαρίου 1891». Ἀναφέρει ὁ Ἰ. Φασουλαρίδης:

«Ἐπὶ σειρὰν ὄλην ἐτῶν, ἀντὶ ἄλλων ἁσμάτων, ποιημάτων καὶ διαλόγων παιδαγωγικῶν προτιμῶν πάντοτε διὰ τοὺς μαθητὰς μου τὰ τοῦ ποιητοῦ τῆς νῆσου μας Ἰ. Λογοθέτου ὡς τὰ μᾶλλον κατάλληλα καὶ ἐπαγωγὰ διὰ τοὺς παῖδας».

Ἄλλὰ ἄς παραθέσουμε τὸν «Ἀντὶ προλόγου» τοῦ Λογοθέτη:

«Τὰ ποιήματά μου ταῦτα (τὸν ὕμνον καὶ τὸν προτρεπτικὸν) προσφέρω ὑμῖν, τέκνα μου, σήμερον ὡς δῶρα εἰσιτήρια διὰ τὸ νέον ἔτος. Εἰσιτήρια δύ-

νανται να ονομασθῶσι τὰ φιλοδωρήματα τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, ἅτινα ἐν τῇ χυδαίᾳ γλώσσει Ἀγιοβασιλιάτικα λέγομεν. Ἡ συνήθεια αὕτη εἶναι ἀρχαία. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐποίουν τοῦτο κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Χόων ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὅστις συνέπιπτε μὲ τὸς ἰδικούς μας μῆνας ἀπὸ 15 Φεβρουαρίου μέχρι 15 Μαρτίου. Οἱ μαθηταὶ τῶν Ἑλλήνων Ρωμαῖοι εἶχον παραλάβει καὶ αὐτοὶ τὴν συνήθειαν ταύτην καὶ προσέφερον δῶρα κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους.

᾽Ωνόμαζον δὲ τοῦτο οἱ μεταγενέστεροι Εὐαρχισμούς, ἦτοι: κάμνω καλὴν ἀρχὴν τοῦ νέου ἔτους. Ὁ Χριστιανισμὸς τέκνα μου, τοῦ ὁποίου τὴν ὁδὸν εἶχε προεξομαλύνει καὶ ἐτοιμάσει ἢ Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία, ἐσεβάσθη τῶν ἀρχαίων συνηθειῶν τὰς περισσοτέρας. Διὰ τοῦτο οἱ θεῖοι πρόγονοι ἡμῶν, ἀποπτύσαντες τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ ἀσπασάμενοι τὴν οὐράνιον καὶ σωτήριον Χριστιανικὴν θρησκείαν, διεφύλαξαν τὰ ἀρχαῖα τῶν προγόνων αὐτῶν ἔθιμα. Τοῦτο ὑπῆρξε σωτήριον διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν. Λυποῦμαι σήμερον διότι δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εἶπω πολλὰ ἐπὶ τούτοις. Κληρονόμοι τῶν προγονικῶν ἐθίμων, ἃς φιλοτιμώμεθα νὰ φαινόμεθα ἄξιοι κληρονόμοι καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτῶν, ὅπως ἀποκτήσωμεν καὶ τὴν δόξαν ἐκείνων καὶ καταλάβωμεν ἐν τῷ κόσμῳ ἡμέραν τινα τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατεῖχον ἐκεῖνοι. Τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι μελέτη καὶ πόθος πάσης Ἑλληνικῆς καρδίας. Ἐὰν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ, τέκνα μου, νὰ μὴ ἀφήσῃ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦλάχιστον τοῦ βίου μου ὑπὸ τὸν ζυγὸν τὸν ὁποῖον φέρω ἀφ' ὅτου ἐξῆλθον τοῦ ὄστράκου μου, θέλω σᾶς ἀποδείξῃ ὅτι ὅλα τὰ ἔθιμα εἰσὶν ἀρχαῖα, ὡς ἔπραξα ἤδη τοῦτο διὰ τινὰ ἐξ αὐτῶν».

Μία ἀφήγησις ἑνὸς περιστατικοῦ ἀπὸ ἄνθρωπο πού τὸ ἐζήσῃ στάθηκε ἀφορμὴ νὰ γράψῃ ἕνα θεατρικὸ ἔργο μὲ 900 στίχους στὴν καθαρεύουσα («Ἡ πυτιὰ ἢ ἡ κόρη τοῦ Τριαλιοῦ»). Περιλαμβάνεται στὴν παρούσα ἔκδοσις (ἀριθ. 223).

Γιὰ τὸν Ὅμηρον εἶχε πραγματικὴ λατρεία. Μετέφρασε σὲ ἡρωϊκὸν ἐξάμετρο διάφορα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα. Ἡ γλῶσσα πού χρησιμοποίησε εἶναι ἢ καθαρεύουσα, δικαιολογεῖται δὲ στὶς κόρες τοῦ Εἰρήνη καὶ Θάλεια ὡς ἐξῆς:

«Τὴν μετάφρασιν ἔκαμνον εἰς γλῶσσαν καθαρεύουσαν. Ἴσως θὰ σᾶς ἐφαίνετο ἐπαγωγότερον τὸ τεμάχιον, ἐὰν ἢ μετάφρασις ἐγένετο εἰς τὴν δημώδη ἡμῶν διάλεκτον ἀλλὰ τότε θὰ ἀπεμακρονόμην πολὺ τοῦ κειμένου μὴ δυνάμενος ἐκ λίαν πτωχοῦ βαλαντίου νὰ ἀποτίσω μερίστην ὀφειλήν. Εἶναι ἀληθές ὅτι αἱ καλλοναὶ τῆς ποιήσεως καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ὀμήρου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μεταφερθῶσιν εἰς ἄλλην γλῶσσαν, καθὼς δὲν ὑπῆρξε δυνατόν, οὔτε θὰ ὑπάρξῃ νὰ γεννηθῇ δεῦτερος Ὅμηρος, θαυμάζονται δὲ ὅσοι ἠδυνήθησαν νὰ τὸν μιμηθῶσι μόνον καὶ νὰ τὸν ἀντιγράψωσιν».

Ὅμοίως ἀπὸ τὴν Ὀδύσεια ἔχει ἀποδώσει σὲ στίχους μὲ ὁμοιοκαταληξία ἀπὸ τὸ Θ 266-368, καθὼς καὶ ἕνα μέρος ἀπὸ τὴν Ἐκάβη τοῦ Εὐριπίδη.

Σκοπὸς τῶν μεταφράσεων αὐτῶν ἦτο ἡ χρησιμοποίησή τους στὴ διδασκαλία τῶν μαθητῶν. Καὶ τὴν ποιητικὴ αὐτὴ προσφορὰ τὴν περιλάβαμε στὴν παροῦσα ἔκδοση. Ἐν τὴν κρίνουν οἱ ἀρμόδιοι μὲ τὰ μέτρα τῆς τότε ἐποχῆς καὶ ἂς φέρουν στὸ νοῦ τους τὴν εἰκόνα τοῦ λευκοῦ ἐρημίτη τῆς Πέτσης ὅταν ἐκεῖ στὴν ἀφιλόξενη Μικρὰ Ἀσία μέσα στὴν Τουρκία εὗρισκε παρηγοριὰ στὸ θεῖο Ὅμηρο καὶ στὴν ποίηση.

Στὰ κατάλοιπά του ὑπάρχει μιὰ ποιητικὴ μετάφραση στὴν καθαρεύουσα τῆς Ἰφιγένειας ἐν Αὐλίδι τοῦ Εὐριπίδου. Ἐλπίζουμε νὰ ἀποτελέσει ἡ ἐργασία αὐτὴ ξεχωριστὴ ἔκδοση.

Στὴν κατάταξιν τῶν διαφόρων τραγουδιῶν του προτιμήσαμε νὰ δώσουμε τὸν τίτλο «Νισύρικα», σ' ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν θέμα Νισύρικο καὶ ἦταν γραμμένα στὸ Νισύρικο δημοτικὸ λόγο, σ' αὐτὸ περιλάβαμε καὶ τὶς σάτυρες καὶ τοὺς μύθους του. Στὰ «Πατριωτικά» συμπεριλάβαμε 11 τραγούδια, μέσα σ' αὐτὰ καὶ τὸ ἔπος «Ἡ ἀναφορὰ μου» (ἀρ. 73), γιατί τὸ περιεχόμενό του δικαιολογεῖ τὸν γενικὸ χαρακτηρισμό. Ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀγάπη τὰ ἐντάξαμε στὰ «Τραγούδια τῆς Ἀγάπης». Ἀκολουθοῦν βέβαια τὰ Σχολικὰ Ἄσματα καὶ ποιήματα, οἱ Μῦθοι τοῦ Αἰσώπου, οἱ Διάλογοι τοῦ Λουκιανοῦ, ἀπὸ τὴν Ἀγία Γραφή, τὰ μὲ θέματα θρησκευτικὰ, τὰ Κάλαντα. Μετὰ τὰ Διάφορα, 14 τραγούδια, μετὰξὺ αὐτῶν οἱ Φλάροι ἀρ. 193, ἡ Λιτανεία ἀρ. 194, οἱ Διαολόπιστοι ἀρ. 195 καὶ Σταθερότης ἀρ. 196 κ.ἄ. Τέλος τὰ Μοιρολόγια, αὐτὰ τὰ ὑπέροχα τραγούδια τοῦ πόνου καὶ τοῦ σπαραγμοῦ, ἀποτελοῦν ξεχωριστὴ κατηγορία.

Εἶναι γεγονός πὼς ὅταν τὸν ἐμπνέει κάτι τὸ Νισύρικο, ὁ λόγος του ἀποκτᾶ ρωμαλεότητα, χάρις καὶ ὁμορφιά. Γράφοντας Νισύρικα τραγούδια εἶναι κοντὰ στὶς ρίζες του, τὸ θέμα τὸν ἠλεκτρίζει, γιατί τὸ ἔργο του εἶναι ἀπόλυτα δεμένο μὲ τὸ καθημερινὸ βίωμά του, μὲ τὴν παράδοση τοῦ τόπου του. Ἔτσι μᾶς ἔδωσε τὰ ὠραῖα τραγούδια σὰν τὴν «Κατάρτα καὶ Εὐχὴ» καὶ «Πρωτομαχιά» κ.ἄ.

Ἡ ἐπίδραση τῆς ποίησής του πάνω στὴν τότε κοινωνία τῆς Νισύρου ἦταν σημαντικὴ. Πολλὰ τραγούδια του, ὅπως καὶ παραπάνω ἀναφέραμε, τραγουδοῦσαν οἱ Νισυριεῖς εἴτε ὅταν ἐργαζότανε στοὺς ἀγρούς ἢ στὸ σπίτι, εἴτε στὸ χορὸ. Καὶ αὐτὸ εἶναι μιὰ ἄλλη συνέχεια, ἑνὸς ἄλλου δεσμοῦ τῆς ποίησής του μὲ τὸ Δημοτικὸ τραγούδι, γιατί κι' αὐτὸ τὸ τραγουδοῦσαν ὅπως μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ ἀκόμα καὶ σήμερον τὰ τραγουδοῦν στοὺς γάμους.

Ἴσως εὐσταθεῖ ἡ ἄποψη πὼς ἡ ποίηση τοῦ Λογοθέτη μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς καθαρεύουσας θὰ συνέτεινε στὴν εἰσδοχὴ ἐκφράσεων συγγενῶν μὲ τὴν καθαρεύουσα στὰ Νισύρικα δίστιχα καὶ μοιρολόγια τῆς Νισυριᾶς. Ὁ ἴδιος στὴ μελέτη του «Περὶ τῆς Νισυριακῆς διαλέκτου» καταγγέλλει τὶς Νισυριεῖς ποὺ ἔπαυσαν νὰ τραγουδοῦν τὰ ἀπαλαιὰ τραγούδια καὶ χαλᾶνε τὸν ποιητικὸ τους λόγο μὲ τὴν χρησιμοποίησιν νέων λέξεων καὶ ἐκφράσεων. Σ' αὐτὸ θὰ συνετέλεσε ἴσως ἡ ἐπίδραση ποὺ εἶχε ἡ διδασκαλία τῆς καθαρεύουσας στὸ σχολεῖο.

Ὁ κυριώτερος ὅμως λόγος τῆς φθορᾶς τοῦ Νισύρικου ιδιώματος εἶναι συνέπεια τῆς καθημερινῆς ἐξέλιξης καὶ ἐπικοινωνίας. Εἰς τὸν ἀγῶνα λοιπὸν ποῦ διεξάγει ἡ ἐπιστῆμη τῆς Λαογραφίας γιὰ τὴ διάσωση καὶ τὴν καταγραφή τῶν μνημείων αὐτῶν τοῦ λαϊκοῦ λόγου καὶ τῆς παράδοσης, ἡ προσφορά τοῦ ἔργου τοῦ Λογοθέτη εἶναι μοναδικὴ καὶ ἀξιόλογη, λόγῳ τῆς πληθώρας τοῦ λαογραφικοῦ ὕλικοῦ ποῦ περιέχει.

Ἵστερα ἀπὸ τόσα χρόνια παραδίδεται στὸ φῶς τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Λογοθέτη.

Ὁ ἀναγνώστης ἂς μὴ ἐπηρεασθῆ στὴν κρίση του ἀπὸ τὴ σημερινὴ μὴ ποιητικὴ ἐποχὴ μας, οὔτε νὰ ἐπιχειρήσει νὰ τὸ συγκρίνει μὲ τὸν σύγχρονο ποιητικὸ λόγο ποῦ παρὰ τὴν ἀξία του ἐλάχιστα ἐμπνέεται ἀπὸ τὶς ἱερὲς ἰδέες καὶ τὶς ἐθνικὰς ἀνάγκες ποῦ ἐνέπνευσαν τὸν Λογοθέτη.

Ἄς μεταφερθῆ νοερά, στὰ χρόνια ἐκεῖνα, στὰ σκλαβωμένα νησιά τοῦ ἀκραίου Ἑλληνικοῦ Αἰγαίου καὶ ἂς ἀναλογισθῆ τὸν ἀδιάκοπο ἀγῶνα τῶν ὑποδούλων γιὰ τὴν ἐλευθερία τοῦ Γένους. Καὶ τότε θὰ λουσθῆ στὸ φῶς τῶν αἰωνίων ἀξιῶν ποῦ διαλαλεῖ ὁ ποιητὴς τῆς Νισύρου.

Ὁ Λογοθέτης μὲ τὴν ποίησίν του ἔκαμνε λειτούργημα. Ἦταν ποιητὴς παιδαγωγός.

Ἡ παρουσίαση τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Λογοθέτη, σήμερα ποῦ τὰ Δωδεκάνησα εἶναι πιά ἐλεύθερα, ἐκπληρώνει τὴν ἐπιθυμία τοῦ ποιητῆ:

*Ἄν ποτὲ δὲ ἀναλάμψη ἡ πατρίς μας ἢ φιλτάτη,
ἐμὲ ᾽δ' ἄψυχον καὶ ἄπνον ψυχρὸς τάφος μὲ φυλάττη,
εἰς τὸν τάφον μου, ἂς ἔλθῃ ἐξ ὕμῶν τις καὶ ἂς φωνήσῃ
—Προσκαλεῖ τὸν Ποιητὴν μας ἢ Πατρίς νὰ ἐξοπνήσῃ.*

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΝ

Α'

Ἐν Πέτση 30 Ἰουνίου 1884

Καλέ μου Υἱὲ Μιλτιάδη

Ἐπεθύμησα νὰ σοῦ στείλω ἓν δῶρον· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐρήμων ταύτης, ἐν ἣ μὲ κατεδίκασε νὰ ζῶ ὡς ἐξόριστος καὶ αἰχμάλωτος ἢ ἐχθρὰ εἰμαρμένη, ἐκ τοῦ τάφου τούτου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔθαρα πολὺ ἐνωρίς, ἀγαπητόν μοι τέκνον, πᾶν ὅ,τι εἶχον ἐν τῷ κόσμῳ πολύτιμον, ποῖον δῶρον νὰ σοι πέμψω, νιέ μου;

Ἐκ τῶν ἠθικῶν μου κεφαλαίων, παιδί μου, διέσωσα κειμήλιά τινα ἐκ τῶν ὁποίων ἀπορρέουσιν αἱ σκέψεις μου. Τὰ κειμήλια ταῦτα εἰσὶν αἱ ἀρχαί, τὰ ἦθη καὶ ὁ πρὸς τὰ γράμματα σφοδρὸς ἔρωσ μου, καίτοι φεῦ! δὲν δύναμαι νὰ τὰ καλλιερῶ, ὥστε καὶ οὐδὲν ἄλλο σκέπτομαι, ἢ τίνι τρόπῳ δύναμαι νὰ σᾶς δώσω ἑλληνοπρεπεῖ ἄνατροφήν καὶ νὰ σᾶς ἐκπαιδεύσω.

Κατὰ ταῦτα τὸ καλλίτερον καὶ πολυτιμότερον δῶρον ὅπερ ὀφείλω νὰ σοὶ πέμψω, εἶναι, μοὶ φαίνεται, μία ἐπιστολὴ καὶ ἓν ἀνάγνωσμα.

Αἱ ἐπιστολαὶ μου πρὸς σᾶς φθάνουσιν εἰς τὸν σκοπὸν των, διότι ἔχω τὴν παρήγορον ἰδέαν ὅτι αὐταὶ θέλουσι σᾶς χρησιμεύσει ὡς ὑποθήκαι· καὶ ἀκολούθως, ὅταν ἐγὼ δὲν θὰ ὑπάρχω, θέλετε μάθει ἐξ αὐτῶν, ἐὰν διασωθῶσιν, ὅτι οὐδεὶς εὐρέθη νὰ μοὶ συμπάθῃ καὶ οὐδένα ἄλλον εὔρον παρήγορον, εἰ μὴ τὸ μαρτύριόν μου.

Διατί δὲ οὐδεὶς μοὶ συνέπαθε; Διὰ νὰ μὴ εἶπω: διότι οὐδεὶς εἶχε καρδίαν, λέγω: διότι οὐδεὶς ἐγνώριζεν ὅτι πάσχω. Διατί δὲ νὰ ὑπομένω εἰς τὸ μαρτύριον τοῦτο; Αἴ! τέκνον μου. Τοῦτο δὲν λέγεται τώρα. Ἄλλὰ δὲν ἐγόγγυσα; Δὲν ἠγανάκτησα; Τοὺς γογγυσμούς μου καὶ τὰς διαμαρτυρίας μου εὐρίσκετε εἰς τὰ «Εἰδύλλιά» μου, ἅτινα ἔψαλλον, ὡς Ἱερεμίας, ἢ ὑπὸ τὴν σκέπην ἐνὸς βράχου ἢ ὑπὸ τὴν σκιάν ἐνὸς δένδρου.

Τὰ ἀναγνώσματά μου φθάνουσιν εἰς τὸν σκοπὸν των ἐπίσης, διότι μοὶ παρέχουσιν τὴν ἀφορμὴν νὰ σᾶς γράφω χρήσιμόν τι καὶ διότι διασκεδάζουσι τὴν τῶν σχολείων μας, κακὴν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν, μονοτονίαν.

Τὸ ἀνάγνωσμα ὅπερ σοι στέλλω σήμερον εἶναι εἰς μῦθος, τὸν ὁποῖον ἐσχάτως ἔμαθον, καὶ τὸν ὁποῖον σοὶ ἐστιχοῦργησα κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς δημοτικῆς ἡμῶν διαλέκτου καὶ ποιήσεως, ἵνα καταστήσω αὐτὸν ἐπαγωγότερον καὶ ἵνα συ·ειθίζητε ἀπὸ τοῦδε τὴν ὀρθὴν ἀπαγγελίαν τοῦ στίχου. Ὁ ρυθμὸς εἶναι τι θεῖον, τέκνον μου. Ἐφηγοῦμαι σοὶ δὲ καὶ πῶς ἔμαθον τὸν μῦθον τοῦτον, ἵνα ἡ ἀφήγησις αὐτῆ χρησιμεύσῃ ὡς Προλεγόμενα τοῦ μύθου.

Πρὸ πέντε ἡμερῶν, οὐχὶ τόσον πρῶτῷ, ἀπουσιάζοντος τοῦ Γεωργίου¹, ὁ θθωμανὸς ὑπηρέτης, κρούσας τὴν θύραν, μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι εἰς Ἰμάμης, ἐλθὼν εἰς τὸ Κατάστημα, ἐζήτηε νὰ με ἴδῃ καὶ ἐπεθύμει νὰ τοῦ δώσω τὴν ἀδειαν νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ Γραφεῖον μου.

Ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτῆ, ἣτις ἀνήκει εἰς τὴν προνομιούχον τάξιν τῶν Ἀγάδων, εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἦθη μου· βιάζομαι ὅμως νὰ τὴν ἀνέχωμαι, οὐχὶ πλέον ὡς μεγαλοπρέπειαν, ἀλλ' ὡς μέτρον ὅπερ πορίζει ἀσφάλειαν, ἣτις ἐλλείπει ἀπὸ τὸν ἄγριον τοῦτον τόπον. Διὰ τοῦτο, ὅσω καὶ ἂν μένη ἀνοικτὴ ἡ θύρα μας δι' ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἐν Νισύρῳ, ἡ δὲ εἴσοδος τῆς οἰκίας μας ἐλευθέρη καὶ εἰς αὐτὸν προσέτι τὸν ἀδιάκριτον χοῖρον τῆς Μαρίας Βογιατζῆ, ἐνταῦθα, ἡ θύρα τῆς κατοικίας μου πρέπει νὰ μένη διὰ παντὸς κεκλεισμένη καὶ οὐδεὶς νὰ εἰσέρχεται ἐν αὐτῇ ἄνευ ἀδειας. Ὁ Ἰμάμης λοιπὸν ὄφειλε νὰ στῆ πρὸ αὐτῆς· ἀλλὰ,

—Ἐς ὀρίση—εἶπον, καὶ ὁ ὑπηρέτης ἐξῆλθε. Μετὰ πέντε λεπτὰ ἠκούσθη ὁ θόρυβος τῆς ἔξω θύρας, ἀνοιχθείσης καὶ κλεισθείσης συγχρόνως, καὶ μετὰ τινὰς στιγμὰς, ὅσαι ἤρουν δηλαδὴ, ἵνα ὑπολυθῆ τις (βγάλη τὰ παπούτσια του), ὁ Ἰμάμης ἐπαρουσιάσθη.

Ὁ Ἰμάμης οὗτος ἦτο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἔρχονται κατ' ἔτος ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ κατὰ τὸν μῆνα Ραμαζάν, καὶ διδάσκουσι τοὺς Ὀθωμανοὺς, καὶ ἐπιτελοῦσι τὰς προσευχὰς καὶ τὰς εορτὰς των. Ἦτο ἄνθρωπος μετριὸν ἀναστήματος, μὲ μέτωπον εὐρὺ, καὶ πρόσωπον ἐπὶ τοῦ ὁποίου διεκρίνετο πάντιστε λεπτὸν μειδίωμα· ἐφόρει τὰ συνήθη τῶν Ἰμάμηδων ἐνδύματα καὶ τὴν κεφαλὴν εἶχε περιετυλιγμένην μὲ λευκὴν κίδαριν (σαρίκι). Ἡ φυσιογνωμία του δὲ ἦτο ἀρκετὰ γλυκεῖα καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως ἠδύνατό τις νὰ σχηματίσῃ τὴν ἰδέαν ὅτι, ἐὰν δὲν ἦτο Τοῦρκος, θὰ ἦτο καλὸς ἄνθρωπος.

Ἀλλὰ διατί εἶπον τὸν βλάσφημον τοῦτον λόγον; Μήπως οἱ Τοῦρκοι δὲν εἶναι ἄνθρωποι; Ναί. Εἶναι καὶ τῆς αὐτῆς μὲ ἡμᾶς φύσεως. Ζήτημα παμπάλαιον εἶναι, ἂν γεννῶνται οἱ ἄνθρωποι φύσει καλοὶ καὶ φύσει κακοί. Ἀλλὰ καὶ φύσει κακοί, ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι γεννῶνται, δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ἐπίσης ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐνὸς ἔθνους εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῶσι φύσει κακοί. Καὶ ὅμως, δὲν ἤξεύρω, ἂν εἶναι εὐκόλον νὰ ζητῆ τις καλὸν ἄνθρω-

1. Τοῦ Γεωργίου Ἀλαμαγκίδου, ἀνεψιοῦ τοῦ Λογοθέτη ἐξ ἀδελφῆς (Ε.Ι.Κ.).

πον μεταξύ τῶν Τούρκων. Διατί; Μικρὰν ιδέαν θὰ σᾶς δώσω, παιδιά μου, ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ τούτου.

Μήτε διάβολος, μήτε ἄγγελος γεννᾶται ὁ ἄνθρωπος. Μήτε ἀγρία καὶ αἰμοχαρὴς τίγρις, μήτε ἥσυχον καὶ ἥπιον πρόβατον· ἢ καλὴ ἢ κακὴ ποιότης καὶ τὰ καλὰ ἢ κακὰ ἦθη τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἀνατροφὴν, τὴν ὁποίαν θέλει λάβει νηπιόθεν, καὶ τὰς ἐξεις τὰς ὁποίας θέλει ἀποκτήσει βαθμηδόν, ἀξελανομένης τῆς ἡλικίας του. Ἀγωγὴν δὲ καὶ ἀνατροφὴν λέγων ἐννοῶ καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὰ μαθήματα τὰ ὁποῖα θέλει διδαχθῆ. Διότι δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ διδαχθῆ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐγκολποῦται τὸ καλὸν καὶ νὰ ἀποφεύγη τὸ κακόν, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ μάθῃ, τί ἔστι καλὸν καὶ τί κακόν καὶ νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ.

Ἡ πρώτη πηγὴ ἐξ ἧς ἀπορρέουσι τὰ ἦθη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ θρησκεία, διότι αὕτη ἐπιβάλλεται ἀπ' αὐτῆς τῆς νηπιότητος καὶ οὐχὶ μηχανικῶς ἢ πρακτικῶς. Ὁ,τι ἐπιτάττει ἡ θρησκεία, τὸ προστάζει ὁ θεός, ὁ δὲ ἄνθρωπος οὔτε τολμᾷ, ἀλλ' οὔτε καὶ τοῦ ἔρχεται εὐθὺς κατὰ νοῦν νὰ ἐρωτήσῃ: Διατί; Ἡ πρώτη λοιπὸν πηγὴ, ἐξ ἧς ἀπορρέουσι τὰ ἦθη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ θρησκεία καὶ ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία. Ἡ Μουσουλμανικὴ θρησκεία οὔτε ἐξημερώνει, οὔτε δυνατὴ εἶναι νὰ ἠθικοποιήσῃ τὸν ἄνθρωπον. Τὸ Κοράνιον, ἄτακτον κρᾶμα παρεξηγημένων καὶ παρενοημένων δογμάτων τῆς Πεντατεύχου καὶ τοῦ Ἐδαγγελίου, δὲν λέγω διὸ περιέχει κακὰς ἀρχὰς καὶ διδασκαλίας. Ὁ Μωάμεθ ὅμως δὲν εἶχε τὸν ἴδιον σκοπὸν τὸν ὁποῖον εἶχεν, ὅτε Μωϋσῆς, ὁ θεόπτης συγγραφεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Πεντατεύχου, καὶ ὁ οὐράνιος καὶ θεῖος διδάσκαλος τοῦ Ἐδαγγελίου Ἰησοῦς Χριστός. Περὶ ματαίας δὲ δόξης καὶ περὶ κοσμικῆς ἐξουσίας μᾶλλον ἢ περὶ παντὸς ἄλλου φροντίζων ὁ Μωάμεθ, ἀντὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐλεύθερον, ὑποδουλοῖ αὐτὸν εἰς μόνον τὸν θεόν, ὡς οἱ προειρημένοι, τὸν ὑπεδούλωσεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν ἕλην καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν φονικὸν ὄπλον, ἵνα τὸ μεταχειρισθῆ κατὰ παντὸς ὁμοίον του, μὴ πιστεύοντος ὅτι ἡ σωτηρία ἐγκείται ἐν τῷ Μωάμεθ. Τοσοῦτον δὲ ἐμεγαλοποίησε τὴν ἕλην, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐθεμελίωσε τὰς ἐκ τῆς λατρείας ταύτης προερχομένας κακίας, ὥστε ἐδημιούργησεν ἰδικόν του Παράδεισον σωματικῶν ἀπολαύσεων καὶ σαρκικῶν ἡδονῶν, αὐτὸς φιλήδονός ὢν. Καὶ πολὺν δίκαιον εἶχεν ὁ γέρον Ὁμάρ, ὅστις μὲ ἠρώτησε προχθές, ἐὰν ὑπάρχωσιν ἀφειδρῶνες (ἀναγκαῖα) ἐν τῷ Παραδείσῳ. Διότι ἤκουσε παρὰ τοῦ Χασὰν ἐφέντη (χονδροκεφάλου Ἰμάμη, λίαν τιμωμένον ὡς σφόδρα πεπαιδευμένον), ὅτι οὐδεμίας τροφῆς θέλει στερηθῆ ὁ πιστός (Ἰσλάμ) ἐν αὐτῷ.

Πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ τούτου παραδείσου, τῆς τροφῆς, τῶν κτηνωδῶν ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων, οὐδεμία ἄλλη ἀρετὴ ἀπαιτεῖται, οὐδεμία ἄλλη προῖξις ἢ μία καὶ μόνη: π ᾶ σ α θ ε μ ι τ ῆ καὶ ἄ θ ε μ ι τ ο ς ἐ ν ἔ ρ γ ρ ε ι α π ρ ὸ ς ἐ ξ ἄ π λ ω σ ι ν τ ο ῦ ἰ σ λ α μ ι σ μ ο ῦ καὶ τ ο ῦ κ ρ ᾶ τ ο υ ς τ ο ῦ Μ ω ᾶ μ ε θ, καὶ μία καὶ μόνη πεποιθήσις, ὅτι ὁ θεὸς εἶ-

ναι εἰς καὶ ὁ Μωάμεθ ὄργανον τοῦ θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἕνα θεὸν αὐτὸν βλασφημοῦσιν οἱ μαθηταὶ τοῦ Κορανίου, δογματίζοντες ὅτι καὶ τὸ κακὸν καὶ πᾶσα βλάβη εἰς τοὺς ἀνθρώπους προέρχεται ἀπὸ τὸν θεόν, οὐχὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν ἐκείνην, καθ' ἣν καὶ οἱ χριστιανοὶ καὶ οἱ Ἑβραῖοι λέγουσιν ὅτι ἐπέρχεται τὸ κακὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν θεὸν ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν των, καὶ διὰ τὸ νὰ τιμωρηθῶσι καὶ σωφρονισθῶσι, ἀλλὰ διότι δῆθεν εἶναι δημιουργὸς τοῦ ἀπολύτου κακοῦ, ὡς καὶ τοῦ ἀπολύτου καλοῦ. Οἱ Ἰνδοὶ τοῦλάχιστον ἐθεώρουν ἄλλον θεὸν δημιουργὸν τοῦ ἀπολύτου καλοῦ καὶ ἄλλον θεὸν δημιουργὸν τοῦ ἀπολύτου κακοῦ, μὴ δυνάμενοι νὰ συνταυτίσωσι δύο ἀντιθέτους ἀρχάς, καὶ ἦσαν λογικότεροι κατὰ τοῦτο. Σφάζουσι δέ, λεηλατοῦσι καὶ πᾶσαν ἀθεμιτοῦργίαν πράττουσιν οἱ Τοῦρκοι τῇ ἐπιτεύσει τοῦ ἀνεξικάκου καὶ παναγάρθου θεοῦ! Ἄν λοιπὸν εἰπωμεν ὅτι τὸ Κοράνιον δὲν περιέχει κακὰς ἀρχάς καὶ διδάγματα οὐχ ἦντον αὐτὸ τοὺς ὠδήγησεν εἰς αὐτὴν τὴν ὁδόν. Ἐδωκεν εἰς τοὺς Μωαμεθανοὺς ἀποκλειστικὸν κληροδότημα τὸν παράδεισον—καὶ τοιοῦτον παράδεισον! Ἐκήρυσεν ἄπιστον καὶ ἄξιον σφαγῆς πάντα μὴ Μουσοουλμᾶνον, ἐθεώρησε περιττὴν πᾶσαν ἀληθῆ ἄρετήν, ἀπετύφλωσε τὸν ἀνθρωπον καὶ ἔθεσε τὸν πέλεκυν τοῦ Τοῦρκου εἰς τὸν τράχηλον τῶν Ἑθνῶν.

Τοιαύτη θρησκεία λοιπὸν ἀδύνατον εἶναι νὰ διαπαιδαγωγῆσιν καλῶς καὶ νὰ ἐξημερώσῃ τὸν ἀνθρωπον. Δὲν διδάσκει αὕτη τὸ «ὄ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσης»· ἀλλ' ἐπιτρέπει εἰς τὸν ὁπαδὸν τῆς νὰ σὲ βιάζῃ νὰ πράττῃς ὅ,τι μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται ἐκεῖνος, καὶ νὰ δουλεύῃς σὺ διὰ τὸ ζῆ ἐκεῖνος μὲ ἡδυσπάθειαν. Δὲν ἐπιτάττει («Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν»)· ἀλλ' ὑπαγορεύει νὰ σφάζωσιν ἢ νὰ μεταχειρίζωνται δίκην κτήνους τὸν ὅμοιον αὐτοῖς ἀνθρωπον· καὶ ἀνοποῖ τὴν οἰμαίαν τοῦ φανατισμοῦ, τῆς βίας καὶ τῆς ἁμαρτίας. Ἰδοὺ διατὶ εἶπον ὅτι ὁ Ἰμάμης θὰ ἦτο καλὸς ἀνθρωπος, ἐὰν δὲν ἦτο Τοῦρκος.

Φαντάσθητε, τέκνα μου, πόσον καλοὶ ὀφείλομεν νὰ γινώμεθα ἡμεῖς, οἵτινες ἠτύχησαμεν νὰ ἔχωμεν τὰς δύο μεγίστας πηγὰς, ἐξ ὧν ἀπέρρευσαν ὅλα τὰ καλὰ καὶ ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αἱ δύο μέγισται αὗται πηγαι εἰσὶν: Ἡ κατὰ γω γήμας, ἦτοι τὸ ἔθνος μας, τὸ Ἑλληνικὸν Ἑθνος, ὅπερ παρήγαγε πράγματι ἡμιθέους, ἀνθρώπους δηλαδὴ τῶν ὁποίων αἱ ἀρεταὶ ἐξέπληξαν τοὺς σοφοὺς ὄλων τῶν αἰώνων, καὶ ἐκπλήττουσιν εἰσέτι τὸν κόσμον, καὶ αἱ ὁποῖαι ἀρεταὶ ἀπεθανάτισαν αὐτούς. Ἡ θρησκεία μας, ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία, ἣτις ἐξεπολίτισε καὶ ἐξημέρωσε τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἠλευθέρωσε τὸν ἀνθρωπον ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ τὴν ἠθικὴν δουλείαν καὶ ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς τὴν περιοπτην εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται σήμερον. Ἐνεκα τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας δύναται νὰ εἴπῃ σήμερον ὁ ἀνθρωπος («Ἀνθρωπος γίνεται Θεός»). Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τέκνα μου, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐλύτρωσε μόνον τὸν ἀνθρωπον ἀπὸ τὴν πλάνην, ἀλλὰ καὶ ἐθεμελίωσε καὶ ἐστερέωσε προσέτι τὴν ἀτομικὴν του καὶ τὴν πολιτικὴν του ἐλευθερίαν καὶ τὸν ἐδίδαξε τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς ἐκεῖνας καὶ ἀληθείας, τὰς ὁποίας οἱ μέγιστοι

καὶ ὑπατοὶ τῶν προγόνων μας φιλοσόφων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνακαλύψω-
σιν, ὅσῳ καὶ ἂν ἐκοπίασαν, ὅσῳ καὶ ἂν προσεπάθησαν. Φαντάσθητε, πόσον
πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὴν θρησκείαν μας λοιπόν, τέκνα μου, καὶ νὰ ὑπακούωμεν
εἰς τὰ οὐράνια καὶ θεῖα αὐτῆς προστάγματα.

Ἦδη ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Ἰμάμην μας, ἵνα μὴ κουρασθῇ πρὸ τῆς
θύρας ἱστάμενος καὶ θὰ εἶναι πολὺ ἀγροῦικον καὶ βάνανσον τοῦτο.

Ὁ Ἰμάμης λοιπόν, μόλις εἰσῆλθε καὶ ἅμα τὸ βλέμμα του συνητηθῆ
μετὰ τοῦ ἐμοῦ βλέμματος,—Σελάμ—ἦν—ἀλέϊκιουμ¹—ἐφώνησεν.

Ὁ ἀσπασμὸς οὗτος τὸν ὅποιον οἱ Ὀθωμανοὶ προσφέρουσι μόνον εἰς τοὺς
ὀμοπίστους των καὶ κατὰ σπανίαν ἐξαίρεσιν εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν ἑτεροδόξων
πρὸς τοὺς ὁποίους τρέφουσι μεγάλην ὑπόληψιν καὶ ὀπωσδήποτε ὡς εὐσεβεῖς
καὶ πιστοὺς θεωροῦσιν, ὁ ἀσπασμὸς οὗτος, λέγω, μοὶ ἔδωκε νὰ ἐννοήσω ὅτι
ὁ Ἰμάμης εἶχε καλὰς ὑπὲρ ἐμοῦ συστάσεις. Ἐγερθεὶς διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἔδρας
μου,—Ἀλέϊν, ἀλέϊκιουμ σελάμ, βὲ ραχμὲτ οὐλλάχ, γὰ μπερικιάτ οὐχοῦ²—
ἀπῆρτησα.

Σπεύσας τότε πρὸς ἐμὲ ὁ Ἰμάμης, τεταμένην ἔχων τὴν δεξιάν, ἤγγισεν
ἐλαφρῶς τοὺς τρεῖς δακτύλους αὐτῆς εἰς τὴν παλάμην τῆς δεξιᾶς μου, ἣν ἐ-
πίσης ἔτεινα πρὸς αὐτὸν ἄνωθεν τῆς τραπέζης, ἔφερεν ἀκολούθως τοὺς δα-
κτύλους τούτους εἰς τὰ χεῖλη καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἔστη πρὸ
τῆς τραπέζης· ἔπραξα τὸ ἴδιον καὶ ἐγὼ· ἵνα μὴ ἴσταται δ' ἐπὶ πολὺ,

—Ὁρίστε, εἶπον, ἐφένδη—καὶ ἔδειξα διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸ ἀνάκλιτρον
(καναπέν), ἵνα καθεσθῇ ἐπ' αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ Ἰμάμης, βαδίσας παλιμπνηγδὸν (πιστόκωλα), ἔστη πρὸ τοῦ ἀνα-
κλίτρον καὶ ἔβλεπε πρὸς ἐμέ. Ἐνόησα τότε ὅτι ἔχω ἀπέναντί μου ἄνθρωπον
γινώσκοντα καλῶς τὰς Ἀσιατικὰς φιλοφρονήσεις καὶ διὰ τοῦτο, βηματίσας
πρὸς αὐτόν, ἔθεσα τὴν δεξιάν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου του, καὶ

—Καθίστε, παρακαλῶ, Ἐφέντη, ἐπανέλαβον. Ἐκαμεν ἀκόμη ἓνα τε-
μενὲν ὁ Ἰμάμης καὶ—Ἐἵβαλλάχ³—εἰπὸν ἐκαθέσθη.

Τότε τῷ προσήγγεγα σιγάρον, διέταξα νὰ τῷ φέρωσι καφέν, τὸν ἠρώτησα
περὶ τῆς ὑγείας του καὶ ἐκαθέσθη καὶ ἐγὼ ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου (σκαμνίου) μου
κατέναντί του.

Μετὰ τὰς συνήθεις ἐξ ἀμφοτέρων φιλοφρονήσεις, καὶ ἀφοῦ ὁ Ἰμάμης
κατέπει τὸν καφέν του, ἐπηκολούθησε μικρὰ σιωπή, τὴν ὅποιαν ἐσκεπτόμην
μὲ ποῖον θέμα νὰ διακόψω, διότι δὲν εἶναι, τέκνον μου, εὐκόλος ἢ ἐκλογὴ θέ-

1. Χαιρετισμός.

2. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἔχει καλὰ καὶ πολὺ εὐτυχησμένον.

3. Εὐχαριστῶ, σὰς εἶμαι εὐγνώμων.

ματος διαλέξεως με αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν μάλιστα σοὶ παρουσιάζε-
ται τις διὰ πρώτην φοράν. Ὁ Ἰμάμης ὁμως με ἀπήλλαξε τοῦ κόπου τούτου,
διότι ἤρξατο πρῶτος αὐτός.

—Φημίξῃσαι, λέγει, ὡς ἄνθρωπος δίκαιος καὶ πεπαιδευμένος καὶ πρὸ
πολλοῦ ἐπεθύμησα νὰ σὲ ἴδω· ὥστε καὶ ἂν οὐδεμία ἄλλη αἰτία με ἐβίαζε νὰ
ἔλθω εἰς αὐτὰ τὰ μέρη, πάλιν θὰ ἤρχόμην διὰ νὰ σὲ γνωρίσω ἐκ τοῦ πλησίον...
(Ἄνθρωπος δίκαιος καὶ πεπαιδευμένος), εἶπεν ὁ Ἰμάμης, καὶ ἔπρεπε νὰ ἀ-
παντήσω πρῶτον εἰς αὐτὰς τὰς ἐλέξεις, ταπεινούμενος ἐνώπιον τῶν τίτλων
τούτων. Ἀλλὰ συμφερωτέρην ἡγούμενος πάντοτε τὴν συντομίαν ἀπέναντι
αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῶν ἀνθρώπων, ἤρχισα ἀπὸ τῶν ἀκολούθων τοῖς τίτλοις
τούτοις φράσεων:

—Εὐγενέσιατος εἰσθε, εἶπον, Ἐφέντη, εὐχαριστῶ πολὺ, ἐὰν δ' ἐγίνω-
σκον ὅτι εἶς Ἐφέντης, ὁποῖος ὑμεῖς, εἶχε τὴν εὐγενῆ διάθεσιν νὰ σχηματίσῃ
περὶ ἐμοῦ τόσῳ καλὴν ἰδέαν ὥστε καὶ νὰ ποθήσῃ νὰ με ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον,
μετ' εὐχαριστήσεως θὰ τὸν ἀπήλλασοον τοῦ κόπου τούτου, σπεύδων ἐγὼ
πρὸς αὐτόν.

—Δὲν οὐ κολακεύω, ἐπρόσθεσε· λέγω γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν· τῶν Ὀθω-
μανῶν ἡ πίστις εἶναι φανερά. Ἀκούω ὅτι γνώσκεις καλῶς τὸ Κοράνιον, τὸ
ἱερὸν Κοράνιον, τὸ βιβλίον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀποκαλύψεως.

—Σκόπελος, εἶπον ἐν ἑμαντῷ, καὶ ἴδωμεν πῶς θὰ τὸν ὑπερβῶμεν.

—Τὸ Κοράνιον, ἀπήντησα, ἀνέγνωσα καὶ ἐμελέτησα κατὰ τὰς σπουδάς
μου καὶ μετ' αὐτὰς ἀκόμη. Ἄτοπον ἤθελεν εἶναι νὰ σπουδάξωμεν εἰς τὰ
σχολεῖα τὴν μυθολογίαν, νὰ μαθάνωμεν ἐξ αὐτῆς τὴν θρησκείαν τῶν ἀρχαίων
Ἑλλήνων, τῶν Ἰνδῶν, τῶν Αἰγυπτίων, καὶ νὰ παραμελῶμεν τὴν μελέτην
ἱερῶν βιβλίων, ὡς τῆς Πεντατεύχου καὶ τοῦ Κορανίου, αἵτινες διδάσκουσι
τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, νὰ ἀγνωῶμεν δὲ τὴν θρησκείαν λαοῦ, ἔχοντος
τὴν αὐτὴν μετ' ἡμᾶς πατρίδα, λαοῦ μετὰ τοῦ ὁποῖου ζῶμεν ἀδελφικῶς καὶ μετὰ
τοῦ ὁποῖου τοσοῦτοι καὶ τηλικούτοι δεσμοὶ μᾶς συνδέουσι.

Κατηγοητεύθη ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων μου ὁ Ἰμάμης, καὶ ἀφοῦ με ἐπήνεσεν
ὑπερβαλλόντως ἐσιώπησεν, ἵνα ἐξακολουθήσω ἐγὼ, ὅπερ ὁμως σκοπὸν δὲν
εἶχον· διότι ἐπεθύμουν νὰ ἀποφύγω πᾶσαν θρησκευτικὴν συζήτησιν, μὴ θέλων
νὰ φανῶ πικρὸς εἰς τὸν ξένον μου. Ἀλλὰ χάρις εἰς τὸν καλὸν Ἰμάμην, ἀπέφυ-
γον ὅ,τι ἐφοβούμην, διότι διενεθήθη νὰ με ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν Παράδεισον, ἵνα με
ἐπισφενδονίσῃ εἰς τοὺς οὐρανούς.

—Ἐπληροφορήθην προσέτι, λέγει, περὶ σοῦ ὅτι γνωρίζεις τὰ ἄστρα μετ'
τὰ ὀνόματά των, ὅτι ὀμιλεῖς μετ' αὐτά, καὶ ὅτι σοὶ προλέγουσι τὰ μέλλοντα.

—Νᾶμαι δὰ καὶ Κάλχαντα τὸν ταλαίπωρον, εἶπον ἐν ἑμαντῷ. Ὁ Ἰμάμης
οὔτε ἠστεῖζετο, οὔτε εἰρωνεύετο· σπουδάξων ἔλεγεν ὅτι ὀμιλῶ μετ' αὐτὰ ἄστρα.
Οἱ εὐπιστοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι, στερούμενοι καὶ τῶν κοινοτέρων ἐπιστημονικῶν

γνώσεων, παραδέχονται άβασανίως ό,τι άν ήθελε τοίς είπη τις, άρκεί νά μή έγγίξη τοϋτο τήν θρησκείαν των.

Έχον ός δόγμα τό άκόλουθον άξίωμα: «Καθήκον τοϋ Μουσουλμάνου είναι τό πιστεύειν». Έκαστος γνώσκει ότι ό Μωάμεθ ώφειλε νά έμπεδώση τό δόγμα τοϋτο. Κατ' αυτό λοιπόν δέν έδυσκολεύθη ό Ίμάμης νά πιστεύση ότι έγώ όμιλώ μέ τούς άστέρας, καθόσον πολλοί ένταϋθα έχουσι τήν ιδέα ν ταύτην.

Άλλ' ίνα μάθης, Μιλτιάδη μου, πώς έπεκράτησεν ή ιδέα αύτη είναι άνάγκη νά μιμηθώμεν τούς ιστοριογράφους· νά αφήσωμεν δηλαδή πρός στιγμήν τόν Ίμάμην, νά κόψωμεν τό νήμα τής διηγήσεώς μας, ίνα άφηγηθώμεν πώς έμαθον οϋτοι ότι όμιλώ μέ τούς άστέρας.

Γνωρίζεις καλώς ότι κατά τās αίθρίας έσπέρας σνηθίζω πάντοτε νά στρέφω τό βλέμμα εις τόν Οϋρανόν, και πολλάκις, και εις σās και εις άλλους δεικνύω τούς μάλλον όνομαστούς άστέρας όσοι εύρίσκονται ύπέρ τόν όρίζοντά μας, λέγω τά όνόματά των και τά όνόματα τών άστερισμών εις οϋς άνήκουσι. Πολλάκις δέ και μ' ήκούσατε ειπόντα ότι είναι μακάριοι οι άνθρωποι οίτινες δύνανται νά αναγινώσκουσι τό βιβλίον τοϋ Οϋρανοϋ.

Άν λοιπόν ή θεά τοϋ Οϋρανοϋ μοι παρέχη εύχαρίστησιν, όταν εύρίσκωμαι έν Νισύρω, έννοείς όποίαν παρηγορίαν εύρίσκω έν αύτῃ, όταν εύρίσκωμαι έν Πέτση.

Όταν έξερχάγη ό Ρωσσοτουρκικός πόλεμος, είχαν μάθει εκ τών έφημεριδών ότι οι Ρώσοι έπλησίαζον εις τόν Προϋθον. Οί δέ Τουρκοί έμενον παρά τόν Δούναβιν. Τήν έσπέραν εκείνην ιστάμενος έντός τοϋ περιβόλου μας έβλεπον τόν Οϋρανόν, ότε εις Τουρκος, ό Α..., πλησίασας μέ έξάλισε μέ τās φλυαρίας του. Διά νά τόν ξεφορτωθώ ως τάχιστα, εις οϋδένα λόγον του άπήντων. Άλλ' ό άδιάκριτος Τουρκος έξηκολούθει φλυαρών, έγώ δέ στενοχωρηθείς:

—Σίγα, άνθρωπε, ειπον· μή μοι διακόπτης τήν διάλεξιν.

—Και μέ ποίους διαλέγεις; Μέ τούς Δζίν; ήρώτησεν ό Τουρκος.

Οί Δζίν, κατά τούς Τουρκους, εισι κακοποιά πνεύματα.

—Όχι· ειπον έγώ, μέ τούς άστέρας.

—Και ποϋ είναι ό άστήρ τής Ρωσσίας; ήρώτησεν αϋθις ό Τουρκος.

Οί μωροί Τουρκοί πιστεύουσιν ότι έκαστος τών ανθρωπων έχει τόν δαίμονα και τόν άγγελόν του, οίτινες τόν παρακολουθοϋσι πάντοτε, καθώς και τόν άστέρα του· οϋτω και τά Κράτη.

—Ίδου αύτός· άπήνησα, και έδειξα τόν Στάχην εις τόν άστερισμόν τής Παρθένου, όστις έλαμπεν εις τόν οϋρανόν κατέναντί μου.

—Ποϋ τής Τουρκίας;

—Ίδου εκείνος· και έδειξα τόν Άντάρην ανατολικώτερον εις τόν άστερισμόν τοϋ Σκορπίου.

Ό φανατικός Τουρκος, ιδών τόν ερυθρόν Άντάρην και τό προ αύτοϋ

τόξον ὅπερ σχηματίζει ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Σκορπίου καὶ ὅπερ ἐξελάμβανεν ὡς ἡμισέληρον (τὸ σύμβολον τῆς Τουρκίας) δὲν ἤθελε τρανωτέραν ἀπόδειξιν ὅτι ὁ Ἀντάρης εἶναι ὁ ἀστήρ τῆς Τουρκίας καὶ ἠγκέσθη νὰ ἐρωτήσῃ μόνον.

—Περὶ τίνος διαλέγεσαι;

—Περὶ τοῦ πολέμου, ἀπεκρίθη.

—Ἀὔριον λοιπὸν θὰ μοι εἴπῃς, ἐπρόσθεσε καὶ ἀνεχώρησε. Τῇ ἐπιούσῃ νὰ σου ἀπὸ πρωΐας τὸν καλὸν σου Τοῦρκον. Μὲ εὔρε μεταξὺ ἄλλων Τοῦρκων εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ καταστήματος· ἤμην δὲ εἰς τὸν οἴστρον μου, διότι ἐκείνην τὴν πρωΐαν δὲν εἶχε τὰς δυνάμεις μου ἐξηντλημένας ἢ αὐπνία, ὡς συνήθως. Εἶχον κοιμηθῆ δι' ὄλης τῆς νυκτὸς ὕπνον μειρακίον. Μόλις ἐπαρουσιάσθη καὶ πρὶν ἢ χαιρετίσῃ τοὺς παρόντας,

—Μουσουλμᾶνοι, ἐφώνησε, σιωπᾶτε. Ὁ χότζας θὰ μᾶς εἴπῃ σήμερον πῶς θὰ ἀποβῆ ὁ πόλεμος καὶ ἂν ὁ θεὸς μᾶς βοηθήσῃ νὰ ἐλθωμεν ἀπὸ τὸ δίκαιον τοῦ κοζὰ ντομοὺζ (νὰ ἐκδικηθῶμεν τὸν μέγαν χοϊρον...).

Εἰς τὴν ρητορικὴν αὐτὴν τοῦ βαρβάρου διὰ νὰ ἀπαντήσω, δὲν μοι ἐχρειάζετο συλλογὴ καὶ σκέψις· ἀλλὰ τὸ ὁμολογῶ, ἡ λέξις κοζὰ ντομοὺζ μὲ ἐτάραξε· διὰ τοῦτο:

—Ναί, εἶπον, ἀκούσατε· ὁ ἡμέτερος Ἀπτοὺλ Κερίμ, ὁ στρατάρχης τῆς Τουρκίας, εἶναι ἀνόητος καὶ μηδαμινὸς ἄνθρωπος. Ἐὰν ἐγὼ ἤμην εἰς τὴν θέσιν του, δὲν θὰ ἀνέμενον τὸν ἐχθρὸν εἰς τὴν παραδουνάβιον ὄχθην, ὅπως πορίζονται οἱ στρατιῶται μου ἄφθονον ὕδωρ, ἀλλὰ θὰ διέβαινον τὸν ποταμὸν τοῦτον, πρὶν ἢ ὑψώσῃ κεφαλὴν ἡ Βλαχία, θὰ κατελάμβανον τὴν Βεσσαραβίαν, κτυπῶν κατακέφαλα τὴν Ἡγεμονίαν τῶν Ρουμάνων, θὰ ἐβίαζον τοὺς Ρώσσοις νὰ ὑποστῶσι πολλὰς ἀπωλείας κατὰ τὴν διάβαιον τοῦ Προῦθου, θὰ ἀπεσυρόμην ἀκολούθως εἰς τὸν Δούναβιν, ὅπου θὰ ἐβίαζον πάλιν τοὺς Ρώσσοις νὰ ὑποστῶσι μείζονας ἀπωλείας, μετὰ ταῦτα εἰσερχομένων τῶν Ρώσσων εἰς τὴν Ρούμελην καὶ βιαζομένων, ἀφ' ἑνὸς νὰ πολιορκῶσι φρούρια καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ πολεμῶσι πρὸς ἐμέ, θὰ συνέλεγον ἱκανὰς δυνάμεις, θὰ ἐπέπιπτον κατ' αὐτῶν μὲ πλείονας τῶν ἰδικῶν τῶν στρατιῶτας, θὰ ἔκαμνον ἐξόδους ἐκ τῶν φρουρίων καὶ θὰ τοὺς ἐξήντηλον, πρὶν ἢ ὑποχρεωθῶ νὰ καταλάβω τὸν Αἴμον, ὅπως διακόψω τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν πορείαν τῶν ἐχθρῶν...

Βλέπεις, τέκνον μου, ὅτι διὰ μιᾶς ἐγενόμην αὐτοχειροτόνητος στρατηγὸς καὶ κατέστρεψα τὸν στρατὸν τοῦ Μεγάλου Δουκός. Θὰ μὲ ἐρωτήσῃς τώρα, ἂν μοὶ ἦτο εὐκόλον· μάλιστα. Ὅπως εἶναι εὐκόλον νὰ φάλλῃ τις ἐντὸς λουτροῦ, καὶ μάλιστα, ὅταν δὲν τὸν ἀκούωσιν ὄχι διότι ἐκείνοι οἴτινες μὲ ἤκουον εἶχον μὲν κεφάλια, ἀλλὰ κάθε τι ἄλλο δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι παρὰ ἄνθρωποι. Καὶ ὅμως, δυστυχία μου! ἐβιάσθη νὰ κατασυντρίψω τὸν βίον μεταξὺ αὐτῶν! Ἐπειτα, ἔπρεπε νὰ δημηγορήσω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅπως προσθέσω ἐν εὐκολίᾳ τὰ ἐπόμενα πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ ἐκ τοῦ κοζὰ ντομοὺζ ἐγεγερθέντος χόλου μου.

—Τώρα λοιπόν, πού δὲν ἔκαμεν αὐτὰ ὁ Ἀπτοῦλ Κερίμ, διέκοψεν εἷς, τί θὰ γίνῃ;

—Τώρα, ἐξηκολούθησα, ἐπειδὴ δὲν ἔκαμεν αὐτὰ, οἱ Ρῶσσοι θὰ διαβῶσιν ἀμαχητὶ τὸν Δούναβιν, ἔχοντες δὲ σώας τὰς στρατιάς των θὰ δυνήθωσι μὲ μέρος μὲν στρατευμάτων νὰ πολιορκήσωσι τὰ φρούρια, μὲ τὰ πλείονα δὲ νὰ βαδίσωσι πρὸς τὸν ΑἼμον καὶ ἕως οὗ καλοξυπνήσῃ ὁ Κερίμ, ἄχρις οὗ πέμψωσι τοὺς ἐφέδρους ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, πρὶν ἢ λάβωσιν οἱ στρατιῶται τὰ τσουράπια τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ἐπληρώσαμεν, οἱ Ρῶσσοι ὑπερβαίνουν τὸν ΑἼμον καὶ μετὰ ἕνα μῆνα προσκυνοῦσιν εἰς Μπαλονκλή, στρατοπεδεύουσι πέριξ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ καταλαμβάνουσι τὸν Δαοῦτ πασᾶν καὶ Μάλτεπεν... (στρατῶνας ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως).

Τοὺς στρατῶνας τούτους κατεῖχον οἱ Γάλλοι ἀπὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, καὶ εἰς αὐτοὺς εἰσηλθον πολλάκις, διότι σπουδάζων τότε καὶ πενέστατος ὢν, μετέβαινον ἐκεῖ μετὰ τὸ τέλος τῶν παραδόσεων καὶ ἔκαμνον διαφόρους ὑπηρεσίας, ἃς μοι ἀνέθετον οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ καὶ διευθνταὶ μὲ τὰ ὀλίγα Γαλλικὰ μου, ἅτινα τότε ἦσαν σπανιώτατα. Οἱ εὐγενεῖς ἐκεῖνοι ἄνθρωποι μὲ ἀντήμειβον καλῶς, διότι ἐγίνωσκον ὅτι ἤμην πένης σπουδαστής. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ὕλικῶν ὠφελειῶν, αἵτινες μοι ἐπόριζον τὰ ἔξοδά μου, καὶ ἠθικῶς ὠφελούμην, διότι καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν ἐπὶ μᾶλλον ἐξωκειούμην, καὶ γνώσεις ἀπέκτων παρευρισκόμενος συνεχῶς εἰς τὰς μεταξὺ τῶν σοφῶν ἐκεῖνων ἀνδρῶν διαλέξεις. Τὸν χρόνον δὲ τὸν ὁποῖον ἐδαπάνων, τὸν ἀνεπλήρουν διὰ τῆς νυκτερινῆς μελέτης.

Δὲν ἐλησμόνησα, καὶ ἐνθυμεῖσθε καὶ σεῖς διὰ παντός, τέκνα μου, ὅτι τὰ τελευταῖα ἔτη τῶν σπουδῶν μου διήλθον ἐν μεγάλῃ στενοχωρίᾳ καὶ δυστυχίᾳ, διότι οἱ ἀδελφοί μου εἶχον καταστραφῆ, ὁ πατήρ μου δὲν ἠδύνατο νὰ μὲ συντηρήσῃ, ἢ δὲ φιλοτιμία καὶ ἢ ὑπέρμετρος φιλομάθειά μου δὲν μοι ἐπέτρεπον ν' ὀπισθοχωρήσω. Ὅ,τι λοιπὸν γνωρίζω, τὸ ἀπέκτησα διὰ κόπον καὶ ἀγώνων πολλῶν.

Οἱ λόγοι μου οὗτοι ἐτάραξαν τὸ φανατικὸν ἀκροατήριόν μου. Τοῖς Τούρκοις δὲν ἔμελεν, ἐὰν ἐγὼ ἐγινόμην στρατηγὸς καὶ κατέστρεφον πανστρατιᾶ τοὺς Ρῶσσους, ὅπερ καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἐπεθύμουν, πλὴν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκούσωσιν ὅτι οἱ Ρῶσσοι εἰσήλαυνον εἰς τὴν Σταμποῦλ (Κωνσταντινούπολιν). Διὰ τοῦτο, εἷς ἐξ αὐτῶν, ὅστις καὶ στρατιώτης ὑπῆρξεν ἄλλοτε, διακόψας τὸν λόγον μου,

—Δὲν εἶναι παράδοξον, εἶπε, νὰ ἔχωμεν τὴν τύχην νὰ ἀκούσωμεν καὶ ἕνα Δάσκαλο—Πασᾶν, ὡς ἀκούομεν Σάββα—Πασᾶν καὶ Κώστα—Πασᾶν. Πλὴν δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, πῶς ὁ Ἀβδοῦλ Κερίμ Πασᾶς κοτζάμου Σαρσκέρ (=τόσον μέγας στρατάρχης) νὰ μὴ γνωρίζῃ τὰ στρατιωτικά, ὅσον σὺ.

—Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀπορῶ καὶ ἐγώ, ἀπήνησα, καὶ ἀπῆλθον, ἵνα μὴ ἐξερεθίσω περισσότερον τοὺς βαρβάρους.

Ἐκαστος γινώσκει ἤδη ὅτι ἡ προφητεία μου αὕτη ἐξετελέσθη, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ Ρῶσσοι ἤλθον βραδύτερον ἢ ὅσον ἐγὼ προηγόρευσα, ἴσως διὰ κάποιον στρατηγικὸν λάθος τοῦ Μεγάλου Δουκός, καὶ ὅτι ἀντὶ τὰ καταλάβωσι τὰ σημεῖα τὰ ὅποια ἐγὼ ὤρισα, κατέλαβον τὸν Ἅγιον Στέφανον. Ἴσως ὁ Ἅγιος Στέφανος εἶναι σημεῖον στρατηγικώτερον, καὶ ἡδυνάμην νὰ τὸ προῖδω καὶ ἐγὼ, ὡς καλὸς στρατηγός· ὁ φανατισμὸς ὁμοῦ δὲν μοι τὸ ἐπέτρεψε, διότι ἐπεθύμουν νὰ εἰσαγάγω τοὺς Ρῶσσους εἰς τὴν Τσάριγραδ (οὕτως ὀνομάζουσιν οἱ Ρῶσσοι τὴν Κωνσταντινούπολιν, πόλιν τῶν Καισάρων δηλαδὴ) διὰ τῆς πόλης τοῦ ἁγίου Ρωμανοῦ, δι' ἧς εἰσῆλθον καὶ οἱ Τοῦρκοι κατὰ τὴν 29ην Μαΐου τοῦ ἀπαισίου ἔτους 1453.

Ἡ μαντικὴ μου ὑπόληψις ἠῤῥησε μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον στρατευσαμένων, οἵτινες διηγοῦντο τὰς διαφορὰς μάχας εἰς ἃς ἔλαβον μέρος, ὡς ἐγὼ τὰς διηγούμην, καὶ ἐβεβαίουν ὅτι, ὅτε ἀνεχώρησαν, ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὰ σημεῖα ἃ εἶχον προείπει. Καὶ ἐγὼ μὲν δὲν ἔκρυπτον ὅτι ταῦτα ἐγίνωσκον ἐκ τῶν ἐφημερίδων, διότι ἄλλως θὰ ἦμην καθαρὸς ἀγύρτης, ἀλλ' ἐκεῖνοι τοῦτο μὲν ἀπέδιδον εἰς τὴν μετριοφροσύνην μου, προὔτιμων δὲ νὰ πιστεύσωσι μᾶλλον ὅτι ἐγὼ προφητεύω παρὰ ὅτι αἱ ἐφημερίδες μεταδίδουσιν ἀληθεῖς εἰδήσεις, διότι οἱ Ἱμάμηδες (ἱερεῖς των) τοὺς διδάσκουσιν ὅτι μόνον τὸ Κοράνιον εἶναι θεῖον καὶ ἀληθὲς βιβλίον, πᾶσα δὲ ἄλλη ἀνθρωπίνη γραφὴ ψευδής. Τοῦτο βέβαια συμφέρει πολὺ εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ.

Ἐπὶ τοῦ Τουρκοελληνικοῦ ζητήματος προσεκλήθησαν εἰς τὰ ὄπλα μεταξὺ ἄλλων καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Α. μετὰ τοῦ γαμβροῦ του. Ἦλθε λοιπὸν νὰ μὲ ἐρωτήσῃ (ὡς Πυθίαν δηλαδὴ), ἂν πρέπη νὰ τοὺς ἀποστείλῃ ἢ ὄχι (διὰ νὰ μὴ τοὺς ἀποστείλῃ δὲ ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ 120 λίρας). Ἐγὼ τῷ συνεβούλευσα νὰ τοὺς στείλῃ, διότι πόλεμος δὲν θὰ συμβῇ· ἀλλὰ νὰ παραγγείλῃ εἰς αὐτοὺς νὰ σκεπάζονται καλὰ τὴν νύκτα καὶ νὰ μὴ τρώγωνσιν ὀπωρικά. Αἱ συμβουλαὶ μου ἐξετελέσθησαν, οἱ δὲ γενναῖοι οὗτοι μετ' ὀλίγους μῆνας, καταλιπόντες τὸ πεδῖον τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ πιλαφίου, ἐπανῆλθον εἰς τὰς οἰκίας των σῶοι καὶ ἀκέραιοι διηγούμενοι ὅτι εἰς τὴν Λάρισσαν («πωλιῶνται») εὐθηνὰ τὰ πεπόνια, καὶ ὁ φίλος Α ἐκέρδισε τὰς 120 λίρας. Αἶ! Τοῦτο δὲν τὸ ἐγίνωσκον ἐκ τῶν ἐφημερίδων· ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε καὶ κανεὶς ὥστε νὰ μὴ γινώσκῃ τόσον ἀπλούστατον πρᾶγμα.

Τοιαύτας λοιπὸν καὶ ἄλλας ὁμοίας τοῦ προφητικοῦ μου ἀξιώματος πληροφορίας εἶχει ὁ καλὸς μου Ἱμάμης—εἰς δὲν ἐπαρέλθωμεν πλέον—ὅστις δὲν ἦτο βέβαια τόσῳ τρελλός, ὥστε νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐγὼ συνωμίλων μετὰ τῶν κωριῶν Ἀστέρων, ἀλλ' ἦτο ἐπίσης ἀρκετὰ μωρός, ὥστε νὰ νομίσῃ ὅτι ἐγίνωσκον τὴν ἀστρομαντείαν, ὡς ἤθελε πιστεύσει καὶ ἕνα ψεύστην καὶ ἀπατεῶνα, ἐὰν τῷ ἔλεγεν ὅτι ἐγίνωσκε τὴν λεκανομαντείαν, οἷαν ἐπίστευε καὶ ὁ φίλτατος ἡμῶν Μιχαὴλ Κατσιματίδης τὸν Σέχαν Χ. Ἰσμαήλ, ὅστις ἐφόρνευσε τοὺς ἀσελγεῖς δαίμονας, οἵτινες εἶχον σχέσεις ἀθεμίτους μὲ τὴν γυναῖκα τοῦ Μαχμοῦτ ἀγᾶ...

—Τόσῳ ὀλίγας ἀστρονομικὰς γνώσεις ἔχω, ἀπήντησα εἰς τὸν Ἰμάμη, ὥστε δὲν γινώσκω εἰ μὴ ὅσα καὶ οἱ ἀπλοῦστεροι τῶν ἀνθρώπων. Τὸ μέλλον κρύπτεται εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδεὶς θνητὸς δύναται νὰ τὸ προῖ-
δη. Μόνος ὁ Θεὸς γινώσκει τὰ μέλλοντα. Ὅσοι δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐπαγγέ-
λονται ὅτι γινώσκουσιν αὐτὰ εἶναι ψεῦσαι καὶ ἀπατεῶνες, σφετερίζονται
προσὸν τοῦ Θεοῦ καὶ καταχρῶνται τῆς εὐπιστίας τῶν ἀπλοустέρων...

Εἰς τοὺς λόγους μου τούτους ὁ Ἰμάμης συνέσπασε τὰς ὀφρῦς, μετέβαλε
τὴν χροιάν τοῦ προσώπου, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐβράδυνα νὰ τὸ ἐννοήσω, καὶ ἐπαναφέ-
ρων τὸ καθεστῶς, χωρὶς νὰ φανῆ ὅτι διακόπτω τὸν λόγον, ἐξηκολούθησα:

—Ἐξαιροῦνται ἐκεῖνοι οἱ θεῖοι ἄνθρωποι—ἐννοῶ τοὺς προφήτας—οὔτι-
νες ὑπῆρξαν ὑπηρέται τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὔτινες λαβόντες παρ' αὐτοῦ
ὑψηλὴν καὶ θεῖαν ἀποστολὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἔλαβον παρὰ αὐτοῦ συγχρόνως καὶ
τὸ προφητικὸν χάρισμα πρὸς εὐχερεστέραν ἐκπλήρωσιν ἡς ἀποστολῆς ταύ-
της...

Εἰς τοὺς λόγους μου τούτους ἡ γαλήνη ἐπανῆλθεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ
Ἰμάμη, διότι οὕτω ἐθεραπεύετο τὸ ράπισμα ὅπερ ἀνωτέρω ἔλαβεν ὁ Μωάμεθ.

Ἄλλ' ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ βλέπω τὸν οὐρανόν· ναί, ἐπιθυμῶ νὰ βλέπω τὸν
οὐρανόν· ἂν δὲ ὑπάρχωσι πολλοὶ ἄφορμαὶ ἵνα εὐχαριστῶ τὸν θεόν, διότι μὲ
ἔθεσεν ὄρθιον ἐπὶ τῆς Γῆς, ἡ πρώτη εἶναι ὅτι τοιουτοτρόπως δύναμαι νὰ βλέ-
πω εὐκολώτερον αὐτὸν (τὸν οὐρανόν) καὶ ἴσα ἴσα δι' αὐτό, νομίζω, ὅτι ὀνο-
μάσθην ἄνθρωπος...

Ὁ Ἰμάμης ἐτέντωσε τὰς ὀφρῦς, ἀνέπετασε καλῶς τὰς βλεφαρίδας καὶ
ἐφαίνετο ὅτι μὲ ἤκουε μετ' εὐχαριστήσεως· ἐξηκολούθησα λοιπόν:

—Ὁ οὐρανὸς εἶναι τὸ πρῶτον βιβλίον τὸ ὁποῖον ὁ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄν-
θρωπον, ἅμα αὐτὸς ἐξῆλθεν ἐκ τῆς παντουροῦ χειρὸς του καὶ ἔλαβε κατοικί-
αν τὴν Γῆν. Εἶναι τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον οὔτε πῦρ καίει, οὔτε σκόληξ φθεί-
ρει, τὸ βιβλίον ὅπερ οἱ ὕλισται δὲν δύναται νὰ ἀναιρέσωσι.

Καμμία συστηματικὴ ἀνθρωπίνῃ θεωρίᾳ δὲν δύναται νὰ ὑποστηρίξη τό-
σῳ λαμπρῶς τὴν ἑσάρξιν τοῦ θεοῦ, ὅσῳ ἡ θέα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐδεμία ἄλλη
μαρτυρία περὶ τοῦ μεγαλείου του εἶναι τόσῳ περιφανῆς, ὅσῳ ἡ μαρτυρία αὐ-
τοῦ τοῦ οὐρανοῦ. Ὅταν βλέπη τις τὸν τεχνίτην δύναται νὰ ἀμφιβάλῃ περὶ
τοῦ ἔργου του· ὅταν ὁμως βλέπη τὸ ἔργον, οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπολείπεται
αὐτῷ περὶ τοῦ τεχνίτου.

Ἐν μόνον βλέμμα ἀρκεῖ ἵνα ἀναπτυχθῶσιν ἐνώπιόν σου ἄπειροι δια-
στάσεις, παρουσιασθῶσιν ἐνώπιόν σου ἄπειροι κόσμοι, τοῦ μικροτέρου τῶν
ὀπίων τὸν ὄγκον καὶ τὸ μέγεθος οὐδὲ νὰ κατανοήσης κἂν δύνασαι. Καὶ ὁμως,
τί εἶναι τοῦτο τὸ ὁποῖον βλέπετε παραβαλλόμενον πρὸς τὸ ὄλον; Τί εἶναι;
Μηδέν, μὰ τὴν ἀλήθειαν, μηδέν...

—Γιὰ, γιὰ, ἐπιθύρησεν ὁ ταλαίπωρος Ἰμάμης καὶ ἔσειε τὴν κεφαλὴν,
εἰς σημεῖον ὅτι ἐπεδοκίμαζε τοὺς λόγους μου καὶ ἐπεμαρτύρει καὶ ὡς εἰ ἔλει-

νολόγει τούς μωρούς εκείνους άσεβείς οΐτινες άρνούνται τόν θεόν, διότι, λέγουσι, δέν δύνανται νά τόν κατανοήσωσιν, ώς ει τοϋτο ήτο εύκολον, νά περιλάβωσιν έντός τοϋ μικροϋ και άγόνου αυτών κρανιδίου τόν άπειρον θεόν, άφού δέν δύνανται νά μεταγγίσωσι τήν θάλασσαν έντός μικράς φιάλης. Οΐα μωρία! 'Αλλ' έγώ έξηκολούθουν:

—Μεγάλη και σπανία φαντασία άπαιτεΐται δια νά δώση τις άμυδράν ιδέαμ τοϋ μεγαλείου τής δημιουργίας τοϋ καταπληκτικού τούτου θεάματος. 'Ο θεΐος εκείνος ψαλμωδός (οΐ Τοϋρκοι όμολογοϋσι τόν Δαυΐδ προφήτην και τὸ ψ α λ τ ή ρ ι ο ν βιβλίον ύπό τοϋ θεοϋ δεδομένον) εΐπεν ότι ή άβυσσος εΐναι ό μανδύας του. Οΐ όρατοΐ τε και άόρατοΐ άπειρομεγέθεις αυτοΐ κόσμοι εΐσιν οΐ σμικροΐ και ελάχιστοι άδάμαντες οΐτινες στίλβουσι και περικοσμοϋσι τόν μανδύαν τοϋτον.

'Ο λαμπίρός αυτὸς οϋρανός, εδθὺς άπό τῶν άρχαιοτάτων χρόνων, εΐλκυσε τήν προσοχήν τῶν ανθρώπων, οΐτινες, πρὸς δήλωσιν τής εκ τής θεάς τούτου ύψηλῆς θεωρίας, ώρισαν αυτὸν κατοικίαν τῶν έναρέτων ένθα εύρηται ή εϋδαιμονία. Οΐ 'Ελληνες ώνόμασαν αυτὸν Παράδεισον και εκεί κατόκησαν τόν Δία των, τόν Κρόνον των, τήν 'Ηραν των, τόν 'Ερμῆν των, τόν 'Αρην των, τήν 'Αφροδίτην των και πάντα τὰ συμβολικά όνόματα τὰ παραστατικά ύψηλῆς έννοίας. 'Εκεΐ έθεσαν μετὰ θάνατον τούς ήρωας και ήμιθέους των όσοι έπραξαν ένδοξόν τι κατόρθωμα έπὶ τής Γῆς και εϊργάσθησαν δια τὸ καλόν τής ανθρωπότητος. 'Εκεΐ βλέπεις τόν 'Ηρακλέα, τόν Περσέα, 'Ωρίωνα, τόν 'Αντίνοον κλπ. Δια νά διευκολύνωσι δέ οΐ άστρονόμοι τήν έρευναν τοϋ οϋρανοϋ κατέταξαν τὰ διάφορα άθροΐσματα τῶν άστέρων εις ά σ τ ρ ε ρ ι σ μ ο ύ ς , εις οϋς έδωκαν διάφορα όνόματα, τὰ όποΐα πρέπει νά γιννώσκη εκείνος όστις θέλει νά ταξιδεύση εκεί. 'Εκεΐ ήθέλησε και ό Πάπας νά κατοικήση τούς 'Αποστόλους τοϋ Χριστοϋ, πλην δέν τὸ κατόρθωσε, διότι ό σκοπός του δέν ήτο καλός. Δέν ήτο δίκαιον βεβαΐως, όσον μεγάλο χατήρι και αν εΐχεν ό Χριστός, νά διώξη τούς άρχαίους κατοΐκους τοϋ Ζωδιακοϋ κύκλου αυτὸς, και νά δώση τὰ σπίτια των εις τούς 'Αποστόλους. Τίς αυτὸς (δηλαδή ό Πάπας), και αναμινύεται εις τήν Αϋτοκρατορίαν τοϋ Οϋρανοϋ; Δέν τόν φθάνει ότι διοικεί τόν κόσμον με τὸ ά ν ά θ ε μ α παρὰ θέλει νά έξασκῆ άδικίαν και εις άλλας σφαΐρας;

'Ο Χριστός δέν τὰ άρέσκει αυτὰ τὰ πράγματα δι' αυτὸ παρήγγειλεν εις τούς άστρονόμους νά μη δώσωσι προσοχήν εις τὰς φλυαρίας τοϋ Πάπα, αλλά νά περιφρονήσωσι τὰς άράς του, ώς έπεριφρόνησε τὰς άπειλάς του και ό Γαλιλαΐος.

'Εκεΐ οΐ 'Εβραΐοι έπίστευσαν ότι ίσταται ό άκατάληπτος θρόνος τοϋ 'Ιεχωβαΐ. Τόν Οϋρανόμ και οΐ Χριστιανοΐ ώρισαν μονήν τοϋ Θεοϋ, όρθῶς θεωροϋντες αυτὸν ώς τὸ άπειρον διάστημα τὸ όποΐον πληροΐ ό «πανταχοϋ παρών». 'Ινα μη εκληφθῆ δέ ώς ώρισμένος χώρος, μέγαρον με έπτά όροφάς, ώς εκλαμ-

βάνουσι αὐτὸν οἱ μωροὶ καὶ φλόαροι θεολόγοι σας, ὠνόμασαν αὐτὸν ἐν πληθοντικῷ ἀριθμῷ: Οὐρανός. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ καὶ ὁ ταλαίπωρος Νικολίτσης λέγει ὅτι κατοικεῖ ὁ Θεός, οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μαθῶν, οἱ δὲ ἀνόητοί σας Τοῦρκοι, οἴτινες, μὴ μαθόντες παρὰ τῶν μὴ εἰδῶτων στενοκεφάλων Ἰμαμῶν σας, ἀγνοοῦσι—τί ἐννοοῦμεν λέγοντες- Οὐρανόν, καγάζουσι καὶ κηρύττουσι τὸν πτωχὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀσεβῆ καὶ παραφρονα.

Εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀτενίζοντες καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν Χριστιανῶν, ὡς οἱ ἱερεῖς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, προσεύχονται προτιμῶντες, ἀπὸ τὴν ἔχουσι τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς βέβηλον σημεῖον τῆς γῆς κείμενον πρὸ τῶν ποδῶν των, νὰ στρέψωσιν αὐτὸ εἰς τὸ ἀχανές, ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν δόξαν τοῦ δοτῆρος παντὸς ἀγαθοῦ....

Καὶ ἐνταῦθα ὁ Ἰμάμης μου ἐτέντωσε τὰς ὀφρῦς καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα ὡς νὰ ἤθελε νὰ μοῦ εἴπῃ ὅτι τοῦ λοιποῦ θέλει προτιμήσει καὶ αὐτὸς νὰ ἀτενίζῃ εἰς τὸν Οὐρανόν, ὅταν κάμῃ τὸ ν α μ ά ζ ι του (προσεύχεται) παρὰ νὰ βλέπῃ τὸν σ υ ζ α ν έ ν του καὶ νὰ κτυπᾷ τὴν κούτραν (τὸ βρέγμα τῆς κεφαλῆς) εἰς τὸ χῶμα.

Ἄλλ' ἐγὼ συλλογισθεὶς ὅτι, ἂν μὲ ἤκουέ τις τόσῳ θερμῶς συνηγοροῦντα ὑπὲρ τοῦ Οὐρανοῦ, ἐνῶ οὐδένα εἶχε κατήγορον, θὰ μὲ ἐξελάμβανε τρελλόν, ἀπεράσισα νὰ καταντήσω πλέον εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ὑπερασπίσεως ὄν ἐπέρανα διὰ τῶν ἐπομένων λέξεων:

—Μ' ὄλον τοῦτο, πρὸς τί νὰ λέγω ταῦτα εἰς ἄνθρωπον, ὅστις τὰ γνωρίζει κάλλιον ἐμοῦ; Τέλος πάντων, ἀφέντη, δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀγαπῶ νὰ βλέπω πάντοτε τὸν Οὐρανόν.

—Πολὸν καλά, πολὸν καλά, ἀπήντησεν ὁ Ἰμάμης· χαίρω βλέπων ὅτι δὲν εἶσθε ἀπὸ τὸ τακίμι τῶν σ α π κ ι ν (δὲν ἀνήκετε εἰς τὸ σύστημα τῶν ἐκτροχιασμένων), ἐκείνων δηλαδή οἴτινες ἀροῦνται τὰ πάτρια καὶ δὲν πιστεύουσι θεὸν καὶ δὲν ἔχουσι θρησκείαν. Φαίνεται ὅτι μελετᾷς συνεχῶς τὰ κ ι τ ά π ι α (Ἱερὰ Βιβλία). Οἱ Τοῦρκοι πιστεύουσιν εἰς τὰ τέσσαρα Βιβλία, ἅτινα ἐδόθησαν, λέγουσιν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι δὲ ταῦτα: Πεντάτευχος (τοῦ Μωϋσέως), Ψαλτήριον (τοῦ Δαυὶδ), Εὐαγγέλιον (τοῦ Χριστοῦ), καὶ Κοράνιον (τοῦ Μωάμεθ).

—Καὶ ἐγώ, ἐξηκολούθησεν, ἀγαπῶ τὴν ἀνάγνωσιν. Μελετῶ συνεχῶς τὸν Ἰμάμ Ἀζέμ καὶ ὄλους τοὺς ὑπομνηματιστὰς τοῦ Κορανίου, προσέτι δὲ καὶ ἄλλα ἀπόκρυφα βιβλία, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα οἱ πλείστοι τῶν ἡμετέρων ἀγνοοῦσιν. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως δὲ τῶν βιβλίων τούτων ὠφελοῦμαι πολὺ καὶ πολλάκις διδάσκων ἀναφέρω πράγματα τὰ ὁποῖα καὶ οἱ ἐπαγγελλόμενοι τὸν πολὺν πεπαιδευμένον ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀγνοοῦσι...

Αἶ! Ἐνόησα ὅτι ὁ Ἰμάμης μου ἐφιλοτιμεῖτο νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν τῆς σοφίας του καὶ ἐπεθύμει ἀπὸ καλωσύνης του νὰ μοὶ μεταδώσῃ μέρος ἀπὸ τὰς σοφὰς αὐτοῦ γνώσεις. Διὰ τοῦτο,

—Πιστεύω, ἀπήντησα.

—Ὡς ἐν παραδείγματι, ἐξηκολούθησε, θὰ σοὶ κάμω μίαν ἐρώτησιν.

—Ὅρίστε, εἶπον.

—Διατί ὁ γάτης κυνηγᾷ τὸν ποντικόν; ἠρώτησε. Ταμὰμ· εἶπον ἐν ἑμαυτῷ· Ἴδου ἐρώτησις! Διατί ὁ γάτης κυνηγᾷ τὸν ποντικόν! Ποῦ νὰ τὸ εἶρω τώρα αὐτὸ ἐγὼ γραμμένον; Μ' ὄλον τοῦτο, σκεφθεὶς ὀλίγον,

—Διὰ νὰ τὸν φάγη, ἀπεκρίθην. Καὶ ἐκόρδισα πολὺ τὸν λαιμόν μου, καν-χόμενος, τρόπον τινά, διότι τὸ ἦρα. Ὁ Ἰμάμης ὅμως μειδιάσας ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ κατενόησα ὅτι δὲν τὸ ἐπέτυχον. Ποῦ νὰ γνωρίζω ἐγὼ, παιδάκι μου, διατί τὸ Ἔθνος ὄλων τῶν αἰλούρων ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς ἀτυχοῦς αὐτῆς γενεᾶς τῶν ποντικῶν ἐκ προκαταβολῆς κόσμου; Μυριάκις εἶδον ποντικούς ἀσπαιρόντας εἰς τοὺς ὀδόντας τῶν γάτων, οὐδέποτε ὅμως ἠρώτησα διατί, διότι τοῦτο εἶναι πρᾶγμα συνηθέστατον εἰς τὸν κόσμον. Εἶναι τὸ κυριώτερον προσὸν τῆς ἀνθρωπότητος: πάντοτε ὁ δυνατὸς τρώγει τὸν ἀδύνατον, ὁ δὲ ἄλλος δὲν ἐρωτᾷ: διατί;

Πρὸ ὀλίγου χρόνου, οἱ σύνοικοί μου ποντικοὶ τοσοῦτον εἶχον ἀποθραυσθῆ, ὥστε, ἀφοῦ ἤρχισαν νὰ κάμνωσι νυκτερινούς περιπάτους ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἐνῶ ἐγὼ κατεκλινόμενη καὶ μὲ ἀνησύχον φοβερὰ, ἐξηφάνιζον καὶ πᾶν τροφίμον ὅπερ ἤθελε περισσεύσει ἀπὸ τῆς ἡμέρας· ἀκολούθως δέ, ἔλλειψαι φαίνεται χόρτων, ἐπεχείρησαν νὰ κάμνωσι τὴν σαλάταν (ἣτις ἐλληνιστὶ λέγεται φυλλὰς) τῶν ἐκ τῶν φύλλων προχείρων τετραδίων.

Τοῦτο κατ' ἀρχὰς δὲν μοὶ ἐφάνη δεινόν, διότι οὔτοι δὲν μοὶ διέφθειραν ἢ ἀπλοῦς ἀριθμούς, καὶ μοὶ ἠκρωτηρίαζον τουρκικὰ ὀνόματα, τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἄτομα θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἴδω ἠκρωτηριασμένα. Σφόδρα ὅμως ἠγανάκτησα, ὅταν μίαν ὥραϊαν ἡμέραν εἶδον ὅτι ἔβαλαν χέρι καὶ εἰς τὰ Ἀναλυτικὰ τοῦ Ἀριστοτέλους, τὰ ὁποῖα ἔτυχε νὰ λησμονήσω ἐντὸς τοῦ θυλακίου μου, ὅταν ἀνεχώρουν ἐκ Νισύρου.

«Τὸν διαβολοποντικόν», ἀνέκραξα μετ' ὀργῆς· «τί ἐξήτει εἰς τὸ βιβλίον;»

Μήπως ἤθελε νὰ πέμψη σημειώσεις εἰς τὸν Βαρθελεμῆ Σαῖντ Ἰλλέρ; Διάβολο... εἶπον, παιδί μου, καὶ μετενόησα· ἐδάγκασα τὴν γλῶσσαν μου· ἀλλ' ἢ λέξις (μὲ ἔφηνεν ἔρκος ὀδόντων). Ἐνεθυμήθην ὅτι ἡ μακαρίτις μάμμη σας μοὶ παρήγγειλε νὰ μὴ βλασφημῶ τοὺς ποντικούς ὅσω καὶ ἂν μὲ βλάπτωσι, διότι θὰ μοὶ προξενῶσι μεγαλυτέραν βλάβην, ἐὰν τοὺς βλασφημῶ. Ἡ γραῖα εἶχε δίκαιον, ὅσω καὶ ἂν ἀδικῆται τις εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, εἴτε ὡς μέλος κοινωνίας, εἴτε ὡς μέλος οἰκογενείας, ὀφείλει νὰ μὴ ἀγανακτῆ, νὰ μὴ παραπονήται, διότι δυσαρροεῖ τὸν προϋστάμενον. Σὲ στέλλουσι εἰς τὴν Πέτσαν· σὲ στέλλουσι εἰς τὸ ἀνάθεμα· ὀφείλεις νὰ σιωπᾷς. Συνηθέστατον πρᾶγμα λοιπὸν καὶ τοῦτο. Τέλος πάντων, διὰ νὰ σώσω τὸ βιβλίον, τὴν ἐσπέρας ἔθεσα αὐτὸ ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν μου, ὅταν κατεκλίθην. Ὁ ὑπομνηματιστῆς

ποντικὸς ζητῶν, φαίνεται, τοῦτο τὴν νύκτα, ἀφοῦ τὸ εὔρεν ἀπεφάσιε νὰ ση-
κώσῃ τὸ βῆρος ἐπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο ἤρχισεν ἀπὸ τὸ ὑπερέχον τῆς κεφα-
λῆς μέρος ἐν αὐτῇ τῇ θέσει, δηλαδὴ τὸ οὖς. Ἐλλως τε, καὶ ἐπιδύοριον καλὸν
θὰ ἐχρησίμευεν εἰς αὐτὸν τὸ οὖς μου, διότι οἱ κύριοι οὗτοι νοστιμεύονται πολὺ
τὰ τραγανά, τὸ δὲ οὖς κατὰ τοὺς ἀνθρωπολόγους συνίσταται ἐκ χόνδρων. Μό-
λις ὅμως ἀφήρσεν ἐν τεμάχιον τοῦ ὠτός μου, καὶ ἀμέσως ἀφυπνισθεὶς ἐδίωξα
τὸν κατάρατον, ὅστις μικροῦ δεῖν ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ μοῦ ἀλλάξωσι τὸ ὄνομα,
ὅπερ οὐδὲν θὰ διέσωζεν ἢ μόνῃ τὴν κατάληξιν.

Δι' ὅλης νυκτὸς ἐσκεπτόμην τί πρέπει νὰ πράξω ὅπως ἀπαλλαγῶ τῶν
ἐπικινδύνων τούτων συνοίκων. Ὅταν ἐδιδασκόμην τὸν Ὅμηρον, ἐνεθυμήθην,
ὅτι ἤκουσα μίαν φορὰν παρὰ τοῦ καθηγητοῦ, ὅτι ὁ Ἀπόλλων εἶχε ποτὲ
ἐξολοθρεύσει δι' ὁμοίας τινὰς αἰτίας τοὺς ποντικούς, δι' ὃ καὶ ἐπωνομάσθη
Σμινθεύς· ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἐτόλμων νὰ ἐπικαλεσθῶ ὑπαρξιν τὴν ὁποίαν
ἢ οἰκογένειά μου εἶχε λησμονήσει πρὸ χιλίων καὶ ὀκτακοσίων ὡς ἐγγι-
στα ἐτῶν.

Τῇ ἐπαύριον μὲ ἐπεσκέφθη εἰς ἱερεὺς εἰς ὃν ἀνέφερον ἐν παρόδῳ τὸ
περιστατικὸν τοῦτο, ὃ δὲ καλὸς ἱερεὺς, ὡς ἐξαιρετος χρησμολόγος, μὲ εἶπεν
ὅτι τοῦτο εἶναι σημεῖον ὅτι εἰς τὸ κατάστημα γίνεται κατάχρησις, ὅτι οἱ ὑ-
πάλληλοι κλέπτουσι. Τοῦτο τὸ παρεδέχθην, διότι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον οὐ-
δεὶς ἔστιν ὃ μὴ κλέπτων. Καὶ ὁ ἴδιος δὲ δὲν θὰ ἐκλεπτεν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν
θὰ εὗρισκε. Δὲν ἠδυνάμην ὅμως νὰ πιστεύω ὅτι οἱ ἐγγενέστεροι τῶν βατρά-
χων οὗτοι Ὅμηρισται ἦσαν τόσῳ ἄδικοι, ὥστε νὰ γυμνώσι τὸν γυμνούμενον,
νὰ ληστεύσωσι τὸν ληστευόμενον, ὥσει ἦσαν κριταὶ Τοῦρκοι, καὶ μάλιστα Κα-
δῆδες. Ἀπέδωκα λοιπὸν τὴν αἰτίαν ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν σωτηρίαν μου
ἐζήτησα τὴν πολύτιμον βοήθειαν ἐνὸς γάτου. Ὁ γενναῖος Οὐλάνος σκηνώσας
παρ' ἐμοὶ ἤρξατο τοῦ κατὰ τῆς τρωγλοδοντικῆς στρατιᾶς τῶν συνοίκων μου
πολέμου, κατὰ τὴν ἰδικήν του στρατηγικήν. Ἐπιτιθέμενος δηλαδὴ κατ' αὐτῶν
ἐξ ἐνέδρας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἐθυσίαζε πολλοὺς καὶ ἐντὸς δύο ἐβδομάδων
τοσοῦτους κατέστρεψε καὶ τοσαύτας ἀιφθίμους ψυχὰς ἡρώων μυνῶν Ἀἰδι
προΐαφεν), ὥστε οὔτε ὁ ἐλάχιστος θόρυβος ἠκούετο, οὔτε οἱ ποντιακοὶ ὕμνοι
ἀντήχουν πλέον εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἐπειδὴ δὲ οὔτε τὰ πτώματα αὐτῶν κἀν ἐφαίνοντο, ἐσυμπέρανον ὅτι ὁ
μυοφθόρος οὗτος καὶ τοὺς τάφους αὐτῶν ἤνοιγεν ἐν τῇ κοιλίᾳ του, μὲ ἄλλας
λέξεις δηλαδὴ τοὺς ἔρωγε. Καὶ ὅμως, οὐδ' αὐτὸν ποτὲ ἠρώτησα, διατί τρώ-
γει τοὺς ποντικούς, καθὼς δὲν ἠθελεν ἐρωτήσῃ τις ἓνα Οὐσσάρων εἰς τὴν Σίπ-
καν, διατί φρονεῖ τοὺς Τοῦρκους.

Βλέπεις λοιπὸν, Μιλτιάδη μου, ὅτι εἶχον δίκαιον νὰ μὴ γνωρίζω διατί
ὁ γάτης κνηγᾷ τὸν ποντικόν. Ὁ Ἰμάμης δὲ δὲν ἠρέκσθη νὰ μὲ διορθώσῃ
λέγων μοι «Δὲν ἔχει οὕτως», ἀλλὰ ἠθελε νὰ μὲ πατάξῃ διὰ τοῦ συλλογισμοῦ
ἀναιρῶν με διὰ τῆς ἐναντίας προτάσεως, ἀφοῦ ἔλαβεν ἐκ τοῦ στόματός μου

καὶ ἔθεσε κατὰ τὴν θέλησίν του τὴν μείζονα οὕτως: Τὸ διῶκον ἐσθίει τοῦθ' ὄπερ διώκει.

Τώρα θὰ μοι εἴπης, ὅτι ὁ συλλογισμὸς τοῦ Ἰμάμη ἦτο σοφιστικὸς. Καὶ ἐγὼ τὸ καταλαμβάνω τώρα· ἀλλὰ τότε δὲν μοι ἀφῆκε καιρὸν ὁ εὐλογημένος νὰ σκεφθῶ διότι μόλις μοι ἔδωκε νὰ ἐννοήσω ὅτι δὲν ἤῤῥα τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον ὁ γάτης κνηγᾶ τὸν ποντικόν, καὶ ἀμέσως ἀντέταξε:

—Τότε, λοιπόν, διατί ὁ σκύλος κνηγᾶ τὸν γάτην;

Ἐξεπλάγην εἰς αὐτὸ τὸ δεύτερον ἐρώτημα· ἐδῶ σὲ θέλω τώρα, εἶπον αὐτὸς ἐν ἑμαυτῷ κῆρ Γιάννη, σὺ ὅστις πρὸ ὀλίγου ἔκαμες τόσον ἀκινδύνως τὸ ταξίδι τοῦ Οὐρκανοῦ, διότι εὗρες αὐτὸν γαλήνιον, νὰ ἰδῶ πῶς θὰ κάμης τώρα αὐτὸ τὸ ποντικογατοσκύλικον ταξίδι, ἂν δὲν πνιγῆς σὰν ποντικογατοσκύλος εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς Τουρκικῆς Θεολογίας. Ἐδῶ σὲ θέλω νὰ εὗρης διατί ὁ σκύλος κνηγᾶ τὸν γάτην· μὲ ὄλον τοῦτο, ἐμπρός, θάρρος· καὶ γεγωνῖα τῆ φωνῆ:

—Διὰ νὰ τὸν ἀνακρίνη, διατί νὰ φάγη τὸν ποντικόν, εἶπον.

Αὐτὸ πλέον, ὡς νὰ ἤμην βέβαιος ὅτι τὸ ἤῤῥα· καὶ ἠσθάνθην τὴν χαρὰν ἣν αἰσθάνεται μαθητής, ὅταν αὐτὸς καὶ μόνος μεταξὺ τῶν συνταξιωτῶν του λύση ἐνώπιον τοῦ καθηγητοῦ τὸ προταθὲν ἀλγεβρικὸν ἢ γεωμετρικὸν πρόβλημα.

—Ὅχι, ἐφέντη, εἶπεν ὁ Ἰμάμης, ὄχι, δὲν εἶναι ἔτσι.

Στεγνὸς καὶ κατάξηρος ἔμεινα, παιδί μου, πληροφορηθεὶς παρὰ τοῦ Ἰμάμη, ὅτι δὲν ἐπέτυχον μῆτε εἰς αὐτό. Ἡ λέξις ἰδίως («Ἐφέντη») μοῦ ἔθιγε τὴν φιλοτιμίαν, διότι οἱ Τούρκοι τὸν τιμητικὸν τοῦτον τίτλον δίδουσιν εἰς μόνους τοὺς λογίους Μουσουλμάνους, ἰδίᾳ δὲ τοὺς ἀσχολουμένους ἢ τοὺς εἰδότες τὰ θεολογικά. Εἰς ἐμὲ ἔδωσαν κατ' ἐξαιρέσειν τὸν τίτλον τοῦτον, συστάσει τοῦ ἐκ Τάτσης γέροντος Καδῆ, ὃν ὑπελήπτοντο ὡς δεύτερον Μωάμεθ, ἀνέκαθεν ἅμα ἐπάτησα τὸ κατάρατον τοῦτο ἔδαφος. Ὀλίγος καιρὸς εἶναι, ἀφ' οὗ ὁ τίτλος οὗτος ἐγενικεύθη περισσότερον εἰς τοὺς χριστιανούς, καὶ εἰς αὐτὸν συγκεντροῦνται τὸ πλῆθος τῶν μεταρρυθμίσεων, ἃς ἐπίστωσεν ἡ Εὐρώπη παρὰ τῆς Τουρκίας ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν.

Εἰπόντος μοι λοιπὸν τοῦ Ἰμάμη («ὄχι, Ἐφέντη»), ἐνόμισα ὅτι μοι ἔλεγεν ὅτι ἀναξίως μοι ἐπιδαφιλεύουσι τὸν τίτλον τοῦτον, ἀφοῦ δὲν γνωρίζω διατί ὁ γάτης κνηγᾶ τὸν ποντικόν καὶ ὁ σκύλος τὸν γάτην. Ἀλλ' ὁ Ἰμάμης ἦτο ἄνθρωπος εὐγενῆς καὶ πρὸς ἄρσιν παντὸς σκανδάλου,

—Ἀλλ' ἔχετε δίκαιον, ἐπρόσθεσε, μὴ γνωρίζοντες τοιαῦτα πράγματα, διότι ὑμεῖς ἀσχολεῖσθε ἰδίως εἰς τὴν μελέτην τοῦ Χικμέτ καὶ τοῦ Φελαμάτ (Φυσικῆς καὶ Φιλοσοφίας), μόνον τοῦτο θὰ σᾶς διδάξω ἐγὼ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα διὰ νὰ μοῦ ἐνθυμῆσθε.

—Εὐχαριστῶ ἀπήντησα, ἐφέντη, ἐπιθυμῶ νὰ μάθω κᾶτι τι παρ' ὑμῶν καὶ θὰ σᾶς εἶμαι λίαν ἐγνώμων διὰ τοῦτο· θὰ σᾶς ἀριθμῶ δὲ μεταξὺ τῶν δι-

δασκάλων μου τοῦ λοιποῦ καὶ τὸ ὄνομά σας θὰ μεταδώσω καὶ εἰς τὰ τέκνα μου.

Ὁὕτω λοιπὸν ὁ Ἰμάμης ἤρχισε τὴν διδασκαλίαν του τὴν ὁποίαν ἤκουσα μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Ἐπειδὴ, δέ, ὡς βλέπετε, τοῦ ὑπεοχέθην ὅτι θὰ μεταδώσω τὸ ὄνομά του εἰς ὑμᾶς, ἅμα ἐτελείωσε τὸ μάθημα, καὶ ὁ Ἰμάμης ἀνεχώρησε μετὰ σπουδῆς, ὑποπτεύων με μὴ μὲ φωτίσει ὁ διάβολος καὶ τῷ κάμω σκανδαλώδη τινα ἐρώτησιν. Ἔγχερα τὸ μάθημα τοῦτο καὶ τὸ ἐστιχούρησα διὰ νὰ μὴ σᾶς τὸ παρουσιάσω ξηρὸν καὶ ἀνοούιον μῦθον.

Τώρα ἡ ἀφήγησις ἐνὸς μύθου δὲν εἶναι παράδοξόν τι· ἐν εἶδος διδασκαλίας εἶναι καὶ ὁ μῦθος, εἰς ὃν περιέχονται ἀλληγορίαι καὶ ἐν γένει ἀλήθειαι μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ μύθου ἐκφραζόμεναι· τοιοῦτον ἐξέλαβον πάντοτε τὸν μῦθον καὶ τοιοῦτον τὸν ἐκλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι, διὸ καὶ ὁ ὀρισμὸς του εἶναι ὁ ἀκόλουθος: «Μῦθός ἐστι λόγος ψευδῆς εἰκονίζων ἀλήθειαν». Δὲν δύναται ὁμοίως νὰ μὴ ἐκπλαγῆ ὁ ἄνθρωπος, ἀναλογιζόμενος, ὅτι αὐτὰ τὰ κτήνη δὲν διηγοῦνται αὐτὰ τὰ πράγματα ὡς μύθους, ὑπὸ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μύθου, ἤτοι παραδείγματα ἢ διδάγματα ὑπὸ μεταφορικῆν, ἀλληγορικῆν ἢ συμβολικῆν ἔννοιαν, ἀλλ' ὡς γεγονότια τὰ ὁποῖα διδάσκουσιν εἰς τοὺς ναοὺς των καὶ πανταχοῦ, καὶ ἅτινα παραδέχονται κατὰ γράμμα καὶ μέχρι κεραίας οἱ ἄκροαταὶ των Ἰσλάμηδες (πιστοί). Τοιαύτας φλυαρίας ἤκουσα πολλάκις αὐτοὺς διδάσκοντας κατὰ τὸ διάστημα τῶν ηἡσυχαστικῶν των, τῶν ὁποίων ἔχω συλλογῆν, οὐχὶ διότι τὰς φλυαρίας αὐτὰς κρίνω ἀξίας σημειώσεως, ἀλλὰ διότι ἀξιοσημείωτον θεωρῶ τὴν κτηνωδίαν ἐκείνων οἷτινες ὀνομάζουσι τοὺς χριστιανοὺς εἰδωλολάτρας, διότι προσκυνοῦσι τὰς εἰκόνας. Τί ἐστι δὲ προσκύνησις εἰκόνων παρὰ τοῖς χριστιανοῖς καὶ πῶς σέβουσι καὶ τιμῶσιν αὐτὰς οὗτοι, οὔτε ἐρευνῶσιν οὔτε δύναται νὰ κατανοήσωσιν οἱ κτηνωδέστατοι Τοῦρκοι ἕνεκα τῆς ἰδίας ἐαυτῶν κτηνωδίας μὲ τὴν ὁποίαν ὑποτάσσονται εἰς τὰς ἀλλοπροσάλλους διδασκαλίας τῶν Ἰμάμηδων.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς του καὶ τὰ πλήθη διὰ παραβολῶν, τὰς θείας δὲ αὐτὰς παραβολὰς ἀναγινώσκουσι καὶ οἱ ἱερεῖς ἡμῶν καθ' ἐκάστην εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διδασκαλίας δὲν ἦτο μόνον Ἀσιατικόν. Καὶ οἱ ῥήτορες τῶν Ἀθηναίων πολλάκις δημηγοροῦντες εἰς μᾶλλον ἀνεπτυγμένα καὶ πολιτισμένα πλήθη, μετεχειρίζοντο τὴν παραβολὴν καὶ τὸν μῦθον, σαφῆ καὶ τρανὰ παραδείγματα προβάλλοντες εἰς τοὺς συμπολίτας των, ἵνα πείσωσιν αὐτοὺς νὰ ἀσπασθῶσιν τὴν γνώμην τοῦ δημηγοροῦντος πολιτικοῦ, ὡς ἀπαιτουμένην ὑπὸ τοῦ συμφέροντος τῆς Πατρίδος. Ἡ παραβολὴ λοιπὸν εἶναι τι ἐπὶ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ σταθῆ περίτρανα καὶ νὰ γίνῃ καταληπτὴ ἡ διδασκαλία, ὅταν αὕτη ἀπευθύνηται οὐχὶ εἰς Ἀκαδημαϊκοὺς καὶ Περιπατητικούς, ἀλλ' εἰς ἀμαθῆ καὶ χυδαῖον ὄχλον, τὸν ὁποῖον προσπαθεῖ ἵνα διορθώσῃ τις καὶ σώσῃ ἀπὸ τὴν πλάνην, ὥστε ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος δὲν δύναται νὰ ἐκφέρῃ βεβαίως τὰ δόγματά του ὡς ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὄθεν ὁ Ἰησοῦς, ὁ θεῖος μεσίτης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐδίδασκε παραβολικῶς καὶ παραβολὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὠνόμαζε τὸν τύπον τοῦ ὁποίου τὴν σημασίαν πληρέστατα ἠρμήνευσεν ἢ λέξις παραβολή. Πολλάκις δὲ τὴν παραβολὴν ἠρμήνευσεν ὁ θεῖος Διδάσκαλος ὁ ἴδιος εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ ἐν γένει εἰς τὸ ἀκροατήριόν του. Τὰς παραβολὰς τοῦ Ἱεροῦ Ἐδαγγελίου ἐρμηνεύουσιν, ἀναπτύσσουν καὶ ἐξηγοῦσιν καὶ σήμερον διδάσκοντες οἱ Ἱεροκλήρικες καὶ δὲ διηγούνται, μῆτε ἀναφέρουσι μύθους καὶ ἀλόγους παραδοξολογίας ὡς οἱ Ἱμάμαι τῶν Τούρκων.

Αἱ φλυαρίαι αὗται τῶν Ἱμαμῶν οὔτε ὡς θαύματα πορίζονται, τοῦλάχιστον ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ ὡς τοιαῦτα ἂν πορίζαντο, δὲν δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸ θαῦμα κατ' οὐδένα τρόπον.

Τὸ θαῦμα, μὲ ὄλας τὰς ἐνστάσεις τῶν ἀντιπάλων καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ἰσχὴν τῆς λογικῆς καὶ τῆς κριτικῆς πολέμους αὐτῶν, πάλιν δὲν δύναται νὰ ἀνατραπῆ, ἀλλὰ μένει καὶ θὰ μένη εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα κερτημένον τὸ προσῆκον αὐτῷ ἀναμφισβήτητον κῦρος. Τὰ θαύματα τοῦ Ἱεροῦ Ἐδαγγελίου εἰσὶ γεγονότα σημειωθέντα ὑπ' ἀνθρώπων αὐτοπτῶν, οἵτινες δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, οἷοι νὰ ψευσθῶσι καὶ οὐδεὶς λόγος ὑπῆρχεν, ἵνα βιάσῃ τούτους νὰ ψευσθῶσι. Παραδεχόμεθα λοιπὸν δι' αὐτὸν τὸν λόγον ταῦτα ὡς ἀδιαφιλονίκητα γεγονότα. Ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνστάσεων τῶν ἀντιπάλων ἐξάγεται τὸ κῦρος καὶ ἡ ὑποστήριξις τοῦ θαύματος.

Δὲν παραδεχόμεθα — λέγουσιν οἱ ἀντίπαλοι (ἄσεβεῖς)—τὸ θαῦμα, διότι εἶναι ἀκατάληπτον, διότι δὲν συμβιβάζεται μὲ τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Ἰσαῖα. Δι' αὐτὸ λέγομεν ἡμεῖς τοῦτο θαῦμα, διότι εἶναι ἀκατάληπτον, διότι δὲν συμβιβάζεται μὲ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, διὸ καὶ τὸ «πῶς» καὶ «διατί» εἶναι ἐκτὸς τοῦ κύκλου ἡμῶν. Ἐνεργούμενον δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ τῆς φύσεως διαφεύγει τὰς ἀσθενεῖς ἐρεῦνας ἡμῶν οἵτινες δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀνακαλύψωμεν εἰσέτι μ' ὄλην τὴν πρόοδον τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν ὄλους τοὺς νόμους τῆς φύσεως.

Παραλογίζεται ὄθεν ὁ προσπαθῶν νὰ ἀνατρέψῃ τὸ θαῦμα, δηλαδὴ ὑπερφυσικόν τι, ἐνῶ αὐτὸς ἀφ' ἐτέρου ὁμολογεῖ, ὅτι κεῖται ἐντὸς τῆς φύσεως, καὶ δὲν γινώσκει εἰσέτι ὄλους τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Πολλὰ δὲ πράγματα καὶ ἀνακαλύψεις σήμερον, τῶν ὁποίων εἰσὶ γνωστὰ καὶ εἰς τοὺς τυχαίους ἀνθρώπους ἀκόμη τά τε ἀποτελέσματα καὶ αἱ αἰτίαι, πρὸ δύο αἰῶνων ὑπ' ἄλλων μὲν θὰ ἐθεωροῦντο θαύματα, ὑπ' ἄλλων δὲ θὰ ἀπερρίπτοντο ὡς ἀκατάληπτα καὶ ὡς μὴ συμβιβαζόμενα μὲ τοὺς νόμους τῆς φύσεως.

Ἀλλὰ τὸ θαῦμα, ἐνεργούμενον διὰ κάποιον ἠθικὸν σκοπὸν, ἀποβλέποντα εἰς τὸν καλὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει φανερὰ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ ἐνεργεῖται μὲ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀξίαν. Τοιαῦτα δ' εἰσὶ πάντα τὰ θαύματα ἅτινα ἀπαντῶσιν εἰς τε τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν Διαθήκην. Ἀπ' ἐναντίας τὰ «θαύματα» τῶν Τούρκων εἰσὶ ταπεινὰ

καὶ ποταπὰ παράδοξα, ἄκαιροι ψυχολογίαι καὶ μηδαμινὰ φλואρίαι, εἰς τὰς ὁποίας οὐδείς ἠθικὸς σκοπὸς διορᾶται καὶ εἰσὶν ὄλως διόλου ἀνάξια προσο-
χῆς. Χρειάζεται δὲ νὰ ἔχη τις ἀρκετὰ ἐξωκλειωμένον τὸν στόμαχον εἰς τὸ νὰ
πέπτη ἀηδίας, ὅπως ἀκούῃ μεθ' ὑπομονῆς τοιαύτας ἀκατανοήτους ἀνοησίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.— Ε.Ι.Κ. Ἐνταῦθα τελειώνει ἡ πλήρης πατρικῆς στοργῆς ἐπιστολὴ
τοῦ ποιητοῦ Ἰωάννου Λογοθέτου, χρησιμεύουσα ὡς Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν «Διδασκαλίαν τοῦ
Ἰμάμη» (57).

(Αὐτ. ἀρ. 405 - 416)

Β'

Ἐν Πέτσει τῇ 30 Ὀβρίου 1889

Ἀγαπητὲ Υἱέ μου Μιλτιάδη
εἰς Ρόδον

Πρὸ 10 ἡμερῶν ἔγραψά σοι καὶ ἑτέραν, ἣν ἀπέστειλα τῷ θεῷ σου κ.
Χριστοφόρῳ εἰς Τάτσαν ἵνα σοὶ διευθύνῃ. Ἦδη δὲ γράφων πρὸς τὸν ἀγαπη-
τὸν ἡμῖν κ. Πωιατόρον, ἐσωκλείω καὶ σοὶ τὴν παροῦσαν.

Πρὸς σέ, καλέ μου Μιλτιάδη, ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστῶν μου καὶ σάρκα ἐκ τῆς
σαρκός μου, δέον νὰ λέγω τοῦ λοιποῦ οὐχὶ ὡς πρὸς παιδίον ἀλλ' ὡς πρὸς τέ-
λειον ἄνδρα.

Οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ὑμῶν, ὑπαγορεύ-
οντες τοῖς μαθηταῖς ἅπασιν τὰ λοιπὰ ἑαυτῶν καθήκοντα, θὰ ὑταγορεύωσιν
αὐτοῖς βεβαίως καὶ νὰ ἐκτελῶσι τὰ θρησκευτικὰ, ἅτινα εἰσὶ τὰ πρῶτιστα καὶ
θεμελιωδέστατα.

Ἀλλὰ τὰ παιδιά ἔχουσι πάντοτε ἀνάγκην ἐπιβλέψεως περὶ τὴν ἐκτέλε-
σιν τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων, ἡ δὲ ἐπίβλεψις αὕτη δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ ὡς
πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀν-
κείου, διότι δὲν τυγχάνουσιν ἅπαντες τοῦ αὐτοῦ δόγματος, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ
Χριστιανοὶ μαθηταὶ δὲν ἀνήκουσιν ὅλοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἣν ἀνήκει
καὶ ὑπάγεται ἡ Σχολή.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ βαρεῖαν εὐθύνην ὑπέχουσιν οἱ γονεῖς ἀπέναν-
τι τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς θρησκείας, ἥτοι τοῦ Θεοῦ. Ἡ εὐθύνη δὲ αὕτη εἶναι
τόσφ βαρύτερα ὅσω γινώσκει τις αὐτὴν πλεῖον καὶ ὅσω τιμιωτέρα εἶναι ἡ ἐν
τῇ κοινωσίᾳ θέσις του. Ἐννοεῖς ἤδη πόσφ βαρεῖα τυγχάνει ἡ ἰδική μου εὐθύνη.

Γινώσκω μὲν ὅτι σὺ οἴκοθεν τηρεῖς τὰ καθήκοντα ταῦτα καὶ δὲν ἔχεις

ανάγκην νὰ σοὶ τὰ ἐπιβάλω ἐγώ, διότι σὲ ἀνέθρεψα μὲ τὸ γάλα τῆς εὐσεβείας καὶ νηπίσθην λίαν φιλακόλουθος εἶσαι, οὐχ ἦττον ὅμως τὴν εὐθύνην ἣν φέρω συναισθανόμενος, καθήκόν μου ἡγοῦμαι νὰ σοὶ ὑπενθυμίσω πάντοτε ταῦτα.

Ὁφείλεις λοιπὸν νὰ συγχάξῃς καθ' ὅλας τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἐπισήμους Ἑορτὰς ἐν τε τῷ Ἑσπερινῷ καὶ τῷ Ὁρθρῷ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς Σχολῆς σας, νὰ μένῃς μέχρις ἀπολύσεως καὶ νὰ ἀκούῃς μετὰ προσοχῆς καὶ κατανύξεως τὰς προσευχάς, τὴν θείαν μυσταγωγίαν καὶ τὰς τελετὰς ὁλοκλήρους.

Μὴ λησμονῆς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὅτι («Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου») καὶ («Μεῖζων τῶν ἀρετῶν ἀπασῶν ἐστὶν εὐσέβεια»). «Ὅν τινα ἴδω ἐκ Ρόδου ἀφικνούμενον πρῶτον περὶ τούτου ἐξ ὅσων σὲ ἀφορῶσι θὰ ἐρωτῶ.

Ἐπληροφορήθην προσέτι ὅτι ἡμέραν τινα πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Λυκείου ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν διδασκάλων μετέβητε καὶ ἠμροάσθητε τῆς λειτουργίας εἰς τὴν Λατινικὴν Ἐκκλησίαν. Ἄν μετέβαινες μόνος ἐκ περιεργείας τοῦ νὰ ἴδῃς πῶς τελοῦνται τὰ μυστήρια παρὰ τοῖς Λατίνοις, τὸ πρᾶγμα θὰ διέφερε· θὰ διέφερε προσέτι ἂν ὑπῆρχεν ἐθνικὴ τις τῶν Γάλλων εορτή. Ἄν ὅμως τὸ διάβημα αὐτῶν τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα τοῦ προσηλυτισμοῦ, τότε μὲ ὄλην τὴν καλὴν υπόληψιν ἣν ἔχω πρὸς τὸν κύριον Διευθυντὴν, λέγω ὅτι οἱ κύριοι οὗτοι λησμονοῦσι τὰς ὑποχρεώσεις καὶ ἀθετοῦσι τὰς ὑποσχέσεις των, διότι ἐκήρυξαν πανδημῶς ὅτι θέλουσι σεβασθῆ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ἐκάστου μαθητοῦ καὶ σέβασθαι τὰς πεποιθήσεις θὰ εἶπῃ οὐδόλως θίγειν αὐτὰς ἢ ἐπιδρᾶν ἐπ' αὐτῶν.

Ἐπομένως ἀπατῶνται· διότι ἂν ἐπὶ σκοπῷ προσηλυτισμοῦ ἦλθον εἰς Ρόδον, ὄφειλον νὰ ὑπάγωιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀβασγίαν ἵνα προσηλυτίσωσιν Ἀφρικανοὺς καὶ Ἀβασγούς, διότι οὐδέποτε θέλουσι δυνηθῆ νὰ προσηλυτίσωσι τοὺς διδάξαντας αὐτούς τε καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη τὴν σωτήριον Χριστιανικὴν θρησκείαν. Ὡστε οὐδὲν ἄλλο θὰ πράξωσι ἢ νὰ κακοσυστήσωσι τὴν Σχολὴν των, ὅπερ δὲν ἐπιθυμοῦμεν.

Ἐγὼ δὲν φοβοῦμαι νὰ φανῆς σὺ ὅτι ὀλιγορεῖς πρὸς τὴν πάτριον ἡμῶν θρησκείαν ἢ νὰ προσηλυτισθῆς, διότι εἰς τὰς φλέβας σου ρέει αἷμα Μαρτύρων· ἀλλ' ἐπεθύμουν ἵνα ὁ κύριος Διευθυντής, ὅστις ἐκ προκαταβολῆς ὁμολόγησεν ὅτι ἐγνώρισε τὴν φροντίδα ἣν ἔλαβον διὰ τὴν ἀνατροφὴν σου, κατανοήσῃ κάλλιον τοῦτο. Ἄμα λοιπὸν ἐπιβάλλω καὶ ἄλλην φορὰν ὑμῖν νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Λατινικὴν Ἐκκλησίαν νὰ λειτουργηθῆτε, σὺ νὰ εἴπης αὐτῷ μετὰ σεβασμοῦ: Κύριε Διευθυντά, ὑποβάλλω σοὶ εὐλαβῶς ὅτι ὡς ἄνθρωπος μὲν ἀνήκω εἰς ὄλην τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς Ἕλληνας δὲ καὶ Χριστιανὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πατέρων μου, ἣτις εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία· ἢ Ἐκκλησία λοιπὸν εἰς ἣν ὀφείλω νὰ ὑπάγω κεῖται ἐδῶ καὶ οὐχὶ ἐκεῖ. Τότε ὁ κύριος Διευθυντής σὺ μόνον ἀπαξ διὰ παντός θὰ μάθῃ πρᾶγμα

ὅπερ ὀφείλει νὰ γινώσκῃ, ἀλλὰ καὶ θὰ σὲ ἐκτιμῆσῃ περισσότερον. Ἴδου δὲ ἐν περιστατικὸν τοῦ βίου μου παρεμφερές.

Εἶχον ἐλκύσει τὰς συμπαθείας Ἐπισκόπου Λατίνου τυχόντος εἰς τὰς ἐξετάσεις μου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅτε εἶχον τὴν ἡλικίαν τοῦ Νικολάου μας. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος οὗτος μὲ ὑπεχρέωσε νὰ τὸν ἐπισκέπτομαι ἰσάμικ εἶχον καιρὸν, πολλὰ βιβλία μοι ἐδωρήσατο καὶ ἐν πολλοῖς παρέσχε μοι τὴν προστασίαν του. Ἡμέραν τινα ἐδωρήσατό μοι ἐν βιβλίον ὅπερ δὲν ἠνέωξα νὰ ἴδω ὁποῖόν τι ἦτο παρὰ ἄφ' οὗ ἀναχωρήσας ἀπ' αὐτοῦ μετέβην εἰς τὴν κατοικίαν μου. Τότε παρετήρησα τὸ βιβλίον καὶ εἶδον ὅτι ἦτο Λατινικὴ Κατήχησις ἐλληνιστὶ συντεταγμένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου· μὲ ποιὰν πρόθεσιν ἐπραξεν ὁ ἄνθρωπος τοῦτο ἀγνοῶ. Ἐγὼ ὁμως ἐκ τῆς δωρεᾶς του ταύτης ὑπόπτευσα ὅτι ἡ πρὸς μὲ καλὴ του διάθεσις καὶ αἱ δωρεαὶ ἦσαν τὸ δέλεαρ τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ ἔκτοτε δὲν ὑπῆγον νὰ ἴδω τὸν ἄνθρωπον. Παρῆλθον μῆνες καὶ μίαν ἡμέραν εὐρέθη πρὸ ἐμοῦ αἴφνης ἐπὶ τῆς γεφύρας· δὲν μοι ἔμενον στιγμῶν νὰ ἀποχωρήσω καὶ ὁ σεβάσμιος γέρον μὲ ἐχαιρέτισεν ὡς πατὴρ χαιρετίζει τὸ τέκνον ὅπερ πρὸ πολλοῦ δὲν εἶδεν. Ὅταν δὲ μὲ ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς ἀπομακρύνσεώς μου, οὐδόλως ἐδυσκολεύθην νὰ τῷ εἶπω: «Ἡ τελευταία δωρεά σας σεβασμιώτατε πάτερ μου». Πόσον ἐχάρην ὅτε εἰς ἐμὲ μὲν δὲν ἀπῆντησε τίποτε, εἰς τὸν συνοδευόντα δ' αὐτόν, ἕτερον ἱερέα ὃν δὲν ἐγίνωσκον, εἶπεν ὑψιφώνως: «Καὶ ἂν ὄλων τῶν Ἑλλήνων ἡ ἐνδοξος καταγωγὴ διημφισβητεῖτο, ἀδύνατον εἶναι νὰ διαμφισβητηθῇ τοῦ νεανίου τούτου».

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι εἰς τὰς φλέβας σου ρέει αἷμα Μαρτύρων καὶ ἐπὶ τούτου ἔρχομαι νὰ σοὶ δώσω πληροφορίας τινὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅπως τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔχῃς καὶ ὡς ἀνάγνωσμα καὶ ὅπως γνωρίσῃς ὅτι (οὐ περὶ ὁμοίας ψυχῆς ἀγωνιῶμεν ἕκαστω), ὡς εἶπέ τις τῶν ἐνδόξων φιλοσόφων εἰς ἐκεῖνον ὅστις εἶπεν αὐτῷ («ἡμεῖς μὲν οἱ ἰδιῶται οὐ φοβούμεθα, ὑμεῖς δὲ οἱ φιλόσοφοι δειλιάτε»).

Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἶναι ἔθνος μαρτυρικόν· ὁ βίος του αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἅπας εἶναι μαρτύριον καὶ οὐδεμία ὑπάρχει Ἑλληνικὴ οἰκογένεια ἣτις νὰ μὴ ἔχῃ τοὺς μάρτυράς της. Πᾶσα ὁμως οἰκογένεια ἔχει τὸν βίον καὶ τὴν ἱστορίαν της καὶ πᾶν μέλος ἐκάστης οἰκογενείας ὀφείλει νὰ γινώσκῃ τὴν ἱστορίαν καὶ τοὺς μάρτυρας αὐτῆς. Ἐγὼ ἐπὶ τοῦ παρόντος βραχέα καὶ οὐ πολὺ μεμακρυσμένα, μὴ ἐξερχόμενα δὲ καὶ τοῦ ὁρίου μιᾶς ἐπιστολῆς, θέλω σοὶ ἀφηγηθῆ.

Γινώσκεις ὅτι κατὰ πᾶσαν 21 τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, ἡ καλὴ μήτηρ σου ἐτοιμάζει λαμπρὰν ἀρτοκλασίαν διὰ τὴν κεντρικὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τελοῦμεν συλλείτουργον ἐκ πολλῶν Ἱερῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἣν ὑποχωρευοτικῶς μεταβαίνομεν ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας μὲ τὰ καθαρώτερα ἡμῶν ἐνδύματα, ἐνῶ οἱ λοιποὶ Νισύριοι ἔχουσιν ἡμέραν ἐργάσιμον καὶ ὅτι ταῦτα γίνονται καὶ ὅταν ἐγὼ τύχῃ νὰ ἀπουσιάζω κατὰ τὴν ἐπέτειον ἐκείνην.

Γινώσκεις προσέτι ὅτι πρὸ ἐτῶν εἶχον συστήσει ᾽Αδελφότητα τοῦ Ἁγίου Νικήτα, δὲν ἤξεύρω πλὴν ἂν ἔτυχές που νὰ ἀναγνώσῃς τὸν λόγον δὲν ἀπήγγειλα κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ᾽Αδελφότητος ἑορτὴν ἐπὶ παρουσίᾳ ὄλου τοῦ λαοῦ τῆς Νισύρου καὶ τοῦ ἱεράρχου Γερμανοῦ.

Ἡρώτησες ἄραγε διατί ἡμεῖς τελοῦμεν μόνοι τὴν ἑορτὴν ταύτην; Θὰ ἠρώτησες βεβαίως καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν θὰ ἔχῃς, διότι ἤκουσες καὶ τῶν χορῶν ψαλλόντων ἐν μὲν τῷ ἐσπερινῷ τὸ ἀπολυτίκιον (τῆς Νισύρου τὸν γόνον καὶ τῆς Χίου τὸ καύχημα), ἐν δὲ τῷ Ὁρθρῷ τὸ ἐπόμενον τροπάριον εἰς τοὺς Αἴνους: «Σήμερον τέρεται νῆσος Νίσυρος, ἔνδοξε, ἐν τῷ ναῷ Κυρίου διὰ τοῦ μαρτυρίου· ἡ Ρόδος δὲ ὡς οὖσα, μάρτυς σοφέ, θαυμασία Μητρόπολις, σὺν τῇ τὸ αἶμα τὸ θεῖόν σου ἐκχυθὲν δεξαμένη Χίῳ γάνυται».

Ἀκολούθησόν μοι λοιπὸν σήμερον, τέκνον μου, ἵνα μάθῃς περισσότερα, ἀκολούθησόν μοι ἵνα χύσω πάλιν μερικὰ δάκρυα ἅτινα ἀνακουφίζουσι τὴν πολυπαθῆ καρδίαν μου.

Πρὸ ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα περίπου ἐτῶν εἰς τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀπὸ τοῦ ὁποίου πέμπτος ἐγὼ κατ' εὐθείαν γραμμὴν, φερώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ μου Νικολάου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἐπότισε μὲ τὸ ἅγιον αὐτοῦ αἶμα τὸ βέβηλον τῆς Ρόδου αὐτῆς ἔδαφος καρατομηθεὶς ὑπὸ τῶν τυράννων ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ὁ μάρτυς ἐκεῖνος, τέκνον μου, ἐλησμονήθη ὡς λησμονοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν πολλῶν οἱ ὑπὲρ πατρίδος θηήσκοντες, διότι φαίνεται ὅτι ἢ εἰς αὐτοὺς ἀνήκουσα τιμὴ καὶ λατρεία εἶναι ἀνωτέρα ἐκείνης ἣν ἀπονέμονται συνήθως οἱ ἄνθρωποι εἰς τοὺς ἁγίους. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἢ νεαρά του σύζυγος ἐκόσμησε τὸν γυναικωνίτην τοῦ Νάβιος τῆς Ρόδου καὶ οἱ δύο υἱοὶ των, ὁ μὲν Ἰωάννης διετῆς μόλις, ὁ δὲ Νικήτας τριῶν μηνῶν μόνον, βία ἐξισλαμίσθησαν.

Ἡ ὄσω ταλαίπωρος τόσω καὶ ἐνάρετος μήτηρ ἀπεστρέφετο μὲν τὸ ζῆν, διετῆρει ὁμως αὐτὸ ἵνα ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα της ἅτινα ἀνέτρεφεν ὡς τέκνα τοῦ Πασᾶ καὶ ἅτινα ἠλικιωθέντα ὀπωσοῦν ἐδίδαξεν ὁποῖα ἦν ἡ καταγωγὴ καὶ ἡ θρησκεία των.

Δωδεκαετῆς ὁ Νικήτας φεύγει εἰς τὸν Ἄθωνα, ὁ δὲ Ἰωάννης μένει παρὰ τῇ μητρὶ διδασκόμενος καὶ κατηχούμενος διὰ μέσων ἀπορρήτων. Μετὰ τέσσαρα ἔτη ἐπανέρχεται εἰς Ρόδον ὁ Νικήτας ἀπὸ τοῦ Ἄθωνος ἐγγράμματος καὶ λόγιος, κηρύττει παρησίᾳ τὸν Χριστὸν καὶ ζητεῖ νὰ κατηχήσῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς Τούρκους οἵτινες ἐρίγνωσκον μέχρι χθὲς αὐτὸν υἱὸν τοῦ Πασᾶ, ἐξελέγχει τὴν μανίαν τῶν τυράννων, συλλαμβάνεται, βασανίζεται καὶ ἀποστέλλεται ἐπὶ τέλους εἰς Χίον ἔνθα λαμβάνει τοῦ μαρτυρίου τὸν στέφανον καρατομηθεὶς ὑπὲρ τῆς πίστεως, ὡς ὁ πατὴρ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὁ δὲ Θεὸς ἵνα δοξάσῃ αὐτὸν ἐτέλεσεν ἅπειρα θαύματα ἅτινα ἐνέβαλον τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον εἰς τοὺς Τούρκους τῆς τε Χίου καὶ Ρόδου. Τὸ θεῖόν του λείψανον μένει ἐν Χίῳ.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἀνέμενε νὰ λήξῃ ἡ ἱστορία τοῦ ἀδελφοῦ, μετὰ τὴν θανάτωσιν ἐκεῖνου κηρύττει ἐαυτὸν δεξιῶ καὶ ἀριστερῶ Ἕλληνα καὶ Χριστιανόν, Ἕλληνα ὡς Νισύριον, ἐξυβρίζει τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς του καὶ ζητεῖ τὸν λόγον τῆς θανατώσεώς του· ποιεῖ τέρατα καὶ σημεῖα, ἀναστατώνει τὴν Ρόδον, οἱ δὲ Τοῦρκοι δὲν τολμῶσιν ἵνα συλλάβωσιν αὐτόν, εἴτε διότι ἐφοβοῦντο ἵνα μὴ καταισχυθῶσι διὰ νέων θαυμάτων, εἴτε διότι ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ φυλάξῃ ἐν αὐτῷ τὸ ζώπυρον μαρτυρικῆς γενεᾶς.

Ὅτῳ δ' ἀπέρχεται εἰς Νίσυρον, καταλαμβάνει τὴν πατρικὴν ἐστίαν, ἔρχεται δ' εἰς γάμον καὶ ἀποθνήσκει ἐν εἰρήνῃ τιμώμενος καὶ λατρευόμενος ὑπὸ πάντων.

Τοῦ αἰοιδίμου τούτου πάππου, οὗ τὸ ὄνομα εὐτυχῶς φέρω, εἰμὶ τέταρτος μὲν κατιῶν ἔκγονος κατ' εὐθειᾶν γραμμὴν ἐγὼ, πέμπτος δ' ἐσύ.

Ὁ πάππος μὲν ἐμός, πρόπαππος δὲ σός, ἀπέφυγεν ἐν Ἀλικαρνασσῶ τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον χορήμασι διαφθείρας τὸν ἐκτελεστήν τῆς ἀποτροπαίου ἀποφάσεως, ὁ δὲ πατήρ μου, τὸ ἀδαμάντινον ἐκεῖνο στήθος, ὁ θερμὸς καὶ διάπυρος Φιλικός, οὗτινος τὸ χρυσοῦν ὄνομα φέρεις καὶ ᾧ τόσῳ πολὺ ὁμοιάζεις καθ' ὅλα, ὡς πολλάκις παρὰ πολλῶν ἤκουσας, εὐτυχέστερος τῶν πατέρων του, ἐδοκίμασε μὲν πολλὰ καὶ εἶχε κεκρυμμένα τὰ δύο αὐτοῦ τέκνα, τὸν θεῖόν σου Νικόλαον καὶ τὴν θεῖαν σου Χ. Μαρίαν, ἐντὸς βαράθρου μετ' ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὸ 1822, ἔβλεπεν ὁμως σημαίας ἐλληνικᾶς κυματιζούσας ἐμπροσθεν τῆς Κάμπας τοῦ Γιαλιοῦ, ὅτε ἐκεῖνος διελέγετο μετὰ τοῦ ἀθανάτου Μιαούλη περὶ τῆς πυρπολήσεως τῆς Αἰγυπτιακῆς φρεγάτας πρὸ τῆς νήσου Στρογγυλῆς, ἐνθα οἱ πυρφόροι δελφίνες τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Σπετσῶν ἐξεδίκον τὸ ὑπὸ τοῦ αἰμοβόρου Ἀχμέτ Χαμζᾶ χυθὲν αἷμα τῶν Νισυρίων κατὰ τὸ ἔτος 1455 καὶ τὰς σφαγὰς καὶ δηώσεις τοῦ 1457 καὶ 1471.

Ἴσως φανῶ καὶ ἐγὼ ἐπὶ τέλους εὐτυχῆς βλέπων τοὺς υἱοὺς μου γνωρίζοντας τὴν ἀποστολὴν των καὶ κληρονομοῦντας παρὰ τῶν προγόνων των μετὰ τοῦ ὀνόματος καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἀφοσίωσιν ἐκεῖνων καὶ προσέχοντας καθ' ὅλα [...] ὅτι: «Ὁδὸ περὶ ὁμοίας ψυχῆς ἀγωνιῶμεν ἕκαστοι».

Τοιαύτας ἱερὰς παρακαταθήκας ἤρχισα ἀπὸ τοῦδε νὰ σοὶ ἐμπιστεύωμαι, ἀγαπητέ μοι Μιλτιάδῃ, ἐλπίζων ὅτι εἶσαι πλέον ἄξιος νὰ τὰς φυλάττης καὶ νὰ τὰς μεταχειρίζησαι ὡς πυξίδα καὶ γνώμονα τοῦ βίου σου. Ἄν δ' ἔχῃς τὴν περιεργίαν νὰ μάθῃς πρὶν ἢ συναντηθῶμεν καὶ τί σημαίνει ἡ λέξις Φιλικός (ἥτις δὲν εἶναι ἐπίθετον παραγόμενον ἐκ τῆς λ. φίλος) ἐρώτησον τὸν φίλτατον κύριον Πινατόρον, ὅστις δὲν θέλει ὀκνήσει νὰ σοὶ τὴν ἐξηγήσῃ.

Ἐρρωσο νίε μου, προκόπτων ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου, οὐδέποτε λανθασόμενος τῶν ἐλπίδων ἅς διὰ σὲ ἔχω.

Σὲ φιλῶ ὁ πατήρ σου

I. ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

ΝΙΣΥΡΙΚΑ

1

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Ἐπῆρε τὸν κατήφορον ὁ κὺρ Ἄιβασίλης
πάνω πὸ ἐμβαίνειν ὁ Μᾶς κ' ἐβγῆκεν ὁ Ἀπρίλης
κ' εἶχε μαζί του τὸν Ἀρμᾶν¹ καὶ τὴν Κατωσωράδαν
κ' ἔκατεβαίναν ὡς τὸ χωριὸν κ' οἱ τρεῖς ἀράδ' ἀράδαν.
Κ' οἱ τρεῖς τῶν τὴν πρωτομαγιάν γυρέβγοντας ἐβγῆκαν
καὶ μήτε ἀγράμντα ἰσκιὰν μητὲ καὶ δροῦν ἀφήκαν.
Μήτε κρυφτὴν² ἀγύριστην ἔποδ μέσα νὰ μὴ ἴμβῃκαν.
Τοῦ κάκου τὴν πρωτομαγιάν πούπετι δὲν εὐρῆκαν,
παρὰ φαμίλιας ποντικὸς κ' ἀσκέρια κουρκουταύλους³
ποῦ ἴφῃκαν ὄλα τὰ ραχιά⁴ καὶ τοὺς καῦμένους σταύλους.
Κ' ἐκάμαν μέσ' στὰ ἀγγειά⁵ φωλιαῖς καὶ μέσα στοὺς γανίταις⁶
νὰ μὴ σωρεύγουσι σφογγιαῖς καὶ νὰ μὴν ἔχουν λείταις⁷.
Χρόνοι περάσαν καὶ καιροὶ πὸ τὸ χωριὸν δὲν εἶδαν
γιατὶ τοὺς εἶχαν ὑψηλὰ δεμένους μ' ἄλυσίδα.
Κ' εἶχαν ξεχάσει παντελῶς ταῖς στράταις καὶ τοὺς δρόμους.
Κτυποῦν κ' αὐτοὶ σου οἱ καλοὶ τὰ πόδια τῶν στοὺς νώμους.
Μήτε καὶ τοίχους βλέπουσι, βαστάδια⁸ δὲν θωροῦσι,
ἀσπалаθιαῖς λατσοπατοῦν καὶ φράχταις τρυπηδοῦσι
κ' ἔρχονται ἀλεβρόνηστοι⁹ εἰς τὴν Ἁγιάν Τριάδα¹⁰
κ' ἐστάθησαν ἐκεῖ ἐμπρὸς ν' ἀνάψουσι λαμπάδα.
Μὰ ἴκει δὲν φαίνεται Ἐκκλησιά, δὲν κρέμονται κανδύλια,

1. Τοποθεσίες τῆς Νισύρου.
2. Ἀποθήκη κρασιῶν.
3. Εἶδος σαύρας ποῦ ἀφθονεῖ στὴ Νισυρο.
4. Τὶς ράχες τοῦ βουνοῦ.
5. Χάλκινα δοχεῖα.
6. Πιθάρια.
7. Κατακάθια τοῦ κρασιοῦ.
8. Εἰρηολιθιές.
9. Τρέχοντες.
10. Τοποθεσία με ἐκκλησία.

δὲν κουνδουνᾶ ὁ θυμιατὸς δὲν λάμπουν πετραχήλια.
 Δὲν λουτρονᾶ ἐκεῖ παπᾶς, ψαλτάδες δὲν ἐφάλλον,
 μῆτε μερίδαις¹¹ παίρνουσι μῆτε καὶ δίσκους βγάλλον.
 Δὲν ἔσπεροθρίζουσιν¹² ἐκεῖ, μῆδὲ ἀγιοὺς φιλοῦσι,
 παράκλησιν δὲν κάμνουσι, Χριστὸν δὲν προσκνοῦσι.
 Τρίβγουν τὰ ὀμᾶτια των κ' οἱ τρεῖς μὴν εἶναι θαμπωμένα
 ἢ μὴν δὲν βλέπουν καθαρά, μὴν τάχουσι χαμένα,
 ἢ μὴν ἀλλαξοστράτησαν κ' ἔχασαν τὰ νερά των;
 Μ' αὐτὸν τὸν τόπον μαρτυρεῖ τὸ Κάστρ' ἀντίπερὰ των.
 Ἐδῶ θωροῦν, πατοῦν σφογγιαῖς, παρέκει τσουτσουμάλαις
 καὶ ἀζωήρους παρά ἄκει κ' ἀγκαθουδιαῖς μεγάλαις.
 Βαριά τοὺς κέντησε καρδιά κ' εἰς τὰ πατήματά των,
 μάρμαρον ἄσπρον ἄκλίσε τεσσαροκαντουνάτον
 καὶ τὰ σημεῖα ἄφάνησαν μὴν τριανταριᾶν γραμμᾶτων
 «Ζωπύρον Ἀθηνόδωρος καὶ Ζωπυριῶν Κῶοι».
 Κ' οἱ τρεῖς των εἶπαν εἰς τοὺς τρεῖς ἐκείνους μοιρολόϊ,
 κ' ἔτριξε μνήμα καὶ φωνὴ ἐβγήκε διακομμένη.
 Ἐδῶ κειτούμεσθε κ' οἱ τρεῖς ἀπολησμονημένοι.
 Μῆτε οὐλοχύταις σὲ βωμόν ἀργυροχρυσωμένον
 καὶ μῆτε δισκοπότηρον σὲ πρόθεσιν θεμένον.
 Διώχνει τοῦ Κρόνου τὸν ὕγιον¹³ ὁ ξένος Γαλιλαῖος...¹⁴
 γίνεται ἀπαδιάντροπα ὁ Ἕλληνας Ρωμαῖος
 καὶ λησμονεῖ... καὶ λησμονεῖ τὸ σὸί τὸ ἴδικόν του...
 Γίνεται δοῦλος! Διώχουν τον ἀπὸ τὸ γονικόν του
 καὶ σὰν ἐφίλα ταις ποδιαῖς Ἀσιανῶν Βαρβάρων,
 ἄθυμῆθηκε κ' ἀντὶ ζωῆς ἐζήτησε τὸν Χάρον.
 Ἄνάθεμα τὸν ἔρημον τὸν χρόνον ἔπου ῥημῶνει,
 καὶ μάρην σκέπην θλιβερὴν σ' ἔλα τὰ πάντ' ἀπλώνει».

11. Τὰ δικαιώματα ποὺ εἰσέπραττε ὁ παπᾶς.

12. Ἐσπερινὸς καὶ πρωϊνὴ λειτουργία.

13. Ὑπονοεῖ τὸν Δία.

14. Ὑπονοεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

2

Ο ΔΙΑΦΑΝΙΣΚΟΣ¹

Τὴν Καῖλιαν ἀνέβαιναν ὁ γέρο Διαφανίσκος
 κ' ἐκεῖ κοντὰ ποῦ ἔπλώνετο τοῦ λουλουδιοῦ ὁ ἴσκιος,

1. «Διαφανίσκος», ὁ Ραμὸς καὶ ὅσα ὀνόματα ἀναφέρονται εἶναι τοποθεσίες τῆς Νισύρου, τίς γράφει με κεφαλαῖα ὁ ποιητής. Ἀκωλος, ἡ ὀνομασία τοῦ ἡφαιστείου τῆς Νισύρου.

τὰ μαῦρά του τὰ γόνατα λυγῶ ν' ἀποθυμᾶν
 κι' ἀφ' τὰ Παλίσια ἔβεινε κι' ἀντίπερα τοῦ ἴφην
 ὁ γέρο-Ραμὸς ἄξαφνα δρωμένος, λεφασμένος.
 Κι' εἶχε τὴν μέντα τ' ἀπυριῶ μέσ' ἔς τὸν καπνὸν χωσμένος.
 «—Ὡρα καλὴ σου γείτονα!». «Τὴν Γλάστραν ἀνεβαίνω,
 ἔφυγες κ' ἐγὼ σ' ἔμωσα πηγαίνεις καὶ πηγαίνω».
 —«Ἄς φύγωμεν κ' οἱ δυὸ μαζὶ γιὰ δὲ κακὰ μας γῆρη!
 ἔσὲ σὲ πνίγει ὁ Ἄκωλος κ' ἐμὲ μὲ τρῶν οἱ χοῖροι.
 Βουβὰ ἄς ἀνεβαίνωμεν νὰ μὴ μᾶς νιώσουν κι' ἄλλοι,
 ὁ Κάταμος κι' ὁ Κατανόος, ἡ Νάκκα, τὸ Τριάλλι,
 νὰ μὴ γαλιέψουσι κι' αὐτοὶ ἀπὸ τὸ περιγιάλι».
 Σὲ μιὰν στεμνὴν εὐρέθησαν εἰς τ' Ἀμποῦκα οἱ δύο γέροι
 καὶ μὴτ' ὀμπρέλλαν εἶχασιν μηδὲ ραβδί στὸ χέρι.
 Μὰ ἔκει στὴν Κρεμμαριώτισσαν ἐστρωσαν τὴν προβιάν των
 κ' ἐκάτσαν εἰς τὴν μοναξιὰν νὰ κρυάνουν τὴν καρδιά των.
 Μὴτε κουδοῦνι κατσικιῶ, μητὲ βοσκοῦ σουβριάλι
 ἐτάραξε τὴν μοναξίαν μητὲ πουλὶ ἐλάλει.
 Στὴν φυλακὴν οὐδ' οἱ βοσκοὶ ἀπὸ προχθὲς κονέφαν
 ποῦ ἴφην τὸν περιδρομον καὶ δὲν τὸν ἐχωνέφαν...
 Ἄράδαν ἠῦρασιν νὰ ποῦν τὰ πάθη τὰ ἴδικά των
 οἱ γέροι μὰ ἐκόπηκεν ἄξάφνου ἡ λαλιά των.
 Κρυφὴν κουβένταν ἔκαμνεν ἡ γρηὰ ἡ Τραπεζίνα
 μὲ τὴν κρυάσαν τὴν Κορφήν καὶ τὰ κρυφὰ ἐκεῖνα
 τὰ ἴφην ὁ ἀντίλαλος καὶ τὰ ἴφην τ' ἄγερν
 μισὰ ἐκεῖ ποῦ κάθουντο οἱ δυὸ συντρόφοι γέροι.
 Γιὰ πέτα, Καλλιόπη μου,² τὰ λόγια ἕνα, ἕνα
 γιὰ πέτα κεῖνα τὰ κρυφὰ, χρυσή μου, κ' εἰς ἐμένα...

Ἀδγ. ἀρ. 380

2. Κόρη τοῦ Λογοθέτη.

3

Ο ΤΡΥΓΗΤΗΣ

Ἄλιστα! χαιρετήσετε τὸν Τρυγητὴν παρθέναις,
 ἔμπρός! ἀσβέλια, σήμερον σᾶς θέλ' ἀρματωμέναις,
 θέλω ἰκτῖνοι νὰ δειχθοῦν τὰ ἀθῶα τρυγωνάκια,
 τὰ περιστέρια ἀετοὶ κι' ἡ πέριδικαις γεράκια.
 Βγάλετε ξεσπαθώσετε ρομφαίαις κλαδευτήραις,
 κονίσετε ταις μαλακὰ σὲ ἄγριαις ἀμισσηραῖς

και σείσετε ξερβόδεξα καμπούραις λαπερδόναϊς¹
 για να νομίση ὁ Βοριᾶς πῶς εἶσθε ᾽Αμαζόναϊς.
 Πετάσετε σβουντουρισταῖς² χρουσαῖς μου εἰς τ' ἀμπέλια,
 ἐκεῖ πού κἀθεται ἡ χαρὰ καὶ κατοικοῦν τὰ γέλια.
 Μὴν μουρωθῆτε³ σήμερον ἂν εἶν' καὶ καλοκαίρι
 πῶς ἐκστρατεῖαν κάμνετε κι' ὁ ἥλιος τὸ ξέρει
 κι' ἐγκρούθη μέσ' στὰ νέφαλα μὴν τύχη καὶ τὸν δῆτε
 νὰ μὴν τὸν ἀντικρούσετε καὶ τύχη νὰ καῖτε
 καὶ βγάλουν ἡ ἀγγελικαῖς ἡ ὄφεις σας σφακίδες
 τῆς ὁμορφιάς τὰ σκάνδαλα τριόλια⁴ κι' ἀλωνίδες⁵.
 ᾽Απὸ τὴν Δύσ' ὁ Ζέφυρος ἐβγαίνει μὲ λαχτάρια
 καὶ στέλλει σας τὴν φτερωτὴ καὶ δροσερὴν του αὔρα,
 εἰς τὰ ἀγνὰ τὰ στήθη σας κι' ἐκείνη ἡ μαργιόλα
 μὲ τ' ἄδολα παιγνίδια της καὶ μὲ τὰ χάρδια ὅλα,
 ᾽πὸ μέσ' ἀπὸ τοὺς κόρφους σας κρυφὰ κρυφὰ πετιέται
 ἀπάνω στῆς κληματαριάς τὰ φύλλα καὶ κωλιέται
 καὶ τραγουδᾷ γλυκὰ γλυκὰ τὸν Βάκχον καὶ τ' ἀμπέλια,
 ληνοὺς δοχεῖα καλαμωτῆς κρεφταῖς ἀγγεῖα βαρέλια.
 Πάρτε σκοπὸν καὶ βγάλτε φωνὴν μὲ τὴν καρδιά σας
 γύρου τριγύρου ἡ γλυκεῖα νὰ σκορπισθῆ λαλιά σας.
 Κι' ἡ πέριδικες τοῦ λαγκαδιοῦ νὰ μὴν τὸ κανχηθοῦσι
 πῶς μοναχαῖς τὸν Αὔγουστον τὴν ἐρημιὰ παινοῦσι.
 ᾽Αν πῆτε τραγουδῶ κι' ἐγὼ κι' ἂν θέλετε χορεύω
 κι' ἂν τρέχετε, κατόπιν σας τῆς ρόες σας μαζεῦω.
 Κι' ἂν θέλετε τὸν Τρυγητὴν καὶ τὰ πολλὰ του κάλλη
 ἡ καῦμένη ἡ βραχνὴ ἡ λύρα μου σᾶς ψάλλει.
 Σιγά! σιγά μὴ ἄσπλαχνα κτυπᾶτε τὸ μαχαίρι.
 Καὶ νὰ μὴν εἶνε ἄσπλαχνο τὸ μαλακό σας χέρι
 καὶ μὴν ἀρπάζετ' ἄπονα τὸ στιβαρὸν σταφυλί
 μὲ τὸ ζουμί τὸ ἅγιον πού βάφομε τὰ χεῖλη.
 Νὰ μὴν ἀφίνετε στὴν γῆ νὰ πέφτη ᾽ρόα κάτω,
 ρόα μὲ ρόα καὶ τσαμπὶ γιμώνουσι τὸν πάτο⁶.

1. Λεβεντόκορμες.

2. Εὐκίνητες σάν τις σβοῦρες.

3. Οἱ γυναῖκες τῆς Νισύρου ὅταν ἐργάζονται στὰ χωράφια κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιον, γιὰ νὰ προφυλάξουν τὸ πρόσωπόν τους, τυλίγουν τὸ κεφάλι τους κατὰ ἰδιαίτερο τρόπον. Αὐτὸ λέγεται μούρωμα.

4. Εἶδος ἀκάνθων.

5. ᾽Ακανθοὶ πού φύονται γύρω ἀπὸ τὰ ἀλώνια.

6. Ἡ ἀπλωταριά τῶν σταφυλιῶν ὅπου λιάζονται ἕως ὅτου μεταφερθοῦν στὸ ληνό.

*Αἶ! δὲ χρόνοι πὺν πέρασαν νὰ πρέψουν⁷ πατητήρια
καὶ νὰ βαφοῦν μὲ τοῦ τσουνιοῦ τὸ αἷμα κλαδευτήρια.
Σᾶς χαιρετῶ στεγνοὶ ληνοί, δοχεῖά μου διψασμένα,
πλαγγούνια⁸ μ' ἀποριξιμιά, ἀγγεῖά μου ξεχασμένα.
Σᾶς χαιρετῶ, σᾶς χαιρετῶ κρεφταῖς μου καγιασμέναις⁹.
Κατίναις¹⁰ ἀμανδάλωταις ἀγκλιαῖς¹¹ μου μουχλιασμέναις.
Τώρα θὰ μπήτε στὴ σειρά θὰ πάρετε ἀγέρα,
θ' ἀκούσετε ποδοβολή θὰ δῆτε τὴν ἡμέρα.
Κι' ὁ Κύρ Εἰθθύμης θὰ περνᾷ μὲ τὴν κυρὰ Φροσύνη.
Χαιρετισμὸν γλυκὸ καθένας νὰ σᾶς δῖνη.
Ἔς τρέξῃ θολοπόταμον ληνοῦ κουμουλωμένου¹²
ἀπὸ τὸ χοροπήδημα ποδιοῦ ξεγδυνομένου.*

Ἰούnius 1894.

Αὐγ. ἀρ. 424-425

7. Νὰ κάμουν τὴν ἐμφάνιση πὺν πρέπει=στολιζομαι, ἔχω ἔκφρασιν λαμπράν.

8. Κυλινδρικό πρόχειρο Νισυριακῆς κατασκευῆς μηχανήμα πὺν χρησιμεύει γιὰ νὰ ἀποθλίβουν γιὰ τελευταία φορά τὰ σταφύλια. Ἡ κατασκευὴ του εἶναι ἡ ἐξῆς: Παίρνουν βέργες ἀπὸ δάφνη καὶ τις δένουν ὥστε νὰ κάμνουν κυλινδρική καλαμωτή, ἀνοικτὴ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Μέσα σ' αὐτὸν τὸν κύλινδρο βάζουν τὰ σταφύλια, ὕστερα τὸν περιζώνουν μὲ ἓνα σχοινὶ καὶ τὸν σφίγγουν ὥστε ἀποθλίβονται γιὰ τελευταία φορά τὰ σταφύλια. Ἡ ἐργασία αὐτὴ γίνεται μέσα εἰς τὸν ληνό. Ἔστερα ἀπὸ αὐτὸ τὰ σταφύλια πὺν μένουν εἶναι ἔτοιμα διὰ τὴν παρασκευὴν τῆς κουκουζίνας (τσιπούρο).

9. Ἄραχνιασμένες.

10. Εἶδος Νισύρικων κλειδαριῶν ἀπὸ ξύλο.

11. Εἶναι «χαραπούλια» κομμένα ὀριζόντια μὲ τέτοιον τρόπον, ὥστε νὰ χρησιμεύουν σὲ μιστραπάδες.

12. Ἔτσι πὺν ὁ ληνὸς νὰ εἶναι γεμάτος (κουμούλι), ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι καὶ σωρὸς σταφυλιῶν μέσα στὸ ληνό. Σημ. τοῦ E.I.K.

4

Η ΕΚΡΗΞΙΣ Ἡ ΤΑ ΒΟΣΚΑΡΙΔΙΑ

*Ποῦ τρέχεις, κόρη λιγερή, χλωμή, κίτρινασμένη,
ποῦ τρέχεις ὀλοτρόμαχτη¹, ἔστων ἴδρων βουτηγμένη;
Κάτσε νὰ πηῆς τὸν ἴδρων σου ἔστα χεῖλη τῆς βιστέρνας²,
νὰ σοῦ νεσύρω³ κρύο νερὸν γιὰ τὸ κρασί πὺν ἔκρας
ἔστῃς Παναγιάς τὴν ἀργατιὰν μὲ κούπαν ἀσημένιαν
ποῦχε θωριὰν μιστοκαρφιάς κι' ὄσμην τριανταφυλλέλιαν
κ' ἐσκόρπιζαν τὰ ἔμματα σου τοῦ ἔρωτα ἀχτίδες*

¹Αναφέρεται σὲ ἔκρηξη τοῦ ἡφαιστείου.

1. Κατατρομαγμένη.

2. Στέρνας.

3. Ἄνασύρω.

κ' ἐκάθησαν τὰ στήθη μου σὰν γύρισες καὶ μ' εἶδες.
 —(“Αουρε εἰς τὸν ἔρωτα γύριζ” ὁ λογισμὸς σου
 κ' ὁ Χάρος εἶν' πὸ πάνω σου κ' ὁ θάνατος ἐμπρὸς σου!
 Ἐδὲ τὸ κακὸ πὸν γίνεται ἔδὲ καταχνιά κ' ἀντάρα,
 οὔλα τὰ πάντη⁴ τρέμουσι κ' οὔλα κρατεῖ λαχτάρα.
 Πόλεμον κάμνον τὰ στοιχειά. Εἰς τὸ Ραμὸν στὰ Πλλάγια⁵
 φλόες⁶ τινάζ' ἢ μαύρη γῆ ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια.
 Στάχτην κατάπυρην ξερνᾶ, ποτάμια χοχλασμένα
 καὶ μαῦρα νέφελά ἄχουσι τὰ Πλλάγια σκεπασμένα
 καὶ βράχοι ξετινάσσονται ἄσταν ἄστρα φλογισμένα
 καὶ πέφτουσιν ὡσάν βροχὴ πάλε ἔστην γῆν σβησμένα.
 Γύρω τριγύρω τὰ βουνὰ θαρρεῖς θὰ χαμηλώσουν,
 θαρρεῖς πὼς θὰ ξερριζωθοῦν τὸν κάμπον νὰ πλακώσουν.
 Τρέμ' ὁ βοσκὸς τὰ γίδια του, τὰ πρόβατα, τ' ἄρνιά του,
 τῆς ἀγελάδες τ' ὁ ζευγαῖς καὶ τὰ ζευγαρικά του.
 Μὰ πριά⁷ ἢ μάνα τὸ παιδὶ πὸν παίρνει εἰς τὸν ὄμον
 ἀβύζακτο ἔστα ἀνάδεμα⁸ καὶ βγαίνει εἰς τὸν δρόμον
 καὶ περπατεῖ δειλὰ δειλὰ μὴν τόχη καὶ ἀνοίξη
 ἐμπρὸς ἔστα πόδια της ἢ γῆ χανδάκι καὶ τὸ πνίξη.
 Φεύγουν τ' ἀγριοπερίστερα ἀφ' τὰ Βαθιά Λαγκάδια,
 τοῦ κάμπου τὰ μικρὰ πουλιά κ' ἢ πέρδικες κουπάδια.
 Καὶ σύρνουσιν ὅλα φτεροῦ σὰ⁹ τὴν Ἄγιαν Ἐρῆνην,
 ὅπου τρομάζουν τοῦ Ραμοῦ τὸ φοβερόν καμίνι.
 Πετοῦν ἔστα νέφη τὰ πουλιά, πετῶ κ' ἐγὼ ἔστη στράτα,
 νὰ μπῶ ἔστην χώραν νὰ τῶν ἄπῶ τὰ θλιβερὰ μαντάτα).
 Μὰ κ' ἂν τὸ εἶπε, λιγερή, ὁ Θεὸς γιὰ νὰ χαθοῦμεν
 ἄς ἀποθάνωμεν μαζὶ σ' ἓνα μνημεῖο νὰμποῦμεν.

4. Τὰ πάντα (τὸ πᾶν).

5. Τοποθεσίες τῆς Νισύρου.

6. Φλόγες.

7. Πιὸ (πιὸ πολὺ).

8. Ὑφασμα δεμένο στὶς τέσσερις ἄκρες, ὅπου μέσα σ' αὐτὸ οἱ μητέρες τοποθετοῦσαν τὰ παιδιὰ καὶ ἔτσι ὅπως ἦταν δεμένο τὸ περνοῦσαν στὸν ὄμο τους.

9. Γιὰ.

5

Ο ΧΑΡΑΠΑΣ ΜΟΥ

Τραγουδιστὴ μου Χαραπαῖ¹, λεβέντη γίγαντά μου,
 μ' ἐσένα συνανδρειώνομαι, σὰν σὲ θωρῶ κοντά μου,

1. Χαραπαῖς, κολοκυνθίνη φιάλη. Οἱ Νισύριοι χρησιμοποιοῦν τὸν χαραπαῖ διὰ τὴν κουκουζιαν τσικουδιά.

στέκεις ἔμπρός μου, φαίνεσαι σὰν πύργος ὠρθωμένος,
σὰν μινωαὲς περήφανος στὰ νέφ' ἀκουμβησμένος.
Διπλαίρεις; εἶσαι φοβερόν καὶ τρομερόν κανόνι
ὄπου βροντᾶ ζερβά, δεξὰ καὶ κἀστρα ἐρημόνει.
Κι' ἂν γυρισθῆς ἀνάποδα σὲ χεῖλη πικραμένα
νὰ βρέξης λάρυγγα στεγνὸν καὶ στήθη λυπημένα,
μὲ τὸ τραγοῦδι χρὰ-φροῦ, χλοῦ² τοῦ κύκνικου λαιμοῦ σου
στοῦ πέρασμα τ' ἀθάνατον κι' ἀδόλον ποταμοῦ σου,
πνίγεις ταῖς θλίψεις, τοὺς καμούς, ταῖς πίκραις καὶ τὰ πάθη
τῆς φτώχειας τὰ παράπονα τῆς νιότης ὁποῦ χάθη
καὶ στάξεις τῆς παρηγοριᾶς ἀφθόνητα τὸ μύρον
εἰς κακορρίζικων καρδιᾶς, εἰς σπλάχνα κακομοίρων.

Αῦγ. ἀρ. 372

2. Χρὰ-φροῦ-χλοῦ: Τὸ γουργουρητὸ τοῦ λαιμοῦ ἔταν πίνει κανέννας = χλοῦ χλοῦ χλοῦ.

6

Ο ΝΤΥΜΕΝΟΣ ΧΑΡΑΠΑΣ ΜΟΥ

Τώρα περηφανεύεσαι λεβέντη χαραπᾶ μου,
πῶς στέκεσαι στὰ πόδια σου ὀλόρθος ἔμπροστά μου,
καὶ ἀκουμπᾶς, δὲν μοῦ ζητεῖς σὰν γέρος μαξιλλάρι
ἢ δεκανίκι ὁ κουτσὸς ποῦναι χωρὶς ποδάρι.
Στέκεις σὰν πύργος μὲ πολλὰ κανόνια στολισμένος
σὰν μινωαὲς περήφανος φεγγαροκαρφωμένος.
Καὶ μὲ τὴν λύραν τοῦ Βοριᾶ, ποῦ δὲν μοῦ καλαρέσει,
γιατὶ φοβοῦμαι μὴ ἔδῳ μερόνικτα μὲ δέση,
ἀρχιήσες νὰ τραγουδᾶς καὶ σὺ ἀφ' τῆ χαρὰ σου.
Μ' ἂν ἦθελ' ἔχεις καὶ κρασί γεμάτην τὴν κοιλιὰ σου,
ὁ Καλαβρέζος¹ σὰν παπᾶς καὶ ἐγὼ σὰν τὸν Δεσπότη
θὰ ψάλλαμε «στὰ χέρια σου ὑγεία Παναγιώτη»².

Αῦγ. ἀρ. 376

Σημ. Ε.Ι.Κ.

1. Πλοίαρχος τρεχαντηρίου, πῆγε ἀπὸ τὴν Νίσυρο στὸν ἀπέναντι Κάβο Κριόν γιὰ νὰ μεταφέρει ἀπὸ τὴν Πέτσα (Ἀνατολή) τὸν Ι. Λογοθέτη.

2. Τὸν Χαραπᾶ τὸν ἐντυσεν ὁ Παναγιώτης ὁ Τσουπάνης. Γι' αὐτὸ ὁ ποιητὴς πίνει στὴν ὑγείαν του μὲ τὴν συνήθη εὐχή «γεία στὰ χέρια σου Παναγιώτη».

ΚΑΤΑΡΑ ΚΑΙ ΕΥΧΗ

Ἡ Μέλισσα κι' ὁ Μέρμηγκας μὲ τὸν Καλαφαντάρη
 Κι' ὁ φάρτης Κίτσικας, ὁποῦ δὲν ἔχει ἄλλη χάρη,
 Πάρα πολὺ νὰ φλυαρῆ ᾽ς τοῦ δέντρον τὸ κλωνάρι,
 Καὶ νὰ τραβᾷ μονόκορδο μὲ τὸ βαρὺ δοξάρι,
 Μιᾶς μάνας ἦτανε παιδιὰ καὶ κύρην εἶχαν ἓνα,
 Μὰ ἔμειναν ἀπὸ μικρὰ τοῦ Κύρη ᾽στερημένα.
 Ξενητεύθηκαν τὰ παιδιὰ κ' ἐλείπασιν ἀκόμα,
 Ὅταν ἡ μάνα ἔπεσε* τοῦ θανατᾶ ᾽ς τὸ στρῶμα,
 Κ' ἐζήτα νᾶρθοῦν τὰ παιδιὰ νὰ πάρουν τὴν εὐχὴν της,
 Πρὶν τὴν σηκῶση ὁ παπᾶς νεκρὴν ἀφ' τὴν μονήν* της.
 Πικρὴν ἐκάμασι γραφὴν κ' ἐγράψαν νὰ προφθάσουν
 Οὐδα τὰ τέκνα της πριχοῦ τὴν μάνα των νὰ χάσουν.
 Καὶ πάγ' ἀποστολάτορας* ᾽ς τὸν πολλοθεμονιάρη*
 Πρῶτα τὸν Μέρμηγκαν αὐτὴν τὴν εἶδησιν νὰ πάρη.
 Αὐτὸς ὡς εἶδε χωριανό, χαμογελᾷ καὶ βγάλλει
 Τὸ ψάθινο καπέλλο του ποῦ ᾽φόρει ᾽ς τὴν κεφάλη.
 Μὰ ἐξερόβηγε συχνά, γιὰτ' ἦτον κρυωμένος,
 Γιατὶ ᾽ς τὸν δρόμον ποῦρχετο δεμάτια φορτωμένος
 Ἐδίφασ' ὁ κακόμοιρος κ' ἔπιε νερὸ δρωμένος.
 Ὅμως, ὡς εἶδεν τὴν γραφὴν τῆς μάνας τὸ μερμήγκι,
 Σφίγγει τὸν βῆχα δυνατὰ ᾽ς τὸ μαῦρο του λαρούγγι,
 Νὰ τὸν ἀφήσῃ τὴν γραφὴν ἐκείνην ν' ἀναγνώσῃ
 Νὰ ᾽δῆ, ἂν εἶν' κληρονομιά ἡ μάνα ποῦ θὰ δώσῃ.
 Κι ἀφοῦ ᾽δε πῶς δὲν τοῦ ᾽πεφτε κληρονομιά κοκκούτσι*,
 Χάμαι χτυπᾷ τὸν πόδα του καὶ σκίζει τὸ παπούτσι.
 Γρουλλώνει τίς ᾽ματούκλαις του· ἀνοίγει τὴν βοντράκλα*,
 Τρομάζουν ὅσοι βρέθηκαν καὶ σύρει μιὰ φανάκλα.
 «Τώρα ποῦχω τ' ἀλώνια μου κ' ἔχω τῆς θεμονιαῖς μου,
 Καὶ τρέχω ᾽δῶ καὶ τρέχω ᾽κεῖ κι' ἀνάψαν ἡ ποδιαῖς μου*,
 Νὰ βάλω μὲς τίς βοῦες* μου ἐξήντα βδομαδάρια,
 Γιατὶ θορῶ πῶς δλονὲν ᾽κριβαίνουν τὰ κριθάρια,
 Τώρα ᾽βρε χρόνον καὶ καιρὸν νὰ πέσῃ νὰ ποθάνῃ;
 Ἄς ἔπαιρην ὑπομονήν, ὅποιος σποντάζει* χάνει».
 Κι' αὐτὸς, ὡς εἶδεν ἔρριξε τὰ πόδια του ᾽ς τὸν νῶμον
 Κ' εἶδεν ἐδῶ κ' εἶδεν ἐκεῖ κ' ἐπῆρεν εὐθὺς δρόμον.
 Καὶ φεύγει ἀλεβρόντιστος*, ὡς ἔφηνε μιὰ ᾽μέρα
 Ὅ γέρο Χρῦσης, ἐπειδὴ τοῦ ἔδωκε φοβέρα,

Ποῦ τοῦτε νὰ ξεκουμπισθῆ ὁ Δράκος Ἀγαμέμνων
 Νὰ μὴν ἀρπάξῃ μιὰν καλὴν ραβδιὰν εἰς τὸ ψημένον.
 Τρέχει τῆς γρηᾶς ὁ καλεστής κ' εἰς τοῦ Καλαφαντάρη*
 Τὴν χώσαν καὶ τὴν γειτονιά ῥεπαύγει* τὸ ποδάρι,
 Πατρίδα εἶχασιν ἐκεῖ κακὰ θεριά ματτάκοι*,
 Μυῖαις ἀπ' οὖλαις τῆς φυλαῖς, κουνούπια, μελιττάκοι*,
 Κι' ἀξάφνου σὲ γρουπόσχοινα, σχοινιά καὶ παλαμάρια,
 Ἐμπερδεμένα ῥβρέθησαν τὰ δυό του τὰ ποδάρια.
 Κι' ὁ γυῖος τῆς γρηᾶς κρεμάμενος ἐφάνη στὸν ἀγέρα.
 Φωνάζει του· αὐτὸς πετᾷ καὶ τρέχει παρὰ πέρα.
 Κι' ἀνέβαινε μὲ ῥούμεναν καὶ μ' ἓνα παλαμάρι
 Κι' ἐθάρρεις πὸς ἀνέβαινε νὰ δέσῃ τὸ φεγγάρι.
 Κ' ἐπῆγε κ' ἔδεσε σφιχτὰ ἓναν μεγάλον τόνον
 Εἰς ἐνὸς δέντρον ὑψηλοῦ τὸν πγιοῦ μεγάλον κλῶνον.
 Μ' ἀφοῦ τὸν τόνον ἔπιασε καὶ πάλιν κατεβαίνει,
 «Βρὲ σὺ» τοῦ λέγ' «ἡ μάνα σου, ἡ μάνα σου ῥπεθαίνει,
 Πεθαίνει βρὲ ἡ μάνα σου καὶ τώρα παραγγέλλει
 Ν' ἀφήσῃς οὖλαις τῆς δουλαις νὰ πᾶς γιατί σὲ θέλει».
 «Πές της βρὲ σὺ τῆς μάνας μου πὸς τώρα δὲν πηγαίνω
 Γιατὶ πλέκω τὸν γρύπο μου καὶ τὰ πανιά μου ῥφαίνω
 Κι' αὐτὴν τὴν χασοφεγγαριὰν* καλὴν ψαριὰν* προσμένω».
 Ἐπῆρεν τὸν ἀπόξυλον* ὁ καλεστής καὶ τοῦτον
 Καὶ τρέχει νὰ ζητᾷ βιολὶ καὶ νὰ ῥρωτᾷ λαοῦτον.
 Καὶ πιάνει τὸ στρατί*, στρατὶ στρατὶ τὸ μονοπάτι
 Καὶ τὸ στρατὶν τὸν ἔφερον ῥς ἀνωφερίδας* πλάτη,
 Ὅποῦχε λόραις καὶ βιολιά κι' εἶχε χορὸ στημένο
 Κ' εἶχε ξεφάντωσιν πολλὴν καὶ κόσμον μαζεμένο.
 Ἐνας τοῦ ῥσφύριξε ῥς τ' αὐτὶ πὸς ἄλλος τὸν γυρεύγει
 Ἐπόστολος τῆς μάνας του ποῦρθε καὶ πάλι φεύγει.
 Κι' ἐδῆς τὴν λόραν του κολλᾷ μὲ τὸ δοξᾶρ' ἀντάμα.
 Καὶ τὴν κτυπᾷ ῥς τὸ στῆθος του, σὰν νὰ ῥπε «φέρτε ἄρμα».
 Ὅπως ῥμιλᾷ ὁ στρατηγὸς εἰς τὰ παιδιὰ του ὄλα
 ποῦ τὰ διατάσσει· εἰς τὴν γῆ νὰ σταυρωθοῦν τὰ ὄπλα.
 —«Δὲν εἶναι ἔτσι;» λέγει «Ναί», ὁ καλεστής «πεθαίνει
 Ἐ μάνα σου ῥπε καὶ νὰ πᾶς ζητᾷ καὶ σὲ προσμένει».
 —«ῥἸναίσχε»* λέγει ὁ λυριστῆς «γιὰ μιὰν εὐχὴν μονάχη
 Δὲν ῥφίνω κέρδος καὶ καιρὸν ποῦ πάντα δὲν θὰ λάχῃ.*
 Ἐς ἀποθάγη Βίσεκτον ῥποῦ δὲν ἔστεφανώνουν,
 Γιατὶ ὄσοι ῥπανδρεύονται ποτὲ δὲν στερεώνουν,
 Ἐς εἶν' καὶ τῆς Σαρακοστῆς τῆ Μεγαλοβδομάδα,

Πού 'ναι ἡ 'μέραις ἄγαις κι' ἄγναις μὲ τὴν ἀράδα,
 Καὶ λύραις δὲν γυρεύγουσι, τουμπάνους*, λυριστάδες,
 Μόνον λιβάνια, θυμιατούς, παπάδες καὶ ψαλτάδες.
 Τώρα ποὺ 'πέτυχα κι' ἐγὼ ἀμπέλι νὰ τρυγήσω
 Μοῦ λέγεις πὼς γιὰ μιὰν εὐχὴν νὰ φύγω νὰ τ' ἀφήσω.
 'Ορκόνομαι εἰς τῆς μάνας μου τὴν ῥόκα* καὶ τ' ἀργάρι*
 «Κ' εἰς τὸ παληοφιλάκουρο* τ' ἀφφέντη του τοῦ ψάρτη
 Πὼς τὴν κοιλιὰν τὴν εὐκαιρῶν εὐχαῖς δὲν τὴν γεμώνουν
 Καὶ τὴν γεμάτην τὴν κοιλιὰν κατάραις δὲν φκαιρώνουν».*
 Σὰν εἶδ' ὁ μαυροκαλεστής τὸ πὼς γιὰ τοὺς παραδες
 'Ο ψάρτης ἔχει ἀσέβειαν ποὺ ἔχουν οἱ παπάδες
 φεύγει κι' ἐκεῖ ποὺ πήγαιναν εὐρέθη μέσα σ' ἓνα
 Κάμπο μὲ λούλουδα πολλὰ καὶ δέντρα ἀνθισμένα.
 'Ἐκεῖ ἦρε τὴν μέλισσα σφικτονεκουμπωμένη
 Καὶ σὰν καλονοικοκυρὰν μὲ τὴν ποδιὰν δεμένην.
 Κι' ἐμάσσα τὸ ψωμάκι τῆς κ' ἐπωρολόα* κιάλα
 'Απὸ τῶν δέντρων τὰ κλωνιά κι' ἀπὸ τὰ ἄνθη ὄλα.
 Καὶ μήτε μιὰν δὲν ἤθελε στιμνῆ* νὰ σταματήσῃ
 Νὰ φάῃ τὸ ψωμάκι τῆς νὰ μὴν χασομερήσῃ.
 («Ὡρα καλὴ διακόνισσα). «Καλῶς τον», αὐτὴ λέγει.
 «Καλῶς τον», μὰ δὲν τὸν θωρεῖ· μιλιᾶ, μασσᾶ, δουλεύει.
 «Στάσου κυρὰ διακόνισσα στιμνῆ νὰ σοῦ μιλήσω,
 Γιὰ νὰ σοῦ 'πῶ γιὰτ' ἔρχομαι καὶ νὰ γυρίσω 'πίσω».
 «Αἴ! ἐσὺ βιάζεσαι νὰ πᾶς κ' ἐγὼ γιὰ νὰ δουλέψω
 Γιατ' ἔχω ἀργούς καὶ κάθονται τεμπέληδες νὰ θρέψω».
 —«'Ας εἶναι κυρὰ Μέλισσα νὰ 'πῶ καὶ πάλι 'πέ μου.
 Καθὼς δουλεύεις καὶ 'μιλιᾶς δουλέυγε κι' ἄκουσέ μου.
 Πήγαινε κ' εἰς τὴ μάνα σου ποὺ εἶν' ἀρρωστημένη,
 Καὶ πρὶν πεθάνῃ νὰ σέ 'δῇ καὶ σ' εὐχηθῇ λιμένει»*.
 Εὐθὺς ἐγένετο ἄφαντη κι' ἐχάθη μέσ' τὰ νέφη.
 'Ο καλεστής ἀπὸ ἐκεῖ 'ς τῆς γρηῆς τὸ σπῆτι στρέφει.
 Τῶν γυιῶν τῆς τῆς ἀπόκρισαις τῆς ἔφερε μαντάτων.
 Κι' αὐτὴ κτυπᾶ τὰ χέρια τῆς 'ς τὰ μῆλα τῶν γονάτων
 Καὶ σχίζει τὰ στηθόδεμα καὶ σύρει τὰ μαλλιά τῆς.
 Καὶ εἶπεν τῆς ἀρίφημαις* κατάραις 'ς τὰ παιδιὰ τῆς.
 —«ὦ Μέριμγκα νὰ κουβαλῆς καὶ πάντα νὰ σοδιάζης*
 Καὶ ἀπὸ Μάϊ ὡς 'Αουστον ποτὲ νὰ μὴν ἐδειάζης*.
 Νὰ 'δῇ ὁ Θεὸς ἀπὸ 'ψηλὰ τὴν ἀδικίαν σου γνώμη,
 Νὰ βρέξ' οὐλές τῆς βοῦαις σου μὲ τὴν βροχὴν τὴν πρῶμη
 Νὰ τῆς ἐβγάλης ὕστερα 'ς τὸν ἥλιον νὰ τῆς 'πλώνης

ὅς τῆς μερμηγκιάς τὴν ἀμπατή* γιὰ νὰ τῆς ἐστεγνώνης,
 Νὰ κατεβαίν᾽ ὁ ποταμὸς νὰ σοῦ τῆς ἐδειαζώγη*,
 Νὰ σοῦ τῆς παίρη στὸ γιὰλὸ σπυρὶ νὰ μὴ γλυτώγη
 Καὶ νὰ φυτρώνουσι φτερὰ στὴν ἄχαρή σου πλάτη,
 Νὰ γίνεσαι μονάρπαγος εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ γάτη
 Καλαφαντόρη πάντα σου νὰ διάξεσαι* νὰ ᾿φαινῆς,
 Νὰ πλέκῃς γρόπους καὶ σχοινιά, ν᾽ ἀνεβοκατεβαίνῃς.
 Καὶ νὰ περνᾷ ὅ,τι περνᾷ νὰ σχίξῃ τὰ πανιά σου
 Καὶ νὰ χαλᾷ τοὺς γρόπους σου, νὰ κόβῃ τὰ σχοινιά σου.
 Νὰ διασκορπᾷ ὁ ἄνεμος τὰ μαῦρα νήματά σου.
 Νὰ χάνωνται οἱ κόποι σου καὶ τὰ καμώματά σου.
 Καὶ σὺ Κίτσια* ἄχαρη, ἀδούλη,* τσαμπουνιάρη
 Ὅλη σου νᾶναι ἢ ζωὴ ἐνάμισυ φεγγάρι.
 Ποτὲ μὴν κάμῃς προκοπὴ μήτε ποτὲ κατοῦνα,*
 Δένδρο σὲ δένδρο νὰ πετᾷς νὰ παίξῃς τὴν τσαμπούνα*.
 Πάντα τσαμπούνα καὶ ζουραῖς νὰ εἶναι ἢ δουλειά σου,
 Ὅσον νὰ γίνῃς τούμπανος νὰ σχίξῃται ἢ κοιλιά σου).
 Πρὶν τελειώσῃ ὅς τοῦ σπιτιοῦ τὰ τέσσερα καντούνια*
 πολλὴ ἐχύθη μυρωδιὰ ποὺ κτύπα ὅς τὰ ρουθούνια.
 Καὶ νὰ ἦ κυρὰ Μέλισσα ὅς τὴν πόρταν ἀνεφάνῃ.
 Μὲ λούλουδα λοῆς* σκοπῆς* καὶ μ᾽ ἄνθη φορτωμένη,
 Διαμπλάζει* τὰ λουλούδια τῆς ὅς τῆς μάνας τῆς τὸ στρώμα
 καὶ κόφτει κ᾽ ἀγκαλιάζει τὴν καὶ τὴν φιλᾷ ὅς τὸ στόμα.
 Ὅς εἶδε ἢ γρηὰ τὴν κόρη τῆς εὐθὺς ἐσυνανδρειώθη*
 Κι᾽ ἐκεῖ ποὺ ψυχονάσερνε* μονάχη ἀνεσηκώθη
 Κι᾽ ἐστήθη ὅς τὰ ποδάρια τῆς ὀλόρθη σὰν μανάλλι,
 Κι᾽ εἶπε εὐχὴν ὅς τὴν κόρη τῆς ποὺ δὲν τὴν εἶπε ἄλλη.
 Ἄῤω κόρη μου, τὰ λούλουδα καὶ τ᾽ ἄνθη ποὺ μυρίζουν
 ὅς τῆς Ἐκκλησιαῖς τὰ στέλλουσι καὶ τοὺς Ἅγιους στολίζουν.
 Αὐτὰ τὰ ἄνθη κόρη μου, ὅπου μοῦ φέρεις τώρα
 Τὰ δῶρα τῆς παρηγοριάς, τῆς ἀνεσης* τὰ δῶρα
 Οὔλα ν᾽ ἀνοίγουνι γιὰ σὲ καὶ νὰ σοῦ δίνουν οὔλα
 Τοῦ κόσμου τὸ πιὸ νόστιμο καὶ πιὸ γλυκὸ ὅς τὴν βούλα*,
 Νὰ σ᾽ ἔχῃ ὁ κόσμος δίημα* καὶ νὰ χουσιν ἀκόμη
 Τὸ ἰδικόν σου τ᾽ ὄνομα ἐπαίνουν παρασόμε*.
 Οἱ Χριστιανοὶ ὅς τὴν Ἐκκλησιὰν ὁπότε κ᾽ ἂν ἀμπαίνουν
 Τὰ κόπια σου χαρίσματα εἰς τοὺς Ἅγιους νὰ φέρουν.
 Χωρὶς αὐτὰ ἀνάστασιν ποτὲ των νὰ μὴν κάμνουν,
 Νὰ τὰ ζητοῦν σὰν πανδρευθοῦν καὶ ὅσ᾽ ἀποθάνουν.

Ἑρμηνεία τῶν ἐν διαλόγῳ «ΚΑΤΑΡΑ ΚΑΙ ΕΥΧΗ» εὐρισκομένων δημωδῶν λέξεων,
αἱ ὁποῖα σημειοῦνται δι' ἀστερίσκου. Ἐξηγήσεις I. Λογοθέτη.

Ἄμπατή, ἀντὶ ἐμβατή· μέρος ἀφ' ὅπου ἐμβαίνουν.

Ἄνάψαν οἱ ποδιές μου· λέγεται ἐπὶ τῶν προθυμουμένων νὰ πράξωσί τι καὶ τρέχοντες πάνω κάτω.

Ἄλεβρόντητος· (ὁ)=φεύγει μετὰ πατάγου καὶ κρότου ὡς βροντή.

Ἄδούλης (ὁ)=ὁ μὴ δουλεύων, μὴ ἐργαζόμενος.

Ἄνωφερίδας πλάτη=ἀνήφορον καὶ ἀνωφέρειαν κοινῶς.

Ἄντάμα· λέξις κοινή=μαζί.

Ἄποστολάτορας· (ὁ) ἐκ τοῦ ἀποστέλλω=ἀγγελιαφόρος.

Ἄνεσης· ἐκ τοῦ ἀνίημι, ἀντὶ ἀνέσεως.

Ἄποξυλον (ὁ)=Ξηρὸς ἔφυγε· δὲν ἐπέτυχεν· ἀποξυλωμένος κοινόν.

Ἄριφνηταις· ἀντὶ ἀναρίθμηταις· ἐκ παραφθορᾶς.

Ἄργάρτι· (τὸ) ἄλλοι ἀδράκτι· (ἀρχ. ἀτράκτιον).

Βροντάκια· (ἡ) ὀδοντάγρα.

Βοῦες· (ἡ) στέρναι μικραὶ πλησίον τῶν ἀλωνίων, εἰς τὰς ὁποίας ἀπεθήκειον τὴν κριθὴν ἄλλοτε οἱ Νισύριοι, καθὼς καὶ σήμερον ἔτι εἰς τὰ χωρία τῆς Κῶ. Ἦδη οἱ Νισύριοι ἀνοίγουσι λάκκους ἐντὸς τῶν ἀχυρώνων εἰς τὰ τοιχώματα τῶν ὁποίων ἐμπήγουσι πτέριδας ὡς κονίαμα, ἵνα μὴ κυλᾶ τὸ ἄχυρον. Ἐτυμολογία Ἑλληνικωτάτη.—βῶ.

Βούλα· ἄλλοι γούλα.

Δίημα· (τὸ)=δι/ῆ/γ/ημα· τὰ μέσα μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλει ἡ Νισυριακὴ διάλεκτος.

Δὲν θὰ λάχη=λαχαίνω, ἐκ τοῦ λαγχάνω=τυχαίνω.

Διάζεσαι=διάζομαι, καταγίνομαι εἰς τὸ νὰ ὑφάνω τὸ πανί μου.

Διαμπλιάζω=σκορπιζώ.

Ἐδειαζής· δευτέρα σημασία τοῦ ἀδειαζώ=εὐκαιρῶ=δὲν ἀδειαζέει, δὲν εὐκαιρεῖ.

Ἐδειαζώνει=παίρνει.

Ἐπεσε τοῦ θανατᾶ· μόνον ἐν τῇ φράσει ταύτῃ· ἔπεσε ν' ἀποθάνῃ ἀληθῶς ἢ προσποιούμενος ὅτι θ' ἀποθάνῃ.

Ἐπορολόα· ὡς λέγομεν σταχολοῶ=συναθροίζω τοὺς πίπτοντας στάχυς, ὁ Νισύριος λέγει καὶ (ὁ)πωρολοῶ= συλλέγω τὰς ὑπολειφθείσας ὀπώρας, συνειδοχικῶς δὲ καὶ παντὸς ἄλλου δένδρου τὰ ὑπολειφθέντα μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἰδιοκλήτου συγκομιδὴν.

Ἐσυνανδρειώθη=συνανδρειώθη· ἔλαβε τὰς ἀνδρικές του δυνάμεις.

Ἰναίσχε· ἐπίρρ. βεβαιωτικόν=ναίσχε· (ἀρχ. Ἄττ. ναιχι).

Καλαφαντάρης (ὁ)· ὡς ἄλλοι ἀνυφαντής, ἐκ τοῦ ὑφαίνειν, οὕτω καὶ ἡμεῖς, διότι καὶ τὴν ὑφάντραν (ἄλλοι ἀνυφάντραν) καλοῦμεν ἀλεφαντοῦν.

Κατοῦνα· (ἡ)=ἡ προκοπή· καὶ ἀκτατούνετος=ἀπρόκοπος.

Καντούνια· (τὸ)=γωνία, λέξις Ἰταλική.

Κίτσικας· (ὁ) ἄλλοι Τζίντζιρας· ὀνοματεπώνυμον, ὁ τέτιξ.

Λαοῦτο· (τὸ) ὄργανον μουσικόν· ἡ λέξις κοινή· ἀρχ. βάρβιτος.

Λιμένει· ἀντὶ ἀναμένει.

Λοῆς σκοπῆς·=παντὸς εἶδους καὶ πάσης παρατηρήσεως.

Κουκούτσι (τὸ)=μικρὸς κόκκος.

Ματάκοι· ὁ μάτακας· ἔντομον· ἀρχ. μάσταξ.

Μαντάτο (τὸ)=εἶδησις· λέξις λατινική.

Μελιττάκοι· ὁ μελιττακας· εἶδος μυρμηγγίων μικρῶν ἐχόντων τὸ χρῶμα μέλιτος εἰς τὸ ὁποῖον καὶ συσσωρεύονται.

Μονή· (ή)=κλίνη, ἐκ τοῦ μένω.
Μανάλλι· (τὸ) λέξις Ἰταλική=κηροπήγιον.
Νεπαύγει· ἀντὶ ἀναπαύει.
Παλαμάρια· τὸ παλαμάρι=ἀπόγειον σχοινίον.
Παληροφυλάκουρο· (τὸ)=παλαιὸν φυλακούριον· σακούλι ἐκ δέρματος (ἀρχ. σακ-
κύλιον, μαρσύπιον).
Παρασόμι· (τὸ)=παρωνύμιον· καθὼς παράνομα καὶ παρανόμι, οὕτω καὶ παρασόμι.
Πολλοθεμονιάρη· (ὁ)=ὁ ἔχων πολλὰς θημωνίας.
Ρόκα (ή)=ήλακάτη· λέξις λατινική.
Σπουτάζει·=σπουδάζει, βιάζεται· ἀρχαία ἢ λέξις.
Στιμνή· (ή)=στιγμὴ κατὰ παραφθοράν.
Στρατί· (τὸ)=στράτα, λατινική.
᾽Σοδειάζει=εἰσοδιάζω, ἀποθησαυρίζω, ἀποταμιεύω.
Τουμπάνους· (ὁ)=τύμπανον.
Τσαμπούνα· λέξις λατινική.
Τεμπέληδες· λέξις τουρκικὴ=ὀκνηροί.
Φκαιρώνουν=ἀδειάζουν.
Χασσοφγγαριά· (ή)=ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς Σελήνης καθ' ἣν δὲν φαίνεται (ἐνίοτε
καὶ νέα).

Ψαριάν·(ή)=ἀφθονίαν ὀψαρίων.
Ψυχανέσαιρνε·=ἤσθμαινε, ἐκοντονέσαινε.

8

Υ Π Α Ι Ν Ι Γ Μ Ο Σ

᾽Ολημερίς τὸ Σάββατον ὁ φοῦρνος μας καπνίζει
κ' ἢ καῦμένη μάνα μου ἀλεύρι κοσκινίζει,
γιὰ νὰ ζυμώση τὸ βραδύ, νὰ ξεφουρνίση νύκτα,
τὴν Κυριακὴ πορνὸ πορνὸ νὰ βγάλη ζεστὴν πίττα.
Κ' ἐδῶ, κ' ἐκεῖ, ζερβὰ δεξά, τοὺς καλεστάδες στέλλει,
γιατὶ καταμεσήμερα² νὰ μὲ πανδρέψη θέλει.
Κ' εὐρέθ' ὁ φοῦρνος χαλατὸς³ κ' ἢ σκάφη τροπημένη,
καὶ τὸ ἀλεύρι πίτερα κ' ἢ νόφη γκαστρομένη.
᾽Εμειναν χωρὶς λειτουργιὰν οἱ διάκοι κ' οἱ παπάδαις,
χωρὶς φωτιὰν ὁ θυμιατὸς, σβησμέναις ἢ λαμπάδαις.
Τὴν ρόκαν πιάν' ἢ μάνα μου κ' ὁ κύρης τὴν πελέκα
κ' εἰς τὸν παστὸν⁴ ἐστάθηκα κ' ἐγὼ χωρὶς γυναικα.

Ἀδγ. ἀρ. 357

-
1. ᾽Ο τίτλος δὲν εἶναι τοῦ ποιητῆ. Τὸν ἔδωσε ὁ Ε.Ι.Κ. ὅταν τὸ δημοσίευσεν στὴν Ἀδγ.
 2. Μέρα μεσημέρι.
 3. Χαλασμένος.
 4. Νυμφικὴ παστάδα.

(ΕΚ ΤΩΝ ΙΕΡΕΜΙΑΔΩΝ) Α·Γ·Σ ΒΑΣΙΛΗΣ (Τῆς Πέτσας)

Ἦς Βασίλης ἔρχεται κι' ἀπόθε κατεβαίνει;
 — Ἀπὸ τ' ἀνήλιο τὸ βουνὸ καὶ εἰς λαγκάδι ἔμβαίνει.
 Θωρεῖ ψηλὰ στὸν Οὐρανὸν κι' ὁ Ἥλιος χαμηλώνει
 κ' ἡ νύχτα πάνω στὰ βουνὰ τὰ ροῦχα τῆς ἀπλώνει.
 Ζητᾶ καλύβι γιὰ νὰ ἔμβῃ σπηλάδι νὰ ξωμείνη,
 γιὰτὶ φοβᾶται τὰ θεριὰ στὸν κάμπον γιὰ νὰ μείνη,
 κ' ἐκεῖ ποῦ συλλογίζετο τοῦ ἴφάνηκεν ἔμπρός του
 κελλιὸ ποῦ λαμπουδίξε σιγὰ σιγὰ τὸ φῶς του.
 Εἰς τὸ ραβδί του ἰκούμβησε κ' ἐστάθηκεν ὁλόρθα
 κ' εἶπε ἀνοιξε κ' εἰς ἐμὲ γιὰ τὸν Θεὸν τὴν πόρταν).
 Εὐθὺς τὴν πόρταν ἀνοιξεν εὐλογημένη χέρα
 κ' ἐμβαίνει ὁ Βασίλειος καὶ λέγει: «Καλὴ ἑσπέρα».
 Τρεῖς καλογέροι κάθοντο μαζὶ μὲ τρία διακόνια
 κ' ὁ Γούμενος ποῦ φαίνεται πῶς εἶχε γέρου χρόνια.
 — Τί θέλουν εἰς τὴν ἐρημιὰν ἐτοῦτ' οἱ καλογέροι;
 — Καὶ πῶς ἦλθες, Βασίλειε, καὶ σὺ σ' αὐτὰ τὰ μέρη;
 — Αἰρετικοὶ μὲ κνηγοῦν ποῦ ἔχ' ἀφωρισμένους.
 — Αἰρετικοὶ μᾶς ἔχουσι κ' ἐμᾶς ἐξωρισμένους.
 Μὰ κάθισε, Βασίλειε, ἔλα καὶ σὺ κοντὰ μας,
 πὲς τὰ πάθη σου κ' ἐμεῖς νὰ ποῦμεν τὰ δικά μας.
 Καθίσαν ὄλοι τράπεζαν φτωχὴν νὰ τριγυρίσουν
 κ' ἔβαλαν κρήθινο ψωμὶ κ' ἔλλαις γιὰ νὰ δειπνήσουν,
 κι' ὁ Γούμενος ποῦ κάθετο τὰ βλέμματά του στρέφει
 στὸν Ἅγιον Βασίλειον καὶ νὰ βλογήσῃ γνέφει
 κ' ἐδλόγησ' ὁ Βασίλειος «Μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν χάρη
 τοῦ χρόνου νᾶμασθε καλὰ κι' ἄς τρώμεν καὶ κριθᾶρι».

10

1892 Ἰανουαρίον 1

ΜΙΑ ΑΡΧΙΧΡΟΝΙΑ

Πάνω ἔστον μαῦρον του περνᾶ περνᾶ βουνὰ καὶ μονοπάτια
 μὲ πρόσωπον ὁλόστεγιον καὶ δακρυσμένα ἴμματα,
 ἄν εἶναι ἡ Ἀρχιχρονιά, ἄν εἶν' ἰ' Αἰ-Βασίλη
 τὸ ξέρει ἡ πικρὴ καρδιὰ καὶ τὰ στεγνά του χεῖλη.
 Ἦ μιά τ' ἀγάπη εἶν' ἄλλοῦ κι' ἄλλοῦ πάλε ἢ ἄλλη,
 ποίος ἐρωτᾶ πῶς τὰ περνᾶ καὶ ποίος τὸν ἀνεβάλλει;¹

1. Ἀναφέρει, θυμᾶται.

Ποῦ δείπνησεν ἐχθρὸς βραδύ! ποιά στέγη τοῦ ἠθυμῆθη;
 ποίος τοῦστρωσε νὰ κοιμηθῆ καὶ ποίος τὸν ἐλυπήθη;
 Χτυπᾷ καμπάνα νὰ μὴν εἶν' μεσημεριοῦ σημάδι;
 ὄχι κονδούνη τοῦ γιδιοῦ χτυπᾷ κοντὰ ἔστο βράδυ.
 Τραπέζι εἰς τοῦ μαύρου του τὴν ράχιν ἐτοιμάζει
 κι' ἀπὸ τὸν κόρφο του ξερὸ μονάχο ψωμί βγάζει.
 Γεῦμα πλουσιοπάροχον ξεροῦ ψωμοῦ κομμάτι
 προσφάγει εἶν' ἢ πεῖνα του κι' ὁ στεναγμὸς ἀλάτι.
 Δακρύζει ὁ ἀκόλουθος ἄσὰν σταματᾷ λιγάκι
 νὰ κατεβῆ νὰ πγῆ νερὸν κρυὸν ἀπὸ τ' ἀλάκι.
 Ποτάμι χειμωνιάτικο τὴν μαύρη δίψα σβήνει,
 μὰ δὲν ἐσβήνει τῆς καρδιᾶς τὸ φοβερὸν καμῖνι
 κ' εἰς τὴν πετρούλα ποῦ ἔκουμβᾷ τὰ χεῖλη του καὶ πίνει
 εἰς τὸ ποτάμι δανεικὰ κ' ἐκεῖνος δάκρυα χύνει.
 Παίζει ἢ μοῖρα μας συχνὰ μὲ ἄμματα καὶ μὲ φροῦδια,
 μ' αὐτὰ δὲν εἶναι νόστιμα τῆς Τύχης τὰ παιχνίδια.

11

ΟΙ ΓΙΟΥΝΑΝΑΗΔΕΣ

Στῆθ' θάλασσαν τοῦ Μουρδαῶ ταξίδειν' ἕνας γλᾶρος
 καὶ σσὰμ ποῦ ἦτον ναυτικὸς καὶ ἔμπειρος ὁ φλᾶρος,
 εἶδεμ' πὼς ξύνιζ' ὁ καιρὸς καὶ πὼς θὰ φουρτουσιάσῃ
 κ' ἤθελεν νάμπη πηγὸ γιὰλὸ καὶ τὴ στεριὰν νὰ πιάσῃ
 πριχοῦ ν' ἀσπρίσ' ἢ θάλασσα πριχοῦ καὶ νὰ βραδιάσῃ.
 Μὰ στὸ κοντινὸν δὲν τὸ κοβγεμὸ μὲ στεγανὸμ ποδάρι
 καὶ τὰ πανιά του ἤθελεν νὰ κάμῃ νὰ βολτάρῃ.
 Ἰσάρει εἰς τῆς πάνταις του πανιά τὰ δυὸ φτερά του
 καὶ πίσω καλουμάρεται γιὰ ράντα ἢ οὐρά του,
 καὶ σ' ἄσὰν ἐπῆρεν τῆς στεριᾶς ἀπόσκεπο, φουντᾶρει
 χωρὶς νὰ ρίξῃ ἄγκουραν νὰ βγάλλῃ παλαμάρι.
 Μὰ εἰς τὰ ἄμματα τῶμ πολλῶν ἐκεῖ Μουρδαλαζήδων
 τρικάρταρον ἐφάνηκεν καρᾶβι Γιουνανλήδων
 ὁ ἄχαρος! καὶ ἄραξεν νὰ βγάλλῃ τάχ' ἀσκέρια,
 νὰ βγάλλῃ ἔξω ἄρματα, τουφέκια καὶ μαχαίρια,
 νὰ σφάξουν τοὺς Ἰσλάμηδες νὰ μὴν ἀφήσουν ἕνα,
 ν' ἀρπάξουν γίδια καὶ ἀρνιά ὅσα ἔβρουμ μονδρισμένα.
 Πρὶν νὰ φανοῦ γκιαβούρηδες νὰ βγοῦν στὸ περιγιάλι,
 γυναῖκες κι' ἄνδρες φεύγουσι, παιδιὰ, μικροὶ μεγάλοι,
 χωρὶς νὰ δοῦσιμ' ἄπισω τῶ «Ποῦ φύγη πάντα φεύγει».

Ἄλλη τὸν ἄνδρα τῆς ζητιᾶ κι ἄλλη παιδι γυρεύγει
κι ἄλλη χτυπᾶ τὰ στήθη τῆς καὶ σύρει τὰ μαλλιά τῆς
καὶ κλαίει ποὺ τῆς ἴηρασαν τῆς μάνδραις καὶ τ' ἄρνιά τῆς.

Εἰς τὸ ποδάρι τὰ χωριά σηκώνονται συνάμα.

Παντοῦ τρομάρα, στεναγμός, ὄχλοβοή καὶ κλάμα.

Ἐδῶ κ' ἐκεῖ βαριά φωνὴ βοῖζει τοῦ ντιλάλη
νὰ σηκωθοῦσι στ' ἄρματα ὅλοι μικροὶ μεγάλοι,
γιατ' ἔκαψαν τὸμ Μουρδαλᾶν οἱ σκύλοι Γιονναλῆδες
καὶ δὲν ἀφήκαμ πρόβατα, βώδια, ἄρνιά καὶ γίδες.

«Τρέξετε Πιλάλη, τρέξε σὲ φωνάζει ὁ Μουχτάρης,
εἰς τὸ Μουδίρη γρήγορα κι ἂν εἶν' σκοτάδι πίσσα,

κ' ἢ νύκτα σσὰν τὴν ἄχαρων τῆμ μούρησ' ἴσα, ἴσα
κι ἂβ βρέξη τρέχα μὴν ἀργῆς νὰ πάγης εἰς τὴν Τάτσαν

εἰς τὸ κονάκιφ' φώναξε καὶ τσίριζε στήμ πιάτσαν,
νὰ μάθουμ πὼς ἀράξασι στὸμ Ἐμουρδαλᾶν ἀρμάδες

κι ἐξολοθρέψαν τὴν Τουρκιὰν οἱ σκύλοι Γκιαουράδες».

Φεύγει ὁ Πιλάλης σὰμ πουλὶ καὶ τὸν ἔκαμαρώναν

ποὺ πέτα σσὰν τὸν σάλιακογ καὶ σσὰν τὴν ἀχελώναν.

Πίσω πετράδια ρίχασιν ἢ ἄτσαις τῶμ μποδιῶν του

ὡς ρίχτει ὁ σκαζόχοιρος σαῖταις ἴστὸν ἐχθρόν του.

Ἐσναθροῖσθ' ἢ λεβεντιὰ ἐκείνη ὁποὺ μένει,

μαχαίρα ἄστραψεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀκονισμένη.

Φωνάζουν ὅλοι πόλεμο! κι ὅλοι τὰ δόντια τρίζουν

καὶ τοῦ πολέμου ἀρχηγοὺς ἀκόμη διορίζουν,

ἐκείνους ὁποὺ ἔξέρουσιγ καλὰ τὰ κατατόπια.

Τσιλίτριαις ἀρουδάφριναις—ποὺ λέγουν ἐδῶ τόπια—

Τουφέκι' ἀρπάζουγ' κ' ἐγ' καλῆ συντάσσουν' ὅλοι τάξει.

—Αἴ! ἀπὸ τέτοιον ὁ Θεὸς στρατὸν νὰ σὲ φυλάξη—

Στὸ βάθος τῆς σκουτούρας μου καὶ τῆς κατομοριᾶς μου

χτυπᾶ τῆμ πόρταγ κι ἄγρια φωνάζ' ὁ Μουσταφᾶς μου.

—Ἐφέντημ, εἰς τὸν Μουρδαλᾶν ἀραξ' ἀφ' τὴν ἡμέρα
καράβιγ' καὶ τὸν ἔκαψεν ἀπόψε πέρα, πέρα».

—Δένδρα ἐλῆαις καὶ χαρουπιαίς;

—«Καλ' ὄχι τὸν Ἰσλάμην καὶ μὴτ' Ἀράπη ζωντανὸν ἀφήκαμ' μὴτ' Ἰμάμην».

—Μίλα καλὰ! «Μὰ τί καλὰ; δὲν ἴκονοις φωναίς ἔξω;

πῆρα τὸ δίκαιον αὐτὸ νὰ πάω καὶ νὰ τρέξω

γιατ' ἐκεῖ ἔχομεγ' κ' ἐμεῖς χωράφια, δένδρα, ζῶα,

νὰ δῶ πόσα μᾶς λείπουσιγ καὶ πόσα εἶναι σῶα.

Ἄμὲ τοὺς χαϊντούτηδες ἐὰν ἐκεῖ προφθάξω,

θὰ κόψω δέκα διὰ μέ, πόσους γιὰ σὲ νὰ σφάξω;»

—Μπράβο γενναίε! ἂν τοὺς βροῆς καὶ εἶναι ζαλισμένοι
καὶ θερμισμένοι κι' ἄρρωστοὶ ἴπισθάγκωνα δεμένοι,
ἔνδεκα σκότωσε γιὰ μὲ ἂν εἶναι ὅμως κλέφταις,
ἂν εἶναι αὐτὰ ὄνειρα νὰ σφάξης τριάντα ψεύταις.

—Νὰ ἦτον τρόπος ν' ἄφιναν τοὺς τάφους των τοὺς κρούους
οἱ παλαιοὶ οἱ Κνίδιοι, νὰ ἴβλεπαν τοὺς ἀνδρείους,
ποὺ μὲ τὰ τ ἄ μ π ο υ, τ ο ὄ μ π ο υ τω σὰν εἶχαν ξεκινήσει
ἐσκοτώναν τὸν ἄνεμον νὰ μὴμ' πολλοφυσήση.
Δὲν ἄργησεγ καὶ τ' Οὐρανοῦ βροντοκοπιᾶ κανόνι
καὶ μέσα στοὺς Κιζιλ' Ἀγάτς τὸ στράτευμα τρυπώνει
κι' εὐχαριστοῦσαν τὸθ' Ἐθεὸμ ποὺ ἔκαμεν νὰ βρέξῃ,
νὰ σταματήσουσιν ἐκεῖ, νὰ δοῦσιν τί θὰ τρέξῃ.
Μὰ νὰ καὶ φθάνει εἰδησις πὼς κείνο τὸ καρᾶβι
ποὺ ἔδωκαν εἰς τὸλ λαὸν κακὰ νὰ καταλάβῃ,
ἦτο γλάρος κι' ἐπέταξεγ κι' ἐπῆγε ἴστηφ φωληάν του
κι' ἄς σκορπισθῇ τὸ στράτευμα νὰ πάγῃ στήδ δουλειάν του.
Τότ' ἦβγαν οἱ ἀνδρεῖοι μας καὶ πάλ' ἀπὸ τὴν τρύπαν
κι' ἐτρίξασιν τὰ δόντια των κι' ἕνας στὸν ἄλλον εἶπαν:
«Κοῖμα ποὺ ἦτ' ὁ ἐρχομὸς τῶγ Γιουνανλήδων ψέμα,
κοῖμα ποὺ δὲν ἐσβήσαμε τὴδ δίψαμ μας στοὺς αἶμα».
Κ' ἐλογαριάζαμ μοναχοί, ἂν ἦτον τάχ' ἀλήθεια
καθένας πόσα θάκοβγεν τοῦ κάμπου κολοκύθια.

Ἐν Πέτση τῇ 30 Ἀπριλίου 1897.

Σημ. Ποιητοῦ. «Ἐχει κι' ἄλλους σὰν ἐμᾶς». (Τὸ ἐμᾶς ἀναφέρεται στοὺς Νισύριους).

» Κ. Σ. Στὸ παραπάνω τραγοῦδι ὁ ποιητῆς προσπαθεῖ νὰ ἀποδώσει τὸ Νισύ-
ρικο ἰδίωμα.

12

Η ΔΕΚΟΧΤΟΥΡΑ

Ἐχουν ὅλα τὰ πουλάκια, ἔχουν ὅλα τὴν λαλιάν των
γιὰ νὰ λέγουσιν ἐκεῖνο ποῦχουν μέσα ἴστην καρδιάν των,
καὶ μὲ τὸν γλυκύν των ἦχον καὶ τὸν κελαιδισμόν των
φανερώνουν τὴν χαρὰν των ἢ καὶ κλαίον τὸν καῦμόν των.
Ἐχει καὶ ἡ δεκοχτούρα τὸν ψαλμόν της τὸ λοιπὸν
καὶ τὸν λέγει ἴμέραν νύκτα μὲ τὸν ἴδιον σκοπὸν,
τὸν μονόχορδόν της, κι' ἕνα τραγοῦδᾶ ὀρθὸν κοφτὸ
μοιρολόγι ἢ τραγοῦδι κι' εἶναι πάντα δεκαχτώ!
Τὸ ἀδόλεσχο ἴστην στέγην χελιδόνι τιτυβίζει,
εἰς τὸ ἴξάτο τὸ πιπίνι ποὺ εἶν' ἥμερο πιπίζει.

Καὶ ὁ σπίνος εἰς τοῦ δένδρου τὸ κλαδί ἀπάνω σπίζει,
 ἢ τρυγὸνα μέσ' ἔστον κάμπον ταίρι ἔχασε καὶ τρύζει,
 καὶ ἡ πέρδικα ἔστο δάσος πρωτὶ βράδν κακαβίζει,
 ἢ καλὴ δεκοχτούρα: δεκαχτώ! μόνον γογγύζει.
 Τὸ καυμένο τὸ κανάρι τὰ πικρὰ παρόπονά του
 ψάλλει μέσα στὸ κλουβί του πὼς βαριά εἶν' ἡ σκλαβιά του.
 Μὰ χωρὶς κλουβι ἐκείνη κατοικεῖ σὲ μιὰν γωνιὰν
 καὶ συχνὰ πυκνὰ φωνάζει: δεκαχτώ! στήν γειτονιάν.
 Κι' ἂν ἀκούσῃ καὶ κανένα νά πῃ ἔς ἄλλον τὸ καὶ τό,
 ἀποκρίνεται αὐτὴ πάλε καὶ φωνάζει: δεκαχτώ!
 Τ' ἀνυπότακτον ἀδόνι εἰς τὴν ξηρμόν του ψάλλει
 μὲ τὴν μάρμισσαν φωνήν του τῆς ἀνοίξεως τὰ κάλλη,
 καὶ ὁ κύκνος εἰς τὸ χεῖλος ποταμοῦ θρηνηλογεῖ
 πάντα πλὴν ἢ δεκοχτούρα! δεκαχτώ μονολογεῖ
 καὶ καλὰ ἢ κακὰ εἶναι, διψᾷ ἢ πεινομαχᾷ,
 τὸν σκοπὸν τῆς δὲν ἀλλάζει δεκαχτώ! κανοναρχᾷ.
 Θλιβερό, πικρὸ ψαλτήρι εἶναι πάντ' αὐτὸ κι' αὐτό,
 πρωτὶ βράδν μεσημέρι καὶ τὴν νύκτα: δεκαχτώ!
 Διὰ τοῦτο τ' ὄνομά τῆς «κατοικίδιος τρυγῶν»
 ἄλλαξεν ὁ γλωσσολόγος ἢ ἔγινεν («δολοχγῶν»).

Ἐν Πέτση τῇ 21 Φεβρ. 1899

13

Η ΠΕΡΔΙΚΑ

Τὸν ἄμμον ἄμμο πήγαινα κοντὰ στὸ περιγιάλι
 κι' ἤμμον μονάχο, μοναχὸ μόνον τὸ κῦμα ἔλαλει.
 Τὸ κῦμα ποῦ ἔγλυκόδαινε τῆς πέτρας τὴν μαλλάδα,
 ποῦ ἔδειχνε στῆς θάλασσας ἰὴν ὄψιν πρασινάδα.
 Τὸ φεγγαράκι τὸ λαμπρὸ ποῦ πέτα στὸν ἀγέρα,
 τὰ βράχη κάμπω μουδειχνε καὶ τὸ σκοτάδι μέρα.
 Κ' εἶδα στήν ἄκρη τοῦ γυαλοῦ μιὰν πέρδικα μονάχη,
 ποῦ γλυκοπήδα καὶ γλυκὰ ξαπέρναε τὰ βράχη.
 —Ποῦ τρέχεις χρυσῇ πέρδικα; ποῦ τρέχεις περδικούλα;
 δὲν ἐφοβήθης κυνηγὸ μὴν τύχη καὶ σὲ πιάσῃ;
 —Ἄν ἐφοβούμην κυνηγὸ, δὲν ἔβγαιν' ἀφ' τὰ δάση.
 —Ἐγὼ θὰ γίνω κυνηγὸς καὶ θὰ σὲ κυνηγήσω.
 —Μὰ σὰν ἐσένα κυνηγὸ, κι' ἐγὼ θὲ νὰ ἔκλουθῆσω.

(ἐπωδὸς)

Βγάλε φίλη,
 βγάλ' ἀπὸ τὰ χεῖλη

πέμ' ἀγγερινέ,
ἓνα μόνο ναί.

14

Η ΛΕΜΟΝΙΑ ΜΟΥ

Μιὰν λεμονιὰν ἐφύτευσα δενδράκι ἴπαινεμένο,
δενδράκι ὑπερήφανο ἀπ' ὄλους ζηλευμένο.
Τὸ ἴφύτευσα καὶ μὲ χαρὰν ἐσυχνοπότηζά το,
ἐσκάλιζα τὴν ρίζαν του κ' εὐμορφοκλάδεύα το.
Μὲ ἐβδομάδες καὶ καιρούς, μὲ μῆνες καὶ μὲ χρόνια
μεγάλωσε κ' ἐξάπλωσε τὰ εὐμορφά του κλώνια.
Κ' ἐκείτουμονν ζητῆ ρίζαν του, ζητῆ δροσερῆ σκιάν του
καὶ τῆ γλυκειὰν ἀνέπνεα κι' ὠραίαν μυρωδιάν του.
Μὰ καθὼς εἶδα κ' ἔκαμεν καρπὸν ἴπου λαχταροῦσα
ἐξάπλωσα τὸ χέρι μου καὶ δὲν παρατηροῦσα
πὼς εἶχε κέντρα φοβερὰ τριγύρω του ζητούς κλώνους
καὶ μ' ἐκεντήσανε σκληρὰ καὶ χάνομ' ἀπ' τοὺς πόνους.
—Δὲν ἤξευρα πὼς εὐμορφα καὶ ζηλεμένα δένδρα
ἐκεῖ πού δίνουν τὸν καρπὸν ἐκεῖ γεννοῦν τὰ κέντρα.

15

Η ΜΗΛΙΑ ΜΟΥ

ἴΕγινε πλέον τὸ κοκό, μηλιά μου τὸ μεγάλο,
ἔγινε καὶ δὲν μοῦμεινε νὰ κάμω τίποτ' ἄλλο.
ἴΕπρόσεχα ἴζητῆ ρίζα σου κοντὰ νὰ μὴν ἀνάψη
χέρι ἀπρόσεκτον φωτιὰν καὶ τύχη καὶ σὲ κάψη.
ἴΕτυχεν ὁμως τὴν φωτιὰν καταραμένο χέρι
ἐκεῖ κοντὰ ἴζητῆ ρίζα σου μὲ θυμιατὸν νὰ φέρη,
κι' ὁ ἄνεμος τὴν φύσησε κι' ἠ φλόγες σὲ πλακῶσαν,
κ' οἱ κλάδοι μὲ τὰ κλώνια σου τὰ τρυφερὰ κορυῶσαν.
Τώρα δὲν ἔχεις γλυτωμόν· ἐχάθηκες μηλιά μου,
ὁμως μ' ἐσὲ ἐγένηκε καρβοῦνι κ' ἠ καρδιά μου.

16

Η ΜΑΡΙΝΙΑ

Στὸ δρόμο σου λουλούδια, χρυσῆ μου Μαρινία
πὼς ἤβγες μὲ τὸ γιόμα, ποῦ πᾶς μὲ τόση βία;
Μ' αὐτὸ τὸ γιόμα πάλε Μαρινιώ
θὰ κάψης τῆς καρδοῦλας ναί, ναί ὄλων τῶν νηῶ.

—Μικρούλαν μ' ἐπανδρέψαν οἱ ἔρημοι γονιοί μου
τὰ νάτα μου χαθῆκαν, ἐχάθη κ' ἡ ζωὴ μου.

Αὐτὸ δὲν εἶναι χάλι καὶ ζωὴ
νὰ κλαίω νύκτα μέρα ναί, ναί, ναί βράδν πρωτῆ.

Μοῦ δῶκαν ἓνα ἄνδρα καὶ μοῦφαγε τὰ νάτα
καὶ σπᾶ μου σὰν θυμώση τὰ εὐκαιρα τὰ πιάτα,
ἂν ἤμουν ἄλλη κόρη μιὰ βραδιὰ
τὸν ἔπειγα ὁμόνω ναί, ναί, ναί, στὴν Παναγιά.

—Δὲν δίνω ᾽γὼ στεφάνια μήτε χωριστοχάρτια
μήτε καὶ Πάπας εἶμαι μὲ τὰ συγχωροχάρτια
μήτε μουφτῆς νὰ δίνω φετουφᾶν
κι' ἂν ὄλοι οἱ μωρμῆγκοι ναί, ναί, ναί θεὸ νὰ σὲ φᾶν.

—Ἐπῆγε στὸ ζευγάρι, τὸ βράδν ᾽σὰν γυρίση
ἄς βάλῃ μοναχὸς του τραπέζι νὰ δειπνήση.
Ἐγὼ γιὰ ἓνα ἄνδρα δὲ μποροῦ
νὰ χάσω τὸν καλὸν μου, ναί, ναί, ναί, αὐτὸν καιρόν.

—Μαρίν' ἀνακατόνεις τοῦ πάππου τὴν κουτάλα,
ἐγὼ ἄλλα σοῦ λέγω καὶ σὺ μοῦ κλώθεις ἄλλα.
Γι' αὐτὸ πᾶ νὰ πιστεύσω Μαριωὶ
πὼς ἔχεις εἰς τὸ ᾽μμάτι ναί, ναί, ναί κανένα τῆδ.

—Στὸν γάμον μ' ἐκαλέσαν στὴν πάνω γειτονειά μου.
Λησμόνησα τὸν ἄνδρα ξεχνῶ καὶ τὰ παιδιὰ μου....

—Μαρίν' ὅποια γυναῖκα σωφρονεῖ
τὰ χρῆη της δὲν πρέπει ναί, ναί, ναί νὰ λησμονῆ.

—Μὰ πρὶν χορὸς ἀρχίση, πρὶν λόρα κουδουνίση,
ὁ ἄνδρας μου ἄς ἔλθῃ νὰ μὲ διορίση.

Μὰ ᾽σὰν θ' ἀκούσω λόρας νί, νά, νί,
δὲν θέλω πλέον χρέος ναί, ναί, ναί. Ναὶ μὰ τὸ ναί.

—Ἐς πᾶν λοιπὸν Μαρίνα, οἱ ἄνδρες νὰ κρημνίσουν
ἄφ' οὗ χωρὶς γυναῖκες δὲν ἤμποροῦν νὰ ζήσουν.

Ἡ θάχουν εἰς τὸ σβέρκον πειρασμόν
—ποὺ λέγεται γυναῖκα— ναί, ναί, ναί χολοσκασμόν.

Τὸ τραγούδι αὐτὸ ἀναφέρεται σὲ Νισυριά τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ προφανῶς τὸ τραγουδοῦσαν.

Η ΤΗΛ. ΕΛΕΝΗ¹

Ἐχλοβοῇ καὶ ταραχῇ! χορός! ἓνα καμάρι,
καὶ σείει καὶ πατώματα καὶ στέγη τὸ ἔμπροστάρι
καὶ τοῦ βιολιοῦ βγαίν' ἢ φωνὴ ἔποιάτ' ἀφ' τὸ δοξάρι,
σὰν ἀδονιῶν κελαδισμὸς ἀπὸ μηλιᾶς κλιωνάρι.
Ἐδῶ κυλιέται ἢ χαρὰ σὲ ξενοιασμένα νιάτα,
σοβαρὰ βλέπει ἢ ξανθή, δειλὰ ἢ μανρομμάτα
κι' ὄσαις ἀπὸ τ' ἔμματα των σκορπίζονται ἀχτίδες
τόσαις σὲ στήθη τρυφερὰ γεννοῦν χρυσαῖς ἐλπίδες.
Νὰ δῶ μονάχη μιὰ στιγμή πὸν δίνει μικρὸν θάρρος,
ὅπου ξεχνιοῦνται οἱ καῦμοὶ καὶ λησμονιέτ' ὁ Χάρος.
Λαμποκοπᾷ ἢ εὐμορφιὰ καὶ ξεφντρώνουν πόθοι,
μ' ἂν δὲν μιλοῦσιν ἢ καρδιαῖς ἢ μία τὴν ἄλλην ἠιώθει.
Βγάλετ' αὐτὴν τὴν ἄσχημην νὰ φύγη ἀφ' τὴν ἀράδα
καὶ εἶναι κρεῖμα ἔστὸ χορὸ νὰ φέρῃ ἀσχημάδα.
Ἔτσι κ' εἰς τὰ γαρυφαλλὰ κοντὰ ἂν ξεφντρώνουν
ἀγριοσφογγαῖς ἢ κόνυζαις εὐθὺς ταῖς ξερριζώνουν.
«Θυμήθηκα! (καὶ ἢ καρδιά μου ἔραγη)
πὸν ἔστ' Ἄγι Παντελέμονα κ' ἐγ' ἄλλοτες τὸ πλάγι
ἀνθοῦσα κ' ἐλουλούδιζα καὶ μιὰ ἔμματα μου μόνον
στά στήθη τῶν παλληκαριῶν σκληρὸν ἔστελλε πόνον,
κ' εἰς τοῦ κορμιοῦ μου θέλασιν τὸν ἴσκιον νὰ καθίσουν
τὸν ἴδρων μου γυρεύασιν νὰ τὸν μοσχομυρίζουν».

1. Ἡ Τηλιακιά Ἐλένη.

ΤΑΠΑΤΙΚΙΝ Ἡ Η ΕΛΕΝΗ

Στὴν μοναξιάμ στὴν ἐρημιά,
Ποῦ δὲν ἀκούεται μιλιὰ.
Μὲ τὸ φεγγάρι τὸ λαμπρό,
Τρεῖς κατεβαίνουν τὸ βουνό.
Κάτι στά χέρια των κρατοῦν
Καὶ σιγανὰ σιγὰ πατοῦν.
Γιὰ νὰ μὴν τύχη καὶ νιωθοῦν,
Ἄπὸ κανένα καὶ πιαστοῦν.
Ποῖοι ἔναι; ποῦ τρέχουσιν ἐδῶ;
Ἐγὼ θὰ τρέξω γιὰ νὰ δῶ.

Κλέφτουν; πορνεύουν ἢ ποῦ πάν;
Κακὴν θὰ κάμνουνσιν δουλειάν;
Τρομάρα! Φθάσε Παναγιά!
Οἱ δύο ἔναι Τοῦρκοι, βρὲ παιδιά.
Κι' αὐτὴ πὸν τρέχει ἐμπροστά,
Εἶν' ἢ Ἐλένη τοῦ Χαστά.
Τούρκικον ἔβαλε βρακί!
Ποῦ νὰ ἔν' ἢ ὦρα της κακῆ!
Ποῦ πᾶς Ἐλένη; ἔδῶ ποῦ πᾶς;
Ἐλένη, Τοῦρκον ἀγαπᾶς;

Ποῦ πᾶς, Ἐλένη; Δὲν ἴμιλεῖ,
 Λεῖπει ὁ νοῦς της, ... εἴν' τρελλή.
 Ἐλέν', Ἐλένη! ἐδῶ ποῦ πᾶς,
 Πάρις... ἔγιν' ὁ Μουσταφᾶς.
 Ἐλένη τὸν συγχαμερόν,
 Τοῦρκον ἀγαπᾶς καὶ βλογιαρόν;
 Τσοῦτ'... ἢ Ἐλένη δὲν μιλεῖ,
 Λεῖπει ὁ νοῦς της, εἴν' τρελλή.
 Τὸ βάπτισμά σου, τὸν Θεό,
 Δὲν τὰ θυμᾶσαι, Ἐλεσιώ;
 Μήτε τὴν μάνα σου πονεῖς;
 Τουρκεύγεις, τὴν ἀλησιμονεῖς;
 Μὰ ἢ Ἐλένη δὲν μιλεῖ,
 Λεῖπει ὁ νοῦς της, εἴν' τρελλή.
 Τοῦρκον θὰ πάρης, Ἐλεσιώ,
 Φίδι γκαλιάζεις καὶ θεριό.
 Τῶν Τούρκων δίδεις ἀγκαλιά.
 Τί τὰ ζηλεύεις τὰ σκυλιά;
 Μὰ ἢ Ἐλένη εἴν' τρελλή,
 Ὁ νοῦς τῆς λείπει, δὲν μιλεῖ.
 Κτυπᾶ τὸ κῶμα στὸν γιολόν,
 Εἰς τὸ Αἰδάκι τῶν Νικσιῶν.
 Ἐκεῖ κατέβη τὸ Λεσιῶ
 Μὲ τοὺς Τουρκάλους της τοὺς δυό.
 Σὰν νεκροκρέββατο πικρό,
 Καῖκι ἄραξε μικρό.
 Σὰν Χάρος μαῦρος, φοβερός,
 Βγαίν' ἕνας Τοῦρκος βρωμερός.
 Ρπᾶ τὸ Λεσιῶ τὸ κουβαλεῖ,

Κ' ἐκεῖνο πάγει, δὲν λαλεῖ.
 Ποῦ πᾶς, Ἐλένη, νὰ γκουφθῆς;
 Λεσιῶ, τὴν πίστιν σου θ' ἀρηθῆς;
 Μὰ ἢ Ἐλένη δὲν μιλεῖ,
 Λεῖπει ὁ νοῦς της, εἴν' τρελλή.
 Ἐφωρισμένον Ἐλεσιῶ.
 Ποῦ πᾶς μέσ' στὸ Τουρκομανιό;
 Πιὸ νὰ μὴν εἶσαι Χριστιανή,
 Μόνον Τουρκάλα σκοτεινή.
 Νὰ μὴν πηγαίνης σ' ἐκκλησιᾶ.
 Νὰ μὴν φιλᾶς τὴν Παναγιᾶ.
 Μόνον νὰ μπαίνης σὲ τζαμί.
 Καὶ νὰ σὲ τρώγουν οἱ καημοί.
 Μὰ ἢ Ἐλένη δὲν μιλεῖ,
 Λεῖπει ὁ νοῦς της, εἴν' τρελλή.
 Ἐλέν', Ἐλένη! ἴδῶ ποῦ πᾶς;
 Δὲν θὰ σὲ ἴαζῃ ὁ Παπᾶς.
 Ἰμάμης θὰ ἴρχεται, Φιλλάχ,
 Νὰ σοῦ φωνάζῃ ἴλλ' ἄλλάχ.
 Κι' ἀντὶς Βαγγέλια κι' ἀγιασμοὺς
 Θὰ σοῦ μαζεύῃ πειρασμοὺς.
 Μὰ ἢ Ἐλένη δὲν ἴμιλεῖ.
 Ἐχάθ' ὁ νοῦς της, εἴν' τρελλή.

Φεύγ' ἢ Ἐλένη ἐλεσινή.
 Μνηῆμα τὸ κῶμ' ἄς τῆς γενῆ,
 Κι' ἂν ἔβγη κ' ἔξω εἰς τὴν γῆ
 Ν' ἀνοιξῇ νὰ τὴν καταπγῆ.

Ὁ ποιητῆς ἐνεπνεύσθη τὸ τραγοῦδι τοῦτο ἀπὸ πραγματικὸ συμβάν.

19

Η ΑΣΧΗΜΑΙΣ

Εἰς ὄλην τὴν νεότην μου τῆς ὁμορφαις ἐπαῖνον
 κι' ἀκόμη ἂν τὰ χρόνια μου πετοῦσι καὶ πηγαῖνον,
 τὸ θέλω νὰ τῆς ἐπαινω κι' ἂν πῆ κανεῖς: δὲν πρέπει!
 νὰ κατεβῆ στὰ ἴμματα του τοῦ καταρράχτη σκέπη.
 Ἄσχημην δὲν ἀγάπησα μὰ οὔτ' ἔχω μισήσει,

ἄσχημην δὲν τραγούδησα μὰ οὐτ' ἔχω ὑβρίσει.
 Ἦθελα μάλιστα νὰ ζοῦν κ' ἡ ἄσχημεις ἀξίζουσι,
 ὥστε ἡ ὄμορφαις κοντὰ σ' αὐταῖς νὰ ξεχωρίζουσι.
 Μὰ τὴν ἄρᾳ μ' ἐθυμώσανε καὶ δὲν τῆς ὑποφέρω
 καὶ πῶς θὰ ξεμπερδέψωμεν ἐγὼ κί αὐταῖς δὲν ξέρω.
 Τὸ παρακάμανε καλὲ μὲ τὴν ἀδιαντροπιάν των,
 νὰ κάμουν τὸν παράμορφον μ' ὄλην τὴν ἄσχημιάν των.
 Φουστάνια ἐφορέσανε μπροστάρδικα νὰ σειοῦνται
 καὶ γὰ κινῶδες σοβαρὰς κ' εὐγενικὰς κρατηοῦνται.
 Καὶ κάμνουν τὴν πορπατηξὴν Παρισιωῆς μαπατάμας
 καὶ πιάνομεν τῆς μύταις μας ὅταν περνοῦν κοντὰ μας,
 γιὰ τὰ μοσχαλεῖματα ἐκεῖ πὸν δὲν ἀξίζουσι,
 ἐκεῖ πὸν δὲν ταιριάζουσι πολὺ βρωμοσκανίζουσι.
 Ἐνῶ τῆς βλέπεις καὶ ζητᾷς λακάνην νὰ σοῦ φέρουσι,
 αὐταῖς παρακορδίζονται, αὐταῖς τὸ παραπαίρουσι.
 Ἄντις γὰ νὰ μὴ φαίνεται παντοῦ ἡ ἄσχημιὰ των
 νὰ κρύβουσι τῆς μούραις των στὰ χεροπάλαμά των
 ὅσον μποροῦσι ὑψηλὰ σηκώνουσι τὰ λαιμὰ των
 καὶ δείχνουσι περηφάνια πολὺ τὰ πρόσωπά των,
 κ' ἐκεῖνα τ' ἀνοστόπλαστα καθένας βλέπει μούτρα,
 πὸν τὰ ἰσάζει σίδερον, πὸν τ' ἀσβεστῶνει πούντρα.
 Σὰν τὸ καννάβι νὰ ἴγινεν μὲ σάξιμον λαχοῦρι
 καὶ τοῦ γαδάρον ἡ προβιά γοναζικὸ σαμουρι.
 Νὰ δῆς πὸν πᾶν κ' εἰς τὸν χορὸν καὶ τρέχον στὸ μπροστάρικ
 ἢ ἴδιαις ἂν δὲν βρεθῆ κανένας νὰ τῆς πάρη!
 Καὶ σειοῦνται καὶ λυγίζονται μὲ τόσην περηφάνεια
 καὶ κρυφοκαμαρώνουσι, ὅταν γύφτικα σκεπάρνια.
 Κ' ἡ κάθε μιὰ σεῖει ἐμπρὸς καὶ ἴπισω τὸ κεφάλι
 σὰν νὰ σοῦ λέγη: σὰν ἐμὲ δὲν εἶναι καμμιά ἄλλη.
 Ἐκεῖνην τὴν ἀντικρινὴν ὅπου σκαμπαπεβάζει
 βρὲ δῆτε δῆτε τὴν μὲ τί σᾶς φαίνετ' ὁμοιάζει ;
 Ἡ μούρη τῆς εἶν' ἡ μοσχαλειῶ, ἡ μύτη τῆς βαζάνα¹
 καὶ προβοσκίς τὰ χεῖλη τῆς, τὸ στόμα καρβάνια,
 μὲ μούτρα ὀλοσκότεινα εἶναι κατσουφιασμένη,
 σὰν πατσαβούρα ἀπλυτὴ σὰν νύκτα μπυριασμένη,
 Κί ὅπου στραφῆ τὸ ἴμμάτι τῆς ἀνεγριεμένα βλέπει
 κί ὅσους ἰδεῖ ὅλοι θαρρεῖ πῶς εἶν' ἐχθροὶ τῆς πρέπει.
 Νὰ τῆς ἐξήγησε κανεὶς τοῦ κῶρη τῆς τὰ χρέη

1. Μελιτζάνα.

καὶ τόρα ὅποιος τὴν ἰδεῖ θαρρεῖ ὅτι τῆς φταίει.
 Καθρέπταις ἀρματώσετε ἀπάνω στῆς πεζούλαις,
 ἐκεῖ μέσα νὰ βλέπουσιν τὰ μούτσονά των οὐλαῖς.
 Κι' ἂν ἔχουσιν τοῦλάχιστον τοῦ παγωνιοῦ τὴν γνῶσιν,
 ἴσως νὰ περιμαζευθοῦν καὶ ἴσως θὰ ντραπῶσιν.
 Γιατὶ ἀκόμη καὶ πανδρειὰν μπορεῖ νὰ μᾶς γυρέφουν
 καὶ μὲ ὁμοίους μὲ αὐταῖς ἂν τύχη νὰ τῆς τζέφουν,
 σ' ὀλίγον ὕστερα καιρὸν στὸν τόπον μας κατοίκους
 θὰ ᾠωμεν νέαν γενεάν, ἓνα σωρὸν πιθήκους.
 Καὶ μερικοὶ ἀφ' τοῦς γιατροῦς στὸ ἰδικόν μου πεῖσμα
 θὰ φέρουσι ἀπόδειξιν αὐτοῦς νὰ κάμνουν σχίσμα
 πὼς εἶχε δίκαιον ὁ Ζωκχιὸς καὶ ὁ σοφὸς Δαρβίνος,
 κι' ἂν δὲν ἐκαταλάβασιν τὸ τί εἶπεν ἐκεῖνος.
 Αὐτὰ εἶπα καὶ τᾶγραφε παιδάκι τοῦ σχολείου
 στὴν ἄκρη τῆς φυλλάδος του—ἐνὸς παλιοῦ βιβλίου—
 Μὰ εἶπεν! ἄχ! ὁ ψάλτης μας κακὰ ἔκαμε λάθη
 μὲ τοὺς ἐχθροὺς ποὺ τᾶβαλεν, ἐπέθανεν, ἐχάθη,
 γιατί δὲν τᾶχουν ἰσποτε τοὺς σκύλους ν' ἀπολύσουν
 μὰ μέρα κατὰ πάνω του νὰ τὸν καταξεσχίσουν.
 Πλὴν ἄλλος ἀπεκρίθηκε: «Δὲν ἔχει φόβον ὅτι
 τέτοιον καυγᾶν ἀπάνω τῆς καμμιά δὲν παίρνει πρώτη,
 μήτε θὰ πῆ καμμιά ποτὲ πὼς εἶν' αὐτὰ δικά τῆς,
 γιατί τῆς φαίνεται μορφὴ θεᾶς ἢ ἀσχημιὰ τῆς.

17 / 8 / 1897

20

ΤΟ ΤΣΟΥΚΝΟΥΔΙ

Ἐβγάλετε, ἔβγάλετ' ἀπὸ ἐκεῖ τὸ ἄνοστο τσουκνούδι
 μὲ τ' ἄσχημο τὸ χροῶμα του καὶ τ' ἄγριο του τὸ χροῶδι.
 Κοντ' ἀπὸ τὸ τριαντάφυλλο νὰ μὴν τὸ ἀγκυλώσῃ,
 νὰ μὴν τοῦ φέρῃ ἀσχημιὰ, νὰ μὴν τὸ κηλιδώσῃ.
 — Ἄς μὴν ἐθώρουν ἄσχημιαὶ καὶ κακοτυπωμένααι
 νὰ μὴν ἀντίκρουζα ποτὲ ταῖς ἀνοστοπλασμέναις.
 Μὰ ὄχι χίλιας κόνιζαις καὶ μύριας τσουτσουμάλαις
 τὸ ρόδον ἂν ἐγγίξωσι μικραῖς εἴτε μεγάλαις
 καὶ πάλε ρόδον εἶν' αὐτό. Στὸν κῆπον ἔποδ φυτρώνει
 μέσα ᾗς ἀγκάθια τρέφεται, στ' ἀγκάθια μεγαλώνει,
 μ' ἀγκάθι δὲν τὸ τσαγκουρνᾶ κλαδί δὲν τὸ σκεπάζει,
 μήτε τὸ ἄνοστο τῆς γῆς χορτάρι τὸ σκιάζει.
 Γιατὰ πάντα του τὴν ζηλευτὴν φυλάγει παρθενιὰν του

καὶ πάντοτε μωροβολεῖ γλυκὰ στὴν γειτονιάν του.
Κι' ἂν τὸ μαράνη καὶ Βοριάς, ἢ χρόνος τὸ ξεράνη,
τὰ φύλλα του ἂν πέσουσι τὴν φήμην του δὲν χάνει.
Κ' ἢ νύκτα ἦτο χρήσιμη σ' αὐτὸν τὸν κόσμον νά'μπη
νά δείχνη τ' ἄστρο τ' Οὐρανοῦ ᾗτὰ σκότη της ᾗσάν λάμπη.
ᾗ Αφήσετε καὶ ἄσχημαι αὐτὸς ὁ κόσμος νά'χη,
νά ξεχωρίζ' ἢ εὐμορφιά ἀπὸ αὐτὴν μονάχη.
ᾗ Αφήτε καὶ ταῖς ἄσχημαις κι' ἄς ταῖς θεωροῦμεν μόνον
κι' ἄς δίνωμεν ᾗτὰς εὐμορφαις τὸ κράτος καὶ τὸν θρόνον.

21

Δὲν ἦβγε ᾗτὸ περίγιαλο τοῦ ταξειδιοῦ πουλάκι
ἢ τοῦ πελάγον νέφαλο ἢ κρόον ἀγεράκι
γιὰ νὰ μοῦ φέρη εἶδησιν καλήν, κακήν νὰ μάθω
ἀπὸ ἐκεῖ πὸν λαχταρῶ, νὰ ᾗξέρω τί θὰ πάθω;
ᾗ Ρωτῶ τὰ δοῦπλα¹ πὸν περοῦν, μὰ κείνα δὲν ἀφροῦνται².
ᾗ Ἐκεῖνα εἶν' περήφανα καὶ δὲν ἀπηλογοῦνται³.
Γιατὶ εἰς τὰ ταξειδία των ᾗτὸ κάτ' ἀφ' τὰ φτερά των
κ' εἰς ἄλλους τόπους παίρνουσι μαζί των τὰ παιδιὰ των.
Τρέμω ὡς τρέμει ἢ ἐλῆνὰ πὸν δυνατὰ τινάσσει
ὁ ἄνεμος τὰ κλώνια της καὶ θέλει νὰ τὴ σπάσῃ.
Μὰ ποιά τρομάρα ἢμπορεῖ νὰ εἶναι πρὶν μεγάλη
ἀφ' τὴν τρομάρα τῆς καρδιάς γονιοῦ πὸν κακοβάλλει;
Γονιοῦ πὸν ἐκατάπγηκε τοῦ Χάρου τὰ φαρμάκια
γιατὶ τοῦ ᾗθέρισ' ἐνωρὶς νωρὶς δυὸ ἀγγελάκια.
Χίλια μοῦ λέγει ὁ λογισμὸς, μύρια τὰ ὄνειρά μου
εἰς κάθε ἕνα λογισμὸν ταράσσει' ἢ καρδιά μου,
εἰς κάθε ἕνα ὄνειρον τρέμονν τὰ γόνατά μου
μὴν τύχη κ' εἶν' ἀληθινά; — θέλω νὰ πῶ ᾗτὸν Χάρο.
Νὰ πῶ τὸν μαῦρο πόνον μου μὲ μοιρολοῖ μαῦρο—
καὶ πάλι δὲν ἀποκοτῶ ὁ νοῦς μου μὴ σαλέψη,
μὴν εἶν' κακὸν προσήμαδον καὶ τύχη κι' ἀληθέψη.
Βάλε τὴ σκέπη σου Θεέ! τὸ ἅγιό σου χέρι
καὶ μὴν ἀφήσης τὸ κακὸ νὰ ᾗλθῇ πάλιν νὰ μ' εὔρη.
Γιατὶ θωρεῖς τὸ στῆθος μου τὸ παραπληγωμένο
ἂν λάβῃ κι' ἄλλη μὴν πληγὴν ᾗτὸν ᾗ Ἀθην κατεβαίνω.

1. Γερανοί, τὰ ἀποδημητικὰ πουλιά.

2. ᾗ Ακούουν.

3. ᾗ Απαντοῦν.

ὦ λύπη! ἔλα νὰ γινῆς τὸ ἰδικόν μου ταίρι,
 νὰ ζοῦμεν καὶ τὰ δυὸ μαζί χειμῶνα καλοκαίρι,
 νὰ κατοικήσωμεν βουνὸ ἔχει πάντ' ἀντάραις
 κ' ἔχει τῆς νύχταις σκοτειναῖς καὶ τῆς ἡμέραις μαύραις.
 Ἐκεῖ ἔχει ἄματι ἄπονο δὲν ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ
 μήτ' ἔρχεται σκληρὴ φωνὴ ἀπ' ἔκει νὰ περάσῃ.
 Μακρὰ μακρὰ ἀπὸ γειτονιά, μακρὰ ἀπὸ ἀνθρώπους,
 θὰ ῥιζώμεν τὴν ἐρημιάν, τοὺς ἄβατους τοὺς τόπους.
 Συντρόφους θάχωμεν καῦμους καὶ στεναγμούς γειτόνους,
 ἔπὸν κάμνον ὤραις τῆς στιγμαῖς καὶ τῆς ἡμέραις χρόνους.
 Πικρὰ καὶ μαῦρα δάκρυα θὰ εἶναι ἡ τροφὴ μας
 κ' ἡ θλίψις καὶ τὰ βάσανα ἑστέταις ἑστὴν αὐλή μας.
 Καὶ σὰν κοπῆ τὸ ἄχαρο στιμόνι τῆς ζωῆς μου
 καὶ δὲν ἐβγαίνει φλογερὸν τὸ ρέμα τῆς πνοῆς μου,
 ἐκεῖ μοῦ ἀνοιξε μνημεῖο, θάψε με, μὴν μὲ κλάψης,
 μὰ εἰς τὴν μαύρην πλάκα μου δυὸ λόγια νὰ μοῦ γράψης:
 («Ἐδῶ ψυχὴ νὰ μὴ διαβῆ νὰ δῆ σκιὰν θλιμμένην
 ψυχῆς ποὺ κείτεται νεκρὴ, σκληρὰ λησμονημένη»).

23

ΤΟ ΠΟΥΛΑΚΙ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

Πουλάκι ὅπου κελαδεῖς ἑστὴν ἐρημιάν τὴν ἄγρια
 κι' ἀκούω σε κάθε πορνὸ καὶ παίρνουν με τὰ δάκρυα,
 ποιός σου ὄδωσε τέτοια λαλιὰν καὶ ποῦ ἔβρες τέτοιον πόνον;
 κ' εἰς τὴν θλιμμένην μου καρδιάν μοῦ φέρνει τόσον πόνον;
 Δὲν παρατᾶς τὴν ἐρημιάν νὰ ἔμπῃς ἑστὴν πολιτείαν,
 νὰ λέγῃς τὸ τραγούδι σου κι' αὐτὴν τὴν μελωδίαν
 ὅπου κεντάει ταῖς καρδιαῖς ν' ἀκούουσιν ἀνθρώποι
 νὰ μὴν τὴν ἔκούουν τὰ βουνά, γκρεμοὶ κ' ἔρημοι τόποι;
 —Δὲν εἶν' τραγούδια τὰ λαλῶ, ψαλίσματα τὰ ψάλλω
 γιὰτ' εἶν' ὁ πόνος μου σκληρός, τὸ πάθος μου μεγάλο.
 Εἶν' μοιρολόι θλιβερόν τὸ στόμα μου π' ἀφίνει
 καὶ βγαίνει ἀπὸ τῆς καρδιάς τὸ φλογερὸ καμίνι.
 Σ' ἄδικο χέρι ἔπεσε ἑστὸ σπλαχνικό μου ταίρι
 κ' εἰς τὸ κλουβί μου τό ἔβαλε καὶ πλιὸν δὲν θὰ τὸ φέρῃ.
 Καὶ κλαίω καὶ μαραίνομαι σὲ ὄρη καὶ σὲ δάση
 γιὰτ' ἔτσι μαραίνεται ὅποιος ἀγάπην χάσει.

“Ὡς πον νὰ ζῶ θὰ καίωμαι καὶ θᾶχω μαύραις ὄραις
καὶ πῶς νὰ πάγω νὰ τὸν πῶ τὸν πόνον μου σταῖς χώραις;
ποὺ ἔχουν ἄπονην καρδιὰν καὶ σπλάχνα λιθωμένα
καὶ δὲν λυποῦνται ὄρφανὰ καὶ δὲν πονοῦν θλιμμένα.
—² Πέ το χρυσόστομον πουλι τὸ μοιρολόϊ πάλε,
τὴν μάγισσάν σου τὴν φωνὴν βγάλε τὴν πάλι βγάλε
καὶ μὲ τὸ μοιρολόϊ σου ἄς πάψη ὁ καῦμός σου,
ἐγὼ γίνομαι ταίρι σου, ἐγὼ καὶ σύντροφός σου.

24

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ

Καθὼς ἀνοίγει τὸ θεριὸν τὸ στόμα, πικρὸν μῆμα
ἄνοιξε χάσμα φοβερὸν ἀγριωμένον κῦμα,
νὰ θάψη μισοπέλαγα λεβέντην ταξειδιώτην
ὄποδ δὲν δίνει εὐκόλα ᾽στὸν θάνατον τὴν νιότην.
Βυθίζεται τὸ σκάφος του· ζητεῖ ὁ σύντροφός του
τὴν ὕστερην συγχώρησιν ποὺ πνίγεται ἔμπρός του.
Μ᾽ αὐτὸς εἰς τὴν ἀνδρείαν του κ᾽ εἰς τὸν θεὸν πιστεύει
καὶ σωτηρίαν ἀπ᾽ αὐτὰ ἐλπίζει καὶ γυρεύει.
Μιὰν χάνεται, μιὰν φαίνεται καὶ σὰν δελφίνι πλέει
καὶ μὲ τὰ ἄγρια κύματα τῆς θάλασσας παλαίει.
Μεγάλο εἶν᾽ ἡ θάλασσα καὶ φοβερὸ στοιχεῖον,
μὰ γίνεται κ᾽ ὁ ναυαγὸς γιὰ τὴν ζωὴν θερίον,
καὶ τὴν στιγμὴν ποὺ ἔρχονται ᾽στὸν νοῦ του τὰ παιδιὰ του
διπλάζεται τὸ θάρρος του, ἀξάνει ἡ ἀνδρεία του.
—³ Ὅπου ὑπάρχει δύναμις, πίστις, ἐλπίδα, θάρρος,
ἐκεῖ νικᾷ ὁ κίνδυνος, δὲν πλησιάζ᾽ ὁ Χάρος—.
Θαλασσοπούλια ποὺ ζητοῦν ᾽στὸ κῦμα νεκρὸς σάρκας,
πετοῦσιν εἰς τὰ λείψανα τῆς βυθισμένης βάρκας.
Τὰ παίρνει γιὰ παρηγοριάν, ὅταν πετοῦν σιμά του
γιατ᾽ εἰς αὐτὰ βλέπει ζωὴν ᾽στὴν πάλιν τοῦ θανάτου
καὶ ἀρχινᾷ νὰ τῶν μιλή καὶ νὰ τῶν παραγγέλλη
καὶ μὲ αὐτὰ μηνύματα ᾽στὸ σπίτι του νὰ στέλλη:
«⁴ Ἀμετε πῆτε, βρὲ πουλιά, στὴν μάναν τῶν παιδιῶν μου
στ᾽ ἀδέλφια μου, ᾽στὸς φίλους μου τὸν θαλασσοδαρμόν μου.
Ν᾽ ἀντιλαλήσῃ τὸ χωριὸ μῆνυμα πικραμένον
πὼς πνίγεται ὁ Μενέλαος σὲ κῦμα ἀφρισμένον.
Νὰ ᾽λθοῦν νὰ μὲ γλυτώσουνε ἢ μὲ καμμένα δάκρυα,
νεκρὸν ἄς μὲ γυρέψουνε εἰς τοῦ γυαλοῦ τὴν ἄκρην».

Εἶπεν αὐτὰ βαρόκαρδα, μὰ πάλι τὰ παιδιὰ του
 θυμήθηκε καὶ ἐδίπλασε τὸ θάρρος κ' ἠ ἀνδρεία του.
 Κεῖ εἶπε «Θεέ μου! πρόφθασε! Ἅγιοι μου! βοηθήατε!
 καὶ πάρετε ταξίματα ἐκεῖνα ποὺ ζητᾶτε».
 Ἄν δὲν ἀκούουν τὰ πουλιά, βοήθειαν δὲν φθάνει,
 ὁ Παντοδύναμος Θεὸς ἀκούει καὶ προκαίμνει
 καὶ μὲ τὴν πίστιν ἕστην καρδιὰν μὲ τὸν Θεὸν ἕστα χεῖλη
 τοῦ γίνετ' ὥρα ἢ στιγμή καὶ πιθαμὴ τὸ μίλι
 κ' ἠ θάλασσα ποὺ τὸν κτυπᾷ, τὸ κῦμα ποὺ τὸν δέρονει
 θάρρος γεμάτων καὶ ζωὴν εἰς τὴν στεριὰν τὸν φέρονει.
 Πατεῖ τὸ πόδι του γερὰ καὶ τότε ἀπὸ τὰ ἄμμάτια
 χύνει ἀφθόνητα χαρᾶς κ' εὐγνωμοσύνης δάκρυα.
 — Αἴ! ποιὸς ἀπὸ τὸν κίνδυνον ἐσώθη τοῦ θανάτου
 καὶ δάκρυα δὲν ἔτρεξε ἀπὸ τὰ βλέφαρά του;—
 Στέκει ἕστην ἄκρη τοῦ γιालοῦ μ' ὀλόγυμνον τὸ σῶμα
 μὰ πῶς ἐσώθη καὶ καλὰ δὲν τὸ πιστεῖ ἄκόμα.
 Κρόος! ὅμως τὸ αἷμα του εἰς τὴν καρδιὰν του βράζει
 καὶ βλέπει εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει.
 Καὶ σὰν Ἀδὰμ εἰς τὰ σκεπὰ τοῦ βράχου πλησιάζει
 κ' ἐκεῖ ψυχὴ εὐσπλαχνικὴ τὰ μέλη του σκεπάζει
 καὶ δίνει του βοήθειαν ἑκείνην ποὺ δίνουν μόνον
 ἐκεῖνοι ποὺ αἰσθάνονται τῆς πληγῆς ἄλλον πόνον.
 Μὰ πόσα δάκρυα χύνουσι δικοὶ καὶ ξέν' ἄκόμα
 καὶ τρέχουν κ' ἀγκαλιάζουν τον καὶ τὸν φιλοῦν ἕστο στόμα!
 — Ὅποιος ἐλπίζει εἰς τὸν Θεὸν καὶ τ' ἅγιον ὄνομά του
 φωνάζει, καὶ ἀπὸ σπαθὶ γλυτώνει τοῦ θανάτου.

25

Δὲν ἔχει Πάσχα τ' ἀρφανὸ μῆτε Λαμπρὴν τὸ ξένο
 μῆτε γιορτὴν τὸ θλιβερὸν καὶ παραπονεμένο.
 Κλαίει τὴ μάνα τ' ἀρφανό, τὴ μοναξιά τὸ ξένο.
 Τί κλαίει τὸ βαρόκαρδο, τὸ παραπικραμένο;
 Μὴν ἔχη μάνα μέσ' ἕστη γῆν καὶ μὴ παιδιὰ στὸν Ἄδη,
 ἀγάπην καὶ τὸ καρτερεῖ καὶ κλαίει πορὸ βράδυ,
 ἢ ὄλους τοὺς ἀσήκωτους καμὸς ἀπάνω τ' ἔχει
 καὶ μαῦρον κῦμα τῆς χολῆς τὸ δέρονει καὶ τὸ βρέχει;
 Αὐτὸ ξέρει τοὺς πόνους του, μονάχο τοὺς καμὸς του.
 Ἀκούουσι τ' ἀμίλητα βουνὰ τοὺς στενογμούς του
 κ' ἂν πέση καὶ παράπονο ἀφ' τὸ στεγνὸ του στόμα

ἢ ἄνεμος τὸ σήκωσε ἢ τὸ ἔθαψε τὸ χῶμα.
 Βγαίνει ὁ ἥλιος στὸ βουνὸ ἔστους κάμπους ἐξαπλώνει,
 σκορπᾷ τὴν πάχην ἀφ' τῆ γῆν καὶ τῆς δροσiais μαζώνει,
 ρουφουῖν τὰ λούλουδα ζωήν, τὰ χόρτα πνοήν παίρουν,
 εἰς τὰ φυτὰ ἢ φωτεραις ἀχτίδαις ζωὴ φέρουν.
 Εἰς τὰ κλαδάκια τὰ πουλιὰ πετοῦν νὰ κελαθήσουν,
 τ' ἄκακα βγαίνουν ζωντανὰ στὸν κάμπον νὰ βοοκήσουν.
 "Α! νὰ κ' οἱ ἐρωτόληπτοι στὴν κρυσταλλήν βροχὴν
 πὸν ρέμα περιχύνονται ἀγνὸ νὰ καθαρίσῃ
 τὰ νυκτικὰ φιλήματα τὸ οκοτεινὸ μεθύσι...
 Μονάχο τὸ βαρυνόκαρδο μὲ χεῖλην πικραμένα,
 μὲ πρόσωπο κατάστεγνο, μὲ ἴμματα δακρυσμένα,
 μονάχο τὸ βαρυνόκαρδο τῆ ράχιν ἀνεβαίνει
 σὰν νὰ ἔγεννηθῆ μοναχό, μονάχο πάντα βγαίνει.
 Μονάχο πάντα κάθεται καὶ μοναξιά γυρεύγει
 σὰν μὴ κανεῖς νὰ τὸ ζητᾷ σ' ἄβολουσ τόπους φεύγει.
 Σὲ λαγκαδάκι δροσερὸ μὲ δένδρα πυκνωμένα
 πὸν τ' ἀπαντοῦσι¹ τὸ Βοριὰ ἐμπρός του ὠρθωμένα.
 Ἐπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ κρημνοῦ ἀγνὸ ποτάμι τρέχει
 καὶ μουρμουρίζει καὶ τῆ γῆ γλυκοφιλᾷ πὸν βρέχει.
 Πριχοῦ ὁ γέρος ὁ κρημνὸς νὰ ἀλλαξοπιστήσῃ...
 ἄγιο χερᾶκι παλαιὸ εἶχεν ἐδῶ ταγήσει².
 —"Ὅποιος τὴν πίστιν τ' ἀρηθῆ, ἀγάπην, καλωσύνην,
 αὐτὸν ἀρνεῖται ὁ Θεὸς κί' ἀγνωρισίαν τοῦ δίνει.
 Ἄγνωριστος ἀπόμεινε κ' ἐτοῦτος ἕως τώρα
 κ' ἡ ἐρημιὰ ἐσκέπασε τοῦ Τρίοπα³ τὴ χώρα.
 "Ὅμως τὸ ἤξευρ' ὁ Θεὸς πῶς ἦτο μὲ στασιὸν του
 κί' ἀρηθήθηκεν ὁ ἐρημος τὴν πίστιν τῶν γονιῶν του
 καὶ ἔστειλεν ἀπὸ τῆς γῆς τὴν μαύρην τὴν ἀγκάλην
 τὸ πρῶτο χρυσοπόταμο νὰ τὸν βαπτίσῃ πάλιν.
 Ἐκεῖ λιγᾷ τὰ γόνατα τὸ ξένο κουρασμένον
 κ' εἰς τὰ ποδάρια τοῦ κρημνοῦ ἐφάνη καθισμένον.
 Καὶ ἔβγαλε συχρῆν πνοήν γλυκὴν κωτριασμένον
 ἀπὸ φλεμόνι φλογερὸν καὶ στῆθος πυρωμένον.
 Δὲν θέλει νὰ καταραστῆ μὰ στεναγμὸς μονάχος

1. Συναντοῦν, φράσσουν τὸ βοριά.

2. Πιάσει, ἐγγίσει.

3. Τρίοπας, υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος ἢ τοῦ Ἥλιου. Βοηθήσας τὸν Δευκαλίωνα εἰς τὴν ἐκδίωξιν τῶν Πελασγῶν ἐκ Θεσσαλίας, ἔλαβεν ὡς ἀμοιβὴν τὸ Δώτιον πεδῖον ὅπερ, ἐγκαταλείψας κατέφυγεν εἰς Καρίαν, ὅπου ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ Τριοπίου ἀκρωτηρίου τὴν Κνίδον.

ἐβγήκε ἀπὸ τὸ στῆθος του κ' ἐσχίσθηκεν ὁ βράχος.
 Κ' ἐφάνη πέτρα τορνευτὴ καὶ ἴμορφογωνιασμένη
 πὸν δυὸ χιλιάδες κάθετο χρόνια στῆ γῆ θαμμένη.
 Τὴν πέτρα μὲ εὐλάβεια φιλᾷ καὶ καμαρώνει
 καὶ ὄνομα ἓνα παλαιὸ γραμμένον ἀναγνώνει.
 Μαῦρο κονδύλι ἔπιασε μὲ χέρια πληγωμένα
 καὶ ὄνομα ἔγραψε πικρὸν ἓνα καὶ ἄλλο ἓνα
 ἐκείνου ὅπου ἔκαψε τὴ μαύρην τὴν καρδιάν του
 κ' ἐκείνης ὅπου ἔφερεν αὐτὴν τὴν ἐξορίαν του.
 Καὶ εἶπ' ἂν ἄλλος ὕστερα ἐδῶ ἔλθ' ἀπὸ μένα
 ἄς μάθῃ ὅτι ἔζησα πολὺ δυστυχισμένα.

7βριος 1879

26

Μοῦ ἴπε χθές ἓνα πουλάκι
 ποῦ ῥθεν ἀπὸ τὸ χωριὸ
 πὸς ἐπῆραν τὸ κρασάκι
 ὄλ' ἀπὸ τὸν κάβο Κριό.

Ἐταράχθηκ' ἡ ψυχὴ μου
 εἰς τὸ μήνυμα αὐτό,
 γιατί σάθη τὸ κρασί μου
 καὶ δὲ θᾶχω τῶφ Φωτῶ.

Κι' ἂν δὲν ἔρθ' ἡ Τρεχαντήρα
 ἴπὸ τὴ Σύμη τοῦ Σταυρῆ
 κακὴ, μαύρη, ψυχρὴ Μοῖρα
 μέσ' ἴστα Φῶτα θὰ μ' εὐρῆ.

27

Τὴν μαύρην σκέπην ἔρριξεν εἰς τὰ βουνὰ ἡ νύκτα
 καὶ κάπου κάπου φαίνεται στὸν οὐρανὸν ἀστέρι,
 κάθε πουλὶ ἀμίλητον εἰς τὴν φωλιάν του κοιτά
 καὶ τὸ φεγγάρι ἔδινε στὴν μαύρην γῆν τὸ χέρι.
 Ἐξω φωναὶς ἀκούονται καὶ τρίζει τὸ δοξάρι,
 ἐκεῖ χοροὶ καὶ θόρυβος γλυκῶν ἐλπίδων θάρρους,
 ἐδῶ λύπη καὶ κίνδυνος, ἐδῶ κόβγονται θάρρη.
 Ἄχ! πόσο σιμὰ στέκονται οἱ δυὸ ζωὴ καὶ χάρος.
 Δὲν ἴκούει τὸ βαρυνάρωστον ἐκεῖ πὸν παραδώνει.
 Τρί' ἀγγελάκια ἴκκλωσαν τὸ νεκρικόν του στρωῦμα

καὶ εἰς τὸ προσκεφαλᾶκι του θρηνεῖ ἕνα τρυγόνι
ποῦ δὲν ἐβγάλει μιὰν λαλιὰν ἀφ' τὸ στεγνόν του στόμα.
Σκύφτει, φιλᾷ τὰ ῥιμάτια του, τὰ σκοτεινά του ῥιμάτια
γυρεύει ἀδιαφόρητα τὸν πρωτινὸν σπιθῆρα
καὶ ἡ καρδιά της γίνεται χίλια καὶ δυὸ κομμάτια
καὶ καταριέται ἄσπλαχνα τὴν ἄσπλαχνη τὴν Μοῖρα.
Μὰ ῥεῖνο εἰς τὸν ῥ' Ἀγγελο τὸ μαῦρο δῆ¹ στηλώνει
καὶ στρέφει στὰ παιδάκια του ποῦ παρατᾷ καὶ φεύγει.
Τί πίκρα! Συνανδρώνεται, τὸν ῥ' Ἀγγελὸν του διώχρει,
δὲν τὸν ῥ' κλουθᾷ, ἀρνιέται του καὶ σὰν θερὸ παλεύει.
Βαριά εἶν' ἡ πίκρα τοῦ χαμοῦ μὰ πλιὸ βαριά εἶν' ἀκόμη
σὰν χύνονται τῆς λιγερῆς τὰ δάκρυα τὰ καῦμένα.
Τάξε στοὺς ῥ' Ἁγίους λιγερῆ νὰ σηκωθῶ ἀφ' τὸ στρωμα
κι' ἂν δὲν σπλαγχνίζονται ἐμὲ ἄς σπλαγχνισθοῦν ἐσένα.

1. Βλέμμα.

28

Ο ΔΙΑΒΑΤΗΣ¹

1

Εἶδες, εἶδες, φίλε τὸν Διαβάτη,
εἰς αὐτὴν ἐκεῖ τὴν πλάτη
πέρα τὴν ἀντικρυνήν;
Δὲν σοῦ ἔτυχε καμμίαν τ' ῥ' Ἀπριλίου προωῖνήν,
τὸν ἀνήφορον ἐκεῖνο ν' ἀνεβῆς μ' ὑπομονήν,
νὰ σοῦ φέρῃ τ' ἀγέρι μαζὶ μὲ τὴν δροσιὰν
τὴν ὥραϊαν τοῦ σπάρτου καὶ γλάστρου μυρωδιάν.

2

ῥ' Ἐχει, ἔχει στὴν κορφήν του οἰτέρνα
καὶ κελλία κρημισμένα
καὶ κτισμένην ῥ' Ἐκκλησιὰν
ποῦ θαυμάζουσιν ἀκόμη τὴν ὥραϊαν ζωγραφιὰν
καὶ νομίζεις πὼς ἐβάλαν οἱ ῥ' Ἀγγέλοι κονδυλιάν.
ῥ' Ὅταν σήμερον ἴδῃς τὴν ἀγροίαν ἐρημιάν,
θλιβερά ἀναστενάξεις ἂν ἔχῃς πλὴν καρδιάν.

3

Εἶναι, εἶν' ἐκεῖ ἀπάνω πεδιάδα,
μὲ ὥραϊαν πρασινάδα

1. Τὸ πιὸ ψηλὸ βουνὸ τῆς Νισύρου.

και με δύο καρυδιαίς
ὅπου χύνουσι τριγύρω σάν τὸ μύοχο μυρωδιαίς.
Τὴν Λαμπρὴν ἴσαν ἀναβαίνουν και θυμιάζον λυγεραίς
τὰς ὥραιας των κόμας στολίζον με κλωνιά
και εὐλόβειαν δίδον αὐτὰ εἰς κάθε μιά.

4

Πάνω, πάνω ἔκει στὸ κορφοβούνι
θὰ ἀκούσης τὸ κουδοῦνι
τοῦ παρήκουου γιδιοῦ
και τὸ μέλος τὸ θλιμμένον και γλυκὸ τοῦ σουβριαλιοῦ
ὅπου βγαίν᾽ ἀπὸ τὰ στήθη και τὰ χεῖλη τοῦ βοσκοῦ
ὅταν τὸ μοιρολόϊ θὰ πῆ τῆς Παναγιᾶς
ποὺ κεντᾶ πικραμένα τὰ φύλλα τῆς καρδιάς.

5

Πάχνη, πάχνη πάντα τὸν σκεπάζει
ὅταν ἄνεμος βιάζη
τὰς νεφέλας νὰ περνοῦν,
μὲ ψιλὴν βροχὴν τὸν δέρνον και τὸν περιτριγυροῦν.
Οἱ βοσκοὶ ταῖς μάνδραις ὄλαις στὰ σπαρμένα ξαπολοῦν,
ταραχὴ τότε κάτω και θόρυβος κακὸς
και ὁ αἴτιος εἶναι ὁ ἄτακτος βοσκός.

6

Εἶδες, εἶδες τὴν ξανθὴν τὴν κόρη
ὅπου πέρασε κ' ἐφόρει
μαῦρα ροῦχα σκοτεινά;
Ἐκεῖ βγαίνει και θυμιάζει κάθε μέρα ταχυνά
γιατὶ ἔχασεν ἀγάπην ὅπου δὲν τὴν λησμονᾶ.
Εἶναι οπάνιον πρᾶγμα, γυναίκα σταθερὴ
κι' ἂν βρεθῆ και καμμία στὸν κόσμον δὲν χωρεῖ.

29

ΤΩ ΙΩΑΝΝΗ ΒΙΟΛΙΣΤΗ

Εἰς τοῦ στήθους μου τὰ βᾶθη
κατοικοῦσι σκληρὰ πάθη
και ἡ μαύρη μου καρδιά τὰ ἔχει ἀπ' ὄλους μυστικά.
Ψεύστης κι' ἄδικος ἐν πρώτοις
εἶν' ὁ κόσμος και προδότης.
Ἐχει ἄσπλαχνην καρδιάν, χεῖλη δόλια και γλυκά,

διὰ τοῦτο ἡ καυμένη
 ἡ καρδιά μου δὲν μαθαίνει
 τὴν καταραμένην γλῶσσαν ἔπὸς ὁ κόσμος οὐνηθεῖ.
 Δι' αὐτὸ τὴν ἐξορίαν
 αὐτὴ στέργει τὴν ἀγρίαν
 ἕως οὔ νὰ γίνῃ χῶμα καὶ ν' ἀπολησμονηθῇ.
 Βασανίζετ' αἰωνίως,
 θάνατός της εἶν' ὁ βίος
 τὴν κουράζει ὡς νὰ ἦτο σκληρὸν φόρτωμα βαρὺ,
 ψυχρὴ πάντα, ψυχρὴ μένει
 τίποτε δὲν τὴν εὐφραίνει
 ἠδονὴ καμμιὰ τοῦ κόσμου δὲν τὴν κάμνει νὰ χαρῇ.
 Τὸ βιολί σου μόνον ἔξεύρει
 μ' ὅσας λύπας κι' ἂν τὴν εὖρη,
 μ' ὅσα βάσανα καὶ πόνοους, μ' ὅσας πίκρας καὶ καυμούς
 νὰ τῆς λέγῃ μὲ τὴν γλῶσσαν
 ποῦ Ἄγγελοι τοῦ ἔδωσαν
 τὰ γλυκὰ λόγια ποῦ σβήρουν τοὺς πικροὺς τοὺς στεναγμούς.
 Καὶ ἐκεῖνη ἄμ' ἀκούσῃ
 τὸ δοξάρι σου νὰ κρούσῃ
 νὰ διαβῇ ἀπὸ τὴν ράχιν τοῦ βιολιοῦ σου τῶν νευρῶν
 μὲ τὰ λιγυρὰ του μέλη
 ἠλεκτρίζεται καὶ θέλει
 νὰ ἀφήσῃ καὶ τὸν Ἄδην καὶ τὴν κοίτην τῶν νεκρῶν.
 Εἰς τὴν κάθε μιὰν νευρᾶν του
 ἔχει ἀδόνη τὴν φωλιάν του
 καὶ ξυπνᾷ ὅταν καρδιά ἱλαρὰ μελαγχολῇ.
 Ἦ νὰ ψάλλῃ τὸν ψαλμὸν του
 ἢ νὰ κλάψῃ τὸν καμὸν του
 ἢ τὸν Πλάστην νὰ δοξάσῃ ἔστω Γιαννάκη¹ τὸ βιολί.
 Χαῖρε θεία ἁρμονία,
 Χαῖρε κόρη Οὐρανία
 ἄς μὴ σ' ἀγάπησ' ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἀναίσθητην καρδιάν
 καὶ ἡ κόρη ποῦ ἔχει ὄλον
 εἰς τὸ στῆθος της τὸν δόλον,
 τὴν ἀπάτην ἔστην καρδιάν κ' εἰς τὰ χεῖλη τὴν ψευτιάν.

1. Ἀναφέρεται σὲ βιολιστὴ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

(Εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας μου)

Ἔφρηγα τ' ἄγρια τὰ θεριά, τῶν ἀγριομῶν τὴν λύσσαν,
τὴν Κόλασιν τοῦ Μαρμαρᾶ, τῆς Κόλασης τὴν πίσσαν,
τῶν Τούρκων τὴν ἀχορταγιάν, Διοικηταὶ ζουρμπάδες,
τὰ ζεῖμπέκια τῶν βουνῶν, τῶν λόγγων τοὺς φοινιάδες
κ' ἠῶρα ἐμπρός μ' ἄλλα θεριά, τῆς θάλασσας τὰ φίδια
ποὺ τρέχουν κατὰ πάνω μας—τὰ ἄγρια φουρτουνίδια—
Πάλε ἀσπρίζ' ἢ θάλασσα καὶ πάλε παμπακῶνει
πὼς ταξειδεύω ξυμῆθεν ἢ σκύλα καὶ θυμῶνει.
Γιὰ πέ μου, σκληρὴ θάλασσα, τί σοῦ φταιξα κ' ἀφρίζεις;
Μὴν ἔσφραξα τὰ ροῦχα σου, μὴν πῆρα τὰ καλά σου,
μὴν τοὺς γονιούς σου ἔσφαξα καὶ τὰ παιδάγκονά σου;
Μὴν σοῦ βαραίνω ἴσάν βοννό, μὴ σοῦ κτυπῶ ἴσάν βράχος,
ἢ μὴν ἀπὸ τῆ ράχη σου, ἐγὼ περονῶ μονάχος;
Πόσοι ἀγριοῦνται πὼς ἐσὺ Θεοῦ δὲν εἶσαι πλάσμα
μόνον τῆς Τύχης γέννημα, τῆς ὕλης νεκρὸ βράσμα!!
Αὐτοὺς δὲν κάμνεις τίποτε, μόν' κνηγᾶς ἐμένα,
ποὺ ξεύρω πὼς ὁ Πλάστης μου ἐσύναξε καὶ σένα;
Μὰ σὲ σοῦ ἔβαλαν σκάνδαλα—καὶ τᾶβαλες μαζί μου—
Ποννέντης κ' Ἀγριομαῖιστρος ποῦναι παλιοὶ ἐχθροὶ μου.
Τώρα τὰ φίδια τῆς ξερονᾶ κ' ἡ ἔρημὴ των μάνα
ἢ ἀγριομούρα καὶ ξυνὴ χιονίστρα Δραμουντάνα!
Μ' ἂν τῆς ἀκούσης καὶ τὸ πῆς γιὰ νὰ μ' ἀνοίξης μνημα,
θὰ κάμης πολὺ ἄδικο, θὰ μπῆς σὲ βαρὸ κῶϊμα.
Θυμᾶσαι εἰς τὰ νιάτα μου ποὺ πάντα καὶ παντάκι
ὄπου κ' ἂν ἤθελε μ' εὐρῆς, μ' ἐπότιζες φαρμάκι;
Στὰ γόνατά σου ἔρριχνα λουλούδια μαγεμένα,
μὲ τῆς ἀγάπης τοὺς πικροὺς καῦμοὺς ἀνεθρεμμένα.
Νὰ σπλαγχμισθῆς θυμάμενη, πὼς ὄντας ἦσαν νέα
καὶ σὺ ἀγάπησες, καὶ σὺ, ἓνα θνητὸν Πηλέα.
Μὰ πολλαῖς τώρα τρυφεραῖς ἀγάπαις λαχταροῦσι
καὶ τοῦ πελάγου τὰ πουλιὰ συχνὰ συχνὰ ρωτοῦσι.
Μὰ τώρα στήθη τρυφερὰ πολλὰ χτυποῦν γιὰ μένα
γιατὶ ἂν ζῶ ἴναι ζωντανά, ἐὰν χαθῶ χαμένα...
Θυμήσου γιὰ τὸν Ἀχιλλὲν πὼς πῆρες τὴν τρομάρα!
Ἐέρεις τὸν πόνον τοῦ γονιοῦ, τοῦ τέκνου τὴν λαχτάρα.....

Ἐν Ἐλεοῦντι τῇ 10 Δ / βρίου 1883

Σημ. τοῦ Ι. Λογοθέτη: Ἡ Ἑλέσα εἶναι μικρὰ καὶ ἀκατοίκητος, κρημνώδης καὶ ἀπότομος νῆσος πλησίον τῆς Ἡπείρου (Ἀνατολῆς) κειμένη, ἀπέχουσα ἀπὸ τοῦ Μαρμαρᾶ 20 περίπου μίλια, ἀπέναντι τοῦ ἀνατολικοῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῆς νήσου Ρόδου. Ὀνομάζετα δὲ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος «Ἑλεοῦς» καὶ θέλομεν κάμει λόγον ἄλλοτε περὶ αὐτῆς. Εἰς τὴν νῆσον ταύτην μόλις καὶ μετὰ βίας ὑπὸ σφοδρᾶς τρικυμίας, καταδιωκόμενοι, ἠδυνήθημεν νὰ προσορμισθῶμεν κατὰ τὴν 10 τοῦ μηνὸς (Σάββατον) πρὸ μεσημβρίας καὶ ἐν αὐτῇ διεμείναμεν μέχρι τῆς ἐπιούσης.

31

ΕΝ ΒΛΕΜΜΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

(“Οτε ἀνεχώρουν καταδιωκόμενοι δι’ ὅσα ἔγραφα ἐν τῇ («Ἀνατολικῇ Ἐπιθεωρήσει») Μεγάλῃ Τρίτῃ [ἑβδομάδι τῶν Παθῶν τοῦ Σωτῆρος] τοῦ ἔ. 1884).

Τάφον σὲ εἶπα...! ἔπταισα! ἕστην ἀγανάκτησίν μου
 θ’ ἀποκαλύψω τώρα πλὴν—ἰδοῦ!! τὴν κεφαλὴν μου.
 Κ’ ἐνώπιόν σου θὰ σταθῶ, τὸ γόνυ μου θὰ κλείνω.
 Συγχώρησον, μητέρα μου, τὸ πταῖσμα μου ἐκεῖνο,
 φεύγω γλυκεῖα μητέρα μου ὕγειαν σὲ ἀφίνω,
 πόσον ὠραίαν ἔπλασε τὴν ὄψιν σου ὁ Πλάστης.
 Ἡ φύσις σὲ ἐστόλισεν εἰς τὰς χρυσᾶς στιγμαῖς της,
 καὶ ἂν ἡ μοῖρα σ’ ἔκαμε φτωχὴν γλυκεῖα μητέρα...
 —Φτώχεια σκληρῇ τὴν ὁμορφιά δὲν σβήνει καμμιά μέρα—
 καὶ λησμονᾶ τὸ τέκνον σου, τὴν μαύρη δυστυχιά σου
 ὅταν ἰδῇ μητέρα μου αὐτὴν τὴν εὐμορφιάν σου.
 Ἐμπρὸς ἕστ’ ἀγνὸ τὸ βλέμμα σου τὴν πράσινή σου σκέπη,
 —Σ’ ἐκείνον πού τὰ ἄμματα του τὰ ἔχει γιὰ νὰ βλέπῃ—
 ὅλα τοῦ κόσμου τὰ καλά, μητέρα δὲν τ’ ἀλλάζει
 κ’ ἂν νυσταγμένος ἐξυπνᾶ καὶ νηστικός πλαγιαίξῃ.
 Πάλε θαρρεῖ πῶς πέλαγος περνᾶ εὐδαιμονίας
 καὶ τοὺς καῦμούς του τοὺς μετρᾶ γιὰ τίτλους εὐγενείας.
 Γι’ αὐτό, γι’ αὐτό σ’ ἀγάπησε κ’ ὁ μαῦρος μου πατέρας
 κ’ ἂν πέρασ’ ὥρας θλιβεράς κ’ εἶδε πικρὰς ἡμέρας.
 Στὴν σεβαστὴν ἀγάλην σου ἀφῆκε τὴν πνοήν του
 ὅταν ἐπῆρ’ ὁ Ἄγγελος τὴν ἅγια τὴν ψυχὴν του
 καὶ μ’ ἄφηκεν ἐγκόλπιον γιὰ πάντα τὴν εὐχὴν του.

32

Η ΑΤΥΧΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ

Ἄπ’ ἀνατολῶν πρὸς δύσιν Γίγαντες ποτ’ ὀρμηθέντες
 κ’ εἰς μεγάλην πεδιάδα Σενναῶν συναθροισθέντες
 «Δεῦτε εἶπον εἰς πρὸς ἄλλον
 κτίσωμεν ἐδῶ μέγαν

ἐκ πηλοῦ καὶ πλίνθων μόνον
εἰς μνημεῖον τῶν αἰώνων
Πύργον μέχρῃς Οὐρανοῦ».
Τί σατανική ἰδέα! Ἐπιχειρήσεις ἀθθάδης!
Ἐδειλίασεν ἡ φύσις, τοὺς ἐτρόμαξεν ὁ Ἄδης.
Ὅ τὰ πάντα πλὴν συνέχων, κτίσεως ὁ Κτίστης πάσης
«Δεῦτε, εἶπε, καταβῶμεν πρὸς τὰς ἄλλας ὑποστάσεις
καὶ συγχύσωμεν τὰς γλώσσας
μὲ φωνὰς ὅσ' εἶναι τόσας.
Καὶ ὁ εἷς αὐτῶν λαλεῖται
ἕτερος δὲ μὴ νοεῖται
πρὸς παραδειγματισμόν».

Ἡ ἀθθάδης ἐργασία παραχορήμα ἐνεπλέχθη,
σύγχυσις ἐπικληθεῖσα προσηκόντως δ' ἐπετεύχθη.
Ὅμοιοι ἐκείνων ἤδη Σενναὰρ γῆν παρομοίαν
τέσσαρες προσδιορίζουν πρὸς πτωχῶν πολλῶν ζημίαν.
«Δεῦτε εἶπον καθεσθῶμεν
ἡμεῖς μόνον καὶ σκεφθῶμεν
τὴν ἐξαγωγήν τοῦ θεοῦ¹
τάχιστα πρὸ τοῦ Μαρτίου
πρὶν νοήσῃ ἄλλος τις».

Τί ἁμαρτωλὴ ἰδέα! τί κινήματα ἀθθάδη!
σκέπτονται νὰ μᾶς ἀλλάξουν μὲ ρακὴν καὶ θολὸν λάδι.
Τῶν πτωχῶν ὅμως τὸ κρῖμα προτοῦ ἄλλος μεριμνήσῃ
ἔτοιμον τοὺς νεανίας τοὺς ἀθθάδεις νὰ συγχύσῃ.

Μὲ τὴν ἔριφον ἐπ' ὤμων
διανύσας τόσον δρόμον
καὶ μὲ πλεῖστον ὄσον κόπον
εἰς τὸν ὠρισμένοι τόπον
ἔρχεται ὁ εἷς αὐτῶν.

Ἀπαντᾷ τὸν καρτεροῦντα καὶ οἱ δύο μόνοι μένου
φιλοπίνοντες τοὺς ἄλλους συναδέλφους των προσμένουν.
«Δεῦτε, εἶπε, πρὸς τὸν οἶνον πλὴν ἢ φίλην κουκουζίνα²
νὰ συγχύσωμεν ἐτούτους καὶ μᾶς βοηθεῖ κι' ἡ πείνα
πρὶν οἱ ἄλλοι νὰ προφθάσουν
οὐτ' ἄς φάγουν νὰ χορτάσουν.
Δεῦτε καταμεθυσθῶσι

1. Θειόχωμα τοῦ Ἡφαιστείου.

2. Τσίπουρο Νισύρικο.

κι' αἰφνιδίως χωρισθῶσιν
εἷς τὸν ἄλλον νὰ ζητήῃ».

Παραχοῆμα ἐν τῆς μέθης καὶ τῶν δύο τυφλωθέντων
σύγχυσις ἔλαβε χώραν τῶν τρυβλίων κενωθέντων.
Ἐφυγεν εὐθὺς ὁ πρῶτος ἵνα φθάσῃ εἰς Μανδράκι,
τῆς ὁδοῦ πλήν ἐξετρέπη τὸ Σὺμαιο-Νικιατάκι
καὶ οἱ ἄλλοι τότε φθάντες
καὶ γελοῖοι καταστάντες
τοῦ Ἱερεμίου θρήνου
ἔφαλλον κοντὰ στοὺς πρίνους
πόρρωθεν τῆς γῆς Σιών.

33

Φύλακες τῆς Παναγίας
μετὰ θάρρους κ' εὐτολμίας
φέρετε τὰ πυροβόλα
πλήρη ἔτοιμα καθ' ὄλα,
ἵνα στρέψῃτε ἐκεῖνα περιστάσεως τυχοῦσης
κατὰ πειρατῶν ἀνθρώπων, κατὰ λέμβον ἐγγιζούσης
εἰς τὰς φίλας παραλίας
πρὸς σκοπὸν λεηλασίας
οὗτοι πλοῦτον πλήν ἀρπάζουν,
ἀπροφύλακτοι δὲ πόσοι ψυχὰς πόσας θυσιάζουν.

Φύλακες τῆς Παναγίας
μετὰ τόλμης κ' ἀφοβίας,
στρέψατε τὰ πυροβόλα,
στρέψατε τὰ ὄπλα ὄλα
καὶ κατὰ καταχθονίων, κατὰ πολιτῶν κακούργων,
κατὰ τῶν λαοκαπήλων, κατὰ προδοτῶν κακούργων
κατὰ λαοφθόρου σπείρας
νὰ σᾶς κρᾶξωμεν σωτῆρας.
Τί ὄραϊος ἀγὼν οὗτος
κακουργοπολιτοκτόνος πότε νὰ φανῇ τοιοῦτος.

Φύλακες τῆς Παναγίας
μετὰ πάσης προθυμίας
μίαν σύντροφον ὄραϊαν
νὰ οἶς φέρῃ τὴν σημαίαν.
Σᾶς προσφέρω κ' ἐγὼ ἰότ' εἰς τὸν καλὸν τοῦτον ἀγῶνα

καὶ ἐκεῖνην τὴν ὁποῖαν φέρ' ἀπὸ τὸν Ἑλικῶνα
τοὺς κινδύνους ἀψηφοῦσαν
κι' αὐτοὺς πάντοτε ζητοῦσαν,
φύλακες πιστῶς φρουρεῖτε.

Πλὴν φρουρεῖτε καὶ τὸν δῆμον, γρηγορεῖτε! γρηγορεῖτε!

Πάρεσο πτωχῇ μου Μοῦσα,
ᾧ ἐδῶ ἐδῶ παροῦσα
ἠρτημένη εἶν' ἢ λύρα
μὲ τὴν δεξιάν σου χεῖρα.

Δάβ' αὐτὴν κι' ἀφ' οὔ τεντώσης τὰς χορδὰς τῆς, ψάλλε μέλη
θούρια, κερανοφόρα κι' ἄς ἀκούῃ ὅστις θέλει.

Ἄν δὲ εἷς τινῶν καρδίας
πατριωτικὰς γνωσίας
πρέπουσαν εὐρίσκουν χώραν
ἐκσφενδόνιζε θεά μου χιλιάδας κάθε ὥραν.

Ἔτος 1865

Εἰς τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια τῶν ἐπιδρομῶν τῶν πειρατῶν, φύλακες τῆς Παναγίας ἐλέγοντο ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς Νησιῶτες ποὺ ἦσαν ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴν φρουρῆσιν τοῦ Μοναστηρίου τῆς Σπηλιανῆς. Πάνω ἀπὸ τὸν βράχο τῆς ἀγνάντευαν τὸ πέλαγος καὶ ἔδιδαν τὸ σύνθημα τοῦ συναγερμοῦ κρούοντες τὴν καμπάνα.

34

ΤΟ ΣΟΥΒΡΙΑΛΙ Κ' Η ΛΥΡΑ

1

Μετάνοια καλ' ἡμέρα σας, χρυσῆ, καλὴ σας ὥρα!
Ἄχου! Βασιλῆς ἔρχομαι κι' ἀπόθε κατεβαίνω;
Ἄπὸ τὸ Νήφιος ἔρχομαι μὲ τῆς Νοτιᾶς τὰ νέφη,
ποὺ τὸ ραβδί μου στήλωσα ἴστη ρίζα γέρον πρίνου.
Ν' ἀκούσω ἄκείνου ποὺ ἔφερε μαντάτ' ἀπὸ τῆ χώρα
καὶ μοῦ ἴπαν πὼς ἐγένησαν ἴστη χώραν ποιητάδες,
κουτσοί, στραβοί, λωβιάρηδες ὁ δεῖνας καὶ ὁ τάδες.
—Σὰν νᾶτον Παντελέμονας, σὰν νᾶτο λωβοχώρι
ὁ Ἑλικῶν ποὺ κατοικοῦν τ' Ἀπόλλωνα ἢ κόραις—
Κ' ἐγένησαν πολιτικοὶ οἱ πρῶτοι ξεσχιστάδες.
Πνευματικοὶ οἱ ἄτιμοι καὶ πρῶτοι μασκοράδες,
καὶ νὰ φυλάξουν τοῦ χωριοῦ τὴν κάσαν οἱ φαγάδες,
οἰκονομία νὰ γενῆ ἀφ' τοὺς φαοπρονκάδες
καὶ μένουσιν ἀξένοιαστοὶ πολὺ οἱ μπουνταλάδες.

Αἴ! δὲν ἐξούλεπα ἐγὼ καθόλου, τίποτ' ἄλλο,
 μὰ ἡ καρδιά μου ἔχτύπησε ἔστο στῆθος μου τὸ μαῦρο
 κ' ἀπ' οὐλ' αὐτὰ ἐξούλεπα μονάχο ἓνα πράμα,
 νὰ γίνω ἓνας ποιητῆς κ' ἐγὼ και νὰ κατέβω,
 και ρίχνω τὸ σουβριάλι μου τὸ ἔρημο σουβριάλι,
 πὸν δὲν ἐψάλλει ἄλλο, παρὰ μονάχο μοιρολόι
 κι' ἀρπῶ τὴν λύραν πού' καμα ἀφ' τῆς συκιᾶς τῆ ρίζα
 και τὸ μανδρί μου ξαπολῶ νὰ φάη τῆς σποραῖς των
 και νᾶμαι! Καλῶς ὤρισα, καλῶς τὰ πολεμᾶτε.
 Νᾶμαι κ' ἐγὼ ἓνας ποιητῆς κι' ἀκούοετε κ' ἐμένα
 μὰ ἐγὼ δὲ ξέρω γράμματα και λόγια καντουνάτα,
 νὰ γράφω λέξετε, στρογγυλαῖς και στίχους μακαρόνια.
 Ἄρ τὸν διαβάση και κανεῖς νὰ μοῦ ζητᾶ περόνια,
 νὰ εἶν' ὁμοιοτέλευτοι και νὰ βροντοκοποῦσιν,
 καθῶς βροντᾶ ἔστο Λευκαντιὸν τὸ ἄγριο φουρτουνίδι.

Ὁ ἓνας τάτα ποῦτα
 κι' ὁ ἄλλος πάτα κιοῦτα,
 ὁ μὲν τὴν στὰν κονίδης
 ὁ δὲ κκέλης κασσίδης,
 Τουρᾶς ὁ ἓνας γῆ γιαζῆς,
 ὁ ἄλλος μπόγιας κ' ἓνα ζῆς.

Ἐγὼ βουνήσιος και παλιός, παλιὰ και ψάλλω μέτρα
 κι' ἂν τὰ γελᾶση και κανεῖς μὲ τ' ἄνοστόν του γέλιο,
 γελᾶ και τῆς ποιήτριας μας ἡ γρηᾶ ἡ μυλοκόπη
 κι' ἄς μαρτυρήση ὁ ρυθμὸς ὁ γέρος πὸν τὸ ξέρι.

Ποιὸς εἶν' αὐτὸς πὸν ἔκόλλησεν τῆς μύξαις του στὸν τοῖχο
 γιὰ νὰ ξερνοῦν ὅσ' ἔρχονται νὰ σπάσουσιν τ' ἀφιόνι
 και νὰ τὸν πιάνη σάλιαγκας, τσιλιὸ και ἀνεγοῦλα
 κι' αὐτὸς νὰ σκύβγη χαμηλὰ νὰ κρυφοκαμαρώνη;
 —Νά! ποιητῆς σκυλόπιστος! μὰ τοῦτος δὲ φωνάζει
 μῆτ' Ἐρατὸ και Θάλειαν και μήτε Καλλιόπην,
 μόνον φωνάζει τοῦ Θεοῦ νὰ ῥθῆ νὰ τοῦ βοηθήση.
 Γιατὶ φωνάζει τοῦ Θεοῦ; ἢ μὴ θαρρῆ πὸς εἶναι
 κανένας τιμαρχανεζῆς και θέλει νὰ κατέβη
 αὐτὸς νὰ δέση τὸν τρελλοῦς γιὰ νὰ γλωτῶσ' ὁ κόσμος;
 —Ἄχι, τὸν θέλει εἰς τὴν γῆ ἀξάφνου νὰ σουρτάρη,
 ν' ἀφήση τὸ κονάκι του στοῦς οὐρανοῦς μονάχο,

νά φέρη στο δεσάκκι του μαζί και τή σοφία,
νά τήν ἀδειάση μονωνοῦ στο καύκαλόν του μέσα,
γιὰ νά γεννᾷ ξεράσματα και γέλια κι' ἀηθίαις.
Αἴ! ἂν εἶν' ἔτσι, προσκαλῶ κ' ἐγώ τὸ σάτυρό μου
τὸν φαῦνον και τὸν σειληνὸν εἰς τή βοήθειά μου.

4

Κακόμοιρος! ἀφ' τήν πολλήν ἀγάπην τῆς Πατρίδας
τρίβγει τὰ ῥιμάτια με ζουμι τῆς ἀγρίας τῆς κρεμμύδας
και κλαῖ ἀπαρηγόρητα, μέραν και νύχταν κλαίει,
ἔχει πληγὴν εἰς τήν καρδιὰν και σ' ἄλλον δὲν τή λείει.
Γιὰ τὸ χατήρι της αὐτός, πριχοῦ καλοπεινάση
πέντε φωμάρους κατελεῖ για νά καλοχορτάση.
Και πνίγει ἕνα χάραμα λαοδὶ στήν πασχαλιάν του
και ἂν εἶναι νηστεία με σφογγαῖς¹ στοιβάζει τήν κοιλιάν του.
ῥΓαπᾶ την τήν Πατρίδα του μιὰ νᾶναι ἢ καῦμένη
Πατρίδα του μιὰ ὄρνιθα και νᾶναι και ψημένη.
ῥΑμάδιστην, ἀνάλιστη, θά τήν καταχωνιάση
εἰς τήν παραδαρμένην του κοιλιάν για νά χορτάση.
ῥΓαπᾶ την' νᾶναι να τή βροῖ σὲ κάνα περιγιάλι
γυμνήν, ἀρπᾶ τὸ ροῦχον της, τῆς σπᾶ και τὸ κεφάλι.
Μιλᾶ ὁ διαολόπιστος και για δικαιουσύννην
στ' ἀκάθαρτον τὸ στόμα του τήν ἔβαλε κ' ἐκείνην,
ἀφ' οὔ δὲν ἔτυχε ποτε ῥμπροστά του να τήν εὔρη.

Μὲ τὸ τραγοῦδι αὐτὸ σατυρίζει πρόσωπα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

1. Σφογγιές, σφογγᾶτα=ὀμελέττες.

35

Η ΜΥΛΟΚΟΠΗ

Πλούτσου, πλούτσου μιὰ βαρκούλα τὸν γιαλὸ γιαλὸ περνᾷ.
Πλούτσου, πλούτσου δύο λάμνον κ' ἕνας τρίτος κυβερνᾷ.
Αἴ, λεβέντες! Πλούτσου, πλούτσου. Σταματᾶτε μιὰν σταλιάν
Πλ.— Αἴ, ἔμπρὸς τραβᾶτ' ἐδῶ δὲν ἔχομεν δουλειάν.
Μακρὰ ἀπὸ τοὺς ἀρρώστους και ἀπὸ τὰ γιατρικά,
και να γαστρωθῶ δὲν θέλω να πληρῶνω τριφτικά.
—Βρὲ ἀδέλφι στάσ' ὀλίγο. Ποῦ τραβᾶτε με καλὸ;
—Ψάρια σὺ ζητᾶς στά δάση και πουλιὰ ῥγὼ στο γιαλὸ.
—Δὲν μοῦ λέγεις τί χαμπάρια;—Κ' ἔχεις χρόνια πού ῥσ' ἐδῶ;
—ῥΑπὸ πέρσι τὸ Γενιάρη.—Γι' αὐτ' ἀργῶ να σε δῶ;

—Λοιπὸν νέα.—Λοιπὸν νέα νὰ σοῦ πῶ μίαν καϊκιά.
 Στοὺς Μποργιάταις δενδροφόνι, σγαραντσία στὰ Νικιά.
 Καραντίνα στὸ κολύμβι γιὰ νὰ μὴν τολμήσῃ πγιδ
 νὰ κατέβῃ καμμιά κόρη τὸ βραδὸ στὸ Λευκαντιό.
 Καὶ γυρίζ᾽ ἀκόμη μία ᾽φημερίδα ᾽φημεριὰν
 νὰ μὴν ἔβγουν τὰ κορίτσια εἰς τὸ σπάσον ἄλλη μίαν.
 Αἴ! καλά. Μ᾽ ἂν ᾽κούσης ἄλλο, γάρ, διότι, καὶ ἔάν;
 —Λέγε μοῦ το—”Ὅχι τοῦτο δὲν τὸ λέω δωρεάν.
 —Μπρὲ πέτο!— Δὲν λέω, μίαν κονιάκαν μὲ κερναῖς;
 —Μωρὲ δέκα κάθε μέραν κι ᾽ποτ᾽ ἀπὸ δῶ περναῖς.
 —Στροήσιασεν ἡ μυλοκόπη καὶ θὰ τὰ ᾽χωμεν κακά.
 ᾽Αφτει, καίει καὶ καπνίζει καὶ βροντᾷ καὶ τσακμακᾷ.
 Σβουντουρίζ᾽ ἀστροπελέκια, ξερνᾷ ὄλον κεραννοῦς
 καὶ τὰ πάνω κάτω φέρνει τοὺς ἐπτὰ τοὺς Οὐρανοῦς.
 Ἐσφουρνίζει ραψωδίες, πιθαμάρικες σωρόν,
 ποὺ τρυπᾷ ἢ κάθε μία πέρα πέρα τὸν Πορόν.
 Κι᾽ εἰς τὴν φούριαν τῆς ἐπάνω ἀλογάριστα σακκιὰ
 ἀναθέματα ἀδειάζει κ᾽ ὕβρεις σ᾽ ἄν ξεσφοντανιά.
 Εἰς τὸ στρήγιασμα ἀπάνω καὶ τὸν ᾽Αθην τὸν πικρὸν
 καὶ τὸ χῶμ᾽ ἀνακατώνει καὶ τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν.
 Τί τὰ θέλεις; ᾽Αν πηγαίῃ μὲ αὐτὰ τῆς τὰ μυαλά,
 φόβος εἶναι νὰ μὴν πιάσῃ βλάττα καὶ τὸ μαχαλά.
 —Μπρὲ φτύσε μέσ᾽ τὸν κόρφο, βάλε ἄλας στὸ νερό.
 —᾽Ὡ νὰ φτύσω τρεῖς καὶ πέντε καὶ σ᾽ ἄν θέλεις κατορῶ.
 Μὰ τὸ ἄλας μὲ αὐτὴν του τὴν ἀκριβειαν ποῦ νὰ βρῶ;
 —Στὸν παπᾷ ᾽Ηλίαν τρέξε ποὺ γιαιτρεύει τοὺς λεπρούς
 καὶ πεθαίνει βορβουλάκους κ᾽ ἀνασταίνει τοὺς νεκρούς.
 Νὰ σοῦ δώσῃ πέντε δέκα, ἔτοιμους ἐξορκισμοῦς
 σπου δένουν, ἄψε σβῆσε, τέτοιου εἴδους πειρασμούς.
 —Ἔτσι αἴ! καὶ ποῦ τὴν ἡῶρ᾽ αὐτὴν τὴν χάριν ὁ παπᾷς;
 —᾽Ὅταν στὴν Τιβεριάδα δίκτυα ἔβαλ᾽ ὁ Κηφᾷς
 τοῦ ᾽πεσε κι αὐτὸς τὴν ἡῶρεν εἰς τὸν ᾽Αμμον τὸν Παχῶ
 στὸ πεζόβολόν του, ὅταν ψάρευεν ἕνα ταχύ.
 —Τράβηξέ μας ἄλλην μίαν νὰ πηγαίνωμεν λοιπὸν
 κι ᾽σον τρίζ᾽ ἢ τροπωτήρα καὶ γυυλίζει ὁ σκαρμὸς
 τοῦ παπᾷ πρὶν νὰ βροντήσῃ εἰς τ᾽ αὐτιά μας ὁ ψαρμὸς
 καὶ ἐγὼ τῆς μυλοκόπης δὲν θὰ ψάλλω τὸν σκοπόν¹.

Ἀγγ. ἀρ. 366

1. Ἐργαφῆ ἐν Θέρμαις (Μανδράκιον Νισύρου) τῇ 7 Αὐγούστου 1897.

Ο ΛΑΖΙΚΟΣ Ή Ο ΤΙΒΡΙΝΤΗΣ

ᾠ Πανδρεῦθ' ὁ ᾠ Ἀκωλος¹
 τὴν Ἀγιὰν Ἐρῆνη²
 καὶ πηδᾶ ὁ Διάβολος
 ὄξ' ἀφ' τὸ λαήνι.
 Πού ᾠ τον κλειωμένους
 στὸν καπνὸν χυσμένους
 καὶ βροντὴ μεγάλη
 ᾠ κούσθη ᾠ στὸ Τριάλλι²
 Τί βροντή!
 Τί βροντή!

Στεῖλαν κ' ἐκαλέσασιν
 οὐλαὶς τῆς γενεαῖς των
 ᾠ κείνους ὁποῦ θέλασιν
 νᾶναι στῆς χαραῖς των.
 Φέρουσιν παπάδες
 τοὺς καταχανάδες,
 διάκους καὶ διακόνα
 πειρασμῶν ἀγκόνια
 Τί βροντή!
 Τί βροντή!

Χίλιοι μύριοι ἤρθασιν
 πειρασμοὶ διαβόλοι
 καὶ οὐλοὶ σωρευθήκασι
 λαμπριανοὶ τριβόλοι.
 ᾠ Ἀφ' τοὺς κάτω Λάκκους²

φέρουν βαρβαλάκκους,
 ἄγριους σὰν τοὺς Χάρους
 καὶ ἔκαμαν κουμπάρους
 Τί βροντή!
 Τί βροντή!

Τὸν χορὸν ἐπιάσασιν
 καὶ καπνοὶ καὶ ἀνέμοι
 κ' ἠ γῆ σὰν πηδούσασιν
 ἤρχισεν νὰ τρέμη.
 ᾠ Ἐνα παλληκάρι
 πιάνει στὸ μπροστάρι
 κ' ἦταν ὁ Νικόλας
 φίλος μιᾶς Μαργιόλας
 Τί βροντή!
 Τί βροντή!

Στὸ Σχολεῖο μ' ἐστείλασιν
 κ' ἤῤα τους ἐμπρός μου
 καὶ ᾠ σὰν ἐχορεύασιν
 πιάνω καὶ ἀπαῖός μου.
 ᾠ Ἀρς! νά κ' ἠ Μαριόλα
 σειέται, πηδᾶ κιόλα
 πιάνει στὸ μπροστάρι
 Τᾶβριν τί θὰ πάρη
 Τί βροντή!
 Τί βροντή!

1. ᾠ Ονομασία τοῦ ἡφαιστείου τῆς Νισύρου.

2. Τοποθεσίες τῆς Νισύρου.

ᾠ Ἀσφαλῶς τὸ τραγούδι αὐτὸ τὸ τραγουδοῦσαν χορεύοντας.

ᾠ Ἡ μάννα μου ἠ σκοτεινὴ ποῦ θέλει μὴ μ' ἐγέννα
 μικρὸ μικρὸ μ' ἐπᾠνδρευε μὴ μιὰν κακὴν παρθένα.
 ᾠ Ἦταν σὰν νύκτα σκοτεινὴ, ἀγῆ ᾠ πομαυρισμένη,
 ἦταν ἀντᾠρα τοῦ βουνοῦ νεφέλα μποριασμένη.
 Ποτέ τῆς δὲν ἐγέλασε καὶ ᾠστερον ἀπ' ὄλα
 μ' ἐξήλενε γιατί πολὸ μ' ἀγάπα ἠ διαβόλα.

Μήτε και σχόλαις ἤξερε μήτε γιορταῖς καθόλου
 καὶ μήτε Πάσχα καὶ Λαμπρὴν πού ναι τοῦ κόσμου ὄλου.
 Εἶχε τῆς πόρταις μας κλεισταῖς καὶ νύχτα καὶ ἡμέρα
 γιὰτ' ἐφοβᾶτο μὴν ἐμπῆ καμμιὰ ἄσπρη περιστέρα.
 Ἐσφάλα τὰ παράθυρα νὰ μὴν ἐβλέπω ἔξω,
 νὰ μὴν γελάσω μὲ καμμιὰ νὰ μὴ τὸ μμάτι παίξω.
 Ἐκάρφωνέ με στὸ χαρτὶ μου τύφλωνε τὸ μμάτι
 κ' ἄφ' τὸ χαρτὶ μ' ἐσήκωνε κ' εὐθὺς εἰς τὸ κρεββάτι.
 Εἶδα πὼς τὰ μπλεξα κακὰ μὲ μιὰν τέτοιαν ἀγάπη
 ποὺ μου ἔλεγε πὼς μ' ἀγαπᾷ καὶ μ' εἶχε σὰν ἀράπη.
 Μὰ τί νὰ κάμω μήτ' αὐτὸ δὲν μου πετ' ὄνομά της
 μήτε τὸ γένος ἤξερα μήτε τὴ φαμιλιά της.
 Ἐπῆγα στὸν πνευματικὸ νὰ μ' ἐξομολογήσῃ
 καὶ τοῦ πατρὸς ἦτο βολετὸν νὰ μου τὴν ἐχωρίσῃ.
 Μὰ κείνος μ' εἶπε: — Τὸ κακὸ τέκνον μ' ὑπόφερέ το
 «ὄς ὁ Θεὸς συνέξενξε θνητὸς μὴ χωρίζετω».
 Ἐμπρός μου ὅμως ὁ Θεὸς ἕνα γιαιτρὸ μου βρέχει
 καὶ μ' ἐρωτᾷ καὶ λέγω του τὸ πὼς τὸ καὶ τὸ τρέχει.
 — Ἀ φίλε, λέγει: «Βάσανο ζωὴ κακὴ κ' ἀθλία,
 ὀλέθριος ὁ σύντροφος κακός! μελαγχολία».
 Λοιπὸν ; «Λοιπὸν χωρίσου την. Ἄς ἔλθ' ἡ εὐθυμία.
 Κρασί, χορός, πανήγυρις βγάλ' ἔξω τὰ βιβλία».
 Αἶ! καλὰ εἶπεν ὁ γιαιτρὸς ὡς τὸ ἔξερεν ὁ φίλος,
 τὴν βγάλλω, μένει, διώχνω την δὲν διώχεται ὁ σκύλος.
 — Σὰν σοῦ καθίς ὁ διάβολος εἰς τὸ λαιμὸν σὰν ψεῖρα
 ἀπὸ τὴν πόρταν τὸν σκορντᾷς κ' ἐμπλαίνει ἀπὸ τὴν θύρα.
 Νῦν ἀγίαση τοῦ Πατέρα μου ἅμα τὸ κοκκαλάκι
 ποὺ ἦτον ἀνθρωπος καλὸς κ' ἀγάπα τὸ κρασάκι.
 Τὴν τσότραν του ἐκρέμασεν εἰς τὸ προσκέφαλό μου
 μὰ μέρα ποὺ κοιμούμωνα κ' εἰς τὸ χασμουρισμὸ μου.
 Ἀξάφνου ἔκαμε σεισμὸν κ' ἐχύθηκεν ἡ τσότρα
 ἀφ' τὸ στεγνὸ μου λάρυγγα στὴν σπλήνα τὴν θυμώτρα.
 Σηκῶνομαι χοροπηδῶ καὶ νὰ ἡ εὐθυμία
 μὲ τὰ καλὰ τὰ δῶρα της ποὺ δίνει ἡ καρδιά.
 Μιὰν γαλανὴν μου ἔδωκε μὲ τῆς πολλαῖς ἀσπράδαῖς.
 — Πῶς τὴν φωνάζουν—... μὲ χίλιας νοστιμάδαῖς.
 Στὰ πλάγια μου τὴν ἔδεσαν παπάδες κ' Εὐαγγέλια,
 χαριτωμένα ζῶ μ' αὐτὴν καὶ μὲ χαραῖς καὶ γέλια.

Η ΤΣΟΤΡΑ ΜΟΥ

Ἐχθὲς ἐγὼ κ' ἢ τσότρα μου γεμάτη ὡς τὸ ράμμα
 κοντὰ στὸ ἥλιοβασίλεμα πηγαίναμεν ἀντάμα.
 Ἦτον μακρὸς ὁ δρόμος μας κ' ὁ ἥλιος κατρακύλα,
 ἐγὼ ἐσυλλογίζουμον κ' ἢ τσότρα δὲν ἐμίλα.
 Ἀξάφνου ἀπὸ πάνω μου ἐφάνη τὸ φεγγάρι
 καὶ μέσ' στὸ δρόμο μου ἔφγγεν ὡσὰν καλὸ φανάρι.
 Ἐκεῖ κακοθυμήθηκεν ἢ τσότρα ἢ κυρία
 (Αἰ! μοναξὰ τὴν ἔφερα παντοῦ τὴν ἁμαρτία).
 —«Σκύψε καὶ φίλα, λέει μου, φίλα μὴ συλλογιέσαι
 τὰ χεῖλη σου στὰ χεῖλη μου κόλλα τα μὴν τηριέσαι»¹.
 Ἐπλάνεσέ με κ' ἄπλωσα τὸ χέρι ἀγάλι ἀγάλι.
 —Ποιὸς ἔμεινεν ἀναίσθητος εἰς εὐμορφιαῖς καὶ κάλλη;
 Τὰ δυὸ μου χέρια ἔβαλα σφικτὰ εἰς τὴν κοιλιὰ της
 κ' ἀκούμπησα τὰ χεῖλη μου στὰ χεῖλη τὰ ἴδικά της.
 Κι' ἐκείνη ὡς ἐγύρισε καὶ τ' ἄνω κάτω βάλλει
 κλί, κλί, κλί, κλί ἀρχένησε νὰ τραγουδᾷ, νὰ ψάλλη.
 Μοῦ ἔφάνη πὼς ἐκάκιωσε καὶ τὸ κλί κλί ἦταν κλάμα
 μὰ κεῖνο ἦτο χάδι της κ' ἐκύλα μὲ τὸ νάμα.
 Ἐφτὰ φορὲς ἐφίλησα τὰ δροσερὰ της χεῖλη
 κ' εἰς τὰς ὀχτὼ μου φάνηκεν ὁ οὐρανὸς σφονδύλι.
 Τῆς ἀστραπαῖς στὰ ἄμματα μου, ἕνα σωρὸν λαντούρα
 καὶ τὰ βουνὰ γυρίζασι τριγύρω μου σὰν σβούρα.
 Φιλὶ ἀκόμη ζήτησα μ' ἄλλαξε τὸν σκοπὸν της,
 ναννί! ναννί! Μ' ἐκοίμησε στὸν δρόμο στὸ πλευρὸν της.

1. Διστάξεις.

ΑΡΧΙΧΡΟΝΙΑ

Μέσ' ἔστην ἐρημιὰ μέσ' ἐτὴ μοναξὰ
 ἦλθ' αἰς Βασιλῆς καὶ ζερβὰ δεξὰ
 λύρα κουνδονίζει μέσ' ἔτη γειτονιά.
 Ὅλοι χαιρετοῦνε τὴν ἀρχιχρονιά
 καὶ πικρὴ ἂν εἶναι μέσ' ἔστην ἐρημιὰ.
 Ἐγὼ ποῖα μέρα ἔξημέρωσε δὲν ἐρωτῶ!
 Δὲν ἔχω εἰς τὸ σπίτι μου μιὰ σταλιὰ πιωτό!
 Για νὰ πιῶ, τὰ πάθη, τοὺς πικροὺς καμοῦς

ν' ἀπαλησμονήσω καὶ τοὺς στεναγμούς,
κάλαντα νὰ λέγω τώρα καὶ ψαλμούς.
Κάτω ᾽στὸ λιμάνι, ᾽στὴν πέρα μεριὰν
ἔπεσε καίτι ἔξω ᾽στὴν στεριάν,
μὲ τὴν σοροκάδα χθὲς τὸ ταχυνὸ
καὶ κρασι φορτίον ἔχει Παριανό,
μαῦρο μυρωδάτο, μπροῦσκο κ' εἶθηνό

Μὴν ἀργοπορῆτε καὶ τρέξετε ὅλοι μὲ μιὰ
γαλόνια νὰ γεμίσετε, πῖθους καὶ σταμνιά.
Πάρετε καὶ τοῦτον τὸν Πρωτοπαπαῶν,
τὸν λεβέντην τοῦτον πάρτε χαραπαῶν,
μὴ χάσομερῶτε πῆτε των νὰ πᾶν.

᾽Επωδὸς

Νά καλὸς μας χρόνος. Βάλετε νὰ πιῶ
μῆνες διψασμένος δὲν κρατοῦμαι πιό.
Βάλτε ᾽στὴν κανάτα βάλετε κρασί.
Κέρασέ μας τώρα κόρη σὺ χρυσῆ
πίνω ᾽στὴν ὑγείᾳ σου καὶ νὰ πιῆς καὶ σύ.

Νά καλαὶς ἡμέραις! νὰ ἀρχιχροιά,
νά ζωὴ διαμάντι. Νά χρυσῆ δουλειά,
ἔξω σὺ φροντίδα λογισμὲ πικρὲ,
ἔξω Δραμοντᾶνα καὶ βοριά ψυχρὲ,
βάλετε νὰ πιοῦμε, κέρανα βρὲ μικρὲ!

᾽Επωδὸς

᾽Εξω τὰ βιβλία κ' οἱ λογαριασμοί,
οἱ κακοὶ χρεῶστες κ' οἱ χολοσκασμοί,
ἔξω γκρίνια φτώχεια καὶ κακομοιριά!
Βάλετε νὰ πιοῦμε, πγῆτε βρὲ παιδιά,
πγῆτε εἰς τοῦ κόσμου ὅλου τὴν ὑγείᾳ.

40

ΤΟ ΠΕΡΙΟΛΙ¹ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΜΟΥ

Τώρα ποὺ κλείν' ὁ ἥλιος κ' ἐδιάγνρε² ἡμέρα
καὶ τὰ λουλούδια χύνουν κρυὸ καὶ δροσερὸ ἀέρα,
βγαίνουν κοπάδια στὴ βοσκή, κοπάδια τὰ πουλάκια
νὰ ξετινάξουν τὰ χρυσᾶ πτερά των στὰ κλαδάκια.
Κι' ἐμεῖς τοῦ Νύφιου³ πέρδικες, τοῦ Πεύκου ἀηδόνια

ἀπὸ τῆ ρίζα τῆς μυρτιάς, ἀπ' τῆς μηλιάς τὰ κλώνια,
εἰς τὴν χαρὰ τοῦ μπάρβα⁴ μας στὸν γάμο τὸν δικό μας,
νὰ τραγουδήσωμ' ἤλθαμε γλυκὰ τὸ βραδυνό μας.

Τάμα εἶχα στὴν χαρὰ σου
καὶ στὰ στεφανώματά σου
κλωνι δάφνης νὰ μασήσω
καὶ νὰ ῥθῶ, νὰ τραγουδήσω,
νὰ παινώ τῆς ἀρεταίς σου,
κόρη καὶ τὶς ἐμορφιαίς σου,
τὴν πολὺ σου φρονιμάδα
μὰ καὶ τὴν σαναομάδα.

Κι' ὅσοι ἤλθαν στὴν χαρὰ μας,
νὰ παινέσουν τὴν γενιά μας.

Τ' Ἀποστολίδη ἐγγονή, τοῦ Λογοθέτη κόρη
ποὺ τὴν ἐκρύβγαν πλάτανοι κ' ἥλιος δὲν τὴν ἐθώρει
μὲ τὴν εὐχὴ τῆς μάννας της ποὺ παίρνει τὰ καλά της,
μὲ τὴν εὐχὴ τῆς μάμμης της ὅπου ἔχει τ' ὄνομά της
ἔγινε νύμφη σήμερα Παρθένη τοῦ Μανώλη
καὶ μὲ χαρὰ τὸ γάμο της κάμνει ἡ χώρα ὅλη.
Κόρη χαρὰ στή μοῖρα σου, χαρὰ στὸ ριζικό σου
ἀπὸ τὴν ἀγάπη τὴν πολλή ποὺ σοῦ ἔχει ὁ πεθερός σου
σὲ φόρτωσε διαμαντικά, χρυσάφι καὶ λοάρι,
γιατὶ σὰν πρωτοκόρη του σ' ἔχει κρυφὸ καμάρι.
Χαίρου γαμπρὲ ποὺ διάλεξε ἡ μοῖρα νὰ σοῦ βάλῃ
χρυσὸ διαμαντοκόλλητο στεφάνι στὸ κεφάλι
καὶ σοῦ ἔδωσε γιὰ σύντροφο κόρη χαριτωμένη
μ' ὅλες τὶς χάρες τοῦ Θεοῦ περίσσια προικισμένη.
Πηγαίνετε στὸν τάφο του τοῦ γέρο Λογοθέτη,
πῆτε του πὼς παντρεύεται ἡ ἐγγονή τ' ἐφέτη⁵,
ἐκεῖνη ποὺ κοκκίνησε τὰ μαῦρα του τὰ χεῖλη
βλογηθήκε μὲ τὸ χρυσὸ τοῦ Κάστρου πετραχήλι.
Ἦθελα νὰ ζῆ ἡ καλομάμμη σου
σήμερα ποὺ γίνονται οἱ γάμοι σου,
κεῖνη ποὺ μικρὴ σὲ νανούριζε
νύμφη τώραδα νὰ σὲ φούμιζε⁷.

1. Παλιὸ Νισύριο δημοτικὸ τραγούδι ποὺ τραγουδιέται καὶ χορεύεται τὴ δευτέρα μέρα τοῦ γάμου (Νισ. Β' τόμος, σελ. 141, ἀρ. 131). Ὁ ποιητὴς ἐπηρεασμένος ἀπόλυτα ἀπὸ τὸ δημοτικὸ αὐτὸ τραγούδι στὴ μορφή καὶ στὸ στίχο συνέθεσε τὸ δικό του περιόλι, ποὺ τραγουδήθηκε, μαζὶ μὲ τὸ δημοτικὸ, ἀπὸ τὶς γυναῖκες ποὺ χόρευαν στοὺς γάμους τῆς κόρης τοῦ Καλλιόπης.

2. Ἐγυρε, ἐβράδιασε.
3. Ὅρεινὴ τοποθεσία τῆς Νισύρου ὅπου ὑπάρχουν πολλές πέτρινες.
4. Θείου.
5. Ἐφέτος.
6. Ἐπαινοῦσε.

41

Ἐσὺ εἶσαι παλληκάρι, ποῦ ἔκονα τὸ ὄνομά σου,
καὶ δὲ σ' ἔξευρα, δὲν εἶδα ὡς ἐδῶ τῇ λεβεντιά σου;
Ὁ καμένος μου ὁ κύρης ὅταν ἤθελ' σὲ προφέρει,
γέμιζε τὸ στόμα λέξι κ' εἰς τὴν γλῶσσα του καρτέρει,
πολλαῖς ὥραις τ' ὄνομά σου
γιατὶ ἔγνώριζεν ἐκεῖνος τὴν ἀνδρείαά καὶ τὰ καλὰ σου.
«Κράσος» σ' ἔξευρεν ἐκεῖνος, ἔζησε μαζί σου χρόνια,
ἐπεράσατε λαγκάδια, ἔξημερώθητε στὰ χιόνια.
Κ' εἰς τὸ κρύο κ' εἰς τὸν κόπον, κ' εἰς τὴ δύσαν καὶ εἰς τὴμ πεῖνα,
μὲ μιὰ μόνου μαλουρίδα, ἔκαμνε μαζί σου δεῖπνα.

Καὶ σὰν ἤβγε ἀράδ' ἀράδα
τοῦ Μιαούλη ἢ ἀρμάδα
στὴν Ἀράπικη φρεγάδα
κ' ἔδινεν ἐκεῖνος ρώμη
στὸ κατάστρομα ἀπάνω
εἰς τῆς Ὑδρας τὰ δερφίνια
αὐτὸς φώναζεν ἀκόμη
«Κράσο δός τωγ καπετάνιο
για ν' ἀνάψουν τὰ καμίνια
καὶ νὰ κάψουν τοὺς Φελλάχους τοὺς στραβοὺς τοὺς Ἀραπάδες,
ποὺ κρεμοῦν τὸν Πατριάρχη, παλουκῶνον Δεσποτάδες.
Καὶ μοῦ σφάξαγ καὶ τὸν πάππου καὶ τὸμ πρόπαππου κ' ἐκεῖνο.
Κράσοδ δός τωγ, καπετάνιο, στὴν ὑγείαν τῶν Ἑλλήνων,
«Κράσοδ δός τωγ καπετάνιο, ποῦφερ' ἀπ' ταῖς Κισήλας».

Καὶ σὺ τότες δὲν ἐμίλας
μὰ τῶμ πῆρωσες τὸ γαῖμα
κι' ἀπὸ πᾶν' ἀπὸ τὸ ρέμα
σκόρπισαν ἀστροπελέκια στῆς φρεγάδας τὰ πλευρὰ
κ' ἐπετοῦσαν τὰ καβούκια στὸν ἀέρα στὰ νερά!
Ἄφ' οὐ εἶδεν τόσα... τόσα...
ἐγελοῦσεγ κ' ἡ ψυχὴ
τοῦ Μεθόδιου τοῦ πάππου ποὺ τοῦ κόψασιν τὴν γλῶσσα
πάνω εἰς τὴμ προσευχή...
Χαῖρε, κράσο μου, λεβέντη ζῆσ' ἂν τύχη καὶ μισήση

ὁ Θεὸς ποτὲ τὸν κόσμον, τὸ ψωμί ὡς τοῦ στερήσει.
Μὰ ἐσὸν νὰ ζῆς καὶ νᾶσαι ποιὸς ἐζῆ καὶ ποιὸς πεθαίνει,
ἕνας φεύγει καὶ κατόπι στὴν ζωὴν ἄλλος ἐμπαίνει.

Σὺ ἐκείνον ὁποῦ βλέπεις
τὸν εὐφραίνεις καὶ τὸν τέρπεις
καὶ τὸν κάμνεις νὰ ξεχάνη
γιὰ μιὰν ὥραν τοὺς καμούς του καὶ τὸ πῶς θὲ ν' ἀποθάνη.

Τύφλαν νᾶχη ἐμπροστά σου
ὁ παληάνθρωπος ἐκείνος πού 'χε κλέψει τ' ὄνομά σου
μ' ἕνα σίγμα πάρα πάνω ὁποῦ ἔβαλε στὴν μέση
κ' ἐρρητόρευεν ν' ἀρέση
εἰς τὴν Σύγκλητον τὴ σκύλα
ποῦ ἐκρέμα σὰν ἐγάπα κ' ἔσφαζεν ὅταν ἐφίλα.

Δὲ φοβεῖται νερολόγους, ἐγκλητήρια δὲν τρομάζει,
λίμνη πάνω ἄμ πέση πάλι ὄψιδ δὲν ἀλλάζει,
πάντα ἔχει τὴν ἀνδρεία του,
ἔχει καὶ τὴν νοστιμιὰν του.

Καῦμένε μου γανίτη καὶ νὰ ἦτον νὰ φαρδύνης,
νὰ μακρόνης, νὰ βαθύνης, μία θάλασσα νὰ γίνης.
'Εγενοῦμουμ καπετάνος στογ' ἰγιαλό σου νὰ κατέβω
εἰς τὴν πλάτησ σου ἄπάνω μὲ χαρὰν νὰ ταξιδεῶ
καὶ τὸ κάθε σου τὸ κῦμα
νὰ τὸ ρούφου, στὴν κοιλιὰμ μου νὰ τοῦ ἄνοιγα τὸ μνηῆμα,
τί καλὸμ πού 'θελεν εἶναι νὰ μὴλ λέγη κανεὶς «νάτος!
ἔτελείωσεν, ἐφάνη τοῦ γανίτη σου ὁ πάτος».

Τί καλὸμ πού 'θελεν εἶναι
Νὰ μὴλ λέγη τὸ πουλί μου ἀπ' ὀλίγ' ὀλίγο πίνε.

'Αμπέλια κρεφταὶς μου,
λινοὶ μου δοχειὰ μου,
ἀγκλοῦπαις, ἀγκλιαὶς μου,
διούρια, ἀγγειὰ μου
στὸν νοῦμ μου σᾶς βάλλω
καὶ σᾶς χαιρετῶ
γιὰ σᾶς αὐτὰ ψάλλω
κ' εἰς νέφη πετῶ

καὶ μέλω τὸν ὕμνον τὸν τριαδικόν,
Λιτὴν καὶ τοὺς Αἴνους καὶ Χερουβικόν.
Μ' ἂν τύχη κι' ἀκούση αὐταὶς τις παπᾶς
κι' ἀνάθεμα 'βγάλη ὅτ' εἴμ' ἀσεβής,

διότι δὲλ λέγουν αὐτὰ εὐλαβεῖς
τῆν κούτραν νὰ σπάση αὐτοῦ χαραπᾶς.

42

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΥΚΟΥΖΙΝΑΝ

1

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψιν
τὴν λευκὴν καὶ διαυγῆ.
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψιν
τ' ἀγκλουπιοῦ πὸν σὲ ἀντλεῖ.

2

(ἐπωδὴ)

Ἄπ' τὰ στέμφυλα βγαλμένη
πὸν στραγγίζουσι τὸ κρασί,
Χαῖρε, Χαῖρε δοξασμένη
Κουκουζίνα μου χρυσῆ.

3

Ἐλευρές μας καὶ ὡς νὰ ἐλείφθη
ἀπ' ταῖς στέρναις τὸ νερὸν
ἔλειψες καὶ ὡς νὰ ἴσπερσθῆ
καὶ τὸ γάλα τὸ μωρὸν!

4

Δυστοχῆς παρηγορία
εἶχαν μείνει τὰ νερὰ
κ' ἔλειπεν ἡ Εὐθυμία
κ' ἐκοιμάτο ἡ Χαρά.

5

Κ' εἶχαμ' ὄλοι νὰ μπροκάμη,
μιὰ λαχτάρα ὁ Τρυγητής
γιὰ νὰ μπῆ ξανθὸ ποτάμι
στοὺς γανίταις τῆς κροφτῆς.

6

Κ' ἐκεῖ ἴφρα νὰ καπνίξῃ
ὁ φανόφτης φανερά
καὶ ὁ λουλάς νὰ ξεδακρῶξῃ
καὶ μᾶς ἴπῃρεν ἡ χαρά.

7

Καὶ πηδᾶς ἀγάλι ἀγάλι
ἀπὸ μέσα ἀφ' τὴν φωτιὰν
ὡς Παλλὰς ἀπ' τὸ κεφάλι
τοῦ Διὸς μὲ μπαλταδιάν.

8

Καὶ σ' ἐδέχθημεν μὲ σέβας,
μετὰ πόθου καὶ τιμῶν
καὶ φαιδρότητα στας φλέβας
Σὺ μετήγγισας ἡμῶν.

9

Θρηγεῖ ἐκεῖνος πὼς δὲν βρέχει,
κλαίει αὐτὸς διὰ νερὸν,
δι' ἐμὲ ὅταν δὲν τρέχῃ
ὁ λουλάς εἰν' φοβερόν.

10

Μακαρίζομέν σε πάντες
ναοὶ σου εἰν' Καζαναριά,
οἱ γανίτες ἀνδριάντες,
θυμιατὸς σου ἡ ἀγκλιά.

11

Χαῖρε, χαῖρε τῶν πνευμάτων
κουκουζίνα, τὸ ἀγνόν,
Χαῖρε σὺ τῶν ὀνομάτων
τὸ οἰκεῖον καὶ σεμνόν.

12

Μὲς στήν στάμναν κατοικοῦσες
ἤσυχῃ, σιωπηλῇ
κ' ἐραστὰς ἐκαρτεροῦσες
νὰ σοῦ ποῦν «Δὸς μας φιλή».

13

Ἄργησ' νὰ κατασταλάσῃ

τοῦ Ἀυγοῦστου τὸ κρασί
καὶ ὁ καθεὶς ἤθελε σκάσει
ἂν δὲν ἦσο σύ, χρυσοῦ.

14

Ἐγεννήθης διαβάσα
διὰ μέσον τοῦ πυρὸς
καὶ γενναία καταστάσα
πανταχοῦ εἶσαι ἔμπρός.

15

Ρόμι, Μπρόντι καὶ Τζεγέβρα,
Ἀπισένθ, Ὀλδομ καὶ Κορνιὰ
εἶναι ἔκδοσις δευτέρα,
ἔσὸν ἔχεις τὰ πρωτεία.

16

Εἶσαι πνεῦμα καὶ φωτίζεις
τοὺς θερμοὺς σου λατρευτάς.
Βασιλεῖς τοὺς ἐνθρονίζεις
καὶ σοφοὺς τοὺς καθιστάς.

17

Τοὺς ἀνάδρους ἐμψυχώνεις,
ἐξεγείρεις τοὺς κωθροὺς.
Ποταποὺς εἰθὺς ὑψώνεις,

ἀνασταίνεις καὶ νεκρούς.

18

Κι' ἂν κατάχρησῃ μεγάλην
κάμη λάτρης σ' εὐαγῆς
τοῦ κτυπᾶς εἰς τὴν κεφάλην
καὶ ξαπλώνει καταγῆς.

19

Εἶναι ἡ δόξα σου μεγάλη
σὲ ἀγκλοῦπι καὶ κοκκί
ἀλλὰ τὰ πολλὰ σου εἶν' κάλλη
σὲ στενόλαιμον φλασσί.

20

Εὐλογεῖς καὶ θεραπεύεις
τοὺς πολλοὺς μας τοὺς καῦμοὺς
καὶ τὰ πάθη μας γιατρεύεις
καὶ τοὺς ἀναστεναγμοὺς.

21

Χαῖρε, Χαῖρε τῶν πνευμάτων
Κουκουζίνα τὸ ἀγρόν.
Χαῖρε σὺ τῶν ὀνομάτων
τὸ οἰκειῖον καὶ σεμνόν.

43

ΕΙΣ ΨΥΛΛΟΝ

Βρὲ φύλλο κατεργάρη
τί ἤθελες ἐχθὲς τὸ βράδυ
μέσ' τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι
στῆς ἀγάπης μου τὰ στήθη
μέσ' στὸ στρώμα πὸν κοιμήθη
κ' ἐπορπάτας κ' ἐπηδοῦσες
κ' ἐτσιμποῦσες κ' ἐδαγκοῦσες;
Θὰ σοῦ βάλω χαλιναρί,
θὰ σὲ δέσω ἀφ' τὸ ποδάρι
νὰ σὲ πάρω στὸν Καδῆ
θὰ σὲ βάλω μέσ' στὸ γδί¹.

Μετανοιώνεις; Δὲν πιστεύω.

Δὲν τὸ ξέρεις πὼς θυμώνω;
δὲν τὸ ξέρεις πὼς μαλώνω
σὰν ἰδῶ μέσ' σταῖς ἀσπράδαῖς
τῆς κυρᾶς μου μελανάδαῖς
ποὺ φοβοῦμαι μὴν ἐγγίσαν
δόλια χεῖλη κ' ἐφιλήσαν
τὴν εἰκόνα πὸν λατρεύω;
Δὲν τὸ ξέρεις πὼς ζουλεύω;
Νὰ σὲ σάξω² χορευτῆ
δαγκανιάρη πιδηχτή!

Τώρα κλαῖς γιὰ νὰ σ' ἀφήσω;

1. Γουδί.

2. Διορθώνω.

φεύγεις, φεύγεις σκύλε πάλι,
πλήν κι' ἄν φεύγῃς γνῶσιν βάλει
γιατι ἄν σε ξαναπιάσω
ξέρε πῶς θὰ σε δαμάσω
κ' εἰς τὸ νύχι θὰ σ' ἀπλώσω,

νὰ σε σκάσω, νὰ σε λειώσω
κ' εἰς τὴν σούβλαν θὰ σε ψήσω
διὰ νὰ σε σωφρονήσω,
νὰ σε μάθω νὰ φιλᾶς,
νὰ τσιμπᾶς, νὰ πιπιλᾶς.

44

ΕΙΣ ΜΥΙΑΝ

Μωρὴ μνῖα συγκαμένη,
σουβλομύτα διαστρεμμένη
τί γυρίζεις
καὶ βουίζεις,
δὲν γκρεμίζεσ' ἀπὸ 'κεῖ,
δὲν ἀφίνεις τὸ λιγρό μου
ποῦ 'ξαπλώθη στὸ πλευρό μου
μὸν τὸ 'γγίζεις
τὸ σουβλίζεις
μέσ' στὸν ὕπνο τὸ γλυκύ;
Τῆς ἀγάπης μου τὰ μέλη
θαρρεῖς κ' εἶναι πιάτο μέλι
ἢ κοντάλα
μὲ τὸ γάλα
μέσ' στὴν κέλλαν τοῦ βοσκοῦ;
'Οξω! μνῖα, πάστρα, λέρα.
Νὰ οοῦ νά! σοῦ κάμνω ἀγέρα
πέτα πέτα
πάστρενγέ τα
φῦγε ἄλλοῦ τσιμπλιαρεσκοῦ.
Φῦγε μνῖα, πάρε δρόμο
θὰ φωνάζω τὸ Κονόμο
ὄπου ξέρει
ὄπου σ' εὔρει
νὰ σ' ἀρπάχῃ στὸ φτερό!
Αἶ καῦμένη ἄν σε περάση
εἰς τὸ χέρι θὰ σε σάση,
θὰ σοῦ βάλῃ
τὸ κεφάλι
σὲ λιοτριδί φοβερό
κ' εἰς τὴν πλάντρα σὰν σε θέκῃ

τρίψε ἀπ' ἐδῶ, τρίψε ἀπ' ἐκεῖ
 θὰ σοῦ βγάλη
 γάλι ἀγάλι.
 Καὶ σὰν κόψη τὰ φτερά σου
 ὕστερα μὲ τ' ἄλειμμά σου
 θὰ λιγδώσῃ
 καὶ θὰ κλώσῃ
 τὸ μουστάκι σὰν χυλό.

45

Η ΡΕΚΛΑΜΑΙΣ

Μίαν ρεκλάμαν διάβασα ποτὲ στίχον πρὸς στίχον
 ποὺ τὴν ἐπαλουκώσανε ἀπάνω σ' ἓνα τοῖχον
 καὶ τῶν θνητῶν ἐθαύμασα τὸν μέγαν εὐεργέτην
 τῆς παρακειῆς τὸν σοφὸν καὶ θεῖον ἐφευρέτην.

Ὑδροθεραπευτήριον
 παθῶν ἀλεξιτήριον
 πι-πι-ταῦ-λίδου.
 Μαχαωνίδου
 ποὺ καλεῖται Ἱπποκράτης.
 Νὰ τὸ μάθῃ πᾶς πελάτης
 ποὺ θεραπεύει τοὺς νεφρούς,
 κηέλαν καὶ ψώραν καὶ λεπρούς
 καὶ ἰατρνεύει τὰ πλευρά
 κι' ὅλα τὰ μέλη τὰ νεκρά,
 κρωώματα, ρευματισμοὺς
 καὶ γυναικῶν ὕστερισμοὺς
 καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ στήθη
 καὶ τῶν ἐλμίνθων τὰ πλήθη
 καὶ τῶν σπλάγχχνων τὰς παθήσεις
 καὶ τὰ ἔντερα ἐπίσης.
 Τὴν σπονδυλικὴν τὴν στήλην
 καὶ τὸ ρῆγμα καὶ τὴν κήλην,
 ἔσωχάδες κ' ἐξωχάδες
 καὶ χελώνια καὶ χοιράδες
 τὰς σπασμένας τὰς παγίδας

κι' ὅλας τὰς αἰμορροΐδας,
 ὅλα ὅλα ὑγιαίνει
 τὰ νοσήματα ἐν γένει.
 Θεραπεύει καὶ ταῖς στεῖραις
 καὶ ταῖς στρηνιασμέναις χήραις
 καὶ τὸ στραβηλὸν τὸ στόμα
 καὶ τὰ σάπια δόντι' ἀκόμα
 καὶ τὰ ὄμματα καὶ τὴν μύτη,
 ὅταν γίνῃ κολοκόθι
 καὶ τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια,
 ὅσα ἔχουν ὀκταπόδια.
 Τοὺς χρονίους τοὺς κατάρρους
 καὶ τοὺς ἀσθενεῖς γαδάρους
 καὶ τὴν ἄσχημην τὴν μούρη,
 καὶ τὴν ράχιγν τοῦ καμπούρη.
 Τὴν κοιλίαν ποὺ βορβορίζει
 καὶ τὸν πίσω ποὺ μονοκρίζει
 καὶ βρονταῖς ἀνευ ἀδείας,
 πέμπει μετὰ δυσωδίας.
 Προσέτι εἴν' ἀνήσυμον
 τὸ κτυπητὸν τὸ πλύσιμον.

Περισεύει δὲ τὴν τρέλλαν ἐπειδὴ καὶ πρέπει τώρα
 εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις, πολλοὺς νὰ ἔχη πᾶσα χώρα,
 γιὰ νὰ κάμνῃς ὅ,τι θέλεις, γιὰ νὰ λέγῃς ὅ,τι τόχει,

φθάνει μόνον με ρεκλάμαις νὰ γεμίζουσιν οἱ τοῖχοι.
Δόξα κ' ἔπαινον ζηλώσας, ἔτυχε ν' ἀποφασίσω
καὶ ἐγὼ λοιπὸν σπουδαῖον Ἴδρυμα νὰ καθιδρῶσω
καὶ ἰδοὺ ὑμῖν συνάμα κ' ἡ δική μου ἡ ρεκλάμα.

Σπουδαῖον φροντιστήριον

Ρακοῦγιαστήριον. Γάμμα Γιαννίδου

Ἐορθολογίδου

ποῦ καλεῖται («Ὁ Ἄριων,
Λυριστῆς καὶ Σβιγγαρίων»)
Ποῦ θερμαίνει τὸ κεφάλι
χωρὶς φούρνου καὶ μαγγάλι
κ' αἴφνης γίνεται ὁ νάνος,
Βαγιαζήτ καὶ Ταμερλάνος.
Κ' εἰς ὀλίγας μόνον ὥρας
κατακτᾷ ὅλας τὰς χώρας
καὶ φιλονεικεῖ ἐξ ἴσου,
ὁ γυμνὸς μετὰ τοῦ Κροίσου.
Ποῦ μὲ ἓνα μόνον νεῦμα,
κατεβάζει τ' ἅγιον Πνεῦμα
καὶ ριχὸς ματαιολόγους
δεινὸς κάμνει θεολόγους.
Τοὺς κωφοὺς καὶ τοὺς ἀλάλους,
ρήτορας καὶ διδασκάλους
καὶ γεναίους τοὺς δειλοὺς
καὶ πυγμάχους τοὺς κουλοὺς,
τοὺς χωλοὺς εἰς τοὺς ἀγῶνας
τοῦ σταδίου ἠγεμόνας.
Βουφορβὸς καὶ ὀνηλάτας,
πολεμάρχους στρατηλάτας
καὶ τοὺς ἐπιληπτικὸς
ἐμβριθεῖς πολιτικὸς,
ψευδομάντεις τε καὶ μάγους
διπλωμάτας λαοφάγους
καὶ τῶν ἐθνῶν διορθωτὰς
τοῦ Ἰησοῦ τοὺς οἰανρωτὰς.

Αἰμοβόρους καρμανιόλους,
χωρὶς κέρατα διαβόλους.
Τυμβωρῦχους λωποδύτας,
Ἐυρωπαϊοὺς Τραπεζίτας.
Χήναις, πάπιας, γερανοῦς
Ταξιάρχας Γερμανοὺς
γιὰ νὰ σύρουσι τὸν κοῦρνον
εἰς τὸν κάμπου μὲ βαροῦλκον.
Ποῦ γιαιτρεύει τοὺς δετόρους,
τοὺς ριχὸς διοπτροφόρους,
τῆς κοινωνίας τοὺς σαπρὸς
τοὺς τσαρλατάνους ἰατροὺς
καὶ τοὺς ὑδροθεραπευτὰς
ματαίων τίτλων θηρευτὰς.
Κι' ὄσους μὲ λόγι' ἀβάσιμα,
ἀρπάζουσι παράσημα.
Ποῦ θεραπεύει ταῖς πληγαῖς
ὅπου γεννοῦσ' ἡ συλλογαῖς
κ' ὅλα τῆς καρδιᾶς τὰ πάθη
θέτει κάτ' ἀπὸ τῆ ψάθη.
Στεναγμοὺς, καμοὺς καὶ πόνοους
περασμένους καλοὺς χρόνοους.
—Ἦ μνηριανάθεμά τους
Καϊάφαις καὶ Πιλάτους—
Ποῦ οὐ κάμνει νὰ ξεχνᾷς
καὶ τὴν φτώχειαν ποῦ περνᾷς
καὶ τὰ περασμένα νιάτα
βρίσκεις μέσα στὴν κανάτα.

Προσέτι εἶναι χρήσιμον καὶ τῆς τρυγιάς τὸ χρῆσιμον
ὥστε μέραν μεσημέρι νὰ γενῆς μιὰ καμουζέλλα
καὶ εὐθὺς νὰ σοῦ κολλήσῃ ἀποκριάτικη μιὰ τρέλλα
μὲ κατάκλειστα τὰ ἄμματα νὰ ζητῆς τὸ ἄτομόν σου
σὲ Βενέτικον καθρέπτην τὸν κακὸν καὶ τὸν ψυχρὸν σου.

ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΜΟΥ

Ἄμ' ποῦσι γιὰ νὰ πανδρευθῶ νὰ πάρω μιὰν ἢ ἄλλην
 δὲν ἔχω ἄλλο τέτοιο σκοπό, ἐγὼ δὲν θέλω ζάλην.
 Θέλω νὰ εἶμαι καὶ νὰ ζῶ ἐλεύθερος γιὰ πάντα,
 νὰ μὴν ἀκούω γυναικὸς ποτὲ «γιατὶ καὶ γιάντα»¹.
 Γιὰ σκάφην νὰ μὴν ἐρωτῶ, γιὰ πάγκον καὶ ἀρμάρι
 τίνος ἀλεῦρ' εἶναι φθηνὸν καὶ ποιὸς πουλᾷ χανγιὰρι.
 Νὰ θέλουν τὰ παιδιὰ, βρακιὰ οἱ δουλευτάδες,
 νὰ παίξῃ πάπαν² ἢ κυρὰ κ' ἢ κόρη τὶς σαμάδες
 καὶ νὰ μοῦ λέῃ ἢ κυρὰ καὶ «ἢ κάμε μου φουστάνι
 μεταξωτὸν τῆμ Πασχαλιὰ ἢ ἄλλος μου τὸ κάμνει».
 Κι' ἂν ἀκουστῇ στόμ ποταμὸν χορὸς, βιολὶ ἂμ παίξῃ
 ἀτός μου σὰμ πεινομαχῶ νὰ στρώω τὸ τραπέζι.
 Κάλλιον νὰ εἶμαι μοναχὸς, μονάχος νὰ πλαγιάζω
 καὶ τίποτε νὰ μὴμ μετρῶ καὶ νὰ μὴ λογαριάζω.
 Νὰ ξημερώνωμαι χωρὶς στὸ πλάϊ μου γυναίκα.
 Ἐφτὰ νὰ πέσω πιθαμαῖς καὶ νὰ ξυπνήσω δέκα.
 Φαρδὸν πλατὸν τὸ στρώμα μου νὰ εἶν' ὄλο δικό μου,
 νὰ μὴν ἐγγίξῃ ἄγκωνας σκληρὸς εἰς τὸ πλευρό μου.
 Στῆ ζέστην τοῦ καλοκαιριοῦ, νὰ ἔχ' ἀνοικτὰ τὰ σκέλη,
 νὰ εἶναι ὄλ' ἀσκέπαστα κ' ἐμὲ νὰ μὴμ μὲ μέλη.
 Καὶ τὸ χειμῶνα τὸ βαρὸν πάλι ποὺ θὰ κρυώνω
 ἴποκάτ' ἀπὸ τὸ πάπλωμα μονάχος νὰ ζαρώνω.
 Τὰ γόνατά μου στὴν κοιλία νὰ φέρνω διπλωμένα
 νὰ ἔχω καὶ πόδια καὶ κορφή σφικτὰ κουκουλωμένα.
 Ν' ἀφίνω τὸν ἀνέμολον³ ὀρθάνοικτο στὸ σκοτός
 καὶ νὰ βροντᾷ σιγὰ, σιγὰ νὰ μὴν ἐβγαίνει κρότος.
 Νὰ βγάλ' ἀντάραις, καταχνιαῖς καὶ σύννεφο τ' Ἀκώλου⁴,
 ἀπὸ βραδὸν ὡς τὸ πορνὸ νὰ μὴ σχολᾷ καθόλου.
 Ὡς βγαίν' ἢ ἄχνη τ' ἀπυριοῦ⁵ στὴ ράχη τοῦ Διαβάτη
 νὰ χύνεται τ' ἀνεμολοῦ ἢ ζέστη στὸ κρεββάτι
 καὶ νὰ ξυπνῶ ἀξένοιαστος χωρὶς καμμιὰ φροντίδα,

1. Γιατί.

2. Τύπτι.

3. Καπνοδόχος τοῦ τζακιοῦ, ἐδῶ ὅμως ἔννοεῖ ἄλλο.

4. Λαϊκὴ ὀνομασία τοῦ Ἑφαιστείου τῆς Νισύρου.

5. Θειάφι.

6. Τὸ ὑψηλότερο βουνὸ τῆς Νισύρου.

χωρίς θηλειάν εις τὸ λαιμό, στὸ πόδι ἀλυσίδα.
Μακρονὰ λοιπὸν ἀπὸ ἐμὲ μαζὶ μὲ τὰ καλὰ της.
Γυναίκα. Ὅξω τὰ καλὰ, ὄξω τὰ βάσανά της.
Γυναίκα' ἄς παρ' ὅποιος ζητᾶ, ἄς πάρη ὅποιος θέλει
ἐμὲ καὶ ὄλαις ἂν χαθοῦν διόλου δὲ μὲ μέλει.

Αὐγ. ἀρ. 367

47

Τ Ω Γ ...

- Γεώργ. Καίομαι καὶ μαραίνομαι καὶ σὸν δὲ μὲ λυπᾶσαι.
Λογοθ. Τί ἔπαθες, Γιωργάκι μου; Εἰς τί παραπονεῖσαι;
Γ. Εἶναι πικρὸς ὁ βίός μου καὶ θλιβερὸς καμπόσσον.
Α. Καὶ τί εἶναι τὸ πάθος σου ὅπου σὲ σφίγγει τόσον;
Γ. Τὸ περιστέρι στῆ φωλιά κοιμᾶται μὲ τὸ ταίρι.
Α. Πολὺ ἐμόχθησεν αὐτὸ στὴν κοίτην νὰ τὸ φέρη.
Γ. Κ' ἐγὼ κοιμοῦμαι μοναχὸς χειμῶνα καλοκαίρι.
Α. Μὲ τὴν ἀμέλειαν αὐτὴν δὲν τὸ περνᾷς στὸ χέρι.
Γ. Καὶ τί νὰ κάμω τὸ λοιπόν;
Α. Ν' ἀνάψης τὸ φανάρι,
νὰ στολισθῆς καὶ κόκκινο νὰ τυλιχθῆς ζωνάρι...
Γ. Καὶ μὲ αὐτό, θὰ εὐρεθῆ καμμία νὰ σὲ πάρη;
Α. Νὰ στρίψης τὸ μουστάκι σου, νὰ κάτσης τὸ μπαζάρι...
Γ. Σὰν μπακαλιάρος τὸ λοιπὸν θὰ ἔμπω στὸ καντάρι;
Α. Κ' ἐγὼ Μπαλοῦρδος¹, θὰ ἐλθῶ ἀφοῦ μ' εἰδοποιήσης...
Γ. Ὅποτεν θὰ ἐτοιμασθῶ νὰ μὲ δημοπρατήσης;
Α. Γαμπρὸς καλός! καλὸς γαμπρός!
Γ. Νὰ μὴ ξεκουφαθοῦσι
οἱ μαῦροι οἱ μηχανικοὶ προτοῦ ξεκουτσαθοῦσι;
Α. Σιώπησε! καλὸς γαμπρός! ἀφοῦ βροντοφωνάξω...
Γ. Μὲ τῆς βρονταῖς σου πέφτει, λές, καμμία νὰ τὴν ἀρπάξω;
Α. Καὶ νύμφαις καὶ νυμφάρια σωρὸς θὰ συναχθοῦσι.
Γ. Καὶ θὰ μὲ κάμουν γιάνουμα εὐθὺς ὡς μὲ ἰδοῦσι.
Αἶ, τί χαρά!
Α. Μὰ μόνη μιὰ μονάχη σοῦ τυχαίνει.
Γ. Νὰ εἶναι ἄσπρη καὶ παχειὰ καὶ νᾶναι χαϊδεμένη
μὲ πολλὴν προίκα...
Α. Καὶ σεμνὴ καὶ ὄχι ἀσβεστωμένη,

1. Δημόσιος κήρυξ τῶν Συμαίων.

νὰ κλώθη τὰ ἀδράκτι της, νὰ διάζεται νὰ φαίνη...

Γ. Καὶ νὰ μιλήῃ Φραντζέζικα...

Α. Νῶ ἀλέθη, νὰ ζυμώνη.

Γ. Νὰ ἔξεύρη φράγκικους χορούς...

Α. Νὰ ἔξεύρη νὰ μπαλώνη...

Γ. Νὰ λούνεται κολώνιαν, νὰ τὴν ἀσπρίζῃ ἢ πούδρα...

Α. Νὰ ἔχη ἀκατέργαστα καὶ φυσικὰ τὰ μοῦτρα

(ὀργίζεται καὶ κτυπᾷ τὸν πόδα βροντωδῶς ἐπὶ τῆς γῆς)

Νὰ λάμπη εἰς τὸ πρόσωπον ἀγνή ἢ ἀθωότης

εἰς σύζυγον ποῦ χρεωστεῖ νὰ ἔχη ὁ νησιώτης.

Γ. Καὶ νὰ μὲ λέγη καὶ Μουσχιούν, νὰ ἴντύνεται μοδάτα...

Α. (γελῶν)

Νὰ σφογγαρίζη, νὰ σκουπᾷ, νὰ πλύνη καὶ τὰ πιάτα.

(σοβαρῶς)

Διὰ νὰ λέγῃς στὴν ζωὴν πὼς ἔχεις σύντροφόν σου
καὶ δὲν κοιμᾶται ὄχεντρα καὶ φίδι στὸ πλευρόν σου.

Νὰ μὴ ρωτᾷς κι' ὁ ἄχαρος Σεκουνδος μέχρι τίνοσ
μᾶς λέγει τὴν ἀλήθειαν ἢ φλαραεῖ κ' ἐκεῖνος.

15 Μαρτίου 198

48

Ο Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ο Σ

Μικρὸν ἤμωνα πουλάκι καὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ πουλάκια
ἐπετοῦσα μέσ' στὰ δάση, εἰς τὰ δένδρα στὰ κλαδάκια.

Ἔλα ἦταν τὰ πουλάκια δυὸ καὶ δυὸ ζευγαρωμένα
καὶ σιγὰ σιγὰ ὁ πόθος αὐτὸς ἦλθε κ' εἰς ἐμένα.

Στὴν φωλιὰν τὸ περιστέρι ἐκοιμᾶτο μὲ τὸ ταίρι
καὶ ἐγὼ κείτουμον μονάχος καὶ χειμῶν' καὶ καλοκαίρι.

Τὸ τρυγόνι ἀκολουθοῦσε τὸ πολὺ πιστόν του ταίρι
ἐπειδὴ τὸν χωρισμόν του τὸν πικρὸν δὲν ὑποφέρει.

Καὶ τὰ χελιδόνια ἀκόμα ἤρχοντο ζευγαρωμένα
ἀφ' τὴν Ἀραπιὰν κ' ἐκεῖνα μὲ τὸ ταίρι του καθένα.

Ἐγὼ μόνον καὶ μονάχον ἔμενα μέσ' στὴν φωλιά μου
καὶ τῆς μοναξιάς τὴν πίκραν εἶπα μόνον ἔστὴν μαμά μου.

Μὰ αὐτὴ μοῦ ἔπε δυὸ λόγια ποῦ ἀκόμη μὲ πληγῶνον:

—«Μικρὸν, εἶπε, εἶσ' ἀκόμη τὰ μικρὰ δὲν ζευγαρώνουν».

Ἔστρεψα στραβὰ τὰ μοῦτρα, γιατί μοῦ ἔλθε νὰ θυμώσω
κ' ἐπερίμενα καμπόσα χρόνια γιὰ νὰ μεγαλώσω.

Ἔλα ὅλα τὰ πουλάκια μὲ τὰ ταίρια τὰ δικά των

τό 'να ἀντίκρ' εἰς τὸ ἄλλο, ἔφαλλον τὸν ἔρωτά των.
 "Ἦθελα κ' ἐγὼ νὰ ψάλλω μ' ἀπὸ ποῦ νὰ πρωταρχίσω;
 Χωρὶς ἔρωτα κ' ἀγάπην, πῶς μπορῶ νὰ τραγουδήσω;
 Τέλος πάντων τὸ κορδίξω: Ἄμάν, ἄμαν, τράλα, λάλα,
 μ' αὐτὸ φαίνεται πὼς ὅτι ἔβγαυε μὲ τὴν κουτάλα.
 Τὸν σκοποὺν ἀλλάζω τότε: Νάνα, νίνα, νίνα, νίνα,
 κι' αὐτὰ τὰ ἔχαν οἱ ψαλτάδες ἔστα Χερουβικά παρμένε.
 μὲ τὸ ντέρδε¹ εἰς τὸν νοῦν μου γιὰ τὸ ντέρδε μ' εἶχε φέρει
 σύμφωνον ἕνα τραγούδι, ταίρι, ταίρι, ταίρι, ταίρι, ταίρι
 κ' εἰς τὴν φλόγα τῆς καρδιάς μου καὶ δροσιὰ καὶ κρουνέρι
 αὐτὸ ἔχυνε μονάχα, ταίρι, ταίρι, ταίρι, ταίρι.
 Καὶ ἀγῆν, πρωῖ καὶ βράδν, δειλινοὺν καὶ μεσημέρι
 αὐτὸ ἔφαλλε μονάχο, ταίρι, ταίρι, ταίρι, ταίρι.
 Αὐτὸ μέσα ἔστην φωλιά μου καὶ χειμῶν' καὶ καλοκαίρι,
 ἕως οὔ νὰ μεγαλώσω, ταίρι, ταίρι, ταίρι, ταίρι.
 Τώρα εἶμαι κοτζὰ ποῦλος κι' ὁ καῦμός αὐτός μὲ δέρει
 καὶ φωνάζω τῆς μαμάς μου, ταίρι, ταίρι, ταίρι, ταίρι.
 Μὰ αὐτὴ δὲν μοῦ τ' ἀκούει, κι' ἀφ' οὔ ἦλθ' ἡ Προφωνή
 καὶ δὲν ἦβγε μιὰ φωνή...
 ἀπὸ τὸν πολὺν καμὸν μου, ναστενάζω καὶ γογγύζω,
 καλαντάρια συναθροίζω
 κ' ἐπειδὴ γλυκὰ σταφύλια δὲν μοῦ πέφτον μὲς ἔστο στόμα,
 λέγω: ἀγουρά ἔν' ἀκόμα.

49

- A. ὦχ! βάχ! χάμ, χόμ, πολὺ κακὰ εἶναι τὰ γηρατεῖα·
 χάνει εἰς τὴν συνέλευσιν ὁ γέρος τὰ πρωτεῖα,
 κι' ἂν πῆ ποτὲ καὶ τίποτε, ὅσον ὀρθὸν κι' ἂν εἶναι,
 τοῦ λέγει ὁ Σαλάμαντρος: «σιῶπα! βουβὸς μεῖνε!»
 Μ' ἂν ἀνεβαίν' ἀνήφορον καὶ νὰ λαιφάσση κι' ὄλα,
 εἶναι διαβόλου βάσανο, τὸ πιὸ μεγάλ' ἀπ' ὄλα.
 Ὅμως θαρρῶ πὼς ἔπερασα τοῦ Οὐρανοῦ τὸ τρίτον
 καὶ πλέον τὸ ταξίδι μου ἕως ἐδῶ θὰ ἦτον.
- B. Ποιός εἶσαι σύ;
 A. Ποιός εἶμ' ἐγώ! Ἐσὸν νὰ πῆς ποιός εἶσαι·
 πλὴν διατὶ ἐκπλήττεσαι; θαυμάζεις ἢ φοβεῖσαι;
 B. Ποιός εἶσαι βρέ;

1. Ντέρδε=πάθος.

- A. *Εὐγένεια! Ποιός· νά· ἄνθρωπος εἶμαι
καὶ οὕτω ἢ ἀνθρώπινος φωνὴ ἀποκαλεῖ με.
Δὲν εἶν' ἐδῶ ὁ Οὐρανὸς καὶ τοῦ Θεοῦ ὁ θρόνος;*
- B. *Εἶναι ἐδῶ· μὰ δὲν μοῦ λὲς πῶς ἤρθες ἐδῶ μόνος;*
- A. *Πῶς; μὲ τοὺς πόδας· ἤθελες καὶ σὺντροφον νὰ ἔχω,
τὸ ἀχανὲς διάστημα μ' αὐτὸν νὰ διατρέχω,
νὰ ἔχω κι' ἄλλο βάσανον, ἐὰν ἐν συντυχίᾳ
εἶν' ἀκριβὰ τὰ ἔξοδα ἐδῶ στὰ πανδοχεῖα;*
- B. *Σὺντροφον, ὄχι· ἀλλ' ἐδῶ, μικρός, εἴτε μεγάλος,
ὡς τώρα ὅστις ἤρχετο, αὐτὸν ἔφερεν ἄλλος.
Μὲ ποῖον μέσον ἤλθες σύ;*
- A. *Διὰ μιᾶς γεφύρας.
Ποῦ ἤβγε' ἀπ' Ἀμερικανοῦ, τοῦ Ἔδισων τὰς χεῖρας,
καὶ ὅπου θέλει ἠμπορεῖ τις τώρα νὰ σαλτάρῃ
καὶ συχνοταξιδεύουσι κ' εἰς τὸν Πλανήτην Ἀρη.*
- B. *Ἔωστ' εἶσαι κάτοικος τῆς Γῆς.*
- A. *Αὐτῆς ἐγὼ βεβαίως.*
- B. *Οἱ διαβόλ' Ἀμερικανοί! θὰ προσπαθοῦσιν ἕως
νὰ φέρον καὶ τὰ θωρηκτὰ στήν Αὐτοκρατορίαν
τοῦ Οὐρανοῦ, νὰ κάμωσι κ' ἐδῶ Δημοκρατίαν.*
- A. *Τώρα λοιπὸν ποῦ ἔμοθες τίς ὦν ἐγὼ τυγχάνω,
δὲν θὰ μοῦ πῆς τώρα καὶ σὺ ποιός εἶσ' ἐδῶ ἀπάνω;*
- B. *Τυγχάνω ὦν ὁ Μιχαὴλ ὁ Θεῖος Ταξιάρχης,
τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ ὁ μέγας τελετάρχης.*
- A. *Τῶν Οὐρανίων στρατιῶν τὸν στρατηγὸν γεραίρω·
σοὶ Ταξιάρχα τὴν ἐμὴν τὴν ἰκεσίαν φέρω.*
- B. *Πῶς ν' ἀναβῆς ἐτόλμησας ἐδῶ, πρὶν σὲ καλέσω,
πρὶν τὴν ψυχὴν σου ἀπ' αὐτὸ τὸ σκῆνος ν' ἀφαιρέσω;*
- A. *Εἰς τὸν Θεὸν ἀναφορὰν ἤλθον νὰ ὑποβάλω
καὶ νὰ ἀπέλθω τάχιστα· δὲν ἔχω ἔργον ἄλλο.*
- B. *Ἀναφορὰν! καὶ τί θὰ πῆς καὶ τί θὰ παραστήσης;
Τί ἔχασες ἐπὶ τῆς Γῆς κ' ἤλθες νὰ τὸ ζητήσης;*
- A. *Τῆς γῆς ἢ νῦν κατάστασις ἂν ἐξακολουθήσῃ,
μετ' οὐ πολὸ παντέρημος αὐτὴ θὰ καταντήσῃ
καὶ οὔτε θυμιάματος καπνὸς ἐδῶ θὰ φθάσῃ,
οὔτε ἀνάστασιν Χριστοῦ θνητὸς θὰ ἐορτάσῃ,
οὔτε φωνὴ θ' ἀκουσθῇ εἰς αἶνον τοῦ Ὑψίστου,
ἀπὸ ἀμώμους θύτας του ἀπόγονους ἱερεῖς του,
καὶ μία κηλὶς ἔσεται ἀπλὴ τοῦ χάους μόνον,
ἡ Γῆ νεκρὰ καὶ ἄφνηχος ὡς ἦτο πρὸ αἰώνων,*

πρὶν ἢ ἐξέλθῃ ὁ Ἄδὰμ τῆς παντοῦρουχου χειρός του,
ἔμψυχον ζῶον, λογικὸν ὁ πρῶτος ἄνθρωπός του.
᾿Ω ναί! κατὰ τῆς ἀρετῆς ἂν πάλη αἰωνία
ἤρατο πλέον θρίαμβον τέλειον ἢ κακία.

Οἱ μὲν ἐνάρετοι τῆς Γῆς οἰκτρῶς λιμοκτονοῦσι,
οἱ δὲ κακοὶ εὐδαιμονοῦν, δεσπόζον, εὐδοξοῦσι.
«Προώδευσεν ὁ ἄνθρωπος», τὰ τέκνα τῆς κακίας
σοῦ λέγουσιν («ἐσύστησε Κράτη καὶ Πολιτείας».)
«Θηρίων ἀγριώτερος» σοῦ λέγει πλὴν ὁ ἄλλος,
«ἐγένετο καὶ σύγχυσις, ἐπικρατεῖ καὶ σάλος».)
Κατέβαλεν ὁ ἰσχυρὸς τὸν ἀσθενέστερόν του,
ἐξηνδραπόδισεν αὐτόν, τὸν ἔχει ἔρμαιόν του.
᾿Οπως τρυφᾷ ὁ ἰσχυρὸς, ὁ ἀσθενὴς λιμῶνται,
ὁ πένης βασανίζεται, ὁ πλούσιος ὑπνώνται,
κατασπαράσσει ὁ λαός, ὁ ἄρχων πλὴν τυφλῶνται.

- B. Κανένας θὰ σοῦ ἔκαψε τὴν τσέρα κακομοίρη
κ' ἀνέβης τὸν ἀνήφορον αὐτὸ μ' αὐτὰ τὰ γῆρη.
᾿Οταν σ' ἀκούω ὅμως δὲ μοῦ ἔρχετ' ἡ ἰδέα
πὼς εἶσαι ἄλλος Τίμωνας ἀπὸ τὸν Κολυττέα.
᾿Αλλὰ δὲν εἶναι ὁ Θεὸς ἐδῶ. ᾿Απουσιάζει,
περὶ σπουδαίων μεριμνᾷ, περὶ πολλὰ τυρβάζει.
- A. Μὴ ἔβη εἰς ᾿Ωκεανὸν χθιζός ρα κατὰ δαίτα,
προῦζός τε ἀμύμονας Αἰθιοπῆας μέτα;
- B. (᾿Ομηριστῆς μᾶς ᾿κόπιασε λοιπὸν ᾿Ω!, ἐδῶ πάνω
τῆς Καλλιόπης τρόφιμος καθὼς καταλαμβάνω
καὶ ὄλην τὴν ποιητικὴν θ' ἀντλήσῃ φλυαρίαν
καὶ Σκάμανδρον καὶ Ἴλιον καὶ Πρίαμον εἰς Τροίαν
καὶ Δία τερπεκέραννον καὶ ᾿Αθηναῖν γλαυκῶπιν
κ' ἐκάεργον ᾿Απόλλωνα καὶ ᾿Ηραν τὴν Βοῶπιν)
Δὲν εἶν' ἐδῶ. Τὸ ἤκουσες; Στὴν Γῆν οὐς ἐκατέβη.
- A. Στὴν Γῆν μας; Μὴ νὰ σταυρωθῇ ἐκ νέου κατανεύει;
- B. ᾿Οχι ταλαίπωρε!
- A. ᾿Αλλὰ καὶ ποῦ λοιπὸν μετέβη;
- B. ᾿Εστι τις νῆσος Πορφυρίς, προπάρουθε Κνιδίας
ἢ Νίσυρον κεκλήσκουσι.
- A. Πάτρᾶς ἐμᾶς ἰδίας.

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ἐσχημάτισαν ποτὲ μίαν ἑξαιρετικὴν
Πολιτείαν οἱ τρελλοί, μίαν καὶ
μοναδικήν.

Ψήφω γνώμη γενικῇ
κ' ἀποφάσει τελικῇ
ἐκαυχῶντο ὅτι ὡς
τάχ' αὐτὴ καταρτισθῆ,
τότε καὶ θὰ γνωρισθῆ
τί ἐστὶ τρελλὸς λαός.
Τὸν σοφὸν τὸν κουσοῦμβalon
τὸν πρασινοσκούφαλον,
πού ἔμαθε τὰ νομικὰ
μέσα στὰ λαχανικὰ
νομοθέτην ἔκαμον
κ' ὄλοι τὸν συνέδραμον.
Ἐκαμαν τοὺς γεωργοὺς
τῆς Ἀρχῆς των Ὑπουργοὺς
καὶ τοὺς παλαιοὺς δραγάτας
κατασταίνοιν διπλωμάτας.
Ἀναβαίνει ὁ Βροχθίνης
Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης,
Ἐφορὸς Οἰκονομίας
ὁ Πανροῦφος ὁ Γαστρίας,
καὶ παρὰ τοῖς ὁμοτίμοις
προεδρεύων ὁ Γιακίμησ¹.

Εἶχον καὶ καλαμαράδες,
ἀναγνώστας καὶ παπάδες.
Δι' αὐτοὺς διαταγῆ
ἐξεδόθη παρευθὺς
ἦν ὑπέγραψ' ὁ Μουφτῆς
ἵνα γίνωσι ζευγάδες
νὰ ἀλλάξουν τὸ φαγί.
Ἐδιώρισαν οἱ ψάλται
νὰ γινούσιν κανδηλανάπται.,
κ' ὅταν εἶναι Κυριακῆ,
νὰ χοροστατῶσι μόνον
ἢ κρατοῦν ἢ ὄχι χρόνον
ὅσοι ἔχουσι γεμάτον
γλυκὸ μέλος μυρωδάτον
τῆς κοιλιᾶς των τὸ ἄσκι.
Κι' ἂν δὲν ξεύρη τίς νὰ ψάλλῃ
νὰ βροντοκοπᾷ φωνῆ
ἵσάν τὴν σάλπιγγα μεγάλη
νὰ μὴ βροίσκῃ καὶ θρονί.
Εἰς τοιαύτην πολιτείαν
τρελλοδαιμονοκρατίαν
μὲ κατέλαβεν ὁ ἔρωσ
ἵνα λάβω κ' ἐγὼ μέρος,
μ' ἔκαμαν δὲ σφυροκόπον
καὶ σφυρίζω χωρὶς κόπον.

1. Τύπος τῆς ἐποχῆς του.

Η ΒΑΡΔΙΑ

Εἰς τὰ τρίστρατα λεβέντες, εἰς τὴν βάρδια παλληκάρια,
γιὰ τουφέκια ράβδαις πιάστε, γιὰ σπαθιά πιάστε κοντάρια
καὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ
ἐκεῖ τρέξετε ἀπ' ὅπου θὰ ὀρμήσουν οἱ ἐχθροί,
εἰς τὸ Κάστρο, στὸ Λαγκάδι, εἰς τὸν Τροῦλλο, στὸ λιμάνι,
εἰς τὸν Κριὸν κοντὰ στοὺς μύλους κ' ὅπου κίνδυνος προφθάνει.
Κ' εἰς τὴν Παναγιὰν κ' ἐκεῖ

ὀλοτρόγυρα ἀμέσως νὰ σταθῆ μιὰ φυλακή.
 Καὶ περίπολος στὴν πόλιν ὡς νὰ ξημερώσ᾽ ἡ μέρα
 νὰ γυρίξῃ μέσ' στοὺς δρόμους κι' ἀπὸ πέρα ἕως πέρα
 Βάρδα! Βάρδα ν' ἀντηχῆ,
 ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ὁ λαὸς νὰ ἡσυχῆ.
 Νά! ὁ Δῆμος εἰς τὸν Πύργον ποὺ φωνάζει «Γρηγορεῖτε»,
 εἰς νεκροὺς προαιωνίους σὰν νὰ λέγῃ—ἀναστῆτε
 καὶ μονάχος καμαρώνει
 ποὺ νομίζει πὼς θὰ στρέφουν πίσω πάλι παλιοὶ χρόνοι...
 Ἔφυγαν, ἐκηρυκίσθησαν οἱ λησταὶ οἱ ὄργισμένοι
 ποὺ ξεγύμνωσαν τοὺς Πάλους¹, ἡ σκιά των ὅμως μένει
 κι' εἶναι ἐπίφοβος πολὺ
 εἰς λαὸν ποὺ δὲν ὑπάρχει οὔτε μιὰ σταλιὰ χολή.
 Λοιπὸν τρέξετε γενναῖοι, ὅλοι φιλοτιμηθῆτε
 μὴν εἰπῆτε πὼς ὑπάρχει τίποτε νὰ φοβηθῆτε.
 Εἶναι εὐθετος καιρὸς,
 Ἐπιδείξατε ἀνδρείαν καὶ φωνάξετε: Ἐμπρός.
 Ναι! Ἐμπρός τὸ στόμ' ἄς λέγῃ, ἴσως ὅμως τὸ ποδάρι
 ἐδ' ἀκούετ' ἕνας κρότος, ἐκεῖ φαίνεται φανάρι.
 —Τσοῦτ' σιγᾶτε, σιωπή,
 νεῦμα κάμετε νὰ παύσουν κ' οἱ ἀθάδεις οἱ σκοποὶ.
 Ἐδῶ σείεται καλάμι, αὔρα ἔκει μὲ φύλλον παίζει
 παρὰ ἔδῳ σκιά κινεῖται, παρὰ ἔκει ἕνας ἄλλος χ...
 Κίνδυνος μᾶς ἀπειλεῖ
 ἀπὸ πίσ' ἀπὸ τοὺς τοίχους νὰ κρυφθῆτε οἱ πολλοί.
 —Προσοχὴ ἐτοιμασθῆτε, παλληκάρια! ὅμως πρῶτα
 τραβηχθῆτε παρὰ πέρα, σβήσετε αὐτὰ τὰ φῶτα.
 Τσοῦτ! σιγᾶτε! σιωπή!
 Νεῦμα κάμετε νὰ παύσουν κ' οἱ ἀθάδεις οἱ σκοποὶ.
 Αἶ! καιρὸς ἐγὼ γενναῖος νὰ φανῶ καὶ παλληκάρι,
 ὁποῦ ξεύρω μέσ' τὸν σταῦλον πῶς ἐχώθη τὸ φανάρι
 καὶ ὡς ἄλλος Μακμαῶν
 halte la βροντοφονάζω κ' ἐμρυχῶνω τὸν λαόν.
 Ἐπακούει τὸ καλάμι καὶ ἀκίνητον προσμένει
 καὶ ἡ αὔρα ἡσυχάζει, τὸ βρακὶ δ' ὁ ἄλλος δένει.
 Κι' ἀρειμάνια παιδιὰ
 μὲ τὰ δίκανα στοὺς ὤμους, βάρδα! βάρδα κράζουν πγιά,
 τολμηρὸς λαγὸς ἐν μέσῳ τῶν δειλῶν λοιπὸν βατράχων

1. Μικρὸ παραθαλάσσιο χωριό.

στρατηγὸς χειροτονοῦμαι καὶ ὁ πρῶτος τῶν προμάχων
καὶ διὰ ν' ἀνταμειφθῶ
περιμένω τώρα ἵνα παρασημοφορηθῶ.

Τῆ 17 Μαΐου 1897

52

ΤΟ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟΝ

Μέγα συλλαλητήριον αὔριον συγκροτεῖται
κ' ὑπὸ τοῦ Κούκου εἰς αὐτὸ ὁ Κόραξ προσκαλεῖται
νὰ λάβῃ μέρος, ἐπειδὴ σπουδαῖοι τῶν ρητόρων
θὰ ὀμιλήσωσι, περὶ θεμάτων διαφόρων.
—(Ποῖα θὰ εἴν' τὰ θέματα;)» ὁπότεν ἠρωτήθη,
ὁ Κοῦκος εἰς τὸν Κόρακα ἀμέσως ἀπεκρίθη:
«Πρῶτον μὲν ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ καθαριότης,
ἡ δὲ ἀνδρεία δεύτερον, τόλμη καὶ γενναιότης,
εὐθύτης, εὐλικρίνεια, τιμὴ καὶ ἀθωότης,
δικαιοσύνη μάλιστα, καὶ τάξις, ὠφελότης.
Θέματα σπουδαιότατα θ' ἀναπτυχθοῦν συγχρόνως».
Ἐπεὶ ὁ Κόραξ δὲ ἀνέκραξε κ' εἶπε μεγαλοφώνως:
«Βαβαί! λοιπὸν αἱ ἀρεταὶ ὅλαι θ' ἀναπτυχθῶσι
κ' ἂν οἱ σοφοὶ ρήτορες αὐτοὶ εἰσακουσθῶσι
θὰ ἀνατείλῃ εἰς τὴν Γῆν χρυσοῦς αἰὼν καὶ πάλιν,
θὰ ὑποπέσω πλὴν ἐγὼ εἰς συμφορὰν μεγάλην.
Διότι ἐὰν παύσωσι τοὺς ζωντανοὺς οἱ ζῶντες
νὰ κατατρώγουν ἀπνευστί, μαινόμενοι, λυσσῶντες,
εἰς τὸ πυκνὸν δάσος, ἐδῶ, δὲν θὰ εὐρίσκω πλέον
τότε ἐγὼ ἀδέσποτον βορὰν τί θνησιμαῖον.
Θὰ σὲ ρωτήσω ὅμως ἔν, Κοῦκε, φίλε καλέ μου,
τίς περὶ τίνος θὰ εἶπῃ, ἔτι αὐτὸ εἶπέ μου».
Εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν τοῦ Κόρακος ἀσμένως
ὁ κοῦκος ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν ἐπομένως:
«Περὶ καθαριότητος καὶ περὶ ἐγκρατείας
πρῶτος μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ εὐγλωττίας
ὡς ὁ ἀρμοδιώτερος θὰ ὀμιλήσῃ ὁ Χοῦρος
νὰ ἔχουν ἀναμφίβολον ὅσα ἂν εἶπῃ κῦρος
καὶ περὶ γενναιότητος δέ, τόλμης καὶ ἀνδρείας.
ὁ Βάτραχος Τιμόθεος κ' ὁ Λαγωγὸς Χαβρίας
θὰ ὀμιλήσωσι δεινῶς, δεῖγμα ἰδὼν ἑαυτὸν των
ὑποδεικνύοντες εἰς τὸ ἀκροατήριόν των.

Ἐπὶ περὶ εὐθύτητος, τιμῆς, εἰλικρινείας,
καὶ περὶ ἀθωότητος ὡς μετὰ περηνοίας
θα ὁμιλήσῃ ὁ Αἴλουρος, ἀφ' οὗ δ' αὐτὸς σιγήσῃ
τὸν λόγον ἢ Ἀλώπεκα αὐτὸν θα συνεχίσῃ.
Τέλος δέ, περὶ τάξεως ὡς καὶ δικαιοσύνης
ὁ λόκος μετὰ μελζονος μεγαλορρημοσύνης
θα ὁμιλήσῃ ἐξηγῶν γραπτὸς καὶ ἀγράφος Νόμος
καὶ Νεαρὰς καὶ Κώδικας, Πανδέκτας δέκα τόμους».
Ἔπειτα ὁ Κόραξ: «καὶ ἡμεῖς ὄντως
ὀφείλομεν νὰ κάμωμεν τὸ μέρος μας προεπὶντως
καὶ σὺ μὲν κοῦ! κοῦ! ἐγὼ δὲ κρά! κρά! θα ἀνακράξω».
Πλὴν πρόσμενον, τὴν γείτονα Κουρούναν νὰ φανάξω
εἰς τὸ συλλαλητήριον νὰ ἔλθῃ, πλὴν μαζί της
καὶ τὸν πρωκτὸν της νὰ κρατῇ μὴ τύχῃ τὴν μεμφθῆ τις».

Ἀδγ. ἀρ. 450

53

Εἰς τὸν λαόν

Ἔπειτα Λαεῖ! σὲ οἰκτεῖρω. Ἔπειτα λαεῖ εἶσαι εἴλωσ.
Ἔπειτα Λαεῖ· κινδυνεύεις καὶ δὲν σοῦ μιν φίλος·
ὄλοι ὄλοι ὡς βδέλλαι σὲ περιτρυνουοῦσι
καὶ τὸ αἷμα σ' ὡς βδέλλαι πιπιλοῦν καὶ ροφοῦσι·
εἰς καθέκαστον βῆμα, εἰς ἐκάστην βαθμίδα,
σοῦ ἀνοίγουσι μνήμα καὶ σοῦ στήνον παγίδα.
Ὁ καθεὶς δημοκόπος μίαν τάφρον ὀρύττει
καὶ ἐκεῖ μέσα ὑπόλως πλησιάζων σὲ ρίπτει.
Ἄν Λαεῖ ἀριθμῆσῃς ὅσα ἔχουσι πράξει
κατὰ σοῦ οἱ ἀχρεῖοι, ὁ καθεὶς θα τρομάξῃ.
Σὲ ἐνέβαλον τάλαν εἰς κινδύνους τοσοῦτους,
ὅσας ἔζησεν ὥρας ὁ καθεὶς ἀπὸ τούτους.
Καὶ ὁσάκις ἢ γλώσσα ἢ αἰσχρά των ἠκινήθη,
ἢ πατρίς μας τοσάκις ἀναιδῶς ἠβλασημῆθη.
Καὶ ὁσάκις ἠνοίχθη τὸ αἰσχρὸν των τὸ στόμα,
ἐνὸς πάλιν πολίτην κατεπόθη τὸ σῶμα.
Τῶν πτωχῶν τὸν ἰδρῶτα καταπίνουσι διψῶντες
καὶ ἐδωχοῦνται τὸ αἷμα τῶν πενήτων λυσσῶντες.
Μὲ δειλίαν ἀξίνας τὸ θειόχωμα σκάπτεις
καὶ ἀπὸ ἐν φόρτωμά σου τρεῖς παράδες φυλάττεις.
Ἐπὶ ὄνυχας ἔχουσι δειντέρους ἐκεῖνοι
καὶ μαζί μὲ τοὺς τρεῖς σου σοῦ πετᾷ καὶ ἡ ἀξίνη.

ΕΚ ΤΩΝ ΙΕΡΕΜΙΑΔΩΝ

Μοῦσά μου πτωχή μου Μοῦσα! τὰ θρηνώδη παῦσον μέλη
 καὶ λάβε τὰ τῆς σατύρας ἰοβόλα ἤδη βέλη
 καὶ κατέβα, ναὶ κατέβα μὲ τὸν ταπεινὸν ἱμάντα
 νὰ βραβεύσης τοῦ ὠραίου ἱατροῦ τὸν ἀνδριάντα.
 Καὶ κατέβα, ναὶ κατέβα νὰ τοξεύσης βελῶν πλῆθος
 νῦν εἰς τοῦ ἀναλφαβήτου ἐπιστήμονος τὸ στῆθος.
 Τρέμω· φρίττω· ριγῶ· καίω! ὅταν βλέπω τὸν Ταρτοῦφον
 ὅστις ἔρριψε τὸν μαῦρον σπογγαλιεντικὸν σκοῦφον
 κ' ἐνεδύθη τὸν μανδῦαν τὸν τοῦ θείου Ἴπποκράτους,
 ἵνα ἀνορεύσῃ τάφους καὶ δημιουργῇ θανάτους.
 Κ' οὐδεις τόπος τῆς Νίσυρου δυστυχέστερος εὐρέθη
 τὸν αἰσχρὸν νὰ θρέψῃ βλάκα κ' ἐδῶ οὗτος προσεφέρθη.
 Νίσυρε! ταλαίπωρέ μου! Δὲν σ' ἀρκοῦσι τόσοι τάφοι
 πρὸ ποδῶν σου ἀνορυχθέντες; Κ' ἡ τιμὴ σ' αὐτῇ ἐτάφη;
 ὦ κατάρατε ἀγύρα! φαῦλε, φαύλων φαῦλα πράττεις.
 Αἰσχουργῶν καὶ ἀσελγαίνων τὴν φυγὴν σου ὑποσκάπτεις.
 Πῶς ἡ Νίσυρος νομίζεις ποτὲ δὲν θὰ ἠμπορέσῃ
 νὰ ξυπνήσῃ κ' εἰς ὄλην τὴν χολὴν της νὰ ἐμέσῃ;
 Κάθαρμα, ἐδῶ δὲν ἤλθες νὰ μεθᾶς καὶ νὰ γυρίζῃς
 εἰς τοὺς δρόμους καὶ τοῦ τόπου τὴν τιμὴν νὰ ἐξυβρίζῃς.
 ὦ Λαὲ μίαν ἡμέραν τοῦ ἀθλίου Ἰωάννου...
 μίαν Ἱερεμιάδα ἐὰν ἴδῃς θὰ θρηνήσῃς
 καὶ πιερωῶς θρηνῶν καὶ κλαίων ὡς ἐκεῖνος θὰ ζητήσῃς
 τὴν φυγὴν αὐτοῦ τοῦ νάνου.
 Ὁ ἄλλ' ἀφοῦ τῆς συνεχείας ἀριθμὸν τις θὰ κρατήσῃ
 ἴσως καὶ τὸ θεῖον πνεῦμα τὸν σατυριστὴν φωτίσῃ
 καὶ πολλὰ ὁ ἱατρός μας νὰ ἀκούσῃ δὲν θ' ἀργήσῃ.
 ὦ Θεέ! ἑορτασίμως κι' ἄλλας στείλε μας ἡμέρας,
 εἰς αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα ἵνα στολισθῇ τὸ τέρας.
 Ἐχε τέκνον, ἔχε τέκνον εὐλογίαν τὴν τοῦ Δάντου
 τοῦ κλεινοῦ τῆς Ἰταλίας τῶν Μουσῶν Ἱεροφάντου.
 Ἀπὸ δὲ καλὲ μαστόροι, ὅστις ἀγράφματον ἐμένα,
 εἶπε κ' ἔγραψε ἡ Μοῦσα μὲ μίαν καλαμῆνια πέννα
 καὶ ὅταν διάβαζα τοὺς στίχους εἶπα μέσα μου μονάχος
 —Καλὲ ποῦ τοὺς ἤδρα τούτους; μήπως εἶν' ὁ ὑπερμάχος;—
 κ' ἐθυμήθηκα πῶς ἦτον ὁ καιρὸς ὅπῃ μὲ τόσαις
 οἱ Ἀπόστολοι μιλοῦσαν εἰς τὸν κόσμον ξέναις γλώσσαις.

ΡΟΥΦΑΣ ΚΑΙ ΠΙΝΗΣ

(Κῶμος)

Εἰσαγωγή τοῦ Ε.Ι.Κ.

Ἄλλοτε εἰς τὰ χαριτωμένα νησάκια μας εὐθυμοτάτη ἐκύλα ἡ ζωή. Ὑπὸ τὸν λαμπρὸν Ἑλληνικὸν οὐρανόν, ὑπὸ τὸν ἀεικίνητον τῆς θαλάσσης φλοῖσβον, ἡ καρδιά τῶν νησιωτῶν ἔπαλλε πάντοτε πρὸς διάχυσιν καὶ εὐθυμίαν. Μικρὰ εὐκαιρία ἤρκει διὰ νὰ μεταδοθῆ ἀπὸ δύο ἢ τρία πρόσωπα ἢ διαχυτικὴ διάθεσις εἰς τὸ νησιωτικὸ χωριὸ καὶ νὰ συρθῆ εἰς τὰ κέντρα τῶν κοινῶν διασκεδάσεων, τὰς μικρὰς δηλαδὴ τοῦ χωρίου πλατείας, ὁ χορὸς τῆς νησιωτοπούλας μας καὶ τῶν νησιωτοπούλων μας. Καὶ ἡ Νίσυρος δὲν ὑστέρει εἰς τὸν εὐθυμον τοῦτον χαρακτῆρα τῶν κατοίκων της. Ἀπόλαυσις δὲ ἦτο ἀνέκαθεν «συνάντησις εἰς κρηφτήν». «Ποῦ πᾶς;» «Πάω στὴν κρηφτή», ἦσαν δαιμόνιοι πρὸς εὐθυμίαν προκλήσεις. Ἔστι δὲ «κρηφτή» ἐξοχικὴ τις ἀποθήκη κρασιοῦ καὶ κουκουζίνιας, ποτῶν γλυκυθύμων καὶ εὐθυμοποιῶν, τῶν ὁποίων ἡ πόσις, κατὰ τὴν νησιωτικὴν φιλοσοφίαν, σημαίνει «ἄζω φτώχεια», «ἄζω βάσανα». Ὁ μακαρίτης ἐκ Νισύρου ποιητῆς Ἰωάννης Λογοθέτης (1910) μᾶς ἀπαθανάτισεν ἐν ἐπεισόδιον τοιοῦτου εὐθύμου βίου ὑπὸ τοὺς δύο τύπους τοῦ Ρούφα καὶ τοῦ Πίνη. Ἀναμφιβόλως ὁ ἀείμνηστος ποιητῆς ὑπονοεῖ ὠρισμένα πρόσωπα. Καὶ αἰσθανόμεθα μετὰ λύπης τὸ κενόν, ὅτι δὲν μᾶς ἀφῆκε δι' ἕκαστον ἔργον του τὰς ἀπαραιτήτους διασαφητικὰς σημειώσεις, ἡ ἴσως ὅτι περιῆλθον εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν μερικὰ ἀπὸ τὰ ἔργα του ἄνευ σημειώσεων. Ὑπάρχει πιθανότης ὅτι ὑπὸ τὸ εἰκονικὸν ὄνομα «Ρούφας» ὑπονοεῖται ὁ ἐκ Μανδρακίου Μιχάλης ὁ Μαούλης.

ΡΟΥΦΑΣ Ποῦ πᾶς, λεβέντη;

ΠΙΝΗΣ

Τί ρωτᾶς; γιατί θέλεις νὰ μάθης;

Ρ. Αἴ! ἐρωτῶ.

Π. Δὲν θὰ σοῦ πῶ.

Ρ. Καὶ πέ μου, τί θὰ πάθης;

Π. Θὰ σοῦ λέγ' ἂν δὲν πῆγαίνα ἐκεῖ ὅπου πηγαίνω.

Θὰ σοῦ λέγ' ἂν ὄνομα δὲν εἶχες ξακουσμένο.

Ρ. ὦ! νάτος δά; ἔβγαλε σὺ τὴν φέσαν τὴν μεγάλην.

Καὶ κτύπα μου ξεχωριστὰ μ' αὐτὴν εἰς τὸ κεφάλι.

Ἐγὼ εἶμαι περιδρομος· ἐσὺ εἶσαι ὁ σφάκτης¹.Ἐγὼ εἶμαι διπότατος καὶ σὺ εἶσαι ὁ κράκτης².

1. «Περιδρομος» εἶναι ὁ πολυφαγῆς, ὁ ἀδηφάγος· τὸ ἴδιο σημαίνει καὶ λέξις «σφάκτης»· ἄρα, δὲν διαφέρει ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον.

2. «Διπότατος» εἶναι ὁ κωνδηλανάπτης τῆς ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος λέγεται καὶ «κράκτης»· ὥστε εἴμεθα εἰς τὸν ἴδιον παρονομαστήν.

- Π. Γενιά λοιπόν³.
- P. Ναί, βέβαια, μόν' πέ μου τήν ἀλήθεια
καί μὴ μου λέγῃς ἄρατα⁴ κρομμύδια, κολοκύθια.
- Π. Εἰς τὴν κρεφτή!
- P. Πῶς τό 'νωσα! ἄμὰν εἰς τὴν ζωὴ σου.
- Π. Εἰς τὴν κρεφτή!
- P. Εἰς τὴν κρεφτή; πᾶρ' με καὶ μὲ μαζί σου.
Κρεφτή; κρεφτή; Βρὲ ἂν τὴν πῶ χίλιαις φοραῖς ἀκόμα,
δὲν θὰ χορτάσῃ τὴν κρεφτή τ' δλόστεγνό μου στόμα.
"Όταν ἀκούσω τὴν κρεφτή, τὰ σάλια μ' ἔδον τρέχουν,
'Ὡς τρέχ' ἀγγεῖον ἀνήφητον, καὶ τὴν κοιλιάν μου βρέχουν.
- Π. Βρὲ· μπράβο στὴ Ρητορική! μεγάλη, φίλε Ρούφα,
Ζημιὰ θὰ 'τον, ἂν σ' ἔρριχναν στὸ Λευκαντιό⁵ μὲ κούφα.
Δὲν πᾶς στὴν Ποταμήτισσα⁶ νὰ κάτσης στὴν πεζούλα.
Σ'ἂν θάρτουσιν νὰ μαζευτοῦν ἐκεῖ τὰ κάππα...⁷ οὔλα,
Νὰ βάλουν δημογέροντας, βλεπητὸς⁸ νὰ διορίσουν,
Νὰ περιμένουν τί θὰ πῆς καὶ σὺ γιὰ νὰ ψηφίσουν;
P. Μωρὲ χαρὰ στὸν⁹ ἔξυπνον! θὰ χάναμεν, βρὲ Πίνη,
Εἰς τὴν Βονήν¹⁰ ἂν σ' ἔρριχνε κανεὶς μὲ τὸ κοφίνι.
'Εσ' εἶσαι γιὰ τ' ἀναλογιὸ κοντὰ εἰς τοὺς ψαλτάδες,
Σ'ἂν θὰ κελεύγει ὁ Δέσποτας τοὺς μπρίκηδες¹¹ παπάδες
Νὰ ψάλλῃς ὀλοκόρδιστος: «ἄξιος» πού νὰ ξύση
'Η ρίσπα¹² τὴν καρδίαν του πού θὰ χειροτονήσῃ.
Π. Βρὲ σὺ!¹³ τί λόγια εἶ' αὐτά; παπαδικὴ καὶ ἄρα
Στὸν ἐρημίτην ἔστειλε τὴν ἔρημη ποδάγρα.
Καὶ τοῦ ζεμάτα τὴν καρδίαν καὶ τοῦ 'καιεν τὰ χεῖλη,
Νὰ μάθῃ γιὰ παπάδες πγιά νὰ μὴ βουτᾶ κονδύλι¹⁴.

3. Δηλαδή: ἔχομεν συγγένειαν, συγγενεύομεν.

4. Συγκεχυμένα, ἀδιαφόρετα, «ἄλλα κι' ἄλλα»: μίλει, δηλαδή, σοβαρά.

5. Παραθαλασσία τοποθεσία τοῦ Μανδρακίου, ὅπου αἱ γυναῖκες πλύνουν εἰς τὴν θάλασσαν ρούχα.

6. Ἐννοεῖται τὸ προαύλιον τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ Μανδρακίου, ὅπου ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐγένετο ἡ Συνέλευσις τοῦ λαοῦ.

7. "Αλλως τὰ καπότθα, δηλαδή οἱ κατετθοφόροι, οἱ πρόκριτοι.

8. Ἀγροφύλακας.

9. Θὰ προφερθῇ: «χαράστον», ἦτοι: μωρὲ μπράβο!

10. Θαλάσσιον μέρος τοῦ Μανδρακίου, χρησιμοποιοῦμενον εἰς τὴν κοινὴν φρασεολογίαν ὡς τόπος κατάλληλος διὰ πνίξιμο.

11. Κουλαράδες.

12. Ευλοφάς, λίμα, πού ξύουν τὰ ξύλα.

13. Θὰ προφερθῇ: «βρεσσὺ».

14. Κάποιο συγκεκριμένον γεγονός θὰ ὑπονοῖ ἐδῶ ὁ ποιητής.

- P. Τὸ ξέρω καὶ τὸ μαρτυρῶ, μ' ἄς κατεβοῦμεν τώρα
Εἰς τὴν κρεφτὴν γιατί περνᾷ καὶ χάνεται ἡ ὥρα.
- Π. Εἰς τὴν κρεφτὴν, ἀξάεραφε; Πηγαίνω μοναχός μου·
Κακὴ ἡ ὥρα καὶ ψυχρὴ ποὺ σ' εὔρισκα ἔμπρός μου.
- P. Πάρ' με, βρὲ σύ, κ' ἔχω κ' ἐγὼ καλὸν μεζὲ μαζί μου.
- Π. Γιὰ κρασί ἔχω καλὸν μεζὲν τὴν ὄρεξί μου.
- P. Ὅμως κρασί χωρὶς φαγί, 'ναι χωρὶς πείνα.
- Π. Σὲ φιλοστόμαχα κορμιὰ τὰ λέγουσιν ἐκεῖνα.
Μὲ πέντε καρδαμόσταχα ἀφ' τῆ ριζογκρεμνιά μου¹⁵
Νὰ βάλω στρῶμα μιὰ σφογγιά,¹⁶ τραπέξι τὴν ποδιά μου
Καὶ δίπλα ἡ ἀγκλούπα
Σὰν φιοφιρένια κούπα,
Σὰν ἀργυρὸ ποτήρι
Θὰ κάμω γάμον καὶ χαράν, θὰ κάμω πανηγύρι.
'Εσὺ καὶ τοὺς μεζέδες σου καὶ οὐλά σου τὰ πάντα
Φάγε καὶ πιὲ σὰν βαθρακλὸς¹⁷ νερόν ἀπὸ τὴν λάντα,¹⁸
Καὶ φώναζε ὀλημερῆς
Μεγάλα κί' ὄσον ἤμπορεῖς
Βάη, βάη, βάη, βάη μέσ' σιὰ πηλά,¹⁹
'Όταν θὰ εἴμ' ἐγὼ καλὰ
Νὰ ψάλλω πάντα τραλαλά.
- P. Τὸ ξέρω· ἀπὸ τώρα βρὲ κλονμπᾶς μέσ' εἰς τὸν γανίτη·
Μὰ 'δὲ καὶ τί ἐσήκωσα κ' ἐγὼ ἀπὸ τὸ στίτι!
- Π. 'Άς δῶ.
- P. Λαοδιά, λουκάνικα, σηκωταριαίς, παῖδες.
- Π. Αὐτὰ ὄλα, ἀξάεραφε, εἶναι γιὰ τοὺς Καθῆδες.
Γιὰ νὰ γλουστρᾷ ἡ γλῶσσα των σὰν ἐξηγοῦν τοὺς νόμους,
Πτωχοὺς νὰ ρίχνουν στὸ γιालόν, πλουσίους εἰς τοὺς δρόμους.
- P. Καῖσερλί παστρομασί ἀρνίσιο, καβρουμάδες·
- Π. Αὐτά, καλέ μου ἄνθρωπε, εἶναι γιὰ Δεσποτάδες,
Μέσ' τὸ μεγαλοβδόμαδο ποὺ κάμνουν ἀγρουπνίαις

15. Κρημνὸς πρὸς τὴν κάτω μεριά τοῦ χωραφιοῦ. — Χωράφι εἰς «ἐγκρεμούς». Τὰ περισσότερα καρδαμόσταχα φθύνονται εἰς κρημνοὺς εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ Λουτρῶν Μανδρακίου μέχρι τῆς καιμπούλεως τῶν Πάλων. Τὰ καρδαμόσταχα εἶναι ἄριστος μεζὲς τοῦ κρασιοῦ παρὰ Νισυριοῖς.

16. Σφογγιά καὶ σφουγγιά: φυτὸν κολλῶδες. Οἱ Νισύριοι τὸ μαζεύουν καὶ τὸ ρίπτουν εἰς τῆς μάνδραις· γίνεται καλὴ κοπριά.

17. Βάτραχος.

18. Λιμνάζον νερό, πρὸ πάντων τοιαύταις «λάνταις» γίνονται εἰς τὸ Λακκί: μικρόλιμναις.

19. Βορβορώδη νερά· λασπώδη μέρη, λάσπαις.

- Και χάφτουν τὸν Παράδεισον, ὡς χάφτουσιν τῆς μυίας.
- P. Τυρὶ Ἄστροπαλίτικο· μυζήθρα καὶ κασέρι.
- Π. Καλά ᾽ν' αὐτὰ γιὰ τοὺς σαργούς· μὰ θέλουν καὶ πιπέρι.
- P. Πασταὶς σμαρίδες ἑλιόκανταις· σμαρίδες μαρινάταις.
- Π. Καλαὶς αὐταὶς κ' ὑπέρκαις γιὰ τοὺς καμένους γάταις.
- P. Αἴ! νὰ καὶ μοῖρα²⁰ σμύρανα παστή πὸν εἶχα πιάσει.
- Π. Ἄ! παστή σμύρανα αὐτή, καλ' εἶναι μαγκατάση·
Μὰ στὸ πανί, ἀξάερφε, πὸν ἔχεις τυλιγμένον,
Σὰν καλαντήρας λάζαρον, τί ἔχεις φυλαγμένον;
- P. Αὐτό ᾽ναι θρίμπη, ρίγανη, πιπέρι καὶ ἄλατι.
- Π. Γιατὶ κί' αὐτὸ δὲν ξετυλεῖς;²¹ θαρρῶ πὼς εἶναι κάτι.
- P. Ἄλας, πιπέρι, ρίγανη καὶ θρίμπ' εἶναι κομμάτι.
- Π. Ἄνάποδα μοῦ τά πιασες· μὰ δὲν μοῦ τρῶς τὸ ᾽μμάτι.
- P. Νά! λικονρίνον²² ἄντερα καὶ βούρου²³ μὲ κεφάλη.
- Π. Κιτὶ²⁴ σκυλί τοῦ Πορνικοῦ,²⁵ βοσκοῦ κρυφὸ τσουκάλι!...
Ἄ! πταλιάρας²⁶ λούντροσου,²⁷ βελέα σεβρεμέντες,²⁸
Δόξαι σε ὁ εὐράμενος, εὐχαῖσι ὁ φερέντες!—
Γιατὶ βρὲ τᾶγκρυβγες αὐτά; Σοῦ τὰ χαρίζω ὄλα
Καὶ πέρν' αὐτὰ γιὰ μερτικό. Σήκον καὶ τρέχα κιάλα.
- P. Μ' ἂν εἶσαι τοῦ Ἀἰνουφριού²⁹ παλιὰ σταμνοστραγκίστρα
Καὶ τοῦ Δαφνίου³⁰ καὶ τῶν Σπαλῶν ἢ γανιτορουφίκτρα.
- Π. Σὲ πέρασα τῆς Κάππαρης³¹ ἀχόρταγον χωνάρι·
Τὸ τρυπημένον τοῦ Ἀργοῦ³² τριβάρελον πυθάρι.
- P. Μὰ δὲν μοῦ λὲς καὶ τὸ κρασί, πὼς πάει; πιπερίζεις;³³
Ἄ! νὰ μὴ φέρρη γλυκασιαὶς κί' ἀρχίζει νὰ ξυνίζη;

20. Μοῖρα σμύρανα: μέρος, κομμάτι σμύρανα.

21. Ἐκτυλίσεις.

22. Εἶδος ψαριοῦ.

23. Εἶδος καὶ αὐτὸ ψαριοῦ παστοῦ. Τοιαῦτα ψάρια ἔφερον οἱ Νισύριοι, ἐρχόμενοι ὡς ταξειδιῶται ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

24. Μόριον τουρκικόν, ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ σχετλιαστικὸν ἐπιφώνημα: ἄ!

25. Εἰς τὴν τοποθεσίαν «τοῦ Πορνικοῦ» ἦσαν ὄλαις ἢ μάνδραις τῶν τσουπάνηδων.

Ἐκεῖ λοιπὸν καὶ εἶχαν ὄλοι τὰ σκυλιά των.

26. Πταλιάρα: ἡ τσότρα· παγούρι ξύλινον.

27. Φράσις σημαίνουσα: «εἰς ὑγείαν».

28. Καλῶς νὰ σ' εὐρω· καλῶς σ' εὔρα.

29. Τοποθεσία «Ἁγιος Ὀνούφριος», τόπος κρεφτῶν.

30. Καὶ αὐτὸ τόπος ἔπου εἶχε πολλὰς κρεφταὶς.

31. Ὁμοίως ἄλλη τοποθεσία μὲ κρεφταὶς.

32. Παρομοίως ὡς ἄνω.

33. Δηλαδή: καίει; εἶναι μπρούσικο; (Ἄν εἶναι γλυκό, θὰ χαλάση).

- Π. Μωρ' ἔχω κρᾶσον καφαλιᾶν³⁴ ποὺ νὰ χυθῆ στὴν πέτρα
 Κι' ἂν εἶναι μαῦρος χόχλακας τὴν σχίζει πέρα, πέρα,
 Καὶ δὲν χορταίνεις ὅσον πηγῆς κι' ἂν πίνης μὲ τὰ βέδρα³⁵.
 (Ξέρεις μᾶς ἐξερούσσισε μὲ ψώραν ἢ Ὀντέσσα³⁶
 Καὶ κᾶπου κᾶπου Ρούσσιον³⁷ πρέπει νὰ χύνης μέσα).
 Μ' ἂν καταπυῆς μιὰν ἀγκλουπιὰν μονάχη κείνη φθάνει
 Νὰ πάρουν σβάρναν τὰ βουνά, δένδρα, λαγκάδια, θάμνοι,
 Νὰ στρέφονται τριγύρω σου σὰν φοβερὸ ροδάνι³⁸.
 Νὰ τσαμμακοῦσιν ἀστραπαῖς στὰ ἄμματα τὰ θαμπά σου,
 Νὰ γίνης ὑποψήφιος· κι' ὅσον σοῦ λέγουν: γειά σου!
 Νὰ φάλλης τὴν «Παγκόσμιον» μὲ ὅλα τὰ καλά σου³⁹
 Κι' ὅσον νὰ πῆς «τὴν ἐξ ἀνθρώ...»⁴⁰ νὰ μᾶς τὰ κακαρώσης,
 Νὰ μὴ μπορῆς τὸν πόδα σου ὀρθῶς νὰ τὸν τηλώσης.
 Νὰ θέλῃς νεκροκρέββατο καὶ σκάλαις πριναράταις.
 Κι' ἂν δὲν βρεθῆ, νὰ σὲ δεχθοῦν κατακαμέναις πλάταις·
 Καὶ σὰν θὰ κατακουρασθῆ καμμιὰ μαυροκαρίνα⁴¹
 Νὰ σ' ἀποθέκουν καὶ νὰ σὲ στηλώσουν στὸ πεζούλι.
 Νὰ στέκεσαι λαμπάρδιος⁴² καὶ νὰ ἴθ' ἢ Χρυσοφίνα⁴³
 Νὰ σοῦ κουνιᾶ τὸν κρούκελλον⁴⁴ μὲ τοῦ γιालοῦ πατσούλι⁴⁵.
 Νὰ πέφτῃ ἢ κεφάλῃ του ὡς πέφτ' ἢ κεφαλὴ σου
 Ὡσὰν ψόφιος κουρκούτανλος ἀπάνω στὸ σπαλί σου.
- Ρ. Δὲν λέμεν καὶ πολιτικά γιὰ νὰ κονταίν' ὁ δρόμος;
- Π. Ἐκεῖ θὰ ἴναι τὸ φόρτε σου· ἐγὼ βουκόλος ὅμως
 Στὸν...⁴⁶ τ' ἄφηκα, σ' ὁμώνω εἰς τὰ ἀγγεῖά μου,
 Ποὺ κάθε μιὰν του συλλαβὴν τὴν λέει μ' ἕνα χάμου.

34. Δηλαδή, καλὸ κρασί, γερὸ, πολὺ μπρούσικο, καμωμένο ἀπὸ σταφύλια τῆς τοποθεσίας Καψάλια.

35. Βέδρον εἶναι τενεκεδάκι, ὡς εἶναι κουτὶ ἄδειο γάλακτος Βλάχας, τὸ ὅποῖον εἶναι ἠνωμένον εἰς τὸ ἄκρον ξυλίνης μικρᾶς ράβδου. Μὲ αὐτὸ ἀνασύρουν ἀπὸ τὸ δοχεῖον τὸ κρασί.

36. Ἡ Ὀδησσός· εἰς τὴν πόλιν ταύτην πολλοὶ Νισύριοι ἦσαν καλῶς ἀποκατεστημένοι.

37. Ἐννοεῖ μεζέν, τὸν ὅποῖον ἔφερον ἀπὸ τὴν Ρωσίαν.

38. Τροχός, ρόδα, ἦ.

39. Δηλαδή μὲ ὅλην σου τὴν δύναμιν.

40. «Τὴν ἐξ ἀνθρώπων σπαρεῖσαν».

41. Καυμένη ράχης, ποὺ θὰ σὲ σηκώσῃ δηλαδή.

42. Ὀλόρθος.

43. Ἐννοεῖται ἡ μητρὶα τοῦ Μιχάλη τοῦ Μαούλη.

44. Τὸ πρόσωπον, ἢ σιαγών.

45. Πάσσαλος, ποὺ βγάλουν τοὺς ἀχινιούς.

46. Κᾶποιον ἱερωμένον πρόσωπον θὰ ἐννοῆ ὁ ποιητής, ἐπιρρεπὲς εἰς τὸ πίνειν.

Και ξέρει πὸς ἐκλείσανε ἢ Ἐκκλησιαῖς στὴν Πόλι
 Κι' οἱ καλογέροι πιάσανε τρουμπούνια οἱ διαβόλοι.
 Μ' ἀφοῦ πᾶμεν' φωνάζομεν κοντά σου τὸν Λυμπίτην⁴⁷,
 Νὰ πῆ γιὰ τὴν πολιτικὴν, νὰ μάθῃς γιὰ τὴν Κορήτην.
 Κι' ἀφοῦ θὰ βάλωμεν ἔμπρὸς τὰ κισηρένια πιάτα⁴⁸,
 Μιλῶ κ' ἐγὼ Φραντζέζικα μὲ τὴν κυρὰ Σταμάτα⁴⁹.

Ἀδγ. ἀρ. 420-422.

47. Κἄποιος κάτοικος τῆς ἐν Νισύρφ κωμοπόλεως Πάλων, ἔχων ἐκεῖ καφενεῖον.

48. Πιάτα κατασκευασμένα ἀπὸ ἀκισσῆρες. Τώρα δὲν κατασκευάζουν πλέον τοιαῦτα. Ἀπὸ ἀκισσῆρες ἔκαμναν οἱ Νισύριοι τῶν παιδικῶν μου χρόνων καὶ σκεπάσματα (καπνάκια) διαφόρων ἀγγείων.

49. Γυναίκα τοῦ Λυμπίτη. Ἐζῆσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐγνώριζε μερικὰ κουτσογαλλικά, τὰ ὁποῖα καὶ ἐπεδείκνυεν εἰς τοὺς θαμῶνας. (Ε.Ι.Κ.)

56

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΜΜΑΤΟΣ

Εἰσαγωγή τοῦ Ε.Ι.Κ.

Ἐο «Κοκκινόμματος». Ἀναφέρεται εἰς ἐποχὴν ἀρκετὰ παλαιάν, μεταξὺ τοῦ 1870—1880. Κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα ὁ ζάπλουτος ὁμογενῆς Ἀλέξανδρος Ράλλης εἶχε κάμει μεγάλας ἐπιχειρήσεις εἰς Νίσυρον πρὸς ἐκμετάλλευσιν τοῦ θείου, τὸ ὁποῖον ἄφθονον παρέχει τὸ ἐπὶ τόπου ἠφαίστειον. Λείψανα τῶν μεγάλων του ἐπιχειρήσεων ὑπάρχουσιν ἀκόμη, ὠφέλησε δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος πολλαπλῶς τοὺς Νισυρίους, καίτοι οὐχὶ ὀλίγας εὕρισκεν ἀντιδράσεις. Τὸ σπῆτι του τὸ ἔκτισεν εἰς τὸν «Κοκκινόμματον», τοποθεσίαν ἀπέχουσαν ἀπὸ τὴν κωμόπολιν Μανδράκιον ὑπὲρ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ὁδοιπορικὴν, εὐρισκομένην δὲ πλησίον τοῦ ὠραίου ἐξωκκλησίου Ἁ ρ χ ι σ τ ρ α τ ῆ γ ο υ Μιχαήλ. Ὡνομάσθη πιθανῶς ἡ τοποθεσία αὕτη τοιουτοτρόπως, ἐπειδὴ τὰ χῶματά της εἶναι ἀργιλλώδη, κοκκινωπά. Ἀπὸ τὸν Κοκκινόμματον θὰ περάσῃς διὰ τὴν ὑπάγῃς εἰς τὰ «Πέρβαν», τὸν μαρτυρικὸν ἀνήφορον τῆς γραφικωτάτης μικρᾶς κώμης τῶν Νικιῶν. Ἐκεῖ, εἰς τὸν Κοκκινόμματον, εἶχεν ἐγκατασταθῆ τὸ μηχανήμα τοῦ «ἐναερίου σιδηροδρόμου», διὰ τοῦ ὁποίου τὸ θεῖον ἀνεβιάζετο ἀπὸ τὸν Ραμόν, ὅπου ἦτο ἡ πηγὴ τοῦ θείου, καὶ ἐξεπέμπετο εἰς τὴν Ἀγίαν Εἰρήνην, «θαῦμα ὄλον ἰδέσθαι» διὰ τοὺς Νισυρίους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μένοντας ἀκόμη ἐμβροντήτους διὰ τὰ Ράλλεια ἔργα. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀλέξανδρος Ράλλης ἐγκατεστάθη ἀκολούθως εἰς τὴν ὠραίαν παραθαλασσίαν τοποθεσίαν τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, εἰς οἰκήματα μεγαλοπρεπῆ. Ἐκεῖ ἦσαν καὶ τὰ ἐργοστάσια του πρὸς κατεργασίαν τοῦ θείου. Εἰς τὸν «Κοκκινόμματον» ἐγκατεστάθησαν μηχανικοὶ καὶ παραμηχανικοί, Γάλλοι τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ τοιουτοτρόπως τὰ Φραντζέζικα «ἔδιναν καὶ ἔπαιρναν». Καὶ ὁ καυμένος, ὁ

ὕπνον γλυκὺν καὶ φιλήσυχον ὑπνῶν, Κοκκινόμματος ἔχασε «κυριολεκτικῶς τὸν μπούσουλα» μὲ τὰ Γαλλικά, καὶ χωρὶς νὰ τὸ καλοκαταλάβῃ εὐρέθη εἰς ἓνα ὄλωσ διόλου ξένον περιβάλλον. Καὶ ἐπειδὴ οἱ ξένοι δύσκολα ἐμάνθαναν τὰ Ἑλληνικά, τὰ «Νισύρικα», ὅπως ἔλεγαν, ὁ ἀθάνατος Ρωμηός, «ἐξαγοραζόμενος τὸν καιρόν», ὁ Νισύριος τοῦ 1870, δὲν ἄργησε νὰ «παρλαίρῃ» ἄκραις —μέσαις τὰ Φράγκικα καὶ νὰ συνεννοῖται μὲ τοὺς ξένους. Αὐτὸ ὅμως διὰ πολλοὺς εἶχε καταστήσει καὶ ὡς ἀφορμὴ μεγαλομανίας ἐπὶ γαλλομαθείᾳ, ψευτοεπιδείξεως καὶ ἀποικίας «φαντασίας» ἀπέναντι τῶν ἄλλων Νισυρίων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔτυχεν οὐδὲ ἠνείχοντο νὰ μάθουν νὰ ψιττακίζουσιν τὰ κολουβοφράγκικα. Ἄλλ' αὐτὴ ἡ κουφότης τῶν «παρλὲ βουὶ Φρανσαι» ἐξήγειρε τὸν πατριωτισμὸν τῶν Νισυρίων, τῶν εὐγενῶν ἐκείνων ἀπλοϊκῶν ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἤθελαν νὰ ἐνοήσουν ποτέ, ὅτι τὰ Φράγκικα ἦσαν ἀνώτερα ἀπὸ τὰ Νισύρικα καὶ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ τι ποτὲ ὑψηλότερον ἀπὸ τὸ ἀθάνατον ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ προσφιλέστερον ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὰς ἐθνικὰς μας παραδόσεις.

Ἡ σύγκρουσις τῶν δύο αὐτῶν ἀπροόπτων καὶ ὄλωσ ἀνεπιθυμητῶν τάσεων διὰ τοὺς πατριωτικωτάτην τὴν ψυχὴν πάντοτε ἔχοντας Νισυρίου ἐνέπνευσε τὸν ἀείμνηστον ποιητὴν Ἰωάννην Λογοθέτην καὶ ἐφιλοδώρησεν οὕτως εἰς τὴν Δωδεκανησιακὴν λογοτεχνίαν μίαν κωμωδίαν ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ Κοκκινόμματος». Αὐτὸς ἐκπροσωπεῖ, ἂν καὶ εἶναι Νισύριος, τὸν ξενομανῆ ἢ τὸν ὀπωσθήποτε πέρα τοῦ προσήκοντος μέτρου ἐξοικειωθέντα πρὸς τοὺς ξένους. Ἀντίπαλος αὐτοῦ καὶ δεινὸς ἐλεγκτὴς ὀρθοῦται ὁ Χέλαντος. Εἶναι καὶ αὐτὸς μίαν τοποθεσίαν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ Νικιά, πρὸς τὸ νότιον μέρος, ἀπέναντι τοῦ Ραμοῦ, μέρος βραχῶδες καὶ ἀνηφορικόν. Κοκκινόμματος λοιπὸν καὶ Χέλαντος εἶναι τὰ δύο πρόσωπα τῆς διδακτικωτάτης κωμωδίας.

KOKKIN. Ἄ! Σελαντόν! Μονὰ φρὶν φράγκ λὲ σοῦφρ ἂ φοῦ φὰν βράση
Ἄλὲ Νικιά περπατονέν.

ΧΕΛΑΝΤΟΣ. Τί λὲς βρὲ μαγκατάση¹;

KOKKIN. Λὰ μὴν ἀπύρι πλουσιέν· τραβὰγ, καλαμπαλίκι·
Κὰτρ σὰντ ἂ μίλε κανταριέν, κάθε χρονιὰν

ΧΕΛΑΝ. Μανίκι!

KOKKIN. ὦ! Νό!

ΧΕΛΑΝ. Ὀνόξης νὰ γενῆς. Κακὴ βουὴ νὰ σοῦ ὄρη.

KOKKIN. Λὲ Σαμιὸτ νὸν βιὲν ἰσί· ἀπύρι νὸν πγιοῦ μούφτη.
Καφοκαρδιὲν διαβολοάς· Μαστικ νὸν πγιοῦ παράτο,
Νὸν λαγηριέν, νὸν μπακαλάρ, ἔ νὸν ξὸν βὲν μουσχᾶτο.
Λὲ Νισυριὸτ ποῦρ οῦν παρὰ ντιζ ὄκ νὸν ἀγοράση,

1. Μαγκατάσης=καλὸς φίλος, ἐπιστήθιος.

Ἦ νὸν σετάντα κὰτρ ὀκὰ ποῦρ ὄν καντὰρ ζυγιάση.
Λὲ μαλαστρουῖπ ποῦρ ὄν φουστὰν ἀλὰ χορὸ στολίση,
Ἦλ χρὸν ὦ μπούργρ! σὰν γκαῖτὰρ φορτὼμ νὸν καβαλικεύση.
Σί! Σί!

ΧΕΛΑΝ. Βρὲ Κοκκινόμματα μὴν εἶσαι μεθυσμένος;
Μὰ ὄχι· θὰ ᾽σαι παντελῶς τρελλός, δαιμονισμένος...

ΚΟΚΚΙΝ. Κομμὴν δαιμόνι, μεθυσμάν;

ΧΕΛΑΝ. Γιατί ποτὲ δὲν εἶδες
Νὰ βγαίνη σταφυλόρροα σὲ σπάρτους κι' ἄλωνίδες
Καὶ κονκουζίναν νὰ ξερνοῦν οἱ πρίνοι κι' ἀσπαλάτοι,
Ποῦ ξεφουτρώνουσι πικνοὶ στήν ἄχαρῆ σου πλάτη.
Γιατ' ἀγαπᾶς τὴν ἐρημιά· γιατί' εἶσαι ἀκαμάτης.
Γειτονικὸν κολλητικὸν—σωστός, σωστός.....

ΚΟΚΚΙΝ. ὦ φίστρ· γκρὰν σεμεν ντέ φερὲ ἀλὰ Ἐργιὰ Ἐρῆνη
Πὰρ λὰ Καμάρα καὶ Ραμί².

ΧΕΛΑΝ. Κακόμοιρε Πληζίνη!³

ΚΟΚΚΙΝ. Ὦλ Νικιατιὲν δουλεφιάν· Μαντρακιοτιὲν νὸν βόλι.

ΧΕΛΑΝ. Νὰ κάτσουρ στὸ ριζόφτι σου ἐννιὰ σακκιὰ διαβόλοι.
Ἦνάθεμά τον τοῦ Ραμοῦ, τὸν γυιὸν τὸν καμπελόφτη
Ποῦ σὲ τρελλαίν' ἢ μυρωδιὰ ποῦ βγάγλ' ἀπ' τὸν φανόφτη⁴.

ΚΟΚΚΙΝ. Λὰ μυρωδιὲν νὸν φᾶ ζημιάν· μπόνα σαντέ· παχαίνει.

ΧΕΛΑΝ. Κακόμοιρε! σφὴν σφάνσ ἐμὲ στ' αὐτί μου δὲν ἐμπαίνει.

ΚΟΚΚΙΝ. Κολμάν; Νὸν παρλὲ φρανσουέ;

ΧΕΛΑΝ. Μωρὲ περδικομμάτη,
Γῆ μίλα μου τὴν γλῶσσα μου, γῆ δεῖξε μου τὴν πλάτη,
Γιατὶ ἀπὸ τὴν πλάστριγγα⁵ θὰ πάρω τὸ τριχάλι,⁶
Καὶ θὰ σοῦ σπᾶσω τὰ πλευρά, τὸ σβέροκο, τὸ κεφάλι.

ΚΟΚΚΙΝ. Μὴ νὰ χαρῆς, κὺρ Χέλαντε, τὸ γλάστρ⁷ μὴ κτυπήσης!

ΧΕΛΑΝ. Γιατὶ τὴν γλῶσσα ποῦ νοῶ δὲν θέλεις νὰ λαλήσης,
Μόνο μοῦ λὲς φρὴν φρούν, τ' εἶν' αὐτὰ ποῦ σαλιαρίζεις;
Βρὲ κανκαλαῖ, ἀνόητε;

2. Καὶ αἱ δύο εἶναι ἀγροτικαὶ τοποθεσίαι, ἐνῶ βαδίζομεν ἀπὸ τὸν Κοκκινόμματος πρὸς τὴν Ἁγίαν Εἰρήνην.

3. Συμπολίτης ἀπὸ τὸ χωριὸν Νικιά. Ἦτο μανιώδης «θεριακλῆς» τοῦ ναργιλέ. Ὅπου καὶ ἂν ἐπῆγαιεν, εἶχε μέσα εἰς ἓνα δισάμι τὸν ναργιλὲν του καὶ τὸν ἐπαίρνε μαζί του.

4. Ὁ λογοτέχνης ἐννοεῖ τὸ Ἡφαιστειον, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν Ραμὸς.

5. Γύρω-γύρω εἰς τὸ ἄλωνα ἔβαλλαν συνήθως οἱ παλαιότεροι Νισύριοι ξύλα ὡς περιτείχισμα. Τὸ κατασκευάσμα τοῦτο τὸ ὀνόμαζον «πλάστριγκα».

6. Ἐυλὴνη μεγάλη περόνη χρησιμεύουσα διὰ τὸ «ζεθέρισμα» τοῦ ἤδη ἄλωνισθέντος σίτου ἢ κριθῆς.

7. «Γλάστρα» εἶναι ἀγριόθαμνοι φυόμενοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Κοκκινόμματος.

KOKKIN.

Μὰ ὄχι δά, μὴ βρίζης.

Πολιτιομένος εἶμ' ἐγὼ καὶ πρέπει νὰ μιλήσω,
Οἱ κάτοικοί μου ὡς λαλοῦν νὰ μὴν ἔπομένω πίσω.

XELAN. Οἱ κάτοικοί του! Χά! χά! χά! κουρούναις, κουρουταῦλοι·

Οἱ πορτικοὶ καὶ τὰ ῥοπετὰ πού ἔναι γεμάτ' οἱ σταῦλοι
Καὶ οὔλοιοι οἱ ἀργιάνηδες⁸ οἱ ἀγρελλοφαγάδες⁹
Ἄποὺ πατοῦν τὴν Παμπακιάν¹⁰ οἱ κλεφτοφασουλάδες,
Ποὺ δὲν ἀφήνουσι βροῦλι στὸν δρόμον νὰ ξεσκάλη
Καὶ στήθουν καὶ ξεστήθουνσιν δληνυχτῆς τσουκάλι.

KOKKIN. Δὲν ἔχω ἔγὼ τὰ λόγια σου¹¹, ἐγὼ σοῦ λέγω τώρα

Ἄπως ἐπολιτεύθηκα καὶ κατοικῶ σὲ Χώρα.

XELAN. Βρὲ γειά σου· Σουλουφέγκερη! μὴ ἔν' ὁ πολιτισμός σου

Κανένα σπαρτοκούτσουρο καὶ σοῦ ἔλαχεν ἐμπρός σου,
Ἢ νὰ μὴ σοῦ τὸν ἔδωκεν ὁ Ζ..... ποὺ ἔδα
Κ' ἐκατρακύλα τὸν Γκρεμό¹² κ' ἐφάνη μου ἀρκούδα
Ποῦ ἔχε προβιαὶς εἰς τὰ μεριά κ' εἰς τὴν καρὶνα βούργια¹³
Κ' ἐβρόντα τὴν ματσούκα του κ' ἐφώνασεν «Αἶ οὔργια!»;
Ἢ τὰ κισηροκρέμμαρα¹⁴ τ' ἀπόρτωτα¹⁵ σπηλάδια,
Τῶν κουρουταῦλων τῆς φωλιαὶς μοῦ βάφτισες παλάτια;

KOKKIN. Γιὰ νὰ σοῦ πῶ: τὰ μέτρα σου νὰ πάρης Καβαζάρη¹⁶,
Εἰς τὸ λαγκάδι τοῦ Σταυροῦ¹⁷ ἐγκρύφθης κατεργάρη
Καὶ κλέφτεις τῆς ἀκροβολιαὶς¹⁸ καὶ κάμνεις ταις χωράφια
Καὶ ταῦλαις τὸν καστρόγυρον καὶ τὰ κελιά σπηλάδια.

8. Ἀργιάνηδες=«ἀλιανιάρηδες», «μάγκαις». Μὲ τὴν λέξιν αὐτὴν ἐχαρκτηρίζαν τοὺς «δουλευτάδαις», οἱ ὅποιοι ἐφύλαττον τὰ βώδια τῶν «νοικοκυρῶν».

9. «Ἀγρέλλα» εἶναι ἡ ἀγριοεληά. «Ἀγρελλοφαγάς» ἐπὶ τὸ μεταφορικώτερον εἶναι ὁ ἀδηφάγος. Λέγεται εἰς τὴν Νίσυρον καὶ ἀγρελλοκοίλης».

10. Τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζουσι οἱ Νισύριοι τὸ χωράφι, εἰς τὸ ὁποῖον σπεῖρουσι φασόλια, ρεβίθια, «μπίζι». Τὸ ἴδιο χωράφι τὴν ἐπομένην χρονίαν σπεῖρεται σιτάρι ἢ κριθάρι. Τότε λέγεται Κριθαριά.

11. Ἡ φράσις σημαίνει: «δὲν λογαριάζω τί λέγεις σύ».

12. Γκρεμός: νοεῖται ἡ κατάβασις ἀπὸ τὸν Κοκκινόμματον εἰς τὴν Ἀγίαν Εἰρήνην.

13. Βούργια ἢ γούργια εἶναι ἡ «καζίκια» τῶν τσοπάνηδων.

14. Πολλὰ «κρεμμάρια» εὐρίσκονται εἰς τὸν Κοκκινόμματον.

15. Χωρὶς πόρτες, ἀδέσποτα.

16. Ὁ Βασίλειος Καβαζάρης ἦτο πασίγνωστος διὰ τὴν ἐτοιμολογίαν του καὶ τὴν δικτυκὴν φρασεολογίαν του. Γνωστὸν παρὰ τοῖς τότε Νισύριοις πρόσωπον ἐπὶ κλεψιμανία ἐχαρκτηρίζετο ὑπὸ τοῦ Καβαζάρη ὡς «τῆς νύχτας ἄνθρωπος». Σημασίαν εἶχεν ἡ ὑπαινιγματικὴ του φράσις: «τί! κλέφτη μ' ἔκαμες»;

17. Ἐκεῖ εἶναι ἡ τοποθεσία Χέλαντος.

18. Μέρη τὰ ὁποῖα, ἐνῶ ἦσαν προηγούμενης χέρσα, τὰ μετέβαλον εἰς χωράφια καλλιεργημένα. Ἀλλὰ κυρίως τὰ χέρσα μέρη, τὰ ἀκαλλιεργητα.

Και με τῆς μάνδρας τὴν κοπιαν τῶν προεστῶν τὸ στόμα
 Γιμῶνεις γιὰ νὰ μὴν μιλοῦν, ἂν κλέψῃς κι' ἄλλ' ἀκόμα.
 Κι' ἂν κάμῃς καὶ καμμιά φορὰ ᾽σὰ τὰ Προικιά¹⁹ μιὰ βόρτα
 Μὲ μιὰν πετᾶ σφυρηματιὰν ἀφ' τὴν Πυριαν ἢ πόρτα
 Καὶ μάταια γυρεύγουσι τὴν πόρτα τὴν χαμένη,
 Γιατὶ αὐτὴν τὴν ἔχεις σὺ μέσ' τ' ἄγερα χωσμένη.
 Τώρα θωρεῖς τὸ νημέρον· νηστεύγεις, θυματίζεις,
 Τὴν μέρα ::λέφτεις ὅ,τι βρεῖς, τὸ βράδυ μετανοῖζεις
 Καὶ πίπτεις καὶ λουκάνικα διαβάζ' ὁ χαλαρός²⁰ σου
 Σὰν νὰ μὴ βροῖσκειται κανεὶς ἐδῶ καλύτερός σου.

ΧΕΛΑΝ. ᾽Οχι κὺρ Κοκκινόμματε.....

ΚΟΚΚΙΝ.

Πῶς ὄχι;...

ΧΕΛΑΝ.

Κάρνα· σκάσε·

Νισύριος τῆς Συνέλεψης δὲν εἶπαμε δὰ νὰ ᾽σαι,
 Νᾶχης κοντὰ τὴν γλῶσσα σου, στὸ νοῖκι τὰ αὐτιά σου²¹
 Καὶ νὰ φωνάζῃς κουτουροῦ, πρὶν νᾶρτη ἢ σειρά σου
 Καὶ σὰν λῶθ' ἢ Συνέλεψη στὸν δρόμον ὅποιον εὗρῃς.
 Καὶ σ' ἀρωτᾶ τί σοῦ ᾽πασι καὶ τί ᾽πες νὰ μὴ ξεύρῃς.

ΚΟΚΚΙΝ. Αἴ! ᾽πέ.

ΧΕΛΑΝ.

Δὲν εἶπα πὼς ἐγὼ ἔχω πολλὴν ἀξίαν
 Γιατὶ δὲν ξέρω φράγκικα, δὲν ἤλθ' ἀφ' τὴν Ρωσσίαν²²
 Νὰ λάμπουν τὰ δαχτύλια μου ἀπὸ τὰ δαχτυλίδια
 Καὶ νὰ ᾽χω τ' ὠρολόϊ μου γεμᾶτο πεχλιμπιδία.
 Νὰ θένω τὸ καπέλλο μου στοῦ καφενὲ τὴν πάγκα
 Καὶ ἀξεμάλλιαρος καφὲ νὰ πίνω ἀλαφράγκα
 Καὶ τὴν ὀμπρέλλαν νὰ κρατῶ νὰ μὴ βραχῶ τὸν Μόνη
 Καὶ μὴ με κάψῃ παντελῶς ὁ ἥλιος τὸν Γεννάρη.
 Νὰ μὴν ἀρέσω Ἐγκλησιὰν ν' ᾽μπῶ νὰ προσκυνήσω,
 Νὰ μὴν εὐρίσκω ἄνθρωπον γιὰ νὰ συνομιλήσω

19. Ἐν κάμῃς ὅτι διευθύνεσαι πρὸς τὰ Προικιά. Ταῦτα εἶναι κτήματα εὐρισκόμενα πρὸς τὸ μέρος τῆς Θερμοπηγῆς, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν Πυριαν. Ἐκεῖ ἀναβλύζει ὕδωρ ἰαματικὸν θερμὸν καὶ πολλοὶ κάμουν ἐκεῖ λουτροθεραπείαν.

20. Τὸ ἀπύλωτόν σου στόμα.

21. «Ἐχω στὸ νοῖκι τὰ αὐτιά μου», Νισύρικα σημαίνει: «δὲν δίδω προσοχὴν, δὲν ἀκούω».

22. Πρὸ τοῦ Πανευρωπαϊκοῦ πολέμου οἱ Νισύριοι εἶχον συνήθη τόπον μεταναστεύσεως τὴν Ρωσσίαν, ὅπου καὶ ἄριστα πλείστοι ἦσαν ἐγκατεστημένοι. Ὅπως τὴν ἰαματικὴν «Ἀμερικάνος» ἐννοοῦμεν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἔχει ἀποκτήσει πλοῦτη, τοιοῦτοτρόπως ὅταν οἱ Νισύριοι ἔλεγον ὅτι ὁ τάδε ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν, ἐννοοῦσαν ὅτι οἰκονομικῶς «εἶχε κάμει τὸν τρόπον του». Εἶχον δὲ καὶ τὴν ἐπιδεικτικότητά των οἱ ἀπὸ τῆς Ρωσσίας ἐρχόμενοι εἰς τὴν Νίσυρον συμπολιταί, ὡς «καζαντισμένοι» ὄντες, ἤτοι οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητοι.

Καὶ νὰ τρελλαίνωμαι γιατί δὲν βρίσκω ᾿φημερίδες,
Νὰ μάθ᾿ ἂν βγῆκαν κάρδαμα κι᾿ ἀνθοῦν ἢ ραπανάδες.

KOKKIN. ᾿Εσὺ παραλογίζεσαι· ἢ ἄλλο σοῦ συμβαίνει.....

ΧΕΛΑΝ. ᾿Ω μασσαλὰ²³ τσερνίκα μου²⁴! Ποιός καίτι σέ φέρνει²⁵;
Παράτησες τὰ φράγκικα κι᾿ ἀρχήσές μας τώρα
᾿Ελληνικάτα νὰ μιλάς· διαβολεμένη ψώρα,
Ποῦ θὲ νὰ τρέχω νὰ ζητῶ χτωήχι γῆ ψαλτήρι²⁶
Γιὰ νὰ ξηγῶ τὰ λόγια σου; Γιὰ τὰ κακά μου γήρη
Σοῦ ᾿χτύπησεν ἡ μυρωδιὰ τ᾿ ᾿Ακώλου κ᾿ ἐτρελλάθης
Κι᾿ ἂν περπατῆς μ᾿ αὐτὸν τὸν νοῦν δὲν ξέρω τί θὰ πάθης.²⁷

KOKKIN. Διασκέλα τὴν Καλλιπολι²⁸ νὰ δῆς ἐκεῖ τί τρέχει.

ΧΕΛΑΝ. Μήπως ἐκεῖ ὁ οὐρανὸς σφοντύλια²⁹ μαῦρα βρέχει;

KOKKIN. Γιὰ ᾿δέ!

ΧΕΛΑΝ. Βρὲ τί; βρὲ τ᾿ εἶν αὐτὰ τὰ κόκκινα καὶ τ᾿ ἄσπρα;
᾿Απάνω σκάλας τὰ βαστραῖα³⁰ καὶ κάτω τοῖχοι κάστρα!

KOKKIN. Θωρεῖς;.....

ΧΕΛΑΝ. ᾿Ο ᾿Ἡλιος μὴ σε δῆ!

KOKKIN. Τοὺς Φράγκους....;

ΧΕΛΑΝ. Νὰ φραγκιάσῃς!

Καὶ νὰ φραχθῆ τὸ στόμα σου κ᾿ ἡ μύτη σου νὰ σκάσῃ.
Μά, τ᾿ εἶν᾿ ἐκεῖνο τὸ πανὶ ἀπάνω στὸ κοντάρι,
Ποῦ τὸ φυσᾷ ὁ ἄνεμος καὶ θέλει νὰ τὸ πάρῃ;
Μὴ σπειρῆς φράγκους τὶς πλαγίαις καὶ τρέμῃς σὰν φυτρώσου;
Νὰ μὴν ἔλθοῦν οἱ κουλιανοὶ καὶ τοὺς ἐξερριζώσου;

KOKKIN. Χά! Χά!

ΧΕΛΑΝ. ᾿Ωχὼ!

23. Τουρκικὴ λέξις σημαίνουσα: εὐγε!

24. ᾿Η λέξις σημαίνει: ὠραιότατη κόρη· λεβεντοκοπέλλα.

25. Τὴν φράσιν αὐτὴν ἔλεγεν ὁ τότε τοῦρκος μουδέρης ἐν Μανδρακίῳ, ὀνομαζόμενος Σαλήχ ἐφένδης. ᾿Ἦτο ἄνθρωπος ἀπολαύων ἄκρας ὑπολήψεως, φιλέλλην, φίλος τῶν χριστιανῶν, φιλόανθρωπος. ᾿Ολόκληρον τὸν μισθὸν του τὸν ἐσκόρπιζεν εἰς τὰ πτωχά. ᾿Αλλὰ τὰ ᾿Ελληνικά του ἦσαν κολοβά, «σάτρα πάτρα», ὅπως λέγομεν, καὶ διὰ νὰ ἐρωτήσῃ κάποιον μὲ ποῖον καίτι ἦλθεν, ἤρώτα: «Ποιός καίτι σέ φέρνει»; ᾿Ο ἀείμνηστος Λογοθέτης μεταχειρίζεται εἰς καλὴν ἐνθύμησιν τὸν καλὸν ἐκεῖνον Τοῦρκον ὑπάλληλον.

26. Χαρακτηριστικὸν τῆς ἀγροικίας τοῦ Χέλαντου! Ζητεῖ ἐξήγησιν τῶν λέξεων εἰς τὴν ᾿Οκτώηχον καὶ τὸ Ψαλτήριον!

27. «Προμαντεύει ὁ Χέλαντος, ὅτι ἂν ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν του, δὲν θὰ ἀπαλλάξῃ καλῶς, ὅπερ ἐκεῖνος ἐννόησας τῷ λέγει: «Διασκέλα κλπ.», διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν φοβεῖται, διότι εὐρίσκεται ὕπισθεν δυνάμεως...» (Σημείωσις συγγραφέως).

28. ᾿Ονομασία κτημάτων πλησίον τῆς ᾿Αγίας Εἰρήνης.

29. Σφοντύλια: μεταφορικῶς=ραπίσματα καὶ γρονθοκοπήματα.

30. Αἱ κέραμοι ἦσαν τοποθετημέναι κλιμακῆδόν (Σημ. συγγραφέως).

KOKKIN.

*Ταραμπάμ πούμ. Αὐτ' εἶναι παντιέρα
Καὶ σήμερον ἀφ' τὴν ἀγῆν ἐστήθην ἐκεῖ πέρα
Νὰ μὴν ἐρθοῦν οἱ Προεστοὶ³¹ καὶ τὴν ἐξαπεράσου³²
Καὶ δλους των ἢ χαρβατιά³³ θὰ τοὺς λαοθρακιάσου³⁴.*

ΧΕΛΑΝ. Πορδές.

KOKKIN. Μὴ λέγῃς δὰ πορδές. Κακὴ ᾽ν' ἢ μυρωδιά των.

ΧΕΛΑΝ. ᾽Ας πῶ βρονταῖς πού᾽ναι λοιπὸν καλὰ τὰ χάγλανά των.
*Βρὲ μήπως εἶναι κουλιανοὶ νὰ τοὺς ἐξεφτερίσης
Καὶ σεῖς³⁵ τὸ κόκκινο πανὶ γιὰ νὰ τοὺς φοβερίσης;*

KOKKIN. ᾽Ω! Εἶμαι Φράγκος.

᾽Η Φραγκιάς ἢ διάβολος ξυδάτος.

Παλιὸς Νισύριος εἶμ' ἐγὼ στελαῖτος³⁶ καὶ βροντάτος³⁷.

KOKKIN. Μὲ τὸ καλό! Μὲ τὸ καλό!

ΧΕΛΑΝ.

Καὶ σὺ καλὰ νὰ λέγῃς,

*Νὰ μὴ σοῦ δώσω μιὰ γροθιά καὶ κάθεσαι καὶ κλαίεις,
᾽Δέ· μιὰ ὀρσάρι κ' ἔρχεται καὶ τρέχει σὰν νεφέλα
Ποὺ τὴν ἀπώθει ὁ βοριάς καὶ ρίχνει πυκνὰ ζάλα.
Τρέχει κ' ἢ ἄτσαις της βροντοῦν κ' ὅπου πατήση οὖλαις³⁸
Σποῦν ἄσπλαχνα κ' ἀλύπητα ἢ γρηαῖς ἢ πετροπούλαις.*

KOKKIN. Ποιά εἶν' αὐτή;

ΧΕΛΑΝ.

᾽Αν δῆ κανεῖς ἀφ' τὴν περπατηξιάν της

*Τὰ πράσινα δεπέτσια της³⁹, τὴν ἄσπρην τὴν ποδιάν της,
Θὰ πῆ πὼς εἶν' Νικιάτισσα καμμιά ποὺ ἢ καῦμένη
Νερὸν δὲν ἤῤῥεν νὰ πλῶθῃ καὶ εἶναι λερωμένη.
Ἐεγκλιῆσαν⁴⁰ τῆς βιστέροναις των κ' ἐσῶσαν τὰ νερά των,*

31. Οἱ δημογέροντες ἤρνοῦντο εἰς τὸν Ράλλον νὰ βάλῃ στύλους εἰς τὰ κτήματα, ἵνα κατασκευασθῇ τὸ ἀεροδρόμιον πρὸς μεταφορὰν τοῦ θείου ἀπὸ τὸ ἡφαίστειον εἰς τὴν Ἄγιαν Εἰρήνην ἀεροδρομικῶς.

32. Ἐεπερνῶ, ἐνταῦθα=βγάλω, ἀποσπῶ.

33. Ἐργάται Μαυροβούνιοι.

34. Λαοθρακιάζω=κτυπῶ μὲ τὴν ἀλαοθράκη. Αὕτη εἶναι ἓν κοντάρι, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ ἓν ἄκρον εἶναι προσδεδεμένη «πατσαβούρα», ἢ ὁποία χρησιμεύει ὡς σάρωθρον τοῦ φούρνου.

35. Σεῖεις.

36. Στελαῖτος=ἄρθριος, ἀπτότητος, δὲν φοβοῦμαι τίποτε.

37. Δυνατός, ποὺ τρέμουν τὴν δυνάμιν μου.

38. Οὖλαις=δλαις.

39. Εἶδος «κοντογούνων» τὰ ὁποῖα ἐφόρουν αἱ Νισύριαι κατὰ τὴν παλαιάν των ἐνδυμασίαν (γελέκια). Ἡ Νικιάτισσες ἐπροτιμοῦσαν πάντοτε σχεδὸν πράσινον χρῶμα. Τὰ δεπέτσια κατασκευάζοντο ἀπὸ ἀτλάζι.

40. Ἐεγκλιῶ=ἀδειάζω.

Γιὰ νὰ ουχοποτιζοῦσι τὰ σκορδοκρόμμυδά των.⁴¹
Κί' ἄν κατεβοῦν εἰς τὸν γιᾶλὸν ἢ θάλασσα στερεύγει,
Στεγνὴν ἀφίνει τὴν στεριὰν καὶ σὰ τὴν Τῆλο⁴² φεύγει.

KOKKIN. Νικιάτισσά 'ναι· καλὰ λές· κανένα σκόλο διώχνει.
Γιατὶ χαλικοπέτραδα ἀπὸ τὴν γῆ μαζώνει.

ΧΕΛΑΝ. 'Ἡ Καελιά⁴³ 'ν' αὐτῆ. Καλῶς τὰ δέχθης τὰ μαντάτα.
Γιὰ σὲ ἀνελαίξεται⁴⁴ καὶ βλαστημᾶ βροντᾶτα.

ΚΑΕΛΙΑ 'Αναλαή, ἀναλαή!⁴⁵

ΧΕΛΑΝ. Παραγγελιά.

ΚΑΕΛΙΑ Κὰ(γ)λέ μου!⁴⁶

'Αναλαή, ἀναλαή!

ΧΕΛΑΝ. Παραγγελιά!

ΚΑΕΛΙΑ ὦ γυιέ μου.⁴⁷

Δὲν μοῦ παρήγγειλεν κανεῖς· ἐμόνια μοναχῆ μου.
Ἔρτα γιατί 'παθα κακὰ καὶ βράζει ἡ ψυχῆ μου,
Ποὺ νὰ 'χη τὸν Θεὸν ἐχθρὸν καὶ τὸν Σατάνην ἅγιον
Καὶ πίσσαν τὸν Παράδεισον καὶ νὰ 'ναι κακὸν τ' αὔριον⁴⁸.
Ποῖός;

ΚΑΕΛΙΑ Αὐτὸς δὰ ὁ Τάχατος⁴⁹ ποὺ νᾶν' κακὸν του βράδν
Καὶ νὰ τὸν δῶ τώρα κοντὰ ἀνάσκελα στὸν Ἄδη.

'Ερῆμαξέμ με ποὺ νὰ βγοῦν τὰ μαῦρα φίδια μπρὸς του...

KOKKIN. Μωρὴ παλιοκαράλενα...⁵⁰

ΚΑΕΛΙΑ Νά!... νά!...⁵¹

ΧΕΛΑΝ. Νά! κι' ἄλλην δός του,

41. Οἱ συμπολιταὶ μας Νικιάται ἔχουν τὸ ὄνομα ὅτι ἀγαποῦν πολὺ τὰ κρεμμύδια καὶ τὰ σκόρδα. Ἴσως διότι δὲν τὰ ἔχουν ἐν ἀφθονίᾳ.

42. Πρὸς τὴν νῆσον Τῆλον, εὐρισκομένην ἀντικρὺ τῶν Νικιάων.

43. Ὄνομα τοποθεσίας. Ὅταν βγαίνωμεν ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Εἰρήνην μέχρι τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ἡ διαδρομὴ ἐκείνη λέγεται γενικῶς Κ α ε λ ι ᾶ. Εἰς τὸ λογοτέχνημα τοῦτο ἡ Καελιά, ἀντιπροσωπεύουσα τὴν Νικιάτισσαν, ἐμφανίζεται γνησία Ἑλληνίς καὶ Νισυρία ἀποστρεφόμενη τὴν ξενομανίαν καὶ τὴν ξενικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὸ τόπον.

44. Φωνάζει: «ἀναλαή, ἀναλαή».

45. Τοιαύτην ἀντήχησιν βγάλλει ἡ τοποθεσία Καελιά.

46. Συνηθεστάτη φιλοφρονητικὴ ἔκφρασις τῶν Νικιατῶν.

47. Ὅμοίως. Εἰς τὰς γυναίκας συνήθως: «ὦ κόρη μου», «ὦ γλυκοκόρη μου». Προσθέτουσιν πολλάκις: «ὦ γλυκογυιέ μου».

48. Οἱ συμπολιταὶ μας Νικιάται, ἄνθρωποι εἰρηνικοί, ἔχουσι κάπως τὸ εὐεπίφορον πρὸς τὸ βλασημεῖν καὶ καταρᾶσθαι ἀπὸ κακῆς συνηθείας.

49. Ὑβριστικὴ ἔκφρασις παρὰ Νισυρίους: τὸ κτήνος, ὁ ἥλιθος. Ἐννοεῖται ὁ Κοκκινόμματος.

50. Ἡ Καράλαινα ἦτο κάποια Νικιάτισσα, τύπος ἀσημότητος.

51. Τοῦ ρίπτει σφάγγελλα: τὸ μουτζώνει.

KOKKIN. Τῆς ταύλαις σου θὰ πῆς μωρὴ λιβέρα⁵² τῆς μεγάλαις
Ἦ μὴ λωπᾶσ' ἀζώηρους⁵³, σφογγαίαις⁵⁴ καὶ τσουτσουμάλαις;⁵⁵
Πόλων δὰ κάμαμεν ἐδῶ.

ΚΑΕΛΙΑ Ἦ ποῦλλα⁵⁶ νὰ σᾶς πιάση.

KOKKIN. Καὶ μάλαμα θὰ φέρωμεν ὁ κόσμος νὰ χορτάση.

ΚΑΕΛΙΑ Ἀχορταγιά, περίδρομος, σκασμὸς καὶ καρδιοσφάκτης
Νὰ σᾶς θερίση οὖλους σας.

ΧΕΛΑΝ. Καὶ κάρναξης καὶ γδάρτης.

ΚΑΕΛΙΑ Ἀμὴν!

KOKKIN. Μωρή!

ΚΑΕΛΙΑ. Νὰ μωραθῆς καὶ νὰ ᾄχης κατὸ χρόνο,
Τ' ἀντέρια σου νὰ κρεμαστοῦν εἰς τοῦ ἐδρῶ τὸν κλῶνο.

KOKKIN. Ἀνθρώπους θὰ σᾶς κάμωμεν.

ΧΕΛΑΝ. ὦ μύτη κολαρέντε!⁵⁷

KOKKIN. Καὶ θὰ σᾶς πολιπέψωμεν.

ΧΕΛΑΝ. ὦ! κωλοφιλαμέντε!

KOKKIN. Παρλὲ Φρανσέ;

ΧΕΛΑΝ. Φρανσέ, φρανσόν, παρλέ, παρλόν, παρλάτο,
Στελλιάρι σᾶς ἐχρειάζεται, πρυνίτικον, κομπᾶτο,⁵⁸
Γιατὶ πετοῦν ἀφ' τῆς σκαίς τὰ σῦκα στῆς κοιλιαίς σας
Καὶ θὰ ρημάξουσιν αὐτὸν τὸν τόπον ἢ δουλιαίς σας.

Ἀδγ. ἀρ. 400-403

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.— Τὰ ἴδια λέγει καὶ σήμερον ὁ καυμένος ὁ Νισύριος
Χέλαντος. Στελλιάρι καὶ πάλιν στελλιάρι! Ἀλλ' ἐλπίζομεν. Ε.Ι.Κ.

52. Ὑβριστικὴ ἔκφρασις: ἀκατάστατη, στερουμένη ἀξίας τινὸς ἠθικῆς καὶ σοβαρό-
τητος.

53. Εἶδος ἀγριοκλαδιῶν.

54. Σφογγαίαις: ἀγριόφυτα, ἔχοντα τὴν ιδιότητα νὰ κολλοῦν εἰς ὅποιον ἐγγίση καὶ
δύσκολα νὰ ξεκολλοῦν.

55. Φυτὰ γαλακτώδη ἀφθονοῦντα ἐν Νισύρῳ.

56. Ποῦλλα=ἡ τρέλλα. Ὁ ποῦλλης=ὁ τρελλός. Συνήθως ἡ φράσις: «ὦ Γιάννη τοῦ
Ποῦλλη, δηλαδὴ ὦ τρελλέ, «τρελλότατε».

57. Δηλαδὴ: ὦ φαντασμένε· ἀλαζονικὲ ἄνθρωπε.

58. Κομπᾶτο=μὲ κόμβους, μὲ ρόζους.

Ε.Ι.Κ.

Ο ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΑΤΟΣ

(Ἡ Διδασκαλία ἑνὸς Ἰμάμη)

Ὁ σκύλος ἦτον ἔμπορος· καὶ κάθε πραγματεῖαν
 Ποῦ ἤθελε, τὴν ἔφερνε ἀπὸ τὴν Βενετίαν.
 Σ' ἓνα γιολδάσην ἔτυχε μίαν φορὰν νὰ δώσῃ
 Καμπόσα ἔμπορεύματα νὰ μὴν τοῦ τὰ πληρώσῃ
 Κι' ὁμόλογον τοῦ ἔκαμε μὲ μίαν συμφωνίαν·
 Νὰ πάγῃ γιὰ νὰ πληρωθῇ εὐθὺς στὴν προθεσίαν.
 Ἐκάθισε στὴν τζέπη του ὁ ἔμπορος κὺρ Σκύλος,
 Ἐκεῖνο τὸ ὁμόλογον ποῦ τοῦ ἔδωκεν ὁ φίλος.
 Ἀλλὰ ἐσυλλογίσθηκε πὺς κάθε ἔμεραν ἔχει
 Πολλαῖς δουλειαῖς καὶ βάσανα καὶ πάνω κάτω τρέχει
 Καὶ ἦτο ἐνδεχόμενον μιὰ μέρα νὰ τὸ χάσῃ,
 Σὰν κωνηγᾶ τῆς πέριδικαῖς καὶ τοὺς λαγούς στα δάση.
 Τοῦ φάνηκε καλύτερον λοιπὸν νὰ τὸ ἀφήκῃ
 Εἰς ἑνὸς φίλου του πιστοῦ τὴν παρακαταθήκῃ.
 Κι' ἐνῶ ἐξήτει ἄνθρωπον νὰ μὴν τοῦ κάμ' ἀπάτην,
 Εὐρῆκε κ' ἐκατάργηκε τὸν σύντεκνον τὸν Γάτην.
 Ἦρθ' ὁ καιρὸς ποῦ χρειάσθηκεν ὁ Σκύλος τὸν παρὰν του
 Νὰ πάγῃ στὸ ταξεῖδι του νὰ κάμῃ τὴν δουλειάν του
 Κ' εἰς τὸν χρεώστην ἔτρεξε· τοῦ λέγει.—(Αἶ! γιολδάση!)
 «Ἡ προθεσμία ἔφθασε καὶ μέτρα μαγκατάση».
 —(Καλά—τοῦ ἀποκριθῆκε—πλὴν τὸ ὁμολογόν μου
 Ἄν δὲν μοῦ δείξῃς, δὲν μετρῶ ἐγὼ τὸν ὄβολόν μου).
 Τρέχει, ζητᾷ τὸν σύντεκνον τ' ὁμολογον νὰ πάρῃ
 Γιατὶ εἰς τὸ ὁμολογον εἶχ' ὄλα του τὰ θάρρη.
 Βρίσκει τὸν Γάτην κ' ἔβγαλε ἔπο μὲς ἀφ' τὸ τσουκάλι,
 Διὰ νὰ κάμῃ καφαλί, μίαν χορδὴν μεγάλη.
 —(Σελάμ Ἀλίκουμ) φώναξεν ὁ Σκύλος εἰς τὸν Γάτη.
 Ἐκεῖ ποῦ ἐκατάπινε χορδὴν ἓνα κομμάτι.
 —(Ἄλιν ἀλέϊκουμ σελάμ)! ἐκεῖνος ἀπεκρίθη.
 Καὶ μ' ἓνα γάζον ὄρθιον ἀπέναντί του ἵστήθη.
 «Δός μου, τοῦ εἶπε, σύντεκνε»—ὁ καυμένος Σκύλος—
 »Ἐκεῖνο τὸ ὁμολογον ποῦ μοῦ ἔδωκεν ὁ φίλος,
 »Γιατὶ θωρῶ μὲ θλίψιν μου καὶ μὲ πολλὴν μου λύπη
 »Πὺς παντελῶς ἀπὸ τὴν γῆν ἐμπιστοσύνη λείπει
 »Καὶ πὺς ἐνόσω τὸν γονιὸν παιδί τὸν ξεγυμνώνει
 »Κι' ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ κλέφτει καὶ ζημιώνει,

»Καθ' ἑνος ἔχει δίκαιο νὰ μὴν πιστέψῃ κἀνα
 »Καὶ νὰ μὴν δῆ τὰ γένηα του στὴν ἰδικήν του μάνα·
 »Νὰ μὴν κρεμᾷ τὰ θάρρη του ποτέ του εἰς τὸν ἄλλον
 »Εἴτε φτωχὸν ἢ πλούσιον, μικρὸν εἴτε μεγάλον.
 »Τὰ μαῖδιά μου ὁ Παφτὸς δὲν θέλει νὰ μετρήσῃ
 »Ἄν δὲν ἰδῆ τ' ὁμόλογον καὶ νὰ τὸ ἐξοφλήσῃ.
 »Τώρα γι' αὐτὸ τρεχάμενος ἐγὼ ἦλθα σὲ σένα
 »Γιατὶ θωρῶ τὰ μαῖδιά πὼς εἶν' κινδυνεμένα.
 »Δόσε μου τὸ ὁμόλογον νὰ πάγω στὴν δουλειάν μου
 »Νὰ πὰ ἂν πάρω τριγὰν-ι-τραγὰν ἀμέσως τὸν παρὰν μου».

Ὁ Γάτης ἀνεστέναξε, καμώθηκεν πὼς κλαίει
 Καὶ ξεροκαταπίνοντας στὸν σύντεκνόν του λέει:
 —(Ἄχ, σύντεκνε! ὁ Ποντικός ὁ τρισκαταραμένος...)
 —(Ποῖός ποντικός;)—ἐφώναξεν ὁ Σκύλος θυμωμένος.
 —(Ὁ Ποντικός ὁ δαίμονας ἐπῆγε νὰ μοῦ πάρῃ
 »Τ' ὁμόλογον ποῦ μ' ἄφησες κ' ἐφύλαξα στ' ἀρμάρι).
 Ὁ οὐρανὸς ἐπλάκωσε τὸν Σκύλον τὸν καμένον
 Τὴν ὄραν πού ἔκουσε πὼς εἶν' τ' ὁμόλογον χαμένον.
 Τοῦ φάνηκεν τὸν ἄπιστον τὸν Γάτην νὰ ἀρπάξῃ
 Ἄφ' τὸν λαιμὸν κι' ἐδῶ κι' ἐκεῖ νὰ τὸν ἐξετινάξῃ,
 Ἄλλ' ἤξευρε πὼς ἡ σοφὴ Εὐδρώπη κατακρίνει
 Τὸν πόλεμον ἂν ἤθελεν ἀκήρυκτος νὰ γίνῃ.
 Κι' οἱ Διπλωμάται οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου δογματίζουσιν
 Μὲ τρόπον τὸν ἀδύνατον νὰ τὸν ξεπουπουλίζουσιν.
 Κι' ἂν ἔρχεται τὸ μερτικὸν κ' ἐκεῖνο τρεῖς τὸν γύρον
 Τὸ δερματάκι του αὐτὸ τὸ βάλλουν εἰς τὸν κλῆρον.
 Κι' εἰς τῆς συνθήκης γράφουσιν εὐθὺς τὸν πρῶτον στίχον
 Αἰτίαν πὼς ἐκόλλησε τὴν μύξαν του στὸν τοῖχον.
 Πολιτικός. Λοιπὸν κι' αὐτός, σοφὸς κι' αὐτὸς ἐπίσης,
 Συντάσσει τελεσίγραφον μὲ τὰς ἐπιτιμήσεις:
 —(Βρέ, τί δουλειές—λέγ'—εἶν' αὐταίς; Βρὲ τ' εἶν' αὐτὰ τὰ λόγια
 »Τώρα ποῦ δλα μαγαζιά γενήκαν τὰ κατώγεια
 »Κ' ἔρριξαν τοὺς κακόμοιρους τοὺς χοίρους εἰς τοὺς φόρους
 »Νὰ κάμνουν τὸν περίπατον μαζί μὲ τοὺς Ἐμπόρους.
 »Γιὰ πείσμα τοῦ Πελετιῆ καὶ γιὰ κακὸν του χρόνον
 »Ποῦ κάμνει χοιροπόλεμον μονάχα ἀπὸ φθόνον.
 »Πὼς προσοδεύουν πγιδὸ πολὸ οἱ πγιδὸ μακρονοχάτοι
 »Μὲ τὰ καλὰ ρωμέικα ποῦ δὲν ἤξευραν Σκαρλάτοι,
 »Τὴν εἰσαρωεξαγωγὴν στοῦ κώντικα τὰ φύλλα
 »Καὶ στιγματίζουσιν τὰ ποσὰ ἀπ' ὄξω ἀπ' τὴν ῥίγλα.

»Καὶ ἡ ζερβὰ ἢ δεξιὰ τὰ θέλουν πισσωμένα
 »Τὰ τόκα, τὰ κακότυχα, τὰ κακοβαφτισμένα,
 »Ἐγὼ μονάχος ἔμπλεξα εἰς ἀστοιβαῖς κι' ἀγκάθια
 »Καὶ χάνω τώρα παντελῶς τ' ἀγὰ μὲ τὰ καλάθια.
 »Ἡ σεργαγιά μου χάνεται! Τὸ χρέος μένει ὄλον,
 »Στὰ γηρατεία μου θὰ χτυπῶ γιὰ σὲ κάτω («στὸν μῶλον»)
 »Ἐσὺ ὁ σπιτοσύντροφος, ἐσὺ ὁ σύντεκνός μου,
 »Μοῦ ἴκαμες, ἄπιστε, κακόν, ποῦ δὲν τὸ κάμν' ἐχθρός μου.
 »Ἀχάριστε! κακόβουλε! καὶ τρώγεις καὶ γογγύζεις,
 »Τὸ χέρι ὁποῦ σ' ἔθρεψε δαγκῆς καὶ τσουγκρανίζεις.
 »Ἀλάκχερον περιδρομον, ἀχρειάνη, καταπίνεις·
 Καὶ τὰ ἴφαγες ἐξέχασες, καὶ τὰ κρατεῖς δὲν δίνεις.
 »Τ' ὁμολόγῳ μου φέρε μου· τ' ὁμολόγῳ μου, κλέφτη».
 »Τ' ὁμολόγῳ μου, ἄπιστε! τ' ὁμολόγῳ μου, ψεύτη.
 Τ' ὁμολόγο χίλιας φοραῖς φωνάζει καὶ τσιρίζει
 Κι' ἀντὶς ὁμολόγο γαῦ, γαῦ ἢ γλῶσσα του τραυλίζει.
 Ὁ Γάτης ὄλον ἔλεγε: «Δὲν τό' χω γὼ καὶ πάρε
 »Ἐπομονήν. Ὁ Ποντικὸς μοῦ τό' κλεψε, κουμπάρε».
 Μὰ ὁ θυμὸς τὸν ἄναψε. Τὰ ἴμμάτια του γρουλλώνει,
 Τεντώνει τὸ ρουθόνη του, τὴν τρίχαν του σηκώνει·
 Τρέχει ἀφροὺς τὸ στόμα του· τὰ χεῖλη του σηκώνει
 Καὶ κάτ' ἀπὸ τὴν μύτην του τρεῖς δίπλαῖς τὰ σουρώνει.
 Κι' ἐφάνη ἡ σαγούνα του γύρω—τριγύρω τότες
 Σὰν ἀκρωτήρι φοβερὸ μὲ φοβεροὺς στρατιώταις.
 Ὁ Γάτης πάντα ἔλεγε· «Δὲν τό' χω γὼ καὶ πάρε
 »Ἐπομονήν· ὁ Ποντικὸς μοῦ τό' κλεψε, κουμπάρε».
 Μὰ πῶς εἶδε τὰ στενά, πριχοῦ νὰ τὸν τρακάρη,
 Ὁ σύντεκνος ἠθέλησε τὰ μέτρα του νὰ πάρη,
 Γιατὶ τὴν εἶχεν ἄσχημα· μ' ἐκείνην τὴν αἰτίαν,
 Ἐντίκρον εἰς τὸν σύντεκνον παίρνει κι' αὐτὸς λειτίαν.
 Μισοδιπλώνει τὸ κορμί· τὴν ράχιν του σηκώνει
 Καὶ σὰν κουμπὲν καμπαναριοῦ στὰ πόδια τὴν στηλώνει.
 Ὁρθώνονται ἢ τρίχαις του στὴν ράχιν του σὰν φῖδια,
 Σὰν τῆς λουάρας¹ τὰ καρφιά ποῦ βγάλουν τὰ κοντίδια²
 Καὶ βγαίνουν τὰ μουστάκια του σὰν φοβερὰ κοντάρια,
 Σὰν ματταφέροι πού' χουσι στὴν πλώρη τὰ καράβια.
 Σὰν ξιφομάχος ἔμπειρος ποῦ ξεῦρει νὰ προσέχη

1. Λουάρα=ἡ χτενιά.

2. Κοντίδια=τὰ κοντὰ τῶν μαλλῶν τοῦ λιναριοῦ. Αἰγ. 417-418.

Τῷ ἀντικρυνοῦ του τὴν πληγὴν, ὅταν τὸ βλέμμα ἔχη
 Πάνω στὸ βλέμμα τοῦ ἐχθροῦ καλὰ προσηλωμένον.
 Τὸ ῥιμάτι εἶχε στοῦ Σκυλοῦ τὰ ῥιμάτια στηλωμένον.
 Μὰ σὰν σηκώνει τὴν δεξὰ μὲ τὰ μακρυνὰ κατσούνια
 Ὁ Σκύλος κατετρόμαξε καὶ στρέφει τὰ ρουθούνια
 Κι' ἀφίνει ῥῶ τὸ ῥιμάτι του· γιὰ δὲν εἶχε κόπον
 Νὰ τοῦ τὰ κάμη κόσκιο γιὰ γέλιο τῶν ἀνθρώπων.
 Ἐκεῖ ἐφάν' ὁ Ποντικός ἀντίκρυ κι' ἐπορπάτει
 Κι' ἔνα νοφοῦς-τεσκερεσι στὰ δόντια του ἐκράτει
 Κ' ἐξήτει τὸν τεσκερεζήν νὰ τοῦ τὸν ὑπογράφη
 Νὰ μὴν τὸν πιάσουν εἰς τὴν Κῶ καὶ βάλουν τον στὴ χάψη.
 Σὰν φώκια ῥκτύπησ' ὁ καλὸς ὁ Γάτης τὸ ρουθούνι
 Κ' ἐπήδησε στὸν Ποντικό, πρὶν φθάσῃ σὶδὸ καντούνι,
 Ἦ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄχαρον ὁμόλογον νὰ πάρῃ
 Γιὰ νὰ γλυτώσῃ, ἢ ἀλλιῶς, τὴν πέτσαν του νὰ γδάρῃ.
 Στὸ φτροῦ τοῦ Γάτη, ἔτρεξε κι' ὁ Σκύλος καταπόδι
 Καὶ νὰ τ' ἀρπάξῃ τὴν οὐρὰν ἐξήτει ἢ τὸ πόδι.
 Εἴκοσι παίρν' ὁ Ποντικός, εἴκοσι δυὸ ὁ Γάτης
 Κι' ὁ Σκύλος ἀπὸ πίσω των εἰκοσαριὰ καὶ κᾶτις.
 Μὰ πρὶν περάσουν δυὸ λεπτὰ ὁ δρόμος των νὰ στρώσῃ,
 Ὁ πρὶν τρεχάτος ἀπ' αὐτοὺς τὸν ἄλλον νὰ πλακώσῃ,
 Τοῖχον ἐδρίσκ' ὁ Ποντικός καὶ μπαίνει καὶ τρυπώνει
 Κι' ὁ Γάτης μὴν ἀμυγδαλιάν, καὶ βγαίνει καὶ γλυτώνει,
 Μένει κι' ὁ Σκύλος μοναχὸς κ' εἰς τὰ ψηλὰ κοιτάζει.
 Καὶ λυπερά:—«Τῷ ὁμολογοῦ τ' ὁμολογοῦ», φωνάζει,
 Ἄκομη σπου τὸν ἰδῆ τ' ὁμολογο γυρεύγει,
 «Τῷ ὁμολογο, τ' ὁμολογο!» κι' αὐτὸς πηδᾷ καὶ φεύγει.

Ἀδγ. 417-418

Μετάφραση τουρκικῶν λέξεων.

Γιολδάσης=κακοπληρωτής.

Σελάμ Ἄλίκουμ=χαιρετισμός.

Ἄλιν ἀλέϊκουμ σελάμ=ἀντιχαιρετισμός.

νοφοῦς τεσκερεσι=πιστοποιητικόν.

τεσκερεζής=ληξίαρχος.

Ἀπόδοσις Νισούρικων λέξεων.

μαγκιτάση=φίλε, σύντροφε.

καφαλι=πρόγευμα.

μαϊδιά=χρήματα.

παφτός=αὐτός.

ἀλάκχερον=ὀλόκληρον.

ἀχρειάνη=ἀχρεΐε.
κατσούνια=μπαστούνια γυριστά.
χάψη=φυλακή.

Ο ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΜΜΑΤΙ ΤΟ ΚΡΕΑΣ

Ἔνας σκύλος ἐπερνοῦσε
ἀπὸ τὸ κρεοπωλεῖον
καὶ τὸ κρέας λαχταροῦσε
πλήν δὲν εἶχεν ἐν πολλίον.
Τὸ ἐντρέπεται ὁ καῦμένος
ἂν καὶ ἦτο πεινασμένος
νὰ ζητᾷ
χωρὶς λεπτά.

Πλήν («ἀδιάντροπον ἢ πείνα κάμνει τὸν εὐγενικόν»),
λέγ᾽ ἢ παροιμία, ὥστε δὲν τοῦφαίνετο κακὸν
ὡς τὸν ἔσφιγγεν ἢ πείνα, ἂν καὶ ἦτον ἐντροπῇ
—Δόσπε μου κομμάτι κρέας—καὶ αὐτὸς λοιπὸν νὰ πῆ.

Οὔστου, λέγει ὁ χασάπης
Οὔστου, κούλη¹ δὲν ἐντρέπης;
κρέας δίνω μὲ χαρὰν
ὅπου βλέπω τὸν παρὰν.

—Δός μου—λέγει πάλ᾽ ὁ σκύλος, δός μου λέγει βερεσέ,
θὰ πληρώσω εἰς τὸ νηόμα² μαζὶ μ᾽ ἄλλους καὶ ἐσέ!

Ἄλλ᾽ ἀντὶ νὰπαντήσῃ τοῦ πασάρει μὴν κλωτσιὰ
κ᾽ αὐτὸς βάλλει ἀπὸ κάτω εἰς τὰ σκέλη τὴν οὐρὰ
καὶ μὲ δυὸ γάου, γάου δακρυσμένα καὶ πικρὰ
ἀποσύρετ᾽ ὁ καῦμένος καὶ θωρεῖ ἀπὸ μακρὰ.

Ἔτρεχαν τὰ δάκρυα τ᾽ ὅσον ἐνθυμείτο τῆς κλωτσιᾶς,
ἔτρεχαν τὰ σάλια τ᾽ ὅσον ἔβλεπ᾽ ἀντικρὺ τὸ κρηάς.

Στρέφ᾽ ἄλλοῦ πλήν ὁ χασάπης κ᾽ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸ
ὁ καλὸς βερεσεζῆς μας μ᾽ ἓνα πῆδημα ἔλαφρὸ,
στὴν κρεάγραν του ὀρμᾷ
κ᾽ ἐν κομμάτι ᾽ξεκρεμᾷ.

Ὡς νὰ τὸν ἰδ᾽ ὁ χασάπης, ἕως οὔστου νὰ τοῦ πῆ
φεύγει αὐτὸς σὰν ἀστραπή,

1. Οὔστου κούλη: φράση μὲ τὴν ὁποῖαν διώχνουν οἱ Νισύριοι τοὺς σκύλους.

2. Νηόμα, παρ᾽ ἡμῖν λέγεται ἢ νέα ἐσοδεία, ὅτε ἐκ τῶν προϊόντων αὐτῆς πληρώνου-
σιν οἱ γεωργοὶ τὰ χρέη των (Σημ. Λογοθέτη).

κυνηγᾶ τον, δὲν τὸν φθάνει
ρίχνει πέτρα, δὲν τὸν πιάνει,
καταρᾶται
δὲν ἀφκρᾶται.

Πλὴν σεράντα ὅπου εἶχαν δόγμα κομμουνιστικὸν
ὡς αὐτὸν τρέχουν κατόπιν καὶ ζητοῦσι μερτικόν.

Ἐν τοσοῦτῳ φθάνουν ὄλοι εἰς τὸ χεῖλος ποταμοῦ
καὶ γὰρ νὰ περάσουν πέρα, ὄλ' ἐμβήκασιν ὁμοῦ.

Ἀβαθῆς ἦτον ὁ πόρος, τὸ ποτάμι καθαρὸν
καὶ σκιᾶς διπλᾶς ἐθώρεις καθενὸς μέσ' ἔστο νερόν.

Διὰ τοῦτο ὡς ἐμβήκαν ὄλοι μέσα εἰς αὐτὸν
ἄπειρον ἐνόμιζέ τις βλέπει στωλικὸν στρατόν.

Πρῶτος ἦμβε πλὴν ὁ κλέπτῃς κι' ἅμα ἔφθασ' εἰς τὴν μέση
τὸ κομμάτι εἰς τὰ δόντια ἔσφιγγε νὰ μὴ τοῦ πέση

εἰς τοῦ ποταμοῦ ἴδὼν πάτο

βλέπει σκύλον ἄνω κάτω

νὰ κρατῆ κομμάτι ἄλλο

τοῦ δικοῦ του πρὶὸ μεγάλο.

Νὰ ἔδῳ εἶπε μὲ τὸν νοῦν του νὰ ἔδῳ καλὴ δουλειά,

νὰ χρυσῆ μου πασχαλιά

νὰ ἔδῳ ἓνα κομμάτι πὸν χορταίνει ἢ κοιλιὰ

καὶ μὲ ὄλην μου ἰὴν πείνα

κάμνω δύο, τρία δεῖπνα.

Μ' ἓνα χάπι! ν' ἀρπάξῃ ἐκεῖνο, πέφτει τοῦτο πὸν κρατοῦσε,

χάνει ὁμως καὶ ἐτοῦτο καὶ ἐκεῖνο πὸν θωροῦσε,

ἐπειδὴ ὁ δημοκράτης ὅπου ἔτρεχε κοντά του

μ' ἄλλο χάπι τό' να κομμάτι

—τάχα ἔκεινο πὸν ἐκράτει—

τοῦ ἀρπάξ' ἀπ' ἐμπροστά του

καὶ ἀνοίγει ἄλλον δρόμον μὲ τοὺς ἄλλους ὅσοι τρέχουν

μπρὸς κι' ὀπίσω του μαζί του κ' εἰς τὰ δόντια του προσέχουν.

Μέν' ὁ λαίμαργος μονάχος, μένει μόνος του ὁ κλέπτῃς

μοναχὸς ὁ πλεονέκτης.

Καὶ ματαίως ἐρενιᾶ

νὰ εὔρη ἔκει πὸν γυρνᾶ

ἐν κομμάτι πουθενά.

Ἄμοιβῆ πλεονεξίας,

ἀρπαγῆς καὶ λαιμαργίας.

Ἐπελείφθη λοιπὸν μόνον εἰς τὸν ἄθλιον τὸν κύνα

νὰ ψοφήσ' ἀπὸ τὴν πείνα.

Πλὴν ὁ μῦθος τί σημαίνει ; τί ὁ μῦθος ἐννοεῖ;
 "Ὅποιος τὸν πεινασμένον παντελῶς δὲν ἔλεεῖ,
 ὁ διάβολος ἵ' ἀρπάξει διπλασίως περισσῶς
 ὅ,τι ἀπὸ φειδωλίαν δὲν προσφέρ' αὐτὸς ποσῶς.
 "Ὅστις κλέπτει τὰ κλεμμένα δὲν τοῦ μένου στερεά,
 γίνονται εἰς ἄλλον κλέπτῃν πάλιν ταῦτα δωρεά!
 "Ὅποιος μὲ τὰ δόλγα δὲν χορταίνει καὶ ζητᾷ
 περισσότερα ἀφ' ὅσα ἔχει χάνει καὶ αὐτά.

59

Ο ΤΣΑΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΛΥΚΟΣ

Τσάκαλος ἦρε μιὰν φορὰν ἓνα χαρτί γραμμένον
 μὲ χίλια μουζαλώματα ἔστον δρόμον πεταμένον.
 Τὸ πῆρε καὶ τὸ κόλλησε ἐμπρὸς ἔστο μέτωπόν του
 καὶ ἔλεγ' ὑπερήφανα εἰς κάθ' ἀντικρυνόν του
 πὼς τοῦτο ἦτο δίπλωμα τοῦ ἐπαγγέλματός του
 καὶ τίτλος καὶ ἐνδεικτικὸν τῆς ιδιότητός του.
 Μιὰν ἡμέραν ὁμως ἔξαφνα λύκος ἐμπρὸς του ἔβγηκε
 καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν φόβον του («Ἐλα τοῦ λέγει λύκε
 νὰ γίνωμ' ἀδελφοποιητοί»). Κι' ὁ λύκος ἀπεκρίθη·
 «Καὶ τί καλὸν ἀπὸ ἐσὲ θὰ βγάλω ἐγὼ εὐθήθη;»
 «Αἶ! τί καλόν», ὁ τσάκαλος τοῦ εἶπ' «Ἴδε ἐν πρώτοις
 αὐτά μου τὰ διπλώματα ὅτ' εἶμαι ἐξοχότης».
 «Καὶ τί προστάζουν», ἐρωτᾷ ὁ λύκος, «τὰ χαρτιά σου
 αὐτὰ τὰ πασαπόρτια σου καὶ τὰ διπλώματά σου;»
 «Προστάζει, εἶπε, τοὺς βοσκούς, γυναῖκες εἴτε ἄνδρας
 νὰ μπαίνω ἀνεμπόδιστος εἰς ὁλονῶν ταις μάνδραις
 καὶ ὅτ' ἀρπάζω πρόβατον, ἢ γίδι ἢ κριάρι,
 νὰ μὴν ἔχη δικαίωμα κανεὶς νὰ μοῦ τὸ πάρῃ».
 Ὁ λύκος καθὼς ἤκουσε τὰ ἀξιιώματά του,
 τὴν ἀνεξαρτησίαν του καὶ τὰ προνόμιά του,
 «Σὲ κάμνω ἀδελφοποιητόν, μὲ πολὺ τοῦπε βάρρος,
 »Σοῦ γίνωμαι καὶ σύντεκνος, συμπέθερος, κουμπάρος
 «καὶ ἀπόψε χασοφεγγαριὰν μέσ' ἔστο βαθὺ σκοτάδι
 »σὲ μάνδραν χιλιοκούδουνην ποῦναι πολὺ κουπάδι,
 »νὰ πέσωμεν, νὰ πνίξωμεν, νὰ σχίσωμεν, νὰ φᾶμεν
 »καὶ ἔπειτα νὰ τὸ στρίψωμεν ἔστον δρόμον μας νὰ πᾶμεν».
 Ὅταν ὁ ἥλιος βούτησε καὶ ἐχύθη παντοῦ σκότος,
 τρέχον ἔστην μάνδραν τοῦ Ψετζῆ καὶ ὁ τσακάλης πρώτος

ἐμβῆκε μέσα εἰς αὐτὴν ἀπὸ μικρὸν τρυπάλι,
 χωρὶς νὰ κάμη θόρυβον, χωρὶς νὰ ᾽νιώσουν ἄλλοι.
 Ὅταν ὁμως ἐπήδησεν ὁ λύκος μέσ᾽ ᾽στὴν μάνδρα
 ᾽νιών ἢ γυναῖκα τοῦ βοσκοῦ κ᾽ ἐξύπνησε τὸν ἄνδρα
 κ᾽ ἔπειτα ἐσηκώθησαν εἰς τὸ ποδάρι ὄλοι.
 Ἄλλος τουφέκι ἄρπαξε, ἄρπάξ᾽ ἄλλος πιστόλι
 κι ἀνοίγουνσι τὸν πόλεμον, καθεὶς τὸν λύκον ᾽κτύπα
 γιὰτ᾽ ἔφυγεν ὁ τσάκαλος κρυφὰ ἀπὸ τὴν τρύπα.
 Φωνάζει ὁ ταλαίπωρος ὁ λύκος τὸν κουμπάρον
 νὰ δείξη τὰ διπλώματα γιὰτὶ θωρεῖ τὸν Χάρον.
 «Βρὲ βγάλε ἀδελφοπητέ», φωνάζει, «τὰ χαρτιά σου
 διὰ νὰ μὲ γλυτώσουνε τὰ διατάγματά σου».
 Φεύγει ὁ τσακάλης ἀστραπὴ καὶ λέγει «Δὲν τὰ βγάξω,
 μέσα ᾽στὴν σκόνιν τὸν καπνὸν ἔγγραφα δὲ διαβάξω».
 Ἐκεῖ ἀφῆκε ὁ δύστυχος ὁ λύκος τὴν προβιάν του
 καὶ διὰ τὴν μωρίαν του καὶ τὴν ἀχορταγιάν του.
 Πλὴν δὲν παθαίνουνσι κακὸν μόνον μωροὶ καὶ κλέφταις
 παρὰ ἀκόμη καὶ καλοὶ, ἂν πείθωνται ᾽ς τοὺς ψεύταις...

60

ΑΓΡΙΟΓΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΡΝΙΘΕΣ

Ἄρρώστησαν ἢ ὄρνιθες εἰς ἓνα ὄρνιθῶνα
 κ᾽ ἓνας παλιὸς ἀγριόγατος ἀπὸ πυκνὸν δρυμῶνα
 ἐσυλλογίσθη καὶ καλὰ πὸς ἦτο τάχα τῶρα
 κατάλληλη ἡ ὥρα
 ὅλα ἐκεῖνα τὰ πτηνὰ νὰ τὰ καταβροχθίσῃ,
 μὰ ἔπρεπ᾽ ἓνα σχέδιον καλὰ νὰ μελετήσῃ.
 Χίλια καὶ δύο σχέδια τοῦ ἦλθαν ᾽ς τὸ κεφάλι,
 μὰ μιὰ ἰδέα μοναχὴ τοῦ ᾽φάνηκε μεγάλη.
 Νὰ ἔβγῃ τάχ᾽ αὐτὸς γιαιτρὸς νὰ πᾶ νὰ ταῖς γιαιτρέψῃ
 καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ἀφορμὴν νὰ ταῖς ἐξολοθρέψῃ.
 Ἐτοίμασε ἑπερήφανα ροῦχα, ὅσον ἡμπόρει,
 νὰ κάμη τὴν φιγούραν του ὡς κάμνουν οἱ δετόροι.
 Πανταλονάκι, μόνικο καζμίρι, ὅλα πρῶτα·
 ἄσπρο ξιλὲ μεταξωτὸν καὶ μαύρην ρεντικήτα·
 εἰς τὸ πονκάμισο κουμπιὰ μὲ σμάλτα, κολοράτα·
 κι ὄρθον κολάρο ᾽ς τὸ λαιμόν, μὲ σφραγιὸν γραβάτα·
 καπέλλο Γαριβαλδινό, ἅπάνω διπλωμένο
 κ᾽ ἐκρύβγετο τὸ ᾽νύχι του σὲ γάντι καστορένιο·

με ἄμματουῶλια πράσινά τὰ ἄμματα του σκεπάζει
 καὶ μπαστουνάκι φίλισι ἄτὸ χέρι του ἀρπάζει.
 Παίρνει καμπόσα γιατρικὰ μαζί του ἐργαλεῖα,
 νὰ μὴ τοῦ παρουσιασθῆ καμμία δυσκολία
 καὶ κλώθει τὸ μουστάκι του καὶ ξεκινᾷ ὁ φίλος.
 Κ' εἰς ἑνὸς πάνω πηγαδιοῦ εὐρέθηκε τὸ χεῖλος
 κ' ἐλόγιαζε μέσ' ἄς τὸ νερό, στοῦ πηγαδιοῦ τὸν πάτον,
 ἂν ὁμοιάζῃ μ' Ἰατρόν, ἢ ἂν μὲ ἄγριον γάτον.
 Ὅμως μοδάτο τζόβινο μὲ γάντια ὑαλοφόρος
 αὐτὸς τὸ πρωτοπίστεψε πὼς εἶν' ἕνας δετόρος
 καὶ ἀπὸ τῶρ' ἀρχίνησε τὰ ἄδόντια του κ' ἀκόνα
 καὶ μ': «ἕνα, δύο» εὐρέθηκεν ἔμπρὸς στὸν ὀρθιῶνα.
 Ἡ κοίτη ἦτον ὑψηλὰ καὶ πρὶν νὰ τὴν πηδήσῃ
 ἔβλεπε πὼς ἐταίριαζε νὰ καλοχαιρετίσῃ.
 Ἐστάθη καὶ μὲ ἀρεκτὰς τοῦ σώματος κινήσεις
 καὶ ἐξ ἑπτὰ τῆς κεφαλῆς βαθείας ὑποκλίσεις
 (διότι τὸ καπέλλον του δὲν ἔπρεπε νὰ βγάλῃ
 μὴν τόχη καὶ φανερωθῆ τοῦ γάτη τὸ κεφάλι),
 ἀρχίνησε Γερμανικὰ τὸ περὶ μικροβίων
 νὰ ἐξηγῆ τὰ δόγματα τοῦ Κὼχ χωρὶς βιβλίον.
 Κ' ἔπειτ' ἀρχίζει Ἀγγλικὰ τὸ δόγμα τοῦ Δαρβίνου
 καὶ πάνω κάτω ἔκαμε τὰ κύτταρα κ' ἐκείνου.
 Πλὴν διὰ νὰ μὴν εἰπωσιν ὅτ' ἦτ' ἀνεπιστήμων
 καὶ νέα δόγματα σοφῶν ἡγγόνει ἐπισήμων,
 Τὴν μόδα ἠκολούθησε κ' αὐτὸς τῶν Ζοκχολόγων
 καὶ κατὰ τῆς Θεότητος τότ' ἔστρεψε τὸν λόγον.
 «Θεός! ψυχὴ! ἰδανικόν! τίποτε δὲν ὑπάρχει
 Ὑλῆ παντοῦ! ὕλῃ τὸ πᾶν! ἢ ὕλῃ πάντων ἄρχει...»
 (Βλέπετε τὸν ἐσύμφερεν ὅπως συμφέρει ὄλους
 εἰς ὄλα ὁ κατήφορος τοὺς φοβεροὺς διαβόλους).
 «Πίστις, εὐθύτης, ἀρετή, τιμὴ, δικαιοσύνη
 Εἶν' ἔωλα διδάγματα! βλακεία, ἀφροσύνη!»
 Ἐφώναξε κ' ὁ πετεινὸς ἑλληνικὰ—(κακάγου!
 κακάγου! κονκουρικόκος!) πὸν θὰ εἰπῆ: φυλάγου!
 «Κακάγου! κονκουρικόκος!»), ἔκραξ' ὄλος ὁ λόχος
 τῶν πετεινῶν μὲ μιὰν φωνὴν καὶ τότ' ὁ βωμολόχος
 δετόρος τὴν σοφίαν του ἐνέκρινε ν' ἀφήσῃ
 κρυμμένην καὶ ταῖς ὀρνιθες ρωμέϊκα νὰ ρωτήσῃ·
 «Καλὲ τί κάμνετε; καλὰ δὲν εἶσθε; ἀσθενεῖτε,
 ἔμαθον, εἶναι ἀληθές; προσμένω νὰ μ' εἰπῆτε).

«Μάλιστα», ἀπεκρίθησαν μὲ στόμα ἐν ἐκεῖναι
 «ὄτι δὲν εἴμεσθε καλὰ πολὺ ἀληθὲς εἶναι
 »καὶ δὲν θὰ εἴμεσθε καλὰ ἐν ὄσῳ σὺ ᾧ μείνεις.
 » Ἄν στρίβῃς πλήν τὴν ῥάχιν σου, ἐὰν ἄφαντος γίνῃς,
 »τότε θὰ εἴμεσθε καλὰ, ὡς τοῦ Θεοῦ ἄρᾶσει.
 Ὡς εἶδεν ὁ ἀγριόγατος πῶς δὲν θὰ ἠμπορέσῃ
 νὰ κατορθώσῃ κἄτι τι μὲ τὴν Ἱατρικὴν του,
 παραίτησε καὶ ἔστρεψεν ἄλλοῦ τὴν προσοχὴν του.

61

ΜΥΘΟΣ (ΜΑΧΗΡ ΕΦΕΝΤΗ)

Ἐπόνεσε τὰ ἄμματα του βαριά τὸ λειντάρι
 καὶ μήτε Ἡλίον ἔβλεπε καὶ μήτε καὶ Φεγγάρι,
 μόν' εἶχε ἀντάρα, καταχνιὰν καὶ νύκτα καὶ σκοτάδι,
 κ' ἐνόμιζε πῶς ζωντανὸν εὐρίσκετο ἕστον Ἄδη.
 Ὅλ' ἡ Ἀδλὴ ἐθλίβετο· δεινοὶ δὲ φύλακές του
 ἐστέκοντο νὰ ἐκτελοῦν ἐθὺς ταῖς προσταγαῖς του.
 Ὅλα τὰ ἄγρια ἔτρεξαν γιὰ νὰ τὸ χαιρετίσουν,
 νὰ τοῦ εἰποῦν («Περαστικά!»), νὰ τὸν παρηγορήσουν.
 —Καὶ βέβαια τοὺς ἰσχυροὺς ἂν κ' ὄλοι τοὺς μισοῦσι,
 ὄλοι τοὺς κολακεύουσι καὶ τοὺς εὐχαριστοῦσι—
 Ἦλθε κ' ὁ Λύκος ὁ καλὸς εἰς τὸν κυρίαρχόν του
 νὰ ὑποβάλλῃ ταπεινῶς τὸν ἄκρον σεβασμὸν του.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν πονηρὴν Ἀλώπεκα ἐμίσει,
 ἐνόμισ' εὐθετον καιρὸν νὰ τὴν ἐξαφανίσῃ
 κ' ἀρχίζει τὴν ρητορικὴν λοιπὸν ἀγόρευσίν του
 μ' ἐκεῖνο του τὸ οὐρλιασμα, τὴν νόστιμην φωνὴν του,
 ὅπου ἀφίνει ἕστο βουνὸν ὀπίσταν κατεβαίνει
 σὲ νύκτα μαύρην σκοτεινὴν κ' εἰς τὰ μαυδριὰ ἐμβαίνει.
 («Ὅλα τὰ ἔθνη τῶν κτηνῶν
 καὶ ἔρπετῶν καὶ πετεινῶν»),
 τοῦ λέγει, «πολυχρόνιε καὶ μέγιστε Ἀδθέντα
 τὸ πάθος σου ἀκούσαντα καὶ πληροφορηθέντα
 λύπην ἠσθάνθησαν πολλήν (δικαίως δὲ διότι,
 ἂν λείψ' ἡ Βασιλεία σου, χάνετ' ἐθὺς ἡ πρώτη
 ἰσορροπία τῶν βουνῶν,
 δασῶν, φαράγγων καὶ κρημνῶν
 καὶ ληστάρχας θὰ δεχθοῦν ὄλοι αὐτοὶ οἱ τόποι,
 ὡς δι' ὁμοίαν θὰ χαθῇ αἰτίαν ἡ Εὐδρώπη),

ἔτρεξαν ὄλα παρευθεῖς νὰ σὲ συλλυπηθῶσι,
ὕγεια καὶ ἀνάρρωσιν νὰ σοῦ ἐπευχηθῶσι.
Ἡ πονηρὴ Ἀλώπεκα—ποῦ κακὸν χρόνον νὰ ᾿χη—
νὰ σ' εὐχηθῆ ἀνάρρωσιν δὲν ἔτρεξε μονάχη,
διότι σὲ περιφρονεῖ, δὲν θέλει τὸ καλὸν σου
καὶ μένει ἀδιάφορος διὰ τὸν θάνατόν σου».
Ἐπίστευσεν ὁ ἀσθενής· ἐθύμωσ', ἔταράχθη
καὶ εἰς τὴν τῆς Ἀλώπεκος ποιῆν προητοιμάσθη.
—Πιστεύονται οἱ κόλακες ὅταν συνοφαντῶσιν

καὶ τὸν διαβαλλόμενον

θὰ ἴδῃς ἀπολόμενον

ἐὰν δὲν ἔχη τὴν λεπτήν Ἀλώπεκος τὴν γνῶσιν.
Εἶπεν ὁ Λύκος κ' ἔφυγε· ἐκεῖ δ' ἀπ' ἔξω ᾿στάθη
νὰ ἴδῃ τί ἢ πονηρὴ Ἀλώπεκα θὰ πάθῃ.
Ὅμως ἐκείνη ἔμαθε τοῦ Λύκου τὰ παιχνίδια
καὶ προητοίμασε κι' αὐτὴ ᾿στ' αὐτιά του παιχνιμπίδια
καὶ ἦλθε τοῦ Λεονταριοῦ τὴν γνώμην νὰ προλάβῃ
πρὸ τοῦ ὁ Λύκος ὁ τρελλὸς τὸ καλοκοταλάβῃ.
Τὸ Λεοντάρι—βασιλιὰν εὐρίσκει ᾿στὴν σπηλιάν του·
βαθὴν τοῦ κάμνει τεμενέν· φιλεῖ καὶ τὴν ποδιάν του
καὶ ἀρχαῖ νὰ τοῦ λαλῆ μὲ τὴν γλυκειάν της γλῶσσα
ὑστερ' ἀπὸ προσκυνησμοὺς κι' ἀπὸ χαιρέτια τόσα.
Ἐγὼ οὐθέντη Βασιλιά, ποῦ νὰ πολυχρονίσῃς,
ἔρχομ' ἀργὰ νὰ σὲ ἴδῳ καὶ νὰ μοῦ συμπαθήσῃς.
Δὲν ἦθελα νὰ ἔλθ' ἐδῶ νὰ ψευτοχαιρείσω,
νὰ λέγω ἀναιδέστατα

πὼς σ' ἀγαπῶ ψευδέστατα

καὶ νὰ μὴν ᾿δῆς ἓνα καλόν, νὰ μὴ σὲ ὠφελήσω.

Ἐνόμισα καλλίτερον λοιπόν, εὐθὺς νὰ τρέξω
ἀπάνω, κάτ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ, παντοῦ καὶ μέσα κ' ἔξω
καὶ ἄς ἀργήσω νὰ ἔλθω· ἀρκεῖ νὰ εὕρω μόνον
τὸ γιαιτρικὸν ποῦ ὠφελεῖ εἰς τὸν βορὴν σου πόνον.

Ἐπῆγα ᾿στὸς γιαιτροὺς ἐδῶ καὶ μ' ἀρνηθῆκαν ὄλοι
καὶ τότε ἀπεφάσισα νὰ πάγω κ' εἰς τὴν Πόλι.

Τρέχω εὐθὺς στὸν Ζαμπακὸν Πασᾶν, πλὴν διὰ λέπραν
ἐκεῖνος βίβλον ἔγραφε δεινοῦ σκανδάλου πέτραν.

Φεύγω καὶ πάγω ᾿στὸν Παστέρ κι' ἐμβόλιαζε τσακάλια,
τὴν λύσσαν νὰ μὴ πάρωσιν ἀπὸ λυσσῶντος σάλια,
ν' ἐμβολιάσῃ δ' ἤθελε κ' ἐμένα ἴσα ἴσα,
γιατ' εἰς τὸ γένος μας αὐτὸ πρωτογενναῖ ἢ λύσσα.

Ἐφ' οὗ λοιπὸν δὲν ἔκαμα τίπιτε κ' εἰς ἐκεῖνον,
 εὐρέθηκ' ἀλεβρόντιστη¹ εὐθὺς ἔς τὸ Βερολίνον.
 Ἔτρεξα ἀμέσως εἰς τὸν Κὼχ τὸν πολυφημισμένον
 καὶ μέσα σιὰ μικρόβια τὸν ἡῶρα βουτηγμένον.
 Τοῦ λέγω: Γιὰ πονόματον. «Μικρόβια;» φωνάζει
 Νύχι! λειχήνα! ἄγκαθας! «Μικρόβια!» προσιάζει.
 Ἐφ' οὗ λοιπὸν ἐννόησα πὼς εἰς αὐτὸν τὸν βίον
 μᾶς βασανίζ' ἡ δύναμις τῶν φαύλων μικροβίων
 κ' ἡ πεῖνα καὶ ἡ τεμπελιά κι' αὐταῖς ἀκόμ' ἡ τρέλλαις
 νὰ παίζουσι καθημερινὴν τὴν πάππαν² γρηαῖς, κοπέλλαις
 ἔρχοντ' ἀπὸ μικρόβια ἐν πλήρ' Ἀκαδημία
 ἐφώνησα Ἑλληνισι καὶ μέσῃ Γερμανία:
 Ὅσον ἐπφίκεα ὁ οὖν ἔτ' ἰατρική;
 Ὁ Κὼχ τὰ γιατροσόφια τοῦ ἀνοίγει καὶ βιβλία
 κ' ἐδιάβασε: «Μικρόβια εἰς τοῦ ἑμμοτιοῦ τὸν πόνον,
 τοῦ γέροντος Λύκου ὀμφαλὸς τὰ θανατώνει μόνον».
 Διάταξε ἀθρόον μου, λοιπὸν νὰ σοῦ τὸν εἶδρον
 νὰ σοῦ τὸ κάμνον ἔμπλαστον ἐκεῖνοι ὀπὸ ἡξέυρου».
 «Ἐῶγε σου, κὼχ Ἀλώπεκα, εἶπε τὸ Λεοντάρι,
 τὴν χάριν θὰ σοῦ χρεωστῶ, πριχοῦ νὰ ἀλαγάρῃ.
 Τρέξετ' ἀμέσως γρήγορα! φωνάζετε τοῦ Λύκου».
 Καὶ δύο λεονταρόπουλοι ἔπυον ἔστενοντο ἀπὸ τὴν
 σὰν δύο ἄγριοι ἄγγελοι ἔπυον περὶ τοῦ τὸν Χάρον,
 ἀρπάξασιν κ' ἐφέρασι τὸν Λύκον ἄρον, ἄρον.
 Ἐχασ' ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ ἐκεῖνος τὴν λαλιάν του,
 πὸν τοῦκοφαν τὸν ἀμφαλὸν μὲ τὴν μισὴν κοιλιάν του
 κ' ἐπῆρε δρόμον κ' ἔτρεχε νὰ δῆ πὸν ἔν' ἡ φωνηά του
 ἐνῶ τὸ αἷμα ἔτρεχε ποτάμι σιὰ σπαλιά του.
 Μὰ ἡ μαριόλ' Ἀλώπεκα πὸν ἔκαθετο κρυμμένη
 νὰ δῆ εἰς ποιάν κατάστασιν ὁ Λύκος θὰ πηγαίῃ,
 καθὼς τὸν εἶδε νὰ περῆ, νὰ φεύγῃ ὁ καυμένος,
 σὰν κάλαμος κλονούμενος ἔς τὸ αἷμα βουτηγμένος,
 —Ὡρα καλή! τοῦ φώναξε μὲ ἑγείαν ἡ φορεσιά σου,
 γιὰ τὴν καλήν σου θέλησιν καλή ἔν' ἡ δωρεά σου.
 Τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὀποιοῦ ἀνόητος δὲ ἔνιωνε
 τοιοῦτο βάλλει βυρσινὸν ὄραϊο πανταλόνι.

1. Βιαστική.

2. Παιχνίδι τῆς ἐποχῆς του. Τὴ μπάλα, τὸ τόπι, τὸ ἔρριχνε ἢ μιὰ κοπέλλα στὴν ἄλλη, ἐνῶ τρίτη προσπαθοῦσε νὰ τὸ πιάσῃ.

Διὰ σαλπύγγων πάντοτε σαλπίζετε εὐήχων
εἰς γλώσσαν ἐκκατάληπτον καὶ τοῦ Δαβὶδ τὸν στίχον:
«Ἐνας τὸν λάκκον ἔσκαπτε βαθιά τοῦ γείτονός του
καὶ εἰς τὸ χάσμα πού ᾿καμε ᾿κρημνίσθηκεν ἀτός του».

62

«ΔΙΔΑΣΚΑΛΕ ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟ ΔΕΝ ΕΦΥΛΑΤΤΕΣ»

Ἰερεὺς τις τοῦ Ἑβραίου, ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελίου
ἐπεξήγει εἰς τὰ πλήθη θεῖαν ρῆσιν τοῦ Κυρίου:
«Ὁ χιτῶνας δύο ἔχων ἄς δωρήσῃται τὸν ἕνα
εἰς τὸν πένητα ἐκεῖνον τὸν μὴ ἔχοντα κανένα».
Πόσον ὑψηλὴ ἡ ρῆσις! Ἐντολὴ ὦ πόσον θεία!
ἦν ἀφῆμεν εἰς τὸν Κόσμον τοῦ Κυρίου ἡ σοφία.
Οἷα δὲ φιλανθρωπία περικλείετ' ἐν τῇ ρῆσει
ἦν ἀπέπτυσσ' ὁ Λευΐτης ἐν βαθείᾳ συγκινήσει!
Πᾶς ἐπίστευεν ἀκούων ὅτι πρῶτος οὗτος πράττει
Πᾶν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ Σωτὴρ ἡμῶν προστάττει.
Τὸν καλὸν δὲ λειτουργόν του
ἔχει καὶ τὸ ποιμνίον του τύπον καὶ ὑπογραμμὸν του.
Τρεῖς χιτῶνας εἶχεν οὗτος καὶ ἡμέραν κάθε μίαν
ἕνα ἔφερ' εἰς τὴν ράχιν, δύο δ' εἶχε εἰς τὴν οἰκίαν.
Ἡ σεμνὴ δὲ πρεσβυτέρα ἐκ τῶν λόγων τοῦ παπᾶ της,
δλη συγκεκινημένη ἦλθεν εἰς τὰ δώματά της
κ' εἰς τοῦ πρώτου διαβάτου ἡμιγύμνου, ρακενδύτου,
ὄμους ἔρριψε τὸν ἕνα τῶν χιτῶνων τοῦ Λευΐτου.
Ἦλθεν οὗτος εἰς τὸν οἶκον, πλήρῃ ἐλπίζουσα ἐκεῖνη
τὸ θεάρεστόν της ἔργον ὅτι ἤθελεν ἐγκολίει
καὶ ὅτ' ἤθελεν ἀντλήσει καὶ ἐκ τῆς τοῦ Ἰερέως
εὐσπλαγγνίας, μέγα εὔγε! ταῦτα εἶπε θαρραλέως:
«Δέσποτά μου, πειθομένη εἰς τὰ παραγγέλματά σου
καὶ τηροῦσα τῆς θρησκείας τὰ σοφὰ διδάγματά σου,
ἕνα ἐκ τῶν σῶν χιτῶνων ἔδωκα εἰς ρακενδύτην,
δστις μήτε χιτωνίσκον εἶχε μήτε ἐπενδύτην·
καὶ ὁ ἄθλιος ἀπῆλθε τὸν Δημιουργὸν δοξάζων,
σὲ κ' ἐμὲ δὲ εὐγνωμόνως εὐλογῶν καὶ ἐκθειάζων».
Φωνὴν ἔρρηξεν ἀγρία ὁ παπᾶς, ἡ δὲ ἀθλία
πρεσβυτέρα, νὰ λαλήσῃ ἐμπροσθέν του ἐδειλία.
Ἐπὶ ἰέλους («Ἀλλὰ...»), εἶπεν—«Ἄλλ' ἀλλὰ» ἐκεῖνος δμως
ἐκ θυμοῦ ὑποτραυλίζων τὴν διέκοψ' ἀποτόμως.

«Θὰ εἰπῆς ὅτ' ἐγὼ εἶπον ἐκ τῶν δύο δὸς τὸν ἓνα
πλὴν ἐκεῖνο, παναθλία, δὲν τὸ εἶπον δι' ἐσένα».
Εὐτυγχῆς ἢ παπαδιά, ἂν τὰ παραγγέλματά του
δὲν ἐπλήρωσε προσέτι μὲ γρονθοκοπήματά του.
Δόξα ὅθεν εἰς ποιμένας, κήρυκας καὶ διδασκάλους
οὔτινες καλὰ διδάσκουν, μόνον πλὴν διὰ τοὺς ἄλλους.

ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑ

63

ΤΟ ΔΕΙΛΙΝΟ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ 1895

Σηκώσετε ᾽περήφανα καμπαναριά παντιέριαις
νὰ ξεχασθοῦν ὥραις πικραῖς καὶ θλιβεραῖς ἡμέραις.
Κι' ἂν εἶν' τὰ κάστρα ἔρημα καὶ δὲν βροντοῦν κανόνια,
γιατὶ ἐκεῖνα ᾽πέρασαν τὰ παλαιὰ τὰ χρόνια...
Καὶ τρέμετε τὴν ἄσπλαχνην τοῦ Πορθητῆ ρομφαίαν
νὰ ξεδιπλώσετε αὐτοῦ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν,
᾽Αλέστα! βγάλτε ὕψηλὰ κοντὰ εἰς τὸν σταυρόν σας.
Ν᾽ ἀναπετᾶ στὸν ἄνεμο λοιπὸν τὸ λάβαρόν σας.
Ν᾽ ἀστράψῃ ἢ Ἀνάστασις τοῦ λυτρωτῆ Χριστοῦ μας,
τὸ σύμβολον τῆς Πίστης μας καὶ τοῦ λευθερωμοῦ μας.
Καὶ εἴκοσι πλατύστομα τρομποῦνι' ἄς τριγυρίσουν
καθὼς σεισθῇ ᾽στὸν ἄνεμον ἀμέσως νὰ βροντήσουν.
Ν᾽ ἀνεπηδήσουσιν καρδιαῖς καὶ ᾽μμάτια νὰ δακρύσουν
σὰν ᾽νθυμηθοῦν πὼς κ' οἱ νεκροὶ μιὰ μέρα θὰ ἀναζήσουν.
Λαὸς ποὺ ἔχει δύναμιν καὶ Πίστιν δὲν πεθαίνει,
τὴν δύναμίν τ' ἂν ἔχασεν, ἢ Πίστις τ' ἀπομένει
καὶ ἂν κρατῇ τὴν Πίστιν του ποτὲ δὲν ἀποθαίνει...
Κ' εἰς τὸν Χριστόν μας ἔβαλε τὴν βούλλαν τοῦ θανάτου
ὁ ᾽Αδης, ὅμως ἔσπασεν ἐκεῖνος τὰ δεσμά του,
κ' ἐκήρυξ' ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ τὴν φόνισσαν τὴν πόλιν
τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ᾽στὴν οἰκουμένην ὅλην
καὶ οἱ λαοὶ ἀνέπνευσαν κ' ἐπήρασιν ἐλπίδες
πὼς τῶν τυράννων εἶδασιν καὶ σποῦν οἱ ἄλσίδες
κι' ὡς ἔπεσεν ὁ τύραννος ὁ ᾽Αδης, θὰ ᾽γκρημνίσουν
τῆς Γῆς οἱ Τύρανοι κι' αὐτοὶ ἐλεύθεροι νὰ ζήσουν.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ ΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Δέ τὸ παιδί τῆς Λευθεριᾶς, δοῦλε Ραγιᾶ καϋμένη,
 πῶς φεύγει ἀπὸ τὴν σκλαβιά καὶ σὺ ἀκόμη μένε!
 Ἐστροπελέκι ἔξωσε σπαθὶ εἰς τὴν ὀσφὸν του,
 βαρὸν τουφέκι ἔρέμασε ἔστων ὄμιον τὸν βαρὸν του
 καὶ μὲ τὰ νέφη τ' Οὐρανοῦ, μὲ τὰ φτερὰ τ' ἀνέμου,
 ὅταν ἀστραπή ἐχύθηκε ἔστων κάμπον τοῦ πολέμου.
 Ἐκεῖ στυλῶνει ὁ Τύραννος τὸ ἄχαρο θρόνι του,
 μὰ τὸ κρημνίζει τὸ παιδί ἔστων πρώτην τὴν ὁρμήν του!
 Πληγώνει καὶ πληγώνεται, δίνει καὶ παίρνει φόνον·
 μὰ δὲν τὸ παίρν' ὁ θάνατος! αὐτὸ σέβεται μόνον:
 Δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ θάνατος ποὺ Τύρανοι προστάζουν
 ἀπὸ τὰ μαῦρα των θροναῖα ποὺ αἶμα πάντα στάζουν.
 Ὁ θάνατος ποὺ στέκεται ἔστων καφτερὴ τῆς ἑμπάλλας,
 ἔστων καρμανιόλας τὸ σκαμνί, ἔστων κόρδα τῆς κρεμάλας.
 Εἶν' ἀδελφὸς τῆς Λευθεριᾶς, ἐχθρὸς τῆς Τυραννίας,
 σύντροφος τοῦ παλληκαριοῦ καὶ δοῦλος τῆς ἀνδρείας,
 κ' εἰς πάντα κίνδυνον εὐθὺς προβάλλει τὴν ἀσπίδα,
 σ' ἐκεῖνον ὅπου ζώνεται σπαθὶ γιὰ τὴν πατρίδα.
 Μ' ἂν πέση κ' ἕνας Ἡρωῶν τοῦ πλέκει τὸ στεφάνι
 καὶ τοῦ ποτίζ' αἰῶνια τοῦ τάφου του τὴν δάφνη
 κ' ἀφ' οὔ ἡ δόξα τ' ὄνομα πάρ' ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν,
 δίδει αὐτὸ δλόκληρον εἰς τὴν Ἀθανασίαν.

65

Εἰς τὸ Πηγάδι τοῦ Γυαλίου

- 1 Εἶχον ἀρχίσει ν' ἀνθοῦν τὰ δένδρα
 μιᾶς ἀνοιξεως χαρᾶν γῆν
 ὅταν ἀντήχησ' ἡ ἀτμοσφαῖρα
 τοῦ Ρήγα μάρτυρος τὴν κρᾶν γῆν.
- 2 «Ἐυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα
 τρομπῶνια δρᾶξετε καὶ σπαθιά!
 ἦλθεν ἡ ὥρα· τρέξετε τώρα
 καὶ μᾶς καλεῖ ἡ Ἐλευθεριᾶ».
- 3 Μακρὰν δὲν εἶν' ἡ ἡμέρα ἑκείνη
 καθ' ἣν ἐξώρμησεν Ἰταμὸς
 καὶ τὰς καρδίαις ἐσυνεκίνει
 αὐτὸς τοῦ μάρτυρος ὁ ψαλμὸς.
- 4 «Ἐυπνήστε, τέκνα, δρᾶξετε δπλα!

- τρουμπούνια δράξετε και σπαθιά!
 ἦλθεν ἡ ὥρα τρέξετε ὅλα
 καὶ μᾶς καλεῖ ἡ Ἐλευθεριά!»
- 5 Εἰς τὴν φωνὴν του ἀνέστη τότε
 ἀπὸ τοῦ τάφου τῆς ἡ Ἑλλάς
 καὶ μετ' αὐτῆς οἱ κλεινοὶ δεσμῶται
 Ἀπόλλων, Ἄρης καὶ ἡ Παλλάς.
- 6 Ὅρθοι δ' Ἕλληρ τὸν τράχηλόν του,
 ἄλυσος πλέον δὲν τὸν κρατεῖ,
 τὸν ἀπεχθῆ καὶ βαρὺν ζυγόν του
 ρίπτει, συντριβεῖ, καταπατεῖ.
- 7 Ἐπαναστάτου ὑποῖ σημαίαν
 στὸ κάθε ἔδαφος ποῦ πατεῖ,
 δρᾶττει ἐκάστη χεὶρ τὴν ρομφαίαν
 καὶ ἅπαξ βράχος ἀποστατεῖ.
- 8 Ἡ Δούλη χώρα τὸν ζευγηλάτηρ
 δεινὸν ἀνέδειξε μαχητήρ,
 τὸν ὀρεσίβιον στρατηλάτηρ
 καὶ πάντα ναύτην πυρπολητήρ.
- 9 Ψαύει δ' Ἕλληρ τὸ πῦρ κι' ὁμώνει
 ἢ νὰ νικήσῃ ἢ νὰ χαθῆ,
 κ' ἐβροντοκόπα παντοῦ κανόνι
 καὶ ἀστραποβόλει παντοῦ σπαθί.
- 10 Σχίζουρ τὸν πόντον σκάφη πυρφόρα
 τῶν ἀτρομήτων πολεμιστῶν
 καὶ ἐξερέυγει αὐτῶν ἡ πῶρα
 τὸ πῦρ εἰς μαῦρα κήτη ληστῶν.
- 11 Θαυματουργεῖ δ' κλεινὸς Κανάρης
 ὁ μέγας Ἡρως τῶν Θαλασσῶν
 κ' ἐνώπιόν του τρέμει δ' Ἄρης
 ὅταν τὸν βλέπη μὲ τὸν πυρσόν.
- 12 Ὡς δ' Ἀρχάγγελος Ταξιάρχης
 μὲ τὴν ρομφαίαν τὴν φοβερὰν
 κ' ἐκεῖνος ἴσταται πρὸ τῆς μάχης
 κρατῶν τὴν δάδα τὴν φλογερὰν.
- 13 Ἐτοιμος ἵνα ἀνατεινᾶξῃ
 μ' ἕνα σπινθήρα στὸν Ὀθρανὸν
 καὶ ναυαρχίδας καὶ νὰ πατάξῃ
 πληθὸν βαρβάρων Ὀθωμανῶν.
- 14 Ἐδῶ δ' στόλαρχος τῶν Ἑλλήνων

- Μιαούλης, νέος Θεμιστοκλῆς,
στόλον πυρίπνοον διευθύνων
καὶ τοῦ Αἰγαίου κρατῶν τὰς κλεῖς.
- 15 Ἐδῶ ὠρμίσθη κατασκοπεύων
τὸν αἰμοβόρον Ἀγαρημόν,
νέας νὰ δρέψη δάφνας θηρεύων
βροντῶν ἐν μέσῳ καὶ κεραυνῶν.
- 16 Καθὼς τὸ βρέφος ποῦ ἔχει παύσει
νὰ κλαίῃ πλέον καὶ νὰ θρηνηῖ
δταν γλυκεῖαν μητέρα χάση
καὶ τὸ κρατεῖ ἢ ὑπομονή.
- 17 Μὲ ἀνοικτὰς δ' ἐκείνην ἀγκάλας
ἀν ἴδη πάλιν ἀπὸ μακρῶν,
φωνὰς ἀφίνει αὐτὸ μεγάλας
καὶ κλαίει πάλιν ἀπὸ χαρῶν.
- 18 Κλαῖον, ἀσθμαῖνον, μητέρα! κρᾶζει.
Μητέρα λέγει καὶ λαχταρᾷ
καὶ τὴν φιλεῖ καὶ τὴν ἀγκαλιάζει,
δάκρυα τοῦ δίδει δὲ ἡ χαρά.
- 19 Οὕτω τὸν στόλον βλέπει τὸ πλῆθος
καὶ ἠλεκτρίζονται παρευθὺς,
ἢ φλόγα ἀνάπτει εἰς κάθε στῆθος
κ' ἐλευθερίαν ποθεῖ καθείς.
- 20 Δάκρυα χύνει ἕκαστον ὄμμα,
πᾶσα καρδία πετᾷ παλμούς,
τ' Ἀγαθαγγέλου τὸ κάθε στόμα
τοὺς παλαιοὺς προφέρει χρησμούς.
- 21 Κι' ἀναπολοῦσε τὸν Κωνσταντῖνον
Παλαιολόγον ὅστις οἰκτρῶς
ἐσφάγη, δταν τὸν τῶν Ἑλλήνων
θρόνον ἀνέτρεψεν ὁ ἐχθρός.
- 22 Καὶ ὑποδέχεται ὡς σωτῆρας
ἤρωας οἵτινες μὲ δαυλὸν
ἐξολοθρεύουν τοὺς ὀλετῆρας,
τοὺς ἀπηνεῖς σφαγεῖς τῶν λαῶν.
- 23 Ψυχὴν λαμβάνει ἢ νεκρὰ φύσις
καὶ ἀνορθοῦται καὶ προσπαθεῖ
νὰ ὀπλισθῆ κ' ἐκείνη ἐπίσης,
ρομφαίαν δίστομον νὰ ζωσθῆ.
- 24 Τὰ ἀκρωτήρια ἅμα εἶδαν

- λευκάς σημαίας νὰ κυματοῦν
εἰς τοὺς ἰστούς νηῶν Ἑλληνίδων
κ' ἐκεῖνα ἤρχισαν νὰ σκιρτοῦν.
- 25 Ἐπὶ ἐκείνης ἴστατο πρῖνος
τοῦ Διαβάτη¹ τῆς κορυφῆς,
αἰῶνας εἶχε πολλοὺς ἐκεῖνος
ἐπὶ τῆς πλάτης του τῆς κυφῆς.
- 26 Καὶ ἦτο μάρτυς βιαιοτήτων,
λεηλασίας καὶ ἀρπαγῶν,
ἀπανθρωπίας καὶ ὠμοτήτων,
ἀπειρῶν φόνων τε καὶ σφαγῶν.
- 27 Ἐζήσεν ἵνα ἰδῆ ὁρμοῦντα
εἰς τὴν ἀντίκρου αὐτοῦ ἀκτῆν,
στόλον τὸν τύραννον ἀπειλοῦντα
Ἄγγελον, φόνων ἐκδικητήν.
- 28 Τὰ φύλλα τ' ἔγειρε πρὸς τοὺς κλῶνας
κ' ἔφρα² ἢ αὔρα αὐτὰ γλυκά,
ἦτις σιγήσασα ἐπὶ αἰῶνας
νῦν εἶδε μέλη πολεμικά.
- 29 Οἱ Τοῦρκ' εἰς ταῦτα δὲν ἀπετόλμων
ἐδῶ νὰ πλεύσωσι τὰ νερά,
τὰ πυρεκβόλα ἔσπειρον τρόμον
Ἑλλήνων σκάφη τὰ φοβερά.
- 30 Αἶφνης φρεγάδα ἐνεφανίσθη
ἐκεῖ πλησίον τῆς Στρογγυλῆς
κ' εἰς τ' ἄρμενά της ὀπίσω κρύφθη
ὄλη ἢ νῆσος ὡσεὶ κηλῖς.
- 31 Τὸ πελώριον σκάφος ἦτο!
Ἐφερε μαύρους θεομισεῖς,
τοῦ Αἰγυπτίου στόλου ἠγεῖτο
Ἄραφ διώκει αὐτὸ θρασύς.
- 32 Ἄλλα τὸ κῆτος αὐτὸ μακρόθεν
πρὸς τὰ ἐδῶ προχωροῦν ἰδών,
«Πῦρ! ἄνδρες, πῦρ! πανταχόθεν!»
ὁ Ἕλληρ ἐκραζε Ποσειδῶν.
- 33 Τὸ «πῦρ» δὲν εἶχεν ἔτι κενώσει
ἀπὸ τὸ στόμα του ὁ λαλῶν
καὶ στὰ πνεφόρα σκάφη πηδῶσι

1. Τὸ πιδ ψηλὸ βουνὸ τῆς Νισύρου, ὅπου εἶχον παρατηρητήριον οἱ Νισύριοι κατ' ἐντολὴν τοῦ Μιαούλη διὰ νὰ κατασκοπεύουν τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου.

- ἄνδρες γενναῖοι μὲ τὸν δαυλόν.
- 34 Ὡς ἄλλοι Τρίτωνες εἰς τὸ κῦμα
φαίνονται δύο πυρπολικά
ἀλλὰ τὸ δίκροτον παρὰ χρῆμα
στρέφει τὴν πρύμναν του δυτικά.
- 35 Στρέφει τὴν πρύμναν! Πλήν πρὶν προλάβῃ
νὰ προχωρήσῃ τρεῖς ὀργυῖās
τὸ πῦρ ὁ πνέων βορρῶς ἀναύει
καὶ εἰς τὰς δύο αὐτοῦ πλευρῶς.
- 36 Αἰφνης αἱ φλόγες τὸ περιζώνουν
ὡς τὸ Ἑφαιστειὸν τὸ βουνὸν
καὶ τ' ἄρμενά του περικυκλώνουν
νεφέλαι μαῦραι πυκνῶν καπνῶν.
- 37 Φωνὰς ρηγγύει τὸ πλήρωμά του,
φόβος καὶ τρόμος τοὺς ἀπειλεῖ,
βεβαίως ὄλοι πρὸ τοῦ θανάτου
οἱ ὦμοι φύσει εἶναι δειλοί.
- 38 Κράζον, σφαδάζον οἱ μαιφόνιοι
πλήν τὰ στοιχεῖα εἶναι κωφά,
ἐδῶ τὸ πῦρ ἀπανθρακῶνει,
ἐκεῖ ἡ θάλασσα τοὺς ροφᾷ.
- 39 Τὸ πῦρ ἂν φύγουν τὸ κῦμα χαίνει,
φεύγουν τὸ κῦμα; βρέμει τὸ πῦρ
ἢ ἢ φλόξ τάφος των θέλει γίνεαι
ἢ ἢ εὐρεῖα ἀλὸς γαστήρ.
- 40 Ἄλλ' ἐνῶ φεύγοντες τὸ ἐν μνήμα
εἰς ἄλλον τάφον σπεύδουν αὐτοί,
πανταχοῦ τρέχουν μ' ἄσκοπον βῆμα
καὶ εἰς τὸν ἄλλον ὠθεῖ, πατεῖ.
- 41 Κρότος ἀκούετ' ἀπὸ τὸ σκάφος
ὡς νὰ ἐβρόντα ὁ οὐρανός:
«Τῶν μουσουλμάνων αὐτὸς ὁ τάφος
ἐγὼ ἐπέρχομαι τιμωρός».
- 42 Τὸ πῦρ ἐγγίξει ἑστὴν ἀποθήκη
καὶ ἡ πυρῖτις πυρσοκροτεῖ
κι' ἐκσφενδονίζοντ' εὐθὺς μὲ φρίκη
εἰς τοὺς αἰθέρας οἱ σκελετοί.
- 43 Ἐκσφενδονίζοντ' εἰς κάθε τόπον,
εἰς τὸν ἀέρα εἰς τὰ νερὰ
ἄρμενα, σκευή, πτώματ' ἀνθρώπων!

- ὄσει μετέωρα φλογερά.
- 44 Ἀὐτὸς ὁ κρότος εἶχ' ἐκτινάξει
καὶ ἐκ τῶν τάφων των τὰ σκιὰς
ὄλων ἐκείνων οὓς εἶχε σφάζει
ὁ αἰμοβόρος ποτὲ Χαμζᾶς.
- 45 Καὶ ἐθεῶντο τὴν σωτηρίαν
ἣτις ἐπῆλθεν ἐξ Οὐρανοῦ,
καὶ τῶν σφαγέων τὴν τιμωρίαν
ὑπὸ τοῦ Ἑλληρος κεραυνοῦ.
- 46 Ἐπὶ τῆς πρῶτης τῆς ναυαρχίδος
ὡς Γίγας ἴστατο σιωπῶν
καὶ ὁ Μιαούλης φαιδρὸς τὸ εἶδος
τὴν ναυμαχίαν ἐπισκοπῶν.
- 47 Τὸ στῆθος τ' ἐπαλλεν ὅπως πάλλει
καὶ τοῦ ἰκτίνου τὸ φοβερόν,
τὸν ὄνυχά του ὅταν ἐμβάλλῃ
εἰς πάσης πέδικος τὸ πλευρόν.
- 48 Ὡς εἶδε δὲ ἐπανερχομένους
τοὺς θαυμαστοὺς του πυρπολητὰς
ἐπὶ κελήτων ὀρμιζομένους
τροπαιοφόρους καὶ νικητὰς.
- 49 Εὔγε! ἀνέκραξε κ' εὔγε ὄλα
εἰς τὴν φωνὴν του τὴν ἠχηρὰν
τὰ πέριξ ὄρη, ὡς τηλεβόλα,
εὔγε ἀντήχουν κατὰ σειράν.
- 50 Ἐνα πρὸς ἓνα αὐτοὺς ἠσπάσθη,
κ' ἐνδακρυς στρέφας εἰς Οὐρανόν,
(ἠ δεξιὰ σου), εἶπ', «ἐθανμάσθη!
Θεέ, ἐν μέσῳ αἰθῆς ἡμῶν!»
- 51 Πέμπας δὲ ἄνδρας ἐπὶ τῆς νήσου
ἐνθα ναῖδριον παλαιὸν
ἀνθ' ὄλων, εἶπεν, ἐκεῖ ἐξ ἴσου
νὰ λιτανεύωσι τὸν Θεόν.
- 52 Αἶφνης ἐφάνη αἰωρουμένη
ἄνω τοῦ στόλου θαυμαστὴ χεὶρ
καὶ πρὸς τὸν ναύαρχον ἐστραμμένη
ἦν ὑπεβάσταζεν ὁ αἰθῆρ.
- 53 Δύο δακτύλους διασταυροῦσα
καὶ τεταμένους ἔχουσα τρεῖς
ὤφθη τὸν ναύαρχον ἐδλογοῦσα,

- ὡς εὐλογοῦν οἱ Ἄρχιερεῖς.
- 54 Ὅττω λαμβάνουν τὴν εὐλογία
 ὑπερφυῶς ἀπὸ τὸν Θεόν
 ὅσοι διὰ τὴν Ἐλευθερίαν
 προκινδυνεύουσι τῶν λαῶν.
- 55 Θαῦμα ἰδέσθαι! ἡ χεὶρ ἐκείνη
 ἀπετυπώθη εἰς τὸ βουνόν
 καὶ εἰς μαρτύριον ἔχει μείνει
 τοῖς Νισυροῖς παντοτεινόν.
- 56 Ἄλλὰ τὸ ὕδωρ ἐν γῆ ἀνύδρω
 εἶχεν ἐκλείψει κατὰ μικρὸν
 κ' ἐπὶ τῆς νήσου ὅλης τριγύρω
 οὔτε Μεράνης... ὕδωρ πικρόν.
- 57 Τὴν τοῦ ναυάρχου ἐκέντα φρένα,
 στενοχωρίαν εἶχε φρικτὴν
 μὴ ἐκ τῆς δίψης καὶ μόνον ἓνα
 τύχη νὰ χάσῃ πυρπολητὴν.
- 58 Πλὴν ὡς ἐκεῖνος, ὅστις ὠδήγει
 ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον τὸν λαόν
 αἰσχρὰν δουλείαν νὰ ἀποφύγῃ
 διαταχθεὶς ἀπὸ τὸν Θεόν.
- 59 Ὅταν δὲ εἶχε μ' ἐκείνους φθάσει
 εἰς τῆς Χωρήβ τὴν ἀνύδρον γῆν
 ἐπειδὴ εἶχον ἐκεῖ διψάσει
 ἡγειραν ὅλοι κατακραυγὴν.
- 60 Ὁ Μωϋσῆς τὴν ράβδον ἀρπάξας
 τοῦ Ἀαρὼν καὶ μὲ ἱταμόν
 τρόπον καὶ πέτραν αὐτὸς πατάξας
 ὕδατος ἔδειξε ποταμόν.
- 61 Καὶ ὁ Μιαούλης κοτίνου κλάδον
 λαβὼν ἀπέβη εἰς τὴν ξηρὰν
 καὶ τὴν γῆν παίσας μ' αὐτὴν τὴν ράβδον
 φωνὴν ἀνέκραξεν ἡχηράν.
- 62 «Ξηρὰ καὶ ἀνύδρος ἀπ' αἰώνων
 πολλῶν πληγεῖσα γῆ ἐν ἀχμῶ
 ὁ τοῦ Τυράννου σεῖων τὸν θρόνον
 ἐγὼ Μιαούλης σ' ἐπιτιμῶ.
- 63 Χείμαρρον ἐκβαλε νὰ δροσίσω
 τῶν δυναστῶν σου τοὺς νικητάς,
 ποταμόν ἐκχυσον νὰ ποτίσω

- τοὺς σοὺς σωτήρας καὶ λυτρωτάς».
- 64 Καὶ παραχρῆμα ἐδιερώγη
εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἡ ξηρὰ γῆ,
ρῶντα δ' ἔτι εἰς τὰ πελάγη
νάματα ἔχυσε διαυγῆ.
- 65 Καὶ τῶν στοιχείων τὴν ἐξουσίαν
ἔχουν λοιπὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν
ὅσοι ποθοῦν τὴν ἐλευθερίαν
καὶ πολεμοῦν ὑπὲρ τῶν λαῶν.
- 66 Ἦδη θὰ μένη εἰς τοὺς αἰῶνας
ὡς τοῦ Μιαούλη εἰς ἀνδριάς,
σεπτὸν προσκύνημα κατὰ μόνας
εἰς τῆς Νισύρου τὰς γενεάς.
- 67 Εἶναι ἀθάνατον τὸ μνημεῖον,
ἐγείρει αἴσθημα ψυχικόν,
ἀναμνησκον καὶ μεγαλεῖον
καὶ πράξεις χρόνων ἡρωϊκῶν.
- 68 Σιλωὰμ εἶναι! Εὐλαβῶς στήτε!
καὶ ραντισθῆτε ἁγιασμόν,
ἐλευθερίαν νὰ ἐμπνευσθῆτε,
ἀνδρείαν, τόλμην, ἡρωϊσμόν.
- 69 Εἰς τὸ στόμα χαῖνον τοῦ τηλεβόλου
ἠκονισμένης σπάθης αἰχμῆν,
εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ πυροβόλου
ὀξείας λόγχης σφοδρὰν δομῆν.
- 70 Τῆς παναγίας Ἐλευθερίας
τὰς ρίζας ἔθεσεν ὁ Θεὸς
καὶ φθάνει ταύτην ὁ τολμητίας,
οὐχὶ δ' ὁ ἄνανδρος καὶ δειλός.
- 71 Ὅστις πτοεῖται κλαγγὴν ἀρομάτων,
εἰς ροῖζον βόμβας ἔλιγγιᾶ
καὶ εἰς τὴν θέαν πληγῶν κ' αἱμάτων
φοβᾶται, τρέμει καὶ δειλιᾶ.
- 72 Εἶναι τὸ θρέμμα τῆς τυραννίας,
ἄθλιον κτήνος καὶ φορτηγὸν
καὶ εἰς τὸν τράχηλον τῆς δουλείας
θὰ φέρη πάντοτε τὸν ζυγόν.
- 73 Ἄγετε φίλοι! εἰς τ' ἀθανάτου
Ναυάρχου σπεύσωμεν τὴν σκιάν,
γῆν ἣτις εἶδε τὰ βήματά του

ἄς ἀσπασθῶμεν ὡς ἱερὰν.

74 Καὶ προσκνηθήσωμεν τοῦ Μιαούλη
τὴν ἱερὰν, ὦ φίλοι σκιάν,
ἂν ἡ πατρὶς μας τυγχάνῃ δούλη,
ἡμεῖς ποθοῦμεν ἐλευθεριάν.

75 Ἄν δὲ ἀκτὶς τῆς Ἐλευθερίας
λάμψη ποτὲ σ' αὐτὴν τὴν γῆν,
ἐγὼ θὰ κείμαι εἰς αἰωνίας
μονάς, ὦ! ρήξαιτ' εὐθὺς κραυγὴν.

76 Κ' ἐγὼ τοὺς τάφους θὰ διασείσω
ἐκ τῶν νεκρῶν νὰ ἀσπασθῶ
κ' ἐδῶ δραπέτης νεκρὸς ὁρμήσω
χῶμα ἐλεύθερον ν' ἀσπασθῶ.

66

ΠΑΙΑΝ

1

Τοῦ Μίνω ἤδη ἡ πατρὶς ἡ ὠραία
ὡς γέγας ρωμαλαῖος ἀνέστη καὶ λαμπρός,
φόνιον δόρυ, ἀμφίκης ρομφαία
τὰ ὄπλα του τὰ στέφει ὁ τίμιος Σταυρός.

Βῆμα ταχύ. Βῆμα γοργόν.

Βῆμα γιγαντιαῖον

τὸ ἔθνος τὸ ὠραῖον

ζητεῖ ἐλευθεριάν.

2

Στίφη ἡρώων τὰ ὄρη καλύπτουν
κι' ὡς λέοντες βρυχῶνται κατ' ἀπηνοῦς ἐχθροῦ,
ἀσπονδον μῖσος ἔστα στήθη των κρύπτουν
κατ' ἀναιδοῦς τυράννου, θηρίου τρομεροῦ.

Μὴ φόβος μὴ! μὴ τρόμος μὴ!

Μὴ τρόμος μητὲ τρόμος,

ἀνοίγεται ὁ δρόμος,

γιὰ τὴν Ἐλευθεριάν!

3

Φλόγας πολέμου τῆς Κρήτης τὰ ὄρη
ἐκπέμπουσι καὶ φρίττει καὶ σείεται ἡ γῆ
κ' ἔνοπλοι ἄνδρες, γενναῖοι πυρφόροι,
νὰ λάβωσι τὴν δάφνην προσμένουν ἀρχηγοί.

Ἴτε ἔμπρός, ἴτε ἔμπρός,
ἴτε ἔμπρός γενναῖοι
καὶ γέροντες καὶ νέοι
γιὰ τὴν ἐλευθεριάν.

4

Δάφνη εἰς ὄλους τοὺς φίλους ὀπλίτας
στὰ στήθη των νὰ λάμψη ταινία μὲ Σταυρόν
κ' ἡ ἱστορία εἰς ὄλους τοὺς Κρηῖτας
μνημεῖον ἀνεγείρει καὶ πάλιν νῦν λαμπρόν,
Τράτα, τάμ, τάμ, τράτα, τὰ τάμ,
ἢ σάλπιγξ ἄς σαλπίσση,
ὁ Ἡρώς ἄς ὀρμήσση
νὰ φύγη ὁ δειλός.

5

Τούρκοι λυσσῶσι, σφάζουν ἀθώους,
τὴν δίκην των σβεννύουν εἰς αἵματα βρεφῶν,
δράμετε πάντες ζωγήσατ' ἀθρόους
κ' ἡ δόξα σας ἀρθήτω καὶ μέχρι τῶν νεφῶν,
Τρατά, τάμ, τάμ, τρατά, τὰ τάμ
καὶ πάλιν ἄς σαλπίσση,
ὁ Ἡρώς θὰ νικήσση
νὰ πέσῃ ὁ ἐχθρός.

6

Αἴγυπτος πέμπει δειλὸν στρατηλάτην
καὶ σπεῖραν μαιφόνον, ἀχρεῖαν καὶ σαπρᾶν,
στήνων παγίδα, ἐμπίπτ' εἰς ἀπάτην,
στήσατε τὴν σημαίαν ἔμπρός του τὴν λαμπράν,
Σπεύδετ' ὁμοῦ ἀρματ' ἔμου,
ὀρμαῖτε παλληκάρια
ὡσὰν τὰ λεοντάρια
νὰ πέσουν οἱ ἐχθροί.

7

Ἐδαφος θεῖον ὁ ποῦς Μουσουλμάνου
ἄς μὴ πατήσῃ πλέον καὶ γῆν ἠρωϊκὴν,
ἀρθήτω τὸ στέμμα ἀχρείου τυράννου,
ἄς πέμφωμεν τοὺς Τούρκους ὄλους εἰς Ἀφρικήν.
Κτυπᾶτ' ἐδῶ, σφάζετ' ἐκεῖ,
κτυπᾶτε ὄλ' οἱ νέοι

κ' ἡ σάλπιγξ ᾧ γενναῖοι
ἤχεῖ Ἐλευθεριάν.

8

Πέραν τῆς Κρήτης ἡ φάλαγξ γενναία
στάς νήσους τοῦ Αἰγέως ἄς ἔλθῃ φονικὴ,
μία νὰ λάμψῃ Ἐλλάς ἡ ὠραία,
νὰ φύγῳσιν οἱ Τοῦρκοὶ ἐντεῦθεν πανοικεῖ.
 Τοῦ Κίμωνος στέκ' ἡ γραμμὴ
 ποῦ μᾶς διαχωρίζει,
 Τοῦρκος ἄς μὴν ὑβρίζῃ
 πελάγη Ἑλληνικά.

9

Σάλπιγξ πολέμου καλοὶ πατριῶται
σαλπίζει καὶ εἰς βράχους ἤχεῖ καὶ εἰς βουνά.
Δράμετε πάντες κλεινοὶ νησιῶται,
τὸ δόρυ ἐπισείει αὐτὴ ἡ Ἀθηναῖα.
 Ὡς πότε ἡμεῖς ἴσάν λαγωοὶ
 δειλοὶ ἴσάν τοὺς βατράχους
 ἄς ρίψωμ' εἰς τοὺς βράχους
 τοὺς στόλους τῶν Τούρκων.

10

Μιμεῖσθε προγόνους Εὐδέλπιδες νέοι,
πυρῖτις ἄς καπνίσῃ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν γῆν,
φάνητε ἤδη ἕστον κόσμον γενναῖοι,
ἀνοιξόμεν ἕστον Τοῦρκον μίαν κ' ἡμεῖς πληγῆν.
 Ἴτε ἐμπρός, ἴτε ἐμπρός,
 Ἴτε ἐμπρός ᾧ νέοι,
 ὡς Ἑλληρες γενναῖοι
 δειχθῶμεν καὶ ἡμεῖς.

11

Στέκει ὁ Διαβάτης κλεινὸς προμαχὼν μας.
Αἱ Βάκχαι ἄς μεθυσθῶσι μὲ αἵματα ἐχθρῶν,
ἔνδοξος εἶναι αὐτὸς ὁ ἀγὼν μας,
ὀρμάτε ᾧ γυναικες καὶ σεῖς μετὰ πετρῶν.
 Ἴὼ Παιάν. Ἴὼ Παιάν.
 Ἴτε γενναῖοι, ἴτε

στά ὄπλα προχωρεῖτε
γιὰ τὴν Ἐλευθερίαν.

12

Ἐλευθεροῦτε τὴν φίλην Πατρίδα,
ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον φωνεῖτ' εὐδοῖ, εὐδάν,
γράφατ' ὄλ' εἰς τὴν μαύρην ἀσπίδα
τὰ μητρικά σας λόγια ἢ τὸν ἢ ἐπὶ τὰς.

Ἰὼ Παϊάν, Ἰὼ Παϊάν.

Στὰς τάξεις σας ἐμβάτε,

Ἰὼ Παϊάν, ὁρμᾶτε,
γιὰ τὴν Ἐλευθερίαν.

1866

67

(ΣΚΟΠΟΣ Ο ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ ΕΙΣ ΜΟΥΓΚΑΖ)

Ἄφετέ με πλέον ἄλγος καὶ ὀδύνη·
ἄφες ν' ἀνακύψω φοβερά μου κλίνη·
ἄς τεθῆ τὸ τέγμα πλέον τῶν δεινῶν.
Ὡς πτηνὸν εἰς δάσος εἶμαι πληγωμένον,
φύλλον εἰς τὸ δένδρον ἀνεμοδαρμένον,
σκάφος κινδυνεῦον εἰς Ὠκεανόν.

Ὁ λαμπρὸς ὁ Ἥλιος ὅταν ἀνατέλλῃ,
μίαν του ἀκτίνα εἰς ἐμὲ δὲν στέλλει,
Χάος εἶν' ἐμπρὸς μου πάντα σκοτεινόν!
Στεναγμοὶ καὶ πόνοι εἶν' οἱ σύντροφοί μου,
φλόγ' ἀπὸ τὸ στῆθος βγαίνει ἢ πνοή μου
καὶ μὲ συνοδεύει ἄχ! παντοτεινόν.

Ὅλους τοὺς Ἁγίους προσκαλῶ τοῦ Κόσμου,
πλὴν κανεὶς δὲν θέλει ν' ἔλθῃ βοηθός μου
καὶ νὰ πάσχω στέργουν ὄλ' ἀνηλεῶς.
Μοῖρα, κακὴ Μοῖρα! ἔχει ἀποφασίσει
τὸν ἀφανισμόν μου κ' ἄς μὲ ἐλεήσῃ
ὁ Δημιουργός μου εὖσπλαγχρος Θεός.

68

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Φήμη τρέχει εἰς τὰς Χώρας καὶ χαρὰν διαλαλεῖ
καὶ εἰς τὴν ἔλευθερίαν τοὺς λαοὺς ὄλους καλεῖ.

Χαῖρε γλυκεῖα Πατρίς μου

159

ποῦ εἶσαι καύχησίς μου.
Σύνταγμα ἀνεκηρύχθην, Σύνταγμα μᾶς κυβερνᾷ,
ἔπεσεν ἡ τυραννία, λησμονοῦνται τὰ δεινά.
Χαῖρε γλυκεῖα πατρίδα
ποῦ σ' ἔχομεν ἐλπίδα.

Κάτω! κάτω οἱ προδόται, ὄργανα τυραννικά,
τῶν λαῶν ἡ σωτηρία καὶ τὸ δίκαιον νικᾷ.

Ἄναστέναζον τὰ ἔθνη ὑπὸ τὸν βαρὸν ζυγόν,
ὄμως εἰς τοὺς στεναγμούς των καὶ τοὺς πόνους τῶν πληγῶν

ὁ Θεὸς τὰ εὐσπλαγχτίσθη καὶ ἐπῆλθε βοηθὸς
κ' ἰδοὺ ἤγειρε σωτήρας καὶ τὰ ἔσωσ' ἀληθῶς.

69

ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΙΣ ΣΥΜΑΙΟΙΣ

I

Ἄσπιδων κροουσικίνδυνον ἐσήμανε πολῖται,
ξυπνήσατε, ξυπνήσατε! Ἐγέρθητ', ἀναστῆτε!
Ἡ μὴ κοιμᾶσθε νήδυμον καὶ σεῖς συμπατριῶται
κ' εἰς λήθαργον εὐρίσκεσθε ὡς ἄλλοι οἱ νησιῶται;
Ἄλλ' ὄχι! ὄχι! εἶσθε σεῖς, οὓς εἶδον θαρραλέους,
ὁπότεν ὁ μὲ δίκροτα θεσμούς κομίζων νέους
δεινὸς Βελιὰρ Λαχοβάρ ἠπειλήσε νὰ σκάψη
τὴν βᾶσιν τῶν προνομῶν καὶ ὑπ' αὐτὰς νὰ θάψη
τοὺς στίλβοντας ἀδάμαντας ἔστων πόντον τοῦ Αἰγέως,
ἵνα ἐκλείπη μὲ αὐτοὺς λαὸς σφριγῶν κ' ἀκμαῖος.
Ὅποτεν ὁ Χατζῆ Χαβούς σαπρὸν τοῦ Ἰσλάμ τέρας
μ' ἀτμόπλοιον καπνὸν ἐμοῦν καὶ σχίζον τοὺς αἰθέρας
προσῆγγισε τὴν νῆσον σας καὶ ἀποβάς ὡς γίγας,
ὡς νάνος ἐπανεκάμψε μετὰ στιγμὰς δλίγας.
Ναί! ὅταν ἀπεφάσισε τὴν χεῖρα νὰ ἐκτείνῃ,
τὸν βράχον σας τὸν Ἱερὸν θελήσας νὰ μολύνῃ,
κατὰ τοῦ Τούρκου ὤρμησαν θαλάσσιοι τυφῶνες
καὶ κατέσχισαν αὐτὸν Συμαῖαι Ἄμαζόνες.
Ὅποτεν ὁ Βεελζεβούλ Ἀχμέτ Πασᾶς ἐμάνῃ
κ' εἰς τὰς Σποράδας ὡς σπορεύς τοῦ φόρου ἐπεφάνῃ,
ἀφρίζοντα τὸν πόντον μας κατέπλεεν ἀφρίζων,
λεηλασίας καὶ φθορὰν ὁ Τούρκος μουρμουρίζων.

Κ' ἐξήμει φλόγας καὶ καπνοὺς ἀπὸ τοῦ αἰμοβόρου
 στόματος, οἶους ἐξεμεῖ καὶ τὸ τοῦ Ἑωσφόρου.
 Κατήγαγε τὰ μέλανα χαλκέντερά του σκάφη
 εἰς Σύμην παρευθὺς, πρὸς ἣν ἡ λύσσα του ἐστράφη.
 Τὴν κεφαλὴν τοῦ σώματος θελήσας νὰ συντρίψῃ,
 ἵνα τὸ σῶμα εὐκόλα πρὸ τῶν ποδῶν του ῥίψῃ.
 Πάνθηρας ὄλμους ἔστησε τοὺς κεραυνοὺς ἐμοῦντας
 κ' ἠπείλει βράχους ἑκατὸν αἰῶνας ἀριθμοῦντας,
 Καθ' οὓς οὐδέποτ' ἐπ' αὐτῶν τυράννου ἐξηπλώθη
 ἢ ἀποτρόπαιος σκιά οὔτε ἡ γῆ ἐτρῶθη.
 Ἡπείλει Δᾶτις δεύτερος καὶ Τισσαφέρης νέος
 νὰ κάμῃ τέφραν καὶ σποδὸν τὴν πόλιν τοῦ Νηρέως.
 Ὡς τρέμ' ὁ πόντος ἡρεμῶν ὁπότεν τῇ τριαίνῃ
 τὸ πέλαγος ὁ Ποσειδῶν ταράττῃ καὶ προβαίνῃ
 ὁ νησιώτης ἔτρεμε λαὸς καὶ πᾶν νησίον
 εἰς ὃ τὴν βίαν ἔπεμπε τὸ ἀπεχθὲς θηρίον,
 Ὡς φεύγουν αἱ περιστερεαὶ ὁπότεν καταπτῆσῃ
 ὁ γῆψ χαμαὶ αὐτὰς ἵνα καταβροχθίσῃ,
 ἀφ' ὅτου ὁ Ἀγαρηνὸς αἰμοχαρὴς ἐπέερα,
 ἔφηνε πᾶς ἐλεύθερος κ' εἰς ξένην γῆν ἀπέδρα.
 Σᾶς εἶδον τότε, ἔστητε ἀκλόνητ' ἀνδριάντες
 καὶ γίγαντες ἀτόχημα τῶν νήσων καταστάντες
 εἰς τοῦ στολάρχου Φαραῶ τὴν βίαν τὴν ἀγρίαν,
 σεῖς μόνον ἀντετάξατε θάρρος καὶ καρτερίαν.
 —Εἶπε δέ τις: Ἀγαρηνέ! ὁ νησιώτης Μίνως,
 ὁ νομοθέτης τῶν Ἐθνῶν, ὁ πρωτίστος ἐκεῖνος,
 ὁπότεν Κᾶρες βάρβαροι κρησφύγετα ἐχρῶντο
 τὰς νήσους μας καὶ ἀπ' αὐτῶν ἐλεύθεροι ὤρμῶντο
 παντοίας διαπράττοντες λεηλασίας, φόνους
 εἰς ἔθνη, πλοῖα καὶ λαούς, εἰς ἀπωτάτους χρόνους,
 στόλον αὐτὸς κατήρτισε πολύκροτον, ὠραῖον,
 ὃν ἐξοπλίσας ἔστειλεν εἰς τὸ χρυσοῦν Αἰγαῖον
 καὶ καταστρέψας παντελῶς τοὺς Κᾶρας τοὺς ἀσήμεους
 τὰς νήσους ἐκαθάρισε κ' ἀνέδειξ' οἰκησίμους.
 Τότε δέ, τότε εὐγενῆς λαὸς μεταναστεύσας,
 υἱοὶ Ἑρώων καὶ Θεῶν, κ' ἐνταῦθα καταπλεύσας
 τὰς νήσους ἐκατοίκησαν κ' ἀξίας τῶν προγόνων
 ἐλάμπρυναν τοὺς τόπους των δι' ὄλων τῶν αἰῶνων.
 Ἐπὶ παντὸς δὲ βράχου των, παντὸς ἀκρωτηρίου
 εὐρίσκει ὁ περιηγητῆς δαίγματα μεγαλείου.

Υἱοὶ ἐκείνων εἴμεθα, ἀλώβητοι προσέτι
σώζομεν τὰ πολύτιμα κειμήλιά μας ἔτι.
Υἱοὶ ἐκείνων εἴμεθα, ζητεῖς νὰ ἐξοντώσης
ἡμᾶς καὶ τὰς πατρίδας μας ἤδη ν' ἀποτεφρώσης.
Τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς δὲ σὺ νὰ συμπληρώσης,
ὅπερ ἄλλοι δὲν ἔπραξαν δὲ σὺ νὰ κατορθώσης
καὶ Κιρκασίους κ' Ἀβασγούς ἐδῶ νὰ μετοικίσης,
νέους εἰς τὰς πατρίδας μας Κᾶρας νὰ καταστήσης;
Μόνοι ἀντεπεξήλθατε καὶ εἰς Δυνάμεις ἄλλας
ὕπερ τῶν νήσων μας φωνᾶς ὑψώσατε μεγάλας.
Ζήτημα δὲ πολύκροτον μεγάλοι Διπλωμάται
τὸ τῶν Σποράδων ἔθηκαν κ' εἰσέτι μελετᾶται.

II

Σεῖς οἱ πράξαντες ἐκεῖνα, ἀποδειλιᾶτε ἤδη
καὶ ἀφίνετε Ταρτοῦφον ν' ἀπατᾶ καὶ νὰ προδίδη;
Ἄλλ' ὑμεῖς υἱοὶ τῆς («Αἴγλης») δὲν βοᾶτε στεντορευίως
εἰς τὸ ρεῦμα τῆς πνοῆς σας νὰ ἐκλίπη ὁ ἀχρεῖτος;
Δράκοντα μὴ φοβηθέντες ἔρποντα περὶ τὸν θρόνον
ἐπτοήθητε, Συμαῖοι, τὸν δειλὸν ἐχίνδης γόνον,
ἔρποντα περὶ τὴν Ἐδραν χαμαιλέοντος καὶ νάνου
μισητοῦ εἰς πᾶν τὸ ἔθνος, συκοφάντον, λαοπλάνον;
Δρόσος! δρέπανον ὁ Χάρων κατ' αὐτοῦ νὰ ἀκονίσῃ
καὶ τὴν γενιάν του ὄλην ριζηδὸν νὰ ἀφανίσῃ.
Ψυχὴ πᾶσα Ταυλαρίων στίγμα, ἔγκλημα καὶ δόλος
τοὺς ἐμίσησ' ἢ πατρίς των, τοὺς μισεῖ ὁ κόσμος ὅλος.
Καὶ πᾶν βῆμα ὅπερ ρίπτουν καὶ πᾶν ἔγχος τοῦ ποδός των
ἀψευδέστατοι ὑπάρχοντι μάρτυρες ἐγκλήματός των.
Τὸν κατάρατον προδότην ἀπελάσατε ἐν τάχει
μήτε τάφος νὰ τοῦ γίνων οἱ ἀμώμητοί σας βράχοι.
Ναί! ὁ Ἄδης καὶ ὀπότεν κατ' αὐτοῦ ἀνοίξῃ στόμα,
ἐλευθέρᾳ μὴ δεχθήτω γῆ τὸ τούτου σαρκῶν σῶμα
καὶ τὸ νεκρωθέν του ὄμμα μὴ καλύψῃ νήσου χῶμα
καὶ οἱ κόρακες νὰ φάγουν τὸ κατάρατόν του πτώμα.

III

Ἄθροοι πλὴν κατέρχονται ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον
καὶ βλέπω ταραχὴν πολλὴν καὶ θόρυβον μέγαν.
Ἀντιλαλεῖ ὁ Ἐμποριὸς τὸν τρόμον καὶ τὴν φρίκην,
ἢ ὥρα ἤδη ἤγγικε, δίδ' ὁ προδότης δίκην.

Δὲν παίρνουν δάφνης στέφανον βεβαίως οἱ προδότες,
οἱ ἐμπτυσμοὶ εἰσὶν αὐτῶν αἱ ἀπαρχαὶ αἱ πρῶται.
Καὶ ρόπαλα κατέρχονται, δυνάμεις τε καὶ βία
κατὰ τῆς φαύλης κεφαλῆς λαμπρὰ ἀντιμισθία
καὶ σύρεται κακὸς κακῶς ἐπὶ τοῦ παραλίου
καὶ κύων ρίπτεται ψωρὸς ἐντὸς τοῦ ἀκατίου
καὶ τὸν συρρίζουν προπομποὶ οἱ προηδικημένοι.
Αὐτὸς κακῶς ἀπόλλυται κ' ἡ πόλις διαμένει.

70

Σ' αὐτὴν ἐκεῖ τὴν ἐρημιὰ
εἰς τὴν ἀντίπερην μεριά
εἰς τὴν κορφὴν τ' ἀντικρουοῦ
τοῦ φαλακροῦ αὐτοῦ βουνοῦ,
ποῦ λέγουν κάστρο τῶν Ρωμιῶν
ἦταν ἐκκλησιὰ τῶν χριστιανῶν
καὶ τοῦ Προφήτη Ἡλιοῦ
ἦταν ἡ μνήμη τοῦ ναοῦ,
κάθε γιορτὴ καὶ Κυριακὴ
παπᾶς λειτούργαεν ἐκεῖ.
Καὶ τὴν Λαμπρὴ τὴν Πασχαλιὰ
λαμπάδες ἦφταν καὶ κεριὰ.
Ἐκεῖ μεγάλοι καὶ μικροί,
ἐκεῖ παιχνίδια καὶ χοροὶ
καὶ πανηγύρια καὶ χαρὲς
τὸν χρόνον εἴκοσι φορές.
Ὅμως ἡμάρτησ' ὁ λαὸς
καὶ παραεῖδεν ὁ Θεὸς
κ' Ἀράπης ἦλθε χειλαράς,
ὄργανο φθόνου καὶ φθορᾶς
ἦλθε μαζί του ἄλλη μιὰ
ἡ ἀδελφὴ του ἐρημιὰ
καὶ ὁ Θεσβίτης θυμωθεὶς
μὲ τὰς νεφέλας φεύγ' εὐθύς.
Χρόνια περᾶσαν καὶ καιροὶ
κ' ἐκεῖ δὲν ἔλαμπε κερὶ.
Μήτε ἐφάνη θυμιατός,

μήτε ἠκούσθ' εὐλογητός.
Ἐπῆρα θυμίαμα ἐγὼ
μιᾶς Παναγιάς ἐκεῖ νὰ ἴβῃ,
καὶ τάφοι ἔτρεξαν πικροὶ
ἐμπρός μου, κ' εἶπαν οἱ νεκροί:
«Σιγὰ τὸ πέλμα τῶν ποδῶν!
μαρτυρικὴν πατεῖς σποδόν!
Σιγὰ! Σιγὰ! παρανομεῖς!
Χριστὸν πιστεύομεν κ' ἡμεῖς.
Οἱ τάφοι χρῆζουσιν τιμῆς,
Ἕλληνες εἴμεθα κ' ἡμεῖς.
Μὲ γιαταγάνια ἰταμὰ
μᾶς ἐκοπήκαν τὰ λαιμὰ
κ' ἐχύθημεν αὐτοῦ ἐμπρός
αἵματος χεῖμαρρος πικρός.
Στὴν ὕστερὴν μας τὴν πνοὴν
ἠκούσαμεν θεοῦ φωνήν:
«Τὸ αἶμ' αὐτοῦ ποῦ καταρρεῖ
θὲ νὰ βλαστήσωσι σταυροὶ
καὶ τὸ βοννὸ θὰ βαπτισθῆ
κι' ὁ τάφος μας θὰ θυμιασθῆ».
Ἐσιώπησαν οἱ νεκροὶ
καὶ με καρδίαν ἐγὼ πικρὴ
πάνω σὲ πλάκα θυμιατὸ
λιβάνι ἀναψ' ἀρκετό.
Κάτω θωρῶ κι ἦτον σωστὴ
ἡ προφητεία τωκ αὐτῆ.

Τὸ ποίημα αὐτὸ ἀναφέρεται σὲ περιστατικὸ ποῦ ἔγινε στὴ περιοχὴ τῆς Κνιδίας
στὴ Μικρὰ Ἀσία.

ΚΑΠΟΥΓΙΑΣ ΘΕΟΗΛΑΤΟΣ ΑΛΧΑΔΕΦ ΘΕΟΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

Χριστέ μου! μὲ ἐπύκλωσαν υἱοὶ τῶν Θεοκτόνων
καὶ εἰς βοήθειά μου Σέ! ἐπικαλοῦμαι μόνον.
Δὲν ἀπαιτῶ δὲ Δέσποτα νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσης,
διότι ὢν φιλόνθρωπος δὲν θὰ συγκατανεύσης,
ἂν καὶ δὲν εἶναι ἄνθρωποι αὐτὰ τὰ κακὰ ὄντα
ἀλλὰ θηρία, αἵματα ἀνθρώπινα λυσσῶντα.
Πλὴν ἢ μακροθυμία Σου καὶ ἄκρα εὐσπλαγχνία
σκέπει καὶ τ' ἄγρια αὐτὰ κ' αἰμοδιψῆ θηρία.
Ἐλλὰ νὰ στάξης, δέομαι, σταγόνας συμπαθείας
καὶ οἶκτον εἰς τὰς σιδηρᾶς ἀσπλάγχχνους τῶν καρδίας.
Ἐν δὲν τοὺς ἐδυσώπησες ὁπότεν ὑπεκύνουν
ἄγρια πλήθη κατὰ Σοῦ, ἵνα Σὲ ἀποκτείνουν,
ὁπότεν Σὲ διέβαλλον καὶ Σ' ἐσυκοφαντοῦσαν
καὶ πᾶσαν ἐναντίον Σου πρόφασιν ἐζητοῦσαν,
ὁπότεν Σὲ ἐνήγαγον ἔμπροσθεν ἐπαράτου
κριτοῦ ἀνόμου καὶ σκαιοῦ τοῦ δυσσεβοῦς Πιλάτου,
ὁπότεν ἄρον! σταύρωσον! ἀνέκραξαν τὰ πλήθη
κ' ἐπὶ σταυροῦ Σοῦ ἔμπηγον τοὺς ἥλους εἰς τὰ στήθη,
ὅταν Σοῦ ἴκέντα τὴν πλευρὰν μὲ λόγχην ὁ Λογγίνος
κ' ἐκ θαύματος πεισθεὶς Θεὸν Σὲ ὁμολόγει ἴκεινος.
Ναί! τότε ἂν δὲν ἔστεργες αὐτοὺς νὰ δυσωπήσης,
τώρα δυσώπησον ἐμὲ διὰ νὰ ἐλεήσης.

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΚΕΜΑΛ

1

Ἐχῶ σαλπύγγων ἀκούω πάλιν,
κρότον τυμπάνων καὶ μουσικῆς,
κίνησιν βλέπω στρατῶν μεγάλην
μετ' ἐμπειρίας καὶ τακτικῆς.

2

Μὲ ἀρειμάνιον ἦθος βαίνουν
Γαῦρον ὀπλίται μετὰ χαρᾶς
κ' ὑπὸ τὰ βήματα αὐτῶν στένονν
οἱ λίθοι ὄλοι τῆς ἀγορᾶς.

3

Στίλβει ρομφαία εἰς κάθε στοῖχον
τοῦ λοχαγοῦ ἀπειλητικοῦ
καὶ σειομένη προξενεὶ ἦχον
ἐμβατηρίου πολεμικοῦ.

4

Ἐν μέσῳ βαίνει ὁ ταγματάρχης
σπείρων τὸ βλέμμα του φοβερόν,
ὅμοιον σπείρει ὁ Ταξιάρχης,
ὅταν ν' ἀρπάσῃ ἔλθῃ νεκρόν.

5

Καὶ μῦς καὶ σαῦραι βλέπουν τὰ στίφη
κ' ὅπας ζητοῦν διὰ τὰ κρυθοῦν.
Ράφανοι, κράμβαι, βλέπουν τὰ ξίφη
καὶ κινδυνεύουν ν' αὐτοσφαχθοῦν.

6

— Πλὴν ποῦ πορεύονται οἱ γενναῖοι,
εἰς κατακτήσεις μὴ ἐξορμοῦν;
— ὦ κατακτήσεις! πολλοῦ καὶ δέει
τοιαύτας τρέλλας ἄλλον τολμοῦν.

7

Εἰς λόφους ὄλους ξεροδὲ πιλάφι
ἂν οἱ ἄνδρεῖοι παραταχθοῦν,
ἐν στιγμῇ λόφοι, γῆ καὶ ἐδάφη
θὰ βροχθισθῶσι καὶ θὰ χαθοῦν.

8

Μὴ ὑποδέχωνται τὸν Σουλτάνον
τροπαιοφόρον καὶ νικητήν,

ἢ Βαγιαζίτην ἢ Σουλμιᾶνον,
φρουρῶν νέων ἐκπορθητήν;

9

Ναὶ ὅμοιόν τι ἐδῶ συμβαίνει,
Ἦρωσ ἀθάνατος μεθυστήρ,
δρέψας τὴν δάφνην νῦν ἀποβαίνει
στεφανηφόρος, ὦμὸς ληστήρ.

10

Λάφυρα φέρει δύο Χαλκίτας
ἐπαναστάτας ἀνηλεεῖς
κι' αὐτοὺς προσφέρει εἰς τοὺς Ροδίτας
ἄθλους καὶ πράξεις εὐκλεεῖς.

11

Τὸν θρίαμβόν του αὐτοὶ κοσμοῦσι.
Χαῖρε γενναῖε, Χαῖρε Τιτάν,
τὰ τουμβελέκια σου ἄς βροντοῦσι
καὶ ὁ λαμπρὸς σου λοιπὸν παιάν.

Σατυρίζει περιστατικὸν τῆς ἐποχῆς του.

73

Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΜΟΥ

Θεέ μου! ὅτι σ' ἀγαπῶ πολὺ καλὰ τὸ ξέρεις
καὶ πιστὸν λάτρην σ' ὡς ἐμὲ δὲν ἤμπορεῖς νὰ εὔρησ.
Μήτε ἔστοῦ Πάπα τ' ἄτομον ποῦ ὑπὸ τὴν τιάραν
στέλλει τὴν ἀστερέωτην καὶ μαύρη του κατάραν
εἰς ὅσους δὲν τὸ στέργουσι ἔστην γῆν νὰ γονατίσουν,
τῶν ποδαριῶν του τὸν σταυρὸν μὲ σέβας νὰ φιλήσουν.
Ναί! τὸν σταυρὸν ποῦ κραταιῶν τοῦ κόσμου ἠγεμόνων
στολίζει τὸ διάδημ' ἀπὸ δισχιλίων χρόνων
κ' ἔχουν αὐτὸν ὡς σύμβολον δυνάμεως κ' ἰσχύος
φέρ' εἰς τοὺς πόδας τ' ἀσεβῶς αὐτὸς καὶ ἀνοσίως.
Ναί! εἶμαι λάτρης σου θερμὸς καὶ τ' ἀναλλοιώτόν μου
σέβας πρὸς Σε, τὸν Πλάστην μου καὶ τὸν Δημιουργόν μου,
μήτ' ὄλισται κλονίζουσι, μήτ' ἄθειο τὸ σεῖον
καὶ μήτε ψευδοευλαβεῖς ἀγύρται παραλύνουν.

Πλὴν ἔχω και παράπονα πού δὲν τὰ ἅπα ποτέ μου
 και τώρα ἀπεφάσισα νὰ σοῦ τὰ ἅπα, Θεέ μου,
 και νὰ τ' ἀκούσῃ ἄλλος κανεὶς κι' ἂν εἶναι Πατριάρχης
 δὲν θέλω, μὴν προφασιοθῆ και πῆ πὼς δὲν ὑπάρχεις.
 Μὰ εἰς Ἐσὲ τὸν ἴδιον - και μὲ συμπάθειο κιόλα—
 θὰ τ' ἀναφέρω τὰ πικρὰ παράπονά μου ὅλα.
 Κι' ἂν τόχη και παραφερθῶ - γιατί ἡ καρδιά μου βράζει—
 και σοῦ τσιρίζω κἄτι τι σκληρὸν πού δὲν ταιριάζει,
 νὰ μὴ μοῦ συνερίζεσαι, γιατί Σὺ ξεύρεις μόνον
 25 ὁ,τι κι' ἂν πῶ πὼς θὰ τὸ πῶ ἀφ' τῆς καρδιάς τὸν πόνον.
 Ἐπαρακαλοσύνεφες, καλὲ - και δὲν ἀξίζει -
 σὲ ἀψηφῆ κάθε κακὸς και Σὲ ἐξουθενίζει
 κι' ἐπειδὴ εἶναι οἱ πολλοὶ κακοί, θὰ καταστήσῃ
 τὸ ἅγιόν σου ὄνομα ἢ Γῆ νὰ λησμονήσῃ.
 Δὲν εἶσ' ὁ πρῶτος ὁ Θεὸς μὲ τιμωρίας τόσαις,
 πού ἔκαμνες κατακλισμούς, πού σύγχιζες ταὶς γλώσσαις
 και μ' ἕνα νεῦμα Σ' ἄνοιγε χαράδρας και κευθμῶνας
 ἢ γῆ και ἐκατάπινε Δαθόνας κι' Ἄβειρῶνας;
 Ἡ ἄλλοι κόσμοι τ' οὐρανοῦ χειρότερους διαβόλους
 κρατοῦν και Σοῦ ἀπασχολοῦν τοὺς λογισμούς Σου ὅλους;
 Ὡ! ἢ φωνὴ τοῦ Τίμωνος δὲν ἦτανε ματαία,
 πού φώναζ' ὁ κακόμοιρος ἀπὸ τὸν Κολυττέα.
 Κ' ἐγὼ βιάζομαι νὰ ἅπα τὰ λόγια πού τ' ἐκεῖνος
 κι' ἀκόμ' ἂν μοῦ καταραστῆ κανένας Καπονκίνος.
 Ποῦ εἶναι τώρα ἢ φρικτὴ και φοβερ' ἀστραπή σου,
 ὁ φλογερός σου κεραννός, ἢ δυνατὴ βροντὴ σου;
 Μάταια, ὅλα μάταια! Ὅλα καπνοὶ κι' ἀνέμοι,
 ἀπὸ τὸ βλέμμα σου ἢ Γῆ ποσῶς πλέον δὲν τρέμει
 και μέσ' στὰ εὐχολόγια τῶν καλογέρων μένουν
 τὰ φοβερά Σ' ὀνόματα και στείρικ' ἀποβαίνουν.
 Καλὲ θεϊκὸ εἶν' αὐτό: - Θεὸς ἐλέους - λέγει.
 Θεὸς ἐλέους νᾶσαι Σὺ κι' ὁ ἄλλος νὰ μὴ στέργγῃ
 ν' ἀκούσῃ ποτέ ἕλεος και νὰ καταλαβαίνει,
 παρὰ νὰ κλέφτῃ τὸ φτωχὸ και τ' ἀρφανὸν νὰ δέρνῃ,
 καλὴ δουλειὰ ἔναι και καλά, πολὺ καλὰ πηγαίνει.
 50 Δὲν λέγω πὼς ἀνέχεσαι νὰ εὐτυχοῦν οἱ κλέφταις
 και νὰ περνοῦν ὡς ἔντιμοι οἱ δόλιοι κ' οἱ ψεύταις,
 νὰ πάσχουν οἱ ἐνάρετοι και νὰ συγκατανεύης,
 νὰ γίνωντ' ἀντικείμενον μνηκτηρισμοῦ και χλεύης,
 διότι ἄλλος δόγματα διδάσκ' ἐν πεποιθήσει

πὼς δυστυχία τὸν θνητὸν θὰ τελειοποιήσῃ.
 Δὲν λέγω τῆς ἐδθύτητος καὶ τῆς δικαιοσύνης
 πηγῆ, Σὺ, πὼς ἀνέχεσαι καὶ πὼς τὸ καταπίνεις
 ἄπληστοι γῦπες νὰ κρατοῦν τὸ μέτρον τοῦ δικαίου,
 στοιχείου τῆς ὑπάρξεως τοσοῦτον ἀναγκαίου;
 «Ἄπιστον δόλιον ζυγόν», ποὺ πρὸς τὸ μέρος κλίνει
 ἐκείνου ὅστις τὸν χρυσὸν στὸν λάρυγγά των χύνει
 καὶ δὲν τοὺς κάμπτον στεναγμοί, δὲν τοὺς κεντοῦσι γόοι
 σὰν ἀθωοῦνται ἔνοχοι καὶ χάνονται ἀθῶοι.
 Δὲν λέγω, ναί, μητὲ αὐτό, ἀφ' οὗ μὲ τὰς κακίας
 φαίνεται ἡ γῆ ζυμώθηκε καὶ μὲ τὰς ἀδικίας,
 καὶ Σὺ αὐτὰ τ' ἀνέχεσαι καὶ λέγεις: «τιμωρεῖσθε,
 Διαβόλοι, ὅτι ἄξιοι τῆς τύχης σας ὄλ' εἴσθε».
 Αὐτὰ λοιπὸν τὰ σιωπῶ, πλὴν ἄν μ' ἂν θεὸς εἶσαι,
 τώρα ἔς αὐτὸ ποὺ θὰ Σοῦ ἔπῳ πὼς δικαιολογεῖσαι;
 Βεβαίως, ἢ διὰ τὴν Γῆν δὲν προνοεῖς κομμάτι
 καὶ εἶναι λόγος εὐκαιρὸς τὸ δόγμα τοῦ Σωκράτη¹,
 ἢ προνοεῖς καὶ ἀμελεῖς σπουδαῖόν Σου καθῆκον
 κ' ἀφίνεις ἀνεκτέλεστον ἔργον εἰς Σὲ ἀνήκον.
 Ὅλοι δὲ ὅσοι σ' ἀγαποῦν ἐξ ἴσου δικαιοῦνται
 75 νὰ σοῦ ἐκφέρωσι μομφὴν καὶ νὰ παραπονοῦνται
 διότι διὰ ἔλλειψιν ἰδικίην σου ταπεινοῦνται.
 Κρανία ἔξ, ἑπτὰ, ὀκτὼ τυράννων ἐστεμμένα
 καὶ τῶν ἐθνῶν μὲ αἵματα καὶ θρήνους ζυμωμένα...
 τὴν δυστυχίαν ἔφεραν ἔς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων,
 εἰς ὅλην τὴν Ὑφήλιον, εἰς πάντα τῆς γῆς τόπον.
 Τοὺς τάλαιπῶρους τοὺς λαοὺς ὀπλίζον κατ' ἀλλήλων
 καὶ πάντας ν' ἀλληλοκτονοῦν, βιάζουσι μὲ ζήλον.
 Κι' αὐτὰ τὰ ὄπλα τῆς σφαγῆς τ' ἀναθεματισμένα
 μ' ἰδρωτὰς εἶναι τῶν πτωχῶν καὶ αἷμα χαλκωμένα.
 Οἱ λαοφθόροι θρόνοι των μέσα ἔς τὸ αἷμα πλέουν,
 ἂν χήραιοι δὲ θρηνηλογοῦν, εἰς ὄρφανὰ κλαίουσιν,
 Γελοῦσιν! τὸ δόγμα λειτουργεῖ τ' ἀγρίου Ταμερλάνου²,
 οὐδὲν λυγίζει τὴν ψυχὴν αἰμοχαροῦς τυράννου.

¹ Ὅλοι αἱ ὑποσημειώσεις τοῦ ἔπους αὐτοῦ εἶναι τοῦ Λογοθέτη.

1. Ξενοφ. Ἀπομνημ. Α'. 4.

2. Abbé de Vestof: Histoire des Chevaliers, cinquieme Edition Tome II, livr VI pag. 324.

Καὶ τὸν ὑπολειπόμενον εἰς τοῦ λαοῦ τὸ στόμα
ἄρτον ξηρὸν κατὰ ξηρον ἀρπάζουσιν ἀκόμα
κ' εἰς νέον ἀνακαλυφθὲν τὸν θυσιάζον ὄπλον,
μὲ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ φθείρουν πολὺν ὄχλον.
Τοὺς λειτουργοὺς των τοὺς σφαγεῖς τοὺς αἰμοχαρεστέρους
βραβεύουν ὅταν σφάζωσι λαοὺς περισσοτέρους.
Ἐποῖον τὸ βραβεῖον των δ' εἰς τοὺς σφαγεῖς τοῦ πλήθους;

Εἷς ἀδαμαντοκόλλητος σταυρὸς ἐπὶ τοῦ στήθους.
Σταυρὸς: τὸ θεῖον ἔμβλημα τοῦ κόσμου τῆς εἰρήνης,
παραμυθία ἐν στιγμαῖς ἀνιαρᾶς ὀδύνης,
σταυρὸς: τὸ γέρας τῆς σφαγῆς, τῆς ἀνθρωποκτονίας.

- 100 Τοιαύτην ἀτυνεῖδητον βεβήλωσιν, Θεέ μου,
τοιαύτην ὕβριν πῶς λοιπὸν ἀνέχεσαι; εἰπέ μου.
Τοὺς αἱμοπότας δὲ αὐτούς, τὰς αἱμοβόρους τίγρεις,
ἀποκαλοῦσιν ἡρώας κί' αὐτὸ δὲν εἶναι ὕβρις;
Ἦ δὲν ἐνδιαφέρεσαι πᾶσα κακία ὅτε
λαμβάνει ὄνομα ἀρετῆς καὶ θριαμβεῖ τότε;
Ἔδωκες εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐξ ἄκρας εὐσπλαγχνίας
μόριον τῆς ἀπειρου Σου καὶ θείας Σου σοφίας
νὰ συντελέσῃ δι' αὐτῆς εἰς τὴν εὐδαιμονίαν
αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοίων του εἰς πᾶσαν γῆς γωνίαν.
Ἄλλὰ καὶ ταύτης Δαίδαλοι τυράννων καταχρῶνται
καὶ πάντ' ἀναμοχλεύουσι καὶ πάντα μηχανῶνται
μέσα νὰ ἐφευρίσκωσιν εἰς δύο στιγμὰς μόνας
νὰ καταστρέφουν εὐκόλα ἀνθρώπων λεγεῶνας.
Ἄλλοι μὲν ἐναέριοι ὡς ὄρεα πετοῦσι,
ἄλλοι δὲ ὑποβρύχιοι ὡς φῶκαι κολυμβοῦσι
κί' ἀκόμη δὲν ἠξεύρομεν τί πειρασμοὺς θὰ ἔβγῃ
τ' Ἀμερικάνου Ἔδισσον τὸ φοβερὸν κεφάλι.
Ἄφ' οὗ τοῦ ἔπερασεν ἔστων νοῦν νὰ ἀναβῇ ἔστων Ἄρη
καὶ εἰς τὸν θρόνον σ' ἠμπορεῖ ἀπ' ἐκεῖ νὰ σαλτάρῃ.
Καὶ ἂν δὲν τοῦ λώσης τὰ φτερὰ καθὼς καὶ τοῦ Ἰκάρου
ἢ καὶ δὲν κατρακυλισθῇ ἔσα βᾶθι τοῦ Ταρτάρου,
μὲ ἓνα Σ' ἀστραποβόλημα ὡσὰν τὸν Σαλμανέα,
φοβοῦμαι μὴ τοῦ κατεβῇ σατανικὴ ἰδέα
κί' αὐτὸ τὸ Κράτος τ' οὐρανοῦ νὰ σοῦ φιλονικήσῃ.
- 125 Θὰ πῆς «μὰ πῶς καὶ πῶς αὐτὸ νὰ κάμῃ θὰ τολμήσῃ;»
Νά! θὰ ἀστράπτῃ, θὰ βροντᾶ, θὰ βρέχῃ, θὰ χιονίζει
καὶ θὰ σκορπᾶ τὰ σύννεφα, τὸν οὐρανὸν ν' ἀσπρίξῃ.
Ὅμολογῶ· οἱ νόμοι σου καὶ πάλιν θὰ διέπουν

πλήν πόσοι θὰ πιστεύουσιν ἀφ' ὅσους θὰ τὰ βλέπουν,
ποῦ «Φύσις!» δλ' οἱ ἄθεοι καὶ Φύσις κοπανίζου,
τί εἶναι δὲ οἱ ἄθλιοι, ἢ Φύσις δὲν ὀρίζου;
Ἀπὸ τὸ ξεύρουσι οἱ σοφοὶ καὶ τὸ ἔμαθαν κ' ἐμένα
κι' ἄς πέσωσι τῶν ἀσεβῶν τὰ χεῖλη σαπημένα.
Νόμοι Σου ἀπαράβατοι ἔστην ἕλην χαραγμένοι
τοῦτο ἢ Φύσις καὶ πιστὴ ἔστα δόγματά Σου μένει
κ' ἐν μόνον θεῖον νεῦμά Σου νὰ κάμης περιμένει
ἀπὸ τὰ ὕψη τ' Οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς νὰ ῥίψη
λάβαν καὶ τέφραν ἔμπυρον ἀθέους νὰ καλύψη,
μύδρους καὶ βράχη κι' ἀστραπάς τυράννοισι νὰ συντρέψη.

ἜΩ Πλάστα μου! συγχώρησον ἐὰν παραλαλήσω,
ἐὰν ἐν τῇ ἐξάρει μου αὐτῇ καὶ βλασφημήσω.
Τὰ ὄτα Σ' ἂν τυγχάνωσι βεβαρημένα πλέον
ἐκ ποταπῶν δεήσεων καὶ προσευχῶν ματαίων
καὶ τῶν λαῶν Σου ἢ φωνὴ ἢ ἀσθενὴς ἐκ πείνης,
ἢ ταπεινὴ καὶ χαμηλὴ ἐκ φόβου Γκιλοτίνης
δὲν φθάσει εἰς τὸν θρόνον Σου, κἂν ἕνας ἄγγελός Σου
ἄς ἔλθ' ἐπιθεωρητῆς, ὡς ἀντιπρόσωπός Σου
νὰ δῆ δακρύων ποταμούς, ν' ἀκούσῃ κρότους θρήνων,
ὀλολογμῶν καὶ γογγυσμῶν καὶ στεναγμῶν πυρίνων.

150 Νὰ δῆ πεινῶντα ὄρφανά, πρεσβύτας εἰς τοὺς δρόμους,
χῆρας γυμνάς καὶ μὲ γυμνὰ παιδάκια εἰς τοὺς ὤμους.
Τὰ ὄρφανά ἔχασαν γονεῖς καὶ τέκνα οἱ πρεσβῦται,
αἱ χῆραι ἄνδρας καὶ κανεῖς κανένα δὲν λυπεῖται.
Τρέχουσι γυμνὰ τὰ ὄρφανά, ἄστεγ' οἱ γηραλέοι,
αἱ χῆραι ἀπροστάτευτοι καὶ πάντες πειναλέοι.
Εἰς τὰ στυνά των πρόσωπα στίλβουσι τὰ δάκρυά των
καὶ γανριῶσ' οἱ τύραννοι διὰ τὰ θύματά των.

Ἐν ὅσῳ συνεκρούοντο τῶν δυναστῶν οἱ θρόνοι
καὶ ἦσαν οἱ κατάρτοι ἐχθροὶ ἀλληλοκτόνοι,
οἱ τυραννόμενοι λαοὶ «Κακοῦργοι σκοτωθῆτε!»
ἐνδομυχὶ τοῖς ἔλεγον, «κακοῦργοι φαρωθῆτε!»
Τώρα ὁμως συνώμωσαν διὰ νὰ κατορθώσουν
ἀπὸ κοινοῦ τοὺς δυστυχεῖς λαοὺς νὰ ἐξοντώσουν.
Δὲν ἐννοοῦν οἱ τύραννοι νὰ λέγ' ἢ ἀνθρωπότης
αἰσθάνομαι, ὑπάρχω, ζῶ, ἐγώ, ἀτομικότης.

Ἐγὼ σου θέλον νὰ ἴν' αὐτοὶ καὶ σὺ νευρόσπαστόν των,
τυφλὸν καὶ ἀσυνείδητον καὶ φαῦλον ὄργανόν των.

Ἄν ζῆς νὰ ζῆς διὰ αὐτούς, κι' ἂν ἀποθάῃς πάλιν,

νά ἀποθάνῃς δι' αὐτοὺς χωρὶς αἰτίαν ἄλλην.
Ἦκούσθη ποῦ γῆς λέξεις τις ἀπλῆ: Ἐλευθερία;
Ἵομοῦν αὐτοὶ ἀτίθασα κ' αἰμοδιψῆ θηρία.

Ἐπὶ ἀπείρων δὲ ἀφ' οὗ βαδίσωσι πτωμάτων,
σβεννύουσι τὴν δύραν των εἰς ποταμοὺς αἱμάτων.

175 Πλὴν καὶ γελοῖοι σοφισταὶ προσέτ': «Ἴσορροπία!

Ἴσορροπία), κρᾶζουσιν οἱ τύραννοι. Ὅποια
ἰσορροπία εἶν' αὐτή, ὅταν ὁ μὲν δουλεύῃ
καὶ ἐργαζόμενος πεινᾷ, ὁ δ' ἄλλος δυναστεύῃ
καὶ τοὺς ἰδρώτας σπαταλᾷ τοῦ πρώτου κ' ἄσπαστῆ;
Προβάλλουν ἄλλο σόφισμα: («Ἀρχὴ τῶν Ἐθνοτήτων»).

Καὶ τοῦτο πάλι ἄλλ' αὐτῶν αἰσχροῦς αἰσχυροτήτων.
Ἵπὸ τὰ σκῆπτρα δεσποτῶν τὰ ἔθν' ἀδυσωπήτων
φέρουν τὸν ξένον τὸν ζυγὸν μετὰ κλαυθμῶν καὶ θρήνων
καὶ ἂν νὰ διασειῶσι τολμήσωσιν ἐκείνων,
ἀνηλεῶς τοὺς σφάζουσιν ὡς ἕνα αὐχένα μόνον,
ἀρκεῖ ἵνα στηριξῶσι μὲ φόνους ἕνα θρόνον.

Πλὴν τότε ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς συνηγοροῦσι
καὶ διασειοῦσι τὴν Γῆν καὶ Οὐρανὸν κινουῦσι,
ὁπότεν τὰ συμφέροντα αὐτῶν τὸ ἀπαιτοῦσι.
Δηλαδὴ ὅταν πρόκειται νὰ συνηγορήσουν
ὑπὲρ λαοῦ ὃν ἔπειτα μέλλον ν' ἀπορροφήσουν.

Τότε δὴ ἀναπτύσσουν διδάγματα Πλατῶνων
καὶ νόμους ἀνελίσσουν Ζαλεύκων καὶ Σολῶνων.
Οἱ εὐγλωττοὶ καὶ ἐμβριθεῖς σοφοὶ πολιτικοὶ των
καὶ θριαμβεῖ ἢ μιὰρὰ κ' αἰσχροῦ ἀλωπεκῆ των.
Στρατὸς δὲ πολυάριθμος, ἀστραπηφόρος δαίμων,
μετὰ σαλπύγγων καὶ φωνῶν διέρχεται τὸν Αἶμον
καὶ ὁ πελάτης ὁ λαὸς εὐθὺς χειραφετεῖται,
διότι καὶ πρωτεύουσα καὶ θρόνος ἀπειλεῖται,
ἐνῶ συγχρόνως σφίγγονται ἄλλων λαῶν ἀλύσεις.

200 Μετὰ τοσοῦτους στεναγμούς, τόσας πρὸς σὲ Δεήσεις
καὶ ἄλλο αὐτῶν σόφισμα: «Ἡ γενικὴ εἰρήνη
ἢ διατάραξις δ' αὐτῆς πολὺ ἐπιβαρύνει
τὸν αἴτιον». Ἵπέρευγε! Χωρὶς ν' ἀναστενάζουν
ἄπειρα πλήθη βλέπουν οἱ ἄσπλαγχοὶ πὼς σφάζουν.
Κ' («Εἰρήνη»), οἱ ἀναίσχυντοι, («Εἰρήνη») πάλιν κρᾶζουν.
Ἐν ἄλλο ἄκουσον, Θεέ, οἱ τύραννοι ποῦ πράττουν.
Κράτους ἀκεραιότητα οἱ ἄθλιοι προστάτουν.
Τί ἔστιν ὁμοῦ κατ' αὐτοὺς «ἀκεραιότης Κράτους;»

Ἐδῶ ἰδὲ τοὺς ἀναιδεῖς καὶ ἀσεβεῖς Πιλάτους.
 Ἀκεραιότης ἀφορᾷ τοὺς δυναστευομένους
 λαοὺς τοὺς πάσης ἀρωγῆς καὶ σθένους στερουμένους.
 Νὰ μὴ τολμήσουν δηλαδὴ καὶ παραπονεθῶσι
 ζητοῦντες ἄρσιν τῶν δεινῶν καὶ δὲν θὰ ἀκουσθῶσι.
 Ἐνῶ οἱ τύραννοι καὶ Γῆν καὶ Οὐρανὸν ταράττουν
 καὶ τὰ τῆς φύσεως αὐτὰ στοιχεῖα ἐπιτάττουν
 μὴ τύχη διαταραχθῆ εἰς μῆκός τε καὶ πλάτος
 τὸ στέμμα τὸ αἰμόφυρτον, τὸ ἠρηπαγμένον Κράτος...
 Ἄλλος ἐδῶ, ἄλλος ἐκεῖ, αὐτοὶ τ' ἀπογυμνῶνουν
 καὶ μ' αἷμα τῶν Χριστιανῶν τὸ ἀποζημιῶνουν...
 Ἀρπάζουσι τὰς χώρας του καθεὶς μὲ μίαν αἰτίαν
 καὶ ἔχουν τὴν ἀναίδειαν καὶ τὴν ἀναισχυντίαν
 πάλιν ἀκεραιότητα κ' εἰρήνην ν' ἀνακροῦν
 καὶ τοὺς λαοὺς διὰ αὐτὰ ἀσπλάγχχνος θυσιάζουσι.

225 Διότ' ὄσ' ἀπελιπισθοῦν καὶ («Ἐλεος!») φωνάζουν,
 ἢ φαύλη ὀλομέλεια προστάζει νὰ τοὺς σφάζουν.
 Αὐτὰ τ' ἀκούεις, φίλε μου Θεέ, τὰ δόγματά των;
 Εἶπέ μου· τάχα εἶν' αὐτὴ κατάστασις πραγμάτων;
 Μ' αὐτὰ Σὲ μνηκτερίζουσι καὶ Σὲ περιφρονοῦσι.
 Θεέ! Σὲ ἐλησμόνησαν· τὸ κράτος Σ' ἀψηφοῦσι·
 καὶ σὺ ἔπαθες ὅμοια καθὼς καὶ τὰ ἰδικά μου
 χλευάζουσι, περιπαίζουσι με δημιουργήματά μου.
 Τοὺς Κόουζερ ἐρώτησον καὶ πρὶν τὸν Μοσχοβίτην,
 τί θέλουσι οἱ στόλοι των, τί θέλουσι εἰς τὴν Κρήτην;
 Ἦλθον οἱ μαιφόνιοι των μὲ τὸν σταυρὸν ἕστ' ἀστήθη
 νὰ θυσιάσουσι τοῦ σταυροῦ τὰ ὀπλισμένα πλήθη.
 Τὰ πλήθη ἄπερ ὀπλισαν ἢ Πίστις, ἢ Πατρίς των,
 νὰ ἀντιμετωπίσωσι τοὺς ἀσεβεῖς φονεῖς των,
 νὰ σώσωσι τὰ τέκνα των, τὴν πίστιν, τὴν τιμὴν των,
 τοὺς τάφους τῶν πατέρων των, τὴν γῆν τὴν ληστευμένην,
 τὴν μὲ αἰῶνων δάκρυα καὶ αἷμα ζυμωμένην.
 Ἦλθον κ' ἡ Θεομήλατος καὶ δυσσεβῆς των τόλμη,
 ἦλθον καὶ οἱ κυκλώπειοι θεοστρυγεῖς των ὅλοι
 εἰς τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ σφοδρῶς βροντοκτυποῦσι,
 κάτω κρημνίζουσι τὸν σταυρὸν καὶ τὸν ποδοπατοῦσι.
 Αὐτὰ δὲν εἶναι λόγια, κ' οὐκ ἔτ' ἀνεκτὰ ἔργα;
 Ἄφες αὐτοὺς καὶ μόνον. Σὺ, ἕστ' Ὀυρανὸν ἐνέργα.
 Εἰς τοῦτ' αὐτοὶ τί φλυαροῦν; τί λέγουσι, τί ψάλλουσι;
 250 καὶ ποῖον πάλιν δόγμα των ἀσύστατον προβάλλουσι;

(«Ἐκαστος εἰς τὰ ἴδια!»). Καλὰ λοιπόν, πλὴν τότε,
 ποῦ ἦσαν οἱ ἀμείλικτοι κακεντρεχεῖς δεσπότες,
 ὅταν τὴν γῆν τὴν κλασσικὴν ἡμῶν βαρβάρων στίφη
 ἐπάτουν καὶ παρέδιδον τὸ πᾶν εἰς πῦρ καὶ ξίφη;
 Ὅπότεν ἄγρια ὄρδαὶ ἠρήμωνον τοὺς τόπους
 ἐκείνους ὅπου ἔδειξαν τὸ φῶς εἰς τοὺς ἀνθρώπους;
 Ὅταν τῆς βαρβαρότητος τὸ αἰμοβόρον τέρας
 ἐπλήρου μὲ ὀλοφυρμούς καὶ θρήγους τοὺς αἰθέρας
 καὶ μυριάδες ἀνθρώποι ὡς κτήνη ἐπωλοῦντο
 καὶ μήτε κἂν τοῦ ποθητοῦ θανάτου ἠξιούντο;
 Ὅταν παρθένοι εὐγενεῖς ἐν μέσῳ τῶν τριόδων
 ἔμενον ἔστην διάκρισιν ἀγρίων ἀνδραπόδων
 καὶ ἐβεβηλοῦντο ἱεροὶ εὐκτήριοί σου οἶκοι
 καὶ πᾶσα ἐξυβρίζετο σεπτοῦ λειψάνου θήκη;
 Ποῦ ἦσαν οἱ κατάρατοι αὐτοὶ ποῦ δογματίζουν
 καὶ ἔωλα σοφιστεύματα καὶ ψεύδη τερετίζουν;
 Ὅπότεν οὐδενὸς ἡμῶν ἐφείδοντο τιμίον
 καὶ οἱ λειτουργοὶ σου εἴλκοντο ἐκ τοῦ περιλαιμίου
 καὶ ὑπὸ τὴν σπάθην ἐπιπτον τοῦ ἀπηνοῦς δημίου;
 («Ἐκαστος εἰς τὰ ἴδια!»). Ἄλλ' ἄγρια θηρία,
 οὐδέποτε δικαίωμα καθιεροῖ ἡ βία.
 Ἐκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ τότε πῶς δὲν εἶπον;
 Ἐτρομάξαν νὰ μὴν ἴδουν τοῦ Βογιαζήτ' τὸν ἵππον
 ἐσθιοντα τὴν βρώμην του ἐκ φάτης θεσπεσίας
 275 ἐντὸς τῆς οἰκουμένης τοῦ Πέτρου Ἐκκλησίας³.
 Αὐτὰ τ' ἀκοῦς Πάπα καὶ Σὺ δέκατε τρίτε Λέων
 διὰ νὰ ἀφήσης φοβερὰν φωνὴν ἐκ τῶν χειλέων,
 νὰ κάμψῃς ἀνοικτίρμονας ψυχὰς τῶν βασιλέων;
 Ἡ κωνάεας μὲ ὄφρῦς δὲν ἐπιπεύεις πλέον
 καὶ οὔτε ἐπιρρώννυνται ἀμβρόσιαί σου χαῖται,
 κρατῆς ἀπ' ἀθανάτου σου νὰ φορίζουν Μασσαγέται.
 Νὰ ὀλολύξ' ὅλην τὴν Γῆν ἐν νεῦμα Σου καὶ μόνον,
 νὰ τρέμωσιν οἱ τύραννοι τὸν Παπικόν σου Θρόνον
 ἐξ ἴσου ὡς καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν ὀχημένων χρόνων;
 Ὁ Γαριβάλδης πλὴν ἐὰν σοῦ ἄφησ' ἐξωσμένον
 ἀντὶ ρομφαίας Πνεύματος σπαθὶ ἡγωνισμένον,

3. «Et faire manger de l'avoine à son chevel sur l'Autel même de Saint Pierre (Abbé de Vertot: Histoire des chevaliers, cinquieme édition, tome II, Livr. VI, page 302).

νομίζ᾽ ὅτι θὰ ἔστελλες καὶ Σὺ φορεῖς ᾽στὴν Κρήτην
 σημαιοφόρον Νούνσιον καὶ στρατηγὸν Λευίτην,
 διότι μὲ τοὺς Κάουζερ βλέπ᾽ ὅτι καλὰ τὰ ᾽χεις,
 ἴσως τὸ πρῶτον Κράτος Σου Σοῦ δώσονν ἄνευ μάχης,
 ν᾽ ἀστράπτωσι πλησίον Σου αἱ λόγχοι καὶ τὰ ξίφη,
 διότι τ᾽ ἀτίθασα τοῦ κόσμου πλέον στίφη,
 οἱ κεραννοὶ τοῦ Οὐρανοῦ οὐδόλως τὰ τρομάζουν
 καὶ μέσο᾽ ἄλλα χρειάζονται διὰ νὰ μὴ σφαδάζουν.
 Ἐκαστος εἰς τὰ ἴδια ! Λοιπὸν οἱ κατεργάροι
 εἰς Κούβαν τί γυρεύουσι καὶ εἰς Μαδαγασκάρη;
 Τί θέλουν εἰς τὴν Αἴγυπτον κ᾽ εἰς τὴν Ἀβησσυνίαν;
 Ἐν τίμῃ δικαιομάτῃ κατέχουν τὴν Βοσνίαν;
 Ὡ ! εἶναι ἀνυπόφορα τὰ κακουργήματά των.
 390 ᾽Αποκοιμίζουσι τοὺς λαοὺς μὲ τὰ σοφίσματά των
 ἢ τοὺς κατατρομάζουσι διὰ σκληρῶν θανάτων
 καὶ δὲν τολμοῦν νὰ εἴπωσι κἂν τὰ παράπονά των.
 Ἄν δὲ τὰς κακουργίας των ἀκόμῃ ἐπιτρέψῃς,
 πρῶτος θὰ εἴπω, ὦ Θεέ, ὅτι ποσῶς δὲ βλέπεις.
 Ἴδὲ τὴν βδελυρίαν των τῶν ποταπῶν τυράννων,
 πέμπουν συγχαρητήρια θερμὰ πρὸς τὸν Σουλτάνον,
 δρᾶκα διότι ἠμπόρεσεν Ἑλλήνων νὰ συντρίψῃ,
 ἂν δὲ κατώρθον παντελῶς αὐτοὺς νὰ ἐξαλείψῃ
 ἀπὸ τὴν γῆν μετὰ πολλῶν τυμπάνων καὶ κυμβάλων,
 μετὰ λαμπάδων καὶ φανῶν, ἀλαλαγμῶν μεγάλων,
 πάντες θὰ ἐπορεύοντο ᾽στὴν Γαληνότητά του,
 μετ᾽ ἐγκωμίων ψάλλοντες τὰ ικετηήριά του.
 Ἀκολουθοῦν κ᾽ οἱ βασιλεῖς τοὺς Κάουζερ δεμένο
 καὶ ὁ καθεὶς των τὸν χρησμὸν νὰ τοῦ σταλῇ προσμένει.
 Ἀπὸ τῆς Βιέννης τὴν Αὐλήν, ἢ τὴν τοῦ Βερολίνου,
 ἢ ἐκ τοῦ βάθους τοῦ σепτοῦ καὶ ἱεροῦ Κρεμλίνου.
 Ἐὰν δὲ τὸ χρηστήριον φωνάζῃ («Σταυρωθήτω!»),
 οὔτ᾽ οἱ Πιλάτοι δὲν τολμοῦν νὰ εἴπουν («Ὁχι Ζήτω!»)
 καὶ σύρουσιν ἀφ᾽ ἑαυτοὺς τὸ αἷμα τῶν ἀθῶων
 λαῶν, ἐν τῷ δικαίῳ των κληθέντων παρηκόων.
 Ἐκείνου, ὅστις τοὺς λαοὺς προχθές τῆς Ἰταλίας
 ὑπὸ τὰ σκῆπτρα ἦγωνε νομίμου δυναστείας
 κ᾽ ἐπλήρωσε τοὺς οὐρανοὺς φωνῶν καὶ τοὺς αἰθέρας,
 ἀντίληφιν τῶν ἰσχυρῶν ζητῶν τῶν τῆς ἡμέρας.
 325 Κ᾽ ἐδῶξεν Ἀδστριακοὺς κἰ ἀνέτρεψε Βουρβόνους,
 ἐκείνου ἤδη ὁ υἱὸς εἰς Κρήτην Χριστοκτόνους

ἀπέστειλε καὶ στόλαρχον τὸν Κανναβάρον Δᾶτιν
 νὰ καταπνίξωσι λαὸν θρασὺν καὶ ἀποστάτην
 γυμνώσαντα τὴν σπάθην του διὰ τὰ δίκαιά του
 κατὰ δυνάστου ἀπηγοῦς, τυράννου καταράτου.
 ὦ! στίγμα εἰς τὰ σκῆπτρα σου Οὐμβέρτε νυσταλέε
 αἱ παραδόσεις εἰν' αὐταὶ τοῦ οἴκου σ' αἱ ἀρχαῖαι;
 Βεβαίως· σοὶ ἐπέταξεν αὐτὸ τὸ Βερολίνον,
 τοιαύτην ὁμως ἄφησε φωνὴν τὸ Σουλφερίνον,
 ἢ ἄλλο ἔδει κατ' αὐτὸ νὰ κάμῃς Ναυαρίνον;
 Τὴν ἱερὰν τοῦλάχιστον, ἀνδρὸς λεοντοκάρδου,
 σὺ ἔπρεπε νὰ σεβασθῆς σκιάν, τοῦ Γαριβάλδου,
 τοῦ ἥρωος ποὺ ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου
 τὰ δύο διαδήματα ἐκείνον συλλογίσου
 ποὺ ἔχυσε τὸ αἷμα του ὡς ἅγιόν τι μῦθρον
 ὑπὲρ ἀπάντων τῶν λαῶν καὶ τῶν τριῶν Ἡπειρῶν.
 Πλὴν πρὸς τιμὴν τῆς σεβαστῆς κ' ἐνδόξου Ἰταλλίας
 ἐχθροὶ πικροὶ καὶ ἄσπονδοὶ τῆς μυσσαρᾶς δουλείας,
 τέκνα αὐτῆς ἠρωϊκά, λαμπρῶν ἠρώων γόνοι,
 εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔδραμον αὐτόκλητοὶ καὶ μόνοι.
 Ἀσμένως παρὰ τὰ πλευρὰ δ' Ἑλλήνων ἀδελφῶν των
 τὸ αἷμα τὸ ἠρωϊκὸν τὸ πολυτίμητόν των
 ἔχυσαν πάντες ἀφειδῶς μετ' αὐταπαρησίας,
 εἰς δόξαν τῆς πατρίδος των καὶ τῆς Ἐλευθερίας.
 350 Ἐκεῖ δὲ ὅπου ἔρρευσε τὸ αἷμα τοῦ Κυπριᾶν,
 ἐκεῖ, Οὐμβέρτε, πάντοτε ἡ δάφνη θὰ βλαστάνῃ
 καὶ εἰς τὴν ρίζαν της θερμὸν αἰῶνια θ' ἀχνίξῃ
 στοῦ ἡλίου τὴν ἀνατολὴν ἡμᾶς νὰ ἠλεκτριζῇ
 καὶ ὁ Σανταρόζας θὰ ξυπνᾷ νὰ σ' ἀναθεματίζῃ.
 Αἰ! ἅπαξ ἔτ' οἱ τύραννοι τὸ μάθημα μανθάνουν
 καὶ ἅπαξ ἔτ' οἱ ἰσχυροὶ τῆς Γῆς καταλαμβάνουν
 ὅτ' εἰς ἰδιοτέλειαν σαπρῶν διαδημάτων
 δὲν θυσιάζον Ἡρωες λαμπρὰ αἰσθημάτων.
 Ὅλοι ἀγοῦντι οἱ ἄπιστοι τὰ θαύματα καὶ ψέγον
 ὄλους ἐκείνους οἵτινες: «ὕπαρχει θαῦμα», λέγουν
 καὶ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν εἰς Σὲ ἐφρσιβάλλω
 καὶ ἄφ' οὗ Θεέ μου εὐοπλαγγνε, ἀκούσης τί θὰ ψάλλω.
 Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ Σου, Σὺ δίκασε καὶ κρῖνε,
 ἂν εἶναι θαῦμα ποὺ θὰ πῶ, ἢ θαῦμα ἂν δὲν εἶναι.
 Τὰ τέλη δὲν ἐξέχασες τοῦ λήξαντος αἰῶνος,
 ὅταν ἐσείσθη καὶ αὐτὸς ὁ ἰδικὸς Σου θρόνος.

Οἶσθα· τοιαῦτα εἰδότε τοι τίνι πάντ' ἀγορεύω;
 Ἄλλ' ὅμως δὲν θὰ θυμωθῆς ἂν τὰ εἰπῶ πιστεύω.
 Εἰς τὰς Σχολὰς ποῦ σύστησαν Ρουσσώ τε καὶ Βολταῖροι
 ἐκεῖ μέσα ἔξεφύτρωσαν Δαντῶνες, Ροβεσπιέροι
 καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν ἄπλωσαν αὐτοὶ τὰ δόγματά των
 καὶ ἐπῆγε ὁ περισσότερος λαὸς μὲ τὰ μυαλά των.
 Ὅλοι οἱ Γάλλοι ἴλυσσαξαν κατὰ τῶν βασιλέων,
 μήτε ν' ἀκούσουν ἤθελαν τὸ ὄνομά των πλέον.
 375 Δὲν ἔφθανε ποῦ ἔσφαξαν τὸν ἰδικόν των μόνον,
 ἀλλὰ καὶ πάντα ἤθελον νὰ καταστρέφουν θρόνον.
 Τοιαύτην εἶχον ὅλοι δὲ καὶ λύσαν καὶ μανίαν,
 ὥστε εἰς τὴν Ὑφήλιον, εἰς πᾶσαν Γῆς γωνίαν
 νὰ μὴν ἀκούσουν ὄνομα Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας
 καὶ ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον καὶ κατὰ τῆς θρησκείας.
 Ἐπάνω εἰς τὸν ἄχραντον καὶ ἱερὸν βωμόν Σου
 τὴν πόρνην ἀνεβίβασαν διὰ μνηκτηρισμόν Σου
 καὶ ταύτην μὲ δλόγυμνα ἐσπιλωμένα στήθη
 ἔδειξαν ἀντικείμενον λατρείας εἰς τὰ πλήθη.
 Ἄν δέ τις τὸ Σὸν ὄνομα ἐπρόφερ' εἰς τὸν δρόμον
 τὴν ἄσπλαγγρον ἀνέβαινε ἀμέσως λαιμητόμον.
 Ἐδραμον ὅλοι ἀνόσπλοι εἰς ἅπαντα τὰ μέρη
 οἱ Παλδιριμ τσιπλάκιδες, ζουάβοι γρεναδιέροι
 καὶ εἰς τὴν Ἐδρώπην ἔκαμον κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος.
 Παντοῦ καὶ λόγχη καὶ σπαθί, παντοῦ σφαγὴ καὶ φόνος,
 εἰς πᾶσαν ἔφοδον αὐτῶν εἷς ἀνετράπη θρόνος,
 ὁ δ' αἰτός των ἐν ριπῇ καὶ πτήσει θαυμασιά
 τοὺς βασιλεῖς ἐπάτησαν ὡσεὶ δειλὰ στρουθία.
 Τρόμος ἐνοῖ τοὺς ἰσχυροὺς εὐθὺς τῆς Οἰκουμένης,
 ἵνα πατάξουν τὸν θρασὺν υἱὸν τῆς Εἰμαρμένης⁴.
 Ἄλλ' ὅμως οὔτε Βρούχεροι, οὔτε Οὐελλιγκτώνες
 θὰ ἐπεκράτουν ἐὰν Σὺ διὰ σφοδροῦ χειμῶνος
 δὲν ἤρχεσο ἐπίκουρος καὶ τῆς πολλῆς χιόνος.
 Ἐπέτυχον καὶ ὁ Τιτὰν εἰς μόνην τὴν Ἀγγλίαν
 400 κατέφυγεν ἐκεῖ θαρρῶν νὰ εὗρη εὐσπλαγγίαν.
 Ἐκεῖνῃ ὅμως τὸν θρασὺν αὐτὸν ἀνατροπέα
 τοῦ καθεστῶτος ἔδεσε δεσμώτην Προμηθέα
 εἰς βράχον τοῦ Ὠκεανοῦ, τὸ δ' ἦπαρ του προστάττει
 τὸν γῦπα τὸν Οὐῖδωνα νὰ τοῦ κατασπαράττει.

4. Τέκνον τῆς τύχης ὠνόμαζον οἱ Τοῦρκοι τὸν Μέγαν Ναπολέοντα.

Μετὰ τοσοῦτον θόρυβον καὶ πάταγον καὶ κρότον
 καὶ πάλιν ἐπανέφερον τὸ καθεστὼς τὸ πρῶτον.
 Ἄλλ' ὅμως τὰ διδάγματα τῆς μεσοβασιλείας
 κατέλαβον τὰ πνεύματα τὰ πλεῖστα τῆς Γαλλίας
 καὶ εἰς τὸ Παρίσι μὲ σειρὰν εἶχον ἐφημερίαν
 ἢ Βασιλεία ἔκτοτε μὲ τὴν Δημοκρατίαν.
 Δὲν εἶναι θαῦμα μέγιστον λοιπὸν αὐτῇ ἢ χώρᾳ,
 καίτοι δημοκρατούμενον τὸ ἔθνος τοῦτο τώρα,
 τὸ νὰ κρατῇ τὰ κράσπεδα τυραννικῶν Καισάρων
 καὶ ἂν δικάζητ' ἢ Ἐλλάς καὶ κράζουν: Ἔρον-Ἔρον,
 Γάλλον νὰ κράξουν πάραυτα καὶ νὰ τὴν φραγγελώσουν
 καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Γολγοθᾶ αὐτὴν νὰ καθηλώσουν;
 Καὶ λοιπὸν Γάλλοι στέλλονται τοὺς Κρήτας νὰ δεσμεύσουν,
 ν' ἀφήσουν τοὺς Ἀγαρηνοὺς νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσουν
 καὶ ὄμιος σκάφους Γαλλικοῦ τὴν σφαιρᾶν θ' ἀκοντίση
 εἰς τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ νὰ τὴν κατακρημνίσῃ;
 Πῶς ἢ Γαλλία ἰσχυρὰ καὶ δημοκρατουμένη
 ὑπὸ τυράννων ἀπηρῶν λοιπὸν ρυμουλκουμένη,
 ὠθεῖται εἰς ἐγκλήματα ὑπὸ Κυβερνητῶν τῆς,
 μακρὰν τῶν παραδόσεων, μακρὰν καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς;
 425 Ἀπέναντι δὲ πράξεως αἰσχυρᾶς τε καὶ ἀδίκου
 δὲν ἐφοβήθη τὴν ὄργην τ' ἁγίου Λουδοβίκου;
 Καὶ ὑπὸ σκῆπτρον ἢ αὐτῇ Γαλλία καὶ ὑπὸ στέμμα,
 ἐνῶ ἢ Ἐλλάς ἔπλεε ἔστων τέκνων τῆς τὸ αἷμα
 καὶ ἠγωνίζετο ζωῆς ἀγῶνα ἢ θανάτου
 ἢ πρώτη ἔψωσε φωνὴν ὑπὲρ τοῦ ἀδυνάτου.
 Οἱ δὲ σοφοὶ τῆς Ἑποιοῦ θερμοῦς συνηγοροῦντες⁵
 ὑπὲρ τῆς γῆς τῆς κλασσικῆς συγγράφοντες, λαλοῦντες,
 ἐθέρμαναν τὸ αἶσθημα λαῶν καὶ ἠγεμόνων
 καὶ εἰς τὸν ἱερώτερον ἔδραμον τῶν ἀγῶνων
 καὶ ἠγειραν μαρτυρικὸν καθημαγμένον θρόνον.
 ὦ! μὰ τοὺς τάφους τοὺς σεπτοὺς τῶν εὐγενῶν ἐκείνων
 τῆς ἀθανάτου φάλαγγος ἀνδρείων Φιλελλήνων,
 οὔτινες ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ἡμετέρων
 Πατέρων. Μὰ τὸν Δεργινὸν καὶ μὰ τὸν Φαβιέρων.
 Ναὶ μὰ τὸν Λόρδον Βύρωνα, δὲν εἶναι ἢ ἰδία
 ἐκείνη τῶν σημερινῶν τῶν χρόνων ἢ Γαλλία.

5. Ἴδὲ τὸ ὑπόμνημα τοῦ ἀλήστου μνήμης ἀξίου Σατωβριάνδου ἐν τῷ τόμῳ τοῦ
 α' Ὀδοιπορικοῦ» του μετ' ἄλλων ἔργων τοῦ ἰδίου.

Τὴν εὐγενῆ Γαλλίαν πλὴν οὐδεὶς μὴν αἰτιάται
 ἄφ' οὗ ὑπὸ δημοκρατῶν ἐμπόρων κυβερνᾶται.
 Ὁ ἔμπορος ὁ Φήλιξ Φῶρ καὶ προεδρεύων σώζει
 τοὺς κερδοφόρους τρόπους του καὶ ἐκείνους ἐφαρμόζει.
 Ἀμέλει δὲ τοῦ Φήλικος καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά του,
 εἰς Ἑλληνίδα ἐξηγεῖ φωνὴν τὸ σύστημά του.
 Λαμπαδηφόρος ἔγινε καὶ τῶν τριῶν Καισάρων,
 ἰδίως τρέφει δὲ θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Τσάρρον
 450 καὶ ἀκούεις πάντοτ' ἑορτάς, προσπόσεις, διαχύσεις,
 φιλοφροσύνας θυμηδεῖς, συγχᾶς συναπαντήσεις.
 Τοῦ ἔστειλ' ὁ Μουραβιῆφ εὐχὰς καὶ εὐλογίας
 καὶ φιλικὸν παράγγελμα, πρὸς δόξαν τῆς ἀγίας
 Εἰρήνης τῆς Ἀνατολῆς νὰ στείλῃ εἰς τὴν Κρῆτην
 τὸν στόλον μὲ συλλογισμόν καὶ αὐτὸς κροκοδειλίτην,
 καὶ εὐθὺς εὐρέθη πρόθυμος νὰ δώσῃ ἓνα κτύπον
 περιφρονῶν τὴν θέλησιν τοῦ Ἔθνους καὶ τὸν τύπον.
 Ἀπέναντι τῆς σοβαρᾶς φιλίας τῶν τυράνων,
 τὸ Βατερλώ ἠσημόνησε, τὸ Μῆτς καὶ τὸ Σεδάνον
 καὶ δι' ὀθόνης ἐλαφρᾶς σκεπάζει καὶ μελαινῆς
 τῆς Ἀλσατίας τ' ὄνομα καθὼς καὶ τῆς Λωρραίνης.
 Μόνον χορὸς τοῦ ἔλειψε καὶ ἐκεῖνος πλὴν ἐγγίζει
 διότι ἡ ἔπομονή τῶν Γάλλων δὲν χρονίζει.
 Καί· «Κάτω! κάτω Φήλιξ Φῶρ τὰ λησιμονάεις ὄλα),
 θὰ ποῦν οἱ βασιλόφρονες «*Danses la carmaniole*»⁶.
 Ὁ ἄνοστος ὁ Ἀνοτὼ εἶναι ἐν ἄλλο δεῖγμα,
 εἶν' ἐν ἀκατανόητον συμπύλημα καὶ μίγμα.
 Πανοῦργος καὶ πολιτικός, ψεύστης καὶ διπλωμάτης,
 τὰ δύο συμβιβάζονται. Ἀλλ' ὅμως Δημοκράτης
 καὶ ἄνθρωπος ἐπίτρεπτος καὶ φίλος τῶν τυράνων,
 ὄργανον ἀσυνείδητον θεοστρυγῶν ὀργάνων,
 εἶναι ἀκατανόητα καὶ μόνον ἐξηγοῦνται,
 ὁπότεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀνοτὼ ἐνοῦνται.
 Σοφὸς Ἀκαδημαϊκὸς στοιχεῖ αἰτία μόνη,
 475 ὅτι εἶναι τάχα προγνηπες καὶ βασιλέων γόνιοι
 καὶ κυβερνήτης ἄσπλαγγος μὲ νόμους δρακοντίους
 πολίτας Γάλλους στρατηγὸς τοὺς κάμν' ὑπερωρίους,
 ἐνῶ δεσπότης θυμιᾷ σκληροῦς, ἀσυμπαθήτους,
 τυράννοὺς τῆς πατρίδος του, ἐχθροῦς ἀδυσωπήτους

6. Ἐπαναστατικὸν ἄσμα τῶν Γάλλων.

και ἀναιδείας ἔμπλεος, κατάμεστος αἰσχύνῃς,
 νομίζει πῶς τὸν δικαιοῖ ὁ ἔρωσ τῆς Εἰρήνης
 και τὴν ἀγάπην λησμονεῖ τῆς ὀρφανῆς και ξένῃς,
 τῆς ὀρφανῆς ὁ ἄπιστος τῆς εὐμορφῆς Λωρραίνῃς.
 Καὶ μήτε θέλει νὰ καῖ καρφὶ Δημοκρατίας
 κυβερνωμένης ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Ἀλσατίας.
 «Πρὸς τοὺς τυράννους πόλεμον»⁷ δὲν ψάλλει ποτὲ τ' ἄσμα
 μὴ μεταξὺ τῶν Γερμανῶν κί' αὐτοῦ ἀνοιχθῆ ἡ χάσμα.
 Ἐνάγκη μὲ τοὺς Καίσαρας νὰ ἔχη τὴν φιλίαν
 και ἂν ἀκόμη ταπεινῆ τὴν ἔνδοξον Γαλλίαν.
 «Οὐκ ἔστιν ὄρκια πιστὰ λέουσι και ἀνδράσι»,
 ὁ αἰοιδὸς μας Ἄνοτὼ σοῦ λέγει κί' ὅστις χάση
 μυαλὰ και ἀπὸ Καίσαρας θέλει ν' ἀκούση: Εὐγε,
 Λαὸς και βασιλόφρονες ἐκείνου λέγουν: Φεῦγε!
 Κατάβα! κί' ἀφ' οὗ ἔξεχασες και τὰ ξεχάνεις ὅλα
 σ' αὐτὸ ἀνάβα τὸ σκαμνὶ *Dansez la carmaniole*.
 Δι' ὅλα ταῦτα, εὐσπλαγγχε Θεέ, ἂ εἶπον τώρα
 και ν' ἀναπτύξω δύναμαι ἐν τῇ ὕστατῇ ὥρᾳ
 τῆς τελευταίας Κρίσεως ὁ ὑπογεγραμμένος
 γεμάτος ἔως στὸν λαιμὸν καταχλοσκασμένος,
 500 τολμήσας ἐμφανίζομαι διὰ τῆς ταπεινῆς μου
 ταύτης πρὸς Σε ἀναφορᾶς και τῆς ἰσχνῆς φωνῆς μου.
 Εἰς δὲ τὴν εὐσπλαγγχίαν Σου και τὴν ἀγαθωσύνην
 ἐκ τῶν προτέρων πεποισθὼς ζητῶ δικαιοσύνην
 ὑπὲρ ἀπάντων τῶν λαῶν οὓς ἡ ἀσθένειά των
 δὲν βοηθεῖ νὰ εὕρωσι ποτὲ τὰ δίκαιά των
 κατὰ τυράννων ἀπηνῶν, ἀσπλάγγων βασιλέων.
 Αὐτοὺς οὖν διὰ κερανῶν σμιρνῶν και φρικαλέων
 Σὸ πάταξον και σύντριψον τὰ ἔθνη ν' ἀπαλλάξης,
 ἵνα ἐπέλθῃ εἰς τὴν Γῆν διάκοσμος και τάξις.
 Μὴ λησμονήσης, Δέσποτα, και τοὺς λογοδαϊάλους,
 πολιτικούς και Ὑπουργούς, θρασεῖς ὑπερφιάλους,
 τὰς πονηρὰς ἀλώπεκας, τοὺς ψεύστας διπλωμάτας,
 τῶν βασιλέων τοὺς μοχλοὺς, κακούργους ἔθνοπράτας.
 Ἐν ἐπιτρέπῃς πρῶτον δὲ νὰ Σ' ὑποδείξω τίνα
 τὸν λυσσαλέον σύντριψον τῆς Φρειδεσχούης κῦνα,
 ἐκείνον ὅστις και ἀργὸς χρησιμοδοτεῖ ὀρίζει

7. Ἐπιφθὸς ἄσματος Γαλλικοῦ ἰδόντος τὸ φῶς κατὰ τοὺς μεταξὺ Γαλλίας και Ἀγγλίας
 πολέμους: *Guerre au Tyran, Jamais Jamais en France, Jamais l'Anglais ne regnera.*

καὶ τῆς Ἑλλάδος τὸ μικρὸν Κράτος διαμελίξει.
 Ταῦτα δ' ἀνέφερα πρὸς Σὲ κρυφὰ μὴ μ' ἐννοήσουν.
 καὶ θὰ μ' εἰποῦν ἀναρχικὸν νὰ μ' ἀνασκολοπίσουν.
 Καὶ περὶ τούτου δ' ἐκκλησιν εἰς Σὲ ἐγὼ ποιοῦμαι,
 ἂν καὶ μ' ἠξεύρης πάλιν πλὴν Σοῦ ἐξομολογοῦμαι.
 Θέλω Ἀρχὰς Πνευματικὰς, ἄνευ ἀλαζονείας
 μὲ τ' Ἄγιον («Πάτερ ἡμῶν») κί' ὀλίγας λιτανείας,
 ἀρκεῖ μόνον νὰ Σ' ἀγαποῦν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας.

525 Θέλω ποιμένας ἀληθεῖς, εὐθεῖς, εὐσυνειδήτους,
 ἀκτήμονας καὶ εὐσεβεῖς, ἄπλοῦς καὶ ἀπερίττους,
 νὰ θουσιάζουν ἑαυτοὺς πρὸς χάριν τοῦ Ποιμνίου,
 ὅπως εἶθ' ὁ Λόγος Σου ἵσταν («τόπον τοῦ Κρανίου»).
 Θέλω Ἀρχὰς Πολιτικὰς καὶ στέργω Ἐξουσίας
 ἀλλὰ νὰ ἀποφεύγωσι τὰς ἀνθρωποθυσίας.
 Τοὺς βασιλεῖς ὡς τέκνα των τὰ πλήθη ν' ἀγαπῶσι
 καὶ τοὺς λαοὺς μὲ πατρικὴν στοργὴν νὰ κυβερνώσι.
 Ἐπειδὴ δ' εἶναι τοῦ λαοῦ ὁ Βασιλεὺς ἡ βάσις,
 νὰ εἶναι ἀντικείμενον μερίμνης αὐτοῦ πάσης
 ἢ ἡσυχία τοῦ λαοῦ καὶ ἡ εὐημερία
 κ' ἡ ἀληθὴς ἀτομικὴ αὐτοῦ ἐλευθερία.
 Ὁ Ἄρχων ἄς νομοθετῇ· δικαίους νόμους ὅμως,
 νὰ εἶναι δὲ ἀνώτερος καὶ τ' Ἄρχοντος ὁ Νόμος.
 «Οἱ βασιλεῖς ἐμπόρια νὰ μὴν ἐπιχειρῶσι,
 διότι τότε οἱ λαοὶ θὲ νὰ λιμοκτονῶσι»⁸.
 Ἴδου εἰς τὸν ἐπίλογον καὶ ταῦτα, ὦ Θεέ μου,
 λοιπὸν διευτυπώθησαν δόγματα καὶ ἀρχαί μου.
 Ὡστε δὲν ἀποστρέφομαι ἐγὼ τὸ ὄνομά των
 μήτε μισῶ τοὺς θρόνους των καὶ τὸ ἀξίωμα των,
 πλὴν τὴν ἀπανθρωπίαν των καὶ τ' ἀνομήματά των,
 ἀλλὰ τὴν ἀσπλαγχτίαν των τὴν πλήρη ἐγκλημάτων.
 Εἰς Σὲ μόνον ἀπόκειται ἢ νὰ τοὺς συνεντίσης
 λοιπὸν ἂν συνεντίζωνται ἢ νὰ τοὺς ἀφανίσης.

8. Τούτους τοὺς λόγους εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ Θεόφιλος ὅστις, πλὴν τοῦ κατὰ τῶν εἰκόνων μίσους του καὶ τοῦ φοβεροῦ διωγμοῦ ὃν ἤγειρε κατ' αὐτῶν, κατὰ τὰ ἔλλα ἦτο ὁμολογουμένως καλὸς καὶ ἀγαθὸς βασιλεὺς. Ἡμέραν τινὰ ἰδὼν ὀλίγαδα μεγαλοπρεπεστάτην εἰσερχομένην εἰς τὸν λιμένα μετὰ φορτίου, ἠρώτησεν εἰς ποῖον ἀνήκει. Ἀποῦ δὲ εἶπον αὐτῷ ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν βασιλίссαν, «Καύσατε αὐτήν, εἶπε, διότι ὅπου οἱ βασιλεῖς ἐμπορεύονται τὸ ὑπήκοον λιμοκτονεῖ».

Ἁ Ε.Ι.Κ. μετὰ τὸν τίτλον «Ἀναφορὰ πρὸς τὸν Θεόν», τὸ ἐδημοσίευσεν μετὰ πρόλογον τὸ 1936 εἰς τὴν «Ἀλωδεκάνησον» Ἀλεξάνδρειας, ἀρ. φύλ. 129-134.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

74

Η ΤΟΥΡΚΟΠΟΥΛΑ

Μιὰν Τουρκοπούλα ἀγαπῶ καὶ μ' ἀγαπᾷ κ' ἐκεῖνη
μὰ μήτ' ἐγὼ τὴν πίστιν μου μήτε κι' αὐτὴ ἀφίνει.
—'Ελα μοῦ λέγει ἀγάπη μου, νὰ πᾶμε στὸν Ἰμάμη,
νὰ γίνῃς Τοῦρκος στὸ Τζαμί νὰ πᾶς τὸ Μπαϊράμι,
ἐκεῖ ὅπου προσεύχονται ὅλοι οἱ Μουσουλμάνοι,
ἐκεῖ νὰ κάνεις προσευχήν, νὰ κάψωμεν κουρμπάνι,
ὅταν θὰ πέφτουν κανονιαῖς γιὰ χάριν τοῦ Προφήτη
κ' εἶν' εὐλογία καὶ χαρὰ εἰς κάθε πιστοῦ σπῆτι.
—'Εσὸ νὰ γίνῃς Χριστιανὴ ἀγάπη μου μεγάλη,
ρίψε αὐτὸ τὸ σκέπασμ' ἀπὸ πᾶν' ἀπ' τὸ κεφάλι
νὰ λάμπῃ ἡ Ἀγγελικὴ καὶ Θεϊκὴ μορφή σου,
νὰ ποῦν πὸς ἡλθες εἰς τὴν γῆν Οὐρὶ τοῦ Παραδείσου.
Καὶ τὴν Λαμπρὴν μας 'ποῦν θὰ βγοῦν νεκροὶ ἀπ' τὰ μνημεῖα,
νὰ πᾶμεν μὲ τὰ κόκκινα ἀγὰ στὴν Ἐκκλησία,
νὰ δῆς τὸ πῶς οἱ Οὐρανοὶ θ' ἀνοίξουν πρῶτα πρῶτα
καὶ θὰ χυθῆ φῶς ἅγιον ν' ἀνάψουν χίλια φῶτα.
Καὶ θ' ἀντηχήσῃ εἰς τὴν Γῆν Ἀγγέλων μελωδία,
«Χριστὸς Ἀνέστη» νὰ σκιρτᾷ παντὸς θνητοῦ καρδιά.
Μήτε κ' ἐγὼ τὸ ἔστρεψα μήτε κι' αὐτὴ τὸ στρέφει.
Λοιπὸν ἀγάπη μ' ὁ καθεὶς τὴν πίστιν του ἅς ἔχῃ
παρὰ ἔλα νὰ ζήσωμεν τὰ δύο μας ἐνωμένα.
'Ας εἶν' ἡ πίστις χωριστὰ καὶ ἡ καρδιαῖς τὸ ἓνα,
πήγαινε σὺ εἰς τὸ Τζαμί κ' ἐγὼ στὴν Ἐκκλησίαν,
εἶν' ὁ Θεὸς μας μόνον εἷς χωρὶς μεροληψίαν.

75

Ο ΒΕΛΗΣ

Μὲ εἶδες λές, στὸν ὕπνον σου, σὲ ἀγαπῶ, μικρὴ μου,
γι' αὐτὸ πρὸς σὲ ἐπέταξε χθὲς βράδν ἡ ψυχὴ μου.
Κ' ἦλθα μέσα στὸν ὕπνον σου καὶ μέσ' στὸ ὄνειρόν σου
κ' ἐπλάγιασα 'στὴν κλίνην σου κοντὰ εἰς τὸ πλευρόν σου.
'Ελα νὰ ζήσης μὲ ἐμέ, βασίλισσαν θὰ σ' ἔχω
καὶ 'σὰν τὴν κόρην τοῦ 'μματιοῦ πολὺν θὰ σὲ προσέχω.
Μὴ βλέπῃς ἂν κατέλυσαν οἱ χρόνοι τὸ κορμί μου,

τὰς τρίχας μου ἂν ἄσπρισαν οἱ πόνοι κ' οἱ καῦμοί μου.
 Εἴν' ἡ καρδιά μ' ἀδάμαστη γιατί' εἶσαι διαμαντένη
 κ' εἰς τὸν αἰῶνα διὰ σέ ἡ ἴδια θὰ μένη.
 Καρδιὰν ζητῶ εὐσπλαγχνικὴν νὰ δώσω τὴν καρδιά μου,
 ν' ἀκού' ἐγὼ τὰ πάθη της κ' ἐκείνη τὰ δικά μου.
 Μὴ βλέπεις νιάτα ἄστατα πὸν κάθε καλοκαίρι
 γυρεύουν νέον ἔρωτα καὶ κάμνουν νέον ταίρι
 καὶ μὴ μετρᾷς καὶ τὴν ζωὴν μὲ τὸ μετρί τῶν χρόνων,
 ὁ Χάρος δὲν τὸ σέβεται ἀπὸ τὸ μέτρον μόνον.
 Ἴδὲ ἀπὸν τὸν πλάτανον ποῦ ἔξάπλωσε τοὺς κλώνους,
 ἕως ἐδῶ ἔστη ράχιν του χιλιάδες ἔχει χρόνους.
 Ἴδὲ καὶ τοῦτο τὸ δενδρὶ πὸν μόλις εἶδε τριάντα
 ἡλίους κ' ἐξεράθηκε κ' ἐχάθηκε γιὰ πάντα.
 Ἐλα μ' ἐμὲ θεοτικὰ σ' ὑπόσχομαι νὰ ζήσης,
 θὲ νὰ θωρῶ νὰ κοιμηθῆς, θὰ βλέπω νὰ ξυπνήσης.
 Στὰ πούπουλα θὰ κάθῃσαι, στὰ πεῦκα θὰ κοιμᾷσαι,
 Σὺ θά'σαι τὸ Φεγγάρι μου κ' ὁ Ἥλιος μου σὺ θά'σαι.

76

Μελαχροινὴ μ' ἐξύπνησε μικρὸν καὶ μαυρομμάτα
 κ' ἐπαίνουν ταῖς μελαχροναῖς εἰς ὅλα μου τὰ νιάτα
 πὸν δὲν ἐξέχασα ποτὲ τ' ὠραῖον πρόσωπόν της,
 τ' ἀγγελικὸν τὸ βλέμμα της καὶ τὸ χαμόγελόν της.
 Μὰ φαίνεται πὼς τὸ φυτόν ἀπὸ ἐχάθη τώρα
 καὶ δὲν γεννᾷ μελαχροναῖς πλέον καμμία χώρα
 γιατί' ὄλ' ἀσβεστώνονται τὰ πρόσωπα ἄν τοῖχοι
 καὶ θὰ ἰδῆς ἀσβέστοτα ἀργὰ καὶ πὸν νὰ τύχη.
 — Ἀνάθεμά τον πὸν χαλᾷ τὸ φουικὸν τὸ χρῶμα
 τοῦ ἄνθους καὶ τοῦ ἀφαιρεῖ καὶ τὴν ὄσμην ἀκόμα.

77

Ἐβγε τὸ ἄστρον τῆς ἀγῆς καὶ σὺ κοιμᾷς ἀκόμα
 καὶ σὺ κοιμᾷς ἀμέριμνα στ' ἀμέριμό σου στρῶμα.
 Μὰ ἐγὼ ἔχω μαῦρα βάσανα, ἔγνωες, καῦμοὺς καὶ πόρους
 πὸν μοῦ ἔβαλε ἡ ἀγάπη σου πουλί μου τόσους χρόνους.
 Εὐύπνησε ἀγάπη μ' ἐξύπνησε κι' ἂν εἶσαι στ' ὄνειρό σου
 ξύπνησε ξύπνα νὰ φανῆς εἰς τὸ παρᾶθυρό σου.
 Καίεται ἡ μαύρη μου καρδιά, φλόγα θεριὸ τὴν ζώνει,
 παρᾶλυσαν τὰ μέλη μου, τὸ σῶμα μου ὄλο λιώνει.

Εύπνησε ἀγάπη μ' νὰ φανῆς εἰς τὸ παράθυρό σου,
 ξύπνησε, ξύπνα νὰ ἰδῶ τ' ἀγγελολοπρόσωπό σου.
 Ὁ ἔρωτάς σου μ' ἄναψε στὸ στῆθος τὸ καμίνι
 καὶ τῶν ῥυματιῶν μου ἡ πηγὴ ποὺ τρέχει δὲν τὸ σβήνει.
 Εύπνησε Ἀφροδίτη μου νὰ δῶ τὸ πρόσωπό σου,
 ξύπνησε, ἴσως λυπηθῆς τὸν ἀγαπητικό σου.
 Ὡ ὕπνε, ὕπνε ἄφισ' την, ἄφισ' την νὰ ξυπνήση,
 ἄφισ' την νὰ βγῆ νὰ μὲ ἰδῆ, νὰ βγῆ νὰ μοῦ ὀμιλήση.
 Μὲ δυὸ της λόγια μοναχά, μ' ἓνα της βλέμμα μόνον
 σὰν θέλῃ φέρνει μου ζωήν, ἂν θέλῃ φέρνει φόνον.
 Εύπνα, τὸν ὕπνον ἄφισε ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά σου,
 ξύπν' ἀηδόνι μου γλυκὸ ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου.
 Εύπνα ἀγάπη μου γλυκειὰ καὶ δός μου ἓνα θάρρος
 γιὰτὶ κοντά μου εἶν' ὁ χαμός, κοντά μου στέκει ὁ Χάρος.

78

ΕΙΣ ΡΟΔΟΝ 16 7ΒΡΙΟΥ 1890

Ποῦ πῆγε τὸ πουλάκι μου καὶ δὲν ἐφάνη νὰ ῥθῃ;
 Ποῦ πῆγε τ' ἀηδόνι μου; Ἐπέταξεν, ἐχάθη!
 Ἐχάθη ἢ παρηγοριὰ ποὺ εἶχα κάθε ἡμέραν,
 κ' ἠῶρα μὲ δάκρυα τὴν αὐγὴν, μὲ δάκρυα τὴν ἑσπέραν.
 Μὴ πῆρεν ὄρη καὶ βουνά; Μὴν ἤμβε μέσ' ῥστὰ δάση,
 νὰ κελαδῆ ῥστην ἐρημιὰν κ' ἐμένα νὰ ξεχάση;
 Ἡ μὴ τὸ ῥβάλαν στὸ κλουβὶ καὶ τὸ ῥσφικτοκλειδῶσαν,
 νὰ χάση τὴν ἐλευθεριὰν γιὰ τὴν γλυκειὰν του γλῶσσαν;

79

Σοῦ στέλλω χαιρετίσματα, πουλὶ ξενιτεμένον
 κ' ἂν μ' ἔχῃς εἰς τὴν μνήμην σου κ' ἂν μ' ἔχῃς ξεχασμένον,
 μ' ἓνα νέφος τ' οὐρανοῦ ὅπου περνᾷ μπροστά μου
 σοῦ στέλλ' ἀγάπη μ' ἀκριβή, πικρὰ δυὸ δάκρυά μου,
 νὰ πέσουν δυὸ σταλαγματιαῖς δροσιᾶς εἰς τὴν καρδιάν σου,
 ἂν φέρονῃς ῥσὰν ἐμὲ καὶ σὺ βαριά τὴν ξενιτεῖάν σου.

80

ΤΗΣ ΕΚΑΤΑΡΑΣΘΗΚΑ

Ἄχ! τῆς ἐκαταράσθηκα· τῆς σκύλας νὰ ῥβρη πάθη,
 Νὰ ῥβρη καῦμονς καὶ βάσανα, τὸν πόνο μου νὰ μάθη.

Καὶ νὰ καῖ ὡς καίομαι, ὡς ἔλυσα νὰ λιώνῃ,
 φίδι νὰ δῆ ᾽στὴν κλίνην της καὶ νὰ τὴν ἐδιαζώνῃ.
 Νὰ μὴν εὐρίσκειται κανεὶς γιὰ νὰ τὴν ἐγλυτώσῃ.
 Τότες ἐμὲ νὰ θυμηθῆ, τότες νὰ μετανοιώσῃ.
 Τοῦ Ἁγίου ἔταξα κερὶ καὶ νὰ τὸν λουτρούσῃ,
 ὅσα τῆς καταράσθηκα νὰ μὴν τὰφήσῃ πίσω.
 Μὰ πάλε τὴν λυπήθηκα καὶ πάλε τὸ μετὰδα
 κ' ἐπῆρα ὡς τὸ μπῶϊ μου στὴν Παναγιά λαμπάδα.
 Κ' εἶπα: Κυρά μου Παναγιά, τὸ χέρι σου σὺν βάλε.
 Ἄν εἶπα τὸ μετάνοισα καὶ φύλαξέ την πάλε
 καὶ μὴν ἀφήσῃς νὰ χαθῆ τῆς κεφαλῆς της τρίχα.
 Αὐτὴ μ' ἀρονήθη μὰ ἐγὼ τὴν ἔχω ὡς τὴν εἶχα.

81

ΕΒΓΗΚΕΝ Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

Ἐβγήκεν ἡ ἀγάπη μου μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ σπῆτι
 Καὶ συναπάντησε τὴ μιὰ Θεὰ ἢ ᾽Αφροδίτη.
 Ἔνα φιλὶ τῆς ζήτησε καὶ τῆς τὸ δίνει ἐκείνη
 Κι' ἀφοῦ τῆς πῆρε τὸ φιλὶ σωρὸ καλὰ τῆς δίνει.
 Πῆρε δυὸ τόξα τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς τὰ βάλλει φρόδια,
 Μελάμι ἀπὸ τὸν Ἔρωτα καὶ τῆς τὰ βάφει ἢ ἴδια.
 Ἐδιάλεξε λαμπρότατα καὶ φωτερὰ σμαράγδια
 Καὶ ἔκαμε τὰ εὐμορφα καὶ θελκτικὰ της μάτια.
 Ἐβαλεν εἰς τὰ χεῖλη της τοῦ κοραλλιοῦ τὸ χρῶμα,
 Ποῦ δίνουν ἕνα νόστιμο σὰν δακτυλίδι στόμα.
 Στὸ πρόσωπό της ἔβαλε τοῦ κρίνου τὴν ἀσπράδα
 Κ' ἐροάντισε τριανταφυλλιοῦ ὄσμην καὶ κοκκινάδα.
 Τέτοιαν ἀγάπην ἤμπορῶ ποτέ μου νὰ ξεχάσω;
 Ταῖς εὐμορφαῖς θέλ' ἀγαπῶ, ἀκόμη κι' ἂν γηράσω.

82

Δὲν ἦλθε κόρη ὁ Ζέφυρος.
 Τὸν ἔστειλα ξεφτέρι
 νὰ ἔλθῃ νὰ σοῦ φέρῃ
 γλυκὸν χαιρετισμόν.

Νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν κόμην σου
 νὰ γλυκοπιθυρίσῃ
 καὶ τρυφερὸν ν' ἀφήσῃ
 στὰ χεῖλη σ' ἀσπασμόν.

Τὸν ἔστειλα ᾽στὰ στήθη σου
 νὰ πνεύσῃ, νὰ φυσήσῃ,
 νὰ τὰ γλυκοδροσίσῃ
 ἂν ἔχουσι καμόν.

Νθυμήσου κι' ἂν ἐξέχασες
 τὸν ὄρκον σου πουλί μου.
 Νθυμήσου κἂν ψυχὴ μου,
 Νθυμήσου κἂν ἐν δάκρυον,
 μιᾶς ὥρας στεναγμόν.

Η ΚΑΡΔΕΡΙΝΑ ΜΟΥ

Εἶς τὸ κλουβὶ σ' ἐβάλανε, χρυσῇ μου καρδερίνα,
καὶ δὲν σ' ἀφίνουν νὰ ἰδῆς τοῦ Ἥλιου τὴν ἀκτίνα
καὶ δὲν σ' ἀφίνουνσιν νὰ βγῆς, νὰ παύσῃ ἡ σκλαβιά σου,
εἰς Οὐρανὸν ἐλεύθερον ν' ἀνοίξῃς τὰ φτερά σου,
νὰ σὲ φυσήσῃ δροσερὸν τοῦ λαγκαδιοῦ ἀγέρι,
νὰ λούσῃς τὰ φτερούδια σου σὲ λόγγου κρονονέρι
καὶ νὰ καθήσῃς σὲ μυρτιάς κλωνὶ νὰ κελαδήσῃς,
εἰς τὰ τριγύρω τὴν γλυκειὰν φωνὴν σου νὰ σκορπίσῃς.
Ἡ ἔρημη ἀγάπη μου σοῦ ἔγιν' αἰτία φῶς μου,
γιατὶ ἡ Μοῖρα μ' ἔκανε τὸν ἄτυχον τοῦ κόσμου.
Μ' ἂν σὲ κρατοῦν εἰς τὸ κλουβὶ κι' ἂν σ' ἔχουν εἰς τὸ σκότος,
γιατὶ σὲ θὰ μὲν' ἀγάπη μου, ὁ ἔρωτάς μ' ὁ πρῶτος...

ΕἶΣΑΙ ΩΡΑΙΑ

Εἶσαι ὥραία καὶ πιστευσέ το,
σοῦ τό' πα μίαν, σοῦ τό' πα δυό,
στὸ λέγω πάντα, σημεῖώσέ το,
αὐτὸ μὴ θέλῃς νὰ λέγω πγινό.

Πολὸν ὥραία ἀλλ' ὅμως εἶσαι
-καὶ μὴν θυμώσῃς ἂν σοῦ τὸ πῶ-
σκληρὰ ὀλίγον δὲν δυσωπεῖσαι,
ἐγὼ πλήν πάντα θὰ σ' ἀγαπῶ.

Ζητ' ἡ καρδιά πάντα τ' ὄραϊον
καὶ εὐγενὲς νὰ τὸ θεωρῆς
κι' ἂν ἔχῃ σφάλμα ἐκεῖνο πλέον
θέλει δὲν θέλει τὸ συγχωρεῖ.

Πλήν δὲν ταιριάζει νὰ κηλιδώνῃ
κανεῖς μὲ λάθῃ τὴν εὐμορφίαν
καὶ πρέπει πάντα νὰ διορθώνῃ
ἦθη καὶ τρόπους καὶ τὴν καρδιάν.

Η ΛΟΥΟΜΕΝΗ

Σ' ἓνα ποτάμι κάθησα
μία μέρα κουρασμένο,
ἐκάθησα νὰ πιῶ νερὸ
πού' τρεχε κροὸ καὶ δροσερὸ
κι' ἐγὼ ἔμουν διψασμένο.

Τὸν Οὐρανὸν ἐσκέπαζαν
τῆς ροδοδάφνης φύλλα
καὶ τὸ νερὸ γλυκὰ γλυκὰ
μουρμούριζεν ἐρωτικὰ
στὴν ὄχθην πού' ἐφίλα.

Ἐξαφνα κόρη φάνηκε
στὸ ρέμα μοναχὴ τῆς,
στὸ ρέμα μέσα στὸ νερὸ
πού' ἔλυνε τὸ δροσερὸ
καὶ κατάσπρω κορμί τῆς.

Μέσα στὴν δάφνη ἔκρυψε
τὰ μαγικά τῆς ἀάλλη
κι' «αὐθάδῃ, εἶπε, νὰ κρυφθῆς
νὰ μὴ μὲ δῆς καὶ κωχηθῆς,
νὰ μὴν τὸ μάθουν κι' ἄλλω».

Σ' ἔμὲ φωνὴ πλὴν φάνηκεν
Ἄγγελον ἢ φωνὴ τῆς
κι' ἀφῆκε φλόγα φοβερὴ
στὰ ἄμματα μου ἢ λιγερὴ
καὶ θάμβος τὸ κορμὶ τῆς.

Ἔἵσαι Θεά, φάναξα,
ἄν εἴσαι Νηρηίδα
ἔβγα τὸ κάλλος σου νὰ ζῆ
καὶ πάντα νὰ ἴμεσθε μαζὶ
γυμνῆ, μονάχος σ' εἶδαν.

86

ΚΟΡΗ ΦΟΝΙΣΣΑ

Δὲν ἐγεννήθη φόνισσα, σκληρὴ δὲν ἐγεννήθη,
δὲν κατοικεῖ κακὴ ψυχὴ εἰς τ' ἀπαλά τῆς στήθη.
Καὶ δὲν τῆς ἔδωσε ὁ Θεὸς τὰ τρυφερὰ τὰ χέρια
ν' ἀρπάξῃ κἀνναις φλογεραῖς καὶ κοπτερὰ μαχαίρια
καὶ νὰ τραβᾷ τὸ σκάνδαλο, ἄν πολέμαρχος νὰ ἴτο,
νὰ ρίχνῃ μπάλλα φλογερὴν καὶ τὸν ἐχθρόν τῆς κάτω,
νὰ δίνῃ ἄσπλαχναις πληγαῖς, νὰ κάμνῃ μαύρους φόρονους,
ν' ἀνοίγῃ μαύρα μνήματα νὰ κόβῃ ἀνθρώπων χρόνους.
Μ' ἄν ἔχῃ νιάτα τρυφερὰ καὶ κάλλη ζηλευμένα
δὲν ἔχει νιάτα γιὰ πολλοὺς μῆτ' εὐμορφιαῖς γιὰ ξένα.
-Δὲν βρίσκεται ποτὲ ἴσθην γῆν γυαλί νὰ μὴ ραγίσῃ,
καρδιὰ νὰ μὴν ἀγαπηθῆ καὶ νὰ μὴν ἀγαπήσῃ-
Ἔχει κι' αὐτὴ ἴστα στήθη τῆς εἰκόνα πού λατρεύει,
τὸ εἶδωλον πού προσκυνᾷ, ἐκεῖνον πού γυρεύει.
Ὅμως δικαίωμα μ' αὐτὸ δὲν ἔχει ἀποκτήσει
αὐθάδης καὶ τὴν πόρτα τῆς νὰ ἔλθῃ νὰ κτυπήσῃ.
Ἄν ἔχῃ σπλάχνα τρυφερὰ καὶ γυναικὸς δειλίαν
ὁ ἔρωσ διδὲι τὸν θυμὸν κ' ἢ πίστις τὴν ἀνδρείαν.
Τ' ἀστροπελέκι πού στεκε σιμὰ εἰς τὸ πλευρόν τῆς
ἀρπάξει καὶ τὸ σφενδονᾷ ἴστον ἄκαρδον ἐχθρόν τῆς.
Κι' ἄν ἔχῃ ἄδικ' ὁ φονιάς ἢ ὁ φονεμένος
σ' αὐτὸ ἄς κρῖνῃ ὁ Θεὸς κ' ἄς πῆ ὁ τιμημένος.

87

Η ΣΚΛΗΡΑΙΣ ΚΑΡΔΙΑΙΣ

Ἄς ἦταν ἢ σκληραῖς καρδιαῖς ἄλλοῦ νὰ κατοικοῦσιν
κ' ἄς ἦταν καὶ πετάμενα, φτερὰ κι' ἄς ἐφοροῦσαν.
Ἐγὼ θὰ γινόμεον κνηγὸς νὰ ταῖς ζητῶ στὰ δάση
κ' εἰς τοὺς γιγρεμούς κι' ἔπον κανεῖς δὲν ἴμφορεῖ νὰ περάσῃ,
θ' ἀνέβαινα τ' ἀπάτητα βοννά καὶ τὰ λαγκάδια
καὶ θὰ ἴτρεχα ἴστος ποταμούς, ἴστος κάμπους, ἴστα λειβάδια,

ἡμέραν καὶ νύχτα θά' τρεχα, παντοῦ νὰ τὴν γυρεύω,
ὅπου ταις βρῖσκω, ἄπονα νὰ ταις ἐσαϊτεύγω.
Ναί! ἡ σαῖτα μ' ἄπονα νὰ ταις περνᾷ στὴν μέση,
γιατὶ δὲ βρέθηκε καμμιὰ κ' ἐμένα νὰ πονέση.

88

Πέτραν τὴν ἔχεις τὴν καρδιὰν καὶ μάρμαρον τὸ στῆθος,
τὰ σπλάγχνα σου ἔναι σίδηρον καὶ ἡ ψυχὴ σου λίθος.
Καὶ στεναγμοὺς δὲν τὴν κεντᾷ καὶ δάκρυ δὲν τὴν κλίνει
μήτε τὴν γέρονον οἱ θερμοὶ καὶ φλογεροὶ μου θρηνοί.
Γιὰ σὲ ἐγὼ ἐρημικὸν ἄδόνι κελαδοῦσα,
γιὰ σὲ χαρὰν καὶ ἡδονὴν τὴν θλίψιν ἐμετροῦσα.
Γιὰ σένα πάλι ἔρημον τρυγόν' ἀναστενάζω,
γιὰ σένα πίνω τὸ θολὸν νερὸν ὅπου ταραζῶ.
Τὸ ξεύρω πὼς τὴν γνώμην σου ποτὲ δὲν θὰ ἀλλάξω,
πὼς τὴν σκληρὴν σου τὴν καρδιὰν ποτὲ δὲν θὰ μαλάξω
καὶ πὼς διὰ τὸν πόνον μου δὲν κάμνω τίποτ' ἄλλο,
νὰ ἔμαι τρυγόνι καὶ θρηνώ, ἄδόν' εἶμαι καὶ ψάλλω.

89

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἄγγελος ποὺ ἐλάτρευα, ἄγγελος ἑποὺ προσκύνουν
καὶ εἶχα πάντα σύντροφον ὅπου κι' ἂν ἐξεκίνουν
καὶ νύκτα παραφύλαγεν εἰς τὸ προσκέφαλόν μου
κ' ἡμέραν παρεστέκετο σιμὰ εἰς τὸ πλευρόν μου
κ' ἐγιάτρευε τοὺς πόνοὺς μου κ' ἐσβοῦσε τοὺς καῦμούς μου
καὶ τοὺς πικροὺς ἐλάφρωνε καὶ μαύρους στεναγμούς μου.
Ἄλλοίμονον, ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος μοῦ ὠργίσθη,
ἄλλοίμονον, ὁ ἄγγελος αὐτὸς μ' ἀπεχωρίσθη.
Κάθε στιγμὴν τὸν προσκαλῶ, κάθε στιγμὴν τὸν κράζω,
παρακαλῶ δόδρομαι, θρηνώ ἀναστενάζω.
Μὰ φαίνεται τὰ δάκρυα μου πὼς δὲν τὸν συγκινοῦσιν,
πὼς οἱ πικροὶ μου στεναγμοὶ αὐτοὶ τὸν ἐνοχλοῦσιν.
Δὲν θέλει νὰ μὲ λυπηθῇ, νὰ ἔσπλαγχιοθῇ δὲν θέλει,
σκληρὸς καὶ ἀδυσώπητος θὰ εἶναι ὡς τὰ τέλη.
- Ἀσώματοι οἱ ἄγγελοι δὲν ἔχουσι καρδιὰν,
μήτε λοιπὸν συμπάθειαν καὶ μήτε εὐσπλαχνίαν.

Όταν χωρίζουν δυό καρδιαίς διὰ τῆς μιᾶς τὸ μῖσος
 τῆς ἀλλοτῆς ὁ χωρισμὸς εἶναι μὲ χάρον ἴσος.
 Μ' ἂν πέθαινα ὁ θάνατος θά'το γλυκὸς γιὰ μένα,
 ἂν σ' ἔβλεπα ἔστην κλίνην μου μὲ ἄμματα δακρυσμένα,
 κι' ἄφινες ἕνα στεναγμὸν εἰς τὸ προσκέφαλόν μου
 κι' ἀπέθετες θερμὸν φιλή'ς τὸ κρῦον μέτωπόν μου,
 τότε θά μ' ἦτον ἑλαφρὸς ὁ ἀποχωρισμὸς σου,
 θά μ' ἔφθαιεν ὁ ὕστερος ἀποχαιρετισμὸς σου
 καὶ μὲ χαρὰν θά σοῦ ἔλεγα, «Λοιπὸν παρηγορήσου
 πὸν παίρνω εἰς τὸν τάφον μου τὸ ὕστερον φιλή' σου».

ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ

Καρδιά μου θά μαλώσωμεν θαρρῶ μὲ τὰ σωστά μας.
 Κ' ὕστερον ἄλλοι θά ρωτοῦν ποιά εἶν' ἡ ἔχθριτά μας.
 Ἐπέ μου τί τρέμεις; καὶ γιατί συχνὰ κτυπᾷς τὸ στήθος;
 Μὴν εἶναι μάρμαρον ψυχρόν, μὴν εἶναι σκληρὸς λίθος;
 Ταράσσει καὶ λαχταρᾷ καὶ καίεις καὶ παγώνεις,
 κλαίεις, στενάζεις καὶ βογκᾷς, λυπᾷσαι καὶ θυμώνεις.
 Τὸν ἄκουσα τὸν πόνο σου, εἶναι βαρὺς τὸ ξέσρω
 μὰ δὲν ἔμπορῶ ἄλλ' ἀπ' αὐτὸ βοτάνι νὰ σοῦ εὔρω.
 Αἰσμόνησε τὴν ἀπιστην ὡς σ' ἔχει λησμονήσει,
 παράτησε τὴν δόλιαν ὡς σ' ἔχει παρατήσει.
 Ρίψε ἔστην λίμνην τοῦ χαμοῦ, τῶν περασμένων χρόνων
 ἐκεῖναις ταῖς γλυκαῖς στιγμαῖς πὸν φέρονν πίκραις μόνον.
 Κ' ἐκεῖ ἄς πέσουν νὰ πνιγοῦν καὶ τὰ δρώσματά της,
 ἡ γλώσσα της ἡ μάγισσα κ' οἱ λόγοι τῆς ἀπάτης.
 Ἀπάτη καὶ ἐπιβουλὴ καὶ ἀπιστία, δόλοι
 τὰ δῶρα εἶναι γυναικὸς καὶ ἡ ζωὴ της ὅλη.

Δὲν τὸ πιστεύω νὰ χαρῆς τὰ νιάτα σου τὰ μαῦρα
 πὸν μοῦ ἔχυσαν εἰς τὴν καρδιὰν φλόγα, πυρὰν καὶ λάβρα
 καὶ ἄξαφνα μ' ἀρνήθηκες σκληρῆ μὲ τὰ σωστά σου
 σὰν νὰ μὴ μ' εἶδες μιὰν φορὰ, μὴ μ' ἤδρες ἐμπροστά σου.
 Τὸ ξέσρω πὸς μὲ καταλεῖ ὁ ἀποχωρισμὸς σου
 καὶ θά μὲ βάλῃ πρόωρα ἔστων Ἄδην ὁ καῦμός σου.

Μὰ ἔχει κρῖς ὁ Οὐρανὸς καὶ θὰ τὰ βροῆς πουλί μου,
δὲν πέφτουν ἄδικα ἕστην γῆν οἱ μαῦροι στεναγμοὶ μου.
Καὶ θὰ καῆς ὡς μ' ἔκαψες, ὡς λῶνω θὲ νὰ λῶσσης,
καὶ πὼς ἐχάθηκα γιὰ σὲ θὰ χιλιομετανώσης.
Ἐπὸ τὰ ἑμμάτια σου θερμὰ ποτάμια θὲ νὰ χύσης
κι' αὐτὸ τὸ στῆθος τὸ σκληρὸν ἀτὴ σου θὰ ξεσχίσης.

93

Τί σοῦφταιξα, ἀγάπη μου, κ' εἶπες σκληρὴν κατάρων
πὼς σοῦ ἐπῆρα τὸ φιλι πού'χα πολλὴν λαχτάραν;
Μὰ μήπως εἶσαι λούλουδον νὰ πῶ νὰ σὲ μυρίσω,
ὄπωρικὸν νὰ σὲ γευθῶ, μαστίχι νὰ μασήσω;
Ἔωχ! εἶσαι σεπτὸν ἄγαλμα! θεὰ ὀποῦ λατρεύω,
εἰκόνα ὀποῦ προσκυνῶ καὶ πίστις πού πιστεύω.
Καὶ ὅταν θὰ προσευχηθῶ ἐσὲ θὰ προσκυνήσω
καὶ μὲ θερμὴν εὐλάβειαν ἐσένα θὰ φιλήσω.

94

Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

Μικρὸς τὴν ἐρωτεύθηκα πὼς ἦτονε ὠραία
καὶ τώρα ἔγῳ ἐγήρασα κ' ἐκείνη εἶναι νέα.
Ἐκείνη εἶν' ἀθάνατη, ἐγὼ θὲ ν' ἀποθάνω,
μὰ δὲν τὴν ἔποχωρίζομαι ἕστην κόσμον τὸν ἀπάνω.
Τόσους πολλοὺς πού πέρασα καιροὺς κακοὺς καὶ χρόνους,
ἐκείνους τοὺς ἀσήκωτους ἐλάφρονέ μου πόνους.
-Μακάρι κι' ἂν μοῦ λέγουσιν ἐκείνη πὼς μοῦ φταίει
αἷμα νὰ φτύση πύρπυρον ἐκεῖνος πού τὸ λέει.
Μοῦ ἔφταιξεν ἡ μάγισσα, ἡ ψιμυθιωμένη,
πού ὀποιος τῆς ἐμπιστευθῆ πάντα κακὰ παθαίνει.
Ἐγὼ ἂν τὴν ἐπίστευσα, ἔπιστενα τὴν καρδιά μου,
δὲν ἦβγαν ἀφ' τ' ἀμόνι της τὰ διαβούλιά μου.
Μ' ἂν δὲν μὲ κρῖνουν ζωντανὸν γιὰ νὰ μὲ δικαίωσουν,
νεκρὸν θὲ νὰ μὲ κρῖνουν καὶ θὰ μὲ ἀθωώσουν.

95

Ἡ ὄψι σου ἡ μάγισσα, τὰ ἑμμάτια σου τὰ βέλη,
ἡ γλῶσσα καὶ τὸ στόμα σου ἔποῦ χύνασιν τὸ μέλι
μ' ἐμάγεψαν κ' ἐπλήρωσαν τὰ μαῦρα σωθικά μου

κ' ἐπλάνεψαν τὴν ἔρημην καὶ θλιβερὴν καρδιά μου.
Τώρα ἀνάβγει φοβερὸ ἔσθ' οὐρανὸς μου καμίνι
καὶ ποταμὸς καὶ θάλασσα καὶ λίμνη δὲν τὸ σβήνει
καὶ σὺ τὸ ἔχεις σὲ χαρὰν πὼς εἶν' πολλὴ ἢ φωτιά μου,
πὼς καίεται καὶ θὰ γινῆ καρβούνη ἢ καρδιά μου.

96

Σὰν τρελλὸς παίρω τὰ ὄρη,
σὺ τὰ φταίεις, χρυσῆ κόρη,
καὶ ταῖς ράχαις τῶν βουνῶν,
σὺ τὰ φταῖς μελαχροινὸ.

Μπλέχθηκα ἔσθ' οὐρανὸς σου
καὶ τὰ φταῖ ἢ εὐμορφιά σου

τώρα, τί θεὸς νὰ γενῶ,
φταίεις σὺ μελαχροινὸ.

Ἔχασα τὰ λογικά μου,
σὺ τὰ φταίεις πέριδικά μου,
λυώνω, λυώνω σὰν κερὶ,
σὺ τὰ φταίεις λιγερό.

97

Η ΕΥΜΟΡΦΙΑ

Σαῦτορρίχτρα εὐμορφιά,
πλανήτρα, παιδιεύτρα
προξενητὴ τοῦ Ἔρωτα,
προδότρα, φρενοκλέφτρα.
Σ' ὄλον τὸν κόσμον τὸν θνητὸν
τὸ κράτος σου ἔχεις ἀπλωτὸν
γιατ' ὄλοι ἔχουσι τρωτὸν.

Μπερδεύεται ὄποιος σὲ ὄψῃ,
ὄποιον ἰδῆς σκαλώνει,
θαμβώνονται τὰ ὄμματα του,
τὸ αἶμα του παγώνει
γιατὶ τὸν φθάνει ἢ ὄμματιὰ
δική σου σὰν μιὰ σαϊτιά
νὰ τοῦ πληγῶση τὴν καρδιάν.

98

Ἐγλυκοχάραξ ἢ ἀγγὴ κ' ἐμίλα μ' ἐν ἀστέρι
ποῦ τ' ἄλλα τὸ καταλαλοῦν ἀστέρια ὀλημέρη
πὼς κάθεται ἑπερήφανα εἰς τὸ Ὀὐρανὸν τὸν ὄμο
καὶ δείχν' εἰς τὸν πατέρα του τὸν Ἡλίον τὸν δρόμο.
Ἦβγ' ὁ Βοριάς ἄνω ἔστῃς γῆς τὸ πρόσωπον νὰ τρέξῃ
κ' ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι μας ἦλθε σιγὰ νὰ παίξῃ
μὲ τὰ κλωνάρια τοῦ ἔδρου¹ ποῦ χρόνοι χιλιάδες
ἔπερασαν ἀφ' τὴν ράχιν του καὶ μῆνες μυριάδες.
Καθὼς κωλιέτ' ἢ πέριδικα μὲ τὰ φτερὰ στὸ χῶμα,
ἢ πάπια μέσα στὰ νερὰ καὶ ἢ βροχὴ στὸ δῶμα
ἔτσι κωλιέτο κ' ὁ Βοριάς ἔστ' κλώνια κ' εἰς τὰ φύλλα,
πότε τὰ κλώνια ἔφύσαε, πότε τὰ φύλλα ἔφίλα.

1. Δρύς.

Αὐτοὶ οἱ μαῦροι στεναγμοὶ νὰ μὲ πεθάνουν θέλουν,
σεῖς κ' ἂν λυπᾶσθῆς με βοννά πὸν ἔβλεπετε κ' ἐγέλου
ὅταν ἐπίστευα πὼς εἶν' δική μου ἡ καρδιά της
καὶ λύπη της ἡ λύπη μου, χαρά μου ἡ χαρά της.
Ποιὸς τότε τὴν καρδίαν της ἠμπόρει πλήν νὰ ἴδῃ,
νὰ ξεύρῃ πὼς φαρμακερὸν ἑκατοικοῦσε φίδι
καὶ μιὰ ἡμέρα θά ῥχετο πὸν θὰ μὲ φαρμακώσῃ
μιὰ μέρα—κ' ἦτανε κοντὰ— πὸν θὰ μὲ θανατώσῃ;
Μὲ τ' ἄπονο τὸ χέρι της, ἡ ἄσπλαχνῆ με σφάζει
κι' ἀντὶς νὰ χύσῃ δάκρυα, γελᾷ καὶ μὲ χλευάζει.

1

Αἱ χάριτες σὲ στόλισαν χαριτωμένη γέννα
καὶ σοῦ ἔχουσι χαρίσματα τόσα πολλὰ δοσμένα.
Ἡ μέλαινα ἡ κόμη σου, τ' ὠραῖον μέτωπόν σου,
οἱ φλογεροὶ σου ὀφθαλμοί, τὸ λάμπρον πρόσωπόν σου,
τὰ εὖμορφα τὰ φρόδια σου, τὰ μαῦρα καὶ συρτά σου,
τὰ μαγικά καὶ ρόδινα ἑσάν μῆλα μάγουλά σου,
τὰ χεῖλη τὰ κοράλλια, τὸ δακτυλίδι στόμα,
τὰ στήθη τ' ἀλαβάστρινα καὶ ὄλον σου τὸ σῶμα
καὶ ὁ ἀέρας ὁ πολλὸς πὸν ἔχει τὸ κορμί σου
αὐτὰ σὲ δείχνουσι Θεάν, Οὐρὶ τοῦ Παραδείσου.
Θεάν σ' ἀγάπησα κ' ἐγώ, Θεάν καὶ σὲ λατρεύω
κ' ἐμπρός μου ὅταν δὲν σ' ἰδῶ στὸν νοῦν μου σὲ γυρεύω.

2

Τὰ αἰθέρια πελάγη ἔσχισα μὲ τὰ πτερά μου
κ' εἰς τὸ ἰδικόν σου δάσος ἦλθα τώρα πέριδικά μου.
Ἄναπνέω τὸν ἀέρα πὸν ἀνέπνεες χρυσῆ μου
καὶ πρὸς σὲ ζητεῖ καὶ θέλει νὰ πετάξῃ ἡ ψυχὴ μου.
Ἔ! νὰ εὕρισκα τὸν θάμνον ὅπου ἦτο ἡ φωλιά σου,
ἡ χρυσῆ σου κατοικία στολισμένη μὲ πτερά σου.
Ἔ! νὰ γνώριζα τὸ χῶμα καὶ τὴν γῆν πὸν ἐκυλίσθης
καὶ τὸ δροσερὸν ποτάμι πὸν διψῶσα ἐποτίσθης.
Καὶ ἦκουα στὸ δάσος τὸ γλυκὺ κελάδημά σου
νὰ πετάξω χρυσὸν ταῖρι νὰ ἐλθῶ πρὸς τὴν λαλιά σου.

3

Ἔρωτα κάμε ἔλεος διότι κινδυνεύω,
 τὴν προστασίαν σου ζητῶ, βοήθειαν γυρεύω
 εἰς τὴν σκληρὴν μὲ ἔδωκες ἐκείνης ἐξουσίαν
 κ' ἐκείνη δείχν' ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν.
 Σ' ἐσὲ λοιπὸν τὴν ἐγκαλῶ πού ἔχεις τὴν αἰτίαν,
 ἢ λάβε τὴν ἐκδίκησιν ἢ κάμνεις ἀδικίαν.
 Ἄκόνισε τὰ βέλη σου καὶ τρέξε μὲ τὴν βίαν
 κ' εἰς τὸ λευκὸν τὸ στῆθος της δός της πληγὴν ὁμοίαν
 καὶ σκέπασέ την στεναγμοὺς καὶ γέμισέ την πόνοους
 νὰ αἰσθανθῇ τὰ βάσανα πού ἔχω τόσους χρόνους.

4

Ἀγγέλου εἶναι τοῦ Θεοῦ ἀγάπημ' ἢ λαλιά σου,
 ὅταν ἄστρον ἀκτινοβολεῖ λαμπρὸν ἢ εὐμορφιά σου.
 Ὡσὰν Θεὰν σ' ἐλάτρευα καὶ θεὸν νὰ σὲ λατρεύω
 καὶ θά'μαι εἰς τὴν πίστιν μου πιστὸς ὅπου πιστεύω.
 Ἐσένα θὰ δοξολογῶ, ἐσὲ θὰ θυμιάζω
 κ' ὡς φύλακά μου Ἄγγελον ἐσένα θὰ φωνάζω,
 τῶν πόνων μου ἱατρικόν, τῆς ζάλης μ' ἡσυχίαν
 καὶ τῶν πολλῶν μου θλίψεων θεομὴν παρηγορίαν.

5

Λύπην εὐρίσκω πανταχοῦ, δδύνην, ἀθυμίαν
 κ' εἰς μόνας τὰς ἀγκάλας σου χαρὰν καὶ εὐθυμίαν.

6

Περίλυπος καὶ σκυθρωπὸς σὲ ἀπαντῶ Σελήνη,
 μὲ ἔλαβες αἰχμάλωτον εὐθὺς ὅπου σὲ εἶδα
 καὶ ἔγινα εὐάλωτον πουλι εἰς τὴν παγίδα.
 Για σένα τώρα θὰ χαθῶ;
 Στὸ χέρι σου εἶναι νὰ σωθῶ.

101

ΝΥΚΤΟΠΛΑΝΗΣΗ

Ἐνῶ φωτίζει ὁ Ἥλιος τὰ δένδρα καὶ τὰ δάση
 καὶ κάμνει ἄλλον νὰ χαρῆ καὶ ἄλλον νὰ γελάσῃ,
 ἐγὼ στὸ σκότος μοναχὸς κλαίω κ' ἀναστενάζω,
 μόνος μελαγχολῶ καὶ μόνος ἄχ! φωνάζω.
 Ὁ ἰδικός μου Ἥλιος σήμερον δὲν ἐφάνη

νά με φωτίση παντελῶς ἢ καὶ νά με θερμάνῃ.
Ἐλθέ γλυκεῖα ἀγάπη μου νά με παρηγορήσης,
ἐλθέ ἀπὸ τὰ ἄμματα μου τὰ δάκρυα νά σπογγίσῃς.

102

Ἐάν ποτε σ' ἐθέρμαινε τὸ πῦρ τοῦ ἔρωτός μου,
εἶπέ μ' ἀκόμ' αἰσθάνεσαι τὴν θερμὴν αὐτὴν φῶς μου;
ἢ ἐψυχράνθη ὁ σπινθὴρ εἰς τ' ἀπαλόν σου στῆθος,
ὡς εἰς τὴν δρόσον τῆς ἀγῆς ψυχραίνεται ὁ λίθος;
Τὸ πρῶτον πῦρ ἔχων ἐγὼ εἰς τὴν καρδίαν καῖον,
αἰσθάνομαι τὸ πάθος μου εἰς πᾶσαν στιγμὴν νέον
καὶ δοκιμάζω τὴν σκληρὰν καὶ φοβερὰν ἐκείνην,
ποῦ πρῶτον ἐδοκίμασα τοῦ ἔρωτος ὁδύνην.
Περνᾷ ὁ χρόνος καὶ περνᾷ ὁ βίος μου μ' ἐκείνιον,
μαραίνεται τὸ ἄνθος μου καὶ πίπτει ὡς τὸ κρῖνον.
Ὁ ἔρωσ μένει ἄκαμπτος, ὁ ἔρωσ μὲν' ἀκμαῖος,
γρηᾷ ἢ κατοικία του κ' ἐκείνος μένει νέος.
Τοξεύει ὡς ἐτόξευε, κεντᾷ ὡς ἐκεντοῦσε,
πληγώνει ὡς ἐπλήγωνε, ποθεῖ ὡς ἐποθοῦσε.

103

ΑΙ Σ Κ Ι Α Ι

Βλέπεις κόρη, τὰς σκιάς μας ἔστον καθρέπτην τῆς Σελήνης,
βλέπεις, βλέπεις τὴν σκιάν μου καὶ τὸν πόθον τῆς ἐκείνης;
Ἐγὼ στέκομαι μακρὰν σου
καὶ ἐκείνη τρέχει τρέχει κ' ἀγκαλιάζει τὴν σκιάν σου.
Σῶμα ἔχουν ἢ σκιαίς μας, κεφαλὴν προσέτι ἔχουν,
πόδας ἔχουν καὶ μαζί μας πρὸ ἡμῶν ἐκεῖναι τρέχουν.
Μήπως ἔχουν καὶ καρδίας
καὶ αἰσθάνονται κ' ἐκεῖναι τὰς ἑδικίας μας συμπαθείας;
Τί ὠραῖον, τί ὠραῖον ζεῦγος εἰς τὴν πεδιάδα,
ὅπου τρέχει ἔστῆς Σελήνης τὴν δλόχρυσον λαμπάδα!
Ἔ! ἄς ἤμουν ἢ σκιά μου
νά σ' ἐσκέπαζα ψυχὴ μου μὲ θερμὰ φιλήματά μου.

104

Κόρη ἐγὼ ἀπὸ μικρὸς ἠγάπων τοὺς Ἀγγέλους
καὶ τοὺς Ἀγγέλους θ' ἀγαπῶ ἀκόμη μέχρι τέλους.
Ἄν ἐγεννήθῃς Ἀγγελος κ' ἐγὼ ἠγάπησά σε,

ἤλθες θεότης εἰς τὴν γῆν κ' ἐγὼ ἐλάτρευσά σε.
 Δὲν πταίω, ἐγεννήθηκα ἕστη Πίστιν νὰ πιστεύω,
 ἐν ὄσῳ ζῶ νὰ ἀγαπῶ κ' ὑπάρχω νὰ λατρεύω.
 Πταίει ἡ Φύσις πού ἔδωκεν ἀργὰ ἀργὰ τὰ κάλλη,
 πταί' ἡ νεότης ὕστερον ἢ τρυφερὰ πὸν θάλλει
 ὡς θάλλει τὸ τριαντάφυλλον τὸ πρῶτον καλοκαίρι
 καὶ θέλει εἰς τὸ στῆθός του καθένας νὰ τὸ φέρῃ.
 Πὼς ἔχ' ἂν ἑπταισα κ' ἐγὼ μιὰν ἀπλήν καρδίαν
 καὶ τὸ ὠραῖον ἀγαπῶ ἀπὸ καλαισθησίαν,
 ἄλλη ποιῆ μου ἔπρεπε πλὴν ὄχι ἀδικία,
 ἀρκ' εἰς ψυχὴν εὐαίσθητον ψυχρὰ ἀναισθησία.
 Ἐὰν σοῦ φαίνομαι ψυχρός, εἰπέ πὼς δὲν μὲ εἶδες.
 —Γενῶνται κι' ἀποθνήσκουσι ἕτὸν κόσμον αἱ ἐλπίδες—.
 Κ' εἰς τὴν καρδίαν μ' ἂν ἔτυχε καμμία νὰ φυτρώσῃ
 φυτὸν ἐφήμερον αὐτῆ, ἃς πέσῃ πρὶν ριζώσῃ.
 Ποτὲ δὲν εἶμαι ὀχληρὸς, ἀλλ' οὔτε βασανίζω,
 τὸ βλέμμα μου ἂν σ' ἐνοχλῇ κι' αὐτὸ περιορίζω.

105

ΟΝΕΙΡΟΝ

Ἐἴψυχὴ σου σοῦ τό ἔπε: Ἀυτήσου
 τὴν ψυχὴν ὁποῦ πάσχει οἰκτρὰ
 μιᾶς στιγμῆς κ' ἂν γλυκειᾶς ἐνθυμήσου
 καὶ μὴ γίνεσαι τόσον σκληρὰ.
 Μέσ' ἔστὸ πέλαγος, μέσα ἔστὸ κῶμα
 καὶ ἐντὸς σκαφιδίου μικροῦ
 κινδυνεύεις νὰ γίνῃ τὸ θῦμα
 ναυαγίου εἰς ἄκρον πικροῦ.

Τοῦ κινδύνου καὶ σὺ πλὴν μετέχεις
 ἂν χαθῇ καὶ ἐσὺ παρευθὺς
 σωτηρίαν καμμίαν δὲν ἔχεις,
 μὲ αὐτὸν καὶ ἐσὺ θὰ χαθῆς.
 Ἄν σωθῇ, ἕτὸν σκοπὸν του ἂν φθάσῃ,
 ἐὰν πλεύσῃ ποτ' ἐπιτυχῶς
 οὔτε σένα ποτὲ θὰ ξεχάσῃ,
 θὲ νὰ ζήσῃς μ' αὐτὸν εὐτυχῶς.

106

Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἄκανθον μοῦ ἔδωκες χρυσῇ μου,
 νὰ ἔχω πὸν ἀναχωρῶ ἐφόδιον μαζί μου;
 Κι' ἀφ' οὗ ἔστὰ ξένα θ' ἀντηχῇ ἀγάπη μου γλυκειά,
 τὸ ὄνομά σου τὸ γλυκὸν ἐκάστη παραλία
 αὐτὴν, αὐτὴν τὴν ἄκανθον ἔστὰ χεῖλῃ θὰ ἐγγίξω,
 θὰ σφίγγω εἰς τὸ στῆθος μου κι' ὡς ἄνθος θὰ μυρίζω;
 Καλά! τὴν ἀσπλαγχτίαν σου ἐγὼ δὲν καταροῦμαι,
 μὴν τιμωρήσῃ ὁ Θεὸς τὴν ἀσπλαγχτὴν φοβοῦμαι.

107

Φεύγεις κι' αφίνεις εις ἐμὲ τὴν ἔννοιαν τὴν δικήν σου
καὶ μόνον ξημερώνομαι μετὰ τὴν ἐνθύμησίν σου.
Δὲν ἤμπορεῖς νὰ μ' ἀγαπᾷς, ἄς καίωμαι μονάχος,
πέτρα ν' αἰ τὴ καρδιά μου, τὸ στῆθος μ' εἶναι βράχος.
Τὸ ξεύρω ἐγὼ ἔφταιξα καὶ σὺ πλὴν καναρίνι,
ἔστὸ στῆθος μ' ἄς μὴν ἀναπτες τὸ φοβερόν καμίνι.
Τώρα ἔσαι ἀδιάφορος εἰς τὸ σκληρόν σου πάθος
καὶ μ' ἐκδικεῖσαι ἐπειδὴ ἔκαμ' αὐτὸ τὸ λάθος.
Τὴν ἀδιαφορίαν σου ὄσω ἐνθυμοῦμαι καίω,
ὄσω ἐσὺ ψυχραίνεσαι, ἐγὼ θερμαίνω, καίω.
Ἐδύτχει καὶ σὺ κι' ἄς δυστυχῶ, εὐφραίνου κι' ἄς στενάξω,
καὶ μόνον εἰς τὸν ὕπνον μου ἄς σὲ σφικταγκαλιάζω.
Ἄς εἶν' παρηγορία μου τὰ μαῦρα δάκρυά μου,
ἄχ! τὴν ἀγάπην σου γιατί νὰ εὗρω ἐμπροστά μου;

108

Καίωμαι! Θέλω νὰ τὴν δῶ, ἀντίκρου τῆς νὰ κλαύσω
ἀλλ' ἂν αὐτὸ τὴν ἐνοχλῆ, ἄς μὴν τὸ ἀπολαύσω.
Πλὴν τὸν καλόν μου Ἄγγελον καὶ τὸν παρήγορόν μου,
τὴν μόνην ἣν ἀπήλαυσα χαρὰν τῶν ἡμερῶν μου,
πῶς τὴν γλυκειὰν ἀγάπην μου ἂν δὲ θεωρῶ νὰ ζήσω;
Μὲ μόνην τὴν ἀγάπην τῆς νὰ ζῶ θ' ἀποφασίσω.

109

Εἰς τῆς εὐδαιμονίας σου ἀγάπη μου τὴν μέθην
κι' ἐγὼ κἂν εἰς τὴν μνήμην σου δὲν ἤλθον, δὲν εὐρέθην.
Δὲν ἤλθ' ἐκεῖ τὸ πνεῦμα μου ξηρόν καὶ λυπημένον,
μ' ἕνα θερμόν μου στεναγμόν μ' ἐν ἄχ! μου πυρωμένον,
τὴν ἀσπλαγχνον καρδίαν σου ὀλίγον νὰ κεντήσῃ
μίαν στιγμὴν τὸ παρελθόν νὰ σοῦ ἐπενθυμίσῃ;
Στῆθος ἔχεις ἀλάβαστρον, σκληρόν, δι' εὐμορφίαν,
πλὴν σοῦ ἔδωκε μαρμάρειον ἢ Φύσις καὶ καρδίαν.

110

Σκληρόν! τὸ ἀντικείμενον τοῦ μίσους σ' εἶμαι πλέον,
τὸ μῖσος, ὡς ὁ Ἔρωσ, ναί! δὲν εἶναι πρᾶγμα νέον.
Ἰδὲ εἰς τὰ τριγύρω σου παντοῦ πόσοι καὶ πόσοι

ἐροῦσι κ' ὕστερον μισοῦν καὶ πάλιν ἀγαπῶσι.
 Σὺ εἶπες «μῖσος» ἀλλὰ πῶς δὲν ἐφοβήθης, ἴσως
 κοπιῇ αὐτὴ ἢ γλῶσσά σου προφέρουσα τὸ μῖσος;
 Ἐμίσησες κ' ἐμίσησες ἵνα μὴ ἀγαπήσῃς
 ἀλλ' ἔπρεπε στιγμᾶς τινας νὰ μὴν ἀλησμονήσῃς.
 Ναί! τὰς στιγμᾶς τῶν ὄρκων σου, τῶν φοβερῶν σου ὄρκων
 καὶ πῶς ὑπάρχει τιμωρὸς Θεὸς τῶν ἐπιόρκων.
 Ἀλλὰ εἰς φρένα γυναικὸς οἱ ὄρκοι τί σημαίνουν;
 Λόγοι εἶναι κ' ὁ ἄνεμος τοὺς παίρνει καὶ πηγαίνουν.
 ὦ! σὲ κρατεῖ ὡς φαίνεται νέας ἀγάπης μέθη.
 Ἀλλ' ἤξευρ' ὅτι βέβαια μία στιγμὴ θὰ ἔλθῃ
 ἀφ' οὗ ἐμὲ ἐνθυμηθῆς πικρὰ ν' ἀναστενάξῃς
 καὶ μὲ τὰ νύχια σου αὐτὰ τὰ στήθη νὰ σπαράξῃς.

111

Σὺ μοῦ ἔφερες τὰ χρόνια εἰς τὸν νοῦν τὰ παιδικὰ
 κ' ἔρημον ἀδόνι πάλε θεὸ νὰ φάλλ' ἐρωτικά!
 Διατί εἰς τοὺς καῦμούς μου δὲν αἰσθάνεσαι καυμὸν;
 Διατί ἔστους στεναγμούς μου δὲν ἀφίνεις στεναγμόν;
 Ἀφ' οὗ ἄναφες καμίνι εἰς τὸ στήθος μου χρυσοῦ,
 μ' ἓνα βλέμμα τῆς ἀγάπης σβῆσε μοῦ το πάλε σὺ.
 Τὰ γλυκὰ σου λόγια φῶς μου ἔστην καρδιάν μ' ἀντιλαλοῦν,
 ἔμεραν νύκτα κ' εἰς τὸν νοῦν μου πάντοτε σὲ προσκαλοῦν.
 Δὲν μπορῶ νὰ μὴ σὲ βλέπω, τρέμω πλήν ὅταν σὲ θωρῶ
 καὶ κοντὰ σου γιὰ νὰ ζήσω καὶ μακρὰν σου δὲ μπορῶ.
 Ἀδιάρρηξη ἂν μείνῃς πάντοτε μέχρις ἀποनिᾶς,
 ἤξευρέ το ὅτι εἶσαι τῆς καρδιᾶς μου ὁ φονιάς.
 Σὲ λατρεύω ἄγγελόν μου καὶ σὲ ἔχω σύντροφόν μου,
 ὅπου εἶμαι ἔμεραν νύκτα πάντα εἰς τὸ μνημονικόν μου.
 Ἄν σ' ἀπάτησα δὲν πταίω, ἀπαλήν ἔχω καρδιάν
 κ' ἐδεσμεύθηκα ἔστην πρώτην ἰλαράν σου μιὰν ἔματιάν.
 Ἡ ἀγάπη μου ἂν εἶναι πλήν σ' ἐσένα βαρετὴ
 κ' ἀπὸ σένα θὰ τὸ κρύβγω πάντα, πλήν θὰ ἔν' ἢ αὐτὴ!
 Σὺ ποτὲ μὴ μ' ἀγαπήσῃς, πάντα ἔγὼ θὰ σ' ἀγαπῶ
 κ' ἂν ἀκόμη δὲν τολμήσω μιὰν φορὰν νὰ σοῦ τὸ πῶ.

112

ΨΑΛΜΟΙ

Ἐσὺ γλυκεῖα ἀγάπη μου, ἀθάνατή μου κόρη,
 πάντα μ' ἐπαρηγόρησες καὶ πάλε παρηγόρει.

Μικρός, μικρός σ' αγάπησα κ' έγινες σύντροφός μου
κ' εγκάρδιονές με να βαστώ εις τὰ δεινὰ τοῦ κόσμου.
Ἐκ πολλῆς ἐσμίξαμεν καὶ δὲν μ' ἀποχωρίσθης,
πικρὸν φαρμάκι τῆς ἐλπίδος μ' ἐμένα ἐποτίσθης.
Στῆς βρύσης τὸ μουρμουρητόν, εἰς τὸν σκεπὸν τοῦ βράχου,
ἔθετες σὺ τὰ χεῖλη σου ἔστα χεῖλη μου μονάχου,
κ' ἔχυνες εἰς τὰ σπλάγγνα μου παρηγορίας μῦρα
γιὰ νὰ ναοζώνης βάσανα ἔποδ' μου ἔφερνεν ἡ Μοῖρα.

Ψαλμοὺς τὰ ἀτελεῦτητα λέγω παράπονά μου,
μῦρα τὰ καθημερινὰ καὶ μαῦρα δάκρυά μου
γιατὶ αὐτὰ μοῦ ἔμειναν παρηγοριὰ μονάχη,
ἀφ' οὗ ἔναι πέτραις ἡ καρδιαίς, τὰ στήθη εἶναι βράχοι.
Τόσον καιρὸν ἔστην ἔρημον, ἔστα ξένα τόσα χρόνια
χειμῶνες πάνω ἔστα βουνὰ μὲ ἄσπρισαν τὰ χιόνια.
Ὅλον χειμῶνες πέρασα, χρυσὸ μου περιστέρι,
δὲν εἶδα γλυκεῖαν ἀνοιξιν, δὲν εἶδα καλοκαίρι.
Καρδιά δὲν μ' ἐδσπλαγγίσθηκε, ψυχὴ δὲν μ' ἐλυπήθη,
ἔστὸν κόσμον μιὰ παρηγοριὰ γιὰ μὲ δὲν ἐγεννήθη.
Στὰ ὄνειρά μου ἔρχετο μονάχη εἰς τὰ ξένα
καὶ μ' εὗρισκ' ἡ τρογὸνα μου μὲ ἄμματα δακρυσμένα.
Ψάλλω ὡς ψάλλον τοῦ κλουβιοῦ λυπητερὰ τ' ἀηδόνια,
κλαίω ὡς κλαίουν τοῦ βουνοῦ τὰ μοναχὰ τρογόνια.
Καὶ μόνον τ' ἄγρια τὰ πουλιὰ ἀκούουν τοὺς κλαυθμούς μου
κ' ἀντιλαλοῦσι τοὺς πικροὺς οἱ λόγγοι στεναγμούς μου.
Ἐδάκρυσαν τὰ ἄμματα σου, ροδόχρωμόν μου μῆλον,
μὰ σφίξε τὴν καρδούλα σου κ' ἀνοίγω ἄλλο φύλλον.
Ἄν κ' ἡ ζωὴ ἔναι στεναγμὸς κ' ἂν εἶναι δάκρυ μόνον,
δὲν θέλει πάντα στεναγμόν, ν' ἀκούῃ πάντα πόνον.
Ἄν ζοῦμεν γιὰ νὰ κλαίωμεν, ἄς ζοῦμεν νὰ χολιοῦμεν
καὶ γιὰ νὰ ζοῦμεν κάποτε πικρὸ γέλιο ἄς γελοῦμεν.

113

Σὰν ἀποθάγω θάψτε με εἰς τοῦ γιαλοῦ τὴν ἄκρια
καὶ θέσεται ἓνα μάρμαρο ἔστω μνήμα μου ψυχρό,
ποῦ θά ἔρχεται ἡ ἀγάπη μου μὲ δακρυσμένα ἄμματα
νὰ θέτη ἓνα φίλημα ἔστω πλάκα μου πικρό.

Ὅταν περνοῦν ναυτόπουλα ἀπὸ τὸ περιγιάλι
καὶ βλέπουσι τὸ ἄχαρο ἔστω ἔρημο μνημεῖο

κι' αὐτὰ ν' ἀναστενάζουσι πικρά, ἀγάλλ' ἀγάλλι,
πὼς μ' ἔχουν τὸν ταλαίπωρον ἐκεῖ ποροριξιμιό.

Μὰ ὅταν θὰ κτυπ' ἄσπλαγχνα ἕστην πέτρα τοῦ μνημειοῦ μου
τῆς ἀγοριεμένης θάλασσας τὸ κῆμα μὲ βοήν,
τότε νεκρὸς κι' ἂν κείτωμαι θὰ φέρνω εἰς τὸν νοῦν μου
τῆς πίκραις ποῦ μοῦ πότισε σὰν ἤμμον ἕστην ζωήν .

Ἡ δύο στεριά καὶ θάλασσα θὰ μ' ἔχουν φυλαγμένον,
θὰ μ' ἔχουν εἰς τὴν μέσην των σὲ κλίνην σκοτεινήν,
κ' αἰώνια θὰ μὲ κρατοῦν σφικτὰ ἀγκαλιασμένον,
σὲ νύκτα ἀξημέρωτην ζωήν παντοτεινήν.

Τὸν ὕπνον μου τὸν ἥσυχον κανεῖς μὴν ἐνοχλήση
ἢ πλεονέκτης ἄδικος ἢ τύραννος σκληρὸς
μήτε καὶ εἰς τοῦ τάφου μου τὸ βάθος ν' ἀντηχήση
δόλιος λόγος ἄπιστης ἢ ὄρκος φοβερός.

Μὰ ἂν περᾶσ' εἰλικρινῆς ἀπ' ἐκεῖ μαυρομμάτα,
ἄς ρίψη εἰς τὴν πλάκα μου ἐν βλέμμα θλιβερόν
κι' ἄς θυμηθῇ ἓνα καιρὸν πὼς εἶχα κι' ἐγὼ νιάτα,
ἐλάτρευσα τὸν ἔρωτα κ' ἐγὼ ἓνα καιρὸν.

114

Μ' ἐπρόδωσε! τὴν ἀγαπῶ· μισεῖ με! τὴν λατρεύω!
ἂν φεύγη ἀπὸ τὰ ἄμματα μου ἕστὸν νοῦν μου τὴν γυρεύω,
γιατὶ μοῦ εἶν' ἀδύνατον νὰ τὴν ἀλησμονήσω
κι' ἂν φύγη ἀπὸ τὴν μνήμην μου δὲν ἤμπορῶ νὰ ζήσω.
Δὲν τῆς ζητῶ παρηγοριάν, δὲν τῆς γυρεύω ἐλπίδα
διότι τόσοσ ἀσπλαγχνην, τόσοσ σκληρὴν τὴν εἶδα.
Μ' ἂν ἐπεθύμουν κἄτι τί διὰ νὰ ἀπολαύσω,
ἤθελα εἰς τὸ στήθος της νὰ πέσω καὶ νὰ κλαύσω.

115

“Ὅπου εἶμαι, διατ' εἶσαι πάντα μέσα εἰς τὸν νοῦν μου;
Διατὶ νὰ στέκης πάντα εἰς τὴν κόρην τοῦ ἄμματιοῦ μου;
“Ὅταν πῶ τὸ ὄνομά σου διατὶ ν' ἀναστενάζω;
Εἰς τὸν ὕπνον μου ἀκόμη, διατὶ νὰ σὲ φωνάζω;

Λαχταρῶ νὰ ξημερώση
γιὰ νὰ ἔλθῃς νὰ σὲ δῶ
σὰν τὸν Ἥλιον ποῦ ξαπλώση
τύς ἀκτῖνας του ἐδῶ.

ὦ Εβλεπα ὅλην τὴν νύκτα ἓνα ὄνειρον πικρὸν,
 ἔβλεπα πὼς ἐδιφοῦσα κ' ἤθελα νὰ πιῶ νερόν.
 ὦ Ητο ἡ δίψα μου μεγάλη κ' ἡ λαχτάρα μου πολλή
 κ' ἔγεμε τὸ στῆθος μ' ὄλον φλόγα, πίκρα καὶ χολή.
 ὦ Εμπροστά μου κρυσταλλένῃ βρούσις ἔτρεχε νερόν
 καὶ τὴν δίψα μου νὰ σβήσω ἄχ! δὲν εὔρισκα καιρόν.
 ὦ Επλησίαζα τὰ χεῖλη ὅστην ἀθάνατον πηγὴν
 καὶ ἀντὶς δροσιὰν νὰ εὔρω δευτὴν ἔπαιρνα πληγὴν.

Μαυρομμάτα, ἔλα πέ μου
 —Τ' ὄνειρον ἐξήγησέ μου—
 τί δηλοῖ ἡ διαυγής
 βρούσις; δὲν μοῦ ἐξηγεῖς;
 Σὺ ὅσαι ἡ κρυσταλλένια βρούσις,
 τὴν φωτιάν μου δὲν θὰ σβήσης;

Εἰς τὰ φρύδια σου ἔχεις σαΐταις,
 εἰς τὰ ὄμματα σου φλόγες, φωτιαίς,
 εἰς τὰ χεῖλη σου κόρη παγίδες
 ὅπου πιάνεις τῶν νιῶν τῆς καρδιαίς.

Μὲ τ' ἀνίκητ' αὐτὰ ἄρματά σου
 μὲ ἐνίκησες φῶς φανερά,
 στὸν φρουρόν εἶπες δὲ ἔρωτά σου
 νὰ κεντᾷ τὴν καρδίαν μου σκληρά.

Δός του βάλαμον κι' ἂν νὰ μοῦ βάλλῃ
 στὰ κεντήματ' αὐτὰ τὰ πικρὰ
 λυποῦ ἀγάπη μ' γιατί' εἰς τὰ τόσα κάλλη
 δὲν ταιριάζει καρδιά σκληρά.

Πολλὰ λέγω παράπονα τῆς τύχης τῆς κακῆς μου
 κι' ἄλλοι θαρροῦν πὼς εἶν' αὐτὰ τῆς ἀγαπητικῆς μου.

Ἦτο λαμπρὰ τοῦ ἕαρος ἀυγή,
 ὁ Ζέφυρος ἐπέτα δροσερός,
 στολὴν πρασίην ἔφερεν ἢ γῆ
 καὶ ὁ ὀρίζων ἔλαμπε φαιδρός,
 πάνω ἔστὸ χορτάρι
 σὰν μαργαριτάρι.
 Οὐρανὸς γαλάζιος ἔβρεχε δροσιὰν
 καὶ ἤκουα θεά μου
 τοῦ γλυκοποτάμου
 ποῦ ἔτρεχε σιμά μου
 τὸν μουρομουρητόν.

Ἐκεῖ τὸ πρῶτον σὲ ἤδρα σεμνή,
 μὲ ἠτένισες μὲ βλέμμα ἰλαρόν,
 ἐνέπνευσές μου πόθον εὐγενῆ
 καὶ ἐπέθεσές μου φίλημα ἀβρόν.
 Εἰς βοννὰ καὶ ὄρη
 μὲ ἠκολούθεις κόρη.
 Κ' εἶχα Σὲ ἐλπίδα καὶ παρηγοριὰν
 μὲ τ' ἀναθάνατά σου
 κάλλη θέλγητρά σου
 καὶ τὸν ἔρωτά σου
 μοῦ ἔδινες ζωὴν.

ᾠ, πόσον ἦσο τότε ὦραία Σὺ!
 πόσον σ' ἠγάπουν! μὲ μίαν ἄμματιάν,
 μὲ ἐν χαμόγελό σου φίλη χρυσῆ
 μὲ ἄναπτες φλόγα γλυκειὰν ἔστην καρδιάν.
 Ποῦ ἔκειν οἱ χρόνοι!
 μνήμη μένει μόνη
 εἰς χαρὰν ποῦ ἔχθη μένει νὰ κεντᾶ.
 Τώρα πῶς μὲ ἀρνείσαι;
 Πῶς δὲν μὲ λυπᾶσαι
 καὶ δὲν ἐνθυμεῖσαι
 οὔτε μίαν στιγμήν;

Σημείωσις Λογοθέτη: Σκοπός: Plus d'un tyran qui régné sur la France.

120

Εἰς τὸ φῶς τὸ γλυκὸ σου Σελήνη,
 εἰς τὸ φῶς σου αὐτὸ τὸ λαμπρό,
 ποῦ τὰ ἄστρα σκοτιρίζει καὶ σβήνει
 μὲ καρδιὰν τρομαγμένην θορῶ.

Ἐνθυμοῦμαι πῶς ἄλλοτε ἦσαν
 τῶν ἐρώτων μου μάρτυς σωστή
 καὶ τὰ λόγια ἐκεῖν' ἀφηκουῦσαν,
 ποῦ μοῦ ἔλεγε φίλη πιστή.

Ἐνωμένους μᾶς ἔβλεπες θεία,
 μίαν καρδιὰν σὲ δυὸ στήθη θεομά,

δυὸ ψυχαῖς ποῦ ἐζήτα ἢ μία
 νὰ πετάξῃ στήν ἄλλην σιμά.

Ζῶ, μὲ ἔλεγεν ἂν ζῶ διὰ σένα
 καὶ ἂν χαθῶ διὰ σὲ θὰ χαθῶ
 καὶ ἂς ἤμεσθε τώρα ἠνωμένα,
 γιὰτὶ χάνομαι ἂν σὲ χωρισθῶ.

Ἐχθρὴ μοῖρα καὶ ἄχαρη ὦρα
 μᾶς ἐχώρισεν ὅμως σκληρὰ
 καὶ βαρεῖα ἢ ζωὴ εἶναι τώρα
 καὶ ὅσα ἔχει ὁ κόσμος πικρὰ.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ...

Ἡ καρδιά μ' ἐπεθύμουν πρὸ πολλοῦ νὰ ἦτο λίθος
καὶ σκληρὸν νὰ εἶχον στῆθος,
ν' ἀντιτάσσωμ' ἐκ τοῦ ἴσου εἰς καρδίας σκληροτέρας.
Σπόγγον πλὴν ἀπαλωτέρα ἢ πολυπαθῆς καρδία,
γίνεται γαληνιαία μετὰ κλύδωνα κ' εὐδία,
ἐλαρύνεται εἰς λόγους, κλίνει εἰς τὸν χαλινὸν τῆς,
τὸν ἀγαπητὸν νιὸν τῆς,
ὄν περιουσίαν μόνην ἔχει ἐπ' αὐτῆς τῆς σφαίρας.
Τοὺς δλίγους τούτους στίχους ἂν μπορῆς νὰ ἐξηγήσης
διατὶ σοῦ γράφω τώρα παντελῶς δὲν θ' ἀπορήσης.
Ἄν μπορέσης δὲ τὸ ἄνθος ποὺ κρατεῖς εἰς τὰς ἀγκάλας
καὶ ποτίζεις μὲ τὸ γάλα,
δι' ἐμὲ παρακαλῶ σε, κλαῦσε ποὺ τὸ ὕστεροῦμαι
καὶ παρηγορίαν ἔχω μόνον πῶς τὸ ἐνθυμοῦμαι.

122

Τὸ ἔαρ ἀνατέλλει ἀνθοστεφανωμένον, ρῶδα καὶ κρίνα στέλλει εἰς πάντα ἐρωμένον κι' ὑπόσχεται ἐλπίδας εἰς ἐμπαθεῖς καρδίας.	Λάβετε ἀνθεμίδας, νέοι μετ' εὐθυμίας, ἀνθεῖ ἢ ἀνεμώνη καὶ τόσα ἔχει κάλλη καὶ μοναχὸν τ' ἀδόνη τοὺς ἔρωτάς σας φάλλει.
---	---

123

ΚΑΛΗΜΕΡΙΣΜΑ

Δὲν ἦλθαν ἀπ' τὴν ἔρημη ξενιτεῖα
μηνύματα νὰ φέρουν χουσᾶ πουλιά,
βραδυάζει, ξημερώνει καὶ καρτερῶ
νὰ μάθω δι' ἐκεῖνα ποὺ λαχταρῶ.
Διπλῆ μοῦ λείπ' ἀγάπη καὶ δὲ μπορῶ
μίαν ὥραν νὰ γελάσω ἢ νὰ χαρῶ.
Στὸ πρόσωπόν μου ἂν φέξη χαρᾶς ἀκτίς,
ἢ μαύρη μου ἢ λύπη τὴν σβῆν' εὐθύς.
Ἡ ἂν φανῆ στὰ χεῖλη μου γέλιο μικρό,
τὸ γέλιο μου ἐκεῖνο εἶναι πικρό.

ὦ! φῶς μου, καὶ ἂν ἦτανε δυνατῶ,
 στὸ κῦμα τῆς θαλάσσης νὰ περπατῶ.
 Ἡ νὰ ἔτον νὰ φοροῦσα χρυσᾶ πτερά,
 νὰ πέτον στὸν ἀέρα μὲ τὰ πουλιά,
 θὰ ἔρχομουν κάθε μέρα μίαν ἄματιᾶ
 νὰ σ' ἔβλεπα γλυκεῖά μου παρηγοριά.
 Θὰ πήγαινα πεταμένο μιὰ ἄματιᾶ
 νὰ σ' ἔβλεπα καὶ τὰ δυὸ στὴ ξενιτεῖά.
 Βάστα πικρὴ καρδιὰ στὴ λάβρα, στὴ φωτιά.
 Στὴν ἔρημιὰ παρηγοριά
 τὰ δάκρυα εἶναι πριά.

(8 / βόλιον 16 / 1890)

124

Σ Τ Ο Ν Ο Ι (σκοπός)

Ὁ Ἥλιος λυώνει ἔστους κάμπους τὸ
 κ' ἐμένα παγώνει [χιόνι
 ἢ μαύρη μου καρδιά,
 ἢ ἔρημη λύπη ἔστὸ στῆθος μ' ἐμβῆκε
 καὶ μαύρη μ' ἀφῆκε
 πληγὴν εἰς τὴν καρδιάν.

Ἐκλινε τ' ἄστρον μ' ἔκλιε
 καὶ τρέχει πρὸς τὴν δύσιν
 κ' ἐκεῖ ποῦ ἦτον ἔμεινε
 ὁ τόπος σκοτεινός.

Ὡραν τὴν ὥραν μένω
 σὰν ἄνθος μαραμμένον,
 ὁ μίσχος μου ἐκόπηκε,
 ξηραίνω μ' εἰς τὴν γῆν.

ὦ κόσμῃ ἦσο ὄνειρον
 γλυκὺ· σκληρὰ ἀπάτη!
 κ' ἐδύχημα ἐφήμερον
 κ' ἐχάθης παρευθός.
 Μὲ τὰ καλὰ σου μείνει·
 λατρεῖται μόνον εἶναι
 ἀληθινὰ καὶ βέβαια
 ὁ ἔρωσ καὶ ὁ Θεός.

Στὸν τάφον μου τὸν ἄχαρον
 ἔλα γλυκεῖά μ' ἀγάπη
 καὶ τὸ ψυχρὸν μου μάρμαρον
 ἀσπᾶσον ποθεινά,
 τὴν χρυσῆν κόμην λύσε
 καὶ πικρὸ δάκρυ χύσε
 κ' εἰπέ πῶς κ' εἰς τὸν τάφον μου
 ἀκόμη μ' ἀγαπᾷς.

Μαῦρον σκότος τὴν φύσιν καλύπτει,
 νεκρικὴ σιωπὴ ἐξαπλώθη,
 ἢ χαρὰ ἐφρονεῖθ', ἐπροδόθη
 καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸν τάφον νεκρά.

Θλίψιν πάντα καὶ λύπην μηνύουν
 τὰ στοιχεῖα πενθοῦν, ἄς πενθήσουν!
 τ' οὐρανοῦ οἱ φωστῆρες ἄς σβήσουν!
 καὶ ἄς κλαύσουν νεκρὰν τὴν χαράν.

Κόσμῃ δ, τι ἐσὸν δὲν μοῦ δίνεις,
 κόσμῃ δόλιε διατί μοῦ τὸ παίρνεις;
 Ἄν χαθῶ, πέ μου, σὺ τί κερδαίνεις;
 Ἐὰν ζῶ, πέ, τί χάνεις ἐσύ;

Βλέπε, κόσμε, ναι βλέπε, προδότη,
τούς δικούς σου καῦμούς και τὰ πάθη,
ταῖς δικαίς σου κακίαις, τὰ λάθη
και μὴν εἶσαι ἕστὸν ἄλλον κριτής.

Θὰ ἀποθάνῃς και χίλια ἀκόμη
μαῦρα χρόνια στὸν κόσμο ἂν ζήσης

κι' ὄλο ὕστερ' θὰ μετανοήσης
διὰ τὴν γλώσσαν αὐτὴν τὴν κακίην.

"Ἐλα, φίλη μου, ἔλα τὰ δύο μας
κ' εἰς τὸν τάφον μαζί νὰ ἐμβοῦμεν
κ' εἰς τὸν Ἄδην νὰ μὴ χωρισθοῦμεν
κι' ἄς φθοιοῦν και ἐκεῖ οἱ κακοί.

125

ΑΛΛΟ ΦΥΛΛΟΝ

Νὰ ἄρεχ' ἡ βρούση μου κρασί, νὰ γίνετο μιὰ λίμνη
ἐγὼ νὰ μβαίνω νὰ κλουμπῶ κι' ὅποιοι περνᾶ νὰ πίνῃ.
Ἐὸ ἥλιος νὰ ἔτανε ψωμί, κασέρι τὸ φεγγάρι,
κ' οἱ κουροκουτᾶλοι σμύρανες και τὰ βουνὰ χανγιάρι.
Κι' οἱ ποταμοὶ νὰ τρέχανε ρακὶ και κονκουζίνα,
νὰ μὴ φοβᾶται πιὸ κανεῖς τὴν δίψαν και τὴν πείνα.

Ἐ κόραις μουρμουρίζουσι, πὼς εἶμαι τάχα γέρος,
μὰ ἐβδομάδαις δὲν μετροᾶ, καρδιαὶς ζητᾶ ὁ Ἐρως.
Τὰ ἴδια ἕστὸν τραγουδιστὴν ἐλέγανε τῆς Τέου
ποῦ ἔχεν τῆς τρίχες γέροντα κ' εἶχε τὴν γνώμην νέου.
Πὼς ψάλλω μὲ καταλαλοῦν ἔρωτα και ποτήρι
μὰ δῶ δὲν εἶναι Ἐκκλησιὰ νὰ πιάσω τὸ ψαλτήρι.

Ἐκεῖ παπάδες λουτρογοῦν και διάκοι θυμιατίζουν
και παπαδαιὶς καταλαλοῦν και κλέφταις μετανοίζουν.
Κ' ἄλλος φιλᾶ τὴν Παναγιὰν μὲ ἄματι δακρυσμένο
πὼς τὸ κανδήλι δὲ μπορεῖ νὰ κλέψῃ τ' ἀσημένιο.
Κι' ἂν δῆτε κι' ἄλλους παρ' ἐκεῖ βαθιὰ γονατισμένους,
τοὺς ἀδελφούς των ἔχουσιν ἀδικοσκοτωμένους.

126

ΕΡΩΤΟΛΗΠΤΟΙ

Κι' ἂν λέγουσι νὰ ἔπανδρευθῶ, δὲν θὰ τὸ πῶ ποτές μου,
γιὰ νὰ μὴν ἔχω μόνον μιάν, νὰ ἔναι ὄλαις δικαίς μου.
Θὰ κλέψω μιὰν μελαχροινὴν ἀδγὴν μὲ τὸ φεγγάρι,
ἀμὲ φοβοῦμαι τὸν Καδὴν μὴν ἔλθῃ και τὴν πάρη.
Και οἱ γονιοὶ τῆς ἂν τὸ ποῦν νὰ μοῦ τὴν παραδώσουν,
αὐτὸς θὰ βγάλῃ φετουφᾶν γιὰ νὰ μὲ παλουκώσουν.

Αἶ! δὲ διαβόλου θηλυκὸν πὸν τό'βρηκα μπροστά μου,
 ἐγέλα μου κ' ἐπίστευγα κ' ἐγὼ μὲ τὰ σωστά μου
 καὶ σὰν τῆς εἶπα: πότε δά; μοῦ ἔλεγε πάντα αὔριον
 καὶ κάθε αὔριον πού ῥχετο ἐγένετό μου ἄγριον.

Δ Ι Σ Τ Ι Χ Α

Σὰν χάση τὸ πουλὶ πιστὸ ταίρι του τὸ τρυγόνι,
 πίνει νερὸν ἔστων ποταμόν, μὰ πρῶτα τὸ θολώνει.
 Καὶ δύο καρδιαὶς σὰν γίνωνν μία, χωρίζει ταις τὸ μνημα
 κ' ἂν ταις χωρίσ' ἄλλος κανεὶς ἔχει μεγάλο κοῖμα.

Κι' ἂν εἶν' γλυκὸ ἄν ζάχαρι κι' ἂν εἶν' γλυκὸ ἄν μέλι,
 εἶν' ἄφ' τὸ ξύδι πιδὸ ξυνὸ τὸ μιὰ καρδιά δὲν θέλει.
 Στὴν στράταν ὁποῦ θὰ περνᾷς μία μέρα θὰ ἔβγω ἔμπρός σου
 γιὰ νὰ σ' ἀρπάξω τὸ φιλι κι' ἄς εἶν' καὶ μὲ στασιὸ σου
 καὶ πήγαινε νὰ μ' ἐγκαλῆς στὸν ἀγαπητικὸ σου.

Χύσε νερὸν ἔστην πόρτα σου ἔμπρός γιὰ νὰ γλυστρίσω,
 νὰ ἔβρ' ἀφορμὴν ἔστῆς μάνας σου νὰ μβῶ νὰ σὲ φιλήσω.

Ἔβγα στὴν πόρτα, θύμισε πρῶτ' ἄν θὰ ξυπνήσω,
 νὰ δῶ πὸν βγαίνει ὁ καπνὸς νὰ σὲ καλημερίσω.

Ἔβγα ἔστην πόρταν ἄν περνῶ καὶ κότταξε τὸν δρόμον
 γιὰ νὰ σοῦ ρίξω μιὰν ἄμυδιαν λοξὴν ἀπὸ τὸν ὄμον.

Ἐπαῶ σε κ' ἂν δὲν μ' ἀγαπᾷς νὰ φτύσης μαῦρο γαῖμα,
 ἐγὼ τὸ λέγ' ἀληθινά, σὺ τὸ νομίζεις ψέμα.

Σὰν ἄκούσης ὅτι ξεφυγῶ πικρὰ θὰ μετανώσης
 πὼς τὸ φιλι πὸν ζήτησα ἀρνήθης νὰ μοῦ δώσης.

Ἡ θάλασσα κι' ὁ οὐρανὸς ἂν σμίξουσιν πουλὶ μου
 δὲν θὰ χαθοῦσιν οἱ πικροὶ γιὰ σένα στεναγμοὶ μου.

Δὲν σὲ ξεχνῶ κι' ἂν ξεχασθῇ τῆς νύκτας τὸ φεγγάρι,
 τῆς κοῦρας βρύσης τὸ νερό, τοῦ κάμπου τὸ χορτάρι.

Νὰ εἶχα κλειδὶ ν' ἀνοιγα τὰ στήθη ἔνα, ἔνα,
 νὰ ξεύρω ὅλαις ἢ καρδιαὶς τὸ θρέφουσι γιὰ μένα.

Η ΣΕΛΗΝΗ

1

Τώρα σπου ανέτειλε Σελήνη εις τὰ ὄρη
καὶ ἰλαρὸν φῶς ἔστειλε μὲ τὴν κιθάραν κόρη,
ἤλθα τὸ πάθος μου νὰ πῶ,
μάθε το, νάτο, σ' ἀγαπῶ.

2

"Εβγα νὰ δῆς τὰ ἄμματα μου
πὼς εἶν' σκοτεινιασμένα,
ποὺ τρέχουσι τὰ δάκρυα μου
ὀλημερίς γιὰ σένα.

"Εβγα καὶ δὸς παρηγοριὰν
εἰς τὴν ἀθλίαν μου καρδιάν.

3

"Αν πταίω πὼς σ' ἀγάπησα ἢ εὐμορφιά σου σφάλλει,
παράδεισον ἐνόμισα τ' ἀμίμητά σου κάλλη.

Τὸ θέλεις τώρα νὰ χαθῶ
λοιπὸν διότι σ' ἀγαπῶ;

4

Σ' εἶδα θεὰν σ' ἐλάτρευσα, τὸ εἶδωλόν μου εἶσαι,
ἔστα θέληγτρα σου ἐπίστευσα γιατί δὲν δυσωπεῖσαι;

"Αχ! ἢ καρδιά σου δὲν κτυπᾷ.
Λυποῦ ψυχὴν ποὺ σ' ἀγαπᾷ.

ΣΚΛΗΡΑ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

Ἐνθυμήθηκα μιὰ μέρα κι' ἀνεστέναξα πιερὰ
τὴν καυμένην τὴν νύκτην καὶ τὰ χρόνια τὰ μικρά.
"Αχ! τὴν ἀσπλαγχνη θυμοῦμαι πὼς ἄπροστά μου εἶχε βγεῖ
σὰν λουλούδι εἰς τὸν κάμπον ποὺ τὴν ἄνοιξιν ἀνθεῖ.
Κ' ἔθαροῦσα πὼς γιὰ πάντα μὲ τὰ μένα θὲ νὰ ζῆ,
νὰ περάσωμεν τοῦ κόσμου τὸ γιοφύρ' αὐτὸ μαζί.
Τὴν ἠγάτουν κ' εἶχα ἐλπίδα πὼς μ' ἀγάπησε κι' αὐτὴ
κ' εἶχα ἐλπίδα πὼς γιὰ πάντα θὰ εἶναι σύντροφος πιστή.
Μὰ ἐκείνη πρὶν προλάβω γὰν μιὰ μέρα νὰ χαρῶ,

ἔξαφνα δυὸ λόγια μοῦ ἔπε σκληρά: Φεύγω, ἀναχωροῶ.
Ἐμαράνθη ἔσάν τὸ κρῖνο ποὺ μαραίνει ὁ καιρὸς
καὶ μαδεῖ το καὶ τοῦ μένει μόνο ὁ κάλαμος ξηρὸς
καὶ ἐπλήγωσ' ἀνελπίστως τὴν ἀθλίαν μου καρδιά
ἔσάν τὴν εἶδα κ' ἐπετοῦσε κ' ἔφευγε μὲ τὰ πουλιά.

133

ΟΝΕΙΡΟΝ

Ἡ ψυχὴ σου σοῦ τό ἔπε: Λυπήσου
τὴν ψυχὴν ὅπου πάσχει οἰκτρά,
μιᾶς στιγμῆς κἂν γλυκειᾶς ἐνθυμίσου,
μὴ γίνεσαι τόσον σκληρά.

Μέσ' τὸ πέλαγος, μέσα στὸ κῶμα
καὶ ἐντὸς σκαφιδίου μικροῦ
κινδυνεύεις νὰ γίνῃ τὸ θῆμα
ναυαγίου εἰς ἄκρον πικροῦ.

Τοῦ κινδύνου καὶ σὺ πλὴν μετέχεις,
ἂν χαθῇ καὶ ἐσὺ παρευθὺς
-Σωτηρίαν καμμίαν δὲν ἔχεις-
μὲ αὐτὸν καὶ ἐσὺ θά χαθῆς.

Ἄν σωθῆς, στὸν σκοπὸν του ἂν φθά-
ῖς ἐὰν πλεύσῃ ποτ' ἐπιτυχῶς, [ση,
οὔτε σένα ποτὲ θά ξεχάσῃ,
θὲ νὰ ζήσῃς μ' αὐτὸν εὐτυχῶς.

ΣΧΟΛΙΚΑ

134

ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Ἦδὴν λιγεῖαν μέλπωμεν
κ' εἰς Οὐρανὸν ἄς πέμψωμεν
τὴν παιδικὴν φωνὴν μας.

Τὰς χεῖρας ἀνατείνωμεν
καὶ ὕμνον ἀποτείνωμεν
ἔς τὸν Θεῖον ποιητὴν μας.

Θεέ! ἀπάντων Κύριε,
Σὲ ἀνυμνοῦσι μύριαι
θεῖων Ἀγγέλων τάξεις.

Κ' ἐνώπιόν Σου τρέμουσα
ἵσταται περιμένουσα
ἡ Κτίσις νὰ προστάξῃς.

Ἐν μόνον νεῦμα Σ' ἤγαγε,
γλυκὸ φῶς παρήγαγε
τοὺς κόσμους τοὺς ἀπείρους.

Τὸν οὐρανὸν ἐφώπλισας,
τὸ Χάος κατεστόλισας
μὲ τηλαυγεῖς σαυφείρους.

Ἐκρέμασας τὸν Ἥλιον
εἰς ὄλην τὴν ὑφήλιον
θερμότητος ἐστίαν,

ἐξ ἧς ζωὴν ἀρύεται
πᾶν κτίσμα καὶ προῖεται
εἰς Σὴν εὐχαριστίαν.

Μὲ εὐσπλαγχρίαν ἄφατον
μᾶς ἔδωκας ἀθάνατον
ψυχὴν φουσηματί Σου.

Δι' ἧς νὰ Σὲ γνωρίσωμεν
καὶ νὰ ἀκολουθήσωμεν
δὲ τῷ θελήματί Σου.

Πῶς νὰ ἀρκέο' ἀνθρώπινος
φωνή, γλῶσσα εὐφρόνουος
ἀξίως νὰ Σ' ὑμνήσῃ;

Ποία καρδιά πάλλουσα
θὰ δονηθῆ ἀγάλλουσα
νὰ Σοὶ εὐχαριστήσῃ;

Θερμὸν ἐξιλαστήριον
ἀπὸ θυμιατήριον
πλασμάτων εὐγνωμόνων,

Ἡμῶν τὸ ἀγαλλίαμα
ἄς ἐκχυθῆ θυμίαμα
εἰς τὸν σεπτὸν Σου θρόνον.

Ὡς θαυμαστὰ¹ τὰ ἔργα Σου!
τὸ ἔλεος τὸ μέγα Σου
τὸν νοῦν μας ἄς φωτίξῃ.

Εἰς τὰ ἁγία Σου ρήματα
τὰ ὑψηλὰ μαθήματα
καὶ νὰ μᾶς συνειτίξῃ.

1. Σημ. Λογοθέτη. «Ὡς θαυμαστὰ» κτλ. ἐννοοῦμεν, παιδιὰ μου, τὰς Δέκα Ἐντολάς, αἵτινες εἰσὶν ἡ βᾶσις τῆς ἠθικῆς, τὸ θεμέλιον ἀπασῶν τῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων Νομοθεσιῶν καὶ τῶν Πολιτευμάτων καὶ ἡ ἀρχὴ πάσης ὑγιοῦς διδασκαλίας καὶ παιδεύσεως συνεπάγουσα πᾶσαν ἀρετὴν. Τοιαύτη διδασκαλία δὲν ἤδύνατο ἢ νὰ ἦ θεόδοτος, διὸ καὶ ἡ στροφὴ αὕτη ἄρχεται ἀπὸ τοῦ : ὡς θαυμαστὰ τὰ ἔργα Σου!

Πῶς ὀνομάζεται, τέκνα μου, ὁ θεῖος οὗτος νόμος, μὲ μίαν λέξιν σύνθετον; Ἐνθυμεῖσθε νὰ εἴπητε τὰς δέκα ἐντολάς ὡς τὰς ἀπεμνημονεύσατε διδασκόμενοι τὴν ἱερὰν ἱστορίαν; Δύνασθε νὰ τὰς ἀπαγγείλητε κατὰ τὸ κείμενον τῶν Ἐβδομήκοντα; Ἐννοεῖτε τί θέλω νὰ εἴπω λέγων κείμενον τῶν Ἐβδομήκοντα;

Γινώσκετε τί ἐννοεῖ ἐκάστη τῶν δέκα ἐντολῶν; Ἡξέυρετε ἐπὶ τίνος βασιλείας μετεφράσθησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν αἱ θεῖαι Γραφαὶ καὶ ἐπὶ τίνος Ἀρχιερέως τῶν Ἑβραίων; Ἡξέυρετε ποῖος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς μᾶς δίδει ἀκριβῶς περὶ τούτου πληροφορίας καὶ πότε ἤμασε;

Δὲν ἀμφιβάλω ὅτι οἱ φιλότιμοι ὑμῶν διδάσκαλοι θέλουσι σᾶς ἀναπτύξει ὅ,τι νομίζουσι καλόν.

135

ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΔΙΟΥΡΑΜΒΟΣ

Εἰς τὰ τέκνα σου Τυρταῖος
ἔρχομαι περιχαρής,
ἵνα ψάλλω θαρραλέως
ἐμβατήριον, Πατρίς.
Πρὸς σὲ ζῆλον νὰ ἐμπνεύσω
καὶ εἰς στήθη ἀπαλὰ
πόθους θεῖους νὰ φυτεύσω
καὶ αἰσθήματα καλά.

[Ἐπιφθόσ]

Ἴτε, παῖδες, σπουδῆ ἴτε !

καὶ μὲ ζῆλον σταθερόν
πλήρεις ἔνθους καταβῆτε
εἰς ἀγῶνα ἱερόν.
Τῆς θρησκείας, τῶν γραμμάτων
τῆς Πατριδος, τῆς τιμῆς,
τῶν γενναίων αἰσθημάτων,
τῆς προόδου, τῆς ἀκμῆς
ἵς τὰς καρδίας σας ὁ θεῖος
ὁ σπυθῆρ ἄς ἐκτραγῆ,
ἵνα λάμπῃ αἰωνίως,
Ὅπως λάμπει ἡ αὐγή.

[Ἐπωδὸς]

Ἦτε, παῖδες Ἑλλήνων,
Ἦ πατρίς! ὦ θεῖον χρῆμα!
τὴν ζωὴν μας συγκρατεῖς
κ' εἰς αὐτὸ ἔτι τὸ μνήμα
σὺ μᾶς ἀπαθανατεῖς.

Σὺ μᾶς ἔσωσας, θρησκεία,
ἀπὸ τὸν κατακλυσμόν...

Σοὶ ἀνήκει ἡ καρδιά,
ἡ ψυχὴ κ' ὁ νοῦς ἡμῶν.

[Ἐπωδὸς]

Ἦτε, παῖδες Ἑλλήνων...
Εἰς τὰ φῶτα, τὴν παιδείαν,
τέκνα, μ' ἐνθουσιασμόν
σπεύσατε, μὲ προθυμίαν.

Τοῦτο κλῆρος εἶν' ἡμῶν.
Πίσω στρέψατε τὸ βλέμμα
εἰς προγόνους θαυμαστοῦς
κ' ἀναπτύξατε τὸ πνεῦμα,
εὐλαβούμενοι αὐτούς.

[Ἐπωδὸς]

Ἦτε, παῖδες Ἑλλήνων...
Ἐπιμέλειαν! μὴ ὄνον!

ἔμπρός, φίλοι μαθηταί!

τῶν μεγάλων μας προγόνων
ὡς γενῶμεν μιμηταί,
τὴν Πατρίδ' ἂν ἀγαπῶμεν
καὶ τὴν πίστιν, μὲ αὐτὰς
καὶ σοφίαν ἀποκτῶμεν
καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς.

[Ἐπωδὸς]

Ἦτε, παῖδες Ἑλλήνων...
Πατρίς, Πίστις καὶ παιδεία·
ἡ Ἁγί' αὐτὴ Τριὰς
ὡς λατρεύηται, παιδία,
ὕψ' ὑμῶν διὰ μιᾶς.

Ἦσα ἔθνη ἀμελοῦσι
ταῦτα νὰ καλλιεργοῦν
πτῶσιν των βυσοδομοῦσι
καὶ φθορὰν των ἐνεργοῦν.

Εἰς αὐτὰ εἶχον ἐμμείνει
κ' οἱ προπάτορες ἡμῶν
κ' ἐπισύρουσιν ἐκεῖνοι
τῶν λαῶν τὸν θαυμασμόν.

[Ἐπωδὸς]

Ἦτε, παῖδες Ἑλλήνων...

136

ΤΟ ΑΓΓΕΛΑΚΙ

Ἄγγελάκι μου ἐφάνη
μιὰν βαθεῖαν προῦνην
μὲ δλόχρυσο στεφάνι
καὶ μὲ ὄφιν φωτεινὴν.
Ἄγγελάκι, πῶς ἔμπρός μου
βγαίνεις, εἶπ', ἀγὴν ἀγὴν;
ἢ σὲ ἔστειλ' ὁ Θεός μου
μ' ἐντολὴν ἐδῶ στὴν γῆν;
Καὶ ἐκεῖνο μ' εἶπεν ὅτι
«Τῆς Θαλασίας¹ ἡ ψυχὴ
εἶμαι τώρα πὸν ὑπνώττει.
Πρὸς σὲ ἦλθα τὸ ταχύ,

νὰ σοῦ πῶ ὅτι μαθάνει
γράμματα καὶ ἡσυχεῖ
καὶ πρῶτ' καὶ βράδν κάμνει
εἰς τὸν Πλάστην προσευχήν!»
Τὸ εὐλόγησα κ' ἀπλώνει
ἀκατάληπτα πτερά,
πετᾶ, φεύγει σὺν ἀηδόνι
μὲ τὰ νέφη τοῦ Βορρᾶ.
—Αἰ. ψυχὰ καλῶν παιδίων
τὸν Θεὸν ὑπηρετοῦν
Τί καλόν! μετὰ τῶν θείων
τῶν ἀγγέλων νὰ πετοῦν.

1. Κόρη τοῦ ποιητοῦ.

ΤΟ ΕΜΒΑΘΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΙΜΕΝΟΣ

Ἐστὸς Πύργου πάνω τὴν κορυφὴν ἀνάβα
 νὰ ἴβγ᾽ ἡ φωνὴ σου, χρυσὲ διαλαλητή.
 «Μικροί, μεγάλοι, ἔμπρός! εἰς τὴν Καράβα,
 ἐκεῖ τὸ χρέος μᾶς ζητεῖ».

(Ἐπωδὸς)

Ἀξίναις, κοπίδια, λοστοὺς καὶ βαρειά,
 ἀρπάξτε ἔστους ὄμους καὶ τρέξτε, παιδιά.
 Τοῦ Ποσειδῶνος ἡ τρίαινα πεσμένη,
 ἔχει αἰῶνας πολλοὺς λησμονηθῆ.
 Νὰ τὴν ὑψώσετε πάλιν περιμένει
 καὶ ἡ Πατρίς μας μ' αὐτὴν ν' ἀνυψωθῆ.
 Ἐκεῖ τὴν εἶδα, ἀδέλφια, τὴν Πατρίδα
 κοντὰ ἔστην δόξαν τῶν παλαιῶν καιρῶν
 κ' ἐφόρει κράνος καὶ ἀλουργὸν χλαμύδα
 κ' ἐκράτει δοιάκι καὶ σκόταν καὶ φορὸν.
 Τοῦ Γνωμαγόρα τῆς «Ἐυανδρίας» μένει
 ἡ φήμ' ἀκόμη τῆς «Σεβαστῆς» νηὸς
 ὅταν ἐκείνη κατέπλει, ἔστεμμένη
 χρυσοῖς στεφάνοις κ' εὐφήμει ὁ λαός.
 Ἐμπρός ἔστὸ κῆμα ποὺ τρέχει ἀφ' τὰ πελάγη
 ἠγρωμένον καὶ δέρνει τὴν ἀκτὴν,
 βυθίσετε βράχους νὰ ἀπαντᾷ τεράγη,
 νὰ λειῶν' ἀφρισμένον μὲ πλάτην κυφτήν.
 Ἐκεῖ πελάγον πουλᾶκια διωγμένα
 ἀπὸ ἀνέμους καὶ θάλασσαν σκληρὰν
 θὰ καταφεύγουν νὰ βροῖσκονσι λιμένα,
 νὰ βγαίν' ὁ ναύτης φαιδρὸς εἰς τὴν ξηρὰν.

Η ΜΙΚΡΑ ΚΟΡΗ

Πόσον ἠγάπα ἡ μικρὰ κόρη
 τῆς ἀναγνώσεως τὸ βιβλίον
 ποὺ τῆς ἐδόθη εἰς τὸ σχολεῖον
 ἐπιμελείας αὐτὸ βραβεῖον!
 Τὸ ἐμελέτα ἡμέραν ὅλην
 καὶ εἰς τὸ φῶς ἀκόμη τοῦ λόχου

καὶ κατεκλίνετο μετ' ἐκείνου
 καὶ τὸ ἐζήτηε εὐθὺς ἀφ' ὕπνου.
 Ἀπεμνημόνευε κάθε στίχον
 καὶ μετὰ ζέσεως, μετὰ δίψης
 ἔκαμνε πάντοτ' ἐπαναλήψεις,
 νὰ διορθῶνῃ ἂν εἶχ' ἐλλείψεις.

Συχνὰ τὸ ἔσφιγγεν εἰς τὰ στέρα
καὶ τὸ ἐθώπευε, τὸ ἐφίλει
μὲ τὰ ἄγνὰ καὶ ἄθῳα χεῖλη
κ' ἔλεγε· «βίβλος, χρυσῆ μου φίλη!»
Ἄν εἶχεν αἴσθησιν τὸ βιβλίον,
θ' ἀπήλαυ' ἴσου πόθου ἢ κόρη,
πλήν ὁ Θεὸς ὅπου ἐθεώρει

Αὐτὸς ἐκείνην ἐφιλοδώρει.
Αὐτοσοφία, τῆ μικρᾷ κόρη
γνώσεων πλοῦτον ἐξ ὕψους χύνει
καὶ ἀνεδείχθη σοφὴ ἐκείνη,
ὅλος ὁ κόσμος δ' αὐτὴν ἐπήρει,
ἄφθιτον κλέος καὶ τῆ πατρίδι
αὐτῆς ἢ μνήμη παρέχει ἦδη.

139

Η ΜΑΡΙΑ

Ἐμπροστὰ ᾿ς τὴν Παναγίαν ἔστεκε μικρὸ παιδάκι
καὶ προσηύχετο κ' ἐθάρρεις ὅτι ἦτο ἀγγελάκι,
ἐπειδὴ χαμογελῶσα τὸ ἔβλεπεν ἡ Παναγία.
Αὐτὸ ὅμως τὸ παιδάκι αὐτὸ ἦτο ἡ Μαρία,
ὦ! μ' Ἄγγέλους ὁμοιάζουν ὅλα τὰ καλὰ παιδιά.

140

Ο ΜΑΝΟΣ

Τοῦ ἀηδονιοῦ τὸ ἄσμα καὶ τὸ μέλος τὸ λιγδὸν
ἂν ἀκούσῃς, τὸ πουλάκι τὸν Θεὸν ὕμνολογεῖ.
Καὶ τὸ χελιδόνι ὅταν ψάλλῃ ἀπὸ τὴν ἀγῆ,
τὸ καῦμένο τὸ πουλάκι! τὸν Θεὸν δοξολογεῖ.
Καὶ ἐγὼ, ἐπειδὴ εἶμαι φρόνιμον, καλὸ παιδί
καὶ ἐγὼ τὴν προσευχὴν μου προῦτὶ κάμνω καὶ βραδύ.

141

ΤΟ ΚΑΛΟ ΠΑΙΔΙ

Τὸ καλὸν παιδί πηγαίνει
᾿στὸ σχολεῖον καὶ μαθαίνει
τόσα πράγματα καλὰ,
Νὰ διαβάξῃ ᾿στὰ βιβλία
καὶ νὰ γράφῃ ᾿στὰ χαρτιά
καὶ ὥραϊα νὰ μιλᾷ.
Καὶ τοὺς ἀριθμοὺς σπουδάξει
νὰ μετρᾷ, νὰ λογαριάζῃ
καὶ τὴν κρίσιν ἐξασκεῖ.

Καθιστᾷ αὐτὸ ὄραϊον,
ἰσχυρὸν καὶ ρωμαλέον,
κ' ἢ καλὴ γυμναστικὴ.
Γίνεται χρηστὸν τὰ ἦθη
καὶ τὸ ἀγαποῦν τὰ πλήθη
κ' οἱ πολῖται τὸ τιμοῦν.
Καὶ τοῦ δίδει καὶ βραβεῖα
ἀρετῆς ἢ Ἐφορεῖα
κι' ὅλοι τὸ ἐπευφημοῦν.

ΑΣΜΑΤΙΟΝ ΤΗΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗΣ

Τί ώραῖα τὰ παιδιά
 ὅταν παρατάττονται
 πάντα ἐν εὐθυγραμμίᾳ
 καὶ λαμπρῶς γυμνάζωνται!
 ἔν, δυό, ἔν, δυό.
 Λάμπουσι τὰ βλέμματά των
 εἰς εὐθὲς ἀνάστημα.
 Κ' ἔχουσι τὰ σώματά των
 εὐσταθὲς παράστημα.
 ἔν, δυό, ἔν, δυό.
 ἴστατ' ὁ διδάσκαλός των
 καὶ τῶν δίδει πρόσταγμα,
 ὡς νὰ ἦτο στρατηγός των
 κ' ἀπετέλουν σύνταγμα.
 Τὸ φιλότιμον παιδίον
 μετὰ τὰ μαθήματα,
 καταλείπον τὸ βιβλίον,
 σπεύδ' εἰς τὰ ἀσκήματα.
 Ἄν ἀπόγονοι Ἑλλήνων

ὄντες τὸ καυχώμεθα,
 καὶ τὰς ἀρετὰς ἐκείνων
 πρέπει νὰ μιμώμεθα.
 Κίβδηλον τυγχάνει χρῆμα,
 πνεῦμ' ἀκαλλιέργητον
 κ' ἄχρηστον ἐπίσης κτῆμα
 σῶμα ἀνεξάσκητον.
 Ἐμπρός, φίλτατα παιδιά!
 ὁ καιρὸς παρέρχεται.
 Φῶτα. Γράμματα, παιδιά·
 σπεύσατε! μὴ μέλλετε·
 βῆμα, ἄλμα, δίσκος, δρόμοι,
 ἔλξις, ἀναρρίχσις·
 χεῖρες, πόδες, στέρον, ὦμοι,
 πάντων, πᾶσιν ἀσκήσις.
 Ἡ Πατρίς μας ἀτενίζει
 ἐνδομύχως χαίρουσα
 κ' εἰς ὑμᾶς αὐτὴ ἐλπίζει
 τὴν σχολὴν γεραίρουσα.

ἔν, δυό, ἔν, δυό.

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

«Τῆ ἀγαπητῇ καὶ ποθεινονότῃ μοι
 θυγατρὶ Καλλιόπῃ»¹

Σὰν δεῖξῃ ἡ χρυσῆ ἀγῆ τὰ ρόδινά της κάλλη
 κ' ἡ κορυφή κάθε βουνοῦ τὴν μαύρη σκέπη βγάλλῃ,
 τὸ χελιδόνι ἐξυπνᾷ καὶ λειτουργίαν ψάλλει.
 Τὴν ἄκουσες² τὴ λειτουργιὰ γλυκεῖά μου θυγατέρα;
 Τ' ἀκούεις τοῦ χελιδονιοῦ ποδὲ ψάλλει κάθε μέρα;

1. Κατὰ παραχώρησιν ἀντιγράφου παρὰ τοῦ γαμβροῦ τοῦ μακαρίτου ποιητοῦ κ. Κωνσταντίνου Παρθενιάδου, ὃν καὶ εὐχαριστῶ. Ε.Ι.Κ.

2. ἄκουσες. Ὁ γραμματικὸς τύπος ἤκουσας. Ἡ Νισυριακὴ διάλεκτος τὸ αὐξάνει (ὕλλαβικῶς ἀντὶ χρονικῶς) οἶον: ἔκουσες; Ἐν δὲ τῇ συμπτώσει δύο φωνηέντων ἀποβάλλει τὸ ε· οἶον: τό 'κουσες;

Τὸν Πλάστη μας δοξολογᾷ³ τὸ εὐσεβὲς πουλάκι!
Τὸν ὕμνον Του τὸν πρωῒνὸν τονίζει τραγουδάκι.
Καὶ μὲ μελίρρυτην⁴ φωνή, μὲ γλῶσσαν οὐραϊάν,
μὲ θεϊαν ἁρμονίαν
πρωτὶ πρωτὶ προσεύχεται,
ὕμνολογᾷ⁵ καὶ δέεται

τοῦ παναγάθου τοῦ Θεοῦ νὰ πέμψη τὴν τροφήν του.
Κι' ἀκούει ὁ Δημιουργὸς τὴν ἄδολην εὐχὴν του
καὶ τὰ πουλάκια, κόρη μου, προσφέρουσι λατρείαν
εἰς τὸν Θεὸν τῆς κτίσεως πιστήν, ἀγνήν, ἁγίαν.
Ξύπνα καὶ σὺ μὲ τὴν αὐγή, χρυσό μου ἀηδόνη,
ξύπνα, γλυκειά μου, τὸ ταχύ, ὡσὰν τὸ χελιδόνι
καὶ στάσου στὴν Ἀνατολὴν ἀντίκρου καὶ σταυρώσου
καὶ δόξασε, πουλάκι μου ἁθῶν, τὸν Θεό σου.
Ἐβγαλε σὺ, μελωδικὸ πουλάκι, τὴ φωνή σου,
ἀπὸ τ' ἀγνὰ τὰ χεῖλη σου καὶ ἔπε τὴν προσευχή σου
στὸν θεῖον Ποιητὴ σου.

Κόρη μου, βγάλε τὴν φωνὴν εἰς τὴν δοξολογίαν
Ἐκείνου ποῦ σοῦ ἔδωκε φωνὴν μὲ μελωδίαν
καὶ σοῦ ἔδωκεν ἀθάνατην⁶ ψυχὴν νὰ τὸν γνωρίσης,
τόσα καλὰ ποῦ δὲν μπορεῖς ποτέ σου ν' ἀριθμήσης.
Ναί· βγάλε σὰ μελωδικὸ πουλάκι τὴ φωνή σου
ἀπὸ τ' ἀγνὰ τὰ χεῖλη σου νὰ πῆς τὴν προσευχή σου
στὸν θεῖον Ποιητὴ σου.

Καὶ δόξασε πρὶν ν' ἀνεβῆ⁷ ὁ Ἥλιος στὸν αἰθέρα
Ἐκείνου ποῦ τὸν ἔστειλε νὰ φέρῃ τὴν ἡμέρα.
Μία ἀθῶα δέησις καρδίας χωρὶς δόλον
εἶν' ἓνα μέγα ἔλεος διὰ τὸν κόσμον ὅλον,
ὅταν χυθῆ εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνον γύρου, γύρου,
ἡ δέησις σου, κόρη μου, στὸ κέντρον τοῦ ἀπειροῦ.

3. δοξολογᾷ. Ὁ γραμματικὸς τύπος δοξολογεῖ. Ἡ Νισυριακὴ διάλεκτος ἀποβάλλει τὸ γ' οἶον: δοξολοᾷ.

4. μελίρρυτην. Ὁ γραμματικὸς τύπος μελίρρυτον. Ὁ Ὅμηρος λέγει «μέλιτος γλυκέως ῥέεν αὐδὴ»: ἡ φωνὴ του ἔτρεχε γλυκυτέρα ἀπὸ τὸ μέλι. Λέγομεν καὶ σήμερον, γλυκομίλητος, «μέλι καὶ ζάχαρι τρέχει ὁ στόμας του».

5. ὕμνολογᾷ. Ὁ γραμματικὸς τύπος ὕμνολογεῖ, ὡς τὸ δοξολογεῖ.

6. ἀθάνατην. Ὁ γραμματικὸς τύπος ἀθάνατον, καθὼς καὶ ἀνωτέρω, ἄδολην, ὁ γραμματικὸς τύπος εἶναι ἄδολον.

7. ἀνεβῆ. Ὁ γραμματικὸς τύπος ἀναβῆ. Τὸ ρῆμα ἀναβαίνω. Ἡ Νισυριακὴ διάλεκτος ἀποβάλλει καὶ τὸ ἀρκτικὸν α καὶ λέγει νεβαίνω.

Προσωρινά και πρόσκαιρα καλά μὴν τοῦ ζητήσεως·
μήτε και δόξαν λιμπισθῆς⁸ και πλούτη μὴν ποθήσεως.⁹
Ἡ δόξα ἔν' επικίνδυνη, ὁ πλοῦτος εἶν' γαλιάρης.¹⁰
ὁ χθεσινὸς μυριάπλοτος εἶν' τώρα διακονιάρης.

Τῆς τρυφερῆς του τῆς καρδιᾶς ζήτησε¹¹ τῆ γαλήνη.

Ψωμί για ἔκείνον ποῦ πεινᾷ,

παρηγοριὰ για τ' ἄρφανά,

τοῦ κόσμου τὴν εἰρήνη.

Ζήτα σοφίαν, κόρη μου, και πόθον τῶν γραμμάτων,
ζήτα, γλυκειὰ μου, φρόνησι, σπουδὴν τῶν μαθημάτων.

Κι' ἂν κλίνη τὴν ἀθάνατην κορφήν¹² και κάτω γνέψη
και τ' Ἄγιον τὸ Πνεῦμα Του νὰ σὲ φωτίση, πέμψη,
ἔλα, γλυκειὰ μου κόρη μου, κι' ἂν εἶμ' ἀποθαμμένος,
κι' εἶμαι σὲ μνήμα σκοτεινὸν ἀπολησμονημένος,
ἔλα πάνω στὸ μνήμα μου τὸ ἄχαρο και πέ μου
«Ἐύπνια νὰ ἴδῃς κόρη σοφίην, πατέρα μου γλυκέ μου».

8. λιμπισθῆς. Λέξις τῆς Νισυριακῆς διαλέκτου. Τὸ ρῆμα λιμπίζομαι=λαχταρῶ, ποθῶ ἐπιφθόνως. Ε.Ι.Κ.

9. Ἴδεολογία ἀγνή χριστιανική, ἀπέχουσα δυστυχῶς σήμεραν μάλιστα ἀπὸ τὰ πράγματα «καθόσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν». Ε.Ι.Κ.

10. γαλιάρης. Εἰς τὴν Νισυριακὴν διάλεκτον σημαίνει δραπέτης. Ἡ δὲ κατωτέρω λέξις διακονιάρης σημαίνει τὸν ἐπαίτην.

11. ζήτησε. Τὸ συντακτικὸν τοῦτο ἰδιῶμα εἶναι τῆς ἀρχαίας γλώσσης και διέσωσεν αὐτὸ ἡ Νισυριακὴ διάλεκτος, ἰδίως ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει.

12. κορφήν. Ὁ γραμματικὸς τύπος κορυφῆν.

Ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη ἐν Πέτση τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τῇ 21 Μαΐου 1884. Ε.Ι.Κ.

Ἡ ποιητὴς πατὴρ ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς του πρὸς τὴν μικράν του κόρην γράφει: «Δὲν ἀμφιβάλλω, κόρη μου, ὅτι με ἀγαπᾷς, και πρὸς τοῦτο θὰ ἀγαπᾷς ὅ,τι και ἐγὼ ἀγαπῶ, δηλαδὴ τὰ γράμματα και ὅτι ἀπαιτεῖ ἡ ἀγάπη τῶν γραμμάτων. Θὰ μελετᾷς λοιπὸν ὅσα σοι σημειῶ. Δὲν ἔχει οὕτως»; Πόσοι γονεῖς διαπνέονται τόσον περιπαθῶς ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ ἰδεώδη τοῦ μακαρίτου Λογοθέτου; Ε.Ι.Κ.

Ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τὸν Ε.Τ.Κ. τὸ 1936 εἰς περιοδικὸν «Γρηγόριος Παλαμᾶς». Ἔτος Κ σελ. 154-157.

Ο ΨΑΛΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΜΟΥ

Σοφὸς ὑπάρχει Κυβερνήτης και μέγας Κτίστης τοῦ παντός,
ὅστις τὰ πάντα ἐπιβλέπει και κυβερνᾷ διὰ παντός.

Ἐξ ὅλης πρέπει τῆς καρδιᾶς νὰ ἀγαπῶμεν ὅλ' Αὐτὸν
και νὰ προσφέρωμεν με σέβας, ὄνομ' Αὐτοῦ τὸ σεβαστόν.

Νὰ ἀνατείνωμεν τὰς χεῖρας καὶ μὲ καρδίαν καθαρὰν,
 νὰ τῷ προσφέρωμεν λατρείαν, μὲ φόβον ἅμα καὶ χαρὰν.
 Ἐκ τῆς ἀπορίας τοῦ τοῦ θρόνου, ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν νεφῶν,
 δέχεται αἶνον τῶν νηπίων, ἀκούει ὕμνους τῶν βρεφῶν.
 Καὶ πρὸς Ἐκείνον ἀναβαίνουν, ὥσει ὄσμῃ λιβαρωτοῦ,
 οἱ ὕμνοι πάντων τῶν κτισμάτων καὶ αἱ δεήσεις τοῦ βροτοῦ.
 Θεέ! Σὺ ἄπειρος σοφία· πάντες θιητοὶ πρὸς Σὲ φωνοῦν.
 Ἡμᾶς σιέτισον ἐν πίστει· ἡμῶν διάνοιξον τὸν νοῦν.
 Τὰ γράμματα νὰ διδαχθῶμεν· προόδους δὸς ἡμῖν καλὰς.
 Ἀξίωσόν μας νὰ τηρῶμεν τὰς παναγίας Σ' ἐντολάς.

145

Ο Μ Α Ϊ Ο Σ

Ἄνοιξαν τῆς πόρταις τοῦ οὐρανοῦ
 ἢ Ὡραὶς καὶ ἐβγήκει μωρωμένος
 ὁ Μᾶς καὶ κατεβαίνει ἀπ' τοῦ βουνοῦ
 τῆς πλάταις μὲ μωρίαις στολισμένος.
 Εἰς τὸν κάμπον τὰ πουλάκια χαμηλοπετοῦν,
 τὸν χρυσοῦν τὸν Μάην ὅλα γλυκοχαιρετοῦν.
 Καὶ τοῦ βουνοῦ τ' ἀηδόνι γλυκοψάλλει
 τὸν Μᾶν μὲ ὅλα τὰ χρυσαῖα του κάλλη.
 Βγαίνουν ἐμπροστά του μ' ἄνθη ὅλα τὰ κλαδιὰ
 καὶ χύνεται τριγύρω του μὸσχον μωροδιὰ.
 Στὸν κάμπον μικρὸ ἀρνάκια χοροπηδοῦν
 καὶ μπέε μπέε σκορπίζουσι τὴν λαλιάν των,
 σὰν ἰκθύνουσι τὰ πουλάκια πὸν κελαδοῦν,
 ἵα δείξωσι καὶ ἐκεῖνα τὴν χαρὰν των.
 Μὲ στεφάνια τυλιγμένα ἄνθη δροσερὰ
 στολισθῆτε, μᾶς προσμένοντι δένδρα σκιερὰ.
 Ἄς πᾶμεν ἔξω εἰς τὴν πεδιάδα
 νὰ κλισθοῦμεν εἰς τὴν πρασινάδα.
 Μὲ χρυσὴν κουτάλαν εἰς τοῦ κόσμου τὴν ὑγιανῶν
 ὁ βοσκὸς τὸ γάλα χύνει τὴν πρωτομαγίαν.

146

Τ Ο Ο Ρ Φ Α Ν Ο

Ἰδέτω ἐκεῖνο τ' ὄρφανὸ πὸν τρέχει κατὰ πόδι
 σ' ὄποιον διαβάτην καὶ ἂν περνᾷ μὲ τὸ γυμνὸ τὸ πόδι.
 Ταλαίπωρο! μόλις στιχᾷ τὸ χέρι του ν' ἀπλώσῃ,

μὰ ὁ διαβάτης τίποτε δὲ θέλει νὰ τοῦ δώσει.

Ἐμίγνυμα καὶ ἀνοικτὰ τὰ κἀτισχνά του μέλη,
τρῆμ' ἀφ' τὸ πάγος τὸ φτωχό! μὰ τοῦτο δὲν τὸ μέλλει.

Πολλαῖς ἡμέραις πέρασαν δὲν δάγκασε ψωμάκι
καὶ μόνον ζῆ μὲ τὸ νερὸ ποῦ πίν' ἀπὸ τ' αὐλάκι.

Δὲν θέλει νὰ ἴναι ὀχληρὸ τὸ ἔρημο, τὸ πλάνο,
νὰ μὴν τὸ ποῦν ἀδιάντροπο, νὰ μὴν τὸ ποῦν ζητιάνο.

Μὰ τί νὰ κάμη πὸν πεινᾷ; Τὴν ἐντροπὴν του χάνει,
γιατὶ ἂν μείνη νησιτικὸ ἀκόμη, θ' ἀποθάνῃ!

Εἰς ὄλους κρᾶζει: ἔλεος! φωνάζει: Εὐσπλαγχνία!
Μὰ ποῦ φντρώνει ἔλεος; ποῦ βγαίνει εὐσπλαγχνία;

Περνᾷ ἕνας μυριόπλουτος πὸν πάντοτε κανχᾶται,
πὸν τύφος τὸν ἐξάλισε καὶ Χάρον δὲν θυμάται.

Σ' ἐκείνον στρέφει τ' ὄρφανὸ μὲ χέρι ἀπλωμένο
καὶ τοῦ φωνάζει: ἔλεος! χαμηλοντροπιασμένο.

Ἐλεος! κρᾶζει, ἔλεος! πεινῶ! ψωμί! πεθαίνω!
Μ' αὐτὸς «κρημνίσου, ἀπαντᾷ, ἀδιάντροπο, χαμένο».

Ἄχ! τὸ καῦμένο ἢ καρδιὰ τοῦ γένηκε κομμάτια.
Τὰ δύο μαῦρα ἄμμάτια του πλημμύρισαν τὰ δάκρυα.

Τὸ κίτρινο κοκκίνησεν ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν του
πὼς τὸ ἴσασιν ἀδιάντροπο δὲν τὸ χεῖ ἴστην τιμὴν του

καὶ προτιμᾷ σὲ μιὰν γωνιὰν τοῦ δρόμου πεθαμένο,
νὰ πέσῃ τὸ κακότυχο, γυμνὸ καὶ πεινασμένο,

νὰ μὴν τολμήσῃ ἄλλη μιὰ κανένα νὰ σιμώσει
καὶ νὰ φωνάξῃ ἔλεος ἢ χέρι νὰ ἀπλώσῃ.

Μὰ ποῖός ἐδόλωσεν τὴν ζωὴν ἀρνείται τὴν γλυκεῖάν του
καὶ μάλιστα εἰς τὴν μικρὴν καὶ πρώτῃν ἡλικίαν του.

Περνᾷ μεγάλη δέσποινα ἔς τὰ μῦρα βουτηγμένη,
μὲ ἄμμάτια πὸν λαμποκοποῦν, διαμάντια φορτωμένη.

Σ' αὐτὴν ἐλπίζει τ' ὄρφανὸ νὰ βρῆ τρυφερὰ σπλάγχνα,
γιατὶ κι' αὐτὴ θὰ ἴχῃ παιδί, κι' αὐτὴ θὰ ἴγινε μάνα.

Τρέχ' εἰς αὐτὴν καὶ τῆς ζητεῖ τὸ χέρι νὰ φιλήσῃ,
μ' αὐτὴ δὲν καταδέχεται τὸ χέρι τῆς ν' ἀφήσῃ.

Πεινῶ! τῆς λέγει, δέσποινα· ἔλεος! λυπήσου!
Τὸ ἔλεος ἦτο μακρὸν! τοῦ λέγει: «ἔξεκονμπήσου».

Διπλώνει λόγον τ' ὄρφανὸ—«ᾧ δέσποινα, πεθαίνω»!
Πλὴν μ' ἄγριο βλέμμα ἀπαντᾷ: «Γιὰ ἴδὲ τὸ συγχαμένο»!

Ἐστὴν πέτρα ἴσθλη τ' ὄρφανὸ ἴστη λέξι συγχαμένο
κι' ἐστράφη εἰς τὸν οὐρανὸν μὲ ἄμμάτι δακρυσμένο.

—«Θεέ μου! λέγει, τὸ λοιπὸν τῆς πείνας θ' ἀποθάνω

και τὴν ζωὴν ποὺ μοῦ ἔδωκες γιὰ φύγα φωμὶ χάνω;
 Γιὰ ἐντροπὴν τοῦ ἄσπλαγχνου τοῦ κόσμου ἐδῶ πάνω
 πάνω ἔστον δρόμον τὸ λοιπὸν θὰ πέσω ν' ἀποθάνω».

Κόρη μικρὴ σὰν ἄγγελος μὲ θύλακα βιβλίων
 ἐπέρασε ποὺ πήγαινε μονάχη ἔστο σχολεῖον.

Κι' ὡς εἶδε ἐκεῖ τὸ ὄρφανὸ ἔστον δρόμον ξαπλωμένο,
 δλόχλωμον και κίτρινον και μισοποθαμμένο,
 πῆγε κοντά του κ' ἤθελε νὰ μάθῃ τὸν καμὸν του.

Τὸ χέρι της τὸ τρυφερὸ θέτ' εἰς τὸ μέτωπόν του
 κι' εἶπε: «Φτωχό! νὰ μὴν πονῆς; μὴν εἶς ἄρρωσθημένο;
 Νὰ σοῦ φωνάξω τὸν γιατρόν; Μὴν τύχη κ' εἶσαι ξένο
 και στέγη δὲν εὐρέθηκε νὰ ἔμβῃς νὰ ἡσυχάσης,
 νὰ σοῦ ἔβρω εἰς τὸ σπῖτι μας κρεβάτι νὰ πλαγιάσης;»

Πικρὸν ἀφήκε στεναγμὸ και εἶπε τὸ καυμένο:
 «Εἴμ' ὄρφανό, εἴμ' ὄρφανό! πεινώ!... φωμὶ ... πεθαίνω!»

Και μαργαρίταις ἔκλυσαν πάνω ἔστα μάγουλά του,
 δυὸ δάκρυα ποὺ ἐχύθησαν ἀπὸ τὰ βλέφαρά του.

Τὰ δάκρυα πικρότερα πλὴν εἶναι ὅπου χύνει
 ἡ κόρη, ὅταν τοῦ σχολειοῦ τὸ γεῦμα της τοῦ δίνῃ.

Και λέγει: «φάγε, ὄρφανό, φάγε φτωχὸ νὰ ζήσης,
 νὰ στηλωθοῦν τὰ πόδια σου και νὰ μ' ἀκολουθήσης
 νὰ πάμεν εἰς τὸ σπῖτι μας και νὰ σὲ ἔχ' ἀδέλφι,
 μάνα σου θά ᾖ ναι ἢ μάνα μου και θὰ σὲ ἀνατρέφῃ,
 νὰ σ' ἀγαπᾷ ὡς μ' ἀγαπᾷ, νὰ σ' ἔχη, ὡς με ἔχει,
 νὰ σὲ προσέχη και ἐσέ, καθὼς ἐμε προσέχει».

Τὸ ὄρφανὸν ἀνάσανε και πρὶν νὰ φάγῃ ἀκόμα
 ἄλλαξε τοῦ προσώπου του τὸ κίτρινο τὸ χροῶμα.

— Γιατ' ἡ χαρὰ τοῦ ἔχουσε ζωῆς μίαν ἀκτίνα
 και δὲν φοβεῖται τώρα πιδὸ νὰ τὸ πεθάν' ἢ πείνα.—

Και τ' ὄνομα ἠρώτησε τῆς κόρης μ' εὐθυμίαν
 κ' ἐκείνη τοῦ ἀπήντησε: «Μὲ λέγουν, εὐσπλαγχνίαν!»

ὦ εὐσπλαγχνία ἱερά! ἀγία εὐσπλαγχνία!
 ὅτι δὲν εἶσαι πανταχοῦ καμμί' ἀμφιβολία.

Πλὴν εἰς ἀνλείνης παντελῶς ἐχάθ' ἡ ἀνθρωπότης
 και δὲν θὰ ὑπερητηθῇ ἔστην γῆν μας ἢ Θεότης.

Τί λέγω; Θὰ καταστραφῇ ὀλόκληρος ἡ Κτίσις
 και θὰ ὑπάρξῃ ἔπειτα νεκρὰ μονάχη Φύσις.

Παῦσον τῶν παθῶν μου ὁ σάλος καὶ ἡ δίνη.
 Ἐλθε τῆς ψυχῆς μου ποθητὴ γαλήνη,
 ὕμνον εἰς Θεὰν θὰ ψάλλω ἰλαρόν.
 Χαῖρε γονὴ θεία! χαῖρε μοι Εἰρήνη!
 ὅπου εἶσαι, εἶναι τέρψις κ' εὐφροσύνη,
 θλίψεις φρυγαδεύεις, προκαλεῖς χαράν.

Ἦσο εἰς τοὺς κόλπους τῆς θείας Σοφίας
 τὰς στιγμὰς τὰς πρώτας τῆς δημιουργίας,
 ὅταν μ' ἐν του νεῦμα ὁ Δημιουργὸς
 κίνησιν ἀπαύστως ἔθεσ' εἰς τὴν ὕλην,
 ἥτις ὑπὸ νόμους καὶ μορφὴν ποικίλην,
 ἤλθε φύσις ζῶσα, φύσις ἐνεργός.

Ἦγειραν δὲ τότε ὅλα τὰ στοιχεῖα
 οἰκία κατ' ἀλλήλων ὡς ἐν ἀναρχία
 ν' ἀλληλοκτονήσουν, νὰ ἐξοντωθοῦν.
 Πλὴν διαταχθεῖσα, Σὺ, ὑπὸ τοῦ Πλάστου
 ἔστης ἐκτελοῦσα τὰς θείας βουλὰς Του
 κ' ἐπεβλήθης, ἵνα διευθετηθοῦν.

Καὶ ἰδοὺ ἐπῆλθε πλήρης ἁρμονία,
 τάξις ἐξαισία, θεία λειτουργία,
 θέαμα, εἰς Κόσμος, καταπληκτικὸν
 καὶ τὸν Πλάστην ὅλα θεωροῦν τὰ ὄντα
 πανταχοῦ παρόντα, πάντα κυβερνῶντα
 καὶ λατρεύει τοῦτον πᾶν ὄν λογικόν.

Πόλεμοι καὶ στάσεις ἔθνη καταστρέφουν,
 σοῦ ἐμφανισθείσης πλὴν, Εἰρήνη, στρέφουν
 ὀπισθεν καὶ κόσμος ὅλος ἡσυχεῖ
 κ' εἰς τὸ ὄνομά σου τὸ εὐλογημένον
 νύκτα καὶ ἡμέραν ἀναπέμπει αἶνον
 εὐγνωμόνως πᾶσα λογικὴ ψυχή.

Χαῖρέ μοι, Εἰρήνη! πάντα τ' ἀγαθὰ σου
 δείκνυνται εἰς ταῦτα τὰ ἐμβλήματά σου
 καὶ θεὰ εἰς ὅλους εἶσαι σεβαστή.
 Σκῆπτρον καὶ ἔλαια, στάχεις ζωηφόροι
 σὲ περικοσμοῦσιν, οὐρανία κόρη,
 τ' οὐρανοῦ κλειδοῦχος ὦρα θαυμαστή.

Καὶ εἰς ὄσους οἴκους ἔμβης, ἡσυχίαν
σὺ καὶ πᾶσαν ἄλλην φέρεις εὐτυχίαν
καὶ ὁ θεῖος Πλάστης τούτους εὐλογεῖ
καὶ κατὰ τὸν βίον ἀπ' αὐτῶν ἐκλείπει
πᾶσα ἀθυμία, στεναγμὸς καὶ λύπη,
πᾶσα δυσπραγία, κοσμικὴ πληγή.

Σὲ καὶ ὁ γλυκὺς μας Ἰησοῦς, ἀκόμα,
ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου εἶχεν ἀνὰ στόμα
καὶ ἔδωκέ σε κτῆμα εἰς τοὺς Μαθητάς,
ὅταν εἰς τὰ ἔθνη τούτους Ἀποστόλους
ἔστειλε, τοὺς ὄχλους νὰ διδάξουν ὄλους
καὶ ἔδωκεν ἀγίας ἐντολὰς ρητάς.

147

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Καλῶς ἦλθες χελιδόνι,
τῆς Ἀνοιξεως πουλί,
τώρα πού ἔλωσε τὸ χιόνι
καὶ ἡ γῆ μυροβολεῖ.
Καλῶς ἦλθες ἀπ' τὰ ξένα
καὶ ἦλθε καὶ ἡ πρωτομαρτιά
καὶ εἶναι ὅλα ἀνθισμένα
δένδρα, θάμνοι καὶ κλαδιά.
Εἰς τὴ στέγη σὴν μένει
ἡ παλιά σου ἠ φωλιά,
νὰ ἀκουσθῇ καθεὶς προσμένει
ἡ ὥραία σου λαλιά.
Ἐλα σκῆρωσε μαζί μας,
νὰ ξυπνήσῃς τὴν προῶνήν,
νὰ ἀντιλαλῇ ἡ ἀδελή μας
τὴν γλυκεῖάν σου φωνήν.
Νὰ ἀκούωμεν μὲ πόνον
τοὺς γλυκεῖς σου τοὺς ψαλμοὺς
ποὺ προᾶνουσι τὸν στόνον
τῆς καρδιάς καὶ τοὺς παλμούς.

ΑΓΕΡΜΟΣ ἢ ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΗΣ ΧΕΛΙΔΟΝΟΣ

Ἄθηναιος Η' 60

Ἦλθ', ἦλθε χελιδών,
καλὰς ὥρας ἄγουσα,
καλοὺς ἐνιαυτούς,
ἐπὶ γαστέρα λευκά,
ἐπὶ νῶτα μέλανα.
Παλάθην σὺ προκύκλει
ἐκ πίνου οἴκου,
οἴνου του δέπαστρον,
τυρῶν τε κἀνιστρον.
Καὶ πυρῶν ἅ χελιδῶν
καὶ λεκιθίταν.

Οὐκ ἀπωθεῖται. Πότερ' ἀπίωμες ἢ λαβόμεθα;
Εἰ μὲν τι δώσεις· εἰδὲ μὴ, οὐκ εἰσομεσ,
ἢ τὰν θύραν φέρωμες ἢ θ' ὑπέρθυρον,
ἢ τὰν γυναικα τὰν ἔσω καθημέναν.
Μικρὰ μὲν ἐστὶ, ῥαδίως· οἴσομεσ.
Ἄν δὴ φέρῃς τι, μέγα δὴ τοι φέροις.
Ἄνοιγ' ἀνοίγε τὰν θύραν χελιδόνι,
οὐ γὰρ γέροντες ἐσμὲν ἀλλὰ παιδία.

Παράφρασις.

Ἦλθεν, ἦλθ' ἡ χελιδόνα
μὲ τὴν ἄσπρην τὴν κοιλιάν,
μαύρην ῥάχην καὶ μᾶς φέρει
τὸ χρυσὸ τὸ καλοκαίρι,
τὴν χρυσοῦν καλοχροιάν.
Ἄπὸ τὸ ἀρχοντικὸ σου
καλὰ σῦκα ἐν ἀρμάθι
κ' ἕνα κύπελον κρασί
καὶ τυρὶ ἕνα καλάθι
κύλισέ μας τώρα σὺ.
Δὲν ἐδιώχην ἡ χελιδόνα
μήτε μίαν φούχταν σιτάρι
καὶ χειροβόλο φακί.
Δέχεται ὁ, τι κί' ἂν πάρῃ
κί' ὁ, τι πάρῃ τὴν ἀρκεῖ.

Ἐκ τῶν δύο λοιπὸν ποῖον τώρα σὺ ἐπιθυμεῖς,

νά πηγαίνωμεν ἢ κᾶτι τί νά πάρωμεν κ' ἡμεῖς;
Φεύγομ' ἂν μᾶς δώσης κᾶτι, εἰ δέ, δὲν σέ ξαπολοῦμεν
ἢ τὴν πόρταν ἢ τ' ἀνώφλι σοῦ σηκώνομεν, χαλοῦμεν
ἢ αὐτήν, ποῦ μένει μέσα, τὴν γυναικα κουβαλοῦμεν.
Μικρὴ εἶναι καὶ εὐκόλως θὰ τὴν φέρωμεν ἕστην πλάτη.
Κᾶτι τι μεγάλο νά 'το, ἂν λοιπὸν μᾶς φέρης κᾶτι.
"Ανοιγ', ἀνοιγε τὴν θύραν εἰς τὴν χελιδόνα· φθάνει.
Διότ' εἴμεθα παιδία κι' ὄχι γέροντες ζητιάνοι.

149

ΑΣΜΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΓΕΡΣΙΝ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ Ἡ Η ΒΗΘΑΝΙΑ

Ἡ Βηθανία σήμερον θαύματι προκηρύττει
τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἀνάστασιν κι' ὄλον τὸ πᾶν ἐκπλήττει,
διαπιστοῖ δ' ὁ ἀναστάς ἐκ τάφου τεταρταῖος
ὅτι ὁ Ἄδης ἔπεσε καὶ ἐνεκρώθη τέως.

Λάζαρος ἦν τις ἀσθενῶν ἀπὸ τῆς Βηθανίας,
τῶν μυροφόρων ἀδελφός, τῆς Μάρθας καὶ Μαρίας.

Τὸν Λάζαρον δὲ ἀσθενῆ αἱ ἀδελφαὶ ἰδοῦσαι,
τὸν φίλον του τὸν Ἰησοῦν ἔστειλαν προσκαλοῦσαι,
λέγουσαι, "Ἴδε Κύριε, νῦν ἀσθεεῖ βαρέως
ὁ ἀδελφός μας Λάζαρος ὃν ἀγαπᾶς ἠδέως.

«Ἄτ', εἶπεν, ἡ ἀσθένεια πρὸς θάνατον οὐκ ἔστι
ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ υἱὸς ὁ τοῦ Θεοῦ ἐπέστη».

Ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν
καὶ σὺν αὐταῖς τὸν Λάζαρον ἀπ' ἄμραν εὐσπλαγγίαν.

Τότε δὲ ἅμα ἤκουσεν ὅτι αὐτὸς ἠσθένει
εἰς μὲν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἦν, δύο ἡμέρας μένει,
ἔπειτα πρὸς τοὺς μαθητὰς λέγει: «Πορεῖαν νέαν
ἔχομεν φίλοι· ἄγωμεν πάλιν εἰς Ἰουδαίαν».

Πάλιν ἐκεῖ; εἶπον αὐτοί· ὄχλος μῖσος πνέει.

Ἐζήτουν νῦν λιθάσαι σε, Ραββί, οἱ Ἰουδαῖοι.

«ὦ! ἡ ἡμέρα δώδεκα, ἀπήνητ' ὥρας ἔχει
καὶ δὲν σκοιδάπτει μὲ τὸ φῶς ὅστις ἐν ταύτῃ τρέχει.

Ἐὰν δὲ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, σκοιδάπτει,
ὅτι ὁ λύχνος τοῦ φωτὸς ἐν ταύτῃ δὲν ἀνάπτει.

Ἄλλ' εἰς τοῦ ὕπνου ἔπεσε οἷς λέγω τὴν ἀγκάλην
ὁ φίλος ἡμῶν Λάζαρος, εἶπεν αὐτοῖς καὶ πάλιν.

Πορεύομαι λοιπὸν αὐτὸν διὰ νὰ ἐξυπνήσω.

Ἀπέθανεν· ἀπέθανε καὶ θὰ τὸν ἀναστήσω».

«Ἄγωμεν», εἶπεν ὁ Θωμᾶς, καὶ φθάνουσι μὲ βίαν
ὁ Ἰησοῦς κ' οἱ μαθηταὶ ἐδθὺς εἰς Βηθανίαν,

πλήν τεταρταῖος ἔκειτο ὁ φίλος εἰς μνημεῖον.
Καὶ Ἰουδαῖοι ἦλθον δὲ πολλοὶ μετὰ δακρύων
ἵνα παρηγορήσωσι τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν,
ὧν τ' ἀδελφοῦ ὁ θάνατος ἔτηκε τὴν καρδίαν.

Τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἰησοῦ ἡ Μάρθα δὲ μαθοῦσα
τρέχ' εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ κλαίονσα καὶ θρηνοῦσα.

Καὶ εἰς αὐτὸν εἶπε λοιπόν: «Ἄν σύ, ὁ Κύριός μου,
ἦσο ἐδῶ, δὲν ἦθελ' ἀποθάν' ὁ ἀδελφός μου.

Ἦξενύρω πλήν ὅτ' ὁ Θεὸς ὅσα καὶ ἂν ζητήσης
σοὶ δίδει· ὥστε δύνασαι καὶ νῦν τὸν ἀναστήσης».

«Ἄλλ' ἀναστήσεται ἐδθὺς, ὦ Μάρθα, ἀπεκριθῆ,
ὁ ἀδελφός σου Λάζαρος διότι ἐκοιμήθη.

Καὶ ἂν ἀποθάνῃ ζήσεται ὁ εἰς ἐμὲ πιστεῶν
κ' εἰς τὸν αἰῶνα ἔσεται θανάτου κυριεύων».

«Πιστεῶν, λέγει, Κύριε, υἱὸς Θεοῦ ὅτ' εἶσαι»·

καὶ τρέχει πρὸς τὴν Μαριάμ· «Πάρεσσι καὶ φωνεῖ σε),

τῇ λέγει ὁ διδάσκαλος· καὶ φθάν' ἐδθὺς κ' ἐκείνη,
πίπτουσα δ' εἰς τοὺς πόδας του πολλὰ δάκρυα χύνει

καὶ μὲ λυγμοὺς καὶ στεναγμοὺς τῷ λέγει· «Κύριέ μου,
εἰ ὧδε ἦς, ὁ ἀδελφός σουκ ἂν ἀπέθανέ μου».

ἽΟ Ἰησοῦς δὲ μετ' αὐτῶν ἔρχεται εἰς τὸ μνήμα
καὶ Ἰουδαίων πάμπολλοὶ μὲ σπεῦδον πάντες βῆμα.

Ἐκ συμπαιθείας δὲ πολλῆς στενάξας καὶ δακρύσας
τοὺς παρεστῶτας: «Ποῦ ἐστὶν ὁ τάφος» δ' ἐρωτήσας,

λέγει, «τὸν λίθον ἄρατε»· «Ἄλλ' ὄζει» λέγει «πλέον
ἡ Μάρθα, διότ' ἔχομεν νεκρὸν καὶ τεταρταῖον».

ἽΟ λίθος ἦρθη παρευθὺς, αὐτὸς δὲ ἀτενίσας
εἰς οὐρανὸν καὶ τὸν Θεὸν τότε εὐχαριστήσας,

«Λάζαρε, δεῦρο ἔξω», νῦν κράζει μεγαλοφώνως
καὶ ἀναστὰς ὁ Λάζαρος ἐδθὺς ἐξῆλθε μόνος

τὴν ὄψιν μὲ σουδάριον χειροποδοδεμένος.

«Αὔσατ' αὐτόν», εἶπ' ὁ Χριστὸς καὶ ἔφυγε λυμένος.

ἽΕπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων
καὶ τινες ὁμοῦς ἐξ αὐτῶν μύοται τῶν Φαρισαίων,

ἔρχοντ' ἀμέσως πρὸς αὐτοὺς κινούμεν' ἀπὸ φθόρου
καὶ τοῦ Χριστοῦ τεκταίνουσι οἱ ἀιαιδεῖς τὸν φόνον.

ἽἌλλ' εἰς τὸ πείσμα τῶν κακῶν καὶ πλάνων Φαρισαίων
τὸν ὑποδέχοντ' αὔριον οἱ παῖδες τῶν Ἑβραίων

εἰς πῶλον καθεζόμενον με κλάδους καὶ βαῖτα
ἐνδόξως εἰσερχόμενον ἐν πόλει τῆ ἁγία.

Βαῖτοφόρος τῶν σχολῶν κ' ἡ φίλη νεολαία
μ' ἀγνὰ παρίστατ' ἄσματα εἰς τὰς ὁδοὺς ὠραία.

Καὶ ὑγιὲς πρὸς ἅπαντας τὸ Πάσχα εὐχομένη
ὡς ἀμοιβήν, δῶρον μικρὸν νὰ τῆ δοθῆ προσμένει.

Σημειώσεις τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸ «Ἄσμα εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ Λαζάρου».

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἄδουσιν ἀπὸ τεσσαρακονταετίας ἤδη σχεδὸν οἱ μαθηταὶ τῶν Σχολείων, ἀντὶ τῶν ἀσυναρτήτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἤδον πρότερον, κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Λαζάρου, καθ' ἣν κατ' ἀρχαῖον ἔθιμον περιέρχονται τὴν πόλιν συναθροίζοντες δῶρα. Περιφέρουσι δὲ ὄργανον τι ἐκ δύο τόξων σταυροειδῶς προσηρμοσμένων καὶ ἀποτελούντων οἰονεὶ θόλον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁμοίωμα πτηνοῦ περιστρεφόμενον, ἔμπροσθεν δὲ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἐνὸς τῶν τόξων μικρὸν ἀνδρείκελον, ὕπερ ὀνομάζουσι Λάζαρον· τὸ ὄλον δὲ ὄργανον εἶναι κατέστολισμένον με ἄνθη καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸ καλαντήραν. Τὸ ἔθος τοῦτο εἶναι ἀρχαῖον. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον τὴν Εἰρσειῶνην. Ἴδου δὲ καὶ τί περὶ τῶν Ροδίων ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος. «Εἶδος δὲ τι τοῦ ἀγείρειν (ζητεῦειν) χελιδονίζειν οἱ Ρόδιοι καλοῦσιν, ὃ γίνεται τῷ Βοηδρομιῶνι (15 Σεπτεμβρ.-15 Ὀκτωβρ.) μηνί».

Ἐκτεθεὶς δὲ τὸ ἄσμα ἐπιφέρει. «Τὸν δὲ ἀγερμὸν τοῦτον κατέδειξε πρῶτος Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος ἐν Λίνδῳ, χρείας γενομένης συλλογῆς χρημάτων». Ἄλλ' ἂν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἄσματος «Ἦλθ' ἤλθε χελιδών», ὁ ἀγερμὸς οὗτος ἔδει νὰ γίνηται κατὰ τὸν μῆνα Ἐλαφηβολιώνα ἢ τὸν Μουνυχιῶνα, ἐποχὴν ὡς ἔγγιστα καθ' ἣν γίνεται ἡδὴ, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὸν μῆνα ἐκείνον, διότι συνεπληροῦτο ἡ συγκομιδὴ τῶν νέων προϊόντων. Συνήθεια ἦτις ἐπεκράτει ἐν Ρόδῳ θὰ ἐπεκράτει βεβαίως καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις οὐ μόνον ὡς ἐκ τῆς γειτνιάσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκ τῆς ταυτότητος τῆς τε φυλῆς, τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἐθίμων. Τὸ ὄργανον δέ, ὕπερ περιφέρουσιν ἡδὴ οἱ ἡμέτεροι παῖδες, θὰ εἶναι παρεμφερὲς με ἐκεῖνο, ὕπερ περιέφερον οἱ ἀρχαῖοι παῖδες, πλὴν τοῦ Λαζάρου τὸν ὁποῖον ἐπολιτογράφησεν ὁ Χριστιανισμός.

Ἐπισυνάπτομεν δ' ἐναυθὰ τὸ ἀρχαῖον ἄσμα, ὅπως διέσωσεν ἡμῖν αὐτὸ ὁ καλὸς Ἀθήναιος, καὶ παράφρασιν τούτου ἔμμετρον, καθόσον ἦτο αὕτη δυνατὴ ἡμῖν.

150

Τῆ ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗ ΝΕΟΛΑΙΑ

(κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Λαζάρου)

ᾠ μελωδικοί μου κύκνοι! Ὄρθιον με ἐξεγείρει
ἡ λιγύφθογγος ὠδή σας καὶ κατόπιν σας με σύρει,
διὰ τὴν αἰθρίαν δρόσον ἄνω σύρουσιν εἰς αἰθέρας
πρὸς ἐκείνας αἱ ἀκτῖνες αἱ τοῦ ἄστρου τῆς ἡμέρας.
Τὴν ὠραία φάλαγγά σας βλέπω λαμπροφορεμένην,
στοιχηδὸν καὶ κατὰ κόσμον ἔμπροσθέν μου τεταγμένην.
Κάνιστρα πλὴν σᾶς προσφέρει ἡ Σχολὴ σας ἀνθοφόρα
ἢ ἀγγέλους εὐθυμίας ἢ πτηνὰ εἰροφόρα.
Πτεριγύζετε εὐθύμως τῶν στοιχείων τὴν εἰρήνην,
ἀναγγέλλοντα εἰς πάντας καὶ τοῦ ἔτους τὴν γαλήνην;

Ἄλλ' οὐχὶ οὐρανοπέμπτου ἱερᾶς θρησκείας μύσται
 Ἀναστάσεως τῆς θείας οἰωνοὶ χαρίεις εἶσθε
 καὶ τὰ τῆς ἀθανασίας δόγματα τοῦ θεσπεσίου
 Πλάτωνος νῦν ἐμπεδοῦτε διὰ τοῦ Εὐαγγελίου.
 Ἄλλὰ ποῦ ὁ ἰδικὸς μου νεαρὸς καὶ γλυκὺς κύκνος;
 Πῶς δὲν εἶναι μεταξύ σας; Φεῦ! ἐσβέσθ' αὐτοῦ ὁ λύχνος
 καὶ μ' ἀφήκεν πικρὸν βέλος εἰς τὸ στῆθος δι' αἰῶνος
 καὶ μ' ἀφήκε λιγὴν μέλος νὰ θρηνώ τῆς ἀλκύνος.
 Τὰς νεურὰς τῆς θλιβεραῖς μου λύρας ὁμῶς θὰ ἀρμώσω
 ἵνα δι' ὑμᾶς, ὦ τέκνα, μέλη δύο ἐκκενώσω
 καὶ μ' ἐλαίαν καὶ μὲ δάφνην καὶ μὲ μύρτον καὶ βᾶϊα
 ἃ μοὶ ἔφερον αἱ Μοῦσαι Καλλιόπῃ καὶ Θάλεια
 ἕνα στέφανον θὰ πλέξω, τὴν Σχολὴν σας νὰ πατήσω
 καὶ ἐπὶ τῆς ἔδρας ταύτης μὲ χαρὰν νὰ ἀναρτήσω.
 Χαίρε μοι, ὦ ποδηγέτα τῆς φιλτάτης νεολαίας,
 ὁ τοὺς θησαυροὺς κομίσας τοῦ πατρὸς τῆς Λευκοθέας
 κ' εἰς τὰ τέκνα τῆς Νισύρου τούτους ἤδη μεταδίδων
 θείας ἐμπεδοῖς ἐστίας τῶν παρθένων Περιδίων.
 Κ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκοτίας λαμπηδόνα θεῖαν εἶδον
 ἐκ τῆς θείας Ἰπποκρήνης, ἣ ἐπὶ τοῦ Ἐλικῶνος
 ὑπὸ τῆς τοῦ κτύπου πάλαι τοῦ νιοῦ τοῦ Ποσειδῶνος
 ὀπλῆς θείας ἐξερχομένη, θεῖων ἐμπλησθεὶς ναμάτων
 τὴν γενέτειραν ἀρδεύεις διὰ διανγῶν ὑδάτων.
 Κἂν ἡ Μοῦσα τὸ στεφάνι εἰς τοὺς κόπους σου ἄς ῥίψῃ
 κ' ἐν μου ἔπος, ἐν μου μόνον ἔπος ἄς σὲ ἀνταμείψῃ.
 Χαίρετέ μοι, ἄγνὰ τέκνα, χαίρετ' ἄπαλαι καρδίαι.
 Χαίρετέ μοι τῆς πατρίδος αἱ ἐλπίδες αἱ γλυκεῖαι.
 Φυτευόμενα σεῖς ῥόδα, ἀρδευόμενα σεῖς κρῖνα,
 προσδοκᾷ πατρὶς ἢ φίλῃ ἀπὸ σᾶς, ὦ παῖδες, ἵνα
 εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν ταύτης τὴν βαρεῖαν καὶ δυσώδη
 ἐπιχύσητε ἀφθόνως τὴν πνοήν σας τὴν εὐώδη,
 εἰς τὴν γόνιμον τὴν γῆν τῆς τερπνῆς αἶθρα νὰ εἰσδώσῃ
 ἵνα τὸ φυτὸν τῆς θείας ἀρετῆς καρποφορήσῃ.
 Ἐγὼ δὲ Τυρταῖος γέρον πρὸς ὑμᾶς θὰ ἀποβλέπω
 διὰ τῶν μικρῶν ψαλμῶν μου ἔστα καλὰ νὰ σᾶς προτρέπω.
 Ἄν ποτε δὲ ἀναλάμψῃ ἡ πατρὶς μας ἢ φιλτάτη,
 ἐμὲ δ' ἄφυχον καὶ ἄπνοον ψυχρὸς τάφος μὲ φυλάτῃ,
 εἰς τὸν τάφον μου ἄς ἔλθῃ ἐξ ὑμῶν τις κ' ἄς φωνήσῃ:
 Προσκαλεῖ τὸν Ποιητὴν μας ἢ Πατρὶς νὰ ἐξυπνήσῃ!

E. 1874

Σπεύσατε φίλατα τέκνα τῆς σεπτῆς Μητρὸς Νισύρου,
 ὕμνον ψάλλετ' εἰς τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου τοῦ («Ὀμήρου»)
 καὶ ἐγγράψατε εἰς στήλην καθ' ἑνὸς τὸ ὄνομά του
 ἵνα τύχη εὐφημίας εἰς τὸ μέλλον ἀθανάτου.

Μετ' ἀπεριγράπτου ζήλου καὶ μετ' αὐταπαρηγησίας
 ἤγειρε τὸν φάρον τοῦτον μὲ πολλὰς αὐτοῦ θυσίας,
 ὅστις εἰς τὸν πάντα χρόνον φῶς καὶ λάμπην ἀποστέλλων
 τὸ παρὸν θέλει φωτίζει τῆς πατρίδος καὶ τὸ μέλλον
 καὶ τὸ τῆς ἀπαιδευσίας σκότος θὰ διασκεδάξῃ
 κ' ἐκ παντὸς νὰ προαγάγῃ τὴν Πατρίδα θὰ σπουδάξῃ.
 Εὐγνωμόνως τοῦ Συλλόγου τὸ ὄνομα θὰ ἀναφέρει
 κάθε στόμα καὶ μὲ σέβας πάντοτε θὰ τὸ προφέρει.
 Χαίρετέ μοι, τοῦ Ὀμήρου τὴν εἰκόν' ἀναστηλοῦτε
 καὶ Μουσῶν τῶν Πιερίδων τὴν ἐστίαν ἐμπεδοῦτε,
 ἵνα ἀναλάμψῃ αἴθρις ἡ παιδεία ὡς τὸ πάλαι
 καὶ βλαστήσωσιν ἐκ νέου αἱ ἰδέαι αἱ μεγάλαι.

Τοῖς φιλότοις τῆς Νισύρου τέκνοις τοῖς ἐν Ἀμερικῇ φιλοπόνως ἐργαζομέ-
 νοις καὶ φιλοτίμως πάνυ περὶ τῆς προόδου τῆς γλυκυτάτης πατρίδος προνοοῦσι.

Χαρᾶς ἔμπλεως καὶ θάρρους ἔρχομαι διὰ παπύρου
 ἀσπασμόν νὰ σᾶς προσφέρω, φίλα τέκνα τῆς Νισύρου,
 εἰς τὴν ἐνδοξον πατρίδα τοῦ κλεινοῦ Οὐασιγκτιῶνος,
 ἔνθα στάδιον εὐρόντες ἀσχολεῖσθε φιλοπόνως,
 ἀπὸ δὲ τοῦ προῖοντος τῶν ἀτρώτων ὑμῶν πόνων,
 τῶν ἰδρώτων καὶ ἀγῶνων

ὄχι μόνον εἰς ἀνάγκας τὰς οἰκείας ἐπαρκεῖτε
 ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν φίλην τὴν πατρίδα προνοεῖτε.
 Ἐάν ποτε, παῖδας ὄντας ὑμᾶς, ἤγειρε φωνή μου,
 ἃς σᾶς ἐνθαρρύνῃ ἄνδρας γενομένους ἢ ᾤδῃ μου.
 Χαίρετέ μοι! χαίρετέ μοι! τὴν γενέτειραν τιμᾶτε
 γῆν, ἐξ ὅσων ὑπὲρ ταύτης εὐγενῶς νῦν μεριμνᾶτε.
 Οἱ διακαεῖς σας πόθοι δ' ἂν πραγματοποιηθῶσι,
 τὰ ὀνόματά σας ὄλων θὰ ἀπαθανατισθῶσι.
 Δὲν χρειάζεσθε ἐπαίνους, ἀλλ' ἀχάριστος θὰ ἦτο
 ἂν τις νὰ σᾶς ἐπαινέσῃ δὲν θὰ ἐφιλοτιμεῖτο.
 Διὰ τὴν ὑπὲρ πατρίδος μέριμνάν σας, δ' ὀφειλέτης
 πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνης κ' ἐγὼ εἶμαι Λογοθέτης.

Τῆ 5 Δ/βρίον 1908

ΜΥΘΟΙ ΑΙΣΩΠΟΥ

153

ΑΝΘΡΑΚΕΥΣ ΚΑΙ ΓΝΑΦΕΥΣ

Σ' ἓνα σπίτι κατοικοῦσε
καρβουνιάρης μιὰ φορὰν
καὶ συγκατοικον ζητοῦσε
ἓνα πλύστην μὲ χαράν.
Πλὴν ἐκεῖνος μὲ τὸ θάρρος,
φίλε, λέγει, καρβουνᾶ
θὰ σοῦ ἴκω, μὰ μὴ πρὸς βάρος
κακ' ἰδέα σοῦ περνᾶ.
Ἐγὼ δὲν ἀποφασίζω
ποτέ τέτοιαν μιὰν δουλειάν,

ἐπειδὴ ὅσα θ' ἀσπρίζω
θὰ γεμίζης μὲ καπνιάν.
Θὰ εἰπῆ: Ὅ,τι δὲν μοιάζει
ποτέ καὶ δὲν συμφωνεῖ,
δι' αὐτὸ καὶ δὲν ταιριάζει
μὲ αὐτὸ νὰ κοινωνῆ.
Τοῦ Σχολείου νὰ προσέχουν
λοιπὸν πρέπ' οἱ μαθηταί,
κοινωνίαν νὰ μὴν ἔχουν
μ' ἀγνιῶν παιδιὰ ποτέ.

154

ΛΕΑΙΝΑ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΞ

Ἄλωπεκα τὴν λέαιναν πικρὰ κατηγοροῦσε,
ὅτι εἰς κάθε γένναν της ἓν μόνον ἐγεννοῦσε.
«Φωτιά ἔστ' ἄλωποῦ!» ἢ λέαν' ἀπεκρίθη,
«Σὺ εἰς τὴν κάθε γένναν σου γεννᾷς, κυρά μου, πλήθη
ἄλωπουδάκια πλὴν γεννᾷς. Μὴ φλυαρῆς γιὰ ἴμένα,
διότι λέοντας γεννῶ κι' ἄς εἶναι κ' ἓνα, ἓνα».
Ὁ μῦθος· ὅτι τὸ καλὸν δὲν εἶναι εἰς τὸ πλῆθος
ἀλλ' εἶναι εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ γενναῖον ἦθος.

155

ΜΥΙΑΙ

Σ' ἓνα κελλάρι μιὰ φορὰ μέλι σταμνὶ ἐχόθη
κ' ἐκεῖ ἐπέταξαν εὐθὺς μυιῶν ἄπειρα πλήθη
καὶ ἔτρωγαν ἀχόρταγα τὸ μέλι τὸ χυμένο.
Ὅμως εὐρέθη κάθε μιᾶς τὸ πόδι κολλημένο
μέσα στὸ μέλι, καὶ ἐνῶ νὰ φύγουν ἐζητοῦσαν,
καθόλου νὰ πετάξωσιν αὐταὶ δὲν ἠμποροῦσαν.
Ἐνῶ δ' ἐπνίγοντο ἔλεγον ὅλοι· ἀλοίμονόν μας!
διὰ ὀλίγον ἠῦραμεν φαγὶ τὸν θάνατόν μας.
Ὁ μῦθος θέλει νὰ εἰπῆ ὅτι ἡ λαιμαργία
γίνεται τάχα εἰς πολλοὺς πολλῶν κακῶν αἰτία.
Τοῦτο δὲ πρέπει μάλιστα νὰ ἔξεύρουν τὰ παιδιὰ.

ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ ΓΕΡΑΝΟΣ

Εἰς τὸν λάρυγγα τοῦ λύκου κόκκαλον εἶχε ἔμπερδεύσει
 κ' ἱατρὸν εὐθὺς ἐζήτει διὰ τὰ τὸν θεραπεύσει.
 Ἐνῶ δὲ τὴν θεραπείαν αὐτοῦ ὄλ' ἀπεποιούντο,
 ἐπειδὴ κακὸν ἐκ τούτου μήπως πάθουν ἐφοβοῦντο,
 τότε ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὄλους μόνος ἦλθ' ὁ γερανός,
 διὰ τὰ τὸν θεραπεύσει, ὡς πρὸς τοῦτο ἱκανός.
 Κ' ἐπειδ' εἶναι μακρολαίμης, εἰς τοῦ λύκ' αὐτὸς τὸ στόμα
 ἔβαλε τὴν κεφαλὴν του καὶ ὄλον τὸν λαιμὸν ἀκόμα
 καὶ τὸ κόκκαλον ἀμέσως ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τὸ βάθος
 ἔσυρε κ' εὐθὺς τὸν λύκον ἔσωσεν ἀπὸ τὸ πάθος.
 Ἐνῶ δὲ ἀπὸ τὸν λύκον ἔζήτει αὐτὸς τὴν πληρωμὴν του
 διὰ τὴν ἱατρικὴν του,
 ἔλεγεν ὁ λύκος ὅτι ἀρκετ' εἶναι πληρωμὴ του
 ὅτι ἀπὸ λύκου στόμα γερῆ ἦβγ' ἢ κεφαλὴ του.
 Οἱ κακοὶ τοιοντοτρόπως τὸ λοιπὸν ἀφοῦ σωθοῦσι,
 οἱ ἀδιάντροποι, ἐκείνους πού τοὺς σώσουν, ἀδικοῦσι.

ΟΡΝΙΣ ΚΑΙ ΧΕΛΙΔΩΝ

Ὅρνιθα ἠῶρε τοῦ φιδιοῦ ἀγὰ κάππου ριχμμένα
 καὶ μ' ἐπιμέλειαν πολλὴν τὰ σύναξ' ἔνα, ἔνα.
 Ἀφοῦ ὅλα τὰ ἔβαλε κάτ' ἀπὸ τὴν κοιλιά της,
 τὰ ἔζεστανε καὶ τὰ ἔβγαλεν, ὡς βγάλλει τὰ πουλιά της.
 Μιὰ χελιδόνα πού ἔτυχεν ἀπ' ἐκεῖ τὰ διαβαίῃ,
 τὴν εἶδε καὶ τῆς φώναξε, μωρὴ ξεμναλισμένη,
 τί τ' ἀνατρέφεις, σκοτεινὴ, καὶ τὰ περιποιεῖσαι,
 καὶ καμαρώνεις τα ὡσὰν μητέρα των τὰ εἶσαι,
 πού ἅμα μεγαλώσωσιν αὐτὰ τὰ ὠργισμένα
 θ' ἀρχίσουν τὰ κακοποιεῖν τὸ πρῶτον ἀπὸ σένα;
 Ναί· δὲν ἐξημερώνεται ποτέ της ἢ κακία,
 διὰ παντὸς ἀκολουθεῖ αὐτὴν ἢ ἀδικία.
 Τὸν φυσικὰ κακὸν καὶ ἂν πολὺ ἐδεργετήσης,
 πάντοτε ἄσπονδον ἐχθρὸν αὐτὸν θὰ ἀπαντήσης.

ΠΗΡΑΙ ΔΥΟ

Ὁ καθείς ἐκ τῶν ἀνθρώπων
 δύο σάκκους εἰς τὸν ὄμιον
 ἔχ' εἰς κάθε γῆν καὶ τόπον
 καὶ μ' αὐτοὺς βγαίν' εἰς τὸν δρόμον.
 Ἐνα ἔχει εἰς τὴν πλάτη
 κι' ἄλλον ἔχει εἰς τὸ στῆθος
 κι' εἶναι σφάλματα γεμᾶτοι
 καὶ κακίας φέρονν πλήθος.
 Τὰς δικὰς του ἀμαρτίας
 φέρει ὅμως ὀπισθὲν του
 καὶ τοῦ ἄλλου τὰς κακίας
 κρεμασμένας ἔμπροσθέν του.
 Πολλὰ εἶν' αἱ ἰδικαὶ του,
 πλὴν αὐτὸς δὲν τὰς κνττάζει·
 ὅσα θέλεις σὺ εἶπέ του,

τὰς τοῦ ἄλλου λογαριάζει.
 Τὰς σοφὰς αὐτὰς τὰς ρῆσεις
 εἶπ' ὁ Αἴσωπος, παιδιὰ μου,
 καὶ ἐγὼ αὐτὰς ἐπίσης
 βλέπω πάντοτ' ἔμπροστά μου.
 Καὶ τὸ ἀνευδὲς τὸ στόμα
 τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος
 ὁμοίον τι εἶπ' ἀκόμα,
 ὅπερ ἔχει θεῖον κῦρος.
 «Βλέπε τὴν δοκὸν ἣν ἔχεις,
 πονηρέ, ὅσον ὀφθαλμὸν σου
 καὶ ποτὲ μὴ κατατρέχεις,
 φθονερέ, τὸν ἀδελφόν σου,
 ὅστις ἔχει μικρὰν μόνην
 εἰς τὸ ὄμμα του βελόνην».

Ναὶ παιδιὰ! τὰ ἰδικὰ σας διορθώνετε τὰ λάθη
 καὶ μὴ βλέπετε τοῦ ἄλλου τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη.
 Ἴδοὺ μία ἄλλη ρῆσις θεία καὶ ἀκουσατέ την,
 «οὐδεὶς δύναται νὰ κρίνῃ τὸν ἀλλότριον οἰκέτην».

ΑΙΘΙΟΨ

Ἄγώρας ἕνας μίαν φορὰν δοῦλον ἀράπην ἕνα
 μὲ πρόσωπον κατάμαυρον καὶ χέρια μουζωμένα
 κι' ἐνόμιζεν ὅτι αὐτὸ τὸ σκοτεινὸν τὸ χροῶμα
 ποὺ εἶχεν ὁ ἀράπης του εἰς ὄμιον του τὸ σῶμα
 προήρχετ' ἀπ' ἀμέλειαν τοῦ πρώτου του κυρίου,
 ποὺ δὲν τὸν ἐπλυνέ ποτε δι' ὄμιον του τοῦ βίου.
 Ἀφοῦ δὲ εἰς τὸ σπίτι του τὸν πῆρε, προσπαθοῦσε
 μὲ κάθε εἶδος πλύσιμον, σαπούνισε καὶ λούσε,
 νὰ τὸν ἀσπρίσῃ δηλαδή· πλὴν δὲν τὸν ὠφελοῦσε,
 διότι δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀλλάξῃ τὴν θωριάν του.
 Ἄλλ' ὅμως μὲ τὸ τρίψιμον ἔβγαλε τὴν ὕγιάν του.
 Αἱ φύσεις ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς ἤλθον, ὡς τὰ τέλη
 μένουν, ὁ μῦθος δὲ αὐτὸ νὰ μᾶς διδάξῃ θέλει.

Ἡ Χελώνη παρεκάλει
 μιὰν φορὰν τὸν ἀετὸν
 κ' εἰς τ' αὐτὶ τοῦ τοῦ ἐλάλει
 ἐὰν ἦτο βολετόν,
 νὰ τὴν πάρ' ἀπὸ τὰ βάθη,
 εἰς τὰ ὕψη νὰ τὴν μάθῃ
 στὸ ἀέρα νὰ πετᾷ.
 Πλὴν αὐτὸς τὴν ἐνουθέτει
 καὶ τῆς ἔλεγε προσέτι
 ὅτι ἦτο πρὸς καλὸν τῆς
 τοῦτο νὰ μὴν τὸ ζητᾷ,
 ἐπειδὴ καὶ φυσικὸν τῆς
 δὲν εἶν' ὥστε νὰ πετᾷ.
 Πλὴν θερμῶς τὸν παρεκάλει
 αὕτη καὶ τὸν προσεκάλει
 καὶ καλὰ νὰ τὴν διδάξῃ
 ἕστὸν ἀέρα νὰ πετάξῃ.
 Μὲ τὰ νύχια τὴν ἀρπάζει
 λοιπὸν τότε καὶ αὐτὸς
 κ' ὕψηλὰ τὴν ἀνεβάζει
 ὁ λεβέντης ἀετός.
 Ἐποῦ δ' ἤβγεν ἐκεῖ πέρα·
 εἰς τὸ Χάος ὕψηλὰ
 τὴν ἀφίνει ἕστὸν ἀέρα
 καὶ αὕτη κατακυλᾷ.
 Πλὴν σφονδῆλι τῆς ἐφάνη
 ὅτι εἶν' ὁ οὐρανός,
 ἐπειδὴ κύλα ἕσαν ροδάνι
 καὶ ταχὺ ἕσαν κεραινός.
 Τότε πέφτει εἰς τὰ βράχη
 ἢ χελώνη ἢ κωρὰ
 καὶ συντριβεται ἐν τάχει
 εἰς τεμάχια μικρά.

Ἴδου μάθημα ὠραῖον,
 νὰ παραδειγμα καλὸν
 καὶ εἰς γέροντα καὶ νέον
 ἐὰν ἔχῃ μυαλόν.
 Ὅστις τῶν φρονιμωτέρων
 συμβουλὰς περιφρονεῖ,
 ἑαυτὸν ἐκ τῶν προτέρων
 βλάπτει καὶ αὐτοκτονεῖ.
 Ἄν δὲν σοῦ ἴδωκεν ἡ φύσις
 ἐν προσόν, μὲ τὸν καιρὸν
 μὴ ζητῆς νὰ τ' ἀποκτήσης
 καὶ θὰ σ' εἶναι βλαβερόν.
 Εἰς τοῦ μύθου ἐπιφέρω
 καὶ ἐγὼ τὰς συνετὰς
 συμβουλὰς κ' ἴδου προσφέρω
 ταύτας εἰς τοὺς μαθητάς.
 Κάθε τι ποὺ δὲν σοῦ πρόκειται
 ποτὲ μὴ προμηθευθῆς,
 ἐπειδὴ ὅστις σὲ βλέπει
 θὰ σ' ἐμπαίξῃ παρευθός.
 Ὅ, τι ἔργον σου δὲν εἶναι
 μὴ τὸ ἀποπειραθῆς,
 πρὶν ἀρχίσης μόνος κρῖνε
 νὰ μὴ τύχῃ καὶ βλαφθῆς.
 Ὅ, τι ἦσο κί' ὄ, τι εἶσαι
 μὴ ποτέ σου λησιμονῆς,
 ἐπειδὴ περιφρονεῖσαι
 κ' ἀπ' αὐτούς σου τοὺς γονεῖς.
 Τὸν ἀνόητον νὰ φεύγῃς
 πάντοτε πιθηκισμὸν,
 κ' ἐναντία μὴ γυρεύγῃς
 εἰς τὰ ἔθιμα ἡμῶν.

Ὁ σκούλουκας ποὺ κάθεται μέσ' τὸν πηλὸν κρυμμένος,
 ἐβγῆκεν ὀλοκόρδιστος ἕστην γῆν καμαρωμένος

κ' εἰς ἄλλα ζῶα ἔλεγε μὲ ὑπερφιλαντίαν:
 «Ἴδού ἐγὼ εἶμ' ἱατρὸς καὶ μὲ πολλὴν σοφίαν,
 καὶ ζυμωτῆς ἐξαιρέτος φαρμάκων ἀνωδύνων
 ὡς τῶν θεῶν τὸν ἱατρόν, τὸν Παίωνα ἐκεῖνον».
 Καὶ πῶς, εἴπ' ἡ ἀλώπεκα, ἄλλων γιατρὸς δὲν λέγεις
 τὸν ἑαυτὸν σου τὸν κουτσόν, γιατί δὲν τὸν γιατρεύεις;
 Ἀπὸ θὰ ᾖ πῶς δὲν ἀρκεῖ νὰ λέγῃ κανεὶς λόγια,
 νὰ κάμῃ μὲ τὴν γλῶσσαν του ἀνώγεια καὶ κατώγεια
 παρὰ νὰ δείχνῃ πράγματα· ἐκεῖ εἶν' ἡ ἀξία
 καὶ ὄχι ἡ ἀπέραντος τῶν λόγων φλυαρία.
 Κι' ὁ Εὐδοκίπιδης εἶπε δὲ μὲ στίχον πλήρη κάλλους:
 «Γεμάτος εἶσ' ἀπὸ πληγὰς καὶ ἱατρεύεις ἄλλους».)

162

Κ Ο Ρ Α Ξ

Βαρεϊόρρωστος ἐκείτετο ὁ κόρακας ᾗς τὴν κλίνην
 κ' εἰς τὸ προσκεφαλάκι του ἡ μάνα του ἐθρήνηει.
 «Μάνα», τῆς εἶπ' αὐτός, «μὴν κλαῖς καὶ μὴ μοιρολογᾶσαι,
 μὰ παρακάλει τοὺς Θεοὺς, ἐὰν ἐμὲ λυπᾶσαι,
 νὰ κάμουν ἓνα ἔλεος ἐκεῖνοι νὰ μὲ σώσουν
 ἀπὸ τὸν κίνδυνον αὐτὸν κ' ὑγείαν νὰ μοῦ δώσουν».
 «Βάχ! βάχ! παιδί μου», εἶπ' αὐτή, «καὶ πῶς θεὸς νὰ τολμῆσω
 εἰς τοὺς Θεοὺς παρόκλησιν γιὰ σὲ νὰ ἐκστομίσω;
 καὶ ποῖος νὰ θελήσῃ
 Θεὸς νὰ σ' ἐλεήσῃ;
 Τίνας Θεοῦ δὲν ἔκλεψες τὸ κρέας σὺ, νιέ μου;
 Τίνας καρδίαν δὲν ἔκαψες μὲ τῆς κλεψαίς σου ᾗς μου;
 Ὅσοι θὰ ἔχουσι πολλοὺς ἐχθροὺς εἰς τὴν ζωὴν των
 οὐδ' ἓνα φίλον ᾗς τὴν κακὴν βρίσκουν περίστασιν των.
 Ὅσοι τοὺς ἄλλους βλέπτουσι ποτέ των δὲν τολμῶσι,
 ἂν πάσχωσι βοήθειαν ἢ φίλον νὰ ζητῶσι.

163

Λ Α Γ Ω Ι

Ἐπολεμοῦσαν λαγωοὶ μὲ ἀετοὺς μιὰν μέραν
 καὶ ἐπειδὴ οἱ λαγωοὶ στενόχωρα τὰ ᾗς φέρα,
 ζητοῦσαν τὰς ἀλώπεκας διὰ νὰ συμμαχήσουν
 ἐκεῖναι τότε μὲ αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς βοηθήσουν.

Ἐκεῖναι δ' ἀπεκρίθησαν, θὰ σᾶς ἐβοηθοῦμεν,
 φίλοι γενναῖοι λαγωοί, ἂν ὁμως ἡγνοοῦμεν
 ὅποιοι εἴσθε τάχα σεῖς πὸν μᾶς παρακαλεῖτε
 κ' ἐπίσης δὲν ἠξεδύραμεν μὲ ποίους πολεμεῖτε.
 Μὲ καλυτέρους ἂπ' αὐτοὺς ὅσοι φιλονικοῦσι
 αὐτοὶ τῆς σωτηρίας των αὐτῆς καταφρονοῦσι,
 τοῦτο δὲ ὄλ' οἱ ἄνθρωποι δὲν πρέπει ν' ἄγνοοῦσι.

164

ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΒΟΤΡΥΣ

Σταφύλια ὄριμα, γλυκὰ ἔστην ὥρα των φθασμένα
 νὰ φάγ' ἠθέλησ' ἄλωποῦ πὸν εἶδε κρεμασμένα.
 Ὀλόκληρα μερόνικτα ἔπροσπάθει νὰ τὰ φτάσῃ,
 νὰ τὰ ρουφήξῃ καὶ καλὰ ἀφοῦ τὰ ξεκρεμάσῃ
 καὶ δὲν ἀφήκε τρίποδα καὶ σκάλαν νὰ μὴ φέρῃ
 διὰ νὰ βάλῃ τὰ γλυκὰ σταφύλια εἰς τὸ χέρι.
 Μ' ἀφοῦ δὲν τὸ κατώρθωσεν, ἐστάθη καὶ τὰ ἴθωρει
 καὶ τὴν καυμένην λύπην τῆς αὐτῆς τῆς παρηγόρει
 κ' ἔλεγεν· «εἶναι ἄγουρα· εἶναι ξυνὰ ἀκόμα,
 μονδιάζουσι τὰ ὀδόντια μου καὶ μοῦ χαλοῦν τὸ στόμα).
 Ὁ μῦθος διὰ μερικὸν πὸν κᾶτι προσπαθοῦσι
 διὰ νὰ κατορθώσωσι καὶ δὲν τὸ ἐκτελοῦσι
 καὶ λέγουν πὼς δὲν τ' ἄρρασαν καὶ τὸ κατηγοροῦσι.

165

ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΜΕΝΕΣ

Ὁ λύκος εἶδε μιὰν φορὰν πολλοὺς βοσκούς, μιὰν στίβαν,
 πὸν ἔτρωγαν ἓνα πρόβατον μέσα σὲ μιὰν καλύβαν.
 Ἦλθε κοντὰ καὶ λέγει των μὲ τρόπο λυπημένον·
 «Μὲ τῆς ὑγειαῖς σας, κύριοι, καὶ καλοχωρεμένον.
 Μ' ἂν τύχη κι' ἔτρωγα ἐγὼ τὸ πρόβατον πὸν τρώτε,
 τί σχίσμα θὰ ἐκάμνατε ὅλοι γιὰ ἴμένα τότε;»
 Καμμὶὰν φορὰν φωνάζουσιν οἱ πρόκριτοι τοῦ τόπου
 δι' ἀταξίαν κανενὸς παρὰ μικροῦ ἀνθρώπου,
 πλὴν κάμνουν τὰ χειρότερα αὐτοὶ καὶ δὲν τοὺς μέλλει,
 τοῦτο δ' αὐτὸ ὁ μῦθος μας νὰ ἐξηγήσῃ θέλει.

ΡΟΪΑ ΚΑΙ ΜΗΛΕΑ

Ἐφιλονίκει ἡ ροδιά μὲ τὴν μηλιά μιὰ μέρα
 κ' ἡ διαφορὰ των ἦτονε ποιά εἶν' ὠραιοτέρα.

Ἀφοῦ δὲ εἶπασι πολλὰ μιὰ εἰς τὴν ἄλλην, γάτος
 ἀπὸ φραγμὸν ἐκεῖ κοντὰ ἐφώνασε κι' ὁ βάτος·

«Αἴ! τέλος πάντων, φίλοι μου, τὰς ἔριδας ἀφῶμεν
 καὶ περὶ ὠραιότητος ἄς μὴ φιλονικῶμεν».

Ὅπότεν οἱ καλύτεροι φιλονικοῦν, ἐρίζουν,
 κι' οἱ τιποτένιοι νὰ φανοῦν θέλουν πῶς κἄτ' ἀξίζουν.

ΚΥΩΝ

Ἐτας σκύλος ἐπερνοῦσεν ἀπὸ ἓνα ποταμὸν
 καὶ κομμάτι κρέας εἶχεν εἰς τὰ ἄδόντια του ὤμῶν.

Ἄλλ' ἐνόμισεν, ὡς εἶδε τὴν σκιάν του ἔστὸ νερόν,
 ἄλλον σκύλον πῶς ἐπερνοῦσεν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν
 κι' ὅτι κρέας ἐκρατοῦσε καὶ ἐκεῖνος ἴσῃ αὐτόν,

ἐν κομμάτι ἀρκετόν.

Ἀφοῦ δὲ τὸ ἰδικόν του τὸ κομμάτι ὁ τρελλὸς
 ἄφησ', ὤρμησ' εἰς τοῦ ἄλλου· ἀλλ' ἐκεῖνο παντελῶς
 δὲν ὑπῆρχε· τὸ δικόν του δὲ ἐπῆρ' ὁ ποταμός·
 καὶ τὰ δύο ἔχασ' ὅθεν καὶ τοῦ ἔμειν' ὁ καῦμός.

Ὅποιος μὲ ὅσα ἔχει δὲν χορταίνει καὶ ζητᾷ
 περισσότερα ἀφ' ὅσα ἔχει, χάνει καὶ αὐτά.

ΟΧΕΝΔΡΑ ΚΑΙ ΑΛΩΠΕΚΑ

Ἄοχενδρα ἴπῃγε μιὰ φορὰ γιὰ νὰ διαβῆ ποτάμι
 καὶ εἰς τὴν ἄκρα ἰστάθηκε κ' ἠπόρει τί νὰ κάμῃ,

γιατὶ δὲν ἔβλεπεν ἐκεῖ γεφύρι καμωμένο,
 οὔτε μεγάλον ἢ μικρὸ σκαφάκι ἀραγμένο

καὶ μὲ κολύμβ' ἂν ἤθελε γιὰ νὰ περάσῃ πέρα,
 κακὴ, ψυχρὴ καὶ μαύρη τῆς θα ἦτονε ἡ μέρα.

Ἐκεῖ πὸν ἰσυλλογίζετο ἔστὸ ποταμοῦ τὴν πλάτη
 θωρεῖ πῶς ἐκατέβαινε ἀγκάθια ἓνα δεμάτι.

Ὡς τὸ δεμάτ' ἦλθε κοντὰ, ἡ ὀχενδρα πηγαίνει

στραβά, λοξὰ συρῶμενη κ' ἐπάνω τ' ἀναβαίνει
καὶ προσπαθεῖ τὸν ποταμὸ μ' αὐτὸ νὰ ταξειδέψῃ
πρὶν νὰ βραδιάσῃ καὶ πριχοῦ ὁ ἥλιος βασιλέψῃ.
Ἄλλωπεκα ἐβόσκετο ἐκεῖ μιὰ πεινασμένη
κ' εἶδεν ἡ ὄχενδρα πῶς εἶν' ἕστ' ἀγκάθια ἔξαπλωμένη.
— Ἡ ὄχενδρα! φαρμακερόν, καταραμένο φίδι,
πάνω ἔς ἀγκάθια ἔκαμνε ἕς τὸν ποταμὸν ταξίδι.—
Σωστά! σωστά! πολὺ σωστά! ἐφώναξεν ἐκεῖνη,
δὲν ἤμποροῦσε ταίριασμα καλλίτερον νὰ γίνῃ.
Εἰς ἓνα τέτοιον πλοίαρχον κακότροπον, ἀχρεῖον
καὶ τέτοιον κακοροζίκον ταιριάζει ἓνα πλοῖον.

169

ΚΟΧΛΙΑΣ

Ἐφηνε τοὺς σαλιάγκους του ποὺ εἶχε συναθροίσει
μιὰ βραδιά τοῦ γεωργοῦ παιδι γιὰ νὰ δειπνήσῃ.
Ἄφ' οὗ δ' ἀρχίνησε καθὼς εἰς τὴν φωτιὰν νὰ τρίζῃ,
ἀρχίνησε καὶ τὸ καλὸν παιδι νὰ τοὺς ὑβρίζῃ:
Κάκιστα ζῶα, φώναξεν, ἀχρεῖα πῶς τολμᾶτε,
νὰ καίονται τὰ σπίτια σας καὶ σεῖς νὰ τραγουδάτε;
Ὁ μῦθος ὅτι κάθε τι ποὺ γίνεται ἀκαίρως
εἶν' ἀξιοκατάκριτον πολὺ εἰς κάθε μέρος,
πλὴν τὸ παιδι τοῦ γεωργοῦ ἀνοησίαν ἄλλην
εἶπ' ἀπὸ τὴν βλακείαν του καὶ μάλιστα μεγάλην.
Εἰς τὴν φωτιὰν οἱ σάλιαγκοι ψημένοι τουρτουροῦσαν
κ' ἐκεῖνο τοὺς ἐξύβρισε πῶς τάχα τραγουδοῦσαν.
Καὶ ἀπὸ θέλησιν κακὴν προέρχονται ἐπίσης
πολλάκις ἄδικοι, σκληραὶ καὶ ἐσφαλμένα κρῖσεις.
Ἐνας ἀπὸ τὴν πείνα του ἀπέθανε καὶ πάγει
καὶ ἄλλος λέγει: (ἔσκασεν ἀπὸ τὸ παραφάγι).—

170

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΠΛΟΥΤΩΝ Ἡ ΚΑΤΑ ΜΕΝΙΠΠΟΥ

(Πλούτωνος, Μενίππου, Μίδου, Σαρδαναπάλου καὶ Κροίσου)

ΚΡΟΙΣΟΣ

Δὲν ὑποφέρομεν αὐτὸν τὸν Μένιππον τὸν σκύλον
νὰ κατοικῆ πλησίον μας, ὦ Πλούτων· ὡς τε στεῖλον

ἐκείνον πού ἄλλοῦ ἢ ἂν τοῦτο σοῦ κάμνη κόπον
τότε θὰ κατοικήσωμεν ἡμεῖς εἰς ἄλλον τόπον.

ΠΛΟΥΤΩΝ

Καὶ τί κακὸν σᾶς προξενεῖ, ἵνα παραπονήσθε,
ἐνῶ κι' αὐτὸς εἶναι νεκρὸς ὁμοίως ὡς σεῖς εἴσθε;

ΚΡΟΙΣΟΣ

Ὅποταν ἡμεῖς κλαίωμεν, στενάζωμεν, θρηνοῦμεν,
διότι ἐνθυμούμεθα καὶ δὲν ἀλησμονοῦμεν
τοῦ ἴπῳ κόσμου τ' ἀγαθὰ, ὁ Μίδαο τὸν χρυσὸν του
καὶ τὴν πολλὴν του τὴν τροφήν καὶ τὴν φιλήδονόν του
ζωὴν ὁ Σαρδανάπαλος, ἐξ ἄλλου, τοὺς πολλοὺς μου
πὸν ὑστερήθηκα, ἐγὼ ὁ Κροῖσος, θησαυρούς μου,
πάνω σ' αὐτὰ αὐτὸς γελᾷ καὶ μᾶς ἐξονειδίζει,
ἀνδράποδα, καθάρματα, μᾶς λέγει, μᾶς ἐβρῖζει
καὶ τραγουδῶν δὲ κἄποτε τοὺς θρήνους μᾶς συγχίζει
καὶ γενικῶς νὰ εἴπωμεν πολὺ ὀχληρὸς εἶναι.
Λοιπὸν δικαίαν δι' ἡμᾶς, ὦ Πλούτων, κρίσιν κρῖνε.

ΠΛΟΥΤΩΝ

Ὅποῖοι εἶν', ὦ Μέμπτε, αὐτοὶ οἱ λόγοι τούτων;

ΜΕΝΙΠΠΙΟΣ

Ὅσα σοὶ εἶπον, ὄλ' αὐτὰ εἶν' ἀληθῆ, ὦ Πλούτων,
διότι ὄντας ἀγενεῖς αὐτοὺς καὶ παναθλίους
μισῶ καὶ χλεύης θεωρῶ καὶ γέλωτος ἀξιούς,
καθόσον ζήσαντας κακῶς μόνον αὐτοὺς δὲν φθάνει,
ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ἔχουσι προσέτι ἀποθάνει,
τὰ κοσμικὰ τὰ πράγματα ἀκόμη ἐνθυμοῦνται
καὶ ἀπὸ μάται' ἀγαθὰ σύρονται καὶ κρατοῦνται.
Χαίρω λοιπὸν ὅταν αὐτοὺς λυπῶ καὶ περιπαίζω,
ὅταν ἐκεῖνοι κλαίωσι· ἐγὼ δὲ τοὺς ἐμπαίζω.

ΠΛΟΥΤΩΝ

Δὲν πρέπει ὁμως· ἐπειδὴ πολὺ αὐτοὶ λυποῦνται,
καθόσον ὄχι τῶν μικρῶν πραγμάτων ὑστεροῦνται.

ΜΕΝΙΠΠΙΟΣ

Καὶ σὺ εἶσαι ἀνόητος, ἀφοῦ εἰς τοὺς κλαυθμούς των,
ὦ! Πλούτων, εἶσαι σύμφωνος καὶ εἰς τοὺς στεναγμούς των;

ΠΛΟΥΤΩΝ

Οὐδόλως εἶμαι σύμφωνος, πλήν νὰ διχογνωμῆτε
δὲν θὰ τὸ ἤθελόν ποτε καὶ νὰ φιλονικῆτε.

MENIPPΟΣ

“Ὁμως, ὦ κάκιστοι Λυδῶν, Φρυγῶν καὶ Ἀσσυρίων,
ἤξεύρετε ὅτι ἐγὼ πάντοτ’ ἀπὸ πλησίον,
ὅπου καὶ ἂν ὑπάγητε θὰ σᾶς ἀκολουθήσω
καὶ δὲν θὰ παύσω πώποτε, οὔτε θὰ παραιτήσω
ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς ἐνοχλῶ, πικρῶς νὰ σᾶς ἐμπαίζω,
νὰ ψάλλω ἔμπροσθεν ὑμῶν καὶ νὰ σᾶς περιπαίζω.

ΚΡΟΙΣΟΣ

Δὲν εἶναι ὕβρις τὴν αὐτὰ;

MENIPPΟΣ

“Ὁχι, ὕβρις ἐκεῖνα
ἦτο, ποὺ σεῖς ἐκάμνετε, διότ’ ἠθέλατ’ ἵνα
σᾶς προσκυνῶσιν ὡς θεούς, ἀνθρώπους ἀνωτέρους,
καὶ νὰ διασκεδάζητε μ’ ἀνθρώπους ἐλευθέρους,
καθόλου δὲ τὸν θάνατον νὰ μὴ τὸν ἐνθυμῆσθε.
Κλαίετε τώρα τὸ λοιπὸν
καθεὶς τὸ στῆθος του κτυπῶν,
ἀφοῦ ἐκεῖν’ ἐχάσατε καὶ ὅλα τὰ στερεῖσθε.

ΚΡΟΙΣΟΣ

Πολλῶν τῶ ὄντι, ὦ Θεοί, πραγμάτων καὶ μεγάλων.

ΜΙΔΑΣ

Πόσου χρυσίου μὲν ἐγώ;

ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ

πόσης τροφῆς καὶ ἄλλων
ἐγὼ δὲ πάλιν ἠδονῶν.

MENIPPΟΣ

Εἶδε, τοιοντοτρόπως
κάμνετε· κλαίετε μὲν σεῖς, θρηνηλογεῖτ’ ἀσκόπως
(αὐτὸν ἑαυτὸν σου γνώριζε), ἐγὼ δὲ ρητὸν ἄλλο
ἐνόντων μὲ τοὺς θρήνους σας πάντοτε θὰ σᾶς ψάλλω.
Διότ’ αὐτὸ θὰ ἤρμοζε νὰ ψάλληται πολλάκις
κ’ εἰς τοὺς τοιοῦτους σας κλαυθμούς νὰ λέγηται συχνάκις.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ
ΚΑΙ ΝΕΚΡΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

ΧΑΡΩΝ

Ἐκούσατε τὴν θέσιν μας καὶ τὴν κατάστασίν μας.
 Βέβαια τὸ σκαφίδιον εἶν' ὡς πρὸς τὴν πληθύν μας,
 καθὼς τὸ βλέπετε, μικρὸν κί' ὀλίγον σαπημένον
 κί' ἀπ' τοὺς ἄρμους του τὸ νερὸν ἐμβαίνει μαζωμένον
 κί' ἂν γύρη ἢ μιὰ πάντα του, εὐθὺς θὰ γυρισθῆ
 τὰ πάνω κάτ' ὀλόκληρον καὶ θὰ ἀφανισθῆ.
 Σεῖς τόσοι δ' ἔτυχεν ἐδῶ μὲ μιαν νὰ ἐλθῆτε
 καὶ τόσα πολλὰ πράγματα καθένας κουβαλεῖτε,
 ὥστε εἰς τὸ πλοιάριον ἂν μὲ αὐτὰ ἐμβῆτε,
 μὴ βγῆτε φοβοῦμ' ὕστερον καὶ μετασημένοι,
 ὅσοι κολύμβι μάλιστα δὲν εἴσθε μαθημένοι.

ΝΕΚΡΟΙ

Καὶ πῶς λοιπὸν θὰ κάμωμεν νὰ πᾶμεν κατευόδιον;

ΧΑΡΩΝ

Ἐγὼ διὰ νὰ μὴν ἔχωμεν ἄλλο κανὲν ἐμπόδιον
 θὰ σᾶς εἰπῶ· πρέπει γυμνοὶ νὰ ἐμβαρκαρισθῆτε,
 ἵστην παραλίαν ὄλ' αὐτὰ τὰ περιττὰ ν' ἀφῆτε,
 διότι μόλις καὶ γυμνοὺς, χωρὶς κανὲν φορτίον
 θὰ σᾶς χωρέσῃ ὅλους σας μικρὸν ὄν τὸ πορθμεῖον.
 Σὺ δ', ὦ Ἑρμῆ μου, φρόντισε κανένα εἰς τὸ πλοῖον
 νὰ μὴ δεχθῆς, ἐὰν δὲν εἶν' γυμνὸς χωρὶς φορτίον
 καὶ ἂν ὄλα τὰ σκεύη του αὐτὸς δὲν ἀποθέσῃ,
 ὡς εἶπον, τὸ ποδάρι του ἵστὸ πλοῖον νὰ μὴ θέσῃ.
 Κοντὰ ἵστην σκάλαν δὲ ἀφοῦ σταθῆς ἐξέταξέ τους,
 παῖρνε τους πάνω καὶ γυμνοὶ νὰ ἔμβαίνουν βιάξέ τους·

ΕΡΜΗΣ

Λέγετε καλά καὶ ἄς γενῆ. Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ πρῶτος;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ἐγὼ εἶμαι ὁ Μένιππος· σᾶς χρειάζεται πιλότος;
 Μὰ νὰ καὶ τὸ σακκούλι μου, Ἑρμῆ, καὶ τὸ ραβδί μου.
 Μέσα ἵστην λίμνην ἄς ριφθῆ ὄλ' ἢ ἀποσκευή μου.

Τὸ δὲ κουρελιασμένο μου δὲν ἔφερα μπιρίσι
καὶ ἔκαμα πολὺ καλὰ ποὺ ἔχω το ἀφήσει.

ΕΡΜΗΣ

ὦ Μένιπτε, ὁ κάλλιστος ἀνθρώπων,
τὴν προεδρίαν ἔχε σὺ καὶ κάθισε εἰς τόπον
ἐκεῖ ἐπάνω ὑψηλὸν κοντὰ ἴστον τιμονιέρη,
ὥστ' ὄλους νὰ παρατηρήῃς καὶ παίρνῃς εἰς τὸ χέρι.
Ποῖος δὲ εἶν' ὁ νέος
ἐτοῦτος ὁ ὠραῖος;

ΧΑΡΜΟΛΕΩΣ

Ἐγὼ εἶμ' ὁ Χαρμόλεως
ἐκ τῆς Μεγάρων πόλεως,
ἐγὼ ὁ ἀξιέραστος, καὶ μὲ τὸ ὄνομά μου,
μάθε πὼς δύο τάλαντα εἶχε τὸ φίλημά μου.

ΕΡΜΗΣ

Ἀπογυμνώσου τὸ λοιπὸν εὐθὺς τὴν εὐμορφία σου,
τὰ φιλημένα χεῖλή σου καὶ τὰ πυκνὰ μαλλιά σου.
Τὸ κοκκινάδι ξέδαρε ποὺ ἔχεις στὰ μάγουλά σου
κι' ὄλην αὐτὴν παλιόπαιδο ἀκόμη τὴν προβιά σου.
Πάγει καλά, εἶς' ἔλαφρός·
ἔμβαινε τώρα· μὰρς ἔμπρός!
Σὺ δὲ μ' αὐτὸν τὸν κόκκινον βασιλικὸν μανδύαν,
μὲ τὴν κορώναν τὴν χρυσοῦν,
τὴν ὄψιν τὴν ἀγροίαν,
εἰπέ μας ποῖος εἶσαι σύ;

ΛΑΜΠΙΧΟΣ

Ἐγὼ εἶμαι ὁ Λάμπιχος, ὁ τύραννος Γελώων.

ΕΡΜΗΣ

Καὶ διατί, ὦ Λάμπιχε, μὰς ἔφερες ἀθρόον
τῆς γῆς τὸ μεγαλεῖον
καὶ ἤλθες εἰς τὸ πλοῖον;

ΛΑΜΠΙΧΟΣ

Τί; Ἐπρεπε λοιπὸν, Ἐρμῆ, τύραννος ἀνθρώπων, γυμνὸς
νὰ ἔλθω ὡς ἔλεεινός;

ΕΡΜΗΣ

Καθόλον, τύραννος πικρός,
ἀπλοῦς δὲ μάλιστα νεκρός.
Ὡστε εὐθὺς νὰ γυμνωθῆς
καὶ ταῦτα νὰ ξεφορτωθῆς.

ΛΑΜΠΙΧΟΣ

Τὸν πλοῦτον ἔρρωπά σου· νά·
ἀφ' οὗ ἔστιν Ἄδην δὲν περνᾷ.

ΕΡΜΗΣ

Ρίψε προσέτι, Λάμπιχε, κι' αὐτὴν τὴν φαντασίαν.
Ρίψε τὴν περιφρόνησιν, τὴν ἀκαταδεξίαν,
διότι ἐὰν πέσωσι μαζί μέσα ἔσθ' οὗ πλοῦτον
αὐτά, θὰ εἶναι δι' αὐτὸ πολὺ βαρὺ φορτίον·

ΛΑΜΠΙΧΟΣ

Ἄλλ' ἄφες με τοῦλάχιστον τὸν στέφανον νὰ ἔχω
καὶ τὴν χλαμύδα τῶν νεκρῶν διὰ νὰ ὑπερέχω.

ΕΡΜΗΣ

Μωρὸ ἄφες τα, παλιάνθρωπε, καὶ δὲν σ' ἀκούει ἡ χώρα.

ΛΑΜΠΙΧΟΣ

Ἄς εἶν' ἀκόμη τί; Θωρεῖς ὅλα τ' ἀφήμα τώρα.

ΕΡΜΗΣ

Ἄλλὰ καὶ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν ἀνοησίαν
καὶ τὸν θυμὸν, ἄφες κι' αὐτά καὶ τὴν ἀκολασίαν.

ΛΑΜΠΙΧΟΣ

Ἴδού λοιπὸν σ' εἶμαι γυμνός.

ΕΡΜΗΣ

Ἐμβαινε τώρα ταπεινός.
Ὁ πολὺ παχὺς δὲ σὺ,
ὁ πολύσαρκος τίς εἶ;

ΔΑΜΑΣΙΑΣ

Ἐγὼ εἶμ' ὁ Δαμασίας, ὁ γενναῖος ἀθλητής.

ΕΡΜΗΣ

Ναί· μοιάξεις, ξεύρω σ' ἐπειδὴ πολλάκις ἔγας παλαιστρας
σ' εἶδα, καλέ μου, πὺν γρονθιαῖς ἔστην πλάτη σου ἐμέτρας.

ΔΑΜΑΣΙΑΣ

Ναί· πλὴν δέξου μ' Ἐρμῆ μου, γυμνὸς εἶμι' ὡς ἀπαιτεῖς.

ΕΡΜΗΣ

Μὲ τόσας σάρκας καὶ γυμνὸς δὲν εἶσαι, παλληκάρι,
καὶ νὰ τὰς ρίψης, ἐπειδὴ τὸ ἔνα σου ποδάρι
ἂν θέσης ἔστὸ σκαφίδιον, θὰ τὸ καταβυθίσσης.
Καὶ τοὺς στεφάνους σου αὐτοὺς προσέτι νὰ ἀφήσης
καὶ ὄλα τὰ βραβεῖα σου καὶ τὰ κηρύγματά σου,
ὅταν νικῶν ἄν πετεινὸς ἐκτύπας τὰ πτερά σου.

ΔΑΜΑΣΙΑΣ

Νὰ ποῦ εἶμαι γυμνὸς ὄντως ὡς καθὼς μὲ θεωρεῖς
καὶ μὲ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἄλλους ὄλους εἶμι' ἰσοβαρῆς.

ΕΡΜΗΣ

Ἐμβαινε· καλλίτερόν σου εἶναι, νὰ ἴσαι ἐλαφρός.
Καὶ σύ, ὦ Κράτων, δὲ ἀφ' οὔ τὸν πλοῦτον σου ἀφήσης,
ρίψης δὲ τὴν χαννότητα καὶ τὴν τροφήν ἐπίσης,
μὴ φέρης μήτε σάβανα· κί' αὐτὰ νὰ παραιτήσης.
Μήτε τὰ ἀξιώματα νὰ φέρης τῶν προγόνων.
Ἄφες καὶ γένος δὲ λαμπρόν καὶ δόξας ἀπ' αἰώνων
καὶ ἂν οὐδ' ἀνευφήμισεν ἢ πόλις δὲ ποτέ της
ὅτι ὑπῆρξες εἰς αὐτὴν ὁ μέγας εὐεργέτης.
Ἄφες καὶ τὰς ἐπιγραφὰς αὐτὰς τῶν ἀνδριάντων,
μήδ' ὅτι μεγαλοπρεπῆ σου ἔκαμαν προπάντων
τάφον νὰ λέγης, ἐπειδὴ βαρύνουσιν ἐξ ἴσου
ἐὰν καὶ ταῦτα μετὰ σοῦ φέρε' ἢ ἐνθύμησις σου.

ΚΡΑΤΩΝ

Δὲν θέλω βέβαια ἐγώ, ἀλλὰ θὰ τὰ πετάξω,
διότι ἀφ' οὔ προστάξεις σύ, τί ἤμπορῶ νὰ πράξω;

ΕΡΜΗΣ

Πῶ, πῶ! τί θέλεις, ἀστακός, σὺ πάλ' ἀρματωμένος;
Ἢ τ' εἶν' αὐτὸ τὸ τρόπαιον πὺν εἶσαι φορτωμένος;

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ

Διότι ἐνίκησα, Ἐρμῆ, κι' ἔπραξ' ἀνδραγαθίας
κι' ἡ πόλις ἔνεκεν ἐμέ, ἐτίμησεν ἀνδρείας.

ΕΡΜΗΣ

"Αφες ἄς τὴν γῆν τὸ τρόπαιον· στὸν Ἄδην εἶν' εἰρήνη
καὶ ἀπὸ ἄρματα καμμιὰ ἀνάγκη δὲν θὰ γίνῃ.
Ἐσο βαρὸς δὲ πάλ' αὐτὸς ὡς ἐκ τοῦ σχήματός του,
ὁ κορδωμένος πού θαρρεῖ κἄτι πὼς εἶν' ἀτός του,
ποιός εἶναι, πού ἐσήκωσε πολ' ὑψηλὰ τὶς φρούδες,
μὲ τὴν γενειάδα τὴν μακρὴν, γεμάτος μὲ φροντίδες;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Κἄποιος φιλόσοφος, Ἐρμῆ, μὲ τὴν πολλὴν σοφίαν,
ἢ μᾶλλον εἰς ἀπατεῶν, γεμάτος ἀγρυπτεῖαν·
ὥστε ξεγύμνωσέ μου τον· διότι φυλαγμένα
πολλὰ κι' ἀξιογέλαστα θὰ ἴδῃς ἕνα, ἕνα,
πού ἔχει εἰς τὴν κάππαν τ' ἀπὸ κάτω σκεπασμένα.

ΕΡΜΗΣ

Βρὲ σύ, τὸ σχῆμά σου αὐτὸ νὰ ρίψῃς κατὰ πρῶτον
καὶ ὅσα ἄλλα ὕστερον ἄς τὴν γῆν ἔκαμαν κρότον.

Ἦ Ζεῦ! πόσῃ μὲν σηκώνει ψευδοῦπερηφανίαν!

Πόσῃ δὲ ἀμαθίαν,
πόσῃ δὲ λογομαχίαν,
κι' εὐκαιρὴν δοξομανίαν,
ἀμφίβολα ρωτήματα,
πολύπλοκα νοήματα
καὶ λόγους δὲ ἀγκαθωτούς
ὁποῦ ξεπάζουν τοὺς κουτούς,
πολὸν ματαίους κόπους,
λόγους πολὺ ἀσκόπους
καὶ τόσῃ φλυασίαν
πολλὴν μωρολογίαν.

Μὰ τὴν ἀλήθειαν κι' αὐτὴν τὴν φιλοχρηματίαν
καὶ τὴν φιλήδονον ζωὴν καὶ τὴν ἀναισχυντίαν
καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν τροφήν καὶ τὴν ἀκολασίαν.

Τὰ βλέπω δὲ ὅσον πολὺ κι' ἂν θέλῃς νὰ τὰ κρύψῃς,
πλὴν καὶ τὸ ψεῦδος σου αὐτὸ προστάζω ν' ἀπορρίψῃς,
τὴν ξηροφαντασίαν σου, τὸν τύφον τὸν μεγάλον

καὶ νὰ φρονῆς ὅτ' εἶσαι σὺ καλλίτερος τῶν ἄλλων.

Ἐὰν ἔμβαινες μὲ δλα αὐτά, ποιά ἤθελ' ἠμπορέσει
τριήρης μὲ πεντήκοντα κουπιὰ νὰ σὲ χωρέσῃ;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Ἄλλα ταῦτα ἀπορρίπτω ἐν μιᾷ λοιπὸν στιγμῇ,
ἐπειδὴ τοιοῦτοτρόπως σὺ προστάξεις, ὦ Ἐρμῆ.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ἄλλὰ καὶ αὐτὸν ἄς ρίψῃ, ὦ Ἐρμῆ, τὸν πώγωνά του,
ποῦ τὰ μάγουλα σκεπάζει καὶ τὰ κατωσάγονά του,
καθὼς βλέπεις, βαρὺν ὄντα, δασωμένον καὶ πυκνόν.
Τὸ ἐλάχιστον ζυγίζει τρίχας βάρους πέντε μινῶν.

ΕΡΜΗΣ

Καλὰ λέγεις καὶ αὐτὸν νὰ ἀπορρίψῃς παρευθὺς.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Καὶ ποῖος εἶν' ὁ κουρευτής;

ΕΡΜΗΣ

Ὁ Μένιππος ἐτοῦτος δὰ αὐτὸς θὰ σὲ κουρεύσῃ
κι' αὐτὴν τὴν γενειάδα σου καλὰ θὰ ξεπαστρεύσῃ.
Ἄφ' οὗ πάρῃ τὸν πέλεκυν τῶν μαραγκῶν καὶ βάλῃ
τοῦ σκαφιδίου μας αὐτοῦ τὴν σκάλαν προσκεφάλι.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ὅχι, Ἐρμῆ, μὲ πέλεκυν, πλὴν δός μου ἐν πριόνι
ποῦ εἶναι γελοιότερον.

ΕΡΜΗΣ

Ὁ πέλεκυς δὰ σώνει.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ἐδγέ σου. Μετριώτερος δείχνεσαι τῶρ' ἀκόμα,
θέλεις τῆς γενειάδος του νὰ τειναχθῆ ἢ βρῶμα.
Θέλεις νὰ πάρῃ καὶ μικρὸν μέρος τῶν ὀφρυδιῶν του;

ΕΡΜΗΣ

Ναί· ἐπειδὴ τὰ σήκωσε πάν' ἀπ' τὸ μέτωπόν του
καὶ δὲν ἤξεύρω διατί ὁ φίλος τὸ κορδίζει.
Τί εἶν' αὐτό; Καὶ δάκρυα χύνεις προσέτι λέρα

καὶ τρέμεις εἰς τὸν θάνατον; Μωρὸ ἔμβρα ἐκεῖ πέρα.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ἄζόμῃ ἐν τὸ πιὸ βαρὺ ἀπ' ὄλα ἴστην μασχάλην
ἴπὸ κάτω ἔχει.

ΕΡΜΗΣ

Μένιππε, τί εἶναι αὐτὸ πάλιν;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ἡ κολακία, ὦ Ἐρμῆ, ἦτις εἰς τὴν ζωὴν του
πολὸ τοῦ ἐχρησίμευσεν αὐτῇ τοῦ ἀναισχύντου.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Λοιπὸν καὶ σὺ, ὦ Μένιππε, ρίψε κ' ἐλευθερίαν,
ρίψε καὶ σὺ ἀλυσησιάν κ' ἐλευθεροστομίαν,
ρίψε τὴν γενναιότητα καὶ αὐτὸν τὸν γέλωτά σου
ἀπὸ τοὺς ἄλλους μόνος σὺ γελᾷς μὲ τὰ σωστά σου.

ΕΡΜΗΣ

Παντάπασιν ἄλλ' ἔχε τα καὶ μὴν τὰ παραιτήσης,
διότ' εὐκολοσήκωτα καὶ ἐλαφρὰ ἐπίσης
κ' εἰς τὸ ταξίδι χρήσιμα εἶναι καὶ μὴ τ' ἀφήσης.
Καὶ σὺ, ρήτωρ, τὰ λόγια σου τὰ χωρὶς τέλος ὄλα
ρίψε καὶ τὰ ἀντίθετα καὶ περισσά σου κῶλα.
Τὰς περιόδους τὰς μακρὰς καὶ τοὺς βαρβαρισμούς σου,
τὰ πάθη καὶ τοὺς πλατυασμούς καὶ τοὺς σολοικισμούς σου
καὶ τ' ἄλλα τὰ φορτώματα τῶν λόγων πού ἔχει ὁ νοῦς σου.

ΡΗΤΩΡ

Νά, τὰ τ' ἀπέριπτα.

ΕΡΜΗΣ

Καλὰ πηγαίνει ἡ δουλειά μας.
Πάρτε τὴν σκάλαν, λύσετε ἀπ' ἔξω τὰ σχοινιά μας,
ἄς νεσυρθῆ ἡ ἄγκυρα· κάμετε τὰ πανιά μας,
καρaboκύρη, πρόσσεχε· ἴστὸ χέρι τὸ τιμόνι.
Τιμόνευε καὶ τὸ πανὶ ὁ ἄνεμος φουσκώνει.
Καλὸν μας κατευώδιον· καλὸς καιρὸς καὶ ὦρα.
Τί κλαίετε, ἀνόητοι, καὶ τί θρηγεῖτε τώρα,
σὺ μάλιστ' ὁ φιλόσοφος ὁ νεοξυρισμένος;

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Διότ' ἐνόμιζον, Ἐρμῆ, κι' ἐφρόνον ἐπομένως
ὄτ' ἡ ψυχὴ εἶν' ἀθάνατος.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ψεύδεται· ἡ αἰτία
εἶν' ἄλλη· ἄλλα φαίνεται πὼς τὸν λυποῦν.

ΕΡΜΗΣ

Καὶ ποῖα;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ὅτ' εἰς τραπέζας τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ δειπνᾷ πλουσίας,
μήτε καὶ ἐξερχόμενος τὰς νύκτας τῆς οἰκίας,
ἄγνωστος, τὸ κεφάλι του δὲν θὰ περιτυλίξῃ
μὲ τὸ ἐπαυφόρι του νὰ περιτριγυρίξῃ
ὄλα τὰ ποροστάσια· καὶ ἀπὸ τὴν πρωΐαν
τοὺς νέους νὰ ἐξαπατᾷ τάχα διὰ σοφίαν
πολλὴν ποὺ ἔχει καὶ πωλεῖ χρήματα νὰ λαμβάνῃ.
Λύπην αὐτὰ μοῦ προξενοῦν.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ

Πὼς ἔχεις ἀποθάνει,
σύ δὲν λυπεῖσαι Μένιπτε;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Πὼς θέλεις νὰ λυποῦμαι
ποὺ ἔτρεξα στὸν θάνατον χωρὶς νὰ προσκαλοῦμαι;
Ἄλλ' ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ τῶν συνομιλιῶν μας
δὲν φθάνει κάποια κραυγὴ μέχρι τῶν ἀκοῶν μας
ὡς νὰ φωνάζουν ἐκ τῆς γῆς τινὲς ἐκ τῶν ἀνθρώπων;

ΕΡΜΗΣ

Ναί, Μένιπτε, καὶ μάλιστα ὅχι εἰς ἓνα τόπον,
ἀλλ' ἄλλοι ἔστην συνέλευσιν εἶναι συναθροισμένοι
καὶ μὲ χαρὰν πολλὴν γελοῦν κατενχαριστημένοι.
Ἄλλος διότ' ἀπέθανεν ὁ Λάμπιχος, μαλώνει
καὶ ἡ γυναῖκά του αὐτὴ μ' ἄλλας γυναῖκας μόνῃ,
καὶ τὰ παιδιὰ του τὰ μικρὰ ἀπ' ἄλλα κνηγοῦνται
παιδιὰ καὶ ὄλα μὲ πετριάς πολλὰς πετροβολοῦνται.

Ἄλλοι δ' εἰς τὸν Διόφαντον τὸν ῥήτορα μυρίους
ἐπαίνοους ἀποδίδουσιν, ὅστις ἐπιταφίους
λόγους ὀγκώδεις ἐκφωνεῖ εἰς Σικυῶνα πάλιν,
εἰς τοῦτον δὲ τὸν Κράτωνα. Καὶ μὰ τὸν Δία ἄλλην
θρηγολογίαν ἀρχινᾷ πικρὰν καὶ ἡ μητέρα
τοῦ Δαμασίου μὲ πολλὰς γυναῖκας ἐκεῖ πέρα,
σὸν ὄμως, Μένιππε, ὅπου ἀπέθανες συγχρόνως
καρεῖς δὲν κλαίει, κείττεσαι δὲ μ' ἡσυχίαν μόνος.

ΜΕΝΙΠΠΙΟΣ

Καθόλου, ὕστερότερα θ' ἀκούσης δι' ἐμένα
τοὺς σκύλους νὰ γαυγίζουσιν, νὰ κλαίουν λυπημένα
καὶ τοὺς κοράκους θόρυβον νὰ κάμνωσι μέγαν
μὲ τὰ πτερά των νὰ κτυποῦν τὰκ τὰκ ὁ εἷς τὸν ἄλλον,
ὁπότεν θὰ συναθροισθοῦν νὰ μὲ διαμοιράσων
καὶ μέσα ἔστὰ κουφάρια των νὰ μὲ ἐνταφιάσων.

ΕΡΜΗΣ

Γενναῖος εἶσαι, Μένιππε. Ἐπειδὴ ὄμως τώρα
ἐφθάσαμεν ἐδῶ πὸν εἶν' τοῦ Πλούτωνος ἡ χώρα,
σεῖς μὲν εἰς τὸ κριτήριον ἀμέσως προχωρεῖτε,
καὶ ἐκεῖνον τὸν ὀλίσιον τὸν δρόμον περπατεῖτε,
ὁ δὲ βαρκάρης καὶ ἐγὼ πᾶμε νὰ φέρωμ' ἄλλους,
διότ' ἡ τάγκα δὲ ψηφᾷ μικροὺς εἶτε μεγάλους.

ΜΕΝΙΠΠΙΟΣ

Καλὸν ταξίδι, ὦ Ἑρμῆ, σᾶς ἀποχαιρετοῦμεν,
ἐλᾶτε λοιπὸν, κύριοι, καὶ ἡμεῖς ἄς προχωροῦμεν.
Τὸν πίσω πόδα διατρίψον ὄλοι κρατεῖτε;
Ἄνάγκη εἶναι βέβαια ἐδῶ νὰ δικαστῆτε.
Κ' αἱ καταδίκαι λέγουσιν ὅτι εἶναι βαρεῖαι,
πέτραι καὶ γῶπες καὶ τροχοὶ καὶ ἄλλαι τιμωρίαι.
Ἐδῶ λοιπὸν θ' ἀποδειχθῆ τοῦ καθενὸς ὁ βίος,
τῶν ἔργων του τ' ἀντίποινα νὰ λάβῃ ἐπαξίως.

172

ΧΑΡΩΝΟΣ, ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΕΡΜΗΣ

ΧΑΡΩΝ

Κατάρατε, τοῦ ταξιδιοῦ τὸν ναῦλον πλήρωσέ μου.

MENIPPΙΟΣ

Ἄν αἱ φωναὶ σ' εὐχαριστοῦν, ὦ Χάρων, φώναζέ μου.

ΧΑΡΩΝ

Τὸν ναῦλον λέγω πλήρωσε, σύ, διὰ τὸν ὁποῖον
ἐγὼ σέ ἐταξίδευσα μὲ τὸ δικόν μου πλοῖον.

MENIPPΙΟΣ

Δὲν θὰ μπορέσης τίποτε νὰ πάρῃς ἀπὸ ἕνα
ὁποῦ δὲν ἔχει τίποτε· φωνάζεις ἴστα χαμένα.

ΧΑΡΩΝ

Κ' εἶναι κανένασ ὀβολὸν κἀν ἕνα νὰ μὴν ἔχη;

MENIPPΙΟΣ

Ἐσὺ δὲν ἐκατάλαβες, ἀκόμ' ἐδῶ τί τρέχει.
Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος κανεῖς, καθόλου δὲν ἤξεύρω.
Ἐγὼ οὔτ' ἔχ' οὔτ' ἠμποροῦ καμμιάν φορὰν νὰ εὔρω.

ΧΑΡΩΝ

Καὶ ὅμως μὰ τὸν Πλούτωνα, ἐὰν δὲν μὲ πληρώσης
θεὸ νὰ σέ πνίξω, βδελυρὲ, καὶ θὰ τὸ μετανοιώσης.

MENIPPΙΟΣ

Θὰ σοῦ τραβήξω καὶ ἐγὼ τὸ ξύλο ἴστο ψημένον
καὶ μ' ἕνα βρόντον, θὰ τὸ δῆς στὸν τόπον του λωομένον.

ΧΑΡΩΝ

Καὶ ἀδιαφόρετα λοιπὸν θὰ ἴσαι ταξιδευμένος,
τόσον ταξίδι νὰ μὴν εἶν' ὁ ναῦλος πληρωμένος;

MENIPPΙΟΣ

Ἄς σὲ πληρώσῃ ὁ Ἑρμῆς διὰ λογαριασμόν μου,
διότι σοῦ παρέδωκεν ἐκεῖνος τὸν νεκρόν μου.

ΕΡΜΗΣ

ὦ! μὰ τὸν Δία! ἤθελε νὰ εἶμαι ὠφελημένος
ἂν νὰ πληρώνω γιὰ νεκροὺς θὰ ἤμουν βιασμένος.

ΧΑΡΩΝ

Βρέ, δὲν θὰ σοῦ ξεκολληθῶ.

MENIPPΟΣ

"Όσον για αυτό κοντά μου
τράβηξε τὸ σκαφίδι σου καὶ μένε Χάρωντά μου,
πλήν τοῦτο δὲν ἠμπόρεσες καὶ σὺ νὰ καταλάβῃς
ὄ, τι δὲν ἔχω, πὼς ποτὲ δὲν ἠμπορεῖς νὰ λάβῃς.

ΧΑΡΩΝ

Καὶ δὲν τὸ ἤξευρες καὶ σὺ πὼς ἔπρεπε νὰ φέρῃς;

MENIPPΟΣ

Τὸ ἔξευρα μὲν, δὲν εἶχα δέ, γι' αὐτὸ καὶ σὺ δὲν παίρεις.
Ἔπρεπε τάχα δι' αὐτὸ καὶ νὰ μὴν ἀποθάνω,
νὰ μείν' ἐγὼ αἰώνιος μονάχος ἐκεῖ πάνω;

ΧΑΡΩΝ

Μόνος λοιπὸν θὰ κανηθηθῆς πὼς ἔχεις ταξιδεύσει
χάρισμα;

MENIPPΟΣ

"Ὅχι χάρισμα, καλέ, σ' ἔχω δουλεύσει
διότι ἔβγαλα νερὰ κ' ἔπιανα συγχρόνως
κ' ἐγὼ μαζί σου τὸ κουπί κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους μόνος,
ποὺ ἔταξίδευαν, ἐγὼ δὲν ἔκλαια. Ἀκόμα
ἔστερ' ἀπ' ὄλα νὰ ζητῆς καὶ ναῦλον, ἔχεις στόμα;

ΧΑΡΩΝ

Αὐτὰ ἔστον ναῦλον δὲν περνοῦν καὶ πρέπει νὰ πληρώσης
τὸν ὄβολόν, διότ' ἄλλοιῶς ποτὲ δὲν θὰ γλυτώσης.

MENIPPΟΣ

Λοιπὸν ὀπίσω πάρε με εἰς τὴν ζωὴν καὶ πάλιν.

ΧΑΡΩΝ

Κι' αὐτὸ ποὺ λέγεις νοστιμιὰν ἔχει πολὺ μεγάλην,
νὰ μοῦ τῆς βρέξ' ὁ Αἰακὸς γιὰ τοῦτο μὲ βιάζεις.

MENIPPΟΣ

Αἴ! δὲν σ' ἀρέσει μὴτ' αὐτό· λοιπὸν μὴ μὲ πειροάζῃς.

ΧΑΡΩΝ

Δεῖξέ μου ἔστω σακκούλι σου τί ἔχει φυλαγμένα;

MENIPPΟΣ

"Ελα γιαλόν· ἄ! τέτοια ναὶ νὰ λέγῃς εἰς ἐμένα.
" Ἄν θέλῃς λουμπουνάρια καὶ τῆς Ἑκάτης δεῖπνα.

ΧΑΡΩΝ

Καλ' ἀπὸ ποῦ μᾶς ἔφερες, Ἑρμῆ, αὐτὸν τὸν κύνα;
Εἰς ὄλον τὸ ταξίδι μας τί λόγια ὠμιλοῦσε,
ὄλους τοὺς ταξιδιώτας μας ἑπερίπαιζ', ἐγελοῦσε
κι' ὅταν ἐκεῖνοι ἔκλαιαν, αὐτὸς ἐτραγουδοῦσε.

ΕΡΜΗΣ

Δὲν ἐννοεῖς τὸν ἄνθρωπον, ὦ Χάρων, τὸν ὁποῖον
σὺ ἐταξίδευσας ἐδῶ μὲ τὸ σαθρόν σου πλοῖον;
Εἶν' ἐντελῶς ἐλεύθερος καὶ δι' οὐδὲν φροντίζει.
Αὐτὸς εἶναι ὁ Μένιππος, ἡ φήμη τὸν γνωρίζει.

ΧΑΡΩΝ

Καὶ ὅμως ἂν καμμὴν φορὰν σὲ πιάσω.

MENIPPΟΣ

" Ἄν μὲ πιάσης,
καλέ μου, ὅπως εἰς ταῖς δύο βεβαίως θὰ μὲ χάσης.

173

MENIPPOY KAI TANTALOU

MENIPPΟΣ

Πέ μου, Τάνταλε, τί κλαίεις; Διὰ τί παραπονεῖσαι,
εἰς τὴν λίμνην πάνω στέκεις καὶ ἐλεεινολογεῖσαι;

TANTALΟΣ

Κλαίω, Μένιππε, διότι πάγω, χάνομαι τῆς δίψης.

MENIPPΟΣ

Κ' εἶσαι τόσον ἀκαμάτης καὶ βαρύνεσαι νὰ κύψης
ἢ ἀκόμη μὰ τὸν Δία μὲ τὴν φούκταν νὰ πιάσης
ὅσον θέλεις ἐκ τῆς λίμνης ποὺ νὰ πιῆς καὶ νὰ χορτάσης;

TANTALΟΣ

Καὶ ἂν κύψω δὲν ὑπάρχει κανὲν ὄφελος ἔς ἐμένα,

ἐπειδὴ τὸ νερὸν φεύγει καὶ μοῦ πάγει στὰ χαμένα,
εὐθὺς ἅμα μ' ἐνοήσῃ ὅτι θὰ τὸ πλησιάσω.
Καὶ καμμίαν φορὰν ἀκόμη μὲ τὴν φούκταν μ' ἂν πιάσω
καὶ τὴν φέρω εἰς τὸ στόμα, δὲν προφθάνω γὰρ νὰ βρέξω
τῶν χεϊλέων μου τὸ ἄκρον, τὸ νερὸν χύνεται ἔξω
διὰ μέσον τῶν δακτύλων, δὲν εἰξεύρω πῶς καὶ πότε,
καὶ δλόξηρον τὴν χεῖρα μοῦ ἀφίνει πάλι τότε.

MENIPPΟΣ

᾽Ω! παράδοξον τῷ ὄντι πάσχεις πράγμα, Τάνταλέ μου,
ἀλλὰ τί ἀνάγκην ἔχεις καὶ νὰ πιῆς, σύ, εἰπέ μου,
ἐπειδὴ δὲν ἔχεις σῶμα,
ἐπειδὴ εἰς τῆς Λυδίας κανὲν μέρος εἰς τὸ χῶμα
κεῖνο κείτεται θαμμένον,
ὅπου νὰ πεινᾷ ἢμπορεῖ καὶ νὰ εἶν' καὶ διψασμένον;
Ἡ ψυχὴ, σύ, ὅμως τώρα δυνατὸν πῶς εἶν' ἀκόμα
νὰ διψᾷ, νὰ θέλῃς πόμα;

TANTALΟΣ

Τοῦτο δὰ κόλασις εἶναι βέβαια ἢ ἰδική μου,
νὰ διψᾷ ὡς νὰ ᾽το σῶμα αὐτὴ τώρα ἢ ψυχὴ μου.

MENIPPΟΣ

᾽Αλλὰ ὅτι ἔχει οὕτω
θέλομεν πιστεύσει τοῦτο,
ἀφ' οὗ λέγεις ὅτι τάχα τιμωρεῖσαι ἐν τῇ δέψῃ.
Τί κακὸν λοιπὸν θὰ πάθῃς! Ἡ φοβεῖσαι μήπως λείψῃ
τὸ νερὸν καὶ ἀποθάνῃς; Ἐπειδὴ δὲν βλέπω ἄλλον
ἐγὼ θάνατον ἢ Ἄδην μετὰ τοῦτον πιδὲν μέγαν
ἀπ' ἐδῶ εἰς ἄλλον τόπον
νὰ σοῦ φέρῃ τοῦτο κόπον.

TANTALΟΣ

᾽Ορθῶς λέγεις· πλὴν καὶ τοῦτο, τοῦ ποτοῦ ἐπιθυμία
χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ χρεῖα
εἶναι μία τιμωρία.

MENIPPΟΣ

Φλωρεῖς, Τάνταλε, τώρα; καὶ μοῦ φαίνεσαι σπουδαίως
πῶς ποτοῦ ἔχεις ἀνάγκην ἔλλεβόρον, πλὴν βεβαίως
καὶ ἀκράτου, μὰ τὸν Δία,
ὁ ὅποιος τ' ἀναντία

πράγματα σὺ ἔχεις πάθει, ἀπ' ἀνθρώπους δαγκαμένους
ἀπὸ σκύλους λυσσασμένους
κ' εἰς τὴν θέσιν ὅπου εἶσαι
ὄχι τὸ νερὸν βεβαίως, πλὴν τὴν δίψαν σὺ φοβεῖσαι.

TANTALOS

Ἄλλ', ὦ Μένιππε, ἀκόμη καὶ ἐλλέβορον νὰ πῖω
δὲν ἀρνοῦμαι, εἴθε μόνον καὶ πρὸς τοῦτο νὰ ἰσχύω.

MENIPPPOS

Θάρρος ἔχε ὅτι τοῦτον οὔτε σὺ οὔτε τις ἄλλος
νεκρός, Τάνταλε, θὰ πῆν ἢ μικρός εἴτε μεγάλος.
Ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ὄντως εἶν' ἀδύνατον νὰ γένη
μ' ὄλον ὅτ' ὡς σὲ δὲν εἶναι ὄλοι καταδικασμένοι
νὰ διψῶσι καὶ τὸ ὕδωρ τούτους νὰ μὴν ὑπομένῃ.

174

ΝΗΡΕΩΣ, ΘΕΡΣΙΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ

ΝΗΡΕΥΣ

Νὰ ὁ Μένιππος δὰ τοῦτος θὰ δικάσῃ τώρα ποῖος
ἀπὸ μᾶς τοὺς δύο εἶναι εὐμορφότερος ἰδίως.
Δὲν σοῦ φαίνομαι, εἰπέ μου,
ὄραιότερος ὅτ' εἶμαι ἀπὸ τοῦτον, Μένιππέ μου;

MENIPPPOS

Ἄλλὰ πῆτέ μου καὶ ποῖοι εἴσθε, θὰ σᾶς ἐρωτήσω,
ἐπειδὴ πρῶτον, νομίζω, τοῦτο πρέπει νὰ γνωρίσω.

ΝΗΡΕΥΣ

Ὁ Νηρεὺς καὶ ὁ Θερσίτης.

MENIPPPOS

Ὁ Νηρεὺς δὲ ποῖος πάλιν
καὶ ὁ Θερσίτης ποῖος εἶναι, ἀπορίαν ἔχω ἄλλην
ἐπειδὴ ἀκόμη τοῦτο δὲν εἶναι φανερωμένον.

ΘΕΡΣΙΤΗΣ

Ἐν μὲν τώρα λοιπὸν τοῦτο ἔχω ἀποδεδειγμένον
ὅτι εἶμαι ὁμοίος σου καὶ δὲν διαφέρεις τόσον
σὺ ἀπὸ τῶν ἄλλων ὅσον

σὲ δ' Ὀμηρος ἐκεῖνος τυφλὸς ἔχει ἐπαινέσει,
ὅστις ἀπὸ ὄλους σ' εἶχεν εὐμορφότερον καλέσει.
Ἄλλ' ἐγὼ δ' στραβοπόδης μὲ τὴν σουβλερὴν κεφάλην
καὶ σπανός, εἰς τὸν κριτὴν μας δὲν ἐφάνηκα καὶ πάλιν
ἀσχημότερος καθόλου. Βλέπε Μένιππε καὶ κρίνε
ποιὸν στοχάζεσαι ἀκόμη εὐμορφότερος ὅτ' εἶναι;

ΝΗΡΕΥΣ

Βέβαι' ἐγὼ δ' υἱὸς τῆς Ἀγλαίας καὶ Χάροπος εἶμαι,
ὅστις καθὼς δ' σοφὸς ἀοιδὸς μαρτυρεῖ με
κάλλιστος ἦλθον ἀνὴρ ὑπὸ Ἰλιον πάντων Ἑλλήνων
μετὰ Πηλεΐδην ἀμόμονα τὸν Ἀχιλλέα ἐκεῖνον.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ὅχι κάλλιστος πλὴν ἦλθες κ' ὑπὸ γῆν καθὼς νομίζω
ἐπειδὴ τὰ μὲν ὄστ' αὐτῶν ὅτι εἶν' ὅμοια γνωρίζω,
τὸ δὲ καύκαλόν σου ἄρα ἀπὸ τοῦ Θερασίτου τάχα
ἤμπορεῖ ἐκ τούτου τώρα νὰ διακριθῆ μονάχα,
ὅτ' αὐτὸ τὸ ἰδικόν σου θρυμματίζεται εὐκόλως
ἐπειδὴ ἀτονωμένον
τό'χεις καὶ παραλυμένον
κι' ὁμοιότητα δὲν ἔχει μ' ἀνδρικόν καύκαλον ὄλω.

ΝΗΡΕΥΣ

Πλὴν τὸν Ὀμηρον ἐρώτα τί λεβέντης ἦμουν, ὅτε
μετὰ τῶν Ἑλλήνων εἶχον ἐκστρατεύσει κ' ἐγὼ τότε.

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Ὅνειρα μοῦ λέγεις· ταῦτα πού'χεις τώρα βλέπω μόνον
καὶ ἐκεῖνα τὰ εἰξεύρον ἀνθρώποι τῶν τότε χρόνων.

ΘΕΡΣΙΤΗΣ

Λοιπὸν, Μένιππε, δὲν σοῦ φαίνομαι διόλου
εὐμορφότερος πὼς εἶμαι;

ΜΕΝΙΠΠΟΣ

Εὐμορφος ἐδῶ καθόλου
οὔτε σὺ οὔτε καὶ ἄλλος· ἐπειδὴ ἰσοτιμία
εἶν' ἐδῶ κάτω ἔστων Ἄδην καὶ ἡ ὄψις εἶν' ὅμοια.
Ἐδῶ ὅμοιοι εἶν' ὄλοι, ἐδῶ ὄλοι εἶναι ἓνα.

ΘΕΡΣΙΤΗΣ

Λοιπὸν βέβαια καὶ τοῦτο ἀρκετὸν εἶν' εἰς ἐμένα.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ
ΠΑΝΟΠΗΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΗΣ

ΠΑΝΟΠΗ

Εἶδες ἐχθὲς τί ἔκαμεν ἡ Ἔρις, ὦ Γαλήνη,
εἰς Θεσσαλίαν ἐν καιρῷ τοῦ δείπνου, πῶς κ' ἐκείνη
εἰς τὸ συμπόσιον αὐτὸ δὲν ἐκαλέσθ' ἐπίσης;

ΓΑΛΗΝΗ

Δὲν ἔτρωγα ἐγὼ μὲ σᾶς καὶ δὲν ἔχω εἰδήσεις,
διότι μὲ ἐπρόσταξεν ὁ Ποσειδῶν νὰ πάγω
χωρὶς κῆμα τὸ πέλαγος, Πανόπη, νὰ φυλάγω
τόσον καιρὸν. Τί ἔκαμε ἔστην συντροφίαν σας ἄρα,
ἀφοῦ δὲν παρευρίσκετο ἡ Ἔρις ἢ γρυνιάρια;

ΠΑΝΟΠΗ

Ἡ Θέτις μὲν καὶ ὁ Πηλεὺς εἶχον ὑπάγει πλέον
ἔστὸ νυφικὸν δωμάτιον· τὸ ζεῦγος δὲ τὸ νέον
ὁ Ποσειδῶν συνώδευε μετὰ τῆς Ἀμφιτρίτης.
Ἡ Ἔρις τὸν καιρὸν αὐτόν, χωρὶς νὰ τὴν ἰδῆ τις,
μὲ εὐκολίαν δὲ αὐτὸ κατώρθωσε μεγάλην,
διότι ἄλλοι ἔπινον καὶ μερικοὶ δὲ πάλιν
ἔκαμνον κρότον, θόρυβον καὶ ταραχὴν καὶ ζάλην
κ' εἰς τὸν τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος κιθάρας γλυκὺν ἤχον
ἢ ἔστὰ τραγούδια τῶν Μουσῶν ὄλον τὸν νοῦν των εἶχον.
Ἐρωψ' εἰς τὸ συμπόσιον ἢ πονηρὴ μὲ δόλον
ἐν μῆλον ὠραιότατον, Γαλήνη, χρυσὸν ὄλον·
εἶχε δ' αὐτὸ ἐπιγραφὴν· «ἢ εὔμορφ' ἄς κρατήσῃ».
Ἐνῷ δ' ἐκύλα, ἔτυχεν ἐκεῖ νὰ σταματήσῃ,
ὡς νὰ ἐστάλ' ἐπίτηδες, πού ἦσαν ἔξαπλωμένοι,
ἢ Ἀφροδίτη, ἢ Ἀθηνᾶ κ' ἢ Ἡρα ξεγνοιασμένοι.
Ἀφοῦ ἐπῆρε δ' ὁ Ἐρμῆς τὸ μῆλον κ' ἕνα ἕνα
ἀνέγνωσε τὰ γράμματα πού ταν πάνω γραμμένα,
αἱ Νηρηίδες μὲν ἡμεῖς εἶχομεν σιωπήσει
καὶ οὐδὲ λόγον εἶχομεν κἂν ἕνα ἐλστομίσει·
διότι καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάμωμεν, ὅποτε
ἐκεῖναι παρευρίσκοντο ἐκεῖ; Ἄλλ' ὅμως τότε
αὐταὶ ἐσυναίριζοντο κ' ἐκάστη δίκαιόν της
θεωροῦσε νὰ γενῆ τὸ μῆλον ἰδικόν της.

Ἄν δὲ δὲν τὰς ἐχώριζεν ὁ Ζεὺς θὰ ἐμαδοῦντο
καὶ μιὰ τὴν ἄλλην ἄσπλαγχνα θὰ ἐγρονθοκοποῦντο.
(Μολονότι δὲ ἤθελον ἐκεῖναι νὰ δικάσῃ
αὐτὰς ὁ ἴδιος ὁ Ζεὺς καὶ νὰ τὰς συμβιβάσῃ),
Ἐκεῖνος εἶπε, δι' αὐτὰ ἐγὼ δὲν θὰ σᾶς κρίνω,
ἀλλὰ τὴν δίκην εἰς κριτὴν κατάλληλον ἀφίνω.
Πηγαίνετε εἰς Ἴδην δὲ πλησίον εἰς τὸν Πάριον,
εἰς τοῦ Πριάμου τὸν υἱόν, ὅστις ἔχει τὴν χάριν
νὰ διακρίνῃ πάντοτε καλὰ τὸ πλιὸ ὠραῖον,
διότ' αὐτὸ ἴσχυε κ' αὐτὸς καὶ μὲ τὸ περιπλέον,
ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν κακῶς αὐτὸς νὰ κρίνῃ.

ΓΑΛΗΝΗ

Τί ἔκαμον αἱ Θεαῖναι, λοιπὸν τί ἔχει γίνει,
Πανόπη;

ΠΑΝΟΠΗ

Σήμερον αὐταὶ νομίζ' ἀναχωροῦσιν
εἰς Ἴδην, τὸν διαιτητὴν τῆς εὐμορφίᾳς νὰ βροῦσιν.

ΓΑΛΗΝΗ

Ποιὸς μετ' ὀλίγον θὰ ἐλθῇ νὰ μᾶς πληροφορήσῃ
ἐκ τῶν τριῶν τῶν Θεαινῶν ποία ἔχει νικήσει;

ΠΑΝΟΠΗ

Τώρα σοῦ λέγω, ἐπειδὴ μάχεται διὰ κάλλη,
ἢ Ἐφροδίτη βέβαια· δὲν θὰ νικήσῃ ἄλλη,
ἂν δὲν εἶναι κοντόφωτος ὁ δικαστὴς ποὺ κρίνει
καὶ ἠμπορεῖ τὴν ὁμορφίαν καλὰ νὰ διακρίνῃ.

176

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΣ

ΗΦΑΙΣΤΟΣ

Ἦλθα καθὼς ἐπρόσταξες, ὦ Ζεῦ, ἀκονισμένον
ἔχων καλὰ τὸν πέλεκυν, τὸν λόγον σου προσμένων
νὰ μοῦ εἰπῆς τί μὲ ζητεῖς; τί πρέπει νὰ σοῦ κάμω;
Καὶ παρευθὺς εἰμ' ἔτοιμος ὅπῃ μοῦ εἰπῆς νὰ θράμω,
ἐὰν δ' ἀκόμη πρόκειται καὶ πέτραν νὰ κτυπήσω,
μὲ ἓνα μόνον κτύπημα τὴν πέτραν θὰ χωρίσω.

ZEYΣ

Ἐῶγε, ὦ Ἡφαιστε! ἀλλὰ νὰ μοῦ τὴν κατεβάσῃς
εἰς τὸ κεφάλι καὶ αὐτὸ εἰς δύο νὰ μοιράσῃς.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ

Πειράζεις μ' ἢ τρελλάθηκες! Ἀλήθεια προστάξέ με,
ᾧ κείνο πὸν θέλεις νὰ γενῆ καὶ πλέον ἄφησέ με.

ZEYΣ

Λέγω αὐτὸ τὸ ἴδιον· προστάζω σε νὰ σχίσῃς
τὸ καύκαλόν μου· ἐπειδὴ ἐὰν καὶ ἀπειθήσῃς
πρῶτην φορὰν θυμάνοντα δὲν θὰ μὲ δοκιμάσῃς.
Πρέπει δὲ μ' ὄλην τὴν ὁρμὴν νὰ μοῦ τὴν κατεβάσῃς
καὶ μῆτε νὰ ἀργοπορῆς, διότι μ' ἀφανίζουν
οἱ πόνοι π' ὄλα τὰ μυαλά μ' ἀναποδογυρίζουν.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ

Βλέπε, ὦ Ζεῦ, μὴ κάμωμεν κανὲν κακόν· διότι
εἶν' ἰοκτερός ὁ πέλεκυς καὶ ὅπου πέσ' ἢ πρῶτη
δὲν θεὸς νὰ πέσῃ βέβαια χωρὶς αἶμα νὰ χύσῃ,
οὔτε ὡς ἡ Εἰλειθεῖα θεὸς νὰ σὲ ξεγεννήσῃ.

ZEYΣ

Κατέβασέ την, Ἡφαιστε, μόνον καὶ μὴ σὲ μέλλῃ,
ἐγὼ τὸ συμφερότερον γνωρίζω καὶ τὰ τέλη.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ

Αἴ! τί νὰ κάμω ἠμπορῶ; Χωρὶς καιρὸν νὰ χάσω
ἀφοῦ προστάξῃς, στανικῶς θὰ σοῦ τὴν κατεβάσω.
Νά! τ' εἶν' αὐτό; Μὲ τὰ ἄρματα μιὰ κόρη καὶ μεγάλη!
Μεγάλον εἶχες σὺ κακόν, ὦ Ζεῦ, εἰς τὸ κεφάλι!
Ἄν γρηγόρα ἐθύμωνες εἶχες τὰ δίκαιά σου
ὄλα, ἀφοῦ ἀνέτρεφες ἄπο κάτ' ἀφ' τὰ μυαλά σου
ἄρματωμένην μάλιστα κόρην τόσοσιν μεγάλην.
Βέβαια ἦλθες σὺ ἐδῶ κ' εἶχες ὄχι κεφάλην
πλήν κάμπου μὲ τὸ στράτευμα· πηδᾷ δ' αὐτὴ ἔστο νύχι,
σειεται καὶ λυγίζεται, χορεῦει τὸν πυρρίχη,
τινάσσει τὴν ἀσπίδα τῆς καὶ σείει τὸ κοντάρι,
ἐνθουσιᾷ κ' ὁ ζῆλός τῆς τὸν νοῦν τῆς θεὸς νὰ πάρῃ
κ' εἶναι τὸ μεγαλύτερον χαρακτηριστικόν τῆς
ὅτ' εἶναι πολὺ εὐμορφη κ' ἦλθεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς

εἰς ἓν μικρὸν διάστημα· ἂν δὲ ἔχουσι χρῶμα
οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς γαλανόν, αὐτὸ στολίζῃ ἀκόμα
ἢ περικεφαλαία τῆς· διὰ τὴν μαμμικὴν μου
τῶρ' ἀρραβώνισέ μου τὴν λοιπὸν ὡς ἀμοιβὴν μου,
ὦ Ζεῦ.

ZEYΣ

ᾠ Ω Ἡφαιστε, αὐτὸ ἀδύνατον νὰ γίνῃ,
διότ' αὐτὴ διὰ παντὸς παρθένος θεὸ νὰ μείνῃ.
ᾠ Ἄλλ' ὅμως ὅσον δι' ἐμέ, ποσῶς δὲν ἐμποδίζω.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ

Τοῦτο ἠθελα νὰ πῆς ἐσὺ καὶ τ' ἄλλ' ἐγὼ φροντίζω.
Τώρα δ' εὐθὺς διὰ μιᾶς χωρὶς καιρὸν νὰ χάσω
μ' ὄλην τῆς τὴν ἀρματωσιὰν ἐγὼ θὰ τὴν ἀρπάσω.

ZEYΣ

ᾠ Ἐὰν σοῦ εἶναι εὐκόλον, κάμε τοιουτοτρόπως.
ᾠ Ἡξεύρω πλὴν ἀδύνατα ὅτι ζητεῖς ἀσκόπως.

177

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΓΡΑΦΗΣ ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ

Γενέσεως Κεφ. ΚΖ'. Ἰωσ. Α'. 18, 5.

ΙΣΑΑΚ ΚΑΙ ΗΣΑΥ

ΣΚΗΝΗ Α'

ΙΣΑΑΚ

ᾠ Ησαῦ, νιέ μου! σὲ καλῶ! ποῦ εἶσαι; ἄκουσόν μου.
Γέρον, πρεσβύτης, ἔχασα τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου!
Δοξάζω πλὴν καὶ δι' αὐτὸ τὸν Πλάστην καὶ Θεόν μου
καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Αὐτοῦ τὸ θέλημα ὑπέικω.
ᾠ Ἡμῖν αὐτοῦ δευδερεκῆς· τυφλὸς αὐτῷ ἀνῆκα.
Μὲ βλέπεις; δὲν σὲ θεωρῶ· ἔλθέ, πλησιάσε με.

ΗΣΑΥ

ᾠ Ἰδού, ὦ πάτερ μου, ἐγὼ παρῶν, διάταξέ με!

ΙΣΑΑΚ

ᾠ Ἐγὼ ἐγήρασα· ἐγγὺς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου
καὶ τὴν ἡμέραν ἀγνοῶ αὐτὴν τῆς τελευτῆς μου.

Λάβε λοιπὸν τὸ σκεῦος σου μετὰ τῆς βελοθήκης,
τὸ τόξον σου καὶ παρευθὺς ἕστησον κάμπον νὰ ἐμβήκης,
νὰ κνηγήσης· ὅ,τι δὲ κνηγήιον πιάσης,
ἀπὸ αὐτὸ καὶ φαγητὰ καλὰ νὰ ἐτοιμάσης,
καθὼς ἐγὼ ἐπιθυμῶ κατὰ τὴν ὄρεξίν μου,
καὶ φέρε μου, ἵνα γενθῶ μὲ εὐχαρίστησίν μου,
πρὶν ἀποθάνω καὶ πρὶν κλεισθοῦν οἱ ὀφθαλμοί μου
νὰ σ' εὐλογήσῃ, ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ ἡ ψυχὴ μου.
Ἔχει καλῶς, ὦ πάτερ μου· ταχύτατα πηγαίνω
κ' ἐκεῖνο ποῦ ἐπιθυμεῖς μετ' οὐδὲ πολὺ σοῦ φέρνω.

(Ἐξέχεται ὁ Ἡσαῦ ἵνα ὑπάγῃ εἰς θήραν).

ΡΕΒΕΚΚΑ ΚΑΙ ΙΑΚΩΒ

ΣΚΗΝΗ Β'

ΡΕΒΕΚΚΑ

Ἄκουσον τέκνον μου Ἰακώβ, ὁποίας τοῦ πατρὸς σου
παραγγελίας ἔλαβεν Ἡσαῦ ὁ ἀδελφός σου.

Ἦκουσα καὶ τοῦ ἔλεγε νὰ πάγῃ νὰ πιάσῃ
κνηγήιον καὶ ἐξ αὐτοῦ φαγεῖν νὰ ἐτοιμάσῃ,
νὰ τοῦ προσφέρῃ καὶ ἀφοῦ γενθῆ, πρὶν τελευτήσῃ,
τὸν ἀδελφόν σ' ἐνώπιον Θεοῦ νὰ εὐλογήσῃ.

Τὴν συμβουλὴν μου ἄκουσον λοιπὸν αὐτὴν σπουδαίως
καὶ ὑπαγ' εἰς τὰ πρόβατα καὶ πιάσε ταχέως
δύο ἐρίφους τρυφεράς, μικρὰς ἀλλὰ παχείας,
καὶ φέρε μού τας παρευθὺς νὰ κάμω μετὰ βίας
φαγεῖν εἰς τὸν πατέρα σου κατὰ τὴν ὄρεξίν του,
νὰ τῷ προσφέρῃς, ὥστε σὺ νὰ λάβῃς τὴν εὐχὴν του.

ΙΑΚΩΒ

Πλὴν εἶναι, μήτερο, τριχωτὸς Ἡσαῦ ὁ ἀδελφός μου,
ἐγὼ δὲ ὄλωσ ἄτριχος· ἂν δ' ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου
ψηλαφηθῶ, ἐκεῖνος δὲ τὴν πλάνην ἐννοήσῃ,
καὶ τοῦτο περιφρόνησιν ἐκ μέρους μου νομίσει,
βεβαίως θὰ καταρασθῆ ἀντὶ νὰ μ' εὐλογήσῃ,
φοβοῦμαι τοῦτο ἄρα,
ἀντ' εὐλογίας μὴ τυχόν μοῦ φορτωθῆ κατάρρα.

ΡΕΒΕΚΚΑ

Τέκνον! τῶν λόγων μ' ἄκουσον· ἂν θέλω δὲ σοῦ πταισῃ,
ὦ! ἢ κατάρρα σου αὐτὴ ἀπάνω μου ἄς πέσῃ.

(Ἐξέρχεται ὁ Ἰακώβ ἵνα βάλῃ εἰς ἐνέργειαν τὴν συμβουλὴν τῆς μητρὸς καὶ ἐπανέρχεται μετ' οὐ πολλὰς ὥρας φέρων τὰς ἐρίφους).

ΙΑΚΩΒ ΚΑΙ ΡΕΒΕΚΚΑ

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΙΑΚΩΒ

Ἴδου λοιπὸν αἱ ἔριφοι, ὦ μῆτερ, ὡς τὰς θέλεις,
ἔξ ὧν τὸ γεῦμα τοῦ πατρὸς νὰ ἐτοιμάσῃς μέλλεις.

Ἡ Ρεβέκκα λαμβάνει τὰ τρυφερότατα κρέα τῶν ἐρίφων, ἀπέρχεται, παρασκευάζει τὰ ἐδέσματα καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐπανέρχεται φέρουσα τὰ τε ἐδέσματα καὶ καλὴν στολὴν τοῦ Ἡσαῦ πρὸς τὸν Ἰακώβ.

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΡΕΒΕΚΚΑ

Ὅπως ἀρέσκει ὁ πατήρ, ἰδὸν τὰ φαγητά σου
πανέτοιμα· πλὴν ἔκβαλε καὶ τὰ ἐνδύματά σου
καὶ τὴν ὠραίαν τοῦ Ἡσαῦ ἐνδύσ' ἐνδυμασίαν
αὐτήν, νὰ ἔχῃ μετ' αὐτοῦ παράστασιν ὁμοίαν,
καὶ τύλιξον εἰς τὰ γυμνά προσέτι τῶν χειρῶν σου
τὰ τῶν ἐρίφων δέρματα καὶ εἰς τὸν τραχήλόν σου
καὶ μὲ αὐτὰ τὰ φαγητὰ τοὺς ἄρτους φέρ' ἐπίσης
αὐτοὺς εἰς τὸν πατέρα σου νὰ τὸν εὐχαριστήσῃς.

(Ὁ Ἰακώβ, ἐνδεδυμένος τὴν στολὴν τοῦ Ἡσαῦ καὶ περιβεβλημένος εἰς τε τῶν χειρῶν καὶ τοῦ τραχήλου τὰ γυμνά δέρματα τῶν ἐρίφων, λαμβάνει τὰ παρεσκευασμένα ὑπὸ τῆς μητρὸς φαγητὰ καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν Ἰσαάκ).

ΙΑΚΩΒ ΚΑΙ ΙΣΑΑΚ

ΣΚΗΝΗ Ε'

ΙΑΚΩΒ

Πάτερ!

ΙΣΑΑΚ

Ἴδὸν ἐγώ· τίς εἶ;

ΙΑΚΩΒ

Εἴμ' ὁ πρωτότοκός σου
ἐγώ, ὦ πάτερ μου, υἱός· Ἡσαῦ εἴμ' ὁ υἱός σου.
Ἐπραξα ὅ, τι ἐπρόσταξες καὶ σήκω νὰ καθίσῃς,
νὰ φάγῃς τὸ κνήγι μου διὰ νὰ μ' εὐλογήσῃς.

ΙΣΑΑΚ

Τί εἶν' αὐτὸ ποὺ γρήγορα ἐπέτυχες, υἱέ μου;

ΙΑΚΩΒ

Ἐκείνο πού ὁ Θεός ἐμπρός μου ἔστειλέ μου.

ΙΣΑΑΚ

Ἔλα πλησίον, τέκνον μου, ἵνα σέ ψηλαφήσω,
ἄν εἶς υἱός μου ὁ Ἡσαῦ ἢ ὄχι νὰ γνωρίσω.

(Ὁ Ἰακώβ πλησιάζει τότε τὸν πατέρα του, ἐκεῖνος δὲ ψηλαφεῖ αὐτόν).

Ἦ φωνὴ εἶναι φωνὴ τοῦ Ἰακώβ, νομίζω,
αἱ χεῖρες πλὴν χεῖρες Ἡσαῦ αὐτὰς ὅπου ἐγγίζω.
Εὐλογημένος ἔσο· σύ, Ἡσαῦ, εἶς ὁ υἱός μου;

ΙΑΚΩΒ

Ἐγώ!

ΙΣΑΑΚ

Ἀπὸ τὴν θήραν σου νὰ φάγω λοιπὸν δός μου,
νὰ σ' εὐλογήσῃ, τέκνον μου, ἐκ βάθους ἡ ψυχῆ μου.

ΙΑΚΩΒ

Ἐκ τῆς παρατεθείσης σοι τῆς θήρας μου ἐτοίμου
φάγε ἡδέως, πάτερ μου, καὶ οἶνον δὲ ἀσμένως
προσέφερόν σοι, πάτερ μου, νὰ πῆς ἐπομένως.

(Ὁ Ἰσαὰκ τρώγει καὶ πίνει, μετὰ δὲ τὸ γεῦμα δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ εὐλογεῖ τὸν υἱόν).

ΙΣΑΑΚ

Καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον· ἐκ τοῦ δημιουργοῦ μου
τῶν ἀγαθῶν ἐχόρτασα χειρὶ τῆ τοῦ υἱοῦ μου·
τὸ ὄνομά σου δοξαστόν, αἰώνιε Θεέ μου,
διὰ παντός ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Υἱέ μου,
ἔλθε λοιπὸν πλησίον μου, ἔλθε καὶ φίλησόν με.
Ἦγγισάς με, τέκνον μου, μὲ ἐφίλησας καὶ ὠσφράνθην
καὶ τὴν τῶν ἐνδυμάτων σου ὀσμὴν καὶ ὑπερευφράνθην.
Ἴδόν ἡ τοῦ ἀγαπητοῦ υἱοῦ μου εὐωδία
ὡς ὀσμὴ θάλλοντος ἀγροῦ καὶ ὄντινα ἡ θεία
Κυρίου χεῖρ ἠλόγησεν ἐν πάσῃ εὐπορίᾳ.
Εἶθε σοὶ δώσῃ ὁ Θεός μεγίστην εὐτυχίαν
ἀπὸ τῆς δρόσου τ' οὐρανοῦ, τῆς γῆς τὴν εὐφορίαν,
σίτου καὶ οἴνου πλησμονὴν καὶ πᾶσαν ἀφθονίαν.
Ἔθνη νὰ σοὶ δουλεύωσι ἀφοῦ τὰ ὑποτάξῃς,
σὲ προσκυνήσωσ' ἄρχοντες καὶ νὰ τοὺς διατάξῃς.

Καὶ τ' ἀδελφοῦ σου κύριος γενοῦ νὰ τὸν προστάξης.
Θέλουν σὲ προσκυνήσουσι καὶ πέσουν πρὸ ποδός σου
νιοί τε καὶ ἀπόγονοι καὶ πάντες τοῦ πατρός σου.

Ὁ καταρώμενος ἐσὲ ἔστω κατηραμένος,
ὁ εὐλογῶν σε ἔστω δὲ αὐτὸς εὐλογημένος.

(Ὁ Ἰακώβ ἐξέρχεται καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἔρχεται ὁ Ἡσαῦ φέρων τὰ φαγητά,
ἅτινα ἠτοίμασε διὰ τὸν πατέρα του).

ΗΣΑΥ ΚΑΙ ΙΑΚΩΒ

ΗΣΑΥ

Ἀνάστηθι, ὦ πάτερ μου, νὰ φάγῃς ἐκ τῆς θήρας,
ἦν ὁ υἱός σ' ἐθήρηνσε μ' αὐτὰς αὐτοῦ τὰς χεῖρας,
νὰ μ' εὐλογήσῃ πάτερ μου, ὡς εἶπες, ἡ ψυχὴ σου,
καὶ οὕτω νὰ ἐκπληρωθῇ καὶ ἡ ὑπόσχεσίς σου.

ΙΣΑΑΚ

Τίς εἶσαι πρὸς με ὁ λαλῶν;

ΗΣΑΥ

Ἐγὼ εἶμ' ὁ υἱός σου,
ἐγὼ Ἡσαῦ, ὦ πάτερ μου, εἶμ' ὁ πρωτότοκός σου.

ΙΣΑΑΚ

Ἐξίσταμαι! ἐκπλήττομαι! εἶς' ὁ Ἡσαῦ, καὶ ποῖος
ἦτο ὅστις μοὶ ἔφερε κνήγιον ἀρτίως,
πρὶν ἔλθῃς σὺ καὶ ἔφαγον ἀπ' ὄλα, ἐπομένως
ἐγὼ ἠλόγησα αὐτὸν καὶ ἔστ' εὐλογημένος;

ΗΣΑΥ

Ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον! ὦ θλίψις! ὦ πικρία!
δύστηνος! ἄς διαρραγῇ ἡ μαύρη μου καρδιά.
Πάτερ κ' ἐμὲ εὐλόγησον.

ΙΣΑΑΚ

Ὁ ἀδελφός σου ἦλθε,
τὴν εὐλογίαν μ' ἔλαβε μὲ δόλον καὶ ἀπήλθε.

ΗΣΑΥ

Ὁρθῶς ἐκλήθη Ἰακώβ λοιπόν, ὅτι λακτίζει·
ταύτην δευτέραν του φορὰν ἰδὸν μ' ὑποσκελίζει.
Ἐξαπατήσας μ' ἔλαβε τὰ πρωτοτόκιά μου!
τὴν εὐλογίαν μ' ἔλαβε καὶ τώρα· συμφορὰ μου!
Καὶ δὲν ἀφῆκες δι' ἐμέ, ὦ πάτερ, εὐλογίαν;

ΙΣΑΑΚ

Ἐν ὑπὸ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ σ' ἔθεσα δεσποτεῖαν,
τοὺς ἀδελφούς του δούλους δὲ ἔκαμα εἰς ἐκεῖνον,
ἀφοῦ αὐτὸν ἐστήριξα μὲ σῖτον καὶ μὲ οἶνον,
τί ἄλλο μοι ἀπέμεινεν εἰς σὲ νὰ κάμῃ, υἱέ μου;

ΗΣΑΥ

Μήπως ἡ εὐλογία σου, ὦ πάτερ ἀγαθέ μου,
ὑπάρχει μία μοναχὴ καὶ δὲν θὰ εὐπορήσῃς
καὶ τὸν υἱόν σου τὸν Ἡσαῦ, ἐμέ, νὰ εὐλογήσῃς!
κ' ἐμὲ λοιπὸν εὐλόγησον, ὦ πάτερ, δέομαί σου.

ΙΣΑΑΚ

(συγκεινημένος)

Σπαράσσουσι τὰ σπλάγχνα μου, υἱέ μου, αἱ φωναί σου.

ΗΣΑΥ

Θεέ μου! φεῦ! τὰ δάκρυα εἰς ἄκραν δυστυχίαν
δὲν συγκινοῦν τὴν τοῦ πατρὸς φιλόστοργον καρδίαν;

ΙΣΑΑΚ

(Εὐλογεῖ καὶ τὸν Ἡσαῦ θρηνοῦντα καὶ ὀδυρόμενον, οὐχὶ ὅμως τὴν εὐλογίαν, ἣν
ἠύλόγησε τῷ Ἰακώβ).

Εἰς γῆν ἃς εἶναι εὐφορον καὶ σοῦ ἡ κατοικία
καὶ δρόσος ἀπὸ πάνω σου ἃς στάξῃ οὐρανια.

Μὲ τὴν ἰσχὴν τῶν ὄπλων σου καὶ τῆς μαχαίρας ζῆσε,
ἀλλ' ὅμως ὑποχείριος τοῦ ἀδελφοῦ νὰ εἶσαι.

Ὅποτεν δὲ θὰ δυναθῆς καὶ νὰ ὑπερισχύσῃς,
ἐν τοῦ τραχήλου τὸν ζυγὸν αὐτοῦ νὰ ἀποσείσης.

(Ὁ Ἡσαῦ ἀπέρχεται σφόδρα ὀργισμένος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ· μακρυνθεὶς δὲ μονοθεῖ
κατ' ἰδίαν).

ΗΣΑΥ

ᾧ οὐρανέ! μὴν ὀργισθῆς εἰς τὴν πικρὰν ὀργὴν μου.
Ἡ ἀδικία ἔσπειρε τὴν ἀγανάκτησίν μου.

(Σύρει τὴν μάχαιραν ἐκ τῆς θήκης καὶ ὑψοῖ αὐτὴν εἰς τὸν ἀέρα)

Ναί! αἱ ἡμέρ' ἐγγίζουσι τοῦ πένθους τοῦ πατρὸς μου.
Ἐπὶ τὴν μάχαιραν αὐτὴν θὰ πέσῃ ὁ ἀδελφός μου.

Ἔξοδ. ΙΔ' 21-31)

(Ἀρματηλάτην Φαραώ. Μέγας Παρακλητικὸς Κανὼν)

Τὸν Φαραὼ ἕναν καιρὸ μὲ τὰ στρατεύματά του,
τὰ δπλα του, τοὺς ἵππους του καὶ τὰ ἀμάξιά του
ἐβόθισ' ἢ Μωσαϊκῆ ἢ ράβδος ἢ ὁποία,
ἔκαμνεν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν τέρατα καὶ σημεῖα,
ὅταν μ' αὐτὴν ὁ Μωϋσῆς μ' ἕνα καὶ ἄλλον τύπον,
εἰς τὰ νερά της τοῦ Σταυροῦ ἐχάραξε τὸν κτύπον.

Καὶ πρῶτον κατεβίβασε τὴν ράβδον κατ' εὐθεΐαν
καὶ χάσμα εὐθὺς ἀνοίξε καὶ αὐλακα βαθεΐαν
καὶ ἔφεξ' εἰς τὸν σκοτεινὸν πυθμένα πέρα πέρα
ὁ ἥλιος τοῦ οὐρανοῦ, τὸ φῶς καὶ ἡ ἡμέρα
καὶ τὰ νερά ἐστάθησαν ὡσαν γρανίτου λίθου
τοῖχος δεξιά, ἀριστερὰ κι' ἐπέρασαν τὰ πλήθη
τοῦ Ἰσραὴλ ἀντίπερα μὲ τὰς στεγνὰς ἐμβάδας.

Ἄφοῦ δ' ἐβγήκαν, μ' ὄργανα, φανοὺς καὶ μὲ λαμπάδας
ἔφαλλον εἰς τὸν Κύριον ᾠδὰς εὐχαριστίας
καὶ ἡ πρώτη πρώτη ἢ φωνὴ ἀντήχει τῆς Μαρίας.

Ὅταν δὲ ἤϋρεν ἀνοικτὸν ὁ Φαραὼ τὸν δρόμον,
ἐμβῆκε μέσα εἰς αὐτὸν κ' ἐνέσπειρε τὸν τρόμον
εἰς τοὺς Ἑβραίους, οὔτινες εἶδον τὸν ἐρχομὸν του
κ' ἦτο κατόπι των εὐθὺς μὲ ὄλον τὸν στρατὸν του.

Ὁ Μωϋσῆς τὴν ράβδον του τὸ δεῦτερον ὑψώνει
κι' ἀντίστροφα τὴν θάλασσαν κτυπᾷ καὶ τὴν ἐνώνει.

Τότε σκότος αἰφνίδιον τὸν οὐρανὸν σκεπάζει!
ἀστράπτει, βρέχει καὶ βροντᾷ κι' ἡ γῆ ὅλη τρομάζει!

Καὶ τρομερὰ ἀρχίνησε τὸ πέλαγος νὰ βράζει,
ἢ θάλασσα νὰ κυματῆ, τὸ κῶμα νὰ κοχλάζει,
κ' ἄφιε πικρὸν κλαυθμὸν καὶ στεναγμὸν καὶ θρήνον
ἢ στρατιὰ τοῦ Φαραὼ ποὺ πνίγεται μ' ἐκεῖνον.

Τὸ ἄρμα ἀνατρέπεται μὲ τὸν ἀρματηλάτην.

Ἄπο τοῦ ἵππου ὁ ἵππεὺς κρημνίζεται τὴν πλάτην.

Τὸ κῶμα ἀγορθούμενον τὰ ἄρματα συνθλίβει.

Καθὲν ἄρμα ἀθούμενον ταξίαρχον συντρίβει.

Ὅμοῦ κατακυλίνονται ἵππεὺς καὶ ἀναβάτης,
ἄνδρες καὶ ὑποζύγια, στρατὸς καὶ στρατηλάτης.

Ὡς λίθοι ἐβυθίζοντο τὰ πλήθη ἔστων πυθμένα

καὶ δὲν ἀφῆκε ζωντανὸν τὸ κῶμα μήτε ἕνα.

Ἔστερον δὲ τὸ πέλαγος ἐξέρονα τοὺς νεκροὺς των εἰς τὴν ξηρὰν τῆς Ἐρυθρᾶς μὲ τοὺς ἐξοπλισμούς των¹.

Τὰς σάρκας των διὰ τροφὴν ὀρνέων πειναλέων, τὰ ὄπλα των δι' ὄπλισμόν τοῦ πλήθους τῶν Ἑβραίων.

Ἐπὶ τὸν τύπον τοῦ Σταυροῦ λοιπὸν ὁ Θεομάχος ἐτιμωρήθη Φαραὼ τὸ πάλοι κατὰ τάχος.

Ὁ δὲ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ τὰς χεῖρας τοῦ ἀπίστου ἀπέφυγεν ἐκ θαύματος τοῦ Κραταιοῦ Ἐψίστου.

Μὲ ταύτην του δὲ ὁ Μωϋσῆς ἐκεῖ τὴν βακτηρίαν τὴν μέλλουσαν διατυποῖ τοῦ Κόσμου σωτηρίαν.

Σημ. Λογοθέτη.

1. Ἰωσήπου ἀρχαιολ. Β. 16, 3.

Τῆ δ' ὑστεραία τὰ ὄπλα τῶν Αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ροῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδοῦσης, ὁ Μωϋσῆς καὶ τούτου εἰκάσας τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίας γεγονέναι. "Ὅπως μὴδ' ὄπλων ὄσιν ἀποροί, συνχωγῶν καὶ τούτους σκευάσας τοὺς Ἑβραίους ἤγεν... Αὐτόθι Β. 16, 6.

ΠΛΗΓΑΙ ΦΑΡΑΩ (Ἐξοδος)

- 1 Τὸ ὕδωρ ὄλων τῶν πηγῶν εἰς αἷμα μετεβλήθη.
- 2 Ἐπὶ λιμναίων ὄλ' ἡ γῆ βατράχων ἐκαλύφθη.
- 3 Τὸ χῶμα σκνίπες ἔγινε. Καὶ πλήθος κνομυίας
- 4 φθείρει τὴν γῆν καὶ ἐγέμισε καὶ αὐτάς των τὰς οἰκίας.
- 5 Θανατικὸν πίπτει βαρὺ εἰς ὄλα των τὰ κτήνη καὶ ζωντανὸν ἀπὸ αὐτὰ κανὲν δὲν εἶχε μείνει.
- 6 Εἰς ὄλης τῆς Αἰγύπτου δὲ κνομιορτὸς τοὺς τόπους καίων ἀνέδιδε πληγὰς εἰς κτήνη καὶ ἀνθρώπους.
- 7 Πῦρ ἔβρεξεν ὁ Κύριος καὶ χάλαζαν βαρεῖαν κατόπιν καὶ κατέστρεψε τῆς γῆς πᾶσαν φυτεῖαν.
- 8 Ἐκ τῆς χαλάζης δ' ἔπειτα χλωρὸν ὄ,τ' εἶχε μείνει ἀνέβησαν καὶ ἔφθειραν ἀκροῖδων πολλὰ σμήνη.
- 9 Τὴν Αἰγύπτου ἐσκέπασε δὲ σκότος ἐπομένως καὶ ἦτο ὁ λαὸς τριήμερον κλεισμένος, ὄλλ' ὄμως ἦτ' ὁ Ἰσραὴλ πεφωταγωγημένος.
- 10 Μίαν δὲ νύκτα Ἄγγελον ὁ Κύριος προστάζει καὶ ὄλα τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων σφάζει ἀπὸ μεγάλου ὄς μικροῦ, ἀνθρώπους τε καὶ κτήνη καὶ εἰς τὴν Αἰγύπτου κλαυθμὸς μεγάλος εἶχε γίνε.

ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Θεὸν ἀσώματον ἐν Γῆ σάρκα ἐνδεδυμένον
 ἢ φάτινη ὑποδέχεται βρέφος σπαργανωμένον
 ἐν Βηθλεέμ. Ἐνῶ δ' ἐκεῖ ποιμένες ἀγραυλοῦσι,
 ἄγγελοι παριστάμενοι τὸ βρέφος ἀνυμνοῦσι.
 Ἀστερολότρας δὲ ἀστὴρ λάμπει ἐξαιτίας
 σοφοῦς Χαλδαίους ὁδηγεῖ μάγους ἐκ τῆς Περσίας,
 ἐλθόντας ἵνα ταπεινῶς τὸ βρέφος προσκυνήσουν
 ὡς βασιλέα μέγιστον καὶ τὸ φιλοδοξήσουν.
 Ὅσα δὲ πολυτίμητα φέρει αὐτῶν ἢ χώρα
 σμύρναν, χρυσὸν καὶ λίβανον προσφέρουν αὐτῷ δῶρα.
 Ὡς εἰς Θεὸν τὸν λίβανον κρατοῦσιν εἰς τὴν χεῖρα,
 χαρᾶς δὲ Ἐδαγγέλια φθάνουν εἰς πάντα τόπον
 ὅτ' ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ καὶ ρύστης τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ

Τῶν Ἰουδαίων τὸ φρικτὸν κακούργημα ἢ φύσις
 ἰδοῦσα ἐφρικίασε καὶ ἅπανα ἢ κτίσις.
 Ὁ ἥλιος ἐκρύφθηκε, τὸ χάος ἐσκοτίσθη,
 αἱ πέτραι διερράγησαν καὶ ὁ Ναὸς ἐσχίσθη
 ὅταν ὁ Κτίστης τοῦ Παντός εἰς Γολγοθᾶν ἐφάνη
 καθηλωμένος ἐν Σταυρῷ μ' ἀκάνθινον στεφάνι.
 Ἐβραῖοι ἀποτρόπαιοι! υἱοὶ προφητοκτόνων
 ὑμεῖς, ἀφίνετε υἱὸς κακούργων Θεοκτόνων.
 Ἐκεῖνον, ὅστις μὲ πληγὰς δεινὰς εἶχε πατάξει
 τὸν Φαραῶ, τῆς φοβερᾶς δουλείας ν' ἀπαλλάξῃ
 ὑμᾶς, σεῖς παραδίδετε ἤδη εἰς τὸν Πιλάτον,
 τὸν πάντων δ' ἀτιμώτερον τοῦ δίδετε θανάτων;
 Ἐκεῖνος, ὅστις εἰς ὑμᾶς φεύγοντας μετὰ τρομόν,
 στήλην ἀπέστειλε φωτὸς ὡς ὁδηγὸν τοῦ δρόμου,
 ὅστις, ὅπῃ εἶχετε ἴστην ἔρημον διψάσει,
 ξηρᾶς ἐκ πέτρας ποταμὸν εἶχε παρουσιάσει
 καὶ μάννα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔβρεξε πρὸς τροφήν σας,
 τὴν ἐκ τῆς πείνης προλαβὼν δεινὴν καταστροφὴν σας,
 ὅστις σᾶς διεβίβασεν ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης,
 ξηρὰν ποιήσας τὰς ὑγρὰς τῆς Ἐρυθρᾶς ἐκτάσεις,

τὸν Φαραὼ ἐμβάντα δὲ μὲ τὰ ἀμάξιά του,
 ἀμέσως κατεπόντισε μὲ τὰ στρατεύματά του,
 ὅστις ὀπίσω ἔστρεψε τὸν Ἰορδάνην ὅπως
 διαβιβάσῃτε ὑμεῖς τὰ πλήθη σας ἀκόπως.
 Τὰ ἔθνη τὰ κρατοῦντα δέ, ἡ φήμη τῶν θαυμάτων
 ἀμέσως κατεπτώσῃ καὶ τὰ στρατεύματά των
 ἐνέπλησεν ἐν ἀκαρεῖ καὶ φοίκης καὶ δειλίας
 καὶ κατελάβετε τὴν γῆν τὴν ἐξ ἐπαγγελίας.
 Ἐκεῖνον, ὅστις βέβαια σώζων καὶ προφυλάττων
 ὑμᾶς, λοιπὸν ἐτέλεσε τόσῃν πληθὸν θαυμάτων.
 Ἐκεῖνον, ναί, ἀχάριστοι, Ἐκεῖνον, μαιφῆνοι,
 Ἐκεῖνον, Θεοήλατοι, Ἐκεῖνον, Θεοκτόνοι,
 Ἐκεῖνον παραδίδετε ἤδη εἰς τὸν Πιλάτον,
 τὸν πάντων δ' ἀτιμώτερον τῶν δίδετε θανάτων;
 Πλὴν ἄνδρες τὸν κηδεύουσι Θεοσεβεῖς πρεπόντως
 Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ γινώσκοντες τοῦ ζῶντος.

182

ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ

Ἀπέτειλεν ἡμέρα ἡ «Λαμπρά»,
 ἀγάλλεται καὶ Γῆ καὶ Οὐρανός,
 «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν» φωνάζει πᾶς Χριστιανός.
 Ἦτο θλιβερόν ἕνα Σάββατο βράδν
 κ' ἔφεξ' ἡ ἀγῆ κ' ἐλύθη τὸ σκοτάδι.
 Μαρία δὲ καὶ ἡ Μαγδαληνὴ
 ἦλθον εἰς τὸ μνημεῖον ἐν ὥρᾳ πρωϊνῇ.
 Ἰδοὺ δ' εὐθὺς ἐκλόνησε τὸ πᾶν μέγας σεισμός.
 κ' ὁμοίαζε τῆς γῆς ἀφανισμός.
 μυστήριον ἔτελειτο ἱερόν.
 Ἐκπλήττοντο οἱ οὐρανοὶ βλέποντες θαῦμα φοβερόν,
 Ἄγγελος Θεοῦ λαμπρὸς καὶ λευκοφόρος
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέβ' ἀστραπηφόρος
 κ' ἐκίνησε τὸν λίθον τὸν βαρὸν
 ἀπ' τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφον μὲ τάχος καὶ μ' ὁρμῆν.
 Οἱ φύλακες τρομάζοντες φωνοῦν, ἡγάθη τὸ πᾶν!
 καὶ τρέχουσι νὰ εἴπουν τὸ συμβάν
 ἔστους Γραμματεῖς, πλάνους, ὑποκριτάς,
 κακοῦργους, τοὺς αἰμοχαρεῖς τοῦ Ἰσραὴλ αἰσχροὺς κριτάς.
 Πλὴν ταῖς γυναιξίν ἐβόα· «Μὴ θρηνητε!

εἶπατε ἐδῶ τάχα, τίνα ζητεῖτε);
 Ἐπεκρίθησαν δὲ «τὸν Ναζαρηθόν».
 «Οὐκ ἔστιν εἶπεν ὧδε· ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν»
 μνησάτε ἀμέσως τὴν χαρὰν ᾧ ἔλην τὴν γῆν.
 Τοῖς μαθηταῖς δοθεῖσιν εἰς φυγὴν
 εἶπατ' ἐθῆς νὰ δροάμουν σὺν σπουδῇ
 εἰς Γαλιλαίαν καὶ ἐκεῖ, ὡς εἶπε, θέλουν τὸν ἰδεῖν).
 Τρέμετε, λοιπόν, κακοῦργοι Ἰουδαῖοι,
 πλάνοι Γραμματεῖς, δόλιοι Φαρισαῖοι,
 ζιζάνια, υἱοὶ τοῦ Σατανᾶ.
 Εἰς τὸν Χριστὸν φωνάζουν Ἄγγελοι: Ὁσαννά!
 Ὁ Νόμος σας, λοιπόν, περιτομὴ καὶ τελεταί,
 θυσί' αὐταί, παύουν ὑποκριταί,
 προεῖπ' αὐτὸ ἔκπαλ' ὁ Μωϋσῆς.
 Ἀλλ' ἀσεβεῖς καὶ ἀμαθεῖς δὲν ἐννοεῖτε τοῦτο σεῖς.
 Βάπτισμα Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ Παναγίου
 Πνεύματος, ἰδοὺ οἱ τοῦ Ἐδαγγελίου
 κηρύττουσι γενναῖοι ὄπαδοί,
 Ἀπόστολοι Κυρίου καὶ Θεῖοι λειτουργοί.
 Ὡ οὐρανέ, σκιρτᾶς λοιπὸν καὶ σὺ ἐκ τῆς χαρᾶς.
 Ἐλύθημεν τῆς παλαιᾶς ἀρᾶς.
 Ἐθραύσθησαν τοῦ Ἄδου οἱ μοχλοί.
 Ὁ θάνατος εἰς τὸ ἐξῆς θνητὸν οὐδένα ἐνοχλεῖ.
 Ἦνοικται Ἄδὰμ ἡ θύρα ἡ ἁγία.
 Ἦνοιξεν αὐτὴν ἡ κόρη ἡ τιμία.
 Εὔα καὶ σὺ σκύρτα ἀπὸ χαρᾶν.
 Ἐξήλειψεν ὁ Πλάστης ἦν ἔφερες ἀράν.

183

ΕΙΣ ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

Δεῦτε, εἰς τὸ Ἰορδάνην, δεῦτε, σήμερον πιστοί,
 δεῦτε πάντες· πλὴν ἔλθέτω καὶ πᾶς ὅστις ἀπιστεῖ.
 Δεῦτε ἴδετε τὸ ρεῖθρον· ἄνω ἔστρεψε τὸν ροῦν!
 Τὰ στοιχεῖα ἐκθαμβοῦνται, φρίττουν, τρέμουν, ἀποροῦν.
 Καὶ τὸ κῆμα τῆς θαλάσσης στρέφεται, παλινδρομεῖ,
 βλέπει τὴν ἀκτὴν καὶ τρέμει καὶ τοῦ φεύγει ἡ ὁρμή.
 Ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων, τοῦ Ἄδὰμ ὁ πλαστοουργός,
 ὄρατῶν καὶ ἀοράτων κτίστης καὶ δημιουργός,
 ἐντὸς ἵσταται τοῦ ρεῖθρον γυμνός, βάπτισμα ζητῶν,

ὁ ἀθάνατος τὴν φύσιν ἀπὸ ἀνθρώπων θνητόν!
 Πρὸς τὸν Ἰωάννην λέγει: «Βάπτισόν με Βαπτιστά!»
 «Σὺ, μὲ βάπτισον», ἐκεῖνος ἀπεκρίθη, «ποιητά.
 Ἐγὼ ἔχω τὴν ἀνάγκην ὑπὸ σοῦ νὰ βαπτισθῶ·
 τοῦ Δεσπότη μου πῶς ἤδη Βαπτιστὴς ν' ἀναδειχθῶ;
 Σὺ ἀγίασόν με, Σῶτερ· πῶς ἐγὼ δοῦλος δειλὸς
 νὰ ἐγγίσω τοῦ Θεοῦ μου, γῆ, σποδὸς ὦν καὶ πηλός;
 Πῶς τὴν χεῖρα νὰ ἐκτείνω, πῶς νὰ θέσω τὴν ἀφήν
 εἰς τὴν Ἄχραντον καὶ Θεῖαν τοῦ Κυρίου κορυφήν;»
 — «ᾠ Προφήτα, ἄφες ἄρτι», εἶπε, «πᾶσαν ἐκπληρῶ»
 ὁ Χριστός, «δικαιοσύνην, πᾶσαν ἀρετὴν τηρῶ.
 Βάπτισόν με· μὴ διστάζης· Ψαῦσόν μου μετὰ χαρᾶς,
 Τὸν Ἀδὰμ θὰ καινουργήσω, νὰ λυτρώσω τῆς ἁρᾶς».

Καὶ μὲ φόβον καὶ μὲ τρόμον, μὲ δειλίαν καὶ χαρὰν
 καὶ μὲ πάλλουσαν καρδίαν καὶ μὲ ὄφιν ἰλαράν,
 ὁ προφήτης τείνει χεῖρα· τρέμει πλήν καὶ φρικτῶ,
 ψάφει πῦρ κ' ἡ χεῖρ του καίει· καίει κ' ἀνατριχιῶ.
 Παύ' ὁ ψίθυρος τοῦ ρεῖθρου καὶ σιγῶσι τὰ πτηνὰ
 καὶ τὰ δένδρα ὅλα κλίνουσι τοὺς αὐχένας ταπεινά.
 Ἄγγελοι δορυφοροῦσι κ' ἔξαφνα τὸ πᾶν κλονεῖ
 ἐκ τοῦ ὕψους ἐκχυθεῖσα φοβερὰ βροντῆς φωνή:
 «Ὁὗτος ἔστιν ὁ υἱός μου, οὗτος ὁ ἀγαπητός,
 ὃν ἠδόκησα νὰ πέμψω Ἀντρωτῆς ὁ ποθητός».

Ἐκ τῶν οὐρανῶν ἡ πόθεν θὰ ἐπέλθῃ λυτρωτῆς
 καὶ τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων, ρύστης ἐλευθερωτῆς;
 Πότε τῶν Βουλγάρων, πότε ὁ ζυγὸς νὰ συντριφῆθῃ
 καὶ τὸ σκῆπτρον των νὰ πέσῃ, τὸ κηρὶ των νὰ σβεσθῆ;
 ᾠ Θεέ! Θεέ! ὡς πότε, ὡς πότε νὰ μὴν ἀκοῦς;
 Δὲν κρημνίζεις τοὺς Βουλγάρους, δὲν συντρίβεις τοὺς κακοῦς.

184

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ

(Λουκ. κδ' 13-35)

Ποῦ τρέχουσι περίλυποι οἱ δύο διαβάται;
 Τί συλλογίζονται καὶ ποῦ ὁ νοῦς αὐτῶν πλανᾶται;
 Ἐπίπονος κατέλαβεν αὐτοὺς ὁδοιπορία
 ἢ ἐξηκονταστάδιος εἰς Ἐμμαοὺς πορεία,
 ἢ φοβερὸν θεοστυχές καὶ πάλιν ἐγκλημά τι
 τῆς μαιφόνου πόλεως τὰς φρένας των ταράττει;

Τὰ σκυθρωπά των πρόσωπα, τὸ χρῶμα τῆς μορφῆς των,
 τὴν θλίψιν καὶ τὸν τάραχον προδίδουν τῆς ψυχῆς των.
 Ὁ μυστικὸς διάλογος ὃ ἐν τῷ μεταξύ των
 ἐμφαίνει ὅτι μέγα τι λαλοῦν τῶν ἀπορορῆτων.
 Ἄλλ' ἀφ' ἑνὸς τρίτος ἄγνωστος, μυστηριώδης ξένος,
 συνοδοιπόρος μὲ αὐτοὺς ἐφάνη ἠνωμένος.
 Τὸν ἄγνωστον ἠτένισαν οἱ δύο νεανίαι
 καὶ ἐξέστησαν, ἐσκίωθησαν τῶν δύο αἱ καρδίαι,
 οἱ δὲ παλμοὶ τῶν καρδιῶν διηνεκῶς ἐκρότουν.
 Τίς εἶναι; οὐδ' ἐγνώριζον ἀλλ' οὔτε καὶ ἠρώτουν.
 Πλὴν διατὶ τῶν καρδιῶν ὁ σάλος ἐκινήθη...
 καὶ ἔπαλλον προφητικῶς ὑπὸ ἀθῶα στήθη;
 Οἱ νέοι τὴν διήγησιν τῶν χθεσινῶν συμβάντων
 ἐξηκολούθουν, σοβαρῶς ζητοῦντες περὶ πάντων.
 Ἐδθὺς δὲ μέρος ἔλαβεν ὁ ἄγνωστος ἐπ' ἴσης
 εἰς τὰς συνδιαλέξεις των καὶ ἐζήτηε ἐξηγήσεις.
 —(Διατί εἴσθε σκυθρωποὶ; Ἐνῶ περιπατεῖτε;
 Εἰς ποῖα περιστρέφονται οἱ λόγοι οὐδὲ λαλεῖτε;)
 Τότε τὴν γλῶσσαν ἔλυσεν Κλοπᾶς —ὁ εἰς τῶν νέων—
 καὶ πρὸς τὸν ξένον ἄγνωστον μὲ ἦθος θαρραλέον
 —(Πῶς; σὺ ἐν Ἱερουσαλὴμ πάροικος, εἶπεν, εἶσαι,
 καὶ τὰ γενόμεν' ἀγνοεῖς μόνος ἢ προσποιεῖσαι;)
 «Ποῖα;»—ὡς μὴ ἐγίνωσκεν ὁ ξένος ἀντηρώτα—
 «Ποῖα εἰσὶ τὰ κατ' αὐτάς, εἰπέ μοι, γεγονότα;»
 «Ποῖα! Τὰ περὶ Ἰησοῦ, εἶπον, τοῦ Ναζωραίου,
 ἀνδρὸς προφήτου θαυμαστοῦ, τὸ γένος Ἰουδαίου,
 ἔργῳ καὶ λόγῳ δυνατοῦ, ὅστις ἐν ἐξουσίᾳ
 θεῖα ἐτέλει φανερὰ θαύματα καὶ σημεῖα.
 Τὸν εἶδεν ἡ Σαμάρεια, τὸν εἶδ' ἡ Γαλιλαία,
 τὸν εἶδεν Ἱερουσαλὴμ καὶ πᾶσα Ἰουδαία.
 Πρῶτον τὸ ὕδωρ ἐν Κανᾷ μετέβαλεν εἰς οἶνον
 καὶ οἱ μαθηταὶ του παρευθὺς ἐπίστευσαν ἐκεῖνον.
 Μὲ πέντε ἄρτους ἔθροψεν ὡς πεντακισχιλίους
 καὶ ἄλλοτε μ' ἄρτους ἑπτὰ ὡς τετρακισχιλίους
 καὶ μὲ τὰ περισσεύματα τὴν μὲν ἑπτὰ πληροῦσι
 τὴν δὲ κοφίνους δώδεκα καὶ οἱ ὄχλοι ἀποροῦσι.
 Κάμνει κωφὸς καὶ ἀκούωσι, χωλοὺς νὰ πορπατῶσι
 καὶ τοὺς τυφλοὺς ἐκ γενετῆς τὸ φῶς νὰ θεωρῶσι,
 κειμένους παραλυτικούς ὅστ' ἀνεδυναμῶναι,
 ἐπιτιμᾷ τὸν ἄνεμον, τὴν θάλασσαν φιμῶναι,

ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια καὶ μετ' ἀγέλης χοίρων
 ρίπτει αὐτὰ εἰς θάλασσαν τὸν πάσχοντα οἰκτείρων.
 Νεκροὺς ἀνέστησεν· ἀλλὰ καὶ φίλον τεθνεῶτα
 καὶ τεταρταῖον κείμενον ἤγειρεν ὀδωδότα.
 Θαυμάτων ἄλλων ἐπλησε τὸ ἔθνος ἡμῶν ὄλον,
 ἦ δὲ διδασκαλία του ἐξέπληττε τὸν ὄχλον
 καὶ ἠρέθιζε τὸν ἄγριον τῶν Φαρισαίων χόλον,
 οἵτινες ἐναντίον του ἐπλεκον πάντα δόλον.
 Τοῦτον δὲ ὁ κατάρατος ἐσμός τῶν Φαρισαίων,
 Ἄρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς οἱ πρόκριτοι Ἑβραίων,
 παρέδωκαν εἰς τὸν σκληρὸν καὶ αἰμοχαρῆ Πιλάτον,
 τὸν πάντων ἀτιμότατον τοῦ ἔδωκε θανάτων...
 Ἠλπίζομεν δὲ ὅτ' αὐτὸς εἶν' ὁ ἐπηγγελμένος,
 ὅστις νὰ σώσῃ ἐμελλε τοῦ Ἰσραὴλ τὸ γένος.
 Πλὴν μ' ὄλα ταῦτα σήμερον ἡμέρα τρίτη κλίνει
 ἀφ' οὗ ὄλα συνέβησαν αὐτὰ ἐν Παλαιστίνῃ,
 γυναῖκες δὲ τινες ἡμᾶς ἐξέπληξαν, εἰποῦσαι
 ὅτι εἰς τὸ μνημεῖον του λίαν πρῶλ ἐλθοῦσαι,
 δὲν εὔρον μὲν αὐταὶ ἐκεῖ τοῦ Ἰησοῦ τὸ σῶμα,
 ἤκουσαν ὁμως ὅτι ζῆ ἀπὸ ἀγγέλων στόμα.
 Εἰς τὸ μνημεῖον δ' ἐξ ἡμῶν ἦλθον τινὲς ἐπίσης
 καὶ οὗτοι τὰς τῶν γυναικῶν ἐπικυροῦσι ρήσεις).
 —(ᾠ ἄφρονες), εἶπεν αὐτοῖς ὁ ξένος, «ἀπιστεῖτε,
 παρ' ὄλα, σκληροκάριοι, ἃ εἶπον οἱ Προφῆται.
 Δὲν ἔπρεπε ὄλα αὐτὰ νὰ πάθῃ ὁ Μεσσίας,
 νὰ δοξασθῆ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ ἀποθανούσης;»
 Καὶ ἀνελίσσων τὰς γραφὰς τῶν Προφητῶν τὰς θείας
 ἐξήγει τὰς περὶ αὐτοῦ ἐκείνων προφητείας.
 Ἐφθασαν εἰς τοὺς Ἑμμαοὺς οἱ τρεῖς συνοδοιπόροι,
 ὁ δ' ἄγνωστος τοὺς ἄφιεν καὶ ἔτι ἐπροχώρει.
 Οἱ νεανῖαι εἰς αὐτὸν θερμῶς προσεκολλῶντο
 καὶ νὰ τὸν πείσουν παρ' αὐτοῖς νὰ μείνῃ ἐπειρῶντο.
 («ᾠ! ἦ ἡμέρα ἔκλινε καὶ πρὸς ἑσπέραν εἶναι»),
 τῷ λέγουν, «ποῦ πορεύεσαι; μ' ἡμᾶς ἀπόψε μεῖνε».
 Μυστήριον συνέδεε τοὺς νέους καὶ τὸν ξένον,
 ν' ἀποκαλύψῃ δ' ἐμελλεν αὐτό, μ' ἐκείνους μένων.
 Ἀπεχαιρέτα ἦ ἀκτίς τοῦ φλογεροῦ ἡλίου
 τῆς Ἑμμαοὺς τὰς κορυφὰς καὶ ἐπὶ ἐδάφους λείου,
 ἦρεμα ἐξηπλώνετο περὶ ἀφὰς τοῦ λύχνου
 γλυκύ, παιδρὸν καὶ ἰλαρὸν τὸ φῶς τῆς πανσελήνου.

Εἰς πενιχρὸν οἰκίσκον τρεῖς εἰσῆλθον ὄδοιπόροι,
 τὸν ἕνα δὲ ἄορατοι ἐφρούρουσαν δορυφόροι
 καὶ ἔκπληκτοι καὶ ἔνεοι οἱ δύο ἐθεῶντο
 καὶ εἰς ἀπείρους λογισμοὺς καὶ σκέψεις ἐπλανῶντο.
 Ἐένος τοῖς ἦτο τὴν μορφήν, τοὺς λόγους πλὴν οἰκεῖος
 καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν πρὸς αὐτὸν ἐπέτων ἀκουσίως.
 Δεῖπνον λιτὸν ἠτοίμασαν, ἐκεῖνος δὲ ἐγγίσας,
 ἔλαβεν εἰς τὴν χεῖρα του τὸν ἄρτον κ' εὐλογήσας
 ἔκοψε καὶ παρέθηκεν αὐτὸν μεμερισμένον.
 Αἴφνης Διδάσ..... ἐφώναξεν ὁ εἰς τῶν δύο στένων.
 «Καλέ!» μὲ τρέμουσαν φωνὴν ὁ ἔτερος ἀσθμαίνων.
 «Διδάσκαλε!» μιᾶ φωνῇ κ' οἱ δυὸ μ' ἕνα στόμα.
 «Διδάσκαλε! Διδάσκαλε!» ἀντήχησε τὸ δῶμα.
 Ἄλλ' ἄφαντος ἐγένετο ἐκεῖνος ἀπ' ἐμπρός των,
 ὅτ' ἔκριναν ὅτι αὐτὸς ἦτ' ὁ Διδάσκαλός των.
 Τὸ δακρυσμένον βλέμμα των, τὸ πλήρες πλὴν ἐλπίδων
 ἀφέντες εἰς τὴν θέσιν ἣ καθήμενον τὸν εἶδον,
 ἔλεγον: «Ὅταν ἤνοιξε τ' ἀθάνατά του χεῖλη
 ἐν τῇ δόῳ καὶ πρὸς ἡμᾶς βαδίζοντας ὠμίλει
 κ' ἐξήγει ὅσα αἱ γραφαὶ διδάσκουσιν αἱ θεῖαι
 δὲν ἐξεκαίοντο ἡμῶν αἱ θλιβεραὶ καρδίαι;»
 Ὅταν κρυβῇ ὁ ἥλιος ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ
 καὶ ἐκχυθῇ ἐπὶ γῆς καὶ γνόφος καὶ σκοτία,
 ἔντρομοι μένουσιν οἱ θνητοί· ἀλλὰ χαρὰν μεγάλην
 αἰσθάνονται ἂν ἀμυδρὰ ἀκτίς του λάμψη πάλιν.
 Χύνουσιν δὲ δάκρυα χαρᾶς ἅμα τὸ φῶς του ἴδουσιν
 καὶ ἄλλ' εἰδήσεις χαρμονῆς εἰς ἄλλους μεταδίδουσιν.
 Οὔτω καὶ οὔτοι σπεύσαντες μετὰ χαρᾶς πρὸς ὄλους
 ἐδιηγούντο τὸ συμβάν' ἑστὸς ἄλλους Ἄποστόλους.

185

Ο Λ Α Ζ Α Ρ Ο Σ

Ἡ αὔρα ἐκ τῶν κορυφῶν ἐκύλα τοῦ Λιβάνου
 καὶ φθάνουσα εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Θεῖου Ἰορδάνου,
 τὸ θεῖον ρεῖθρον ἔβανε κ' ἠρέμα τὸ ἐκίνει
 καὶ ἤκουε ψιθυρισμὸν γλυκὴν ἢ Παλαιστίνῃ.
 —Θαύματος μάρτυς γίνεται ὁ Ἰορδάνης πάλιν
 ἢ μυστηρίου δέχεται φρικτοῦ φωνὴν μεγάλην;
 Δὲν μελωδοῦσι τὰ πτηνὰ
 εἰς Παλαιστίνης τὰ βουνὰ

ἀλλὰ ἐν Βηθανίᾳ,
ἢ Μάρθα κ' ἢ Μαρία
θρηνοῦσιν ὀδυρόμεναι,
οἰκτρὰ δλοφρομένομναι.

Ἐφήρηπασε τὸν Λάζαρον ὁ θάνατος μοιραῖος
καὶ εἰς τὸ μνήμα ἔκειτο νεκρὸς καὶ τεταρταῖος.
Τοὺς πυλωροὺς του ἔταξεν ὁ Ἄδης εἰς τὰς θύρας
τοῦ τάφου του τοῦ σκοτεινοῦ μὲ ὀπλισμένας χεῖρας,
νὰ μὴ τολμήσῃ τις θνητὸς αὐθάδης καὶ πατήσῃ
ἐκεῖ ποῦ καὶ τὸν Λάζαρον ἐγείρῃ, ἀρνησίση.

—Νὰ μὴ τολμήσῃ τις θνητὸς,
εἶπεν ὁ Ἄδης ὁ φρικτὸς,
θνητὸς δὲν θὰ τολμήσῃ
ἢ διὰ νὰ θρηγήσῃ,
πλὴν διὰ τὸν ἀθάνατον
δὲν ἦτο μέρος ἄβατον.

Ἐ τῶν Ἐβραίων ἄσκοπος ἀπλῆ παρηγορία
θρηγεῖ ἢ Μάρθα γοερωῶς, ὀδύρετ' ἢ Μαρία!
Ἄλλ' ὁ Χριστὸς ἐρχόμενος μὲ σπεῦδον ἦδη βῆμα
εἰς Βηθανίαν ἐρωτᾷ: «Ποῦ κεῖται; ποῦ τὸ μνήμα;»
Δὲν ἀγνοεῖ ὁ πάνσοφος, εἰδῶς ἐρωτᾷ ἅμα,
καλῶν τοὺς πάντας οἰοεῖ αὐτόπτας εἰς τὸ θαῦμα.

Ἐτέμισε εἰς οὐρανοὺς
κ' ἔχυσε δάκρυα κρονονοῦς.
Τῆς Μάρθας καὶ Μαρίας
καὶ πάντων τὰς καρδίας
δὲ τότε συνεκίνησε
καὶ πᾶς τις ἐπιθύρησε...

—Τῆς Θείας του ἀποστολῆς σημεῖον ὁ Μεσσίας
θα δείξῃ εἰς τὸν ἀδελφὸν τῆς Μάρθας καὶ Μαρίας.
Ἐ τεταρταῖος ὁ νεκρὸς ἢ ὄζει ἢ ἀπόζει,
αὐτὸς ἐστὶ πηγὴ ζωῆς, θανάτου δὲ δεσπόζει.
«Τὸν λίθον ἄρατε εὐθὺς» ἐκ τοῦ μνημείου κράζει,
ὁ ὄχλος δὲ ἐξίσταται, ἐκπλήττεται, τρομάζει.

Τὸν λίθον χεῖρ ἀνακινεῖ
κ' «ἔξελθε Λάζαρε» φωνεῖ
καὶ λόγος κ' ἔργον ἅμα
ὦ! τρόμος, ξένον θαῦμα!
ἀπενεκρώθ' ὁ Τάρταρος
καὶ ἐξῆλθεν ζῶν ὁ Λάζαρος.

ΔΙΑΦΟΡΑ

186

Η ΛΑΜΠΡΗ

Ἦλθ' ἢ Λαμπρὴ κ' ἦλθ' ἢ χαρὰ φωνάζον ἢ καμπάναις,
 ξυπνοῦν ἀφ' τὰ μεσάνυχτα χαρούμεναις ἢ μάταις,
 ἢ μάνα πού' χει τὰ παιδιὰ πού' γέννησε κοντὰ της
 καὶ τὰ θερμαίνει ἢ γλυκειά, τῆς μάνας, ἀγκαλιά της.
 Τὰ ροῦχα πού' τῶν ἔκαμε καινούργια τὰ ἐνδύνει,
 κόκκιν' ἀγὰ στὰ χέρια των κ' ἁγιοκέρια τῶν δίνει
 καὶ λέγει των («ἦλθ' ἢ Λαμπρὴ!»). («Ἦλθ' ἢ Λαμπρὴ;»), ρωτοῦσι
 («Ἦλθ' ἢ Λαμπρὴ! ἦλθ' ἢ Λαμπρὴ») φωνάζον καὶ πηδοῦσι
 καὶ τρέχον εἰς τὴν Ἐκκλησιὰ μὲ τῆς χαρᾶς τὴν ζέστη,
 ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸν παπᾶ νὰ πῆ «Χριστὸς Ἀνέστη»,
 νὰ κατεβῆ τ' ἅγιον φῶς, ν' ἀνάφουν τὰ κεριά των,
 νὰ λαχταροῦν ἀπόλυσι νὰ σπάσουνι τὰ ἀγὰ των.
 Ποιὸς θὰ μετρήσῃ τὴν χαρὰν ἂν εἶν' μεγαλυτέρα
 ἐκείνη πού' χον τὰ παιδιὰ ἢ πού' χει ἢ μητέρα;
 Μεγάλῃ εἶναι τῶν παιδιῶν. Μὰ ἴκείνης ἢ χαρὰ της
 εἶναι διπλῆ πὼς χαίρονται καὶ βλέπει τὰ παιδιὰ της.
 Ἐλάτε νὰ ῥωτήσετε καὶ μίαν μάναν καμένην,
 πού' χει στὰ ξένα ἐγγονὴν καὶ γιουὸς καὶ κόρη ξένην.
 Ἦλθε Μεγαλοβδόμαδο χωρὶς Μεγάλῃ Πέφτη,
 χωρὶς Μεγάλο Σάββατο, μὲ δάκρυα ξυπνᾶ καὶ πέφτει
 κ' ἀφίνει δέκ' ἀζύμωτα πικρὰ καὶ λυπημένα
 γιὰ πέντε πού' τῆς λείπονσι κ' εἶναι μακρὰ στὰ ξένα.
 Ἦλθ' ἢ Λαμπρὴ χωρὶς ἄρνι, κολουόρι πού' νὰ εὔρη;
 Δὲν εἶχ' ἢ μάντρα της ἄρνι, ἢ σκάφη της ἀλεύρι;
 —Εἶχεν ἢ μάνδρα της ἄρνι κ' ἢ σκάφη της ἀλεύρι,
 δὲν ἔσφαξε, δὲ ζύμωσε ὁμως γιὰτί δὲν ξεύρει
 ἐκεῖνα πού' τῆς λείπουσι, ἂν εἶν' καλὰ καὶ ζοῦσι,
 ἂν ἔχουσι κ' ἐκεῖν' ἄρνι ἢ ἂν πεινομαχοῦσι.

187

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΕΥΘΥΜΙΟΝ

Τὴν μνήμην σου τὴν ἱερὰν ἠχῶ μεγαλοφώνων,
 τῶν τοῦ Ἁγίου σου ναοῦ, ἀνήγγειλε κωδώνων
 καὶ σπεῦσαν τὸ ὀρθόδοξον, Ἱερομάρτυς, σμῆνος,

παρευλαβῶς ἀσπάζεται τὸ τίμιόν σου σκῆνος.
Ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι ἔνθεοι πληροῦσι τὸν ναόν σου
καὶ διαχέον ἄρρητον τὸ θεῖον λείψανόν σου,
Παμμάκαρ, εὐωδία
τὴν εἰς ψυχὰς καὶ σώματα ἐκπέμπει θεραπείαν.

Ἐξέκαίε σου τὴν ψυχὴν ἐκ πρώτης ἡλικίας
Θεῖος, θεῖε Εὐθύμιε, ζῆλος τῆς εὐσεβείας
καὶ ψευδῆ κόσμον, μάταιον, ἀφεις ἐνεκολπώθης
τὸν ἀληθῆ κ' αἰώνιον Κτίστην ὃν ἐπεπόθεις.
Τὸ σχῆμα τὸ ἀγγελικὸν δὲ τότε ἐνεδόθης,
μανδύαν ποιμαντορικὸν εὐθὺς περιεβλήθης
καὶ θεῖαν βακτηρίαν
λαβών, ἐποίμενες Χριστοῦ τὴν ποιμνὴν τὴν τιμίαν.

Ὅπου χοροὶ καὶ Σύνοδοι Πατέρων Θεοφόρων
ἐστήριζον τὸν ἱερὸν Εὐαγγελίου ὄρον
καὶ διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος καὶ θείας πανοπλίας
ἐγένοντο ἀήττητοι φρουροὶ Ὁρθοδοξίας,
ἐκεῖ λαμπρὸς ἀγωνιστὴς κατὰ τῶν παρανόμων
ἦσο, σαγήρας διασπῶν αἰρετικῶν ἀνόμων,
ἀπίστων, κακοδόξων
καὶ λαμπροφόρων ἡγείρας τρόπαιον Ὁρθοδόξων.

Τοὺς παρανόμους βασιλεῖς ἐξήλεγχες γενναίως
καὶ ἴστασο, μὴ δειλιῶν τυράννους, θαρραλέως.
Ἐνεκαρτέρεις εἰς πικροὺς κινδύνους, ἐξορίας,
βασάνους καὶ καταδρομάς, οἰκτρὰς ταλαιπωρίας,
ὑπὲρ τῶν θεῶν καὶ σεπτῶν καὶ ἱερῶν εἰκόνων.
Δημίους πάντοτ' ἐβλεπες καὶ φάσματα δαιμόνων!
πλὴν μὲ ἀψηφίαν
ἐξήλεγχες τὴν ἀσεβῆ αὐτῶν θηριωδίαν.

Τὸ θεῖον σου ἀξίωμα ποσῶς μὴ αἰδεσθέντες
ἀλλ' ἀσεβεῖς σατανικῆς μανίας ἐμπλησθέντες,
οἱ τύρανν' ἔχυσαν ἐν γῆ τὸ ἅγιόν σου αἶμα
καὶ τῆς ζωῆς σου ἔθηκαν ἀθλητικὸν τὸ τέρμα.
Πλὴν εἰς σκηρὰς δικαίων
Σοῦ κατετάχθη ἡ ψυχὴ μετὰ τῶν φιλοθέων.

Τὸ λείψανόν σου ἱατρὸν ἔχομεν νοσημάτων,
θερμότατον παρήγορον δεινῶν καὶ παθημάτων.

Τὴν λάρνακά σου ἀσθενεῖς αὐτὴν περικυκλοῦσι
καὶ μετὰ πόθου καὶ χαρᾶς αὐτὴν καταφιλοῦσι.
Χαῖρε τὸ μέγα καύχημα Χριστοῦ τῆς Ἐκκλησίας.
Χαῖρε ἐδραϊώμ' ἄσειστον τὸ τῆς Ὁρθοδοξίας,
προστάτης ὁδηγός μας.
Χαῖρε σεπτὸν κειμήλιον τῆς κωμοπόλεώς μας.

Ἐν Χιλῇ Δεκεμβρίου 1862

188

ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

Τὰ Κάλαντα τοῦ λιμένος

(Αἰτήσῃ τῶν ἀξιωματικῶν ἔργα τῶν τοῦ κοινοῦ καλοῦ)

Στ' ἀρχοντικόν σας ἤλθαμε νὰ ποῦμεν: Καλησπέρα!
Νὰ χαιρετήσωμεν, καθὼς εἶν' αὔριον ἡ ἡμέρα,
τ' Ἅγια Θεοφάνεια συντόμως νὰ σᾶς ποῦμεν,
ἔτη πολλὰ καὶ εὐτυχή νὰ σᾶς ἐπευχηθοῦμεν.

Ἐκτὴς εἰς Βηθαβαρὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
ἡ ἡχηρὰ τοῦ Βαπτιστοῦ φωνὴ τοῦ Ἰωάννου
κ' ἔτρεχον ὅλοι οἱ λαοὶ διὰ νὰ βαπτισθῶσι
ἀπὸ τὸν θεῖον Πρόδρομον καὶ νὰ καθαρισθῶσι.
Ὁ καθαρὸς καὶ ἄμωμος Χριστὸς ἦλθε κ' ἐκεῖνος
ὡς ἄνθρωπος νὰ βαπτισθῆ ὡς ὅλοι ἄνθρωπίνως·
ἀλλ' ὅμως φεύγ' ἡ θάλασσα! στρέφεται ὁ Ἰορδάνης!
καὶ ἀθανάτου κορυφῆς δὲν ψαύ' ὁ Ἰωάννης.
Μὲ ἐν ὅμως ἐπίτευγμα δεσποτικόν, μὲ πρώτην
φωνήν, βαπτίζει παρευθὺς ὁ δοῦλος τὸν Δεσπότην.
Βαπτίζεται ὁ Ἰησοῦς, τοῦ ὕδατος ἐκβαίνει,
ἀνοίγονται οἱ Οὐρανοί, τὸ Πνεῦμα καταβαίνει
ὡς περιστέρι πάνω του κ' εἰς τοὺς αἰθέρας μία
φωνὴ ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς ἐχύθη μαρτυρία
κι' ἀπητήσῃ εἰς τὰ πέρατα «Ὁὗτός ἐστιν υἱός μου
ἐν ᾧ ἐγὼ ἠυδόκησα, υἱὸς ἀγαπητός μου».
Ἐσκόπησαν τὰ σύμπαντα, ἀνεκάνισθ' ἡ Φύσις,
οἱ Οὐρανοὶ εὐφραίνονται, ἀγάλλεται ἡ Κτίσις,
ἐδέχθη πανευφρόσυνος ἡ Γῆ τὸν Λυτρωτὴν τῆς
καὶ ἡ Ὀρησκεία ὑμνωδεῖ τὸν θεμελιωτὴν τῆς.
Ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι ἔνθεοι πληροῦσι τοὺς αἰθέρας,

ἢ Ἐκκλησία μελωδεῖ νυκτός τε καὶ ἡμέρας
καὶ Ἱερεῖς ἀγιασμόν καὶ τὸν Σταυρὸν βαστάζουν
καὶ εἰς τοὺς δρόμους εὐλογοῦν καὶ πάντας ἀγιάζουν
καὶ δέχονται τὸ δῶρημα τῶν ἀγιαζομένων,
ὁμως μὲ μείζονα χαρὰν, ὅς εἰν' εὐτυχησμένοι.

Ἐβγήκαμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, καλοὶ οἰκοκυροὶ μας,
πλὴν δὲν ἀγιάζομεν ἡμεῖς, ἀλλ' εἰν' ἡ ἐντολή μας
ἂν ἔχωμ' εἰς τὰ μέτωπα ζήτησαν ζωγραφισμένην
τὴν δωρεάν σας ἔχομεν ἄλλοῦ προωρισμένην.

Ἄν δὲ μᾶς δώσητε πολὺ, ὀλίγον ὅ,τι πρέπει,
ἡμεῖς δὲν τὸ καθίζομεν ἕστην ἰδικήν μας τζέπη,
ἀλλ' εἰς τὸν πλέον ἱερὸν σκοπὸν θὰ συντελέσῃ.

Μεγάλος βράχος μὲ αὐτὸ ἕστην θάλασσαν θὰ πέσῃ
καὶ εἰς τὸ πέλαγος ἐκεῖ ξηρὰν θὰ σχηματίσῃ
καὶ σᾶς ὁ προσερχόμενος ναύτης θὰ εὐλογήσῃ.

Ὅταν ἀγρία καταιγὶς τὸν ναύτην θὰ τρομάξῃ
ἐκεῖ θὰ ἔλθῃ ἔντρομος τὸ πλοῖον του καὶ ἀράξῃ,
ἐκεῖ τὴν σωτηρίαν του αὐτὸς θὰ ἐκζητήσῃ
καὶ θὰ δοξάσῃ τὸν Θεὸν καὶ σᾶς θὰ μακαρίσῃ.

Ὡστε αὐτὸς ὁ ὀβολὸς θὰ σᾶς διαιωνίσῃ.

Ναί! διὰ τὴν πατρίδα μας λοιπὸν εἰν' ὁ ἀγὼν μας
αὐτός, διότι βλέπομεν ἐκεῖ τὴν προόδόν μας.

Ναί! δι' αὐτὸ ἐβγήκαμεν μὲ θάρρος ἐπαιτούμεν
καὶ δι' αὐτὸ σᾶς φάλλομεν καὶ σᾶς κανοναρχοῦμεν.

Τὸ νέον σᾶς εὐχόμεθα ἔτος μὲ εὐτυχίαν
καὶ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας καλὴν ἐπιτυχίαν.

189

ΕΙΣ ΜΙΚΡΟΣ «ΑΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ»

(Αἰτήσῃ τῶν φίλων καὶ θιασωτῶν τοῦ καλοῦ
κυρίων Γ. Παπαδοπούλου καὶ Κ. Σακλαρῆ)

Ἀνοίξετε τὴν πόρταν σας τὴν ἀργυρῆν νὰ μποῦμε
καὶ ἕνα ὥραϊον μήνυμα ἔχομεν νὰ σᾶς ποῦμε.

Τὸ καθεστὼς ἀνέτρεψαν τῆς Γῆς οἱ διπλωμάται...
καὶ ἀκόμα τρέχουν ἕστὸ κλαδί θρασεῖς ἐπαναίστάται...
Νέα ἐνεκαινίσθησαν εἰς τὴν Εὐρώπῃν Κράτη
καὶ δείχνουσιν οἱ Τύραννοι σιγά, σιγά τὴν πλάτη...

Νέας σημαίας χαιρετᾷ ὁ νέος αὐτὸς χρόνος
 καὶ ὅπου ἔθνος καὶ λαὸς ὑφοῦται κ' ἕνας ἑρῶνος!
 Ἐνατροπὴ εἶναι κ' αὐτὴ νὰ τρέχωμεν ἔστων δρόμον
 γέροι καὶ νὰ σηκώνωμεν τὴν ζήτην εἰς τὸν ὄμον.
 Πλὴν σᾶς ἐγκαινιάζομεν νέον αὐτὸ πολῖται
 ἔτος ἐβδομήκοντα ἔτην. Κι' ἄλλα πολλὰ νὰ διήτε!
 Βάλετε καὶ τὸ χέρι σας ἔστων ἀργυρῆ σας τζέπη
 κ' ἀνεπιζήτων δότε μας ἐκεῖνο ποῦ μᾶς πρέπει.
 Σᾶς βεβαιοῦμεν εἰς καλὸν ὅτι θὰ χρησιμεύση
 καὶ μὴ λυπᾶσθ' εἰς τὰ καλὰ ὅτι σᾶς περισσεύση.
 Τὰ πλοῦτη μένουσιν ἐδῶ, ἡ δόξα καὶ ἡ φήμη
 καὶ μόνη μᾶς ἀκολουθεῖ ἔστων θάνατον ἢ μνήμη.
 Κ' ἐνῶ σᾶς ἀναγγέλλομεν χαρμόσυνην ἡμέραν,
 στ' ἀρχοντικὸν σας λέγομεν: Χρυσὴν καλὴν ἐσπέραν.

Δεκεμβρίου 31/1878

Ἀδγ. ἀρ. 434

Σημ. Λογοθέτης. Οἱ καλοὶ ἀγαθοὶ κύριοι ἐκ τῶν ὀλίγων ἐπισκέψεων ἃς ἔκαμαν ἐφι-
 λοδωρήθησαν ἐπαξίως, ἐκ δὲ τοῦ προϊόντος τούτου ἠγόρασαν τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας
 ὅλου τοῦ σχολείου.

190

ΚΑΛΑΝΤΑ ΠΕΤΣΑΛΙΔΙΚΑ

Ἦλθαν τὰ Φῶτα Χριστιανοί!
 Ἦλθαν τὰ Φῶτα κ' ἔφεξε κ' ὁ Κόσμος ἐφωτίσθη,
 παντοῦ ἐχύθηκε χαρὰ κ' ὁ Οὐρανὸς ἐσχίσθη
 καὶ ἴσταν χρυσὴ περιστερὰ εἰς τοῦ Θεοῦ τὸ νεῦμα
 μὲ μιὰν φωνὴν ὡσὰν βροντὴν κατέβη τ' Ἅγιον Πνεῦμα,
 νὰ μαριυρήσῃ τὸν Χριστόν, ὅταν ἔστων Ἰορδάνην
 ἐλάβαινε τὸ βάπτισμα ἀπὸ τὸν Ἰωάννην
 κ' ἐβροντοκόπα ἢ φωνή: «Αὐτὸς εἶναι ὁ υἱὸς μου
 ἀγαπημένος ποῦ ἔστειλα γιὰ λυτρωμὸν τοῦ κόσμου».
 Γι' αὐτὸ ἴναι δὰ χαρὰ παντοῦ, παντοῦ γυρνοῦν παπᾶδες
 μὲ θυμιατοὺς ἔσταν χέρια των, ἰκονίσματα, λαμπάδες,
 καὶ ἐδλογοῦνε τοὺς πιστοὺς, θυμιάζουν, ἀγιάζουν
 ὅσους πιστεύουν τὸν Χριστόν καὶ τὸν Θεὸν δοξάζουν.
 Μόνον ἐδῶ ἴναι σκοτεινά! Ὁ ἥλιος δὲν λάμπει
 κ' ἔχουσι νύκταν τὰ βουνά, οἱ λόγγοι καὶ οἱ κάμπτοι.
 Μήτ' ἀγιασμός, μήτ' Ἐκκλησιὰ καὶ μήτε λειτουργία,

μήτε παράκλησις παπᾶ, εὐχή και εὐλογία.
 Μόνον ἐδῶ ἴναι συννεφιά και καταχνιά κι ἀντάρα
 γιατί ἐσπάρθη βλασφημιὰ κι ἐφύτρωσε κατάρρα!
 Μὰ σᾶς καλημερίζομεν τούς ξένους κι ἡμεῖς ξένα
 και σᾶς εὐχούμασθε πολλά χρόνια κι εὐτυχισμένα.

Ἐν Πέτση 6 Ἰανουαρίου 1907.

191

Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ «ΟΜΟΝΟΙΑ»

Ἦλθαν τὰ Θεοφάνεια
 κι ἀνοιξαν τὰ Οὐράνια
 και κατέβη τ' Ἅγιον Πνεῦμα
 μ' ἓνα τοῦ Θεοῦ μας νεῦμα.

Ἡμέρα εἶν' χαρμόσυνος!
 ἐδέχθη πανευφρόσυνος
 ἡ γῆ τὸν Αντρωτῆν της
 και τὸν Ἐλευθερωτῆν της.

Συνέοτη ἡ («Ομόνοια»),
 τὴν βοηθεῖ ἡ Πρόνοια
 διὰ νὰ προσπαθήσῃ
 τὸ κοινὸν νὰ ἀφελήσῃ.

Σκοπὸς τῆς Ἀδελφότητος
 και ὅλης τῆς νεότητος
 ἡ δόξα τῆς Πατρίδος
 κι αὐτὴν ἔχει δι' ἐλπίδος.

Τὸ ἔργον τοῦ λιμένος μας
 ζητεῖ πολὺ τὸ σθένος μας,

ἃς σπεύσωμεν προθύμως
 οἱ πολῖται φιλοτίμως.

Ἄν τῆς παριόδος κειδίηται
 ἕκαστος ἃς μὴ φεΐδεται
 λοιπὸν τοῦ ββλοοῦ του
 ἐκ τοῦ υμιαλοῦς του πλοῦτου.

Στους χρόνους τῶν προγόνων μας
 ἐδόξασε τὸν τόπον μας
 πολὺ τὸ ναυτικὸν του
 και τὸ ἱστορικὸν του.

Και πάλιν προσπαθήσωμεν
 τὴν δόξαν ν' ἀνακτήσωμεν
 εἰς τοῦτον τὸν αἰῶνα
 μὲ πολὺν ἡμῶν ἀγῶνα.

Σᾶς προσφωνοῦμεν: Χαίρετε.
 Ἡ ἀκηδία αἰρεται
 και πᾶς ἔχει καθῆκον
 νὰ πράξῃ τὸ προσῆκον.

192

ΤΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

Ἦλθαν τὰ Θεοφάνεια κι ἡμεῖς ἐδῶ ξενάκια
 μακρὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα μας ἴσαν ἔρημα πουλάκια!
 Ποιὰ ἡμέρα ἔβράδνασε και ποιὰ θὰ ἔξημερώσῃ;
 Αἶ! τί πουλὶ ἔστην ἔρημον τὴν εἶδησιν νὰ δώσῃ;
 Καμπάνα δὲν ἐκτύπησε· ἴκκλησιὰ δὲν ἐσπερίσθη,
 παντοῦ τὰ φῶτα μὰ ἐδῶ κανεῖς δὲν ἐφωτίσθη.

Λιβάνι δὲν ἐκάπνισεν, ἄγιος δὲν ἐθυμιάσθη,
 μῆτε ἀκούσθη ψαλμωδιὰ μῆτε νερὸν ἀγιάσθη,
 μῆτε καὶ λόρα ἔπαιξε νὰ ψάλλῃ Ἰορδάνην,
 πὼς ἐβαπτίσθη ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν Ἰωάννην.
 Λεῖπει καὶ ἡ Καλλιόπη μας, λείπουν κ' οἱ ἀδελφοί μας
 καὶ μόνη μας παρηγοριὰ μὲν ἡ ὑπομονή μας.

Πέτσα

193

ΟΙ ΦΛΑΡΟΙ

Ποῦ τρέχεις ἀλεβρόντιστος¹, βρὲ σὺ, ψιλοδρωμένος;
 Πολὺς καιρὸς ἐπέρασε κ' ἐκάθουσον κορυμμένος.
 Καὶ πὼς σφαλοῦν ἡ Ἐκκλησιαίς. Μὲ τὸ μακρὸ σου φέσι,
 μὲ τὸ σακκί ἕζτον ὄμιον
 μας ἤβγες εἰς τὸν δρόμον
 καμένε, καλικάντζαρε, κ' ἐφάνης εἰς τὴν μέσην.
 —Ναί, μὰ τὸ εἶχα τάξιμον ἂν δὲν πεθάνουν ὄλοι
 οἱ ἱερεῖς εἰς Ἐκκλησιάς νὰ μὴν ἐμβῶ κατώφλι.
 —Κ' ἤμβες ποτὲ βαρβάλακα²; Παρὰ τὸν ἀδελφόν σου
 νὰ ἀναστήσης ἔπρεπε, νὰ ἔχης σύντροφό σου.
 —Πὼς δὲν ἐμβῆκα; Ἐκαμα μάλιστ' ἀρτοπλασίαν
 κ' εἰς τὴν καλὴν γειτονικὴν τὸν ἔστειλα ἑκκλησίαν
 μιᾶς ἐορτῆς παραμονὴν ποῦ ἦτον τ' ὄνομά μου
 κ' ἐπῆγα στὸν ἔσπερῶν κ' ἐγὼ μὲ τὰ καλά μου.
 Ἦμβα, κ' ἐστέκετ' ὁ παπὰς ἐμπρὸς εἰς τ' ἀρτοφόρι
 καὶ τὸ πεντάρι τοῦ σκαμιοῦ μὲ ἄγριο ἑμμάτι θῶρει.
 Τοῦ μουστακιοῦ του στήλωσε τὴν τρίχα σὰν κοντάρι,
 ἐγρόλωσε τὸ ἑμμάτι του καὶ τὸ ἑκαμε φεγγάρι
 κ' ἀπὸ θυμὸν τὸ θυμιατὸ δὲν ἤθελε νὰ πάρη.
 Ἐκτόπα τὸ ρουθούνη του σὰν φώκι ἄνάθεμά τον!
 Δὲν ἤξευρα τί μαῖμοῦ ἢ τί θηρίον νὰ ἔτον.
 Μὰ ὕστερα! ἀγριόγατος θὰ εἶναι αὐτός, εἶπα
 καὶ περιμένει ποντικὸ νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν τρύπα.
 Στρέφει ἐδῶ, στρέφει ἐκεῖ κ' ἀρπάζ' ἀπὸ τὴν ἄκρα
 τὴ λυγερὴ μπερέταν του ποῦ ἔφορει στὴ φαλάκρα
 καὶ τὸ δεξὸν τὸ χέρι του ὀλίγον χαμηλώνει
 κ' εἰς τὸ παιδί ποῦ ἔστεκεν ἐκεῖ τὴν παλουκῶνει.
 Ἐπειτα βγάλλει μιὰ φωνὴν τοῦ γάτη τοῦ ζημιάρη,
 ποῦ τὸν πάτησ' εἰς τὸν λαιμὸν κανεῖς μὲ τὸ ποδάρι

κ' εἶπεν (Εὐλόγησον, Χριστέ, τὸν κριθὸν καὶ τὸν ξύδην
 καὶ μὴ τὸν εορτάζοντα τὸν κκέλην, τὸν κασίδην
 ποὺ τέτοιον ἀποκότησεν ἄρτον ἐδῶ νὰ φέρῃ
 καὶ δὲν ἐπούλα τὰ προικιά νὰ πάρ' ἄσπρον ἀλεύρι).
 Αἰ! τότες θύμωσα κ' ἐγὼ κι' ἀφοῦ πετάχθηκά 'ξω
 εἶπα ποτέ μου 'ς Ἐκκλησιά νὰ μπῶ νὰ μὴν ἐφτάξω.
 Καὶ πῆρα ὄρη καὶ βουνά, παπᾶν νὰ μὴ δῶ κᾶναν³,
 νὰ μὴν ἀκούω σήμαντρο, νὰ μὴ γροικῶ καμπάναν,
 μήτ' εἰς τ' αὐτιά μου νὰ ἴμπορῇ ἡ ψαλμοудиὰ νὰ φθάνη,
 μήτε κ' εἰς τὰ ρουθούνια μου τοῦ θυματοῦ λιβάνι,
 μήτε μερίδα σὲ παπᾶν ἢ σὲ Δεσπότη φόλλα,
 μήτε σὲ Ἁγιον κερὶ καὶ νὰ γλυτώσ' ἀπ' ὄλα.
 Τῶρ' ἄκουσα πὼς ἔκλεισαν ἡ Ἐκκλησίαις ὄλαις
 καὶ μένουں ἀλειτούργητες καὶ Κυριακαῖς καὶ σχόλαις.
 — Ἄλλὰ τοιαύτας ἀφορμὰς ἀνυποστάτους, μόνον
 διάβολοι τὰς ἔχουσι καὶ σπέρματα δαιμόνων.
 Πρὸς κύριον ἐάν ποτέ τις σφάλῃ ὑπηρέτης,
 δίκαιον ἔχει ὁ υἱὸς ἵνα φανῇ προπέτης.
 Αἰσχρὸς, ἀχάριστος, ὑψῶν σημαίαν ἀποστάτου
 ν' πολακτίνῃ τοῦ πατρὸς τὸν οἶκτον, τ' ἀγαθά του;
 — Καὶ μήπως καὶ δὲν ἤκουσα ἀπὸ σαράντα χεῖλη,
 πὼς τὰ ἴβαλες καὶ σὺ μ' αὐτοὺς ποὺ βάλλουں πετραχήλι;
 — Κάτω τὰς χεῖρας, βλάσφημε, νομίζεις μ' ὀπαδόν σου
 καὶ ἐξεφοῦρνισες λοιπὸν αὐτὸν τὸν λίβελλόν σου;
 Ψέγω ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ τὸν ἱερέα
 ὑπηρετοῦντα ὕψιστον Θεὸν Παμβασιλέα.
 Δὲν μέφομαι τὸν λειτουργὸν ἀλλὰ τὸν ἀποστάτην
 τοῦ φοβεροῦ καθήκοντος τὸν φαῦλον παραβάτην.
 Τὴν πίστην ἀγαπῶ θερμῶς, ἐχθρεύω τὴν ἀπάτην.
 Ἐάν ὑπάρχῃ ἀμπελῶν χρήσιμος ὁ ἐργάτης,
 πλέοντος σκάφους βέβαια ψυχὴ εἶναι ὁ ναύτης.
 Πανεργημοῦτ' ὁ ἀμπελῶν ἂν μείν' ἄνευ ἐργάτου,
 τὸ πλοῖον καταστρέφεται ἂν πλεύσῃ ἄνευ ναύτου.
 Πλὴν λάγνος, θρασύς, μέθυσος καὶ φαῦλος αἰσχρολόγος,
 ψεύστης, δεινὸς ἀπαταιῶν, δεινὸς ἀργυρολόγος,
 ἀνηλεὴς εἰς πάσχοντος ἀνθρώπου δυστυχίαν,
 φανατικός, ὑποκριτής, ψυχρὸς εἰς τὴν θρησκείαν,
 ἀρνούμενος τὸ δίκαιον, μισῶν καὶ τὸν πλησίον
 αὐτὸς δὲν εἶναι ἱερεὺς, πλὴν δαίμονος ἀγγεῖον.
 Αὐτὸν ἐμίσησα ἐγὼ, αὐτὸς εἶναι ὁ ἐχθρὸς μου

μακρὰν ἐμοῦ ὄσω ἐγγὺς ὁ Πλάστης ὁ Θεός μου.
 Ἄλλὰ τοῦ θύτου τὰ κακὰ δὲν λέγουν εἰς κανένα:
 «Εἰς τὸ θυσιαστήριον μὴ κλῖνε τὸν ἀρχένα».
 Τοῦ δούλου ἡ ἀσέβεια οὐδόλως ἐμποδίζει
 ἀπὸ δεσπότην ἀγαθὸν τὸ πᾶν τις νὰ ἐλπίζει.
 Τὸ ἐναντίον θαύμασον Δημιουργὸν τοιοῦτον,
 ὅστις τυγχάνει ἀγαθὸς κί' ἀνεκτικὸς τοσοῦτον,
 ν' ἀνέχεται τὸν ἀσεβῆ καὶ δόλιον ἐκεῖνον
 καὶ σὲ αὐτὸν τὸν βλάσφημον τὸ ἔλεος ἐπτείνων
 εἰς τὸ θυσιαστήριον, τοῦ Γολγοθᾶ τὸν τύπον,
 ὅπου ὁ ἀναμάρτητος τὸν τοῦ ἀνθρώπου ρῦπον
 διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἀπέπλην', ἐκεῖ θέλω
 ν' ἀφιερῶσω τὴν ψυχὴν, τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν,
 ἐκεῖ καὶ τὰς ἐλπίδας μου ὅτι νὰ εὕρω μέλλω
 ἀντίληψιν αἰώνιον, ἔλεος, σωτηρίαν.
 Βεβαίως εἶναι πανταχοῦ, τὰ πάντα προλαμβάνει,
 ἀλλὰ εἰς σὲ τὸν ἄθλιον μόνον αὐτὸ δὲν φθάνει.
 Δέον εἰς τὴν καρδίαν σου νὰ ἔχη κατοικίαν
 ὁ εἰς στενὰ τὴν ἄπειρον αὐτὴν εὐρυχωρίαν
 τοῦ Οὐρανοῦ ὄροθετῶν. Καὶ φεύγεις τὸ σημεῖον
 εἰς τὸ ὅποῖον δύνασαι νὰ στῆς αὐτοῦ πλησίον;
 Τὸν τόπον ὃν ἐξήγγισε διὰ τοῦ αἵματός του,
 τὸν τόπον φεύγεις ὃν αὐτὸ ἠγίασ' ὁ σταυρὸς του;
 Ἐκεῖ ἐγγὺς σ' ὁ Οὐρανός, ὁ χρόνος δεσμευμένος,
 διότι ἐκεῖ εἰκονικῶς ὁ θρόνος τεθειμένος
 τοῦ ἀθανάτου Πλάστου σου. Διὰ τῆς φαντασίας
 ὑψώθητι, μετάλαβε καὶ σὺ ἀθανασίας!
 —Ποῦ τὰ ἀκούω ἄντ' αὐτὰ κί' αὐτὰ ὅπου μοῦ λέγεις!
 —Ἄ! ἔπταισα καὶ δίκαιον ἔχεις ἵνα μὲ ψέγης.
 Ναί, πταίω, μὲ παρέσυρε πάλιν τὸ αἴσθημά μου.
 Καὶ ἠκολούθησ' ἀπρεπῶς τὸ πρῶτον σύστημά μου
 καὶ ὑποθήκας ἱερὰς ἔρριψα ἐν βορβόρῳ,
 ἄνθη εὐώδ' ἐν ρυπαρῶ κανίστρῳ πηλοφόρῳ.
 —Ἦκουσα ἄντ' ἐπίσθηκα ἀπ' ἕνα θεολόγον
 πὸν ᾿ρτοῦ Γιαλοῦ τὸν καφενὲν ἔβγαλλε πάντα λόγον.
 Κ' ἐπήγαιναν ἀκροαταῖς ὁ δεῖνας καὶ ὁ τάδες...
 πὸν βρῖσκεῖς τὸν Παράδεισον μέσα σὲ δυὸ φυλλάδες.
 Καὶ ἤκουαν τὰ δόγματα καὶ τὰ κηρύγματά του
 καὶ ἐξεστίχιασα κ' ἐγὼ καμπόσα στιχερά του.
 Εἰς τοῦ Θεοῦ τὰς ἐντολὰς τὰς δέκα ἔναι γραμμένο

νὰ μὴν φιλοῦμεν ἄκονισμα ποτὲ ζωγραφισμένο,
 μήτε τὸ χέρι τοῦ παπᾶ διότ' εἶν' ἁμαρτία
 καὶ φοβερὴ ἀσέβεια καὶ εἰδωλολατρεία,
 εἰς σωτηρίαν δὲ ἀρκεῖ, εἰς σωτηρίαν φθάνει
 νὰ μελετᾷ τις τὴν Γραφὴν καὶ νὰ καταλαμβάνη.
 Εἰς τὴν Γραφὴν τὴν Παλαιὰν χλιωστὴ σελίδα,
 τοῦ Ὁξωνίου ἔκδοσις, σημειωμένον εἶδα
 ἄρστην βίβλον τὴν προφητικὴν τὴν τοῦ Ἱερεμίου,
 ὅστις λαλῶν ἐλάλησεν ἐκ στόματος Κυρίου,
 ἐν κεφαλαίῳ εἰκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔδαφιῳ,
 δεκάτῃ τρίτῃ συλλαβῇ, ἐβδόμῳ δὲ στοιχείῳ,
 ὅπως μὴ κτίζωμεν ναοὺς καὶ μήτε Ἐκκλησίας,
 νὰ μὴν τελοῦμεν τελετὰς καὶ μήτε λειτουργίας.
 Διότι εἶν' ἀντίξοα, διότ' εἶν' ἁμαρτία
 καὶ φοβερὴ ἀσέβεια καὶ εἰδωλολατρεία.
 Εἰς σωτηρίαν δὲ ἀρκεῖ, εἰς σωτηρίαν φθάνει
 νὰ μελετᾷ τις τὴν Γραφὴν καὶ νὰ καταλαμβάνη.
 Ὁ Πέτρος ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν πρὸς τοὺς Κινέζους
 καθολικὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν πρὸς τοὺς Τσερκέζους,
 ὀγδόῃ δὲ παράγραφῳ, τριακοστῇ σελίδι,
 στίχον δέκατον ἕνατον, στιγμὴν εἰκοσιμίαν,
 λέγει νὰ μὴν ὑπάρχωσι ποτὲ χειροτονίαι,
 διάκονοι καὶ ἱερεῖς καὶ αἱ ἱεραρχίαι
 καὶ νὰ διδάσκουν τοὺς πιστοὺς καπελλοφεσοφόροι,
 οἱ φλάροι Ἐθαγγελικοὶ τῶν βίβλων οἱ ἐμπόροι.
 Τὰ ἄλλα εἶναι περιττὰ καὶ εἶναι ἁμαρτία
 καὶ φοβερὴ ἀσέβεια καὶ εἰδωλολατρεία.
 Εἰς σωτηρίαν δὲ ἀρκεῖ, εἰς σωτηρίαν φθάνει
 νὰ μελετᾷ τις τὴν Γραφὴν καὶ νὰ καταλαμβάνη.
 —Βρὲ τί κολοκυθόλουρα εἶναι αὐτὰ ποδὸ κλώθεις,
 λάχανα, στρεῖδια, πέταλα, αὐγά καὶ δὲν τὰ νοιώθεις,
 τοιαῦτα κτήνη εἰς ὑμᾶς τ' ἀνδράποδα ἐκεῖνα
 διδάσκουσιν καὶ κατηγοῦν καὶ φλυαροῦσιν ἵνα
 ἔξαπατῶσι βάνδαλοι, ἀγράμματ' ἀγραμμάτων,
 τοὺς ἀνοήτους οἱ μωροί, οἱ βλάκες βλακιστάτους.
 Καὶ μ' ὄλον τοῦτο ἐλαφρὰς πλανῶσι συνειδήσεις
 καὶ προσηλύτους τὸν καὶ τὸν ἔχουν καὶ σὲ ἐπίσης.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ νερόβραστα μοῦ εἶπες κολοκίθια,
 ἀνάλατα καὶ ἄροστα, ψευταῖς καὶ παραμύθια,
 μὲ ἄλλην γλῶσσαν καὶ ἐγὼ θ' ἀρχίσω νὰ σοῦ ψάλλω

τὸν ἄμπακον, τὸν ἄμωμον καὶ δὲν μοῦ μένει ἄλλο.
 Βρὲ Γιαουτσῶν⁴ Γιαούτσιε, Γιακείμιδων⁴ Γιακείμη,
 ψώρα καὶ λέρα καὶ σκουριά, ἀφωρισμένη ζύμη,
 λοιπὸν αὐτὸς ὁ πόλεμος εἶναι δι' ἀταξίαν
 ἐνὸς παπᾶ ποῦ ἔκαμεν εἰς τὴν ἀρτοκλασίαν;
 Ἄν ὁ παπὰς ἠμάρτησε, ποίας ἔχεις αἰτίας
 σὸν νὰ κηρύξης πόλεμον κατὰ τῆς Ἐκκλησίας;
 Ἄν ἐβλασφήμησ' ὁ παπάς, τί πταί' ἢ ἡ Ἐκκλησία;
 Ἄν ὁ παπὰς ἠσέβησε, τί πταίει ἢ θρησκεία;
 Λοιπὸν εἰς τὴν Κατήχησιν εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Γένους,
 ἐσπούδασα νὰ σᾶς ἰδῶ ὅλους παλονκωμένους.
 Στὴν βίβλον τῆς Γενέσεως τῆς συγγραφῆς Μωϋσέως
 πῶς εἴσθε λέραις καὶ σκουριαῖς ἀνέγνωσα βεβαίως
 καὶ τὸ σαποῦνι δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ σᾶς παστρέψη,
 πλὴν ἂν θελήσ' ὁ Κύριος νὰ σᾶς ἐξολοθρεύσῃ.
 Κ' εἰς τῆς ἐξόδου δὲ ἡμᾶς ἀντὶ νὰ κατηχηῖτε
 καὶ δόγμα νὰ διδάσκετε ὅπου δὲν ἐννοεῖτε,
 νὰ πᾶτε εἰς τ' ἀνάθεμα νὰ μᾶς ξεφορτωθῆτε.
 Καὶ εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικὴν διαβάζω κάθε ὥραν
 νὰ πᾶτε νὰ διδάξετε εἰς τῶν Νιὰμ τὴν χώραν,
 νὰ φάγωσι τὰς σάρκας σας οἱ ἄγριοι ἐκεῖνοι,
 ὥστε ἕξτον κόσμον ἀπὸ σᾶς ρουθούνη νὰ μὴ μείνῃ.

—Νὰ κι' ἄλλος δλοκόρδιστος ποῦ ἔρχετ', ἄς σταθοῦμεν,
 τὴν γνώμην του ν' ἀκούσωμεν, τὴν γνώμην του νὰ δοῦμεν.

—ὦ! καλῶς ὤρισεν! αὐτὸς εἶν' ἄλλου εἶδους φλάρος,
 ὅμως ἐγὼ σὲ χαιρετῶ μὲ ὅλον μου τὸ θάρρος.
 Διότι περισσότερον καὶ ἀπὸ σὲ ἐκεῖνον
 βδελύττομαι. Φεύγω λοιπὸν σὲ σὲ αὐτὸν ἀφίνων.

—Τί τρέχει; τί; τί; πῶς ἐδῶ; ὁ λόγος περὶ τίνος;

—Περὶ θρησκείας καὶ Χριστοῦ.

ὦ! ὦ! αὐτὴ κ' ἐκεῖνος....

Φροῦδα καὶ ἀνεμῶλια, ἀρχαῖαι φλυαρίαι,
 οὐτιδανά, μηδαμινά, ἀπάτη, οὐτοπίαι.
 Αὐτὰ δὲ φέρουσι ἐντροπήν, σᾶς λέγω κατὰ πρότων,
 εἰς ἐποχὴν πολιτισμοῦ καὶ εἰς αἰῶνα φώτων.
 Ναί! ναί! ναί! ναί!

Πρῶτα κι' αὐτὸν

Ἄνέ... ἀνέ

—ἽΟχι, ἀνεπιστήμονες αὐτ' εἶναι, φίλτατέ μοι.

Σημ. Μᾶλλον ἢ ἀνωτέρω σάτυρα εἶναι ἡμιτελής.

1. βιαστικός.

2. βρυκόλακας· μερικές φορές ἔχει καὶ τὴν ἔννοια τοῦ φωνακλά.

3. κανένα.

4. Ὄνόματα τύπων τῆς Νισύρου ὄχι πολὺ ἰσορροπημένων. Τὰ ὄνόματα αὐτὰ τὰ μεταχειρίζεται ὁ Νισύριος γιὰ νὰ χαρακτηρίσῃ κάποιον ποὺ κατὰ τὴ γνώμη του μοιάζει μὲ τοὺς παλιούς αὐτοὺς τύπους τοῦ νησιοῦ.

194

Η ΔΙΤΑΝΕΙΑ

ἽΟταν λαὸς ἀσύνητος τὰ ὄριά του χάσῃ
μὲ ἴππον εἶναι ὅμοιος, ὅς ἄμ' ἀφηνιάσῃ,
τὸν ἀναβάτην λησμονεῖ, τοὺς χαλινοὺς του δάκνει
εἰς τοὺς ἱμάντας ἀπειθεῖ, ἀκράτητος ἐλαύνει.

5 Πρὸ τῶν ποδῶν του φοβερὸν καὶ μέγα χάσμ' ἂν χάλῃ,
κημινὸς παρουσιάζεται, πάλιν αὐτὸς προβαίνει.
ἽΑφρίζουσι τὰ χεῖλη του, κροτοῦν τὰ πέταλά του
καὶ ὄπον τύχῃ ρίπτεται μετὰ τοῦ ἀναβάτου.

ἽΩ! ναί· τοιοῦτος ὁ λαὸς ὁ ἐκτροχιασμένος·

10 ἔσκοτισμένος, ἄβουλος, ἐκδεδετημένος,
ὠθεῖται ὑπὸ δαίμονος δεινοῦ εἰς τὴν κακίαν
καὶ οὐδὲν ἄλλο σκέπτεται εἰμὴ παρανομίαν.

ἽΗ ρουπαρὰ του μελετᾷ καρδία ἀδικίας,
τὰ βέβηλα τὰ χεῖλη του προσφέρουν βλασφημίας,

15 ἐν δὲ τῇ τῆς διαφθορᾶς κραιπάλῃ του καὶ λήθῃ,
τὰ πάντα ἀπετόλμησε, τὰ πάντα ἀπηρνῆθη
καὶ σατανᾶς ἀγέρωχος («ἽΕγὼ εἶμ'»), εἶπε μόνος,
«ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ δι' ἐμὲ τῶν Οὐρανῶν ὁ θρόνος.

Τὸ τέλος, ἢ ἀπόλαυσις τὸ κράτος, ἢ ἰσχύς μου

20 οὐδὲν ἀνώτερον εἰμὴ αὐτὴ ἢ θέλησίς μου.

ἽΗ Πίστις, ἄγνοια δεινὴ! τὸ σέβας τῆς, βλακεία,
θρησκείας τε καὶ ἠθικῆς μακρὸν ἢ δεσποτεία!

ἽΕλεύθερον ἐπὶ τῆς Γῆς τῆς Φύσεως τὸ πλάσμα.

ἽΘρησκεία! πλάνη φοβερά! Θεός! ἀπάτη, φάσμα!
ἽΠνεῦμα, ψυχὴ, ἰδανικόν, ἽΑδάμ, Δημιουργία,

25 αἰῶνια προβλήματα, ματαῖα φλυαρία!»

Κρούει ὁ κώδων ἀλλ' αὐτοῦ τὸν λογισμόν ταράττει,

- τοὺς ἤχους τ' ἀποστρέφεται, τὰ ὄτα του ἐμφράττει
 καὶ μόνον εἰς τὸν θόρυβον μανιακοῦ δμίλου,
 εἰς τὴν διάτορον φωνὴν δαιμονικοῦ κατήλου,
- 30 τῶν κυλικίων τὸν σκοπὸν, τὸν ἤχον τῶν ὀργάνων,
 εἰς τὸν βαρὸν ἀλαλαγμὸν κυμβάλων καὶ τυμπάνων
 τὸ οὖς ἐδάνεισεν αὐτὸς καὶ ἐκβεβακχευμένας
 καὶ πράξεις ἔχει πρὸ πολλοῦ καὶ λογισμὸν καὶ φρένας.
 Τοῦ ἱερέως ἀντιχεῖ ἡ θεία ὑμνωδία,
- 35 τὸν ἀσεβῆ τέρπει λοιπὸν λαὸν αἰσχρὰ πλὴν κωμωδία,
 κ' ἐνῶ ὁ μύστης ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου
 λιβανωτὸν καίει ἐντὸς τοῦ θυμιατηρίου.
 Πικρῶς ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ θρηνῶν ἀγνοημάτων,
 αὐτὸς βακχεύων καὶ πηδῶν καὶ πάντα συνταράττων,
- 40 προσηλακίζει τὸν Θεόν, τὰ θεία μυκτηρίζει,
 τὰ ἅγια περιφροεῖ, τοὺς λειτουργοὺς ὑβρίζει.
 Κ' εἰς τὴν παραφροσύνην του καὶ τὴν δεινὴν του ζάλην
 ἀποτολμᾷ νὰ προκαλῆ τὸν Πλάστην του εἰς πάλιν!
 «Ἐλθέ, σφαδάζ' ὁ βλάσφημος, ἔλθε εἰς τὸν ἀγῶνα,
- 45 ἔλθε καὶ φέρε μετὰ σοῦ Ἀγγέλων λεγεῶνα.
 Πλὴν ποῦ αἱ λεγεῶνες σου καὶ ποῦ ὁ Ταξιάρχης,
 οὐδὲν ἐκεῖται καὶ αὐτὸς, οὐδὲν καὶ σὺ ὑπάρχεις!»
 Αἴ! ὡς ἐδῶ τοῦ ἀσεβοῦς ὡς στῆ ἡ παροιμία,
 ἕως ἐδῶ ἡ λύσσα του καὶ ἡ δεινὴ μανία.
- 50 Μία βροντὴ αἰθέριος τὸν κάμνει ν' ἀνανήψῃ
 κ' ἐν μόνον φέγγος ἀστραπῆς τὸ πρόσωπον νὰ κρύψῃ,
 μικρὸν δὲ νέφος ρήγνυται κ' ἀκριδῶν βρέχει νέφη,
 ἀλλὰ ὁ Γίγας πρὸς αὐτὰς εὐθὺς τὰ νῶτα στρέφει.
 Φόβος δὲ ἀπερίγραπτος καὶ τρόμος προλαμβάνει
- 55 καὶ τὴν ἀγρίαν του ψυχὴν εὐθὺς καταλαμβάνει.
 Ποῦ νὰ εὖρη καταφυγὴν; Ποῦ κεῖτ' ἡ σωτηρία,
 νὰ μὴν ἐπέλθῃ ἀπηνῆς ἡ θεία τιμωρία;
 Κλαίει πικρῶς, δῶρύεται, ἀδημονεῖ, στενάζει,
 τὴν εὐσπλαγχνίαν του καλεῖ, τὸ ἔλεός του κραῖζει.
- 60 Νῦν τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα προφέρει μετὰ δέους,
 γινώσκει πῶς τυγχάνει πλὴν ἀνάξιος ἔλεους
 καὶ τῶν Ἁγίων ἐκζητεῖ τὴν θεῖαν μεσιτείαν,
 νὰ ἐπισύρῃ τοῦ Θεοῦ τὴν ἀκραν εὐσπλαγχνίαν.
 Καλεῖ εὐθὺς τοὺς ἱερεῖς καὶ φέρει χιλιάδας
- 65 φανούς, θυμιατήρια, κανδήλας καὶ λαμπάδας.
 Ἀρπάζει εἰς τοὺς ὤμους του τὰς ἱερὰς εἰκόνας

- καὶ ψάλλον Ἀἶνον καὶ Λιτάς, ᾠδάς, Εἰρημούς, Κανόνας,
 τρέχει εἰς λόφους καὶ βουνὰ νὰ κάμη λιτανείαν,
 ἄλλην αὐτὴν ἀσέβειαν, ἄλλην αὐτὴν μανίαν.
- 70 Παράδοξοι, παράλογοι αἱ φρένες τοῦ ἀπίστου,
 ἐνῶ ἤρνεϊτο πρὸ μικροῦ τὴν ὑπαρξιν τοῦ Κτίστου,
 ἐνῶ δὲ καὶ δεχόμενος αὐτὴν ἐν ὑποθέσει,
 τὸν προεκάλει ἀναιδῶς μαζί του νὰ παλαίση,
 οὐτιδανὰ ὀντίδια αὐτὸν νῦν θορυβοῦσι,
- 75 ἐλάχιστα ζωόφια αὐτὸν καταπτοοῦσι
 καὶ ὑποπτέυων ἐξ αὐτῶν δεινὴν πανωλεθρίαν,
 τὴν τοῦ Θεοῦ ὁ βλάσφημος ζητεῖ ἐπικουρίαν.
 Πλὴν καὶ ἐδῶ ἠσέβησε· φωνάζει ἐξ ἀπόπτου,
 μετὰ καρδίας ρυπαρᾶς καὶ πίστεως ὑπόπτου.
- 80 Ἐκεῖνος ὅστις πανταχοῦ τὸν εἶδε κακουργοῦντα,
 ὑπόθεν μόνον δύναται ν' ἀκούσῃ φωνασκοῦντα
 αὐτόν, φρονεῖ ὁ δεῖλαιος! Εἰς τὸν Θεὸν νομίζει
 μέτρων τινῶν διάστασις γήνη τὸν ἀγγίζει.
 ᾠ! βδέλυγμα! τοῦ ἀσεβοῦς τυγχάνει ἡ θυσία.
- 85 Ἀπίστου ἢ παράκλησις κενὴ ἀδολεσχία.
 Ναι, παράνομε λαέ! λαὲ ἐκλελυμένε,
 λαὲ τυφλέ, παράφορε, λαὲ στρημισμένε.
 Ἄν ἐναέριος ἄρθεις εἰς Οὐρανὸν ἀνέλθης,
 ἀμέσως ἐπιτιμηθεὶς εἰς Τάρταρον θ' ἀπέλθης,
- 90 ἐνθα οἱ λόγοι ἔπесον Ἀγγέλων γαυριώντων
 οἱ πρῶτοι στασιάσαντες πρὸς τὸν Δημιουργόν των.
 Ἡ μὴ καὶ σοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἡ ἀδιαφορία
 δὲν εἶναι ἄλλη πρὸς αὐτὸν δεινὴ ἀποστασία;
 Δὲν δύνασαι τὸν Οὐρανὸν ποτὲ νὰ ἐκθολώσῃς,
- 95 τὸν Ἥλιον ὑπὸ αὐτὸν τὸν θόλον νὰ στηλώσῃς
 καὶ τὰς ἀκτῖνάς του παντοῦ νὰ στείλῃς τὰς ζειδώρους,
 νὰ ἀναβλύσῃς ποταμοὺς ἀπὸ τῆς Γῆς τοὺς πόρους
 καὶ βροτοτρόφους ὑετοὺς ἐπάνω της νὰ ρίψῃς,
 τὸ πρόσωπόν της μὲ χρυσοῦν βοτάνην νὰ καλύψῃς,
 100 θάμνους καὶ χόρτα καὶ φυτὰ μὲ στάχεις νὰ ὀπλίσῃς,
 δένδρα μὲ ἄνθη καὶ καρποὺς ὠραίους νὰ στολίσῃς;
 Κ' ἂν γνώρισον καὶ δόξαζε, προσκύνει χωρὶς δόλον,
 μὲ ἀληθῆ εὐλάβειαν τὸν Κτίστην τούτων ὄλων.
 Ἔσο εὐγνώμων ἄνθρωπε! Καὶ μήποτε νόμισῃς
- 105 ὅτι τὸν Θεὸν δύνασαι, μωρός, νὰ φενακίσῃς
 νῦν μὲν ἀγνώμων, δυσσεβής, δεινὸς οἰηματίας,

- νῦν δὲ εἰς ὑποκριτικὰς προστρέχων λιτανείας.
 Σπλαγχνίσθητι τὸν ὀρφανόν, περιθάλπον τὸν ξένον
 καὶ δὸς εἰς γυμνὸν ἔνδυμα, τροφήν εἰς πεινασμένον.
- 110 Ὁδὸν πλήν τούτων δύνασαι; Τῷ πάσχοντι συμπάθει
 καὶ πάθη σου θεώρησον τὰ ἰδικά του πάθη.
 Ἄν τῶν ἀνέμων τὴν φορὰν δὲν δύνασαι νὰ στρέψῃς,
 τὸν ἑαυτὸν σου δύνασαι κακοῦ νὰ ἀποστρέψῃς.
 Δὲν δύνασαι τοῦ κεραννοῦ τὸ πῦρ νὰ ἀπωθήσῃς,
- 115 πλήν τῶν ἀκριδῶν δύνασαι τὰ ἰέφη ν' ἀφανίσῃς
 καὶ μὴ μοι θέλε θυμιῶν καὶ τερετίζων μόνον
 νὰ κατεβάσῃς τὸν Θεὸν εἰς Γῆν ἀκριδοκτόνον
 καὶ νὰ συντριβῇς τὰς στιγμὰς ὀρχούμενος, κομπάζων,
 τὰ δ' ἔργα σου νὰ ἐκτελήσῃς εἰς λόφους θυμιάζων.
- 120 Τὰ ἔργα σου σ' ἀπέδωκ' ὑποχείρια ὁ Πλάστης
 καὶ πάντων σὺ ἐγένεσο δεσπότης καὶ δυνάστης.
 Σοὶ εἶπ' ἀπὸ τοὺς πόδας σου τὰ πάντα ὑποτάξεις,
 ἔὰν τὸ κατ' εἰκόνα μου ἀλώβητον φυλάξῃς.
 Καὶ πλάστην μὲν ἐμέ, σὲ δὲ ὡς πλάσμα διακρίνης,
- 125 ἂν ἀθετήσῃς γνώρισον καλῶς ὅτι θὰ γίνῃς
 τῶν ἀλωπέκων παίγνιον καὶ γέλωσ τῶν πιθήκων
 καὶ ἔρμαιον τῶν ἀραχνῶν, ἀκριδῶν καὶ μυρμηγκῶν».
- Παρέκλινας! Ἐξώκειλας! Τὰ ἦθη ἔστρεβλώθῃς,
 τὸ λογικὸν διέφθειρας! Τοῖς κτήνεσ' ὁμοιώθῃς!
- 130 Διὸ καὶ σὲ ἠγγόησαν καὶ ζῶα καὶ στοιχεῖα
 κ' ἠγειραν ἄγριον πρὸς σὲ ἀγῶνα τὰ θηρία.
 Σ' ἠσθάνθηκεν ἡ θάλασσα κ' ἐδθὺς ἐξηγγριώθη,
 λελευκασμέν' ἢ χαίτη της ἀγρίως ἀνωρθώθη
 καὶ κεφαλὴν ἀνύψωσε τὸ ἄγριόν της κῦμα,
- 135 κλίνασα δ' ἔδειξε καμπὴν κ' εἶδες ἀφρίζον μῆμα.
 Τὸ ὕδωρ σὲ κατέκλυσε καὶ κατὰ σοῦ ἐμάνη,
 τὸ πῦρ καὶ σὲ κατέφλεξεν ἀντὶ νὰ σὲ θερμάνῃ.
 Καὶ τὰ θηρία τῶν δρυμῶν τὸ αἷμα σου διφῶντα
 κ' ἐκεῖνα ἐναντίον σου ἠκόνισαν ὀδόντα.
- 140 Ἐὰν δὲ σοῦ ἀμάρτωσι, τὰ κτήνη σ' ἀποτίουν,
 τὰ ποίμνια κ' οἱ ἄρνες σου τὴν δίψαν των σβεννύουν.
 Καὶ τί νὰ εἶπω; Ὁρατῶν στρατὸς καὶ ἀοράτων
 ἐντόμων, πάσης τάξεως, παντοίων συστημάτων,
 τοὺς κόπους σ' ἀφανίζουσι, τὰς γαίας σ' ἐρημοῦσι
- 145 καὶ ν' ἀποθάνῃς ἕξαφρα τῆς πείνης σ' ἀπειλοῦσι.
 Σὺ δ' ἐν τῇ αὐθαδείᾳ σου καὶ τῷ ἐγωϊσμῷ σου

- ὄτ' εἶναι ὄλος γανυριᾶς ὁ κόσμος ἰδικός σου
καὶ λησμονεῖς τὸν κτίσαντα καὶ βλασφημιῶν δὲν παύεις,
τότε δὲ μόνον τὸν καλεῖς ὅταν ἀνάγκην λάβῃς.
- 159 Σκολήκων ἀτιμότερος ποτὲ δὲν μυκτηρίζεις,
ὦ δειλαίε, τὸν Πλάστην σου, ἀλλ' οὔτε φωνακίζεις.
Οὔτε αὐτὸς σοῦ τὰς φωνὰς ἀκούει τὰς βεβήλους,
οὔτε δεήσεις δέχεται καὶ προσευχὰς κιβδήλους.
Σὺ τῆς φωνῆς του ἄκουσον, τὸ θέλημά του ποίει,
- 155 μὴ ἐκβιάζωнт' ὑπὸ σοῦ οἱ νόμοι του οἱ θεῖοι.
Ἄνάγηρον! Καθάρισον τὴν ρυπαρὰν ψυχὴν σου,
αἰσθάνθητι καὶ γνώρισον τὸν θεῖον Ποιητὴν σου.
Τὸν βίον σου διόρθωσον διὰ τῆς μετανοίας,
εἰλικρινῆς μετάνοια καὶ συντριβὴ καρδίας
- 160 ἐπανορθοῦσι τάχιστα ζωὴν διεφθαρμένην
καὶ διασώζουσι ψυχὴν οἰκτρῶς ἀπολλυμένην.
Ἄκροδάκτον πεποιθήσιν εἰς τὸν Θεὸν ἂν ἔχης,
ἂν ἐκτελής ἔργα καλὰ καὶ τῶν κακῶν ἀπέχης,
Ἐκεῖνος εἶναι σκεπαστῆς καὶ πάντοτε φρουρός σου,
πρὶν τὸν καλέσης ἔρχεται εὐθὺς ἐπίκουρός σου.

1 Μαρτίου 1889

195

ΟΙ ΔΙΑΒΟΛΟΠΙΣΤΟΙ

I

Πολίται! εἰσιγήσατε;
Θὰ λέγω μόνος ἤδη,
τὸ δυστυχεὲς πλὴν στῆθος μου
ἐμὲ καὶ ἂν προδίδη
καὶ δὲν μοῦ δίδῃ Στέντορος
ἠχητικὴν φωνήν.

Θὰ λάβω τὴν κιθάραν μου,
τὴν πένησαν κιθάραν
νὰ ψάλλω ὄχι θούριον
ἀλλὰ πικρὰν κατάραν,
ἴσως εἰς τὸ ψαλτήρι μου
κἂν εὖρω ἠδονήν.

Εγὼ ποιῶμαι ἐκκλησιῶν

Ἵστοὺς μεταγενεστέρους
νιόους ἂν ἀφήσωμεν
ἐν τούτοις καλλιτέρους
καὶ ὄχι κτήνη ἀνδράποδα,
ὡς τὰ σημερινά.

Καὶ ὁμως ἡ ἰδέα μου
αὐτὴ μὲ βασανίζει!
Τὸ ἀγαθὸν ὁ βάσκανος
σατὰν παρεμποδίζει,
ὁ δὲ αἰὼν παρέρχεται
καὶ ὡς στιγμὴν περνᾷ.

II

Ἡ Δημογεροντία μας

διὰ τὴν προόδόν μας
νυχθημερόν ἐσκέπτετο
καὶ διὰ τὸ καλόν μας
καὶ ἅπασαν ἐπέστησε
σ' αὐτὰ τὴν προσοχήν.

Τὰ μέλη της (ποὺ νὰ κοποῦν)!
μετὰ σπουδῆς συνάξει
κ' ἄλλους προσέτι κατ' αὐτὴν
σοφὸς ἀπ' ἔξω κραῖνει
νὰ λάβουν ἕς τὸ συμβούλιον
κ' ἐκεῖνοι μετοχήν.

Συνέρχονται τετράποδα,
συνέρχονται καυκάλαις,
συνέρχονται ἀνδράποδα
μὲ ταις χονδραῖς κεφάλαις
καὶ συγκροτοῦν συμβούλιον
ἀλόγων καὶ κτηνῶν.

Ἐφοῦ συνῆλθον μέλος τι
τῆς Δημογεροντίας,
ἀνίσταμαι - ἐνόμισα
πὼς ἦτον ὁ Λυσίας-
κ' ἐλάλει χειρᾶς, ὄμματα
καὶ κεφαλὴν κινῶν.

«Ἄνδρες—εἶπε—Νισύριοι!
ἢ πόλις θεῖα μοῖρα,
ἢ εἰς ἀνθρώπους ἄγονος
καὶ μέχρι τοῦδε στεῖρα,
ἐφέτος εἰς τὰ πράγματα
ἐκάλεσεν ἡμᾶς.

Ἐπὶ ἢ Πατρίς μας, φίλτατοι,
ταλαιπωρεῖται! πάσχει!
Ἐάν τις ἀνὴρ φιλόπατρις
χεῖρα αὐτῆ παράσχη,
ὦ! εἰς αὐτὸν ἢ πόλις μας
ψηφίζει καὶ τιμᾶς.

Ἄνδρες εἴθε πολύπειροι,
σκέρασθε δὲ ὠρίμως,

νὰ εὑρετε τὰ αἷτια
δι' ἃ πάσχει ὁ Δήμος.
Σᾶς προσκαλῶ νὰ σώσετε,
ὦ ἄνδρες τὸν λαόν!»

Ἐὸ ρήτωρ, βρενθούμενος
διὰ τὸ τόσον πνεῦμα,
εἶπεν αὐτὰ καὶ ἔστρεψε
τριγύρω του τὸ βλέμμα
ἐπὶ τῇ εὐφραδεῖα του
τῇ τόσῃ γαυριῶν.

Ἐὼς μὲ τό, ἄνδρες! ἤρχισε
καὶ μὲ τὸ γαῦρον ἕφος
καὶ μὲ τὸ ἄνδρες! ἔληξε,
τὸ συνηγμένον πλῆθος
ἀμέσως ἐνεπνεύσθηκε
τὸν πατριωτισμόν.

Τότε ἠγέρθη θόρυβος
σφοδρὸς καὶ συζητήσεις,
διὰ μιᾶς ἀνίστατο
κ' ἐφώναζον ἐπίσης,
οἱ γείτονες ἐνόμιζον
πὼς ἔκαμνε σεισμόν.

Δὲν ἦτο πλὴν τὸ ζήτημα
μικρόν, ὥστε τὴν λύσιν
διὰ μιᾶς νὰ εὑρωσι
μ' ὄσσην κ' ἂν εἶχον κρίσιν
κ' ἐλύθη ἢ συνέλευσις
χωρὶς νὰ πράξη τί.

Ἐπὶ ἢ καὶ ἀδιάφοροι
δὲν μένουσι βεβαίως,
διότι ὅσα ἔλεξεν
ἐκεῖνος ὁ Τυρταῖος
ἤχουν ἐκφραστικώτατα
εἰς καθενὸς τ' αὐτί.

Συχνὰ συχνὰ συμβούλια
λοιπὸν καὶ συνεκάλουν,
περὶ προόδου πάντοτε

δὲ ἅπαντες ἐλάλουν.

Πλὴν πῶς θὰ γίνῃ πρόοδος
δὲν εὕρισκον ποτέ.

Εἰς τοὺς τριόδους ἔτρεχον
τὰς νύκτας τοῦ Γεννάου
κ' ὄλαις ταῖς λάσπαις μάζευαν
στὸ σπίτι τοῦ Μουχτάου
χάρις πὺ δὲν εἰργάζοντο
ὑπῆρχον ἑορταί.

Τὰς κεφαλὰς των ἔσπαζαν,
ἐζήτουν, διηπόρουν
καὶ τί ἐζήτουν! ἅπαντες
νὰ εὗρουν δὲν ἤμπόρουν,
μάτην ἔλαια καίονται
καὶ μάτην ἀγρυπνοῦν.

Ἄλλὰ ἀσταυροκόπητοι
μὰ μέρα μένουν ὄλοι
κ' ἐμβαίονουν ἔστα κεφάλια των
ἐν τάγμα διαβόλοι!
Μαζί των περιφέρονται,
μαζί των τριγυροῦν.

Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέσῳ των
νύκτα τινὰ ἐφάνη
μία σκιά ἀλλόκοτος,
ὀλίγον ν' ἀποθάη
ὁ δυστυχῆς ὁ πρόεδρος
τρομάζει φοβηθεῖς.

Ἐξαίφνης μετεβάλλετο
εἰς φάσμα γιγαντώδες
καὶ ἔμπροσθέν των ἴστατο
ἐν τέρας ταραχῶδες
κ' ἐπέβαλεν ἡ ὄψις του
τὴν σιωπὴν εὐθύς.

Ἐξ ὄλης συνετίθετο,
πλὴν ὄλης αἰθερίας
καὶ ἴστατο μετέωρον
ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας

καὶ εἶχε σχῆμ' ἀνθρώπινον,
βοὸς δὲ κεφαλὴν.

Μὲ μίαν χεῖρα ἔκλειεν
ἐρμητικῶς τὴν θύραν
καὶ μὲ τὴν ἄλλην ἔδιδεν
εἰς τὸν Μουχτάου λύραν
νὰ παίξῃ δωδεκάχοδρον
ὠραίαν καὶ καλήν.

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τάγματος
αὐτὸ τὸ τέρας ἦτο
κ' εὐθύς ἀπὸ τῶν σπλάγγων του
καπνὸς περιεχεῖτο
καὶ νέφος ἐσχημάτισε
δυσῶδες, ζοφερόν.

Ἄφ' οὗ τὴν ἄχνην τ' ἤμεσεν
ὁ δαίμων, ἠφανίσθη
καὶ ἡ οἰκία ἅπασα
ἐσειίσθη, ἐκλονίσθη,
διότι φεύγων βρῦχημα
ἀφήκε φοβερόν.

Τὰς κεφαλὰς ἐκάλυψε
τὸ νέφος τῶν συντρόφων
καὶ ἀπνευστὶ κατέπειον
τοῦ τέρατος τὸν ζόφον.

Ἄφ' οὗ συνῆλθον ἔκραξαν
ὄλοι μίαν φωνήν.

«Νά! ἠύραμεν τὴν πρόοδον
νὰ κλείσουν τὰ σχολεῖα,
νὰ παύσουν οἱ δάσκαλοι,
νὰ λείφουν τὰ βιβλία.
Νὰ μὴν εὗροῦν τὰ γράμματα
ἐδῶ διαμονήν».

Χαρὰν μεγάλην ἔχαιρε
ὄλον τὸ πλήρωμά των
διὰ τὴν ἀνακάλυψιν,
διὰ τὸ εὖρημά των.
Βόθρον ἐν ᾧ οἱ δόλιοι

ἔσκαπτον νὰ ριφθοῦν.

Οὕτω τὰ βρέφη χαίρουσι
τὸ δηλητηριῶδες
ὀφίδιον ἀρπάζοντα
ὡς ἐν τι παιγνιῶδες,
εὐρίσκουν πλὴν τὸν θάνατον
ὡς ὑπ' αὐτοῦ δηχθοῦν.

— Ἐπέρσι μᾶς ἠπάτησεν
ἢ σκύλα Ἐφορεία,
δασκάλους ἐσυμφώνησε
καὶ ἤνοιξε σχολεῖα
κ' εἰς τὸ κοινὸν ἐπέβαλε
δεσποτικὴν σιγὴν.

Θεὲ νὰ μᾶς βασανίζωσι
λοιπὸν οἱ πέντε ἔξι;
Κάτω! καὶ ἐὰν πρόκειται
καὶ αἷμα ἵνα τρέξῃ
καὶ νὰ ἰδῆ ἡ Νίσυρος
νεοφανῆ πληγὴν.

Ἐκ τῆς πρώτης ἔλεγον
ἐν μέσῳ τῆς τριόδου
ὅτι ἀπεφασίσθηκε
πρὸς χάριν τῆς προόδου
σχολεῖα καὶ διδάσκαλοι
νὰ παύσων, νὰ χαθοῦν.

Εἰς ἅπαντας δ' ἐπέβαλον
ποτὲ νὰ μὴ τολμήσουν
σχολεῖα, ἢ διδάσκαλοι,
νὰ εἰποῦν ἢ λαλήσουν.
Ἄλλὰ νὰ σιωπήσωσιν
ἀλλὰ νὰ βουβαθοῦν.

Καὶ πάλιν πλὴν συνέρχονται
συνέλευσις εἰς μάτην,
εἰς ἣν καὶ προσεκάλεσαν
καὶ ἓνα δημοκράτην
νὰ εἴπῃ ὅτ' ἐνόμιζε
συμφέρον στὸ κοινόν.

«Συμφέρει — τῶν ἀπήντησε—
ἐὰν μὲ ἐρωτᾶτε
πῶς θεὲ νὰ καταστρέφητε
ὕμεις νὰ μεριμνᾶτε
τῶν ἀκριδῶν τὰ σύννεφα
καὶ τὰ τῶν κουρουνῶν».

«Μελέτας, εἶπον ἀάμνομεν,
ἐμβριθεστέρας ὄμωσ,
ὁ δρόμος δὲν βαδίζομεν
ἡμεῖς δὲν εἶναι δρόμος.
Πρὸς τοῦτο τὰ σχολεῖα μᾶς
ἀνάγκη νὰ κλειστοῦν.

Τοῦ τόπου μᾶς τὴν προόδον
αὐτὰ παρεμποδίζουν!
αὐτὰ πτωχοὺς μᾶς ἔχουσιν!
αὐτὰ μᾶς βασανίζουν!
Ἄνάγκη νὰ τὰ κλείσωμεν
καὶ νὰ διαλυθοῦν».

Ἐηρός, στεγνός, ἐμβρόντητος
ἔμεινεν ὁ πολίτης,
ἀπὸ τὸ ὄμμα τ' ἔρρευσεν
δάκρυ ὡς μαργαρίτης
κ' ἔκραξε μ' ἀγανάκτησιν
καὶ τρέμουσαν φωνήν.

«ὦ! ἐμβριθὲς μελέτημα!
σκέψεις καλαὶ κ' ὠραῖαι!
ὅποῖα καταχθόνιοι
καὶ μυσσαρὰ ἰδέαι!
ἦ ὦ! πῶς ζητοῦσι προόδον
μὲ τὴν ἐπιμονήν!

Κατάρτοι! ἀνόσιοι!
Τοιαύτας βλασφημίας
προσφέρουσι διάβολοι,
τοιαύτας ἀνομίας
πράττουσι μόνον δαίμονες,
κολάσεως υἱοί».

Βεβαίως τὸ μυστήριον

τὸ τῆς νυκτὸς... ἠγνόει,
ἠγνόει τί συνέβαινε
διὸ καὶ δὲν ἐνόει
ὅτ' ὄλοι ἦσαν δαίμονες
μισόκαλοι, σκαιοί.

«Τὸ φῶς, ἐξηκολούθησε,
Σβήγεται· καὶ τὸ σκότος
θεμελιούτε κάμιστοι!
Νόμος δὲ τῶρα πρῶτος
νὰ φέγγη νῦξ ἀσέληνος
᾿στὸν κόσμον θὰ γνωσθῆῃ.

Εἶν' εὐτυχῆς ἡ Νίσυρος
ἐὰν ὄλοι ριφθῆτε
εἰς πέλαγος βαθύτατον
καὶ ὡς σκυλιὰ πινηγῆτε,
τότε ἡ πόλις δύναται
τῶ ὄντι νὰ σωθῆῃ.

Κουφοί, τυφλοί, ἀόμματοι!
τὰ δυστυχῆ σας τέκνα
καὶ αὐτὰ ἀναδεικνύετε
κοῦφα, τετυφλωμένα.
"Οψεσθε! ἐγεννήσατε
σχέδιον μιᾶρόν».

Εἶπε. Κ' εὐθὺς ἐρρίφθηκεν
εἰς τῆς αὐλῆς τὴν θύραν,
διότι ἐφοβήθηκε
τὴν μαινομένην σπεῖραν
τολμῶσαν πᾶν ἀνόσιον
καὶ πᾶν ἀναιρόν.

III

Ἐχρῶσιζεν ὁ Ἥλιος
τὸν πύργον ἀντιπέραν,
ἐκεῖ δὲ ὄπου ἄλλοτε
καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν
ἐφύλαττεν ὁ ἔνοπλος

τῆς πόλεως φρουρός.

Ἐνέβη ὑπερήφανος
κορυδαλὸς νὰ ψάλλῃ
τὸν θεῖον του ψαλτήριον
μελωδικὰ ἐλάλει
καὶ ἠκούετο ὁ ἤχος του
λιγὺς καὶ ἠχηρὸς.

Τὸ μέλος τοῦτο ἤκουον
πὺρ ᾿τόνιζεν ἡ φύσις,
πλήρην παλαιαί, δυσάρεστοι
μοῦ ἦλθον ἀναμνήσεις.
Αἴφνης τὸ μέλος ἔπαυσε
καὶ ἐκόπη ἡ φωνή.

Ἐὖ Ἄντωνᾶς ἀνέβαινε
διὰ νὰ διαλαλήσῃ
(᾿Ω! ἐπροτίμων κάλλιον
ἵνα αὐτὸς κρημνίσῃ,
νὰ μὴ βιάσῃ τὸ πτηνὸν
ἐκεῖνο νὰ σιγήσῃ).

Φωνὴ ξηρά, διάτορος
ἠκούσθη «Συναχθῆτε
μικροὶ μεγάλοι σήμερον.
Διότι συγκροτεῖται
μέσα ᾿στὴν Ποταμήτισσαν¹
συνέλευσις κοινή».

Πλήρην οἱ κωφοὶ δὲν ἤκουον,
διὸ εἰς τὴν συνήθη
τὴν σάλπιγγα κατέφυγε
νὰ συναχθοῦν τὰ πλήθη
καὶ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον
ὁ κήρυξ ἐκολλήθη.

Σφοδρῶς τὸ ρόπτρον ἔκρουε,
σφοδρῶς ὁ κώδων ἤχει,
πένηθιμοὶ δὲ ἠκούοντο
τοῦ κώδωνος οἱ ἤχοι,

1. Ἐκκλησία στὸ νάρθηκα τῆς ὁποίας ἐγίνοντο αἱ συνέλευσεις.

ὄμοιοι ὡς ν' ἀνήγγελλον
ἐπίσημον νεκρόν.

Ἡ τελετὴ ἐγένετο
τῷ ὄντι κ' ἡ κηδεῖα
νὰ κηδευθοῦν ἀπέβλεπε
τὰ δυστυχή σχολεῖα.
Ἦτο λοιπὸν τοῦ κώδωνος
τὸ μήνυμα πικερόν.

Ἀθροίζονται, συνέρχονται
τὰ φῶλα καὶ τὰ πλήθη,
ὡς δὲ τῆς συνελεύσεως
τὸ τέλος ἐκηρύχθη,
πάταγος, κρότος, θόρυβος
ἀμέσως ἐκινήθη.

Θόρυβο κάμνον ὄμοιον
ὅταν μ' ὄρμην κυλοῦσι
ἀπὸ τ' ἀφρίζον πέλαγος
κ' εἰς τὴν Βουήν² βροντοῦσι
συχνὰ σφοδρὰ τὰ κύματα
καὶ δαίρονον τὸν κρημόν.

Καθ' ἓνας πὸν ἐφώναζε
νὰ κλείσουν τὰ σχολεῖα

πεντήκοντα διέκοπτον
διότι ἐναντία
ἦτο αὐτὴ ἡ γνώμη του
εἰς τὸ λοιπὸν κοινόν.

Ἀλλὰ οἱ Δημογέροντες
ἠριθμοῦν μ' ἄλλον τρόπον,
κοινὸν αὐτοὶ δὲν ἔλεγον
τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων.
Λαὸς δὲ ἦτο ἕκαστος
αὐτοῖς ὁμοφρονῶν.

«Λαγὼς μόνον ὁ Πρόεδρος»,
ἔκραζον πάλιν ἄλλοι.
Λαγὼς λοιπὸν ὅς ἔφερε
νερόβραστον κεφάλι
ἠμπόρει συμπεριότερον
ζήτημα νὰ προβάλη;

Ἐξῆλθε δόγμα ἔκροον
δεσποτικῶν πιθήκων
τοιούτοις Δημογέρονσι
τὰ μάλιστα προσήκον,
τῇ ψήφῳ ὀφειλόμενον
τῶν κτηνωδῶν κατοίκων.

2. Τοποθεσία παραθαλασσία ὅπου τὸ κύμα ξεσπᾷ μὲ ὄρμη.

196

ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΣ

Τί εἶσαι; Ποῦ μένεις;
Ποῦ πλαναῖσαι ἢ ποῦ κατοικεῖς;
Εἰς τὰ στόματα πάντων ἐμβαίνεις
πλὴν εἰς στήθος κανὲν δὲν οἰκεῖς!
Ψεύστης κόσμος, ἀχρεῖος, προδότης
καὶ φιλίαν καὶ φίλον πωλεῖ,
μὲ τὰ χεῖλη πλὴν πᾶς («Σταθερότης»)
ἀνακράζει μὲ σθένος πολὺ.
Σὲ ἔδιδωξ' ὁ κόσμος ἐκ πρώτης
γενετῆς μεταξὺ γηγενῶν,

ὥστε ἔκτοτε σὺ Σταθερότης
μόνον ὄνομα μένεις κενόν.
Φεύγεις ἤδη σαπρᾶς κοινωνίας.
Φῦγε! φύγε θεὰ σεβαστή.
Ἀληθῶς δ' ἐν τῷ μέσῳ κακίας
ζῆ ποτὲ ἀρετὴ ἀγαστή;
Σὲ λατρεύουν ἐν τῇ ἐρημίᾳ
εὐγενῆ καὶ ἀθῶα πτηνὰ
καὶ ἀκόμη τ' ἄγρια θηρία,
ἂν καὶ ἔ.στικτον τὰ κυβερνᾷ.

Ἡ ἐξώλης κακῆ κοινωνία
πολιοῦχον Θεὸν ἔχει μίαν
καὶ καλεῖται αὐτὴ Ἄσταςία
καὶ δεσπόζει ἐκάστον καρδίαν.
Ἄλογώτεροι πάντων ἀλόγων
οἱ υἱοὶ τῶν ἀθλίων θνητῶν
καὶ ψυχὴν κατασχύνουν καὶ λόγον,
πάν κακὸν ἔχουν δὲ θεμιτὸν
δικαιοῦνται ἀφ' οὗ καὶ ἐκθύμως
τῶν πιθήκων πῶς εἶναι υἱοὶ
παραδέχονται ὅλοι βλασφημῶς.
Ποῦ ζητεῖς νῦν ἀρχὴν ὕγιῃ;

Παρεξέβην λοιπὸν Σταθερότης
ἂν ποτὲ σὲ καλέσῃ κανεῖς,
εἶναι ψεύστης, σ' ἐμπαίζει, φιλότης,
μὴ πιστεύης ἐκτός ἂν μανῆς.
Ἄδελφός, ἀδελφή, φίλος, φίλη,
πατήρ, μήτηρ, υἱός, συγγενῆς
σὲ προφέρουν μὲ δόλια χεῖλη,
εἰς σὲ ὁμῶς δὲν θύει κανεῖς.
Ἄν ποτὲ σου δέ τις σὲ ἐτίμα
(σπανιώτατον πρᾶγμα ἴστην γῆν)
αὐτὸς ἔγινε βέβαια θῦμα
καὶ θὰ φέρῃ ἴστο μνήμα πληγῆν.

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ θεατρικὸν ἔργον «Ἡ Πυτιὰ» ἢ «Ἡ Κόρη τοῦ Τριαλιοῦ».

197

ΤΟ ΑΝΤΡΟΝ ΤΗΣ ΤΗΛΟΥ

(ὅπερ ἀνεκάλυψα κατὰ τὸ ἔτος 1888)

Χαίρετε ναιπαῖαι νόμφαι, κρηναὶ παρημελημέναι,
Χαίρετε σκιαὶ μαρτύρων
ὧν στενάζων καὶ οἰκτεῖρων
τοὺς ἐρήμους πατῶ δόμους! Χαῖρε Ναιᾶς παρθένε!

Εἰς τὰ σκότη τῶν αἰῶνων ἀφανὲς ἐν σκότει μένεις
καὶ εἰς τὰς καρδίας μόνον
γυναικῶν δυσειδαιμόνων
ἀντικείμενον τοῦ φόβου καὶ τοῦ τρόμου ἀποβαίνεις.

Τίνος ἄραγε ἡ σφύρα διὰ σέ ποτε εἰργάσθη;
Εἰς αὐτὸν τὸν δόμον ὅλον
τὸν ὑψιροφόν σου θόλον,
τὰς χαλκίους τὰς πλευράς σου, ποία χεὶρ νὰ ἐκουράσθη;

Ποία χεὶρ ἐργάζετ' ὅταν καὶ φυχράματος εὐπλάστου
σχηματίζοντα τὸν ὄγκον
τὰ κοιλώματα τῶν σπύγγων
παντὸς σχήματος καὶ τύπου; Ποία ἄλλη ἢ τοῦ Πλάστου;

Ἐκρυψε τὴν καλλονὴν της ἢ σεμνὴ καὶ ἡ ὄραία
μὴ τυχὸν καὶ βεβηλώση

μη τυχόν και κηλιδώση
τήν ἀκήρατον ἀγγελίαν λάγνου βλέμματος ιδέα.

Και σὺ ὄθεν ἀπεκρούβης και οὐδὲ ἀκτίνα μίαν
δὲν ἐδέχθης, μη τολμήση
και αὐτήν ἀκολουθήση
βέβηλός τις και εισδύση εἰς τὰ ἄδυστα μὲ βίαν.

Σύντροφοι βαθέος σκότους ἢ σιγή και ἡσυχία,
στέγην δίδεις εἰς ἐκείνους
ποὺ τὸ φῶς και τοὺς κινδύνους
φεύγουσι και σοῦ πλησίον μένουσιν ἐν ἀσφαλείᾳ.

Ἐποστρεφομένην εἶδον νυκτερίδα τήν ἡμέραν,
εἰς καιροὺς σκληρῶν αἰώνων,
ἐποχὰς σφαγῶν και φόνων
πόσους ἄρα ἔχεις σώσει φεύγοντας δεινὴν μαχαίραν;

198

Ο ΘΑΛΙΒΕΡΟΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΗΣ

Κρεμᾶ ἢ γλυκεῖα ἀῖρα,
ἀπ' τὰ βουναὶ τὰ μαῦρα
θὲ νὰ κατέβω ταίρι μου εἰς τήν ἀκρογιαλιάν,
μισεύω περιστέρι μου και θὰ σ' ἀφήσω γειάν.

Μ' ἂν ἔχω μαραμένην
καρδιὰν και πικραμένην,
μὰ και ὁ νοῦς μ' ἂν ἔφυγε σ' ἔσένα τριγυρνᾶ,
στὰ ἄμμάτια μ' ἢ εἰκόνα σου πελάγη θὰ περνᾶ.

Μὴ κλαῖς χρυσὸ τρυγόνι
γιατ' ἢ καρδιά μου λιώνει!
Λιώνει! μ' αὐτὰ τὰ δάκρυα ποὺ χύνονται χαμαί,
στὰ ξένα θὰ ἔν' ἀξέχαστα, παρηγοριὰ γιὰ μέ.

Τὴν ἀνθοδέσμην φῶς μου
κ' ἐν φίλημά σου δός μου.
Τὰ ἄνθη εἰν' ἐλπίδες μου, ὁ ἔρωτος κ' ἢ χαρά,
τὸ φίλημα, ὁ ὄρκος μου και πίστις ἱερά.

Πηδᾶτε, φίλοι ναῦται
τήν βάρκαν και τραβᾶτε

κάθε κοντιὰ τὴν βάρκαν μας π' ἀνοίγετ' ἀπὸ τὴν γῆν
ἀνοίγει κ' εἰς τῶν σπλάγχχνων μου τὸ βάθος μιὰν πληγῆν.

Ἐλέσα! παλληκάρια,
Γιαλέσα! σὰν λιοντάρια,
ἴσα γιαλέσα! πιάνετε! δὲν ἔχω ὑπομονήν,
ἴσα νὰ βγῆ ἡ ἄγκουρα πάνω μὲ μιὰν φωνήν.

Λύσετε τὰ σχοινιά μας
κι' ἀπλώστε τὰ πανιά μας!
Τ' ἀκούραστο ναυτόπουλο σὰν τὸ πουλί πετᾶ
ποὺ φεύγει μὲ τὰ σύννεφα μὲ τὰ φτερ' ἀνοικτά.

Μὲ τὴν βοήν τ' ἀνέμου
Λεβένταις ψάλλετέ μου
τραγούδια ποὺ γιατρεύουνε καρδιαῖς ποὺ ἔχουν πληγαῖς,
πληγαῖς ὅπου δὲν γένουνε μὲ ταις παρηγοριαῖς.

Τοῦ «Σώζοντος» ἡ πρῶρα
παντοῦ ἀφρίζει τώρα,
ὀλόσωμος ἐχάθηκε ἔστα κύματα ἐμπρὸς
κ' εἰς τ' ἄρμενά τ' ἀνέβηκεν ὁ ἄλμυρὸς ἀφρός.

Τὸ σκάφος ὄλον γέρονι
καὶ βλέπω νερὰ παίρνει,
ἐξάσπρισεν ἡ θάλασσα, τὸ πέλαγος ἀνθεῖ,
τὸ κῆμ' ἀνεσκουμπώθηκε ἔστα νέφη ὑψωθῆ.

Μάϊνα τὰ πανιά μας!
Φωνάζουν τὰ παιδιά μας,
στὸν κυβερνήτην ἔστρεψα τὸ βλέμμα μιὰν φορὰ,
πλὴν σπλαγχχνικά μ' ἐκόνταξε κ' ἐδάκρυσε πικρά.

Ἡ μάρη Ἰκαρία
καταποντίζει πλοῖα.
Μὴ στέλλῃ τοὺς ἀνέμους της νὰ καταποντισθῶ,
ἐδῶ ποὺ ἔπνιγγε ὁ Ἰκαρος νὰ καταβυθισθῶ;

Νά! τ' ἀνθη μου σὺ φόρει
λοιπὸν Νηρέως κόρη.
Μ' ἂν εἶναι ἡ θυσία μου δεκτὴ κ' ἡ προσφορά,
γαλήνεψε τὴν θάλασσαν ἀκόμη μιὰν φορὰν.

Ἄ! πῆγά δὲν βαμβακῶνει
τὸ κῶμα ποὺ φουσκῶνει.
Αἶμῃ ἢ θάλασσα ἔγινε κ' οἱ ναῦται χαιρετοῦν
χρυσὰ πουλιὰ ἔστην Πάτινον ποὺ χαμηλοπετοῦν.

Μὰ μένα τί μοῦ λείπει
καὶ μὲ κρατᾶ ἢ λύπη;
Μοῦ λείπ' ἢ ἀνθοδέσμη μου ἔστον ἄγριο ἴγυαλό,
ποὺ μοῦ ἔδωκε ἢ ἀγάπη μου καὶ μ' εἶπε «στό καλό».
Κάλλιο μ' αὐτὴν ἔστ' ἀκρόγιαλο νὰ μ' ἔβγαλλεν νεκρὸ
καὶ μοιρολόι νὰ ἔρχετο νὰ μοῦ ἔλεγε πικρὸ.

1872 Ἰούλιος

199

ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ

Ὁ Δῆμος ταξειδεύει, νέφη βλέπει,
ἔσκέπασε τὸν ἥλιον μάρρη σκέπη.
Τριγύρω του ἀντάρρα, καταχνιὰ
τρομάζει τοῦ πελάγου τὰ πουλιά.

Ἡ θάλασσ' ἀγριεύει, μπόρα φθάνει
φωνάζει: Νὰ προλάβωμεν λιμάνι!
Σκοτάδι! λέγει, δὲ μπορῶ νὰ δῶ,
μ' ἀκούει μὲ χαρὰν του: Φοῦντα ἔδῶ.

Βροντάει! βρέχει! ρίχν' ἀστροπελέκια!
Ἐξω κτυποῦν καὶ παίζουν τουμπελέκια.
Ρωτᾶ τὸν Φίλον, ποῦ ἔμαι; θλιβερά!
καὶ λέγει κείνος εἰς τοῦ Μαρμαρᾶ¹.

Τὸ στήθος του ἀνάφτει σὰν καμίνι
καὶ μὲ τὸν στεναγμὸν ὅπου ἀφίνει
—Καμένη μάνα, βγαίνει μιὰ φωνή
κι' αὐτὸ γραπτὸ μου, πλὴν ὑπομονή!

Ἐδῶ ἡμέρα, νύκτα δὲν ἀλλάζει
ἢ φύσις κλαί', ἢ σφαῖρ' ἀναστενάζει,
τρομάραν σπεῖρον ὄλα τὰ βοννὰ
καὶ Ζεῖμπέκι σ' ὄλα τριγυρνᾶ.

Ἐδῶ ποτὲ σ' αὐτὸ τὸ ἔρημονήσι
γεράκι φοβερὸ ἔχε κατοικήσει

καὶ σὰν σφενδόνι ὄρωμα πετακτὸν
κ' ἐκρήμνισε τῆς Ρόδου τὸν ἀετόν.

Περονῶν ἢ ῥέμαις, μ' αὐταῖς εἶναι χρόνοι,
ληστὰς θωρεῖ—τὸ αἶμα του παγώνει—
Κάθε κουτσούρι πού 'ν' ἐκεῖ ὄρθο
Χριστέ μου! λέγεις πότε νὰ σωθῶ;

Ἄς βγοῦμεν εἰς τὸ πέλαγος καὶ πάλι,
κάμε πανιά φίλε, τὸ δοιάκι βάλε.
Πετᾶ ἢ πάπια, φεύγει τὰ στενὰ
κι' ὁ Δῆμος ἔπισω ῥιμᾶτι δὲν γυρνᾶ.

Ἡ θάλασσα καὶ πάλι ἀφορισμένη,
τὸ πέλαγος φωτιά! Μᾶς περιμένει
ἢ μαύρη Ἐλέσα, Δῆμο μὴ δειλιᾶς,
τὴν πιάνομεν εὐθὺς μονοσκοτιᾶς.

1. Τὸν λιμένα τοῦτον εἶχαν ὀρμητήριον ὁ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν ὅτε ἐπολιόρκει τὴν Ρόδον καὶ ἐντεῦθεν καὶ Μάκρης μετέφερον εἰς τὴν πολιορκουμένην νῆσον τὰς ἀγρίας ὀρδᾶς του. Ἐπὶ τινος νησίδος φαίνονται ὀχυρωματικὰ ἔργα ἅτινα ἀποδίδονται εἰς ἐκεῖνον καὶ τὸ ὄνομα δὲ Μ α ρ μ α ρ ᾶ ς ἐτυμολογοῦσιν οἱ σοφοὶ τῶν Τούρκων τοῦ τόπου ἐκ τοῦ μ ε ἰ - μ α ρ ἰ ᾶ ς (κρέμασον τὸν ἀρχιτέκτονα), διότι ὁ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν ἐκρέμασε, δῆθεν, τὸν ἀναλαβόντα τὴν ὀχυρωματικὴν ἐργασίαν ἀρχιτέκτονα. Εἶναι δὲ ταῦτα νοσοῦσης φαντασίας ἀποκνήματα καὶ ἐτυμολογίαι ἄξια τῶν ἐσκοτισμένων διανοιῶν τῶν Τούρκων σοφῶν, διότι ἠξεύρομεν ὅτι ὁ Μαρμαραῶς εἶναι Μάρμαρα ἢ λιμὴν μαρμαράων. (Ἡ ὑποσημειώσις αὕτη εἶναι τοῦ Λογοθέτη).

290

Τῆ ἐναρετῶ καὶ λιαν ἐμοὶ φιλάτῃ Δεσποινίαι Φ...

Εἶσαι, κόρη, καὶ σὺ μία τῶν Οὐρῶν τοῦ Παραδείσου
κ' ἦλθες ἵνα κατοικήσῃς εἰς τὴν γῆν μ' ἡμᾶς ἐξ ἴσου,
ἢ ἀνήμεις εἰς τὸ τάγμα τῶν Ἀγγέλων σὺ τοῦ Πλάστου
καὶ νὰ ἐκτελεῖς κατέβης εἰς τὸν κόσμον τὰς βουλὰς του;
—Εἶναι κ' εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον Ἀγγελοὶ κατοικημένοι
ὅπως ἔχωσι προστάτας οἱ πτωχοὶ καὶ τεθλιμμένοι.
Ἦ ὄρφανὸν πρὸς σὲ δακρύον πορευόμενον τὸ εἶδον
καὶ ἐπέστρεψε χαρῖεν, εὐθυμον, πλήρες ἐλπίδων.
Εἰς τὸ ἄσιτον ἠνοίχθη ἢ μεγάλη ὑμῶν θύρα
καὶ ἐφάν' ἐκεῖνο φέρον πλήρη τὴν ἰσχνὴν του χεῖρα.
Γυμνὸν ἦλθε κ' ἐστηλώθη εἰς τὰ τρέμοντά του σκέλη
καὶ ἀπῆλθε παιδρὸν, φέρον λαμπροστολισμένα μέλη.

*Ναι! ἀνήκεις εἰς τὸ τάγμα τῶν Ἀγγέλων σὺ τοῦ Πλάστου
καὶ νὰ ἐκτελέῃς κατέβης εἰς τὸν κόσμον τὰς βουλὰς του.
ᾠ! Θεὲ ποίας ὑπάρξεις νέφη μέλαινα καλύπτουν,
ποίους θησαυροὺς οἱ βράχοι καὶ τὰ ὄρη τοὺς συγκρούπτουν!
Ἄλλὰ ὄχι κι' ὁ ἀδάμας εἰς τὰ σπλάγγνα των γεννᾶται,
εἰς τὰ σπλάγγνα ναι τῶν βράχων ἀλλὰ δὲν ὑποτιμᾶται.
Καὶ τὸ ρόδον εἰς ἀκάνθας ἀναφύεται καὶ θάλλει,
πανταχοῦ πλὴν ρόδον εἶναι, παντοῦ ἄρωμα ἐκβάλλει.
Καὶ τὸ ἄστρον δὲν ἐκτίσθη νὰ φωτίζῃ μόνον πόλεις,
πλὴν νὰ λάμπη κ' εἰς ἐρήμους καὶ ἐπὶ τῆς σφαίρας ὅλης.
Ὅτ' ἔχ' ἡ γενεὰ σου ἐντολὴν ὑπὸ τοῦ Πλάστου
ἵνα ἐκτελέῃ εἰς τόπους γνωστοὺς μόλις τὰς βουλὰς του.
Δὲν θὰ πῶ τὸ ὄνομά σου, νὰ μὴ τύχη καὶ τὸ φέρει
εἰς τὸ στόμα καὶ τὸ χράνη γλῶσσα ὅταν τὸ προσφέρῃ.
Κατοικεῖς εἰς τῆς φιλάτης θυγατρὸς μου τὴν καρδίαν,
ἐκεῖ ἔχεις ἀγνὸν θρόνον, ἐκεῖ ἔχεις ἐξουσίαν
ἔστῃς μητρὸς τῆς, ἔστῃς μητρὸς σου,
ἔστου πατρὸς τῆς, ἔστου πατρὸς σου
ἐκεῖ εὐχεται νὰ εἶσαι κι' ὁ καρίων δάσκαλός σου.*

201

ΤΟ ΑΝΟΗΤΟΝ ΠΟΥΛΑΚΙ

*Μοῦ λέγεις πὼς φοβεῖσαι ἀνόητον πουλάκι,
μοῦ λέγεις πὼς φοβεῖσαι ἐκεῖνο τὸ γεράκι
ποὺ φεύγει σὰν σφενδόνη κι' ὀρμᾷ μὲ τὰ πτερά του
κι' ἀρπάζει καὶ ξεσχίζει πουλιὰ μικρότερα του.
Φοβεῖσαι ἀλλὰ ὅμως δὲν βλέπω νὰ προσέχηῖς
καὶ φαίνεται μου ὅτι διόλου νοῦν δὲν ἔχεις.
Φοβεῖσαι τὸν ἐχθρόν σου καὶ δὲν τὸν ἀποφεύγεις,
λοιπὸν τὸν θάνατόν σου μονάχον σου γυρεύεις.
ᾠ Όταν χυθῇ ἔσθον κάμπον μὲ τῶν πτερῶν τὸν κρότον,
ἀπ' ὅλα τὰ πουλάκια ἐσὺ ἐβγαίνεις πρῶτον.
Κι' ἐνῶ κατασκοπεύει τὸ χάος ἀπὸ τὰ ὕψη
τὸ φοβερόν του ἔμμάτι τροφὴν ν' ἀνακαλύψῃ,
ἐσὺ τοῦ φέρνεις γύρους καὶ σείεις τὴν οὐρὰν σου,
ἔσὰν νὰ ζητῆς ν' ἀρέσῃς εἰς τὸν σκληρὸν φοιῖάν σου.
—Δὲν βλέπουσι μεγάλα, μικρὰ οἱ σαρκοφάγοι,
ὁπότεν τὸ κορμί σου κανεῖς δὲν προφυλάγῃ.
Μιὰ μέραν—ποὺ δὲν εἶναι μακρὰ—λοιπὸν θὰ τύχη*

αὐτὸ νὰ σ' ἐμπερδεύσῃ ἕστὸ φοινικὸν τοῦ νύχι,
τότε ἕστου τάφου τὸ σκαλὶ σκληρὰ θὰ μετανοιώσῃς,
πιικρὰ θὰ παραπονεθῆς ἀλλὰ δὲν θὰ γλυτώσῃς.

202

Η ΝΕΟΤΗΣ ΜΟΥ

1

Καυμένη μου νεότης καταρρέεις ὀλονέν,
φεύγει ἡ ἡμέρα
καὶ φθάνει ἡ ἐσπέρα
καὶ ἡ Μοῖρα μόνον ἔν

2

ἔργον ἔχει τὰς στιγμάς σου ν' ἀριθμῆ καὶ νὰ μετρεῖ,
μὴν ἀλησμονήσῃ
καὶ διαρκῶς ἀφήσῃ
ἢ ἀκόλουθος οἰκτρά.

3

Βλέπω τ' ἄστρα π' ἀνατέλλουν πάντοτε στὸν οὐρανὸν
κι' ἐνῶ λαμπυρίζουν
κι' αὐτὸ τὸ πᾶν φωτίζουν
δύουν στὸν Ὠκεανόν.

4

Ἄλλ' ἐκεῖνα πλὴν ἐκ νέου ἀνατέλλουσι λαμπρὰ
καὶ παρηγοροῦσιν
ὀπόσους κι' ἂν τὰ δοῦσιν
καὶ τὸ φῶς των ἡ χαρά.

5

Ἐσὲ ὄμως, ὦ Νεότης, σὲ μαραίνουσι καυμοί,
τὸν ἀνθὸν σου πέρνουν
καὶ γηρατειὰ σοῦ φέρνουν
κάθε ὥραν καὶ στιγμὴν.

6

Μιὰν στιγμὴν λοιπὸν ἡ Μοῖρα θεὲ νὰ κόψῃ παρευθὺς
τὸ λεπτόν σου νῆμα

καὶ εἰς τὸ μαῦρον μνήμα
διὰ πάντα θὰ κρυφθῆς.

7

Τί θ' ἀφήσης τότε πίσω γιὰ νὰ μὴ λησμονηθῆς;
Ἄφες καλὴν φήμην
εἰς τοὺς ἀνθρώπους μνήμην,
ἂν δὲν θέλῃς νὰ χαθῆς.

8

Μὲ τοὺς φίλους σου δὲ τώρα ἀλησμόνησον δεινά,
κόπους καὶ βασάνους,
ἀνδράποδα τυράννου,
ῥέει ὁ χρόνος καὶ περνᾱ.

9

Ἄν τὸ ἄσμα μ' ἀντηχήσῃ στῆς Νισύρου τὰ στενά,
γέροι, νοῖ, παιδάκια,
γριαίς, κόραις, κοριτσάκια
ἐνθουμῆτε πλὴν σεμνά.

203

ΕἰΣ ΚΟΚΑΪΝΗΝ

Ἄπορῶ τί σ' ὀνομάσω θεῖον χρῆμα κοκαῖνη.
Εἰς τὸν σάλον τῶν παθῶν σου σὺ παρίστασαι εἰρήνη,
εἰς τὴν δίνην τῶν ἀγρίων ἀλγηδόνων μ' εὐφροσύνη,
ὅπου δράμης, παρὰ χρῆμα πᾶσα οἴχεται ὀδύνη.
Ἄλεξιπόνον σε τέκνον ἔτεκεν ἡ Μνημοσύνη.
Διὸ ἔχουσ' εἰς νοσοῦντας καὶ ἀξίους οἰκτιρωμῶν,
τοῦ Ἀσκληπιοῦ οἱ παῖδες σὲ ἐπίκουρον θερμόν.
Ὡς θεὰν ἄς σὲ λατρεύσῃ τοῦ λοιποῦ ἢ ἀνθρωπότης
κ' ἐγὼ δὲ πιστός σου λάτρης καὶ θερμὸς εἴμ' ἐν τοῖς πρώτοις,
ἐν σου βῆμα πρὸς τὰ πρόσω κ' ἐλαττοῦτ' ἢ θνησιμότης.

204

ΤΗ ΑΝΝΗ ΜΟΥ

Ἄν ἐκράτησεν ἐκείνη
εἰς τὰ σπλάγγνα της ἐντὸς
ἡ κείνην πού ᾿μελλε νὰ γίνῃ
Μήτηρ Κτίστου τοῦ παντός,
ἀμοιβὴ ἀρετῆς ἤτο
καὶ προσόντων θανμαστῶν

ν' ἀποκτῆσ'—ὡς ἐκαλεῖτο—
ἔκγονόν της τὸν Χριστόν.
*Ὄνομα εὐλογημένον!

θεῖον, ἅγιον, σεπτόν.
Μὲ αὐτὸ ἐστολισμένον
καὶ σὺ εἶσαι λατρευτόν.

205

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ «ΟΜΟΝΟΙΑ»

Τὴν πρώτην της ἐπέτειον αἰσίως ἐορτάζει
σήμερον ἡ «Ὁμόνοια» καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει,
ὅτι αὐτὸ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν ὁμονοίᾳ
διῆλθε τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀγάπη καὶ συμπνοία
κ' ἐλπίζει ὅτ' ἡ χάρις του θέλει τὴν ἐνισχύσει
τὸν ἱερόν αὐτῆς σκοπὸν νὰ πραγματοποιήσῃ,
συμφώνως πρὸς ἣν πάντοτε εἶχε χρυσὴν ἐλπίδα
νὰ πράξῃ ὅ,τι δυνηθῆ καλὸν εἰς τὴν πατρίδα.
Ναί! νέοι, φιλοπάτριδος ζήλου ἐμφορηθέντες,
δι' ἱερόν δ' ἓνα σκοπὸν ἀδελφοποιηθέντες,
ἐργάζονται πρὸς τὸ καλὸν τὸ γενικὸν τοῦ τόπου
καὶ ὠφελοῦσι πάντοτε αὐτὸν ἐκ παντὸς τρόπου.
Εὐγνωμοσύνην δ' εἰς αὐτοὺς ὁ Τόπος θὰ γνωρίσῃ
καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν θὰ ἀπαθανατίσῃ.

Τῆ 31 Δ /βρίου 1909.

206

Ν' ἀποκοπῆ τοῦ ἀσεβοῦς ἢ γλώσσα πὸν τολμήσει
ἀμφιβολίαν περὶ Σε Θεὸν νὰ ἐκστομίσῃ.
Καὶ νὰ κοπῆ ἡ γλώσσα του τοῦ ἀσεβοῦς, νὰ πέσῃ
καὶ νὰ σαπῆ τὸ στόμα του, ὃ λάργυξ νὰ ὀψέσῃ,
ὥστε ὁπότεν βέβηλον ἐκφέρῃ βλασφημίαν,
νὰ πέμπῃ ἄνω πόφυρον προσέτι δυσωδίαν.
Ἐπρόσιτος καὶ μισητὸς λοιπὸν νὰ καταντήσῃ,
νὰ βιασθῆ εἰς ἔρημον μὲ θῶας νὰ οἰκήσῃ.
Νὰ θάψωσι τὸ σκῆνος του αὐτοὶ οἱ σύντροφοί του,
ὅταν κακίστου ἢ κακῆ ἐκμετρηθ' ἡ ζωὴ του.

Μοιρολόι

* Δὲ ἐπιτροὶ ἐσὺ μ' ἐσοῦνησιν εἰς τὸ Ἄγιον σου ἀνάβα...
 Νὰ λὸν ζεῦρασ' ἢ δαῖσσοα γυμνὸν σὶ μαῦρον κ' ἀνάβα,
 καὶ τὰ λὸν δαῖσση λὸν γυμνὸν λὸν γυμνὸν κ' ἀνάβα
 Νὰ μὴν ἐπίσκειαι κατὴν γὰρ τὰ ἐπὶ τὸ ἄσπρη μὴ μὴ
 καὶ σὰν σακίον ἢ σακίον κ' ἐπὶ τὴν κατὴν οὐμῆλου
 καὶ μαῦροι ἐπιγυρῶσσι κατὰ τοὺς λὸν οὐμῆλου,
 Νὰ κ' ἀπὸ τὴν μαυρισμένη λου ἢ μὰ τὰ λὸν κ' ἀνάβα
 Νὰ κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν
 Νὰ κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν
 Νὰ κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν
 καὶ λὸν γυμνὸν λου τὰ φανῆ γυμνὸν κ' ἀνάβα,
 Νὰ κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν
 Νὰ κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν
 καὶ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν
 καὶ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν κ' ἀπὸ τὴν

* ὁ καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει ἀσπρὰ συχνάκις
 βεβαιηθῆναι.

Ὁ Ε.Ι.Κ. τὸ πρωτοδημοσίευσεν μετὰ τὸν τίτλον «Νισύριο Μοιρολόι», μετὰ τὴν ὑποσημείωση: «ἐκ τῆς συλλογῆς Ἰ. Λογοθέτου, Αὐγούστου ἀριθ. 355». Σὰν δημοτικὸν μετὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ε.Ι.Κ. περιελήφθη στὸ βιβλίον μου «Νισύριο Δημοτικὸν Τραγούδι» ἀρ. 160 σελ. 158. Ὅμως ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ Ἰ. Λογοθέτου ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι δικό του: Μία δημιουργία ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὸ Νισύριο ἀπαλοῦ τραγούδι, τὸσον πολὺ ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ ξεχωρίσῃς ἀπὸ αὐτό.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

(Ἐκφωνηθὲν εἰς τὸν θάνατον τῆς κόρης του Καλλιόπης)

- Ἦρταμε μὲ τὰ σύννεφα μαζί μὲ τὸν ἀέρα
 νὰ σ' ἀποχαιρετίσωμεν, ἄσπρη μας περιστέρα.
 Ποῦ νὰ ἴβρω βρύσες μὲ νερὰ κι' ἐξῆρτα δυὸ πηγάδια,
 γιὰ νὰ μοῦ σβήσουν τὴ φωτιά, πού ᾿χω στὰ φυλλοκάρδια;
 5 Ποῦ νὰ ἴβρω βρύσες μὲ νερά, τὴ φλόγα μου νὰ σβήσω
 καὶ νύχια τοῦ λεονταριοῦ, τὰ στήθη μου νὰ σχίσω;
 Κάτασπρη περιστέρα μου, πῶς νὰ σὲ λησμονήσω,
 ἦψε φωτιά καὶ καίομαι καὶ πῶς νὰ τὴν ἐσβήσω;
 Ποῦ νὰ ἴβρω βότανα τῆς γῆς καὶ γιατροικὰ νὰ κάμω;
 10 καὶ τὴμ πληγὴ πού μοῦ ᾿καμες, πῶς ἤμπορῶ νὰ γιάνω;
 Θὰ φύγ' ὁ Μιλτιάδης¹ μας καὶ πιδὸ δὲν θὰ γυρίσῃ,
 ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθηκε ζωὴ νὰ σοῦ χαρίσῃ.

1. Γιὸς τοῦ γιατροῦ.

ΕΛΕΓΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΥΛΥΚΛΑΥΣΤΟΝ ΜΟΥ ANNAN

Ο Θ Ρ Η Ν Ο Σ

Καὶ πάλι πίκραις καὶ καμοὶ καὶ πάλι μοιρολόγια,
 πάλι σὲ γάμο ἄχαρο καλῶ τὰ γενολόγια.
 Δὲν τὴν ξεχνᾷ ὁ ἔρημος ὁ Χάρος τὴν αὐλή μου
 καὶ κάθε λίγο καὶ μικρὸ θὰ καταπγῆ παιδί μου!
 Μήτε τὴν Ἄνναν ἀδελφὴν μήτε καὶ κόρην Ἄνναν
 στὸν Ἄδην κατεβαίνουνσιν πρὶν νὰ φωνάξουν («μάννα».)
 Αἴ! δὲ τὸ μαῦρο ὄνομα νὰ μὴν ἐστερεώνη,
 μόν' ν' ἀκουσθῆ ὁ ἄχαρος ὁ θάνατος τὸ λυώνει
 κ' ἔνα μου ἄγγελον μ' αὐτὸ στήν μαύρην γῆν πλακώνει.

ΤΟ ΧΑΡΑΓΜΑ

Ἐυπνᾷ κι' ἀνοίγει ἡ Ἀύγη τῆς πόρταις της νὰ φέξῃ
 καὶ τὸ μωρὸ στὰ γόνατα τῆς μάνας του νὰ παίξῃ.
 Ἐυπνᾷ τ' ἀηδόνη στὸ χλωρὸ κλαδάκι νὰ πετάσῃ,

ξυπνᾶ κ' ἢ μάνα τὸ μωρὸ παιδί της νὰ βυζάσῃ.
 Μόνον ἐσὺ ἀγάπη μου δὲ θέλεις νὰ ξυπνήσῃς
 μήτε βυζι στής μάνας σου τὰ στήθη νὰ ζητήσῃς.
 Μήτε ἀκούεις κλάματα καὶ μοιρολόγια μαῦρα
 μήτε θωρεῖς τῆς μαύρης μου καρδιάς τὴν μαύρη λάβα.
 Δὲν ἔκούεις τὰ παινέματα. Παινοῦν τῆς ὁμορφιάς σου
 ἢ μάμμη σου τριγύρω σου, ἢ θειαίς σου κ' ἢ νουναίς σου
 κ' ἢ μαυρισμένη μάνα σου κί ὁ κύρης σου ἀκόμα
 ποὺ θὰ τὸν βάλουν οἱ καμοὶ παρὰκαιρα στὸ χῶμα.

211

ΤΟ ΞΟΔΙ

Καὶ πάλιν ξόδια καὶ ψαρμοὶ καὶ μαῦρον πετραχήλι,
 πάλ' ἔκαπεν ὁ θάνατος τὰ μαῦρα μου τὰ χεῖλη,
 ὡς ἔκαπεν ἡ εὐλογία τὴν ἐρημὴν καρδιά μου,
 καίει κ' ὁ πόνος ποὺ ἔφαγεν τὴν Ἄννα τὴν γλυκεῖά μου.
 Στείλετε γράμμα θλιβερὸ στὸν Χρουσομιλιτιάδην
 πὼς καίομαι ποὺ τοῦ ἔστειλα δυὸ ἀδερφαίς στὸν Ἄδην.

212

ΤΟ ΠΑΡΑΞΥΠΝΗΜΑ

ἤλθα πρῶτ' στὸν τάφο σου μικρὴ μου περιστέρα,
 ἤλθα μὲ δάκρυα νὰ σοῦ πῶ χρυσὸ μου καλημέρα!
 Ἐόπνα ν' ἀκούσῃς κόρη μου τὸν δυστυχῆ πατέρα,
 ἤλθα ν' ἀνοιξῶ τῶν νεκρῶν τῆς πόρταις γιὰ μιὰν ὥρα,
 γιὰ νὰ σᾶς φέρω, κόρη μου, πικρὰ καὶ μαῦρα δῶρα.
 Τὰ δῶρα μ' εἶναι δάκρυα καὶ στεναγμοὶ καὶ θρήνοι
 μὰ ποιὸν νὰ κλαύσω πγιάτερον; ἐσὲ γῆ τὴν Εἰρήνη;
 γῆ τὸν χρουσόν σας ἀδελφὸν τὸν ἴμορφο Μιλτιάδην
 ὅπου κατοίκησ' ἐνωρὶς στὸν μαυρισμένον Ἄδην
 καὶ μ' ἄναψε στὸ στήθος μου τὸ φοβερὸν καμῖνι
 ποὺ λῆμναις κ' ἔλ' οἱ ποταμοὶ κ' ἡ θάλασσα δὲν σβήνει;
 Ἐόπνα! τὴν πλάκα σήκωσε! τὸν τάφον ἀνοιξέ τον!
 Ἐόπνα νὰ δῶ τὰ κάλλη σου καὶ πάλι σκέπασέ τον.
 Ἐόπνα κ' ἂν εἶσαι καὶ μικρὸ, πουλί μου συνανδρειώσου!
 Ἐόπνησε πάλι νὰ σὲ δῶ καὶ πάλι κονκουλώσου.
 Ἐόπνα νὰ δῆς τὰ δάκρυα μας, ν' ἀκούσῃς διὰ σένα,
 τί μοιρολόγια λέγουσι χειλάκια πικραμένα!

Μὰ δὲν ἀκοῦς, εἶν' ἄσπλαγχνη ἡ νεκρική σου κλίνη
καὶ τὴν φωνὴν μου ὡς ἐκεῖ νὰ φθάσῃ δὲν ἀφίνει.
Μὲ στεναγμούς, μὲ βάσανα, μὲ πίκραις καὶ μὲ πόνοους
λοιπὸν μοῦ μένει νὰ περνώ τοὺς θλιβεροὺς μου χρόνους
καὶ μόνον μὴν παρηγοριὰν θὰ πάρω νὰ γυρίσω,
τοῦ ἄσπλαγχνου τοῦ τάφου σου τὸ χῶμα νὰ φιλήσω.

213

Εἰς τὰ...

"Ολοὶ μὴν κλαῖς μοῦ λέγουσιν καὶ μὴν ἀναστενάζης,
μὴν ἔχτυπᾷς τὰ στήθη σου, μὴ σύρης τὰ μαλλιά σου,
κράτα τὴν πίκραν δυνατὰ μὴν σὲ μαρὰν' ἢ λύπη.
Μηγάρις μῆλον μοῦ ἔπεσεν νὰ μὴ μοιρολογοῦμαι,
μὴν πορτοκάλι ἔχασα νὰ μὴν ἀναστενάζω,
ἢ μὴν πουλάκι μοῦ ἔφυγε νὰ μὴν σκουλομαθεῖς;
Τὰ σπλάγχνα μου ξερρίζωσεν ὁ ἔρημος ὁ Χάρος
καὶ τὰ ἔχυσε στὴν μαύρη γῆ μὲ τὴ γλυκεῖά μου "Αννα,
ἀπὸ τὸν πόνον ἀναψε φωτιά μὲς στὴν καρδιά μου.
Βγάλλει τὸ στόμα μου καπνόν, τὰ χεῖλη χύνουν φλόγες
καὶ καίω σὰν τὸ σίδηρον πὺν βγαίν' ἀφ' τὸ καμίνι.

214

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΕΛΕΓΕΙΟΝ Εἰς τὴν ΚΑΛΗΝ ΕΜ. Π. ΓΙΑΝΝΗ

Ἐύπνα Καλὴ κ' ἦλθα κ' ἐγὼ στὸ νεκρικό σου στρώμα,
πριχοῦ μὲ δακρυοζύμωτο σὲ κουκουλώσων χῶμα.
Δὲν ἦλθα γιὰ παρηγοριὰν τοῦ μαύρου σου τοῦ κόρη,
γιατί ἔν' καμένη ἡ καρδιά κ' ἐμέν' τοῦ κακομοίρη!
Ἦλθα στὴν μαύρην κλίνη σου δάκρυα πικρὰ νὰ χύσω,
ἦλθα νὰ κλάψω, κόρη μου, νὰ σ' ἀποχαιρετίσω.
Ἄς ἔλθουν εἰς τὰ ξόδια σου οἱ πικραμένοι ὄλοι,
ἄς ἔλθουσιν νὰ κλάψουσι, νὰ ποῦσι μοιρολόι.
Ἐχθὲς ἀκόμη ἔγινετο ἡ ἄχαρη χαρὰ σου!
Πῶς νὰ μὴν κλάψω σήμερο στὰ ξόδια τὰ πικρὰ σου;
Πῶς νὰ μὴν κλάψω, κόρη μου, ποῦ κατεβαίνεις μάνα,
νὰ σὲ φωνάξῃ μὲς στὴν γῆν, ἡ ἄχαρή μου "Αννα.
Ἄς κλάψουν ὅσοι ἔχουσι γυιοὺς τρυφεροὺς στὸν "Αδην
ὡσὰν τὸν Γιάννη σας ἐσᾶς κ' ἐμὲ τὸν Μιλτιάδη.
Χαιρέτα μοῦ τα κόρη μου, στὸν "Αδην τὰ παιδιὰ μου,
τὰ τρία πὺν μοῦ κάνασιν καρβούνη τὴν καρδιά μου.

Σὰν ἔσβησεν ὁ θάνατος τὸ φλογερὸ σου βλέμμα
 καὶ ἐπέτασε στοὺς οὐρανοὺς τὸ ἅγιό σου πνεῦμα,
 στὸ νεκρικὸ τὸ στρώμα σου δὲν ἦλθα, χρυσῆ Ἄννα,
 νὰ δώσω μιὰν παρηγοριά στὴ μαύρη σου τὴν μάνα
 καὶ εἰς τὸν καυμένον κόρην σου ποὺ ἀναψες καμίνι
 εἰς τὰ καμένα στήθη των, καμίνι ποὺ δὲν σβήνει.
 Μὲ ἀπὸ τὰ ξένα ἔρχομαι στὸ ἔρημό σου μνήμα,
 ὅπου σὲ ἀκατάπηγχε σὰν θεριωμένον κῶμα
 ποὺ παταπίνει τὸ γδυμνόν, τὸν ἀδικοπνιγμένον
 ποὺ βρίσκει μέσ' στὸ πέλαγος στήν μέσην πεταμένον.
 Naί! ἔρχομαι στὸ μνήμα σου, γλυκειά μου Ἄννα, τώρα
 γιὰ νὰ σοῦ φέρω, κόρη μου, τὰ ἄχαρά μου δῶρα,
 ἀντὶς στεφάνι νυφικὸν καὶ τῆς χαρᾶς τραγούδια
 πικρὰ μοιρολογήματα καὶ θλιβερὰ τραγούδια.
 Διαλέγει νύφαις καὶ γαμπροὺς ὁ ἔρημος ὁ Χάρος
 καὶ γίνεται προξενητὴς καὶ γίνεται κουμπάρος,
 νὰ ξεπορτίξῃ ἀντρούγνα στὸν μαυρισμένον Ἄδη,
 στὴς πικραῖς χώραις τῶν νεκρῶν ποὺ ῥίξει τὸ σκοτάδι.
 Αἶ δὲ δραπάνι ποὺ κρατεῖ, βλαστάρια ποὺ θερίζει,
 ἀξάφνου κόβγει τὸν ἀνθὸν ἐκεῖ ποὺ λουλουδίξει.
 Δὲ μαῦρα προκουσοῦφουνα! τοῦ γυιοῦ τοῦ Παπαγιάννη,
 μαύραις χαραῖς τῆς κόρης του καὶ γάμους ποὺ τοὺς κάμνει!
 Ἄντὶς νὰ στείλῃ στὸ χωριὸ παντοῦ προσκαλεστάδες
 νὰ προσκαλέσουν τῆς γενειαῖς, νὰ φέρουν τοὺς παπάδες,
 νὰ κράξῃ ὁ διαλαλητὴς ν' ἀκούσῃ ἡ χώρα ὄλη
 —(Ἐλάτε καὶ πανδρεύεται ἡ κόρη τοῦ Μανώλη),
 φωνὴ διαβαίνει θλιβερὴ καὶ νεκρικὴ καμπάνα
 πικρὸν ἀντίλαλο σκορπιᾶ: (Ἐπέθανεν ἡ Ἄννα!)
 Μαῦρα κاندήλι ἀνάψαι καὶ κίτριναις λαμπάδες
 καὶ πετραχήλια μελανὰ φορέσαν οἱ παπάδες
 γιὰ νὰ σοῦ κάμουν, κόρη μου, τὸ ξόδι ποὺ σοῦ πρέπει.
 Γίνεται πέτρα ἡ καρδιὰ ἐκείνου ποὺ σὲ βλέπει
 μέσα στοῦ Χάρου τὸ θρονὶ στεγνὴν, ἴποκερωμένην,
 σὰν ἀγαλμα ἀμίλητην, σὰν πέτραν παγωμένην.
 Κρῶα ν' ἢ ὄψη τοῦ νεκροῦ καὶ ὅποιος τῇ δεῖ τρομάζει
 μὰ εἰς τὰ χρόνια σου νεκρὸν ἐκεῖνος ποὺ κνττάζει
 θωρεῖ πῶς εἰς ταῖς φλέβαις του τὸ αἷμα του παγώνει

και βλασφημᾷ τὸν θάνατο, τὸν Χάρο σφραγκελώνει.
 Ἐύπνησ' ἀκόμη μιὰ στιγμὴ, ξύπνα γλυκειά μου κόρη,
 νὰ δῆς ποῦν τριγυρίσασι τὸ μαῦρον νεκροφόρι
 παινέτραις ἀνεμαλλαριαῖς μὲ στήθη ξεσχισμένα
 γιὰ νὰ σοῦ ποῦν παινέματα μὲ χεῖλη δαυλισμένα.
 Ἄέ! ἴκεῖνα ποῦν συνάβγασι νὰ ποῦν εἰς τὴν χαρὰ σου,
 ἄχ! μοιρολόγια ἔγιναν στὴ μαύρην ἐκφορὰ σου.
 Αἴ! ὁδὲ καῦμοι ἀσήκωτοι! αἴ! μαῦρον νοφροστόλι
 στοῦ Ἄδη τοῦ ἀχόρταγον τὸ μαῦρον περιβόλι.
 Μ' ἂν κλαίουσι τὰ κάλλη σου καὶ τὰ νοικοκυριά σου
 ἐγὼ θὰ κλαίω, κόρη μου, πικρὰ τὴ φρονημιά σου
 καὶ τὴν ταπεινωσύνῃ σου θὰ κλαίω, ποῦν μιὰ μέρα
 σ' ἔσε' περίμενα νὰ δῶ μιάν καλὴν μητέρα.
 Αἴ! εἶχα χρόνους τῶν νεκρῶν τὴν πόρταν νὰ πατήσω
 καὶ μᾶς ἐπέθανε παιδί τὴν περασμένη Τρίτη,
 νὰ ἴξαιματώσω τὴν πληγὴ ποῦν ἔχει στὴν καρδιά του
 καὶ νὰ χυθοῦν εἰς τὴν γραφὴν τὰ μαῦρα δάκρμά του
 ὡσὰν ποῦν μαῦρο σύννεφον ἀξάφνου νερὰ ρίχνει,
 νὰ θυμηθῆ τὸν Γιώργην του, νὰ κλαίῃ τὴν Εἰρήνη.
 Τὸ μοναστήρι τοῦ κρεμνοῦ ὁ πάππος σου, Ρηγάκι,
 ποῦν κτίζει, τοῦ χρειάζεται καὶ ἓνα ἀγγελάκι
 σὰν μνημονεύει ὁ παπὰς πάντα τὸ ὄνομά του,
 νὰ τοῦ κρατῆ τὸ θυματό, νὰ στέκετ' ἐμπροστά του.
 Τὸ ἀγγελάκι εἶσαι σὺ τοῦ γέρο Ἀποστολίδη,
 μικρό μου, καὶ προτίμησιν ὁ πάππος σου σοῦ δίδει.
 Μάνα καὶ κόραις ἔμεινεν ἀκόμη ὁ νοῦς κοντὰ σας;
 Μιὰ μὲ τὴν ἄλλη χάνετε τὰ ὁμορφόπαιδά σας,
 ποῦν σᾶς τὰ παίρν' ὁ Χάροντας ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά σας.
 Λύσετε ταῖς πλεξούδαις σας νὰ πέσουν τὰ μαλλιά σας,
 στὰ δάκρυα, δάκρυα χύνετε, στὰ ξόδια, ξόδια ἄλλα
 καὶ κάμνετε μνημόσυνα στὴ γειτονιὰ μεγάλη.

30 8/βρίον.

216

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΡΙΑΝ ΚΑΦΕΖΗ

Δὲν σοῦ ἴκοπα τριαντάφυλλο, δὲν ἔφερα ἓνα κρῖνο
 νὰ βάλω στὸ στεφάνι σου ἴσως ἔσβησε τὸν λύχνον
 τῶν φλογερῶν σου τῶν ἴμματιῶν ὁ ἄσπλαχνος ὁ Χάρος
 καὶ τῆς ζωῆς σου ἔκοψε τὸ νῆμα καὶ τὸ θάρρος.

Τάχα γιατί; ἀμέλησα; μὴ δὲν σ' ἀγάπουν κόρη
 ἢ ἦτον ἢ καρδιά μου σκληρὴ κι' ἀδιαφόρει;
 Μὰ ὅταν τὸ τρυγόνι μου εἰς τὸ προσκέφαλό σου
 τὰ μοιρολόγια ἔλεγε στὸ νεκροκερέββατό σου,
 εἶχα τὸ μάρμαρο καρδιὰν καὶ κρύαν σὰν τὸ χιόνι
 κ' ἤμπορει νὰ ᾖ ἀναίσθητη, νὰ μὴν ἐξαιματώνη;
 Ὅταν ὁ Χάρος ἄρχισε μὲ τ' ἄγριο νὰ σέ βλέπη
 καὶ ἔρριπεν ἀπάνω σου τὴν κίτρινήν του σκέπη
 κ' ἐπῆρε τὸ τριανταφυλλὶ ἀπὸ τὸ πρόσωπόν σου
 κ' ἐχάθηκεν ὡς ἀστραπὴ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν σου
 κι' ἀπὸ τὰ χεῖλή σ' ἄρπαξε τοῦ κοραλλιοῦ τὸ χρῶμα
 καὶ κρόκο σου ᾤχευσε ὀλόγυρα στὸ στόμα,
 ἐφάνης σωστὸν ἄγαλμα ποὺ βγήκε ἀπὸ τὴν σμύλα
 τεχνίτου παλαιοῦ καιροῦ ποὺ μόνον δὲν ἐμίλα.
 Ποιὸς σ' εἶδε καὶ δὲν ἔκλαψε καρδιὰν ἂν εἶχε μόνον
 καὶ ποιά καρδιά δὲν ἔνοιωσε γιὰ σένα σκληρὸν πόνον;
 Γιὰ μέ, ἐκεῖνο ποὺ ἔξυρες, τὸ φοβερὸν καμίνι
 ποὺ μ' ἀναφεν ἢ εὐλογία στὸ στήθος καὶ δὲν σβήνει
 ἄπειραις φλόγες ἔβγαλε καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μ' ἢ βροῦση
 μ' ὅσα νερά κι' ἂν ἔχυσε δὲν ἔμπορει νὰ τὴ σβήση.
 Μὰ δὲν ἤμπορουν τῶν νεκρῶν τῆς πόρταις νὰ κτυπήσω,
 νὰ κάμω πάλιν ταραχὴν καὶ νὰ τοὺς ἐξυπνήσω.
 Ἦμπορουν — κάμνω σε κριτὴν — νὰ μῶ μέσα στὸν Ἄδη
 νὰ μὴ φωνάξ' Ἀπόστολε! νὰ μὴ πῶ: Μιλτιάδη;
 Ἦμπορουν νὰ μὴ θυμηθῶ τὴν συντροφίαν των ὅλη
 ποὺ ἔχουν ἀπ' ἧς ἤμπασι στὸ μαῦρον περιβόλι;
 Νά! τὸ πλαγιαῦλι μου γι' αὐτὸ Μαρία μου ἐβουβάθη
 κι' ὅσο βραχνὸ κι' ἂν ἦτανε δὲ σου ρίφα δυὸ ἄνθη.
 Μὰ φέτος μ' ἐφοβέριξεν ὁ Χάρος ὅλον ἕνα
 καὶ μοῦ ᾔδειχνε τὰ δόντια του τὰ ἄγρι' ἀκονισμένα.
 Περναξεπέρινα κ' ἄγρια τὸ σπῆτι μου ἐθώρει
 κ' ἐπήδησε καὶ μ' ἄρπαξε τὴν δευτέρην μου κόρη.

217

Τῆ συζύγῳ μου Μαρτιῶ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΥΓΑΤΕΡΑ ΜΟΥ ΕΙΡΗΝΗΝ

Ἐξόδια φάλλονται γιὰ μέ κ' ἐγὼ ἔχω ἄλλου τὸν τοῦν μου
 καὶ λείπ' ἀπὸ τὸν θάνατον τὸν μαῦρον τοῦ παιδιοῦ μου.

Για μένα τὸ ἀκόνισε τὸ ἔρημον δρεπάνι
 ὁ Χάρος καὶ τὸ σπίτι μου ποτὲ δὲν τὸ ξεχάνει;
 Πάλι τὴν πόρταν μου κτυπᾷς κατηραμένε Χάρο;
 Πάλι ποτῆρι μοῦ ἔφερες φαρμάκι νὰ τὸ πάρω;
 Δὲν ἤλθες εἰς τὸν ὕπνον μου, μικρόν μου, κἄνα βράδυ,
 νὰ μὲ καλέσης πού ἔβγαινες νύμφη ἔστὸν μαῦρον Ἄδῃ,
 μόνον σ' ἐβγάλαν ὀρφανήν, χρυσῇ μου περιστέρα,
 ἡμέραν καθημερινήν, νύμφην χωρὶς πατέρα;
 Μὰ ἂν δὲν ἤλθαν, κόρη μου, στήν ἄχαρη χαρὰ σου
 παινέτραις, γιατί ἦτανε μικρὰ ἡ ἡλικία σου,
 ἐγὼ ὅπου τὰ σπλάγγνα μου τὰ μαύρισεν ὁ Χάρος,
 ἔρχομαι ἐπαιέτης σου, πατέρας καὶ κουμπάρου,
 καὶ θυγατέρα σ' ἔγραφα, Εἰρήνην θυγατέρα,
 νὰ μὴν τὸ πάρης σὲ βαρὺ πὼς δὲν μ' εἶπες πατέρα!
 Τριαντάφυλλόν μου, γρήγορα ἐκόπη ἡ ζωὴ σου
 καὶ δὲν μοῦ ἤλθεν ἡ γλυκεῖα ὄσμή σου καὶ πνοή σου.
 Κἂν γίνου, κόρη μου, γιὰ μὲ ὀλόχρυση λαμπάδα
 καὶ μέραν νύκτα ἀναβγε εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα.
 Τῆς νύκτες ἀφιέρωσα, πουλί μου, εἰς ἐσένα,
 γιὰ νὰ σοῦ λέγω ξόδια μὲ τὴν χολὴν γραμμένα.
 Πάλε βονὰ θ' ἀντιλαλοῦν τοὺς θρήνους μου, μικρόν μου,
 καθὼς ὁπότεν ἔκλαια τὸν ἄλλον πρωτογενιόν μου.
 Δὲν θά ἔλθῃ πιὸν τὸ φλόαρον νὰ ψάλλῃ χελιδόνι,
 στὸν τόπον του θὰ κλαίω ἔγὼ πικρὰ σὰν τ' ἀηδόνι.
 Εἰρήνη! μαῦρον ὄνομα στὰ προικισύμφωνά μου!
 Κἂν ἔλα εἰς τὸν ὕπνον μου, ἔλα στὰ ὄνειρά μου,
 νὰ ἴδω τὴν εἰκόνα σου στὸν κόσμον τὸν ἀπάνω,
 νὰ μὴν πετᾷς στὰ ἔμματα μου ὡς ὄτου ν' ἀποθάνω.
 Στοῦ Μιλτιάδη τὴν κορφήν νὰ πάρης λουλουδάκι,
 νὰ τὸ μυρίζῃ ὁ Γεώργης σου καὶ τὸ Ἀποστολάκι,
 καὶ σταύρωσε τὰ χέρια σου, κόρη μου, σὰν διαβαίνουν
 κ' οἱ τρεῖς ὅπου τὰ σπλάγγνα μου ξηραίνουν καὶ μαραίνουν.
 Καὶ σχῆμα κάνε ταπεινὸν στὸν ἄχαρον τὸν θεῖόν σου
 καὶ προσηκῶνον, ἀγάπη μου, τὸν πρῶτον ἀδελφόν σου,
 ποὺ εἶν' ὁ πιὸ μέγας σας καὶ μοῦ ἔδωκε τὴν πρώτη
 τὴν μαχαιριὰν τῆς εὐλογίας στὸ μαῦρο τὸ σνκῶτι.
 Θεὲ νὰ κατέβω, κόρη μου, κί ἔγὼ στὸν μαῦρον Ἄδῃ,
 τὸν Γεώργην, τὸν Ἀπόστολον, ἐσέ, τὸν Μιλτιάδη,
 νὰ σᾶς μαθαίνω γράμματα, νὰ στέκεσθε ἐμπρὸς μου,
 νὰ λέτε τὰ μαθήματα νὰ ἴν' ὁ σχολειὸς δικός μου.

Συμμαθηταῖς ἂν πάρετε, πάρετ' ἀπὸ τῆς γενειαῖς σας,
 τοῦ Καρβαῖτη καὶ τῆς δυὸ ταις ἐξαδέλφισσαῖς σας
 ποὺ κλαίει ὁ πατέρας των μαζί μου νύκτα μέραν,
 ἀπὸ τὴν ὥρα, τὸ σκληρὸ ποὺ μῆνυμα μοῦ ἔφεραν.
 Μὰ πρὶν νὰ κάμω τὸν σχολειὸν στὸν Ἄδη, σὰν τὸν κύνου
 ποὺ χάσει τὰ πουλάκια του, λυπητερόν θ' ἀφίνω
 κελαδισμὸν εἰς τὰ βουνὰ νὰ κλαίω τὰ παιδιὰ μου
 καὶ δὲν θ' ἀφήσω νὰ σφογγᾶ κανεὶς τὰ δάκρυά μου.
 Μ' ἓνα μαυρόφτερο πουλί, μάυρη γραφή θὰ στείλω
 τοῦ μάυρου Χριστοφόρου μας καὶ θὰ τοῦ παραγγείλω
 πὼς ἔπεσε πάλι σπαθὶ στὸ μαῦρον μας τὸ σπίτι
 νὰ μῶ νὰ μοιρολογηθῶ, τὰ στήθη νὰ ξεσχίσω,
 πικρὰ νὰ χύσω δάκρυα, νὰ κλάψω τὸν καῦμόν μου.
 — Ἀνάθεμα τὴν Ἐδλογιάν ποὺ πῆρε τὸν υἱόν μου.

218

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΟΠΗΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ ΞΕΝΟΥ

(Αὐτοσχέδιον ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τῆς)

Δὲν μένουν ἄκλαντοι στήν γῆν νεκροὶ ποὺ εἶχαν μέλλον
 εἰς τὴν ζωὴν κι' ἂν μένωσιν στὸν Ἄδην μετ' Ἀγγέλων.

Αἴ! δὲ δενδρὶ ποὺ ἔπεσε, κλωνὶ ποὺ ἐξεράθη
 Αἴ! δῆτε πάλι τί χρυσὴ ἐλπίδα ποὺ ἐχάθη.
 Ὅδε νόμφη ποὺ ἔστολίσθηκε νὰ μῆ σὲ μαῦρο μνῆμα
 γιὰ τὴν ἔδερε βαρειά, ἄγρια, φουρτούνας κῦμα!
 Ἄπεχωρίσθης, κόρη μου, τῆς ἐξαδέρφισσαῖς σου
 καὶ σὲ ἔπαινον τριγύρω σου σὰν νὰ ἔταν ἡ χαρὰς σου.
 Δὲν τό ἔλεγε ἀγάπη μου, νὰ τρέξω καμμιάν ὥραν
 νὰ βρῶ τὸν Χάρον τὸν πικρὸν στήν ἀχαρὴν του χώραν,
 μὲ χίλιαι παρακάλεσαι καὶ χίλιαι μεσιτεῖαι,
 νὰ κάμω ὅπως ἤμπορῶ μαζί του συμφωνίαις,
 νὰ δώσω οὔλα τὰ μικρὰ γιὰ νὰ σ' ἀφήσῃ ἴσθια.
 Μ' ἂν ἤθελεν ὁ ἄσπλαγχρος ἄς ἔπαιρνε κ' ἐμένα
 κι' ἄς μ' εἶχεν ἄλυσόδετον κοντὰ του μέσ' στὸν Ἄδην,
 φθάνει νὰ βλέπ' ἀπὸ μακρὰ τὸν χρυσὸ - Μιλτιάδην,
 μὲ τὴν χρυσὴν του συντροφιάν, τὸν Γεώργην κι' Ἀποστόλη,
 καὶ τῆς χρυσαῖς κορούλαις μου στὸ μαῦρο περιβόλι.
 Ἐμαῦρισε τὰ σπλάγγνα μου ὁ ἔρημος ὁ Χάρος!
 μοῦ κόβγει τῆς ἐλπίδες μου, μ' ἀρπάζει κάθε θάρρος.

Τρέξε στ' ἀγκάλια κόρη μου, τοῦ πάππου σου τοῦ Ξένου,
τοῦ πάππου σου τοῦ ἄτυχου, τοῦ Ξένου τοῦ καμένου!
Κι' ἄς πάρῳ ἀκόμη ἄλλη μιὰν πληγὴν ἀπ' ἧς ἂν δῆ σε
πῶς πᾶν ἢ Καλλιόπαις του στὸν Ἄδην ἄψε σβῆσε...

219

Τῆ ΠΕΦΙΑΗΜΕΝῆ ΜΟΙ ΙΕΡᾶ ΣΚΙΑ
ΤΗΣ ΠΟΛΥΘΡΗΝΗΤΟΥ ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ Δ. ΞΕΝΟΥ

Ἀφήτε με! ἀφήτε με, πουλάκια τῆς ἐρήμου,
ἀφήτέ με τὸν ἔρημον, ὅσω βαστᾶ ἡ πνοή μου
νὰ κάμω κεῖνο ποὺ ζητεῖ ἢ μαύρη μου καρδιά,
νὰ χύνω μαῦρα δάκρυα, νὰ ψάλλω ἔλεγεια!

Δὲν θέλω τὸν ἐωθινὸν ποὺ κελαδεῖτε ἄσμα!
Ἐμπρός μου πάλιν ἄνοιξεν ὁ Χάρος μαῦρον χάσμα
καὶ μαύρην λύραν καὶ πικρὴν μοῦ ἔδωκε στὸ χέρι,
νὰ κλαίω πάλιν τὸ χρυσὸ ποὺ χάθη περιστέρι.

Γιὰ σένα, Καλλιόπη μου, τὰ λέγ' αὐτὰ τὰ λόγια,
γιὰ σὲ τὰ ψάλλω τὰ πικρὰ καὶ μαῦρα μοιρολόγια.
Γιὰ σένα ποὺ ἐκαινούργησες τὴν φλόγα τῶν καρδιῶν μας,
γιὰ σὲ τὴν ἀγγελόμορφη κορούλαν τῶν παιδιῶν μας.

Γιὰ σένα, κόρη μου, χρυσᾶ κορμιὰ μαυροφορέσαν,
γιὰ σὲ καρδιαῖς πληγώθηκαν καὶ σπλάχνα ἐπονέσαν,
γιὰ σένα ἀνυψώθηκε τοῦ στήθους μου ἡ λάβρα,
γιὰ σὲ ἀκόμη φόρεσε κι' ὁ Μᾶς ἐτοῦτος μαῦρα.

Τὸ φῶς σου ὡς ἐσβήσθηκε, ὁ Χάρος νὰ ἔχε σβήση
καὶ τὸν φωστῆρα τ' Οὐρανοῦ νὰ μὴν ἐξεφωτίση,
νὰ μὴ μπροβάλλῃ ἡ Ἀδὴν στὴ Γῆ νὰ κάμῃ βῆμα,
σὰν ἔμβαινες, ἀγάπη μου, ὄλη χαρά! στὸ μνημα.

Τὸ ρόδον νὰ ἔθελεν ἐμβῆ μαζί σου μέσ' στὸ χῶμα,
χέρι ποτὲ μὴν τό κοπτε, τὸ πρόφερε καὶ στόμα
καὶ μὴν ἤθελε μέτωπο στολίσαι ποτὲ κόρης,
νὰ τό ἔχες σὺ μονάχη σου στὸν Ἄδην νὰ τὸ φόρεις.

Ἐπέτασες! χρυσὸ πουλί, κι' ἐπῆγες σ' ἄλλην σφαῖρα
κι' ἀφήκες τὸν πατέρα σου νὰ κλαίῃ νύκτα μέραν
κι' Ἱερειμὴν ἔρημον δέχετ' ἐμὲ ὁ βράχος
νὰ κλαίω μέσ' ἔστην ἔρημιὰν τὴν λύπην μου μονάχος.

Γιὰ μὲ κανεῖς μὴ θλίβεται! κανεῖς ἄς μὴ λυπᾶται!
Τὸ πυρωμένον σίδηρον τὴν φλόγα δὲν φοβᾶται.
Μ' ἄς κλαίῃ τὴν παρθενικὴν καρδίαν ποῦ ἔχει καρδίαν
ὅταν θὰ λάβῃ ἔξαφνα Χάρου πληγὴν βαρεῖαν.

Πηγαυοέροχονται πουλιὰ ποῦ ἔχουν ἄλλοῦ πατρίδα
κ' ἴσως θὰ φέρουσι καὶ σὲ εἶχα μικρὴν ἐλπίδα,
πλὴν δὲν μοῦ φέρουσι αὐτὰ παρὰ ἐμένανε τὸν θρηῆνον
γιὰ σὲ καὶ τὸν ἀβάπτιστον, τὸν ἄλλον Κωνσταντῖνον.

Ἄλοιμονον! δὲν ἔρχεσθε λοιπὸν χρυσόπαιδά μας
κ' ἢ μόνη μας παρηγοριὰ εἶναι τὰ δάκρυά μας.
Κι' ἀντὶ νὰ ἀποθάνωμεν ἂν θέλωμεν νὰ ζῶμεν,
θὰ ζῶμεν γιὰ νὰ κλαίωμεν, θὰ ζῶμεν νὰ θρηνηῶμεν.

Ἐνα μου δάκρυ πύρινο... ἔν Ἀχ! μου φλογισμένον
ἀφ' τὸ πικρὸ στεφάνι σου τ' ἀλοιμονοπλεγμένον
ἔστων Μιλτιάδην τὸν χρυσὸν ποῦ μοῦ ἔχει μαῦρα βάψει
τὰ χεῖλη καὶ τοῦ στήθους μου τὴν φλόγα πρωτανάψει.

Ἄς ἤρχετο στὸν ὕπνον μου μιὰν νύκτα νὰ τὸν θάροον,
ἄς ἤρχετο, ἄς ἤρχετο ὦ ναι κι' ἄς μὴν ἡμπόροον
αὐτὸ τὸ γλυκὸ ὄνειρον ποτὲ νὰ παραιτήσω
κι' ἀπὸ τὸν ὕπνον τὸν βαθὺν ποτὲ μου νὰ ξυπνήσω.

Ἄν πτερυγίζετ' Ἄγγελοι εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνον,
λιβανωτὸν σᾶς ἔστειλα, δάκρυα καὶ λύπην μόνον.
Ἄν δὲν λυποῦντ' οἱ Ἄγγελοι κ' ἡμᾶς σεῖς λυπηθῆτε,
ἂν κλαίουσιν οἱ Ἄγγελοι καὶ σεῖς ἡμᾶς θρηνηῆτε.

Ἄς τραγουδοῦν, ἄς ψάλλουσι γιὰ τὴν Ἁγίαν Τριάδα
κ' ἐγὼ σοῦ κάμνω ἀγάπη μου τὴν μαύρην πατινάδα.
Κ' εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα σου μὲ τὰ καμμένα χεῖλη
στέλλει παπᾶν ἢ μάνα σου μὲ μαῦρον πετραχήλι.

Μή! δαίμονες παρήγοροι καὶ σεῖς... καὶ τὰ ρητά σας
μακρὰ ἀπὸ μὲ τὰ γνωμικά, μακρὰ τὰ ρήματά σας.
Γι' αὐτὸ ἂν εἶμαι ἀσεβής ἄς εἶμαι καὶ ἄς σᾶς πταίω,
ἀφήτε με φιλόστοργος νὰ εἶμαι καὶ νὰ κλαίω.

Ἐν Πέτση τῇ 28 Μαΐου 1889.

ΤΗ ΑΞΙΟΛΥΠΗΤΩ ΚΑΙ ΔΥΣΤΗΝΩ κ. ΑΝΝΗ ΔΙΟΣΙΝΟΥΣ

(Εἰς τὸ μνημόσυνον τῆς πολυδακρύτου καὶ πολυστενάκτου Χαρικλείας)

- Μαύρη αὐγὴ καὶ θλιβερὴ ἴνεβαίνει νὰ μπροβάλλῃ
 μὴν μαυρομάναν ἐξυπνᾷ σιγὰ κ' ἀγάλ' ἀγάλι
 γὰ νὰ στολίση κόλλυβο, γὰ νὰ πρεπίση ξόδια
 καὶ νὰ καλέσῃ τῆς γενειαῖς νὰ ἴποῦσι μοιρολόγια
- 5 στήν ἀκριβὴν τὴν κόρην της ποῦ ἦτο μιὰ μονάχη
 κ' ὁ ἔρημος ὁ θάνατος τὴν ἔκοψε ἴσαν στάχ,ν
 ποῦ κόβγει ἀπὸ τὸν κάλαμον τοῦ δρεπανιοῦ τὸ στόμα
 καὶ πέφτει ἄπονα στὴ γῆν καὶ χώνεται στὸ χῶμα.
 Πρῶτα στολιζ' ἡ μάνα της χαρτιά κ' ἐργόχειρά της
- 10 γιὰτ' ἔκαψε κόρη σοφὴ τὴν μαύρην τὴν καρδιά της.
 Θεστε κ' ἐκεῖ εἰς τὰ χαρτιά κοντὰ τὸ δίπλωμά της,
 γὰ ν' ἀναγνῶνῃ ὁ παπὰς τ' ἄχαρον ὄνομά της.
 Χαρίκλεια ὁ ἄχαρος ὀποῦ σ' ἐπῆρε Χάρος
 τῆς μαύρης μάνας σ' ἔσβησε καὶ τὸ δικόν μας θάρρος.
- 15 Νύμφη σ' ἐξούλεψ' ὁ σκληρὸς καὶ νύμφη σπουδασμένη
 μὰ μήπως κ' ἄλλη σὰν ἐσὲ εἶναι μ' ἐμᾶς νὰ μένῃ;
 Δὲν ἐτυφλώθη ὁ ἄπονος μὴν βάλῃ ἄλυσίδα
 σὲ ἄγγελον καλῆς βουλῆς μάνας χρυσῆς ἐλπίδα!
 Δὲν φέρουν δῶρα τῆς χαρᾶς δακρυολουσομένοι φίλοι,
- 20 μόνον λουλούδια κ' ἔρχονται μὲ μαυρισμένα χεῖλη
 γὰ νὰ στολίσουν θλιβερὰ τὸ ἄχαρο σινί της
 ὀποῦ ζητᾷ στὸν οὐρανὸν ἡ ἄγια ἡ ψυχὴ της.
 —Κλάματα θέλουν οἱ νεκροὶ καὶ μαῦρα μοιρολόγια,
 μὰ δὲν ἐφθάνουν εἰς ἐσὲ δάκρυα καὶ λύπης λόγια—.
- 25 Δάκρυα κ' ἂν τρέξουν ποταμοὶ κ' ἂν κροσταλλοραγίζουν,
 χίλιαις καρδιαῖς τὴν μάναν σου δὲν θὰ παρηγορήσουν.
 Καὶ μύριοι κύκνοι ἂν ἔλθοῦν εἰς τὸ ἐξόδιό σου
 νὰ κελαδήσουσιν πικρά, νὰ ἴποῦσιν τὸν καμό σου,
 κόρη ἀπ' ὄσαις ἔφερε πληγαῖς ὁ θάνατός σου
- 30 οὔτε καὶ μιὰ θὰ γιὰτρευθῇ εἰς τὸ μνημόσυνό σου.
 Παρθέναις μαῦρα βάλετε καὶ λύστε τὰ μαλλιὰ σας
 καὶ κόψτε τὰ βασιλικὰ καὶ τὰ γαρύφαλλά σας
 ὀποῦ συγχοποτιζέτε πορνὸ καὶ βράδν,
 νὰ στείλωμεν τῆς Χαρικλῆς στὸν ἔρημο τὸν Ἄδη.
- 35 Κ' ἐλάτε κλάψετε πικρὰ τῇ διδασκάλισσά σας,

νά ν' μῦθρον στὸν τάφρον της τὰ δάκρυα τὰ δικά σας.
Νὰ ἔρχεται κι' ὁ ψάλτης μας μὲ τὸ πικρὸν του δῶρον
νὰ χύσῃ δάκρυ φλογερό, μικρὸν καὶ μαῦρον φῶρον,
γιατὶ ἡ διδασκάλισσα διαβάζει δυὸ παιδιά του,
40 γιατὶ ἀπὸ τὴν εὐλογιὰν καμμέν' εἶν' ἡ καρδιά του.

Ἰοκτ. 80

221

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΕΛΕΓΕΙΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΥΣΤΕΝΑΚΤΟΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΘΡΗΝΗΤΟΝ ΝΕΑΝΙΔΑ
ΜΑΡΙΑΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Καλ' ἔπεσες τριαντάφυλλον; καλ' ἐξεράθης κρῖνε;
Μαρία! κατοικία σου ὁ Ἄδης πλέον εἶναι;
Δὲν τό'λεγα ὁ ἄχαρος Χάρος ν' ἀποκοπήσῃ
μέσα σὲ τάφο σκοτεινὸν τὸ ἄνθος του νὰ κλείσῃ,
5 νὰ κάψῃ ἄπειραις καρδιαίς, νὰ σβήσῃ τόσα θάρρη!
Δὲν τό'λεγα ὁ ἄχαρος ὁ Χάρος νὰ σὲ πάρῃ.
Γι' αὐτὸ στὰ ξένα πού' τρεχα μέσα στὰ βάσανά μου,
στὴν Νίσυρον ἐστράφησαν τὰ μμάτια τὰ θολά μου
κι' εἶδα στὰ μαῦρα της βουνά ὀπὸν φωτιά τὰ θρέφει
10 ἀντάραις κ' ἐσηκῶνοντο, καπνὰ καὶ μαῦρα νέφη.
Μιά μέρα, γιατί ἔγενετο τὸ ξόδι σου τὸ μαῦρο
κ' ἐδίναν χιλιοκάταρο στὸν τύραννον τὸ Χάρο
ὅσοι σὲ βλέπασι νεκρὴν, ἀδικοπεθαμένην
μὴ μοναχὴν τῆς μάνας σου πικροσαβανωμένην.
15 Κι' ἀντὶς νὰ βγαίνουσι οἱ ἴδιοι εἰς τὰ καλέσματά σου,
ἀντὶς ἔπαινέτραις ν' ἀκλουθοῦν εἰς τὰ γυρίσματά σου,
νύμφῃ σ' ἐβγάλλασι νεκρὴ δακρυολοσμένα πλήθη
κ' ἡ μάνα σου σ' ἐφίκεβγε μὲ ξεσχισμένα στήθη.
Ἄντὶς ξεφτέρια καὶ φανοὶ νὰ βγαίνουσι ἐμπρὸς σου
20 μαῦρος ἐστήθηκε σταυρὸς στὸν νεκροκρέββατό σου,
κ' εἶχε δυὸ λόγια θλιβερά, φαρμακωμένα, κρῦα,
(«Ἐπέθανεν! ἐπέθανεν, ἐχάθη ἡ Μαρία».)
Μοιριολοήτραις σκοτειναῖς μὲ σπλάχνα πληγωμένα
τὰ μοιριολόγια σοῦ ἔλεγον πικρὰ φαρμακωμένα.
25 Τὴν μοῖρα σου τὴν ἀσπλαγχνὴν καὶ τοὺς πικροὺς καμούς σου,
τὰ πάθη σου, τὰ βάσανα καὶ τοὺς ξεπιτεμούς σου,
τὸν πόνον σου τὸν ἄδικον, τοὺς χρόνους τοὺς μικροὺς σου,
ποὺ δὲν εὐρέθηκε γιατρὸς στοὺς ἀναστεναγμούς σου.

- Καὶ κάθε μάνα ἔγρευγε, μ' ὀλόμαυρο σηκῶτι
 30 πού' χει παιδί στὴν μᾶυρη γῆ νὰ σοῦ τὸ πῆ ἢ πρῶτη.
 Ἦλθεν κ' ἡ περιστέρα μου, πού' χει παιδιὰ στὸν Ἄδη,
 τὴν Ἄνναν, τὴν Εἰρήνην καὶ τὸ χρυσὸ-Μιλτιάδη,
 καὶ γαμπρολοῖ σοῦ ἔκαμνε ξεχωριστὸν Μαριά μου
 στὸν πρωτογυιὸν της πού' καφεν τὰ μαῦρα σωτικά μου
 35 καὶ τό' κουσα στὴν ξενιτειὰν κ' ἐσχίσθη ἡ καρδιά μου.
 —Καμίνοι πού' μ' ἀνάρασι στὸ στῆθος τὰ παιδιὰ μου!—
 Ἦλθα κ' ἐγὼ παρὰνυμφος καὶ πεθερὸς τοῦ γάμου,
 νὰ πῶ στὸ νυφφοστόλι σας τὸ μαῦρον τὰ ἴδικά μου.
 Μ' ἐβαρεθῆκαν οἱ νεκροὶ πού' ναι στὸν Ἄδην ὅλοι
 40 νὰ ἔμπαινω μέσ' στὴν χώραν των κάθε Λαμπρὴν καὶ σχόλη.
 Νὰ τῶν χαλῶ τὸν ὕπνον των μὲ τὰ πικρὰ μου λόγια,
 μὲ στεναγμοὺς καὶ κλάματα καὶ μαῦρα μοιρολόγια.
 Μὰ τί νὰ κάμω ποὺ φωτιά ἀνάφτει στὴν καρδιά μου
 καὶ δὲν τὴ σβῆνει τὸ νερό, μόνον τὰ δάκρυά μου.
 45 Ἐύπησε ἀηδόνα μου—ποὺ νὰ ῥημῶς ὁ Ἄδης—
 σὺ τ' ἄσματά μου πού' παιρνες καὶ τὰ γλυκοκελάδεις.
 Εὔπνα ν' ἀκούσης τὰ πικρὰ τραγούδια καὶ καμένα,
 τὰ μαῦρα μοιρολόγια μου ποὺ λέγω διὰ σένα.
 Εὔπνα κρυφὸν καμάρι μου, ἔδὲ πόσον σ' ἀγαποῦσα
 50 γιὰτ' εὗρισκα στῆς χάρες σου ἐκείνην ποὺ ζητοῦσα.
 Ἐκείνην ποὺ ἀγάπησες πὼς δὲν σὲ λησμονοῦσι
 καὶ μέσ' στὸ μνήμα τὸ πικρὸν ἀκόμη σ' ἀγαποῦσι.
 Πῶς νὰ ξεχάσω μιὰν θερμὴν γλυκειὰν παρηγοριά σου,
 ὅταν ἀπεχωρίσθηκα ἀφ' τὴν συντρόφισσά σου.
 55 Μὰ δὲν ξυπνᾷς ἀνάθεμα τὸν ἄσπλαχρον τὸν Ἄδη!
 Ὅσους τοὺς πάρει τοὺς σφαλᾶ σὲ φοβερὸν σκοτάδι
 κ' εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἀδελφῆς, τοῦ κύρη ἢ τῆς μάνας
 βάλλει λησταὶς στὴν πόρταν του νὰ μὴν ἐβγαίνει κἄνας.
 Μ' ἀφοῦ ὁ Χάρος ὁ σκληρὸς θερίζει κάθε στάχυ
 60 καὶ κόβγει τὸ δρεπάνι του ὅποιον καὶ ὅποιον λάχνη,
 ὡς ἄφινεν τῆς ἀκριβαὶς καὶ μοναχαὶς ἀλήθεια
 νὰ μὴν ἐσβίγη παρασσιαὶς, ξεθεμελιώνη σπῆτια.
 Μαθήσετε τριαντάφυλλα καὶ ξεραθῆτε κρῖνοι,
 μυστοκαρφιαὶς καὶ λούλουδα ποὺ νέτρεφεν ἐκείνη
 65 νὰ βάλουν στὰ κανίσια της σὰν ἤθελε νὰ βγαίνει
 νύμφη μὲ φέσταις καὶ χαραὶς ροδοσταμολοισμένη.
 Τώρα τὴν βγάλουσιν νεκρὴν σαβανοτυλιγμένην,
 μὲ τόσα στηθοδάματα, στὰ δάκρυα βουτηγμένην.

- Ὠραίαν ὡσάν ἄγαλμα ἀπὸ μαργαριτάρι,
 70 ἀμίλητη σὰν μάρμαρό, χλωμὴ σὰν τὸ φεγγάρι
 καὶ μέσ' στὸν νεκρογράββατον τὸ μαῦρον ἐμπροστά μας
 φαίνεται νὰ 'τον Ἄγγελος καὶ φεύγει ἀπὸ κοντά μας.
 Κάμποι μὴ πρᾶσινίσετε, μαυρίσετε λιβάδια
 καὶ ἀφήσατε ἀντίλαλον πικρὸν μαῦρα λαγκάδια.
 75 Νὰ 'βγ' ἡ βοή στὸν οὐρανὸν εἰς τὸ θρονὶ τοῦ Πλάστη,
 κατάρα γιὰ τὴν ἄδικην μοῖραν ποὺ 'καταράσθη
 νὰ 'μπη σὲ μνήμα πρόωρα δένδρι ξερριζωμένο,
 λουλοῦδι ἀνεμόδαρτον, ἀνεμοξεραμμένο.
 Νὰ γίνῃ τόσον ἄδικο σὲ μάναν καὶ σὲ κόρη,
 80 ὅπου τὴν εἶχαν μοναχὴ γιὰ νιάτα καὶ γιὰ γήρη
 νὰ κάψῃ ἀπειρη φωτιά τὰ μαῦρά των τὰ χεῖλη
 καὶ νὰ σβησθῇ ὀλόχρυσον τῆς Παναγιᾶς κανδήλι.
 Ἄηδόνια μου σωπάσετε ἢ κἂν μοιρολογᾶσθε
 καὶ σεῖς ἂν νιάτα τροφερά σὰν χάνονται λυπᾶσθε.
 85 Κι' αὐτ' ἦτο νέα σὰν ἀυγὴ, πουλί σὰν ἀηδόνι,
 ἄνθος λαμπρὸν ἀλοίμονον, πλὴν ἄνθος ἀνεμώνη.
 Παρθέναις τῆς πλεξούδαις σας λυταῖς ἀφήστε ὄλαις
 καὶ κλαίετε τὴν πάντα σας, Λαμπρὴν, Γιορταῖς καὶ Σχόλαις.
 Ἄντίλαλος τῆς ἐρημιᾶς κ' ἐγὼ θὰ σᾶς ἀφκροῦμαι,
 90 πικρὰ νὰ κλαίω καὶ γι' αὐτὴν νὰ τὴν μοιρολογοῦμαι,
 νὰ μείν' ἢ γλυκεῖα μνήμη τῆς στὸν κόσμον αἰωνία,
 πὼς ἦλθεν ὡσάν ὄνειρον κι' ἐχάθη ἡ Μαρία.
 Σύμη 10 Ἰουνίου 94

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΑΥΡΟΝ

Ἀυγούλα γλυκεῖα, ροδόχρους παρθένε,
 τὴν δρόσον σου ραῖνε
 ν' ἀρδεύσης τὰ φυτά!
 Ἄμίλητα 'κείνα, στοὺς κάμπους σωμαίνου
 καὶ μόνον προσμένου
 τὴν δρόσον σου νὰ πιοῦν.
 Μὴ ράνης τὸ ρόδον ποὺ μέλλει νὰ δρέψῃ
 τὸ χέρι νὰ στέψῃ
 τὸ μέτωπον νεκρᾶς.
 Νεκρᾶς ποὺ ἐζήτει τοῦ γάμου στεφάνι
 καὶ τώρα τὸ χάνει

καὶ σάβανον φορεῖ.
Σιγά, μὴ τὸ δένδρον ἀνέμου κινήσῃ
πνοὴ κ' ἐξυπνήσῃ
τὸ εὐθυμον πτηνόν.
Μήπως στῆς χαρᾶς του τὴν μέθην καὶ ψάλῃ
ἀγάπην καὶ κάλλη,
χαρὰν κ' ἡδονήν.
Ἐγὼ θὰ ἔξυπνήσω μονάχον τ' ἀηδόνι
ποὺ κλαῖον πληγώνει
καρδιαῖς θλιβεραῖς.

Μάϊος 89

Η ΠΥΤΙΑ
ἢ
Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΤΡΙΑΛΙΟΥ

Θεατρικὸν ἔργον ἔμμετρον

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Πυτιὰ ἀποπλανηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κώστα ὅστις τῇ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐπι-
σπεύσῃ τὸν γάμον των ἔμεινεν ἔγκυος. Ἀφ' ἧς ὥρας ἐπληροφόρησεν αὐτὸν
περὶ τούτου δὲν τὸν εἶδε καὶ ὑπώπτευσεν ἀδιαφορίαν καὶ ἀπιστίαν. Περὶ τῆς
ἐγκυμοσύνης οὐδεις πλὴν τοῦ Ἰωνᾶ ἐγίνωσκέ τι, διότι ἡ νεᾶνις ἔμενε πάντοτε
ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἐφημίζετο δὲ ὡς σωφρονεστάτη καὶ φρονιμωτάτη, διὸ καὶ προ-
ετίμα τὸν θάνατον ἐὰν ἐγίνετο γνωστὴ εἰς τὸν κόσμον ἢ ἀταξία της, ὁ δὲ Κώστας
ἤρνεϊτο νὰ τὴν συζευθῇ. Ὑπὸ τὴν σκέψιν αὐτὴν βυθίζεται εἰς μελαγχολίαν
καὶ μονολογεῖ. Ἐπειτα ἐνθυμεῖται διδασκαλίας τινὰς τοῦ ἐναρέτου Ἰγουμε-
νου τῶν Σιδωνῶν. Ἡ ἀνάμνησις αὕτη ἐπιφέρει καὶ τὰς συμβουλὰς ἃς ἄλλοτε
ἀπηύθυνεν αὐτῇ ὁ Μοναχὸς καὶ τὸ ἀμάρτημα ὅπερ ἔπραξεν ἐναντίον τούτων
τῶν συμβουλῶν καὶ αἰσχυνομένη θέλει νὰ αὐτοκτονήσῃ (στιχ. 1-105).

Ὁ Ἰωνᾶς προαισθανόμενος τὸ ἀπονενομημένον κίνημα ὅπερ ἔμελλε νὰ πράξῃ
ἔρχεται νὰ τὴν σώσῃ. Αὕτη ἐν τῇ μελαγχολίᾳ καὶ ἀπελπισίᾳ της προσπαθεῖ νὰ
δικαιολογήσῃ τὴν ἀπόφασίν της. Ἐπιτιμηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ καὶ πολλὰ δι-
δαχθεῖσα συνέρχεται καὶ μεταμέλεται διὰ τὴν ἀπόφασίν της (στιχ. 105-205).

Ἡ σύντροφος καὶ θεία της Εἰρήνη ἣν εἶχεν ἀποστελεῖ ἡ Πυτιὰ παρὰ τῷ
Κώστᾳ ἵνα ζητήσῃ πληροφορίας ἐπανερχεται εἰς αὐτήν, τὴν διαβεβαιοῖ περὶ
τῆς πίστεως καὶ ἀφοσιώσεώς του, αὕτη ὅμως δυσπιστεῖ καὶ ἐπὶ τέλους πεί-
θεται (στιχ. 205-270).

Ἡ Γλυνιά, ἐξώλης καὶ προώλης γυνή, ἣτις ἀνέκαθεν εἶχεν ἀθεμίτους σχέ-
σεις μετὰ τοῦ (γαμβροῦ ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Κώστα) Τάκου καὶ μύρια διέπραξε
μετ' αὐτοῦ ἐγκλήματα, θέλει νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα της σύζυγον εἰς τὸν Κώ-
σταν, πρὸς τοῦτο δὲ μεταχειρίζεται ὄργανον τὸν Τάκον, ὅστις μᾶλλον ἐκ ζη-
λοτυπίας καὶ ὀργῆς, διότι ἡ ὥραία κόρη πάντοτε τὸν περιεφρόνει, ἀποφασίζει
νὰ τὴν φονεύσῃ (στιχ. 217-345).

Ὁνειρον ταράττει τὴν ἡσυχίαν τῆς Πυτιᾶς καὶ ἐμπνέει αὐτῇ φόβους οὓς
διασκεδάζει ἡ Εἰρήνη ἐξηγοῦσα τὸ ὄνειρον κατὰ τὴν ἰδικὴν της μαντικὴν. Ἡ
Πυτιὰ πείθεται (στιχ. 350-385).

Ἡ Πυτιὰ ἀνυπόμονος νὰ ἴδῃ τὸν Κώσταν, ταράττεται, ἀγανακτεῖ, ρεμ-
βάζει, ἠθικολογεῖ διὰ μονολόγων καὶ ὅλως ἀφηρημένη δὲν αἰσθάνεται ὅταν
ὁ Κώστας ἔρχεται πρὸς αὐτήν, ὅτε ἡ Εἰρήνη τὴν ἐγείρει ἀπὸ τοῦ ληθάργου
(στιχ. 386-450).

Ὁ Κώστας διαβεβαιοῖ αὐτὴν περὶ τῆς πίστεως καὶ ἀφοσιώσεώς του

καὶ ὅτι ὁ πατήρ του συγκατένευσε εἰς τὸν γάμον του. Αὐτὴ δυσπιστοῦσα τὸ πρῶτον, πείθεται ἀκολούθως, μαθοῦσα ὅτι τοῦτο ἀπῆρτησεν ὁ Ἰωνᾶς (στιχ. 451-545).

Ἡ Πυτιὰ εὐχαριστημένη καὶ πλήρης ἐλπίδων ἄρχεται ἄσματος (στιχ. 550-560).

Ὁ Τάκος ἔρχεται νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρὸς τὴν μέγαιραν Γλυνιὰν δοθεῖσαν ὑπόσχεσίν του, ἀκούσας δὲ τὸ ἄσμα κρύπτεται καὶ ἔπειτα ἐμφανίζεται διὰ λόγων ἐρωτικῶν δύο τινῶν: ὁ κακοῦργος ἀφιέμενος νὰ κορέσῃ τὸ αἰσχρὸν αὐτοῦ πάθος καὶ νὰ φονεύσῃ ἀκολούθως τὴν νεάνίδα. Αὕτη ὅμως μὴ βλέπουσα πλέον ἀπαλλαγὴν λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὸν ἐντιμὸν θάνατον, τὸν μεταχειρίζεται ἱταμώτατα, τὸν ὑβρίζει καὶ τοσοῦτον τὸν παροξύνει, ὥστε δὲν δύναται πλέον οὗτος νὰ περιορισθῇ εἰς λόγους καὶ ὄρμᾳ θηριωδῶς νὰ τὴν φονεύσῃ διὰ τοῦ σκεπάρνου. Μήτε τὴν εὐχαρίστησιν ὅμως τοῦ νὰ πέσῃ ὑπὸ τὰς πληγὰς αὐτοῦ τῷ παρέχει ἡ ἡρωΐς, ἀλλ' ὄρμᾳ εἰς τὸν κρημνόν, ἐπωφεληθεῖσα τῶν στιγμῶν τινῶν τῆς λύσεώς του, ἀπευθύνει αὐτῷ τὰς τελευταίας τῆς λέξεως. Ἐπειτα ἐπικαλεῖται τὴν Παναγίαν καὶ ρίπτεται εἰς τὸν κρημνὸν πρὶν ἢ βληθῇ ὑπ' αὐτοῦ (στιχ. 565-620).

Ὁ κακοῦργος δὲν εὐχαριστεῖται ὅτι ἡ νεάνις ἠτύοκτόνησεν, ἀλλ' ἀγανακτεῖ διότι δὲν ἐφόνευσεν αὐτὸς αὐτὴν καὶ ὡς νὰ ἐκδικῆται τὸ σκέπαρνον ρίπτει αὐτὸ χαμαί, ἔπειτα ἐν τῇ θηριωδίᾳ του λαμβάνει πάλιν αὐτὸ καὶ θέλει καὶ νεκρὰν ἔτι νὰ τὴν καταμελήσῃ, νομίζων ὅτι οὕτω ἐκδικεῖται. Ἡ Εἰρήνη προλαμβάνει καὶ ὄρμᾳ κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ τελευταῖον σχέδιον (στιχ. 630-635).

Ὁ Ἰωνᾶς προῖδὼν ὅλα ταῦτα τὰ κακὰ σπεύδει νὰ τὰ προλάβῃ, δὲν τὰ προλαμβάνει ὅμως, εἶναι θεομηνία. Ἐπιτιμᾶ καὶ καταρᾶται τὸν κακοῦργον, ὅστις τρέμει πρὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν δύναται νὰ μακρυνθῇ τοῦ τόπου τοῦ κακουργήματός του...

Ἡ σκηνὴ εἰς Καταυρὸν Ἄργους, ἐνθεν μὲν ἄγροι ἐν οἷς εἶναι διεσκορπισμένοι τὸ ποίμνιον τῆς νεάνιδος, ἐνθεν δὲ κρημνός. Κάτωθεν τοῦ κρημνοῦ παραλία, πρὸ τῆς ὁποίας ἀνοίγεται τὸ Καρπάθιον πέλαγος. Ἡ Πυτιὰ κάθηται ἐπὶ τινος πέτρας εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ, ἐγείρεται καὶ πάλιν κάθηται, ἀλλάζει συνεχῶς θέσιν, φέρει τὴν δεξιὰν εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἀπὸ τοῦ μετώπου εἰς τὴν γαστέρα, ἐπαναλαμβάνει δὲ τοῦτο ἐπὶ τινὰ λεπτά, εἶτα ἱσταμένη καὶ βλέπουσα πρὸς τὴν θάλασσαν ἄρχεται τοῦ μονολόγου.

*Ποῦ τρέχουν ὅσοι ἔχουσι πληγὴν εἰς τὴν καρδίαν;
Ποῦ τρέχουσι καὶ ποῦ ζητοῦν νὰ εὔρουν θεραπείαν;
— Ἐὰν εὗρίσκετ' ἰατρὸς καρδίας πληγωμένης,
ἐὰν ὑπάρχ' ἐλπίς ζωῆς καρδίας φονευμένης—.*

5 Ὁ κάτοικος τῶν πόλεων ποθεῖ τὴν ἐρημίαν,
εἰς ἀπομόνωσιν ζητεῖ μικρὰν παρηγορίαν.
Κ' εἰς τῶν ἀνέμων τὴν βοήν, τὴν κίνησιν τῶν φύλλων,
τὸν γλυκὴν φλοῖσβον τοῦ νεροῦ, ἐκεῖ εὗρίσκει φίλον,

- μυστηριώδεις σύντροφοι! Πλήν παύουν οί παλμοί του,
 10 πετούν από τὸ στήθος του οἱ μαῦροι στεναγμοὶ του
 κ' εὐρίσκει ἀνακούφισιν ὀλίγην ἢ ψυχὴ του.
 —Ἐὰν ἐκεῖνος ἐνοῆῃ μυστηριώδη γλῶσσαν,
 ἐὰν εἰς σῶμα ἀψυχὸν ἐμβλέπῃ φύσιν ζῶσαν,
 εἰς τῆς ἀγνοίας πλὴν ἐὰν κυλίεται τὸ βάθος,
 15 ὦ τότε... ὁ ἀναίσθητος ποτὲ δὲν ἔχει τὸ πάθος...
 Ἐμὲ παρθένον τοῦ δρυμοῦ—παρθένον!... τί φεράκη
 τοιαύτην μὲ νομίζουσιν ὡς τόσον εἰς Μανδράκι—
 Αἱ καλλοναὶ τῆς ἐξοχῆς δὲν μὲ εὐφραίνουσι πλέον,
 μήτε δροσιζει παντελῶς τὸ στήθος μου τὸ καίον
 20 ἢ αὔρα πὸν γλυκοπετᾶ εἰς γλοερὰ λιβάδια
 ἀπὸ δασώδη σκιερὰ καὶ δροσερὰ λαγκάδια.
 Ποῦ ὁ γλυκὸς καὶ ἥρεμος πρωτότυπός μου βίος;
 Ποῦ ἡ ἀθῶα μου χαρὰ; Ἐχάθη αἰωνίως.
 Ἄναίσθητος εἰς τὴν πνοὴν τῶν θάμνων, τῶν ἀνθέων,
 25 τοῦ ἀνεφέλου οὐρανοῦ τὸ χρῶμα τὸ ὠραῖον
 καὶ τὸν τερπνὸν ὀρίζοντα τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ὄρους,
 πὸν μού δεικνύει πάντοτε ἢ κορυφῇ τοῦ Ὕψους.
 Ἐγὼ ποθῶ τὴν θάλασσαν παρὰ τὴν παραλίαν,
 τὰ βήματά μου νὰ πλανῶ μὲ ἄκραν ἀθυμίαν.
 30 Ἐκεῖνην ἀποστρέφεται ὁ ναύτης καὶ πιτοεῖται,
 διότι τὰς πικρίας τῆς ἀκόμῃ ἐνθυμεῖται.
 Ἄλοιμονον! ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ ὅ, τι δὲν ἔχει
 καὶ εἰς ἐκεῖνο, φεῦ! ὀρμᾶ ἀφ' ὃ δέον ν' ἀπέχη.
 Ἐκεῖ ζητῶ τοὺς στεναγμοὺς ἐγὼ παραμυθίαν
 35 τὰ δάκρυα τὰ θαλερὰ μικρὰν παρηγορίαν.
 Τὰ δάκρυα! γλυκεῖς καρποὶ τοῦ δένδρου τῆς καρδίας.
 Τὰ δάκρυα! γεννήματα λεπτῆς ἐδαισθησίας.
 Μόνα αὐτὰ παρηγοροῦν πολυπαθῆ καρδίαν,
 ὅταν αὐτὴ εἰς ἄσπλαγγνον ὑπάρχη κοινωνίαν.
 40 Τί πρὸς ἐμὲ ἂν λέγῃσι πῶς φύσιν γυναικείαν
 προδίδουσι τὰ δάκρυα καὶ τῆς ψυχῆς δειλίαν;
 Γενναία εἶναι ἢ ψυχὴ ὅπῃται δυσωπῆται,
 ὅπῃται εἰς δυστόχημα τοῦ ἄλλου συγκινῆται.
 Δὲν ἠμπορεῖς τὸν πάσχοντα ποσῶς νὰ βοηθήσῃς,
 45 ἐκεῖνον ὅπου ἔλεος ζητεῖ νὰ ἐλεήσῃς,
 νὰ δώσῃς ἄρτον εἰς πτωχόν, εἰς τὸν γυμνὸν χιτῶνα,
 περιθάλψῃ εἰς ὄρφανόν, εἰς ναναγὸν κοιτῶνα.
 Συμπάθησον, σπλαγχνίσθητι κ' ἐν δάκρυνον ἂν πέσῃ

- ἀπὸ τὸ ὄμμα σου θερμὸν κ' ἐκεῖνο θὰ ἀρκέσῃ.
- 50 Εἰς πόσους εἰς τὰς θλίψεις των, εἰς ἄκραν δυστυχίαν
εἰς λόγος μόνον ἔδωκε θερμὴν παρηγορίαν!
Ἄλλὰ εἰς τί, εἰς τί αὐταὶ αἱ σκέψεις μου συντείνουν;
Τὸ πάθος τῆς καρδίας μου μὴ αὐταὶ ἐλαφρύνουν;
Ἦ μὴ τὸ πλεονέκτημα ἐξῆρα τῶν δακρῶτων,
55 διότι ἀντιλήπτουρας τὰ ἔχω εἰς τὸν βίον;
Ἄλλ' ὄχι! ἔχω δίκαιον σ' αὐτὸ νὰ ἐπιμένω,
ἂν τοῦτο δ' εἶναι δόγμα μου, στὸ δόγμα μου ἐμμένω.
Ποτὲ δὲν εἶδον σιδηρᾶν καρδίαν νὰ ἐλεήσῃ,
σκληρᾶς καρδίας ὀφθαλμὸν δὲν εἶδον νὰ δακρῶσῃ.
- 60 Σκληραὶ καρδίαι πέσατε εἰς βράχον, συντριβῆτε,
νὰ λείψετ' ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἂν δὲν μεταβληθῆτε.
Ἦ ἄλλως κατοικήσητε εἰς κήτη τῶν θηρίων,
νὰ μὴ λεχθῆ πὼς ἔχετε τὸν ἄνθρωπον πλησίον.

(Κάθηται ἐπὶ τινος πέτρας σύννου, κλίνει τὴν κεφαλὴν τῆς ὀπισθεν ἐπὶ τινα λεπτὰ
καὶ ἔπειτα ἐγείρεται καὶ βλέπει τὴν θάλασσαν καὶ ἐξακολουθεῖ)

- 65 «Στοῦ πελάγου τὰς ἐκτάσεις
ἓνα, ἓνα ξεφυτρώνει
ἐκ τοῦ ὄγκου τῆς θαλάσσης
κάθε κῦμα ποῦ φουσκώνει
κ' εἰς τὴν πλάτην του κυλᾷ.
Χωρὶς ἄρμενα καὶ κόπην
70 ὅλα τρέχουν ἓνα ὁρμόν,
τό 'να μπρὸς τ' ἄλλο κατόπιν
ὑπακούουν σ' ἓνα νόμον
καὶ ὁρμοῦν πρὸς τὴν ξηράν.
Ἄνυφούνται ὅταν φθάσουν
75 πρὸς σιμὰ στὴν παραλίαν,
ὡς νὰ θέλουν νὰ σκεπάσουν
ὑπερήφανα μὲ βίαν
ὄλην ὄλην τὴν ξηράν.
Ἦ ὅλα ὁμως, ὅλα κύπτουν
80 καὶ συντριβόνται στὸν βράχον,
στὸ σημεῖον ὅπου πίπτουν
βλέπει τις ἄφρον μονάχον
κι' ἀφανίζεται κι' αὐτός.
Καὶ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου
85 ἀπαράλλακτος μὲ κῦμα,

βρέμει, βράζει κ' ἐκεῖ ὅπου
ἀνυψοῦτ' ἐκεῖ καὶ μνημα
τοῦ ἀνοίγεται εὐθύς.

- 90 Αὐτοὺς τοὺς λόγους ἤκουσα νὰ πῆ στὴν Ἐκκλησίαν
προχθὲς ὁ πάτερ Ἰωνᾶς μετὰ τὴν λειτουργίαν.
Βλέπονσα τώρα καὶ ἐγὼ τὸ πέλαγος νὰ στίλβη,
τὸ κῶμα νὰ ὑψώνεται τὴν γῆν νὰ τὸ συντριβῆ,
εἰς τὴν στιγμὴν ποὺ κλείδωνες ταράττον τὴν ψυχὴν μου,
αὐτοὺς τοὺς λόγους ἔφερα εἰς τὴν ἐνθύμησίν μου.
- 95 Ἄν ἐνθυμούμην πάντοτε τοὺς λόγους αὐτοῦ, ἤδη
θ' ἀπέφευγον ἢ τάλαινα βαρύντατα ὄνειδη.
Θ' ἀπέφευγον, θ' ἀπέφευγον... Τίς οἶδε πόσα, ποῖα;
Τὸ μέλλον κρύπτει τοῦ Θεοῦ ἢ ἄπειρος σοφία.
Ἔρω, ἔρω, ἔρω ἀπιστε, εἰς ὅσας καὶ ἂν χύνης
- 100 καρδίας δηλητήριον εὐθύς τὰς ἀποκτείνεις.
Πλάνος ἐν πρώτοις φαίνεσαι παίζων, γελῶν καὶ χαίρων,
τὴν κλεῖδα τῆς βιοτικῆς εὐδαιμονίας φέρον.
Χαρὰ αἱ πρῶται σου στιγμαί! Ἐλπίς καὶ θάρρος, ὅμως
τὸ τέλος ἄχαρο, πικρόν. Ἀπελπισία, τρόμος
- 105 καὶ ὁ κρημνὸς πανέτοιμος νὰ λάβῃ τὴν εὐθύνην
νὰ κρύψῃ στίγμα βδελυρὸν καὶ φοβερὰν αἰσχύνην.
Ἐδῶ λοιπὸν ἐδῶ...

(Θέλει νὰ πῆσῃ εἰς τὸν κρημνόν, ὅτε αἴφνης ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Ἰωνᾶ ὅστις ἐκ προ-
αισθήματος γνοὺς τὸν σκοπὸν τῆς νεάνιδος ἔδραμε νὰ σώσῃ αὐτήν. Φθᾶς δ' ἐνῶ αὐτὴ ἐμο-
υολόγει, ἐκρύβῃ ἐκεῖ ποῦ ἔπισθεν βράχου τινὸς καὶ ὅτε ἤλθεν ἡ στιγμή ἐφώνησε):

Ἰωνᾶς: Πντιά, Πντιά!

(Ἡ Πντιά ἐκπλήσσεται ἀκούουσα τὴν φωνὴν καὶ μένει ἀκίνητος)

Πντιά: Ἄ! ἀπατῶμαι.

(Φωνὴ τοῦ πάτερ Ἰωνᾶ)

Ἰωνᾶς: Πντιά!

Πντιά: Ἄν δὲν πλανῶμαι.

(Ὁ Ἰωνᾶς ἐμφανίζεται καὶ σπεύδει πρὸς αὐτήν)

Ἐῖναι αὐτός! Ἄ, πάτερ μου! συγχώρησον...

(Ἐπι μᾶλλον αἰσχυθεῖσα ὀρμᾶ εἰς τὸν κρημνὸν ἀλλὰ ὁ Ἰωνᾶς τὴν ἀρπάζει)

Ἰωνᾶς:

Δειλαία.

- 110 Παραφρονεῖς! Ἡ τρέμουσα ἰσχνή καὶ γηραλέα
 χεῖρ μου, ἀκόμη δύναται ν' ἀντιταχθῆ πρὸς μίαν
 παράφρονα προστρέχουσαν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν.
 Πντιά: Πάτερ μου εὐσπλαγχνίσθητι.
 Ἰωνᾶς: Ἄλλὰ αὐτὸ συμβαίνει.
 Πντιά: Λοιπὸν...
- Ἰωνᾶς: Λοιπὸν ἐκ τοῦ κρημνοῦ ν' ἀποσυρθῆς σοὶ μένει.
- 115 Πντιά: Πέμπτος αὐτὸς ὁ παρελθὼν τοῦ ἄγους μου μὴν εἶναι.
 Ἰωνᾶς: Λοιπὸν ἀκόμη τέσσαρες χρειάζονται σελῆραι.
 Πντιά: Πρὶν νὰ γνωσθῆ τὸ ὄνειδος τὸν θάνατον προκρίνω.
 Ἰωνᾶς: Ἐπὶ ὄνειδει ὄνειδος τὸ τέλος αὐτὸ κρίνω.
 Πντιά: Ἴσως δὲν μάθῃ ὁ λαὸς ἀτὰ μου τὰ συμβάντα.
- 120 Ἰωνᾶς: Ὁ παντεπόπτης πλὴν Θεὸς ἐπίσταται τὰ πάντα.
 Πντιά: Φοβοῦμαι περισσότερον τὸν ἄνθρωπον προδότην...
 Ἰωνᾶς: Καὶ δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεὸν τὸν μόνον ζωοδότην;
 Πντιά: Τὸν ἄνθρωπον πᾶσαν στιγμὴν δεινῶς ἐγκληματοῦντα
 καὶ ἀδυσωπήτως κρίνοντα τὸν ἄλλον ἀτακτοῦντα.
- 125 Ἰωνᾶς: Ὁ ἄνθρωπος προσωρινῶς ἐδῶ καταδικάζει,
 ἀλλ' αἰωνίως ὁ Θεὸς ἄλλοῦ πικρῶς κολάζει.
 Πντιά: Ἄλλα διδάσκετε ὑμεῖς καὶ ἕτερα φρονεῖτε;
 Ἰωνᾶς: Ἀτὰ τὰ ἴδια, ἀλλ' ἂν ὑμεῖς τὰ ἐννοεῖτε.
 Πντιά: Πῶς; ὁ Θεὸς δὲν συγχωρεῖ τὸ ἀσθενές του πλάσμα,
 ἐὰν αὐτὸ ὑπέπεσε ποτὲ εἰς βαρὺ σφάλμα;
- 130 Ἰωνᾶς: ὦ! συγχωρεῖ, εἰλικρινῶς ἐὰν μετανοήσῃ
 καὶ φυλαχθῆ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴν ἐξαμαρτήσῃ.
 Πντιά: Λοιπὸν τὸν ἀσπλαγχνον λαὸν αὐτοκτονοῦντα φεύγω
 καὶ εἰς τὸν εὐσπλαγχνον Θεὸν μὲ θάρρος καταφεύγω.
- 135 Ἰωνᾶς: Σοφίστρια μᾶς ἔγνωεν ἡ κόρη τῶν ὀρέων
 καὶ ἐν τῇ παραφροσύνῃ της οὐδὲν ἀκούει πλέον.

(Ἡ Πντιά παροργίσασα τὸν μοναχὸν προσπαθεῖ νὰ τὸν ἐξιλεώσῃ, ζητεῖ νὰ ἀσπασθῆ τὴν χεῖρα του, οὗτος δὲ τὴν ἀπωθεῖ. Εἶναι δὲ προσποιητὴ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός, διότι γινώσκων τὴν ἐπ' αὐτὴν ἐπιρροήν του οὕτω θέλει τὴν ἐπαναφέρει εἰς ἐπίγνωσιν ὅπως ἀποφύγῃ τὴν αὐτοκτονίαν)

Πντιά: Ἀκούω, πάτερ, ἡμάρτον.

Ἰωνᾶς: Ἄ! δὲν σοῦ ἐπιτρέπω
 νὰ ἀσπασθῆς τὴν χεῖρα μου. Ἡ ἁμαρτία βλέπω
 τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σου διέστρεψε καὶ ἦδη
 εἰς τὴν παγίδα δαίμονος κακοῦ σὲ παραδίδει.
 Τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ τολμᾶς νὰ ἐξυβρίζῃς

140

- καὶ ἐγκλημάτων αἴτιον ἐκείνην νὰ νομίζης.
 Διότι ἐκεῖνος συγχωρεῖ τὸν ἁμαρτήσαντ' ἅπαξ,
 νομίζεις ὅτι ὁ μοιχός, ὁ δολοφόνος κ' ἄρπαξ
 145 θ' ἀναπαυθῶσιν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ καὶ μόνου
 τὰ βάρη θ' ἀποθέσωσι τῆς ἄρπαγῆς, τοῦ φόνου
 καὶ τῆς ἀπείρου ὀπισθεν ἐκείνου εὐσπλαγχνίας,
 θὰ κρύψουν τὰ ἐγκλήματα τῆς βίας κι' ἀδικίας,
 ἀξιοῖς δὲ νὰ κηρυχθῇ ἀφ' ἱερέως στόμα
 150 πᾶσαν κακίαν βδελυρὰν διευκολύνων δόγμα.
 Ναί, συγχωρεῖ τὸν παίσαντα ἐὰν ἀκολουθήσῃ
 τὸ πταῖσμα ἢ μετάνοια, ὁ πταίστης δ' ἐννοήσῃ
 τὸ βῆρος τ' ἀδικήματος καὶ ὅταν ἀδικήσῃ
 ἐκεῖν' ὅπερ ἀφῆρσεν ὀφείλει ν' ἀποτίσῃ.
 155 Ἐὰν ἐμίανε ποτὲ τὴν κοίτην τοῦ πλησίον,
 ἀπὸ τοῦ ὁμοίου του θνητοῦ ἐτάραξε τὸν βίον,
 ὁποῖον τ' ἀντιτίμημα ἐκείνης τῆς ζημίας;
 Ὅποῖον τὸ ἀντίποινον αὐτῆς τῆς ἀδικίας;
 Ἐὰν δὲ κακοῦργος ἔτυχε ζωὴν νὰ ἐξοντώσῃ,
 160 ἐν ᾧ ζωὴν δὲν δύναται αὐτὸς νὰ ἀποδώσῃ...
 ὡς πλησιάσῃ μέγαιρα αὐτὴ ἢ ὠμοτέρα
 κατὰ πολὺ τῆς τίγρεως καὶ θηριωδεστέρα,
 ἢ φόνους διαχέουσα ἐκ φλογερῶν ὀμμάτων
 κ' ἐκ τῶν ὀνύχων ρεύματα καὶ ποταμοὺς αἱμάτων.
 165 Παρθένος! Πόρνη ἀσελγῆς καὶ μήτηρ μαιφόνος
 παιδοποιεῖ, παιδοκτονεῖ ἢ Ἐρωινὸς συγχρόνως.
 Ἐὰν ἐκ τίνων κρύπτεται αὐτὴ παιδοκτονοῦσα;
 Τίνα λανθάνει ἀσελγῆς καὶ μάχλος πόρνη οὔσα;
 Ἐὰν οἱ πάντες: Ποία εἶν' αὐτὴ ἐρωτηθῶσι,
 170 πάντα τὰ βλέμματα εὐθὺς σ' ἐκείνην θὰ στραφῶσι.
 Μὲ χεῖρας δὲ αἰμοσταγεῖς καὶ μέλη μολυσμένα,
 μὲ αἵματα τῶν τέκνων τῆς ὀλοσχερῶς βαμμένα,
 ἐλπίζει τὸν παράγαθον Θεὸν νὰ καταπέισῃ
 τὰ στυγερὰ ἐγκλήματα αὐτῆς νὰ συγχωρήσῃ;
 175 ὦ! τρέμετε αἰμοχαρεῖς ἐργάται ἐγκλημάτων,
 «Βδελύσεται ὁ Κύριος τὸν ἄνδρα τῶν αἱμάτων».
 Ἐκ τοῦ ἐγκλήματος τυφλή, ζητεῖς καὶ σὺ, ἀθλία,
 νὰ καταστρέψῃς ὑπαρξίν ἧς εἶσαι σὺ αἰτία.
 Καὶ τὴν ἰδίαν σου ζωὴν φρονεῖς ὅτι δοῖζεις
 180 κ' ἐν θέλῃς τὴν διατηρεῖς, ἐν θέλῃς τὴν κρημνίζεις;
 Τὸ δύστηνον ζωάριον ποὺ φέρει ὁ καθεὶς μας

- διὰ σκοπὸν μᾶς ἔδωκεν αὐτὸ ὁ Ποιητὴς μας
καὶ πρέπει νὰ καταστραφῇ τὸ φέρον αὐτὸ σκῆνος
κατὰ τοὺς νόμους τῆς ζωῆς οὗς ἔθεσεν ἐκεῖνος.
- 185 Ἄκουεις; Ποῦ ἢ φρόνησις ἢ πρώτη σου Πνυτία;
Παρατηρεῖς πὼς («θάνατον γεννᾷ ἡ ἁμαρτία;»
Φεῦγε τὸ πῦρ, σοὶ ἔλεγον, αὐτὸ πὸν σὲ θερμαίνει,
τὸ πῦρ ἐκτριπιζόμενον, τὸ πῦρ καλεῖ ἐν γένει.
Τὸ ἐν ἁμαρτήμα γεννᾷ σειρὰν ἁμαρτημάτων,
190 ἐν μόνον ἔγκλημα γεννᾷ σωρείαν ἔγκλημάτων.
Διότι οἱμοὶ! προσπαθεῖ ὁ ἄνθρωπος τυφλώτων
νὰ κρύψη δι' ἔγκλήματος τὸ ἔγκλημα τὸ πρῶτον.
Κλαίεις, ὦ! ναί, τὰ δάκρυα τὸν Πλάστην δυσωποῦσι,
μόνα αὐτὰ τὸν εὐσπλαγγον Θεὸν ἐξιλεοῦσι,
195 ἂν ὄντως ἀναβλύζουσιν ἐξ ἀκραιφνοῦς καρδίας
ἀμεταπτώτου, ἀληθοῦς ἐνδείξεις μετανοίας.
- Πνυτία: Ἡμαρτον, πάτερ μου, ἀλλὰ...
Ἰωνᾶς: Ἄλλὰ νὰ ὑπομένης
τὴν εὐσπλαγγνίαν δύνασαι τοῦ Πλάστου ν' ἀναμένης,
ἕως ἐδῶ τὸ ἔγκλημα ἐὰν περιορίσης
200 καὶ προσπαθῆς εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴν τὸν ἐξοργίσης.
- Πνυτία: Ἄλλὰ...
Ἰωνᾶς: Τὸ μέλλον θὰ εἰπῆς. Ἄλλὰ αὐτὸ συμβαίνει
εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Θεοῦ ἀπόρητον νὰ μένη.
Ἰδοὺ μὲ τὰς ἀμνάδας καὶ ἡ ἀκόλουθός σου.
Ἐγὼ πηγαίνω, ὁ Θεὸς ἄς εἶναι βοηθός σου.
- (Ἡ Πνυτία ἀσπάζεται τὴν χεῖρά του καὶ τὸν συνοδεύει ἐκτὸς τῆς σκηνῆς εἰς ἣν εἰσέρχεται ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς Εἰρήνης)
- 205 Πνυτία: Ἡλλες Εἰρήνη;
Εἰρήνη: Ἡλθα, ναί.
Πνυτία: Τὸν εἶδες; ἐκεῖ ἦτο;
Εἰρήνη: Ἐκεῖ κ' ἐκεῖνος καθὼς σὺ κατεστενοχωρεῖτο.
Πνυτία: Ἀφ' οὗ παρ' ἐμοῦ ἔλαβε κρυφὴν πληροφορίαν,
πὼς ἔδειξε ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν;
Εἰρήνη: Δὲν μ' εἶπες περὶ τῶν κρυφῶν. Τὰ ἄλλα εἶπον ὅμως
210 κ' εἶπε πὼς ἦτον ἄχαρις καὶ δι' αὐτὸν ὁ Κόσμος
καὶ σκοτεινός ὁ Ἥλιος καὶ μαύρη ἡ Σελήνη.
Πνυτία: Αὐτὰ συνήθη τῶν ἀνδρῶν τὰ λόγια Εἰρήνη.
Εἰρήνη: Καὶ ὤμνουν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸ φῶς πὸν βλέπει.
Πνυτία: Οἱ ὄρκοι εἶναι τῶν κλεπτῶν καὶ τῶν ψευστῶν ἢ σκέπη.

- 215 *Ειρήν.*: Κι' εἰς ὅ, τι ἔχει ἱερὸν ἐπεισθὴν λοιπὸν τότε...
Πνυτιά.: Ἄν ἔχουν ὁμῶς ἱερὸν κανὲν οἱ Παναγιώται.
Εἰρήν.: Μὰ μήπως, κόρη, μ' ἄφησες νὰ σοῦ εἰπῶ τί τρέχει;
Πνυτιά.: Αἴ! σιωπῶ καὶ σὺ εἶπε ὅ, τι νὰ εἶπη ἔχει.
Εἰρήν.: Ἐὰν δὲν ἦλθε πρὸ πολλοῦ ὁ Κώστας εἰς Τριάλι
- 220 καθὼς μὲ ἐβεβαίωσεν αἰτία δὲν εἶν' ἄλλη,
παρὰ διότι ὁ πατὴρ κι' οἱ δύο ἀδελφοί του
ἔκτοτε ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ μένουσι μαζί του.
Μόνους δὲ δὲν ἐνόμισε καλὸν νὰ τοὺς ἀφήσῃ,
τὸν γέροντα πατέρα του νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ.
- 225 *Πνυτιά.*: Καὶ σὺ ἐπεισθῆς πὼς αὐτὴ ἡ μόνη εἶν' αἰτία;
Εἰρήν.: Ναι κι' οὐδεμία βέβαια χωρεῖ ἀμφιβολία.
Πνυτιά.: Οἱ ἄνδρες εἶναι ἀπιστοὶ κι' ἀτόχρημα ἀπάτη.
Εἰρήν.: Αἱ δὲ γυναῖκες βέβαια πισταὶ καθὼς οἱ γάται.
Πνυτιά.: Ἴδου ἐξέφερες καὶ σὺ τὴν ἰδικήν σου γνώμην,
- 230 ἦσο σοφὴ καὶ μὴ αὐτὸ φρονοῦσα ἠπατώμην.
Εἰρήν.: Καὶ διὰ τί τάχα ἐμὲ σοφὴν δὲν ἐνοεῖτε,
ἀφ' οὗ ναι κλέπται οἱ βοσκοὶ καὶ φοβεροὶ ἀγύρται,
ψετζῆς σοφός, βιολῆς σοφός κι' ἄλλοι ἀναλόγως.
Πνυτιά.: Ψεῦδος, σοφία καὶ κλοπὴ, λοιπὸν ὁ αὐτὸς λόγος;
- 235 *Εἰρήν.*: Αὐτὴ ἡ τῶν σημερινῶν ἐτῶν φρενομετρία,
αὐτὰ προσόντα καὶ σεμνὴ αὐτὴ τιτλοφορία.
Πνυτιά.: Καὶ ἐπειδὴ εἶσαι λοιπὸν σοφὴ καὶ τὸ γνωρίζεις
περὶ τοῦ Κώστα τί φρονεῖς; εἰπέ μου τί νομίζεις;
Εἰρήν.: Ὁ Κώστας πάντοτ' ἐκδηλοῖ τὴν ἀφοσίωσίν του
- 240 καὶ θὰ φυλάξῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόσχασίν του.
Πλὴν σὺ ὀργίζεσαι *Πνυτιά*, διότι ἀμφιβάλλεις
καὶ κατ' αὐτοῦ ἐκφράζεται μετὰ χολῆς μεγάλης.
Ἐκ δὲ τῶν ἀμφιβολιῶν γεννᾶται ὁ θυμὸς σου
καθὼς ἐκεῖναι προῖον εἶναι τοῦ ἔρωτός σου.
- 245 Ὁ Ἰωνᾶς ἀπέστειλεν ἐργάτην τῶν Σιώνων
καὶ προσκαλεῖ εἰς τὴν Μοῆν τὸν Παναγιώτην μόνον,
διότι ἐμπιστευτικῶς νὰ τοῦ εἰπῇ τί ἔχει
καὶ δὲν ἠξέουρι μὲν ποσῶς ἄλλος κανεὶς τί τρέχει,
ἀλλὰ ὁ Κώστας τὸν σκοπὸν τοῦ Ἰωνᾶ γνωρίζει
- 250 καὶ ὅτι θὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ πόθοι του ἐλπίζει.
Τὸν Παναγιώτην βούλεται ὁ Ἰωνᾶς νὰ πείσῃ
τὸν γάμον σας ὁ ἴδιος αὐτὸς ν' ἀποφασίσῃ.
Πνυτιά.: Τί λέγεις;
Εἰρήν.: Λέγω καὶ λαλῶ.

Πυτιά: Και ποῖος θὰ πιστεύσῃ,
 ὁ Παναγιώτης εἰς αὐτὸ πῶς θὰ συγκατανεύσῃ;
 255 Εἰρήν.: "Ἐν νεῦμα πλήν τοῦ Ἰωνᾶ στὸν Παναγιώτην νόμος.
 Αὐτὸ γνωρίζομεν κ' ἡμεῖς κ' ὀλόκληρος ὁ κόσμος.
 Πλήν κλαίεις βλέπω, διὰ τί; ἢ μήπως συγκινεῖσαι;
 Πυτιά μου, νὰ σὲ ἀσπασθῶ πόσον ὠραία εἶσαι.

Πυτιά: Μάτην, Εἰρήνη, τὸν κρημνὸν θὰ ἤθελε μετρήσει;
 250 Εἰρήν.: Δὲν σ' ἐννοῶ.

Πυτιά: Τοῦτο κανεῖς ἄς μὴ τὸ ἐννοήσῃ.
 Εἰρήν.: "Α πῶς; φυλάττετε μυστικὰ ἀπὸ ἐμὲ Πυτιά μου,
 Πυτιά: Δὲν θ' ἀρνηθῶ, Εἰρήνη μου, πῶς εἶσαι ἢ καρδιά μου
 καὶ ἀπὸ τὴν καρδιάν του ποτέ τις τι δὲν κρύπτει
 ἀλλὰ ὑπάρχουσι τινὰ ποὺ δὲν ἀποκαλύπτει.

255 Εἰρήν.: Θυμῶνω, φεύγω τὸ λοιπὸν, πηγαίνω, σὲ ἀφίνω.

(Προσποιεῖται μετὰ χαριεντισμῶν ὅτι θυμῶνει καὶ ἐξέρχεται)

Πυτιά: Καλά, βιάσου νὰ ἐλθῆς νὰ μὴ σὲ περιμένω.

(Ἄναπολοῦσα τὸν νοῦν καὶ τὸν Ἰωνᾶν μετὰ τὰς εἰδήσεις ἄς μετέδωκεν αὐτῇ ἡ Εἰρήνη)

"Ὡ Ἰωνᾶ! ἀγγελικὴ ὑπάρχει ἡ ἀρετὴ σου,
 μοναδικὸς ὁ βίος σου, ἅγια ἡ ψυχὴ σου.
 270 "Ὡ καὶ ὁ τάφος σου αὐτὸς αὐτὰ θὰ μαρτυρήσῃ,
 διότι πέριξ εὖοσμον πνοὴν θὰ διαχύσῃ.
 Ὁ Διαβάτης ἐκπληκτος σταθεὶς θὰ ἐρωτήσῃ
 καὶ τ' ὄνομά σου τὸ σεπτὸν θὰ ἀπαθανάτισῃ.

Ἡ ἀυλαία καταπίπτει.

(Ἡ σκηνὴ εἰς Μανδράκιον. Οἶκος καὶ τὸ ἔνω μέρος τοῦ Τρούλου διεσκευασμένος ὡς ὅλοι οἱ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν σημερινῶν)

ΓΛΥΝΙΑ, ΤΑΚΟΣ

Γλυνιά: Λοιπὸν ἀμετάκλητος ὁ γυναικαδελφός σου;
 Τάκος: Ἀμεταμέλητος Γλυνιά.

Γλυν. Τὸ εἶπε ἐνώπιόν σου;
 275 Τάκ. Ὁ ἔρωσ εἰς τὸ ἔπακρον σημεῖον ὅταν φθάσῃ
 εἶναι θρασὺς καὶ τολμηρός. Χωρὶς κἂν νὰ διστάσῃ
 καὶ τοῦ πατρός του ἔμπροσθεν ὁ καλὸς Κώστας λέγει
 ὅτι βεβαίως τὴν Πυτιάν ὡς σύζυγον ἐκλέγει.

Γλυν. Λοιπὸν τὴν θυγατέρα μου μὲ τὰ οἰκοκυριά της,
 280 τοὺς κήπους, τὰ ὑπάρχοντα, τὰ ὑποστατικά της,

- με μίαν Πνυτιάν κόρην βοσκόν, νέαν πτωχὴν ἀλλάζει;
 Ἄνόητος καὶ δὲν μετροῦ καὶ δὲν λογαριάζει.
- 285 Τάκ. Ἄλλ' ἔλησμόνησες, Γλυνιά, πῶς εἶναι καὶ ὥραία,
 αὐτὴ ἢ κόρη ἢ βοσκός, αὐτὴ ἢ πτωχὴ νέα.
 Καὶ λησμονεῖς ὅτι αὐτὸς ὁ Κώστας εἶναι νέος,
 δὲν θέλγουν τὴν νεότητα οἱ θησαυροὶ βεβαίως.
 Ὑπὸ αὐτοὺς τοὺς θησαυροὺς πολλάκις ἠσυχάζουν
 αἱ ἔχιδναὶ κί' ἀλοίμονον σ' αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἀρπάζουν.
 Ποθεῖ ὁ νέος τὸ τερπνὸν καὶ ἀγαπᾷ τ' ὥραϊον,
 290 ὅταν τὸ εὖρη ὀμιλεῖ διὰ τὸ μέλλον πλέον.
 Ἔπειτα σὺ...
- Γλυν. Μὴ παρὰ κεῖ...
- Τάκ. Σιγῶ, ἀφ' οὗ τὸ θέλεις.
- Γλυν. Ἀκόμη καὶ προξενητὴς νὰ γίνῃς αὐτῆς μέλλεις.
- Τάκ. Δὲν γίνομαι προξενητὴς της, ἀλλ' ἂν ἀποφασίσω
 εἰς τὴν ζωὴν μ' ἀλήθειαν κἂν ἄπαξ νὰ λαλήσω.
- 295 Ἔμὲ ποσῶς δὲν ἐνοχλεῖ, οὐδόπως θέλει βλάψει,
 ἂν εὐτυχῆ ἢ δυστυχῆ γάμον αὐτὸς συνάψῃ.
 Ὁ φθόνος εἰς τὸ στῆθος μου φρικώδη λύσσαν σπείρει
 καὶ τρομερὰν ἐκδίκησιν ἀμέσως ἐξεγείρει.
 Χρόνους πολλοὺς ἠγάπησα αὐτὴν ἐγὼ κ' ἐκείνη
 300 ἀπέναντί μου ἔνσαρκος ὑπῆρξε σωφροσύνη.
 Καὶ οὔτε εἰς τὸ πάθος μου ποσῶς ἀνταπεκρίθη
 οὔτε ποτὲ εἰς στεναγμοὺς βαρῶν ἐδυσωπήθη.
 ὦ! τρέμω ἐνθυμούμενος, ἀλλ' ἔτι τὴν λατρεύω
 ἀλλὰ περιφρονούμενος μοῦ μένει νὰ ζηλεύω
 305 καὶ μίαν ἀπλήρην πρόφασιν ζητῶ νὰ τὴν ἀρπάξω
 ὡς ἀετὸς τὴν πέδικα νὰ τὴν κατασπαράξω.
- Γλυν. Αὐτὸν σὲ θέλω, τώρα ναί, μοῦ ὀμιλεῖς δικαίως.
- Τάκ. Καὶ ὅμως ἔχω ἄδικον, τ' ὀμολογῶ βεβαίως.
 Τὴν εὐτυχίαν του καθεὶς μπορεῖ νὰ τὴν ζητήσῃ,
 310 ν' ἀγαπήσῃ ἐλεύθερος, πρὸς δὲ καὶ νὰ μισήσῃ.
- Γλυν. Καὶ οἱ κακοῦργοι ἠθικὴν πωλοῦν αὐτοῦ τοῦ κόσμου.
- Τάκ. ὦ! ἔπαρε τὴν σκούφιαν σου κ' εἰς τὸ κεφάλι δός μου,
 σὺ εἶσαι ἢ καλὴ γυνὴ!
- Γλυν. Κακὴ νὰ εἶπης θέλεις.
- 315 Τάκ. Τί θὰ εἶπῃ γυνὴ κακὴ νὰ μάθῃς ὅμως μέλλεις.
 Τί θὰ εἶπῃ γυνὴ κακὴ! Θὰ πῆ κακὴ γυναίκα.
 Ζυγὸς ποὺ ὁ διάβολος μὲ τέχνην ἐπελέκα
 καὶ ἔθεσ' εἰς τὸν τράχηλον τοῦ τλήμονος ἀνθρώπου

- πάσης φυλής και γενεᾶς, παντός καιροῦ και τόπου.
Βράχος πού ἔχει ὁ Σατανᾶς ἐπιμελῶς πλεγμένον
 320 *προωρισμένους εἰς λαιμοὺς ἀπονενομημένων.*
Γλυν. Αἶ! δι' ἐμὲ λοιπὸν αὐτὰ τὰ ἀποφθέγματά σου;
Τάκ. Καὶ διὰ σέ και δι' ἐμέ, δικά μου και δικά σου.
Γλυν. Τάκο κατάρατε. Ἐὰν τὸ στόμα μου ἀνοίξω,
 εἰς τὰ βαθειὰ τῆς Στρογγυλῆς νερὰ θεὸ νὰ σὲ πνίξω.
 325 *Τάκ.* Γλυνιὰ Διάβολε! Κ' ἐγὼ ἐὰν τὴν γλῶσσαν λύσω
 ἐκεῖ πλησίον μου και σέ θεὸ νὰ καταποντίσω.
Γλυν. Λοιπὸν ἐξ ἴσου εἴμεθα.
Τάκ. Σὺ κάτι παραπάνω
 ἀπὸ ἐμὲ κυρὰ Γλυνιὰ, καθὼς καταλαμβάνω.
 Σὺ εἶσαι μηχανή, ἐγὼ τὸ ἐλατήριόν σου.
 330 *Σὺ εἶσαι Διάβολος, ἐγὼ τὸ ὄργανόν σου.*
Γλυν. Λοιπὸν καλὰ θὰ κάμωμεν ἐὰν συμβιβασθῶμεν.
Τάκ. Καλὰ τὸ στέργω και ἐγὼ νὰ συνεννοηθῶμεν.
Γλυν. Ἡ διὰ σέ ἢ δι' ἐμέ, ὁ Κώστας ἰδικός μας
 πρέπει νὰ γίνῃ κἄν, ἐὰν δὲν εἶναι ὀπαδός μας.
 335 *Διότι ἴσως τοῦ φανῆ ποτὲ ν' ἀποκαλύψῃ*
ἴσα και δὲν θὰ θεωρῆ καθήκον του νὰ κρύψῃ.
Ἐπειτα τὸ ἀνέχεσαι νὰ μᾶς περιφρονήσῃ
και μὴ ἐφτάξερῃ Πυτιὰ νὰ μᾶς παραγκωνίσῃ...
Τάκ. Κι' ἀφοῦ μὲ δὲν ἠγάπησεν ἡ σκύλα νὰ τολμήσῃ
 240 *πρὶν ἀπὸ μὲ λησμονηθῆ τὸν ἄλλον ν' ἀγαπήσῃ;*
Ἄκτις ἀπὸ τὸ φλέγον σου ἐξακοντίζειτ' ὄμμα
κ' ὑποδαυλίζει τῶν παθῶν τὸ πρῶτον πῦρ ἀκόμα.
Γλυν. Λοιπὸν ἀκόμα μ' ἀγαπᾷς;
 Ἄχάριστε... φαντάσου.
Τάκ. Ἄχάριστος ποτέ! ποτέ! ὑπὸ τὰ νεύματά σου.
 345 *Καρπὸν θὰ φέρῃ δάκρυα ὁ ἔρωσ των, πηγαίνω.*
Γλυν. Πηγαίνεις, ἀνυπόμονος ἐγὼ θὰ σὲ προσμένω.

(Ἡ ἀλκαία καταπίπτει)

(Ἡ σκηνὴ πάλιν εἰς Ἄργος ἔνθα τὸ πρῶτον. Ἀγροικία ἔνθα διαμένει ἡ Πυτιὰ ἐπὶ βράχου, ἀλωνότοπον χωριζόμενον τοῦ δώματος τῆς ἀγροικίας διὰ τοίχου ἐκ τροχάλων τὸ δῶμα τῆς ἀγροικίας ἀποτελεῖ καλύβην εὐρύχωρον σκεπασμένην μὲ ροδοδάφνας).

(Ἡ Πυτιὰ κάθηται βεβυθισμένη εἰς σκέψεις και συλλογὴν ὁπότεν εἰσέρχεται ἡ Βι-
 ρήνη)

ΕΙΡΗΝΗ, ΠΥΤΙΑ

Εἰρήνη.: Κόρη μου πάλι ταραχὴ κρατεῖ τὰ λογικά σου
 και πάλιν μαῦρα νέφελα σκεπάζουν τὴν καρδίαν σου

350 και πέφτονσιν ἀρηαίς, ἀρηαίς σταλαγματιαῖς τὰ δάκρυα
ἀπὸ τὰ μαῦρα ῥιμάτια σου ὡσὸν μαργαριτάρια.
Τί ἔχεις;

Πυτιά: Θειά μου ὄνειρον μὲ ἐτάραξε καὶ πάλιν.

Εἰρήνη μαῦρον ὄνειρον μοῦ φέρει παραζάλην.

355 Εἰς τὸν ἀγριόκαβον αὐτὸν ποῦ φαίνεται σὺν Χάρως,
ποῦ τὸν ὠνόμασαν Λευκὸν λοξὰ πῶς εἶναι μαῦρος
ἄραξε πλοῖον θλιβερὸν μὲ μαῦρους κωπηλάτας,
μὲ πλοίαρχον κατὰμαυρον κ' ἐξήτει ἐπιβάτας.

360 Τρεῖς τότε εὐρέθημεν ἡμεῖς ἐπὶ τῆς παραλίας
κ' ἐμβήκα πρώτη μετ' ἐμὲ ὁ Κώστας μετὰ βίας
καὶ τελευταῖος ἔσπευσεν ὁ γέρο-Παναγιώτης.

365 Τάφον τὸ πλοῖον ἐξηγεῖ, μοῦ φαίνεται, ἐν πρώτοις
καὶ τὸ ταξίδι θάνατον. Πλὴν διὰ τί συγχρόνως
κ' οἱ τρεῖς μας μ' ἓνα θάνατον κ' ἓνας τάφος μόνος;

Εἰρήν.: Δὲν εἶναι κόρη μου κακὸν αὐτὸ τὸ ὄνειρόν σου,
ἐὰν πιστεύῃς ὄνειρα αὐτὸ ῥαὶ γιὰ καλὸν σου

365 κ' εἰς τὸ καλὸν μετάστρεψε εὐθὺς τὸν λογισμόν σου.
Μὲ βλέπεις; Δὲν μ' ἐγήρασαν ἐμὲ καιροὶ καὶ χρόνοι,
ἢ ἐρημιὰ μ' ἐγήρασε καὶ μ' ἄσπρισαν οἱ πόνοι.

ῚΕζησα μέσα στοὺς καῦμούς, στὰ βάσανα, τὰ πάθη
κ' αὐτὰ καλλίτερό ἀπὸ σὲ τὰ ἔχω ἐγὼ μάθει.

370 ῚΑντίστροφα στὰ ὄνειρα τὰ πράγματα δηλοῦνται,
τὰ ἄσπρα μαῦρα καὶ λευκὰ τὰ μαῦρα ἐξηγοῦνται.

Τὸ πλοῖον ἔνωσιν δηλοῖ καὶ γάμον τὸ ταξίδι
κ' ὁ Παναγιώτης εἰς αὐτὸν μετὰ χαρᾶς ἐνδίδει.

Πυτιά: Λέγεις; Εἰρήνη; Δύναμαι λοιπὸν νὰ σὲ πιστεύσω;

375 Εἰρήν.: Naί, ἐξ ὄνειρων δύναμαι τὸ μέλλον νὰ μαρτεύσω.

(Ἡ Πυτιὰ ἀμέσως μεταβάλλεται, φαίνεται φαιδρὰ καὶ εὐθυμὸς)

Πυτιά: Μὲ τὴν ἐλπίδα τῶν χρυσῶν ὄνειρων ὡστ' ἄς μένω
καὶ εὐτυχῆ τὴν ἔκβασιν ἄς περιμένω.

380 Εἰς τὸν ταλαίπωρον θνητὸν εἰς ὥρας δυστυχίας,
εἰς διαφόρους τῆς ζωῆς σκληρὰς περιπετείας,
μία ἐλπίς τοῦ λείπεται κ' αὐτὴ τὸν ἐνθαρρύνει.

Αἶ! ἄς ἐλπίζω καὶ ἐγὼ τὸ λέγει ἡ Εἰρήνη.

Καὶ πράγματι τὸ πλάσμα του ὁ Πλάστης δὲν ἀφίνει.

—Πολὸν μᾶς ἐταπεινώσεν ἢ πτώχει' ἀναθεμά την,
ὄλα τὰ προτερήματα πηγαίνουσιν εἰς μάτην.

385 ῚΑν δὲν ἔχῃς ἀργύριον, ἐὰν δὲν ἔχῃς πλοῦτον,

ἔστω καὶ ἂν ἀπέκτησες καὶ μὲ κακίας τοῦτον.

(Ἐξέρχονται τῆς σκηνῆς ἀμφότεραι)

ΑΙ ΑΝΩΤΕΡΩ ΚΑΙ Ο ΚΩΣΤΑΣ

Ἡ Πυτιά εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν καὶ περιπατεῖ σύνουος.

390 Πυτιά: Θὰ ἔλθῃ καὶ δὲν ἔρχεται, θὰ φθάσῃ καὶ δὲν φθάνει,
δὲν ἐννοῶ τί σκέπτεται, τί μελετᾷ, τί κάμνει,
θέλω κατάρρα φοβερὰν νὰ τοῦ ἐκσφενδονίσω
καὶ ὁμως λέξιν δὲν τολμῶ πικρὰν νὰ ἐκστομίσω.
Ἐὰν καμμία ἔτυχε στὸν κόσμον ν' ἀγαπήσῃ
ἐμὲ ἐκεῖνη δι' αὐτὸ νὰ δικαιολογήσῃ.
Πλὴν δὲν γεννήθηκε κανεὶς ποὺ νὰ μὴν ἀγαπήσῃ,
ὥστε κανεὶς οὔτε καμμιά θὰ μὲ κατηγορήσῃ.

(Ἀκουμβᾷ ἐπὶ τινος στύλου, ρεμβάζει καὶ ἔπειτα ἄρχεται)

395 Σταθερότης τί εἶσαι; ποῦ μένεις;
ποῦ πλανᾷσαι; ἢ ποῦ κατοικεῖς;
Εἰς τὰ στόματα πάντων ἐμβαίνεις,
πλὴν εἰς στήθος κανὲν δὲν οἰκεῖς.
Ψεύστης κόσμος! Ἀχρεῖος προδότης!
400 καὶ φιλίαν καὶ φίλον πωλεῖ,
μὲ τὰ χεῖλη πλὴν πᾶς: «Σταθερότης»
ἀνακράζει μὲ σθένος πολὺ.
Σὲ ἐδίωξ' ὁ κόσμος ἐκ πρώτης
γενετῆς μεταξὺ γηγενῶν,
405 ὥστε ἔκτοτε σὺ Σταθερότης
μόνον ὄνομα μένεις κενόν.
Φεύγεις ἤδη σαπρὰς κοινωίας,
φῦγε, φῦγε, θεὰ σεβαστή!
Ἀληθῶς δ' ἐν τῷ μέσῳ κακίας
410 ζῆ ποτὲ ἀρετὴ ἀγαστή;
Σὲ λατρεύουν ἐν τῇ ἐρημίᾳ
εὐγενῆ καὶ ἄθῶα πτηνὰ
καὶ τὰ ἄγοι' ἀκόμη θηρία,
ἂν καὶ ἔνστικτον τὰ κυβερνᾷ.
415 Ἡ ἐξώλης κακὴ κοινωνία
πολιοῦχον θεὰν ἔχει μίαν
καὶ καλεῖται αὐτὴ («Ἀστασία»),
χαλινώνει δ' ἐκάστον καρδίαν.

420 Ἐλογώτεροι πάντων ἀλόγων
 οἱ υἱοὶ τῶν ἀθλίων θνητῶν
 καὶ ψυχὴν κατασχύνουν καὶ λόγον,
 πᾶν κακὸν ἔχουν δὲ θεμιτὸν
 δικαιῶνται ἀφ' οὗ καὶ ἐκθύμωσ
 τῶν πιθήκων πῶς εἶναι υἱοὶ
 425 παραδέχονται ὅλοι βλασφήμωσ,
 ποῦ ζητεῖς τὴν ἀρχὴν ὑγιῆ;
 Παρεξέβην λοιπὸν, Σταθερότης,
 ἂν ποτὲ σὲ καλέσῃ κανεῖς
 εἶναι ψεύστησ, σ' ἐμπαίξει, φιλότης
 430 μὴ πιστεύσῃσ ἐκτὸσ ἂν μαγιῆσ.
 Ἄδελφός, ἀδελφή, φίλοσ, φίλη,
 πατήρ, μήτηρ, υἱός, συγγενῆσ
 σὲ προφέρουν μὲ δόλια χεῖλη
 μ' εἰλικρίνειαν ὄχι κανεῖσ.
 435 Ἄν ποτὲ που δὲ τίσ σὲ ἐτίμα
 (σπανιώτατον πράγμα στήν γῆν)
 αὐτὸσ ἔγινε βέβαια θῦμα
 καὶ θὰ φέρῃ στὸ μνήμα πληγῆν.

(Ἀκούεται αὐλὸσ καὶ ἔπειτα ἐμφανίζεται ἡ Εἰρήνη εἰσ τὴν σκηνήν)

440 Εἰρήν.: Αἴ! ἀκούω τώρα τοῦ αὐλοῦ τὴν μάγον μελωδίαν
 πὸ τῆσ ἐρήμου τὴν σιγὴν καὶ τὴν μελαγχολίαν
 διέκομεν.

Πυτιά: ὦ! ἄφες τα διότ' ἂν ἀπαντήσω
 φοβοῦμαι μήπως βιασθῶ κακῶσ νὰ βλασφημήσω.

(Ἡ Πυτιά βυθίζεται πάλιν εἰσ σκέψεις. Ὁ Κώστας ὀπισθεν τῆσ σκηνῆσ)

445 Κώστ.: Τρέμο! ριγῶ! ἀναίσθητοσ κατήντησα ὡσ λίθοσ
 καὶ μήτ' αὐτὸ δὲν δύνάται τῶν στεναγμῶν τὸ πλήθοσ
 νὰ δώσῃ τὴν θερμότητα στὸ δυστυχεῖσ μου στῆθοσ.

(Παρουσιάζεται εἰσ τὴν σκηνήν)

Ἐμπρός μου βλέπω τὴν φωτιάν... τὰ χέρια μου ἀπλώνω
 μ' ἂν πλησιάσω καίομαι! ἂν μακρονθῶ παγώνω,
 ἂν φύγ' ἀποξηραίνομαι, ἂν τὴν ἀγγίσω λιώνω.

(Ἡ Πυτιά βλέπουσα πρὸσ τὸ πέλαγοσ παρασύρεται καὶ λέγει ἀναισθητῶσ μὲ τὸν ἕ-
 διον ρυθμὸν)

Πυτιά: Γλυκειὰ εἶναι ἡ ζωὴ ἀλλ' εἰσ καμούς, εἰσ πίκρασ,

450 εἰς στεναγμούς καὶ βάσανα ὁ θάνατος σωτήρας.
Αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τῆς διαστρεμμένης μοίρας.

(Ἡ Εἰρήνη πλησιάζει τὴν Πυτιὰν καὶ τὴν σείει ἀπὸ τῶν ὤμων)

Εἰρήνη.: Μεθ' οἷας συγκινήσεως σὲ θεωρεῖ καὶ λύπης!
Κόρη μου, φαίνεσαι ἐδῶ, πλὴν βλέπω ὅτι λείπεις.

(Ἡ Πυτιὰ στραφεῖσα βλέπει τὸν Κώσταν μετ' ἐκπλήξεως καὶ λέγει)

Πυτιά.: Ὁ Κώστας...

Κώστ.: Ναὶ ἐγώ.

(Θέτει τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ συνέρχεται)

455 Πυτιά.: Καὶ πῶς μᾶς ἐνθυμήθης

ἀφ' οὗ μᾶς ἐλησμόνησες, ἀφ' οὗ μᾶς ἀπηρονήθης;

Κώστ. Πῶς δὲν ἀρνεῖται τὴν ζωὴν κανεὶς ἐσυλλογίσθης;

Πυτιά.: Ἐγὼ τὴν ἀπηρονήθηκα ἀφ' οὗ μ' ἀπεχωρίσθης.

Κώστ. Χωρίζονται τ' ἀχώριστα, καρδιαὶ σφικτοδεμένα;

Πυτιά.: Ἄν ἔρως τὰς συνέδεσε καὶ εἶναι ἠνωμένα,

460 ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχὴν εἶναι διηρημένα.

Τὸ ἄνθος τὸ ἐφήμερον ὃ ἔρως ὁμοιάζει

καὶ ἔχει ἀπαράλλακτα τὰς ιδιότητάς του,

τὴν φυσικὴν ἀσθένειαν μετὰ τὰς ἀρετάς του.

Ὅταν φαν' εἶναι ζωηρὸν καὶ θάλλει καὶ ἀκμάζει

465 παντοῦ σκορπᾷ τὰ μύρα του, παντοῦ εὐωδιάζει.

Ὅλγαι ὄραι πλὴν ἀρκοῦν τὸ ἄνθος νὰ μαράνουν,

ὀλγαι στιγμαὶ φθάνουσι νὰ τὸ ἀποξηράνουν.

Κώστ.: Τῶν σκοτεινῶν σου λογισμῶν τίς εἶναι ἡ αἰτία;

πόθεν γεννῶντ' αἱ σκέψεις σου καὶ ἡ ἀπελπισία;

470 Πυτιά.: Ἐγὼ ἐὰν ἠγάπησα διότι ἠγαπήθην,

ὦ! ἤμην νέα δι' αὐτὸ καὶ δὲν μετεμελήθην.

Ἄλλ' ἂν ἡ ἀποπλάνησις εἶναι τὸ ἔγκλημα μου,

ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπινον εἶχον τὸ φρόνημά μου.

Ἐφεύσθην τῶν ἐλπίδων μου; Δὲν εἶμ' ἐγὼ αἰτία,

475 ἐκ μέρους σου προέρχεται αὐτὴ ἡ ἀδικία.

Εἰς τοῦτο μόνον ἔπαισα: Ὅτι εἰς ἀδυσωπῆτον

ἄνδρὸς τὰς χεῖρας ἔπεσον, ἅς εἶν' αὐτὸ τιμὴ του.

Ἀφ' οὗ ὑπὸ τὸν θάνατον τὸ στίγμα μίον καλύψω,

πιστεύ' ὅτι τὸ πταῖσμά μου αὐτὸ θὰ ἐξαλείψω

480 καὶ θὰ με κλαύσωσι πικρὰ τὸ πλῆθος τῶν συγχρόνων

ἀλλ' ἴσως, ἴσως ἔπειτα καί τις τῶν ἐπιγόνων
ἀκούσας θὰ συγκινηθῆ καὶ θὰ ἀποφασίσῃ
τὸ ὄνομά μου τὸ πικρὸν νὰ τὸ διαιωνίσῃ
κ' εἰς τὰς παρθένους τὰς σεμνὰς τῶν ἰδικῶν του χρόνων
παράδειγμα διδακτικὸν ἐμὲ νὰ θέσῃ μόνον.

Κώστ.: Μεταρσιώδης δὲν μπορῶ νὰ σὲ ἀκολουθήσω,
κατέβα ν' σ' ἐξηγηθῶ, νὰ σὲ παρηγορήσω.
Ἡ πίστις μ' εἶν' ἀκλόνητος, τὰ πάντα εὐδοοῦνται,
ἐλπίδες μου καὶ ὄνειρα ταχέως πραγματοποιῶνται.

490 Πνυτιά: Πῶς δὲν σ' ἀρραβωνιάζουσι μὲ τήν...

Κώστ.: Μὴν τὴν προφέρῃς!
τὸ ὄνομά της εἰς τ' ἀγνὰ τὰ χεῖλη σου μὴ φέρῃς.

Ἄνω καὶ κάτω ἔφευγεν τὸν οὐρανὸν ὁ Τάκος
νὰ πείσῃ ἰδιοτελῶς ἐμὲ καὶ χαιρεκάκως.

495 Ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀδελφοῦ ἢ ἐχιδνα ἐκείνη
δῆθεν πρὸς τὸ συμφέρον μου θερμῶς μὲ παρεκίνη
εἰς τὸν ἀνοσιώτατον τῶν γάμων ὁ ἀλήτης,
πλὴν τοὺς καταχθονίους τοῦ σκοποῦς μὴ ἀγνοῆ τις...

Ἄλλὰ ἐγὼ καὶ φωλίαν σφηκῶν νὰ πλησιάσω
καὶ δαίμονας κακοποιοὺς ποτὲ νὰ θυμιάσω;

500 Ναί, τὰ ἐγκλήματα αὐτῶν διὰ παντός θὰ κρύψω,
οὐδέποτε τὰς πράξεις των ἐγὼ θ' ἀποκαλύψω...
πλὴν ἄφες πλέον τὰς πικρὰς αὐτὰς ἀμφιβολίας,
ὁ σεβαστός μας ὁ πατὴρ καὶ ἄνευ δυσκολίας
ἐπέτρεψε τὸν γάμον μας.

Πνυτιά: Τὸν γάμον μας; ἀπάτη!

(Κλονίζεται νὰ πέσῃ ἀπὸ τοῦ καθίσματος καὶ τὴν ὑποβαστάζει καὶ κρατεῖ εἰς τὴν
θέσιν της ἡ Εἰρήνη)

505 Εἰρήνη.: Πάλιν φρικώδης λογισμὸς τὰς φρένας σου ταράττει.

Κώστ.: Πνυτιά! Πνυτιά μου, ἄκουσον κ' εὐθὺς θὰ ἐννοήσῃς,
ἐὰν ὀφείλῃς νὰ πεισθῆς καὶ σὺ εὐθὺς ἐπίσης.

Ἦξευρε ὅτ' ἡ πρὸς ἐμὲ ἀγάπη τοῦ πατρός μου
δὲν ἠλλοιώθη ἔνεκεν αὐτοῦ τοῦ ἔρωτός μου.

510 Ἦξεύρεις ὅτι ὄρφανὸν μὲ προσοχὴν μεγάλην
ἀπὸ μικρὸν μ' ἀνέθρεψε στὴν πατρικὴν τ' ἀγκάλην,
ἂν δὲ ἀφ' οὗ τῆς πρώτης του συζύγου ἐστερηθῆ
ἔλαβε νέαν σύζυγον καὶ τέκνα ἔχει πλήθη.

515 Πάλιν αὐτὸς τὴν πρώτην του λατρεύει σύζυγόν του
καὶ δὲν ἀλλάζει μ' ὄλα του τὸν πρῶτον τὸν υἱόν του.

Ἡ μήτηρ μου ἐκπνέουσα τὸν εἶχεν ἐξορκίσει
 κατὰ τὸν βίον του ἐμὲ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ
 καὶ μάρτυρα τὸν Ἰωνᾶν πρὸς τοῦτ' εἶχε ἀφήσει.
 520 Ὡ, ἐνθυμοῦμαι, πρὶν πολὺ γηράσ' αὐτὸς ἀκόμα
 μὲ ἔπαιρνε στὸ μνήμα της κ' ἠσπάζετο τὸ χῶμα.
 Καὶ μ' ἔλεγε: «Στὸν τάφον της μετ' εὐλαβείας στάσου
 καὶ σὺ αὐτὸ τὸ χῶμα της αὐτὸ θερμῶς ἀσπιάσου
 κ' εἰπέ της ἐναντίον μου πῶς δὲν παραπονεῖσαι).
 525 Ἀκούεις, πείθεσαι λοιπὸν; Διακρούεις, συγκινεῖσαι.
 Ἐπειτ' ἀφ' οὗ ὁ Ἰωνᾶς τὸ εἶχεν ἐπιτάξει,
 εἶπέ μου δύνατ' ὁ πατήρ εἰς τοῦτον ν' ἀντιτάξῃ;
 Ἡ πῶς; Νομίζεις ἐὰν σὺ ἀδίκως θὰ τολμήσῃς
 νὰ ἀρηθῆς τὸ ἔαρ σου καὶ νὰ αὐτοκτονήσῃς
 ἐμὲ καὶ σοῦ δειλότερον ἀκόμη θὲ νὰ εὐρῆς;
 530 Μακράν! μακράν. Ἄλλ' ἔπρεπε καὶ πρέπει νὰ ἡξεύρῃς
 πῶς θὰ εὐρῶ τὸν θάνατον κοντὰ εἰς τὸ πλευρὸν σου
 καὶ ὁ νεκρὸς μου νὰ τεθῆ κοντὰ εἰς τὸν νεκρὸν σου.

Πυτιά: Τοῦτο παρηγορία μου λοιπὸν ἀσφαλεστέρα
 καὶ γίνετ' ἡ καρδιά μου φαιδρὰ ὡς εἶν' ἡ ἡμέρα.
 535 Ὁ Ἰωνᾶς...!

Κώστ.: Ὁ Ἰωνᾶς τὸ εἶχεν ἀπαιτήσῃ,
 μὲ τὴν Εἰρήνην δὲ αὐτὸ σ' εἶχον ἐγὼ μνηύσει.
 Ὁ Ἰωνᾶς καὶ θέλησιν ἐμοῦ καὶ θέλησίν του.
 Τοῦτο παρέστήτε εὐθύς, τὴν συγκατάθεσίν του
 ἔδωκε δὲ καὶ ὁ πατήρ μὲ εὐχαρίστησίν του.

(Ἡ Πυτιά ἐγείρεται φαιδρὰ)

540 Πυτιά: Ὡ Ἰωνᾶ, ἀγγελικὴ ὑπάρχ' ἡ ἀρετὴ σου,
 μοναδικὸς ὁ βίος σου, ἀγία ἡ ψυχὴ σου.
 Ὡ καὶ ὁ τάφος σου αὐτὸς αὐτὰ θὰ μαρτυρήσῃ,
 διότι πέριξ εὖοσμον πνοὴν θὰ διαχύσῃ.
 Ὁ διαβάτης ἐκπληκτος σταθεὶς θὰ ἐρωτήσῃ
 545 καὶ τ' ὄνομά σου τὸ σεπτὸν θὰ ἀπαθανάτισῃ.

Κώστ.: Λοιπὸν μετέβαλες Πυτιά τοὺς διαλογισμούς σου;

Πυτιά: Ὡ ναί!

Κώστ.: Λοιπὸν ἀπέρχομαι.

Πυτιά: Ἐδῶ λοιπὸν ὁ νοῦς σου.

(Ἡ σκηνὴ ἄρχεται μὲ τὸ ἄσμα τῆς Πυτιάς)

Τί ὠραία ἡ γαλήνη! Τί ὠραία σὰν φιλᾱ

550 ἡ λεπτή αὔρα τὸ κῶμα κ' εἰς τὴν ἄμμον τὸ κολᾶ.
Ἔλ' αὔρα νὰ φιλήσης ἐν πνεῦμα δροσερόν.
Ἔλ' αὔρα νὰ δροσίσης ἐν στήθος φλογερόν.

555 Ποῖος ἔχυσε τὴν λαύρα στὴν καυμένην μου καρδιάν,
ποῖος ἄναψε τὴν φλόγα καὶ τὴν ἔρημην φωτιάν;
Φωτιάν ποῦ δὲν τὴν σβήνει τῆς λίμνης τὸ νερόν
ἐν βλέμμα σου τὴν σβήνει, ἐν βλέμμα ἰλαρόν.

Δὲν ἐφάνη τὸ ἀηδόνι εἰς τοῦ δένδρου τὸ κλαδί,
δὲν ἠκούσθη μὲ τὴν γλῶσσαν τὴν χρυσῆν νὰ κελαδηῖ.
Νὰ μοῦ ἔφερε τ' ἀγέρι εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν
τοῦ κόκνου μελωδιάν, τοῦ σκρίνου μυρωδιάν.

560 Χίλια στόματα ἂν ποῦνε διὰ νὰ σὲ χωρισθῶ
καὶ τὰ χίλια ἄς κλειστοῦνε μ' ἐγὼ δὲν θὰ σ' ἀρνηθῶ.
Γιὰ μὲ σὲ βασανίζουν σταυραετὲ χρυσὲ
κ' ἐγὼ τὸν κόσμον τοῦτον τὸν χάνω διὰ σέ!

(Ὁ Τάκος ἔρχεται ἵνα ἐκτελέσῃ τοὺς ἀνοσίτους σκοποὺς, ἀκούσας δὲ τὸ ἄσμα τῆς νεάνιδος κρύπτεται καὶ ἔπειτα ἐμφανίζεται εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς)

Τάκ.: Εἶπέ το πάλιν λιγερή...

565 Πυτιά: (καθ' ἑαυτήν) Ὁ Τάκος, ἄχ! Θεέ μου.
Τὸ στήθος μου... τὰ νεῦρα μου... βοήθει μου Χριστέ μου.

Τάκ.: Ἐγὼ! Πυτιά! ἐγὼ, ἐγὼ, τραγούδησε ἀκόμα.
ᾠ! ἄς μὴ παύσῃ παντελῶς τ' ἀγγελικό σου στόμα.
Κι' ἄς γίνω ὁ ἀκίνητος βράχος ἐδῶ σιμά σου,
ἀναισθητος θὰ ἐννοῶ πῶς εἶμ' ἐδῶ κοντά σου.
Δὲν ὀμιλεῖς; Τὰ χεῖλη σου θὰ τὰ κρατῆς κλεισμένα;
Δὲν θὰ λαλήσουν, δὲν θὰ ποῦν κἄν μήτε λόγον ἕνα;
Εἶπέ ἂν θέλῃς θάνατον, ἂν θέλῃς ζωὴν δός μου.
Κι' αὐτὸς ὁ τάφος διὰ σὲ ζωὴ μοῦ εἶναι φῶς μου.

575 Πυτιά: Τί θέλεις Τάκο, τί ζητεῖς; Σὲ ἐρωτῶ ἐν πρώτοις
καὶ τοῦτο ἰδιάζουσα σοῦ εἶναι τιμότης.
Τὸν κρότον καὶ τὸν θόρυβον νὰ κρύπτῃς τοῦ ποδός σου,
νὰ ἐπιπίπτῃς ἔξαφνα κατὰ τοῦ θύματός σου;
ᾠτακουστής, χαμαῖζηλος, ἀπονενομημένος.

580 Πῶς ἐξεφύτρωσες ἐδῶ; Τί ἔμενες κορμμένος;
Καὶ τί ζητεῖς ἀπὸ ἐμέ; Τί θέλεις; Τί γυρεύεις;
Πρὸς ποῖον ἄραγε σκοπὸν ἐμὲ κατασκοπεύεις;

Τάκ.: Χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνεσαι ἡ δρόσος ἀναβαίνει

- στὸν Οὐρανὸν ὅταν τὴν γῆν ὁ Ἥλιος θεομαίνη.
 Τίς ἤκουσε τὴν λιγυρὰν φωνὴν τῆς ἀηδόνας
 585 ὅταν ἐκείνη μελωδῆ στὸ βάθος τῆς δορυμῶνος
 καὶ δὲν ἐκρύβῃ εἰς κοίλωμα πλατάνου ἢ γῆς χάσμα,
 ἢ ἀκουσῆ τοῦ ἐρωτικοῦ πτηνοῦ τὸ γλυκὸ ἄσμα;
 Σκληρά, τί θέλω μὲ ἐρωτᾶς καὶ τί ζητῶ σιμά σου.
 Ὅμως ἐμὲ μὴ ἐρωτᾶς, ἀλλὰ τὰ θέληγτρά σου.
 590 Μὴ ὁ μαγνήτης ἐρωτᾷ τὸν σίδηρον τί θέλει
 ἀφ' οὗ μακρὰν τὴν δύναμιν τὴν ἐλκτικὴν τοῦ στέλλει.
 Πνυτιά: Τὰ πρῶτα του τὰ ἄνοστα μᾶς ἤρχισε καὶ πάλιν
 ὁ Τάκος μὲ ἀναίδειαν πολλὴν καὶ παραζάλην.
 Πλὴν σὺ ὁ ἐρωτόληπτος ὁ Τάκος ὅτι εἶσαι
 595 σύζυγος Τάκος ἤδη, κἄν αὐτὸ δὲν ἐνθυμῆσαι;
 Ἄλλὰ ἄτιμος ἄνθρωπος ἀδύνατον νὰ εἶναι
 τίμιος σύζυγος...
 Τάκ.: Πνυτιά αἶ, ἕως αὐτοῦ μεῖνε...
 Πνυτιά: Μὴ τύχη καὶ σ' ἠδίκησα μὲ δύο μόνον λέξεις;
 Τάκ.: Κακὸν παιγνίδι μὲ αὐτὴν τὴν γλώσσαν σου θὰ παίξῃς.
 600 Πνυτιά: ὦ! ἀπειλεῖς καὶ δύνασαι τὰ πάντα νὰ τολμήσῃς,
 πλὴν ριψοκίνδυνος κ' ἐγὼ καὶ τολμηρὰ ἐπίσης
 ἐν' ὅσῳ εἶναι ὁ κρημνὸς ἐδῶ κ' αὐτοὶ οἱ βράχοι
 πρὶν νὰ μοὶ δώσῃς θάνατον εὐρίσκ' αὐτὸν μονάχη.
 Τάκ.: Ἀχρεῖον φύλον γυναικῶν, ὁπότεν ἐνοεῖτε
 605 ὅτι ταλαίπωρόν τινα αἰχμάλωτον κρατεῖτε
 γίνεσθε τύραννοι σκληροί, ἀμείληκτοι δεσπότες
 καὶ τ' ἄθλιον τὸ θῦμα σας ποδοπατεῖτε τότε...
 Πνυτιά: Ἀχρεῖον φύλον γυναικῶν! Κι' αὐτὸ εὐγένειά σου
 φῶς φανερὰ προδίδουσα τὴν ἀχρειότητά σου.
 610 Ἄλλὰ ἐγὼ δὲν μαίνομαι ὡς σέ ὅπως κακίσω
 ὄλους τοὺς ἄνδρας ἀθαδῶς καὶ νὰ τοὺς ὄνειδίσω.
 Ἄν τέρας ἀποτρόπαιον, ἂν ρυπαρὸν ἀγγεῖον,
 ἀκαθαρσίας ὄχετός καὶ ζοφερόν μνημεῖον,
 615 αἰσχιστος, ἐπονείδιστος, ἐξώλης καὶ προώλης
 εἶναι ὁ Τάκος, βδέλγμα τῆς κοινωρίας ὅλης,
 πρὸς τί οἱ ἄνδρες πταίουσι; Ἄν ἡῆρες ὅμοιον σου
 αἰσχιστον καὶ ἀνάλογον γύναιον τῶν ἡθῶν σου
 λαμβάνεις μέτρον γυναικῶν, κακοῦργε;
 Τάκ.: Ἄ! σὲ φθάνει,
 τῶν ὕβρεων πρέπει νὰ βρῆ τὸ τέλος τὸ σκεπάζου.

(‘Ορμᾶ μὲ τὸ σκέπαρνον καὶ τὰς χεῖρας, πλὴν σκονδάπτει καὶ καταπίπτει. Ἡ Πυτιά εὐρίσκει καιρὸν, προχωρεῖ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δώματος καὶ ἐτοιμάζεται νὰ ριφθῆ κατὰ κέφαλα ἐπὶ τῶν πετρῶν εἰς τὸν κρημνὸν ἅμα τὴν πλησιάσθη, εὐρίσκει δὲ καιρὸν καὶ λέγει).

620 Πυτιά: Ἄν δὲ σοῦ κάμνω τὴν τιμὴν νὰ ξμβω εἰς τὸ μνήμα
τῆς δολοφόνου σου χειρὸς καθημαγμένον θῦμα.
Μήτε τὴν εὐχαρίστησιν ὅτι ἐξεδικήθης
διότι ἐμκνηρίσθηκες καὶ περιεφρονήθης

(Ἵψοῖ τὰς χεῖρας τῆς εἰς τὸν οὐρανὸν)

Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν, Παρθένα Δέσποινά μου,
συγχώρησον τὰ σφάλματα καὶ τ’ ἁμαρτήματά μου
κ’ ἔπαρμε στάς ἀγκάλας σου Παρθένα Παναγ...

(‘Ορμᾶ εἰς τὸν κρημνὸν πρὶν ἢ πλησιάσῃ αὐτὴν ὁ Τάκος ὅστις ἐγεγνηθεὶς ὤρμησε πρὸς αὐτὴν ἔχων ὑψωμένον τὸ σκέπαρνον, μὴ προλαβὼν δὲ νὰ δώσῃ αὐτὸν τὸν θάνατον ἀγανακτεῖ)

Τάκ.: Ἄ δὲν ἱκανοποίησα τὸν ἄγριον θυμὸν μου,
δὲν ἔδωκα τὸν θάνατον αὐτὸ τὸ ὄργανόν μου

(Ρίπτει κατὰ γῆς τὸν σκέπαρνον)

630 ἄλλ’ ὅμως, ὅμως τὸν κρημνὸν ἔμπορῶ ν’ ἀπογυρίσω,
νεκρὸν ἔτι κ’ ἀναισθητὸν νὰ τὴν καταμελίσω
καὶ οὕτω τὴν λυσσώδη μου τὴν δίψαν νὰ δροσίσω.

(Κύπτει νὰ λάβῃ τὸ σκέπαρνον ἀλλ’ ἡ Εἰρήνη ὀρμᾶ ἐκ τοῦ παρασκηνίου καὶ τὸν ἀρπάζει ἐκ τοῦ λαίμοῦ φωνάζουσα)

Εἰρήν.: Ἰοῦ φονικά! οὐ φονικά, φθάσετε Χριστιανοί μου.
Σκύλλε θεριὸν! τί σοῦ ἔκαμεν ἡ μαύρη ὄρφανή μου;
Κ’ ἐμένα σκύλλε, σκότωσε νὰ σβήσουν οἱ καμοί μου.

635 Γλυκεῖά μου κόρη! Ἰωνᾶ, ἅς τό ἔξυρξες νὰ φθάσῃς
ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ θεριοῦ τὴν ὄρφανὴν ν’ ἀρπάσῃς.

(‘Ο Ἰωνᾶς ἐκ προαισθήματος τρέχει μετὰ σπουδῆς καὶ παρουσιάζεται αἰφνης εἰς τὴν σκηνήν. Ἡ Εἰρήνη τὸν ἐναγκαλιζεται καὶ πίπτει λιπόθυμος. ‘Ο Ἰωνᾶς ἀφ’ ἐνὸς ἐγείρει τὴν Εἰρήνην, ἀφ’ ἐτέρου ρίπτει βλέμμα φοβερὸν ἐπὶ τοῦ Τάκου ὅπερ τὸν κάμει νὰ τρέμῃ).

Ἰωνᾶς: Ἄ δὲν σ’ ἐπρόλαβα λοιπὸν κακοῦργε δολοφόνε,
μόνον αὐτὸ σοὶ ἔμεινε νὰ πράξῃς μαιφόνε,
καὶ τώρα τὰ ἐπίχειρα τῶν πράξεόν σου, τέρας,
630 νὰ λάβῃς πρὶν φανερωθῆ τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας.

Τάκ.: Δὲν τὴν ἐ...σκότω...σα ἐ..γώ!

Ἰωνᾶς: Ἄϊ τότε τίμιέ μου

πρὸς τί εἰς χεῖρας σου αὐτὸ τὸ σκέπαρνον; Εἶπέ μου.
Ἐὰν τοιοῦτον ὄργανον θανάτου, σὺ καὶ μόνος
φέρεις διότι ἕκαστος ὑπάρχει μαιφόνος.

(Ἀρπάζει ἐκ τῆς χειρός του τὸ σκέπαρνον καὶ τὸ ὑψοῖ ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του)

645 Τρέμε, κακοῦργε, ἄχρῃε, σὺ σχισθῆ κι' ἀνοίξῃ χάσμα
ἢ γῆ καὶ καταπῆ σέ, ὦ Διαβόλου φάσμα.

(Ὁ Τάκος τρέμει καὶ μένει ἐνεὸς καὶ ἀκίνητος)

Ἄν φόνου ποιῆς ἄξιός δὲν ἦσο σκληροτέρας
αὐτὸς ἐγὼ τὸν θάνατον θὰ σ' ἐδίδοι, ὦ τέρας.
650 Ἄλλὰ σ' ἀφίνω στὸν Θεὸν ἵνα σέ τιμωρήσῃ
καὶ ἂν ἐλέους ἄξιον σέ κρῖν' ἄς σ' ἐλεήσῃ.

(Πρὸς τὴν Εἰρήνην)

Οἱ κοπετοὶ σ' ἄς παύσωσι καὶ οἱ πικροὶ σου θρηνοί,
δὲν ὠφελεῖς πλέον μ' αὐτούς, ἀπέθανεν Εἰρήνη.
Τὸ τελευταῖον εἰς αὐτὴν καθήκον εἶναι ὦρα
655 πλέον νὰ πράξωμεν ἡμεῖς, βοήθει λοιπὸν τώρα,
ἄς φέρωμεν τὴν τάλαιαν στοῦ τάφου της τὸ χεῖλος.

(Φέρουσι τὸν νεκρὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς)

Κι' ἂν δὲν κλαύσῃ συγγενής, ἂν δὲν τὴν κλαύσῃ φίλος
κι' ἂν δὲν θρηγήσ' ἄλλος κανεῖς
εἰς τὸν νεκρὸν τῆς ὄρφανῆς
660 ἄς τὴν θρηγήσουν ἢ αὐγὴ καὶ τ' οὐρανοῦ τὰ ἀστέρια,
τοῦ λαγκαδιοῦ οἱ πέρδικες καὶ τ' ἄγρια περιστέρια.

Εἰρήνη.: Κι' ἂν δὲν θρηγήσ' ἄλλος κανεῖς
εἰς τὸν νεκρὸν τῆς ὄρφανῆς
ἄς τὴν θρηγήσουν ἢ αὐγὴ καὶ τ' οὐρανοῦ τ' ἀστέρια,
τοῦ λαγκαδιοῦ οἱ πέρδικες καὶ τ' ἄγρια περιστέρια.

665 Κόρη μου!

Ἰωανᾶς: Σιγὰ γύναιον! μὴ θορυβῆς Εἰρήνη
καὶ ἔγκλημα ἂν ἐπραξε, ἄγγελος εἶν' ἐκεῖνη.

(Γονατίζει παρὰ τὸν νεκρὸν της)

Ἦ Δέσποινα τῶν Οὐρανῶν, δημιουργὲ τῶν ὄντων,
τὴν μεταστᾶσαν δούλην σου ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν ζώντων
ἐν κόλποις τῶν δικαίων σου ἀνάπανσον ἁγίων
670 καὶ παρὶδ' ὅσα ἐπραξε πταισμάτα εἰς τὸν βίον.

(Ἀκούεται ἔξωθεν ἡ φωνὴ τοῦ Κώστα)

Κώστ.: *Θωρῶ τὸν κάμπον πράσινον καὶ τὴν καρδιά μου μαύρη
κι' ὅποιος μοῦ τὴν ἐμάρτισε ἀφ' τὸν Θεὸν νὰ τ' εὕρη.*¹

(Ὁ Τάκος περίτρομος, μόλις ἐνόησεν ὅτι θὰ εἰσέλθῃ ὁ Κώστας, ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς σκηνῆς. Ὁ Κώστας ἐμφανίζεται μὲ γυμνὴν μάχαιραν, ἰδὼν ὅμως τὸν Ἰωνᾶ κρύπτει αὐτήν).

675 *Πάτερ μου! Πάτερ τὸν σκληρὸν προεΐδες ὄλεθρόν της
πλὴν δὲν ἐπρόλαβες, αὐτὸ ἦτο τὸ τυχερόν της.
Πρὶν τὴν ἰδῶ ἀναίσθητον καὶ πρὶν τὴν πλησιάσω
τὸν Τάκον τὸν κατάπτυστον ζητῶ νὰ θυσιάσω,
τὸ αἷμα του μ' αὐτὰς τὰ χεῖρας μου νὰ χύσω
καὶ τῆς Πντιᾶς μου μὲ αὐτὸ τὸ μνηῆμα νὰ ραντίσω.*

680 Ἰωνᾶς: *Μὴ τέκνον! Μὴ ἀναζητῆς τὸν Τάκον, ἄκουέ μου,
μὴ βάψῃς μὲ τὸ αἷμα του τὰς χεῖρας σου νιέ μου.
Δύναται μόνος ὁ Θεὸς αὐτὸν νὰ τιμωρήσῃ
τῶν πράξεών τ' ἀνάλογον ποιηὴν νὰ τοῦ δρίσῃ.*

Κώστ.: *Λοιπὸν νὰ κλαύσω.*

Ἰωνᾶς: *Κλαῦσε τὴν κι' αὐτὴ κρουνοὺς δακρῶων
ἔχυν' ἀφ' ὄτου...*

(Ὁ Ἰωνᾶς εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς στρέφει τὸ πρόσωπον κατὰ ἀνατολὰς καὶ προσεύχεται ὑψῶν τὰς χεῖρας εἰς οὐρανόν. Ὁ Κώστας πλησιάζει τὴν νεκρὰν καὶ θέτει τὴν χεῖρά του εἰς τὸ μέτωπόν της).

685 Κώστ.: *Ἄναυδος, τὸ μέτωπόν της κρούω.
Πντιά μου! Πντιὰ ξόπησε νὰ δῆς τὰ δάκρῶνά μου.
Σάβανον τώρα φόρεσες ὡς ἔνδυμα τοῦ γάμου;
Τόσον σκληρὸν σοῦ ἔδωκαν θάνατον ἔνεκά μου.
Ἐφύλαξες τὸν ὄρκον σου κ' ἐγὼ τὸν ἰδικόν μου
λοιπὸν αὐτὴν τὴν μάχαιραν ἐμπήγῃ στὸ πλευρόν μου.
Τετέλεσται ἦτο αὐτό, αὐτὸ τὸ τυχερόν μου.
Ἄχ!*

(Ὁ Ἰωνᾶς εἰς τὴν ἀγρίαν φωνὴν στρέφει καὶ βλέπει αὐτὸν αἰμόφυρτον).

Ἰωνᾶς: *Δυστυχῆ τί ἔπραξες;*

Κώστ.: *Πλησίον της ἄς μένω.*

1. Τὸ δίστιχον τοῦτο εἶναι τοῦ ἰδίου τοῦ Κώστα, ὅπερ ἔλεγε μοιρολογούμενος, ὅτε ἀνεχώρει τῆς Νισύρου εἰς ἣν δὲν ἐπανῆλθε πλέον.

(Ὁ Ἰωνᾶς τὸν πλησιάζει συγκεκλινημένος)

Κἂν εἰς τὸ μνήμα τὸ πικρό. Συγχώρησε! πεθαίνω.

*Ἰωνᾶς: Ἴδου τ' ἀποτελέσματα τῶν ἀπρεπῶν ἐρώτων,
ἂν ἡ νεότης προσοχὴν δὲν ἔχη ἀπὸ τὸ πρῶτον.*

Εἰρήνη.: (Ἐξώθεν τῆς σκηνῆς)

695 *ᾠ φονικά! ᾠ φονικά!*

(Εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἰωνᾶν)

*Μᾶς παραγγέλλουν ὅτι
ὡς ἔφθασεν ἡ εἶδησις στ' αὐτιά τοῦ Παναγιώτη,
ἔπεσ' εὐθὺς ἀπόπληκτος, κεραυνοκτυπημένος
καὶ μήτε ἄχ ἐπρόφθασε νὰ πῆ ὁ καυμένος.*

(Βλέπων τὸν νεκρὸν τοῦ Κώστα)

*Ἰωνᾶς: Ἴδου παράνοφος λοιπὸν κι' ὁ πατήρ σου
τὸ μνήμα σ' ἀνοιξ' ἄλλη χεῖρ. Τὸ τοῦ πατρὸς ἡ χεῖρ σου.*

(Μετ' ἀποστροφῆς καὶ ἀποτροπιασμοῦ)

*Καὶ ἄλλος θεοήλατος στὸ αἷμα βουτηγμένος
οὗτος εἰς οἶκος Ἀτρείδων ἀλληλοκτονημένος.*

ΕΙΣ ΕΙΚΟΝΑ ΟΜΗΡΟΥ

Τί λέγω; Θὰ καταστραφῆ ὀλόκληρος ἡ κτίσις
καὶ θὰ ὑπάρξῃ ἔπειτα νεκρὰ μονάχη φύσις.
Σ' ἐλάτρευον ἀπὸ αὐτῶν τῶν παιδικῶν μου χρόνων,
τὴν θείαν σου ὑπόστασιν διενεοῦμην μόνον,
ἢ μνήμη πλὴν δὲν εὔρισκε νὰ σταματήσῃ τύπον.
Καὶ—οἱ ἀθάνατοι μορφὴν οὐδέποτε' εἶχον—εἶπον,
πλὴν θεία ἀποκάλυψις ἰδοὺ σ' ἀποτυπώνει.
Πρὸ τῆς σεπτῆς εἰκόνοσ σου κλίνω λοιπὸν τὸ γόνυ.
Τὸ βλέμμα στρέφων δὲ πρὸς Σὲ τὰς χεῖρας ἄνω αἶρω
καὶ ταπεινῶς τὴν ταπεινὴν λατρείαν Σοὶ προσφέρω.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΜΗΡΟ

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΟΣ ΤΟ Α
ΛΟΙΜΟΣ ΜΗΝΙΣ

Ψάλλε, θεά, τὴν ὀργὴν τὴν δεινὴν τοῦ Πηλεΐδ' Ἀχιλλέως,
ἣτις ἀπείρους εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπροξένησε θλίψεις,
πλείστας ψυχὰς δ' εἰς τὸν Ἄδην γενναίας κατέπεμψ' ἠρώων,
δεῖπνα κωνῶν καὶ πτηνῶν σαρκοφάγων τὰς σάρκας δὲ τούτων
5 ἔκαμε (θέλησις δὲ τοῦ Διὸς ἐπληροῦτο ἐν τούτοις)
ἀφ' ὅτου πρῶτον ἐρίσαντες ἔφθασαν εἰς διαιρέσεις
ὁ βασιλεὺς, τοῦ Ἀτρεΐως υἱός, Ἀχιλλεύς τε ὁ θεῖος.
Τίς τῶν θεῶν περιέπλεξ' εἰς ξριδας ἄραγε τούτους;
Φεῦ! τῆς Λητοῦς καὶ Διὸς ὁ υἱός· ἐπειδὴ καὶ θυμώσας
10 κατὰ τοῦ ἄνακτος νόσον διέσπειρ' αὐτὸς ὀλεθρία
εἰς τὸν στρατόν, οἱ λαοὶ κατεστρέφοντο δ' ὄλοι, διότι
εἶχεν ὑβρίσ' ὁ Ἀτρεΐδης δεινῶς ἱερέα τὸ Χρῦσῆν·
ὄτ' εἰς τὰς ναῦς τὰς ταχείας ὁ Χρῦσῆς ἐλθὼν τῶν Ἑλλήνων
ἵνα λυτρώσῃ τὴν κόρην του, φέρων καὶ ἄπειρα λύτρα,
15 ἔχων τὸ στέμμα τ' Ἀπόλλωνος ρίπτοντος βέλη μακρόθεν
πάνω εἰς σκῆπτρον χρυσοῦν τὸ ὅποιον ἐκράτ' εἰς τὰς χεῖρας.
Ὅλους θερμῶς παρεκάλει τοὺς Ἑλληνας, ὅμως πρὸ πάντων

- δὲ τοῦ Ἀτρέως υἱὸς τῶν λαῶν ἡγεμόνας τοὺς δύο,
 ἄΩ τοῦ Ἀτρέως υἱοί, κ' οἱ εὐκνήμιδες Ἕλληνες ἄλλοι,
 20 εἴθε εἰς σᾶς οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου νὰ δώσωσιν ὥστε,
 νὰ ἐκπορθήσητε μὲν τοῦ Πριάμου τὴν πόλιν κ' αἰσίως
 εἰς τὴν πατρίδα σας νὰ ἐπιστρέψητε· πλὴν τὴν φιλάττην
 δότ' εἰς ἐμὲ θυγατέρα μου, δεχθῆτε δὲ καὶ τὰ λύτρα,
 τὸν ἐκηβόλον Ἀπόλλων' υἱὸν τοῦ Διὸς σεβασθέντες).
 25 Τότε οἱ ἄλλοι μὲν Ἕλληνες ἐπεδοκίμασαν ὅλοι
 τοῦτον τοὺς λόγους κελεύοντες νὰ σεβασθῶσι τῷ ὄντι
 τὸν ἱερέα, τὰ λύτρα δ' αὐτοῦ τὰ λαμπρὰ νὰ δεχθῶσι·
 εἰς τὴν ψυχὴν δ' Ἀγαμέμνωνος ὁμῶς δὲν ἤρρεσκε τοῦτο,
 ἀλλὰ κακῶς τὸν ἀπέπεμψε, λόγον σκληρὸν δὲ τοῦ εἶπε:
 30 «Πρόσεξον, γέρον, μὴ σ' εὗρω πλησίον τῶν κοίλων μας πλοίων
 τώρα βραδύνοντα, ἢ ἀκολούθως καὶ πάλιν ἐλθόντα,
 μὴ κατ' οὐδὲν τοῦ Θεοῦ σ' ὠφελήσῃ τὸ σκῆπτρον καὶ στέμμα.
 Δὲν θ' ἀπολύσω αὐτήν, πρὶν γηράσῃ εἰς τὸν ἰδικὸν μας
 οἶκον, εἰς τὴν Ἀργολίδα, μακρὰν τῆς πατρίδος τῆς, ὅπου
 35 θέλει ὑφαίνει, τῆς κλίνης μου δὲ θὰ μετέχῃ προσέτι.
 Φύγε, πλὴν, μὴ μ' ἐρεθίξῃς, σωστότερος νὰ ἐπιστρέψῃς).
 Εἶπε· τρομάξας δ' ὁ γέρον ὑπήκουσ' εἰς τοῦτον τὸν λόγον,
 ἔβαινε δὲ σιωπαίων πλησίον εἰς τὴν παραλίαν
 τῆς θορυβώδους θαλάσσης· ἄφ' οὔ δ' ἐμακρύνθη ὁ γέρον,
 40 τότε ἠύχθη πολλὰ εἰς Ἀπόλλωνα τὸν βασιλέα
 ὃν ἡ Λητώ μὲ τὴν κόμην τὴν εὐμορφὴν ἔχει γεννήσει.
 ἄ' Ακουσόν μ', ὦ ἀργυρότοξε, ὁ προστατεύων τὴν Χρῦσσην,
 Κίλλαν τὴν θεῖαν πρὸς δέ, κρατεῖς δ' ἰσχυρῶς τῆς Τενέδου,
 Σμένθεε ἂν τὸν ναόν σου τὸν θεῖον ποτ' ἔχω στολίσει,
 45 ἢ ἂν παχέα μηρέα ποτὲ διὰ σὲ ἔχω καύσει
 ταύρων κ' αἰγῶν, τὴν εὐχὴν μου ἐκπλήρωσον δέομαι ταύτην,
 οἱ Δαναοὶ ἄς πληρώσων μὲ βέλη σου τὰ δάκρυά μου».
- Οὕτως εὐχόμενος εἶπε, τοῦ ἤκουσ' ὁ Φοῖβος δ' Ἀπόλλων,
 ἐκ δὲ τῶν ἄκρων τ' Ὀλύμπου κατέβη σφοδρῶς ὠργισμένος
 50 ἔχων ἐπ' ὤμων του τόξα καὶ ὀλοσκεπῆ βελοθήκην·
 ἐπὶ τῶν ὤμων του τότε τὰ βέλη ἐβρόντησαν ὅταν,
 μὲ τὸν θυμὸν ἐκινήθη· προβαίων δ' ὠμοίαζε νύκτα.
 Ἔρριπεν ἔπειτα βέλος μακρὰν ἐκ τῶν πλοίων καθίσας,
 θόρυβον δὲ τρομερὸν τ' ἀργυροῦν ἐπροξένησε βέλος.
 55 Πρῶτον προσέβαλε μὲν ἡμίονους καὶ κύνας εὐστρόφους·
 ἔπειτα βέλος μικρὸν κατ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων τοξεύσας,
 πλήγωνε, τῶν καιομένων δ' αἱ πυραὶ συχναὶ ἦσαν.

- Ἐνεαήμερον τὰ τοῦ θεοῦ μὲν ἐπήρχοντο βέλη
εἰς τὸν στρατόν. Εἰς συνέλευσιν δὲ τὸν λαὸν τὴν δεκάτην
- 60 ὁ Ἀχιλλεύς συνεκάλεσ' ἡμέραν, διότι εἰς τὸν νοῦν του
ἔβαλ' αὐτὸ ἢ θεὰ ἢ λευκώλενος Ἥρα· διότι
τοὺς Δαναοὺς ἔλυπειτ' ἀποθνήσκοντας βλέπουσα τούτους.
Ἵταν συνῆλθον δ' ὅλοι κ' εἰς ἓν συνηθροίσθησαν μέρος,
τότε ἠγέρεθ' ἐν τῷ μέσῳ καὶ εἶπ' Ἀχιλλεύς ὁ ταχύπους.
- 65 «Τώρα, Ἄτρεϊδη, νομίζω πῶς θὰ πλανηθῶμεν ἐκ νέου
νὰ ἐπιστρέψωμεν πίσω, ἂν δὲν ἀποθάνωμεν ὅλοι,
πόλεμος ἂν δὰ ὁμοῦ καὶ πανώλης τοὺς Ἑλληνας φθειρόυν.
Ἄς ἐρωτήσωμεν μάντιν τινά, ἱερέα, ἢ ἔτι
ὄνειροκρίτην (ἐκ μέρους Διὸς δὲ καὶ τ' ὄνειρον εἶναι),
- 70 ὅστις νὰ εἶπ' εἰς ἡμᾶς τὴν αἰτίαν δι' ἣν ὁ Ἀπόλλων
Φοῖβος ἐθύμωσε τόσοσιν, ἂν ἄραγε παραπονεῖται
ὅτ' ὕστερήσαμεν τάξιμον τάχα, ἢ ἂν ἐκατόμβην·
ἴσως δὲ θέλει τῆς κνίσσης ἀρνῶν ἢ αἰγῶν ἀκεραίων
νὰ ἀπολαύσῃ, τὴν νόσον δὲ τότε' ἀφ' ἡμῶν νὰ μακρύνῃ».
- 74 Οὕτω λοιπὸν ὁμίλησας αὐτός, ἐκαθέσθ' ἀκολούθως.
Τότε δ' ἀνέστη ἐν μέσῳ αὐτῶν Θεστοριίδης ὁ Κάλχας,
οἰωνοσκόπος ἐξαιρετός, ὅστις ἐγίνωσκε πάντα,
καὶ ἐνεσιῶτα καὶ μέλλοντα καὶ παρελθόντα προσέτι,
τῶν Ἀχαιῶν δὲ τὸν στόλον ὠδήγησε μέχρις Ἰλίου
- 80 χάρις εἰς τὴν μαντικὴν ἣν τῷ ἔδωσ' ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων.
Οὕτως αὐτοὺς ἐνοῶν, πρὸς τὸ πλῆθος ἐλάλησεν οὕτω:
«ὦ Ἀχιλλεῦ, Διὸς φίλε, προτρέπεις μὲ νὰ ἐξηγήσω
νῦν τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ῥίπτοντος βέλη μακρόθεν.
Θέλω λοιπὸν σᾶς εἰπεῖ· δός μ' ὑπόσχεσιν δὲ σὺ μεθ' ὄρκου·
- 85 πρόθυμος ἵνα ἐμὲ βοηθήσῃς μὲ λόγους καὶ χεῖρας ἂν εἶσαι·
ὅτι βεβαίως νομίζω πῶς ἄνθρωπον θὰ παροργίσω,
ὅστις μὲ δύναμιν ὄλους πολλὴν διοικεῖ τοὺς Ἀργεῖους,
πείθονται δὲ εἰς αὐτὸν ἐπομένως οἱ Ἑλληνες ὅλοι.
Εἴν' ἰσχυρότερος δὲ βασιλεύς, κατ' ἀνδρὸς κατωτέρου
- 90 ὅταν θυμῶσῃ· διότι ἐὰν τὴν ἰδίαν ἡμέραν
καὶ τὸν θυμὸν καταπίῃ, ἐκδίκησιν ἔπειτα πνέει
πλὴν εἰς τὸ στήθος του μέσα, αὐτὴν μέχρις οἷ ἐκτελέσῃ.
Σκέφθητι δὲ καὶ εἶπε' ἐὰν δύνασαι σὺ νὰ με σώσῃς».
Ἀποκριθεὶς δ' εἰς αὐτὸν Ἀχιλλεύς ὁ ταχύπους τοῦ εἶπε:
- 95 «Λάβε λοιπὸν πολὺν θάρρος κ' εἶπέ ὅτι μάντευμα ξεύρεις
τώρα· διότι οὐχὶ μὰ τὸν φίλον Διὸς τὸν Ἀπόλλω,
εἰς τὸν ὅποιον εὐχόμενος σὺ φανερώνεις εἰς ὄλους

- τούς Δαναούς τῶν θεῶν τὰς μαντείας, ᾧ Κάλχα, ἐν δσφ
 ζῷ κ' εἰς τὴν γῆν πάνω βλέπω, κανεῖς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων
 100 ὄλων δὲν θέλει ἀπλώσει ἀπάνω σου χεῖρας βαρείας,
 πόποτ' ἐγγυὲς τῶν βαθέων μας πλοίων κ' ἂν εἶπη ἀκόμη
 τὸν Ἀγαμέμνονα ὅστις καὶ τώρα κανχᾶται ὅτ' εἶναι
 κατὰ πολὺ ὁ καλλίτερος ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων».
- "Ἐλαβε θάρρος λοιπὸν κ' εἶπε τότε ὁ ἄμεμπτος μάντις.
 105 «Οὔτε βεβαίως αὐτὸς διὰ τάξιμον παραπονεῖται
 οὔτε καὶ δι' ἐκατόμβην, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ ἱερέως,
 δν περιῦβρισε ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων καὶ οὔτε
 τὴν θυγατέρα τ' ἀπέλυσεν, οὔτε ἐδέχθη τὰ λύτρα.
 "Ἐνεκα τούτου βεβαίως ὁ ῥίπτων τὰ βέλη μακρόθεν
 ἔδωκε πάθη λοιπὸν εἰς ἡμᾶς καὶ ἀκόμη θὰ δώσῃ·
- 110 οὔτ' ἀφ' ἡμῶν θὰ μακρόνῃ λοιμοῦ τὴν δλέθριαν βλάβην,
 πρὶν ἢ τοῦλάχιστον δώσωμεν τὴν μελανόφθαλμον κόρην,
 χάρισμα λύτρων χωρὶς, εἰς τὸν φίλτατον ταύτης πατέρα,
 φέρωμεν δὲ κ' ἱερὰν ἐκατόμβην εἰς Χρῦσσην καὶ τότε
 115 μόνον ἐλπίζομεν ὅτ' εἰς ἡμᾶς εὐμενῆς θέλει γίνεω.
 Οὔτως εἰπὼν ἐκαθέσθ' ἀκολούθως. Ἐν τούτοις ἠγγέρθη
 ὁ κραταιὸς βασιλεὺς Ἀγαμέμνων ὁ ἦρωσ Ἀτρείδης
 ἀγανακτῶν, καὶ θυμοῦ δὲ πολλοῦ ἐπληροῦντο αἱ μαῦραι
 φρένες του, οἱ ὀφθαλμοὶ του μὲ πῦρ δὲ ὁμοίωζον λάμπων.
- 120 Μ' ἄγχιον βλέμμα ἰδὼν δὲ τὸν Κάλχαντα πρῶτιστα εἶπε:
 «Μάντι κανῶν, σὺ οὐδέποτε τὶ τὸ ὠφέλιμον μ' εἶπες.
 Πάντοτε σοῦ ἡ ψυχὴ ἀγαπᾷ τὰ κανὰ νὰ προλέγῃ.
 "Ομως κανὸν οὔτε εἶπες ποτὲ οὔτ' ἐκτέλεσες λόγον.
 Τώρα δ' ἐνώπιον τῶν Δαναῶν προφητεῶν κανηρύττεις
 125 τάχα πῶς ὅτι ὁ ῥίπτων τὰ βέλη μακρόθεν ὀδύνας
 διδ' εἰς αὐτοὺς τούτου ἔνεκα, ὅτι δὲν ἤθελον ἵνα
 τῆς Χρῦσηϊδος τῆς κόρης δεχθῶ τὰ λαμπρὰ ἐγὼ λύτρα,
 διότι θέλω πολὺ εἰς τὸν οἶκον μου ταύτην νὰ ἔχω,
 διότι αὐτὴν προτιμῶ τῆς νομίμου συζύγου μου ἔτι
 130 τῆς Κλυταιμνήστρας· διότι δὲν εἶναι αὐτῆς χειρότερα,
 κατὰ τὸ σῶμα, τ' ἀνάστημα, οὔτε τὰς φρένας οὔτ' ἔργα.
 "Ομως καὶ μ' ὄλα αὐτὰ ἐγὼ θέλω νὰ τὴν ἀποδώσω
 πάλιν ὀπίσω, ἂν τοῦτο καλλίτερον εἶναι βεβαίως·
 θέλω ἐγὼ τὴν ζωὴν τοῦ στρατοῦ καὶ οὐχὶ τὴν φθορὰν του.
- 135 Πλὴν εἰς ἐμὲ ἐτοιμάσατ' εὐθὺς ἀμοιβήν, νὰ μὴν εἶμαι
 μόνος ἐγὼ τῶν Ἀργείων ἀβράβευτος· ὅτι δὲν πρέπει
 ὅτι ὄλοι βλέπετε ὅτι τὸ γέρας μ' ἄλλοῦ μεταβαίνειω.

- Τότε ὁ θεῖος τοὺς πόδας ταχὺς Ἄχιλλεὺς τ' ἀπεκρίθη:
 «ᾤ ἐνδοξότατε Ἀτρεΐδη, φιλοκτημονέστατε πάντων,
 140 οἱ μεγαλόψυχοι πῶς Ἀχαιοὶ ἀμοιβὴν νὰ σοῦ δώσουν,
 οὔτε κοινὰ πολλὰ λάφυρα ἔξυρουμεν κάπου θεμένα·
 ἀλλ' ὅσα μὲν διηρπάσαμεν ἀπὸ τὰς ἄλλας πόλεις, ἐκεῖνα
 διεμοιράσθησαν, δὲν εἶναι πρέπον δὲ ταῦτα καὶ πάλιν
 νὰ συναθροίζωσιν οἱ στρατιῶται ὀπίσω ἐκ νέου.
- 145 Εἰς τὸν θεὸν μὲν λοιπὸν σὺ αὐτὴν πέμψον τώρα, ἡμεῖς δὲ
 οἱ Ἀχαιοὶ τετραπλᾶ θὰ σοῦ δώσωμεν, ἂν θὰ μᾶς δώσῃ
 ὁ Ζεὺς ποτὲ νὰ πορθήσωμεν τὴν ὄχρῶν πόλιν Τροίαν».
- Ὁ κραταῖος δ' Ἀγαμέμνων αὐτῷ ἀπαντῶν ἀπεκρίθη.
 «Μὴ ὁμοίθεε δὰ Ἀχιλλεῦ, ἂν καὶ εἶσαι γενναῖος,
 150 νὰ μ' ἀπατήσῃς φρονεῖς κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, διότι
 οὔτε θὰ μὲ ὑπερβῆς οὔτε θέλεις μὲ πείσει διόλον.
 Ἡ ἀμοιβὴν σὺ μὲν θέλεις νὰ ἔχῃς κ' ἐγὼ στερημένος
 μάτην νὰ κάθημαι καὶ μὲ προτρέπεις αὐτὴν ν' ἀποδώσω;
 Οἱ μεγαλόψυχοι πλὴν Ἀχαιοὶ ἂν μοῦ δώσωσι γέρας,
 155 κατὰ τὴν γνώμην μου, ὥστε νὰ εἶναι ἀντάξιον, ἔστω.
 Ἄν δὲν μοῦ δώσουν δέ, τότε ἐγὼ θὰ ὑπάγω νὰ λάβω
 τὴν ἀμοιβὴν σου, τοῦ Αἴαντος, ἢ τ' Ὀδυσσεῶς θ' ἀρπάσω
 νὰ φέρω· θὰ θυμωθῆ δὲ ἐκεῖνος πρὸν δὲν θὰ ὑπάγω.
 Πλὴν περὶ τούτων μὲν θέλομεν πάλιν σκεφθῆ. Τώρα ὅμως
 160 φέρ' εἰς τὴν θείαν ἄς σύρωμεν θάλασσαν ἐν μαῦρον πλοῖον
 καὶ κωπηλάτας εἰς τοῦτ' ἄς συνάξωμεν ἐπιτηδεῖους,
 θέσωμεν δὲ ἑκατόμβην, τὴν εὐμορφον δὲ Χρῆσηδα
 ἄς ἀνεβάσωμεν· διευθυντὴς δ' ἀρχηγός τις ἄς εἶναι
 εἴτε ὁ Αἴας, ὁ Ἰδομενεύς, Ὀδυσσεὺς ἢ ὁ θεῖος
 165 ἢ σὺ, Πηλεΐδη, ὁ πάντων ἀνδρῶν φοβερώτατος, ὅπως
 τὸν ἐκηβόλον μας ἐξιλεώσῃς, θυσίας τελέσῃς».
- Τοῦτον δ' ἀγρίως ἰδὼν Ἀχιλλεὺς ὁ ταχύπους τοῦ εἶπε:
 «Οἴμοι! ἀναΐδειαν ἐνδεδυμένε, δεινὲ κερδοσκοπέ,
 170 πῶς εἰς τοὺς λόγους τοὺς σοὺς νὰ πεισθῆ Ἀχαιῶν τις προθύμως,
 εἰς ἐκδρομὴν νὰ ὑπάγῃ ἢ νὰ πολεμήσῃ πρὸς ἄνδρα
 λίαν γενναῖος; Διότι βεβαίως δὲν ἦλθον ἐνταῦθα
 νὰ πολεμήσω τῶν Τρώων ἢ δ' ἕνεκα τῶν λογχομάχων
 ὅτι οὐδόλως μοῦ εἶν' αὐτοὶ αἴτιοι· οὔτε τὰς βούς μου
 ἤρπασαν οὔτοι βεβαίως ποτέ, ἀλλὰ οὔτε τοὺς ἵππους,
 175 οὔτε εἰς τὴν εὐφορον Φθίαν τὴν τρέφουσαν ἄνδρα γενναῖος
 ἔβλαψαν οὔτοι ποτὲ τοὺς καρπούς· ἐπειδὴ καὶ ὑπάρχον
 ὄρη κατάσκια, πάρα πολλὰ μεταξὺ μας, προσέτι

- θάλασσα δὲ ταραχώδης. Ἄλλ' ἠκολουθήσαμεν ὄλοι,
 σέ, ἀναιδέστατε, ἵνα ἐκδίκησιν ἀπὸ τοῦ Τρωῶας
 180 λάβωμεν τοῦ Μενελάου, καὶ σοῦ, ἵνα χαίρῃς σύ, ἦδη
 ὦ κνονοπρόσωπε, δὲν συλλογίζεσαι ὅμως σὺ ταῦτα
 οὔτε φροντίζεις διόλου. Καὶ τώρα λοιπὸν φοβερίζεις
 νὰ μ' ἀφαιρέσῃς αὐτὸς σὺ τὸ γέρας, διὰ τὸ ὅποιον
 πλεῖστα ὑπέφερα, μ' ἔδωκαν δὲ οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων.
- 185 Πῶποτε ἴσον μὲ σέ δὲν λαμβάν' ἐγὼ γέρας ὁσάκις
 οἱ Ἀχαιοὶ πολυάνθρωπον πόλιν πορθήσων τῶν Τρωῶων
 πλὴν τὸ πλεῖστον μὲν τοῦ πολὺ ταραχώδους πολέμου
 χεῖρες ἐμαὶ διεξάγουν· ἀλλὰ μερισμὸς ὅταν ἔλθῃ,
 τὸ ἰδικόν σου τὸ γέρας πολὺ μεγαλύτερον εἶναι,
- 190 ἔχων ἐγὼ δὲ ὀλίγον ἀλλ' ἀγαπητὸν εἰς τὰ πλοῖα
 ἔρχομαι πλέον, ἀφ' οὗ κουρασθῶ πολεμῶν εἰς τὰς μάχας.
 Τώρα δὲ φεύγω εἰς Φθίαν, διότι καλλίτερον εἶναι
 εἰς τὴν πατρίδα ν' ἀπέλθω μὲ τὰ καμπυλόπρυμνα πλοῖα
 οὔτε σκοπὸν ἐγὼ ἔχω ἢν' ἄτιμος μένω ἐνταῦθα
- 195 νὰ ἐτοιμάζ' εἰς σέ ἄφθονον πλοῦτον καὶ περιουσίαν».
 Ὁ βασιλεὺς τῶν ἀνδρῶν δ' Ἀγαμέμνων τοῦ εἶπε ἀκολούθως:
 «Τάχιστα φεύγε, εἰς τοῦτο ἂν σέ παρορμᾷ ἡ ψυχὴ σου
 οὔτε ἐγὼ σ' ἱκετεύω πρὸς χάριν ἐμοῦ ἵνα μένης·
 εἶναι καὶ ἄλλοι πλησίον ἐμοῦ, οἱ ὅποιοι βεβαίως
 200 θέλουν τιμῆσαι ἐμέ, ὁ σοφώτατος Ζεὺς δὲ πρὸ πάντων.
 Ὁ μισητότατος δ' ὄλων τῶν Διοτρεφῶν βασιλεῶν
 εἶσ' εἰς ἐμὲ σὺ· διότι καὶ πάντοτε ἀγαπητὴ σου
 εἶναι ἢ φιλονεικία, οἱ πόλεμοι ἔτι κ' αἱ μάχαι·
 πάρα πολὺ δυνατὸς ἐὰν εἶσαι, θεὸς τις, νομίζω,
 205 ἔδωκε τοῦτο εἰς σέ. Ἀπελθὼν εἰς τὸν τόπον σου ἦδη
 μετὰ τῶν πλοίων τῶν σῶν καὶ συντροφῶν, βασίλευε τέλος
 τῶν Μυρμιδόνων κ' ἐγὼ διὰ σέ δὲν φροντίζω διόλου
 οὔτε μὲ μέλλ' ἂν θυμώνης· θὰ σέ ἀπειλήσω δὲ οὕτως·
 τὴν Χρῆσηδα καθὼς ἀφαιρεῖ μὲ ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων,
 210 ταύτην ἐγὼ μ' ἰδικόν μου πλοῖον καὶ μὲ ἰδικούς μου
 θέλω πέμψει συντροφούς, ἐγὼ δὲ αὐτὸς θέλω ἔλθει
 εἰς τὴν σκηνὴν σου ν' ἀρπάσω τὴν εὐμορφον τὴν Βρισηίδα,
 τὸ ἰδικόν σου τὸ γέρας, νὰ μάθῃς καλῶς, κατὰ πόσον
 εἶμαι ἀνώτερος σοῦ, νὰ φοβῆται καὶ ἄλλος νὰ εἴπη
 215 ὅτι εἶναι ἴσος μ' ἐμὲ καὶ νὰ θέλῃ νὰ γίν' ὁμοίός μου».
 Οὕτως ὠμίλησε· τὸν δὲ Πηλεΐδην κατέλαβε θλίψις,
 ἢ δὲ καρδία του εἰς τὰ πικρὰ στήθη του μέσα

- δύο ὄρμας ἐμελέτησεν ἢ τὸ ὄξύ του τὸ ξίφος
 ἐκ τοῦ μηροῦ του νὰ σύρῃ τοὺς ἄλλους μὲν ν' ἀπομακρύνῃ
 220 και νὰ φονεύσῃ αὐτὸς τὸν Ἄτρεϊδην ἢ νὰ καταπαύσῃ
 τὴν φοβερὰν του ὀργήν, τὴν δ' ὀρμήν του νὰ ἀναχαιτίσῃ.
 Ταῦτα δ' ἐν ᾧ περιέφερον εἰς τὴν ψυχὴν και τὸν νοῦν του,
 ἔσσυρε δὲ ἐκ τῆς θήκης τὸ μέγα τὸ ξίφος του, ἦλθεν
 ἢ Ἀθηναῶν οὐρανόθεν· διότι ἀπέστειλε ταύτην
 225 τότε θεὰ ἢ λευκώλενος Ἥρα, διότι ἡγάπα
 ἀπὸ καρδίας αὐτοὺς και τοὺς δύο, κ' ἐφρόντιζ' ἐξ ἴσου.
 Ὅπισθεν δὲ τοῦ Πηλεΐδου ἐστάθη και ἐκ τῆς ξανθῆς του
 κόμης ἐπίασε τοῦτον, εἰς μόνον αὐτὸν φαινομένη,
 ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲ ὄλους κανένας δὲν ἔβλεπε ταύτην.
 230 Ὁ δ' Ἀχιλλεὺς ἐξεπλάγη και πρὸς τὰ ὀπίσω ἐστράφη·
 τότε δ' ἀμέσως ἐγνώρισε τὴν Ἀθηναῶν τὴν Παλλάδα·
 λάμποντες δὲ φοβεροὶ τοῦ ἐφάνησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς·
 και προσφωνήσας λοιπὸν τὴν θεὰν περωτοὺς λόγους εἶπε:
 «Τί ἦλθες ἄραγε τοῦ αἰγιόχου Διὸς τέκνον πάλιν;
 235 Βέβαια ἵνα ἰδῆς τοῦ Ἄτρεϊδου τὴν ἀλαζονείαν;
 Πλὴν σοῦ τὸ λέγω, νομίζω δὲ ὅτι αὐτὸ θέλει γίνεαι·
 μὲ τὴν θρασύτητ' αὐτοῦ τὴν ζωὴν του θὰ χάσῃ ταχέως».
 Εἶπε εἰς αὐτὸν δ' ἢ θεὰ Ἀθηναῶν ἢ λαμπρόφθαλμος πάλιν·
 «Ἦλθον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἵνα παύσω ἐγὼ τὸν θυμόν σου.
 240 Ἐάν πεισθῆς, ἢ θεὰ μὲ τοὺς ἄσπερος βραχιόνας Ἥρα,
 μ' ἐπεμψε δὲ ἐκ καρδίας ὑμᾶς ἀγαπῶσα τοὺς δύο
 και μεριμνῶσα ἐξ ἴσου και διὰ τοὺς δύο. Ἀλλ' ἔλα,
 παῦσε τὴν φιλονεικίαν, μὴ σύρῃς διὰ τῆς χειρὸς σου
 μήτε τὸ ξίφος· ἀλλὰ διὰ λόγων ὀνειδίσον τοῦτον
 245 ὥς εἶναι πρόπον· διότι σαφῶς τὸ ἐξῆς θὰ σοὶ εἴπω,
 ὅπερ θὰ ἐκτελεσθῆ· εἷς καιρὸς θέλει ἔλθει, ὅποτε
 ἔνεκα ταύτης τῆς ὕβρεως δῶρα λαμπρὰ και τρεῖς τόσα
 θὰ προσφερθῶσιν εἰς σέ· σὺ δὲ κράτησον τὸν ἑαυτὸν σου,
 πείσθητι δὲ εἰς ἡμᾶς νῦν και ἄκουσον τὰς συμβουλὰς μας».
 250 Τότε ἀπαντῶν εἰς αὐτὴν Ἀχιλλεὺς ὁ ταχύπους τῆ εἶπε:
 «Πρέπει βεβαίως, θεὰ, νὰ φυλάξω τὸν λόγον σας, καίτοι
 εἶναι ἢ ψυχὴ μου ὑπερβολικὰ ὀργισμένη· διότι
 οὔτω καλλίτερον εἶναι. Ἐάν τις δ' ὑπήκοος εἶναι
 εἰς τοὺς θεοὺς, κ' οἱ θεοὶ εἰς αὐτὸν εἰσακούουν προθύμως».
 255 Εἶπε, κ' ἐκράτησ' εἰς τὴν ἀργυρᾶν τὴν λαβὴν τὴν βαρεῖαν
 χεῖρα του· ὤθησε δὲ εἰς τὴν θήκην του τὸ μέγα ξίφος
 πάλιν, οὐδόλως εἰς τῆς Ἀθηναῶν ἀπειθήσας τὸν λόγον.

- Ἄττη δ' ἀνέβ' εἰς τὸν Ὀλυμπον εἰς τὰς λαμπρὰς κατοικίας
 τοῦ αἰγιόχου Διός, πρὸς τοὺς ἄλλους θεοὺς ἀθανάτους.
- 260 Ὁ δὲ Πηλεΐδης μὲ λόγους ὠμίλησεν εἰς τὸν Ἀτρεΐδην
 πάλιν ὀνειδιστικούς καὶ δὲν ἔπαυεν ἔτ' ὁ θυμὸς του.
 «Μέθυσε, σκύλον μὲν ὄμματα ἔχων, καρδίαν δ' ἐλάφου,
 οὔτε ποτὲ ἢ ψυχὴ σου ὑπέφερεν ὄπλα νὰ λάβῃς
 μὲ τὸν λαὸν νὰ ὑπάγῃς εἰς πόλεμον ἢ εἰς ἐνέδραν
- 265 μὲ τῶν Ἑλλήνων τοὺς πρώτους· σοῦ φαίνεται θάνατος τοῦτο.
 Βέβαια τόσον καλλίτερον εἶναι νὰ κάθῃσαι ἥδη
 εἰς τὸ μέγαλον στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν νὰ ἀρπάξῃς
 ὅλα τὰ δῶρα παντός, ὁ ὁποῖος εἰς σὲ θὰ ἀντειπῇ.
 Σὺ βασιλεὺς λαοφάγος, εἰς οὐτιδανὸς βασιλεύεις.
- 270 Ἄλλως βεβαίως, Ἀτρεΐδη, φορὰν τελευταίαν καὶ μόνην
 τώρα θὰ ὑβρίζεις· πλὴν καθαρὰ σοὶ τὸ λέγω καὶ μέγαν
 ὄρκον ὀμνῶ ἐπάν' εἰς αὐτό. Ναι μὰ τοῦτο τὸ σκῆπτρον,
 ὅπερ οὐδέποτε φύλλα καὶ κλώνους θὰ βγάλῃ, διότι
 εἰς τὰ βουνὰ πρῶτ' ἀφῆκε τὸ στέλεχος ὅθεν ἐκόπη,
- 275 οὔτε θὰ ἀναβλαστήσῃ, διότι ὁ χαλκὸς καὶ τὰ φύλλα
 καὶ τὸν φλοῖόν του ἀπέκοψε πέριξ· καὶ τώρα δὲ πάλιν
 εἰς τὰς παλάμας των φέρουν αὐτὸ οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων
 οὔτινες τοὺς ἐκ Διὸς αὐτοῖς νόμους δοθέντες φυλάττουν.
 Οὗτος δ' ὁ ὄρκος εἰς σὲ θ' ἀποβῆ ὄρκος μέγας.
- 280 Ἔνα καιρὸν θέλει ἔλθει εἰς ὄλους τοὺς Ἕλληνας πόθος
 τοῦ Ἀχιλλέως βεβαίως· πλὴν τότε δὲν θὰ ἠμπορῶσῃς
 νὰ βοηθήσῃς αὐτοὺς κατ' οὐδέν, ἂν καὶ θέλῃς λυπῆσαι,
 ὅταν πολλοὶ θέλουν πίπτει νεκροὶ εἰς τὴν γῆν φονευμένοι
 ἀπὸ τὸν Ἐκτορα τὸν ἀνδροφόνον, σὺ δὲ ἐνδομύχως
- 285 καὶ τὴν καρδίαν σου θέλεις σπαράξῃ, λυπούμενος, ὅτι
 τὸν ἀνδρειότατον τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἐτίμησας ὄλως».
- Εἶπεν αὐτὰ ὁ Πηλεΐδης καὶ ἔρριψε χάμαι τὸ σκῆπτρον,
 τὸ στολισμένον μὲ ἥλους χρυσοῦς καὶ αὐτὸς δ' ἐκαθίσθη,
 καὶ ὁ Ἀτρεΐδης ἐθύμωνε δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου τοῦ μέρους.
- 290 Τότε ταχέως ἠγέρθη εἰς αὐτοὺς ὁ γλυκύλογος Νέστωρ,
 εὐγλωττος ρήτωρ Πυλίων, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τῆς γλώσσης
 ἔρρεε μία φωνὴ γλυκυτέρα τοῦ μέλιτος ἔτι.
 Εἰς τὴν ζωὴν δὲ αὐτοῦ δύο μὲν γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων
 ἐξηφανίσθησαν εἰς τὴν πανίσχρον Πύλον, ἐκεῖνοι
- 295 οὔτινες πρότερον εἶχον μ' αὐτὸν γεννηθῆ καὶ συζῆσει,
 τῆς γενεᾶς δὲ τῆς τρίτης αὐτὸς ἐβασίλευε πλέον.
 Οὗτος αὐτοὺς εὐνοῶν δημοσίως ἠγόρευσε κ' εἶπε:

- «Οἴμοι! βεβαίως τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος μεγάλη νῦν θλίψις
 καταλαμβάνει· βεβαίως ὁ Πριάμος καὶ οἱ υἱοὶ του
 300 καὶ ἄλλοι Τρῶες μεγάλως θὰ ἔχαιρον εἰς τὴν ψυχὴν των
 ὅλα αὐτὰ δι' ὑμᾶς ἂν ἐμάνθανον, δηλαδή· ὅτι
 λογομαχεῖτε σεῖς, οἵτινες ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
 εἰς τὴν βουλὴν ὑπερέχετε καὶ εἰς τὰς μάχας. Ἄλλ' ὅμως
 πεισθῆτε ἤδη· ἐμοῦ δὲ κ' οἱ δύο νεώτεροι εἰσθε
 305 ὅτι ἐγὼ ἕως τώρα μὲ ἄνδρας ὑμῶν καλλιτέρους
 συναναστρέφην ποτὲ καὶ οὐδέποτε περιεφρόνων
 οὔτοι ἐμέ. Ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶδον ἀκόμη ὡς τώρα
 ἄνδρας τοιούτους, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θέλω ἴδει,
 ὡς τὸν Πειρίθουν καὶ Δρῶντα τὸν τῶν λαῶν βασιλέα
 310 καὶ τὸν Καινέα, κ' Ἐξάδιον καὶ τὸν ἰσθθεον· εἶτι
 λέγω Πολύφημον καὶ τὸν Αἰγείδην· Θησέα προσέτι,
 ὅστις μὲ τοὺς ἀθανάτους θεοὺς ἦτο ὁμοῖος. Ὅθεν
 τῶν ἐπιγείων ἀνδρῶν ἰσχυρότατ' ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι.
 Naί, ἰσχυρότατοι ἦσαν κ' ἐμάχοντο μ' ἰσχυροτάτους,
 315 μὲ τῶν βουνῶν τὰ θηρία, δεινῶς δ' ἐξηφάνισαν ταῦτα.
 Ὅθεν μὲ τοὺς συναναστροφόμεν, ὅπταν μακρόθεν
 ἦλθον, ἐκ χώρας μακρὰν ἀπεχούσης· διότι
 μ' εἶχον αὐτοὶ προσκαλέσει κ' ἐγὼ ἐμαχόμεν μὲ ὅσων
 δύναμιν εἶχον· καεῖς δ' ἐκ τῶν νῦν ἐπιγείων ἀνθρώπων
 320 δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πολεμήσῃ μ' ἐκείνους καὶ ὅμως
 ἠκούον τὰς συμβουλὰς μου, ἐπειθόντο δὲ κ' εἰς τὸν λόγον.
 Ὅστε πεισθῆτε καὶ σεῖς, ἐπειδὴ καὶ καλλίτερον εἶναι
 τις τὸ νὰ πειθῆται. Μῆτε σύ, ὦν ἀγαθός, νὰ ζητήσῃς
 νὰ ἀφαιρέσῃς ἐκ τούτου τὴν κόρην, ἀλλ' ἄφησε ταύτην,
 325 ὅπως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς αὐτὸν αὐτὴν ἔδωκαν γέρας
 τῶν Ἀχαιῶν οἱ υἱοί· σὺ δὲ πάλιν, Πηλεΐδη, μὴ θέλῃς
 ἵνα ἐρίζῃς μὲ τὸν βασιλέα ὡς ἴσος πρὸς ἴσον,
 ὅτι οὐδέποτε τις βασιλεὺς σκηπτροφόρος, ἐξ ὅσων
 ἔδωκε δόξαν ὁ Ζεὺς, ἠξιώθη τιμῆς παρομοίας.
 330 Σὺ δ' ἐὰν εἶς ἰσχυρός καὶ θεὰ σὲ ἐγέννησε μήτηρ
 οὔτος ἀνώτερος εἶν', ἐπειδὴ βασιλεύει πλείονων.
 Παῦε, καὶ σύ, τὸν θυμόν σου, Ἀτρεΐδην· ἐγὼ δ' ἐν τοσοῦτῳ
 παρακαλῶ σε καὶ τὴν κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὀργὴν σου
 ἵνα ἀφήσῃς, διότι εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας οὔτος
 335 εἶναι τὸ μέγα προπύργιον τοῦ ὀλεθρίου πολέμου).
 Ὁ βασιλεὺς δ' Ἀγαμέμνων εἰς τοῦτον ἀπήντησε κ' εἶπε:
 «Naί, ὅλα ταῦτα βεβαίως, ὦ γέρον, τὰ εἶπες πρεπόντως.

- Οὗτος ὁ ἄνθρωπος γὰ ὑπερέχῃ πλήν θέλει τῶν ἄλλων
 ὄλων καὶ ὄλους γὰ ἐξουσιάζῃ καὶ γὰ βασιλεύῃ
 340 ὄλων καὶ γὰ διατάττῃ δὲ ὄλους, εἰς ταῦτα νομίζω
 δὲν θὰ πεισθῇ τις, εἰάν δ' οἱ θεοὶ οἱ αἰώνιοι τοῦτον
 πολεμιστὴν τάχα ἔκαμον, ἄραγε ἔνεκα τοῦτου
 τοῦ ἐπιτρέπουσιν ἵνα προσφέρῃ καὶ ὕβρεις ἀκόμη;)»
 Τοῦτον δ' ὁ θεῖος εὐθὺς Ἀχιλλεὺς διακόψας τοῦ λέγει.
 345 «Οὐτιδανὸς καὶ δειλὸς βεβαιοτάτα θὰ ἐκαλούμην,
 ἂν εἰς πᾶν ἔργον θὰ ὑποχωρήσω, εἰς ὅ,τι κἂν εἴπῃς·
 πρόστατε ταῦτα εἰς ἄλλους· μὴ ὅμως ἐμὲ διατάττης,
 ὅτι νομίζω δὲν θέλω ἐγὼ ὑπακούσ' εἰς σὲ πλέον,
 ἄλλο θὰ εἶπω δ' εἰς σέ, σὺ δ' αὐτὸ εἰς τὰς φρένας σου βάλε.
 350 Ὅντως ἐγὼ μὲ τὰς χεῖρας μ' οὐδέποτε θὰ πολεμήσω
 τῆς κόρης ἔνεκα, οὔτε πρὸς σέ, οὔτε πρὸς τινὰ ἄλλον,
 ὅτι αὐτὴν μ' ἀφαιρεῖτε, ἀφ' οὗ τὴν ἐδώκατε πρῶτον.
 Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πραγμάτων μου, ὅσα ὑπάρχουσι μέσα
 εἰς τὴν ταχεῖαν καὶ μέλαιναν ναῦν μου, δὲν θὰ ἠμπορέσῃς
 355 τί ἐξ αὐτῶν γὰ ἀρπάσῃς γὰ φέρῃς παρὰ θέλησίν μου.
 Ἔλα δ', ἂν θέλῃς δοκίμασον, ἵνα γνωρίσουν καὶ οὔτοι
 τὸ μαῦρον αἷμα σου θὰ ρεῦσ' εὐθὺς εἰς τὸ δόρυ μου πέριξ».
- Οὕτως οἱ δύο αὐτοὶ πολεμήσαντες μὲ ἐναντίους
 λόγους, ἠγέρθησαν, ἔλυσαν δὲ τὴν πλησίον τῶν πλοίων
 360 τῶν Ἀχαιῶν γενομένην συνέλευσιν. Ὁ μὲν Πηλεΐδης
 εἰς τὰς σκηρὰς ἐπορεύετο καὶ τὰ ἰσόρροπα πλοῖα
 μὲ τὸν νῆδον Μενoitίου καὶ τοὺς ἰδικούς του συντροφούς.
 Ὁ δὲ Ἀτρεΐδης ταχὺ εἰς τὴν θάλασσαν ἔρριπε πλοῖον,
 εἴκοσι ἔβαλε δὲ εἰς αὐτὸ ἐκλεκτοὺς κωπηλάτας
 365 καὶ ἑκατόμβην διὰ τὸν θεὸν ἐπεβίβασ' εἰς τοῦτο,
 ἔπειτα ἔφερε δὲ καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ πλοίου
 τὴν Χρυσήϊδα τὴν εὐμορφον· ὡς ἀρχηγὸς δὲ ἐπέβη
 τῆς συνοδείας αὐτῆς Ὀδυσσεὺς ὁ συνέσεως πλήρης.
 Οὔτοι λοιπὸν ἀναβάντες τὸ πλοῖον κατόπιν ἐπάνω
 370 εἰς τοὺς ὕγρους ἐταξίδεον δρόμους, ὁπότε ὁ Ἀτρεΐδης
 γὰ καθαρίζωντ' ἐπρόσταξεν ὅλα τὰ πλήθη. Ἐκεῖνοι
 ἐκαθαρίζοντο δὲ κ' εἰς τὴν θάλασσαν ἔρριπτον ὅλοι
 τὰ ἀποπλύματα. Ἐκαμνον δὲ ἑκατόμβας θυσίαν
 εἰς τὸν Ἀπόλλωνα τάρων κ' αἰγῶν ἀκεραίων πλησίον
 375 εἰς τὸ ἀμμῶδες παράλιον τῆς ἀδαμάστου θαλάσσης·
 τῶν καιομένων θυμάτων δ' ἀνέβαινε τότε ἡ κνίσσα
 εἰς οὐρανόν, εἰς καπνὸν ὀλοτριγύρα τυλισσομένη.

- Οὕτως αὐτοὶ μὲν εἰς ταῦτ' ἠσυχολοῦντο ἐν τῷ στρατοπέδῳ,
 ὁ δ' Ἀγαμέμνων δὲν ἀπεμακρύνετο τῆς ἀπειλῆς του
 380 μὲ τὴν ὁποίαν ἠπέιλησε πρότερον τὸν Ἀχιλλέα,
 εἰς τὸν Ταλθύβιον καὶ Εὐρυβάτην δέ, οἵτινες ἦσαν
 κήρυκες πρόθυμοι δὲ ὑπηρέται τ', ἐλάλησεν οὕτως:
 «Εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Πηλεΐδ' Ἀχιλλέως ὑπάγετε ἵνα
 τὴν καλλιπάρειον φέρητ' ἐδῶ εἰς ἐμὲ Βρισηΐδα
 385 ἐκ τῆς χειρὸς τῆς λαβόντες αὐτήν· ἐὰν δὲ δὲν τὴν δώσῃ,
 τότε ὁ ἴδιος θέλω ὑπάγει μὲ περισσοτέρους
 γὰ τὴν ἀρπάσῳ· θὰ εἶναι δ' αὐτῷ φοβερώτερον τοῦτο».
 Οὕτως εἰπὼν, τοὺς ἀπέστειλε, πρόσταγμα βίαιον δίδων.
 Οὔτοι δ' ἐβάδισαν ἄκοντες τότε παρὰ τὸ ἀμμῶδες
 390 τῆς ἀδαμάστου θαλάσσης παράλιον, τῶν Μυρμιδόνων
 εἰς τὰς σκηνὰς καὶ τὰ πλοῖα δ' ἀφίκοντο· εἰς τὴν σκηνὴν του
 δὲ καὶ τὸ μέλαν του πλοῖον πλησίον καθήμενον εὗρον
 τὸν Ἀχιλλέα· αὐτοὺς δὲ ἰδὼν δὲν ἐχάρηκεν οὕτως.
 Οὔτοι τρομάξαντες μὲν καὶ σεβόμενοι τὸν βασιλέα
 395 ἔστησαν καὶ εἰς αὐτὸν τι δὲν ἔλεγον οὔτε ἠρώτων.
 Ὅμως αὐτὸς καθ' αὐτὸν ἐνοήσας ἐφώναξε τούτους:
 «Χαίρετε κήρυκες, τοῦ Διὸς ἄγγελοι καὶ τῶν ἀνθρώπων·
 ἔλθετ' ἐγγύτερον· αἴτιοι σεῖς δὲν μοῦ εἴσθε διόλου,
 ὁ Ἀγαμέμνων μ' εἴν' αἴτιος ὅστις σᾶς ἔστειλεν ἤδη
 400 τῆς κόρης ἕνεκα τῆς Βρισηΐδος. Ἄλλ' ἔλα, Πατρόκλεις
 Διογενές, ἔξω ἐκβαλε καὶ εἰς αὐτοὺς δὸς τὴν κόρην,
 ἵνα τὴν φέρωσι τῷ Ἀγαμέμνονι· οὔτοι δ' ἄς εἶναι
 μάρτυρες ἔμπροσθεν τῶν ἀθανάτων θεῶν καὶ οἱ δύο,
 ἔμπροσθεν καὶ τῶν θνητῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἔμπροσθεν ἔτι
 405 τοῦ ἀπηνοῦς βασιλέως, ἐὰν ποτὲ γίνῃ καὶ πάλιν
 χρεῖα ἐμοῦ δεῖνόν ὄλεθρον ν' ἀπομακρύνω τῶν ἄλλων.
 Βέβαια μαινεται οὗτος δεῖνῶς· καὶ δὲν δύνατ' οὐδόλως
 ἵνα σκεφθῇ ταυτοχρόνως καὶ μέλλοντα καὶ παρελθόντα,
 πῶς ἀβλαβεῖς θὰ ἐμάχοντ' οἱ Ἕλληνες παρὰ τὰ πλοῖα».
 410 Οὕτως ἐλάλησ'· ὁ Πάτροκλος δὲ εἰς τὸν φίλτατον φίλον
 τότε ὑπήκουσε· τὴν καλλιπάρειον δὲ Βρισηΐδα
 ἐξαγαγὼν τῆς σκηνῆς τὴν παρέδωκε γὰ τὴν ὑπάγουν.
 Εἰς τῶν Ἑλλήνων τὰ πλοῖα δ' ἐπέστρεψαν οὔτοι καὶ πάλιν
 ἄκουσα δὲ μετ' αὐτῶν ἠ γυνὴ ἐπροχώρα. Δακρύσας
 415 ὁ Ἀχιλλεύς δὲ εὐθὺς ἐχωρίσθη ἀπὸ τοὺς συντρόφους
 καὶ ἀπὸ τούτων μακρὰν ἐκαθέσθη ἐπ' εἰς τ' ἀμμῶδες
 τῆς λευκαζούσης θαλάσσης παράλιον κ' ἔθεωροῦσε

- εἰς τὸ οἰνόχροον πέλαγος· πάρα πολλὰ δὲ ἠῤῃχίθη
 εἰς τὴν φιλιτάτην μητέρα του τότε τὰς χεῖρας ἐκτείνας.
- 420 «Μήτηρ ἄφ' οὗ μὲ ἐγέννησες ὀλιγοχρόμιον ὄντα,
 ἔπρεπε κἄν ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς ὁ βροντῶν εἰς τὰ ὕψη
 νὰ μοὶ χαρίσῃ τιμὴν· ἀλλὰ τώρα καὶ οὔτε ὀλιγον
 κἄν μὲ ἐτίμησεν· ὅτ' ὁ υἱὸς τοῦ Ἀτρεῶς βεβαίως
 ὁ κραταῖος Ἀγαμέμνων μ' ἠτίμασε διότι ἔχει
- 425 ἔχει τὸ γέρας μ' ἄρπασας, ὁ ἴδιος τοῦτ' ἀφαιρέσας).
 Οὕτως ἐλάλησε δάκρυα χύνων· ἡ δὲ σεβασμία
 μήτηρ του, ἣτις ἐκάθητο εἰς τῆς θαλάσσης τὰ βάθη
 εἰς τὸν πατέρα τὸν γέροντ' αὐτῆς ἐγγυὸς ἤκουσε τοῦτον,
 τότε δ' ἐπὶ τῆς λευκῆς τῆς θαλάσσης ταχέως ἀνέβη
- 430 ὡσπερ δμίχλη πλησίον τ' ἐκάθησε καὶ ἀκολούθως,
 δάκρυα χύνοσα, καὶ μὲ τὴν χεῖρα θωπεύσασα τοῦτον,
 ὀνομαστὶ τὸν ἐκάλεσε, τοῦτο δὲ αὐτῆ τοῦ εἶπε:
 «Τί κλαίεις, τέκνον μου, ποία κατέλαβε δὲ τὴν ψυχὴν σου
 λύπη, εἰπὲ εἰς ἐμὲ φανερά, εἰς τὸν νοῦν σου μὴ κρύπτῃς
- 435 ὅ,τι καὶ ἂν σὲ λυπῇ, νὰ γνωρίζωμεν τοῦτο κ' οἱ δύο».
- Βαρυστενάζων δὲ εἶπ' εἰς αὐτὴν Ἀχιλλεὺς ὁ ταχύπους:
 «Ὅλα γνωρίζεις· πρὸς τί νὰ σοὶ λέγω σὺ ὅσα γινώσκεις;
 Εἰς Θήβην τὴν ἱερὰν Ἡετίωνος πῆγαμεν πόλιν,
 καὶ ἐκπροθήσαντες ταύτην, ἐφέρομεν ὅλα ἐνταῦθα.
- 440 Καὶ τὰ μὲν λάφυρα ταῦτα καλῶς τὰ διένειμαν τότε
 τῶν Ἀχαιῶν οἱ υἱοὶ μεταξύ των, ἐξέλεξαν ἅμα
 τὴν καλλιπάρειον δὲ Χρυσήϊδα διὰ τὸν Ἀτρεΐδην.
 Ὁ ἱερεὺς τοῦ κτυπῶντος μακρὰν δὲ Ἀπόλλωνος Χρῦσης
 ἦλθ' εἰς τὰς ναῦς τὰς ταχείας τῶν χαλκοθωράκων Ἑλλήνων,
- 445 ἵνα λυτρώσῃ τὴν κόρην του, φέρων καὶ ἄπειρα λύτρα,
 ἔχων εἰς χεῖρας τὰ στέμματα Ἀπόλλωνος τοῦ ἐκηβόλου,
 πάνω δ' εἰς οκῆπτρον χρυσοῦν παρεκάλει τοὺς Ἑλληνας ὅλους,
 τοὺς στρατηγούς τῶν λαῶν τοὺς δ' Ἀτρεΐδας τοὺς δύο πρὸ πάντων.
 Τότ' οἱ μὲν ἄλλοι οἱ Ἑλληνες ὅλοι συνήνεσαν ὅπως
- 450 τὸν ἱερέα σεβόμενοι λύτρα λαμπρὰ δεχθῶσι,
 ὅμως δὲν ἤρεσκε τοῦτο εἰς τὸν Ἀγαμέμνον' Ἀτρεΐδην,
 ἀλλὰ καὶ κακῶς τὸν ἀπέπεμψε, λόγον σκληρόν δὲ τοῦ εἶπε.
 Ἔστρεψ' ὀπίσω ὠργισμένος ὁ γέρον καὶ προσευξαμένον
 ἤκουσ' αὐτοῦ ὁ Ἀπόλλων διότι πολὺ τὸν ἠγάπα.
- 455 Ἔρριψε δὲ κακὸν βέλος κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τότε
 οἱ στρατιῶται ἀπέθνησκον ὅλοι κατόσιν τῶν ἄλλων
 καὶ τοῦ θεοῦ δὲ τὰ βέλη ἐπήρχοντο εἰς ὅλα τὰ μέρη

- εἰς τὸ μέγαλον στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ δὲ μάντις
 ὅστις καλῶν τῶν χρησμῶν τοῦ Ἀπόλλωνος ἦτο εἰδήμων
 460 ἔλεγ' αὐτοὺς εἰς ἡμᾶς· παρεκίνουν δ' εὐθὺς ἐγὼ πρῶτος
 νὰ ἰλεώσωμεν δὲ τὸν θεόν· ὁ δ' υἱὸς τοῦ Ἀτρέως
 ἔπειτα ὑπὸ θυμοῦ κατελήφθη, εὐθὺς δὲ ἠγέρθη
 καὶ ἀπειλὴν μὲ ἠπέλιπεν, ἥτις καὶ ἐξετελέσθη.
 Ὅτι τὴν μὲν Χρῦσηίδα γοργόφθαλμοι Ἕλληνες πέμπουν
 465 μὲ ταχὺ πλοῖον εἰς Χρῦσιν, εἰς τὸν βασιλέα δὲ δῶρα
 φέρουσι· καὶ πρὸ ὀλίγου δὲ κήρυκες ἐκ τῆς σκηπῆς μου
 τὴν τοῦ Βρισεῶς ἀπήγαγον κόρην ἣν μ' ἔχουσι δώσει
 τῶν Ἀχαιῶν οἱ υἱοί· ἀλλ' ἂν δύνασαι τώρα βεβαίως
 τὸν ἰδικόν σου υἱὸν σὺ βοήθησον πάσῃ δυνάμει.
 470 Ὅπως δὲ εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ παρακάλει τὸν Δία,
 ἔαν ποτὲ τοῦ Διὸς τὴν καρδίαν μὲ λόγον ἢ μ' ἔργον
 ἠϋφρανας κᾶπως. Διότι πολλάκις εἰς τὰ τοῦ πατρός μου
 μέγαρα ἤκουσα δὲ κωχωμένην, ὅτ' ἔλεγες ὅτι
 475 τὸν μαυρονέφελον Δία Κρονίδην σὺ μόνη ἐξ ὄλων
 τῶν ἀθανάτων ἐλύτρωσας ἐπονειδίστου ὀλέθρου,
 ὅταν νὰ δέσωσι τοῦτον οἱ ἄλλοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου
 ἦθελον, ἦτοι ἢ Ἥρα καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ προσέτι
 ἢ Ἀθηναῖα ἢ Παλλάς. Ἀλλὰ σὺ, ὦ θεά, τότε ἔλθοῦσα
 ἔλυσας τοῦτον ἀπὸ τὰ δεσμά, προσκαλέσασ' ἀμέσως
 480 εἰς τὸν εὐρύχωρον Ὀλυμπον τὸν Ἐκατόγχειρον, ὄνπερ
 οἱ μὲν θεοὶ ὀνομάζουσι Βριάρεων, ὅλοι δ' οἱ ἄνδρες
 λέγουσι Αἰγαίωνα τοῦτον (διότ' ἀφ' ἐτέρου καὶ οὗτος
 κατὰ τὴν δύναμιν εἶναι καλλίτερος καὶ τοῦ πατρός του).
 ὅθεν πλησίον ἐκάθισ' αὐτὸς τοῦ πατρός του, κομπάζων
 485 διὰ τὴν δόξαν του· οἱ δὲ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι τοῦτον
 τότε ἐφοβήθησαν, ὥστε δὲν ἔδεσαν πλέον τὸν Δία.
 Τώρα λοιπὸν ἀφ' οὗ ὅλα αὐτὰ εἰς τὴν μνήμην του φέρης,
 κάθισον τούτου πλησίον καὶ λάβε τον ἐκ τῶν γονάτων,
 μήπως θελήσῃ ὁ ἴδιος νὰ βοηθήσῃ τοὺς Τρῶας,
 490 φονεομένους τοὺς Ἕλληνας δὲ εἰς τὰς πρύμνας τῶν πλοίων
 παρὰ τὴν θάλασσαν νὰ ἀποθήσῃ, διὰ νὰ χαρῶσι
 τὸν βασιλέα των ὅλοι, γνωρίσῃ δ' αὐτὸς ὁ Ἀτρεΐδης
 ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων ὁ μέγας τὸ σφάλμα του, ὅτι
 τὸν ἀνδρειότατον τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἐτίμησεν ὅλων).
 495 Δάκρυα χύνουσ' ἀπήρητ' αὐτῶ δ' ἀκολούθως ἢ Θέτις:
 «Οἴμοι! ὦ τέκνον ἐμόν, διὰ τί σὲ ἀνέτρεφον ὅθεν
 πρὸς δυστυχίαν ἀφ' οὗ σὲ ἐγέννησα; Εἴθε πλησίον

- σὺ τῶν νηῶν νὰ ἐκάθῃσο ἄνευ παθῶν καὶ δακρύων
 ὅταν μικρὰ, πολὺ δ' ὄχι μακρὰ τῆς ζωῆς σ' εἶν' ἢ μοῖρα·
 500 τῶρα δ' εἶσ' ἅμα βραχύβιος καὶ δυστυχῆς ὑπὲρ πάντας·
 κατὰ κακῆν σὲ ἐγέννησα μοῖραν εἰς τὰ μέγαρά μου.
 Θέλω ὑπάγει εἰς τὸν χιονόσκεπον Ὀλυμπον ὄθεν,
 τοῦτον τὸν λόγον νὰ εἶπω εἰς τὸν φιλοκέρανον Δία,
 μήπως πεισθῆ νὰ θελήσῃ. Ἀλλὰ σὺ καθήμενος ἤδη
 505 τῶν ταχυπλόων νηῶν σου πλησίον, κατὰ τῶν Ἑλλήνων
 θύμωνε καὶ τοῦ πολέμου δὲ ἄπεχε ὄλως διόλου.
 Διότι ὁ Ζεὺς ἀπῆλθεν εἰς Ὀκεανὸν διὰ γεῦμα
 πρὸς τοὺς ἀφόργους Αἰθίοπας, τὸν ἠκολούθουν δ' οἱ ἄλλοι
 ὄλοι θεοί. Μεθ' ἡμέρας δὲ δώδεκα θὰ ἐπιστρέψῃ
 510 βέβαια πάλιν εἰς Ὀλυμπον, τότε κ' ἐγὼ θὰ ὑπάγω
 ἔπειτα εἰς τοῦ Διὸς τὸ χαλκόπατον οἴκημα,
 παρακαλέσω αὐτὸν καὶ τὸν λάβω ἀπὸ τῶν γονάτων
 ὅτι στοχάζομαι ὅτι καὶ θέλω αὐτὸν καταπέσει).
 Οὕτω λοιπὸν ὁμιλήσασα αὐτ' ἀνεχώρησ', ἐκείνους
 515 δ' ἄφησ' αὐτοῦ ἐνδομύχως λυπούμενον τῆς καλλιζώνου
 ἕνεκα τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν μὲ βίαν βεβαίως
 ἄκοντος τούτου ἀφήρεσαν ἀπὸ αὐτόν. Ἐν τοσοῦτ' ἄν
 τὴν ἱερὰν ὁδηγῶν ἑκατόμβην ἀφίκετ' εἰς Χρῦσην
 ὁ Ὀδυσσεύς. Λοιπὸν οὗτοι ὁπότεν ἐντὸς τοῦ λιμένος
 520 τοῦ βαθυτάτου εἰσῆλθον, ἐμάζευσαν μὲν τὰ ἱστία,
 ἔθεσαν δ' ἐντὸς τοῦ μέλανος πλοίου αὐτὰ ἐπομένως
 καὶ τὸν ἱστὸν ἐπλησίασαν ἔτι εἰς τὴν ἱστοδόκην
 κάτω ἀφήσαντες τοῦτον διὰ τῶν προτόνων ταχέως.
 Ἐφερον δ' εἰς τὸν ὄρμον τὸ πλοῖον διὰ τῶν κωπίων.
 525 ἔρριψαν δὲ τὰς ἀγκύρας, πρυμνήσια δ' ἔδεσαν ἕξω·
 ἔκβαινον δὲ καὶ οἱ ἴδιοι εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης
 καὶ τὴν διὰ τὸν μακρόθεν τοξεύοντ' Ἀπόλλωνα ἔτι
 τότε ἑκατόμβην ἐξήγαγον κ' ἡ Χρῦσηϊς δὲ ἐξῆλθε
 τῆς ποντοπόρου νηός. Ὀδηγήσας δ' αὐτὴν ἀκολούθως
 530 ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ πολύβουλος πρὸς τὸν βωμόν, εἰς τὰς χεῖρας
 τ' ἀγαπητοῦ τοῦ πατρός της τὴν ἔθεσε κ' εἶπεν εἰς τοῦτον:
 «ὦ Χρῦση, μ' ἐπεμψεν ὁ βασιλεὺς τῶν ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων,
 τὴν θυγατέρα σου ἵνα σοῦ φέρω κ' ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων
 νὰ θυσιάσ' ἱερὰν ἑκατόμβην, ἐλπίζοντες ἵνα
 535 τὸν βασιλέα Ἀπόλλωνα ἐξιλεώσωμεν, ὅστις
 εἰς τοὺς Ἀργεῖους ἐπέρριψε νῦν πολυστένακτα πάθη».
- Οὕτως εἰπὼν εἰς τὰς χεῖρας του ἔθεσε ταύτην· κ' ἐκεῖνος

- χαίρων ἐδέχθηκε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ τὴν φιλιτάην.
 Ὅττοι δὲ πάραυτα ἔστησαν εἰς τὸν θεὸν κατὰ τάξιν
- 540 τὴν ἐκλεκτὴν ἑκατόμβην περὶ τὸν βωμὸν τὸν ὠραῖον·
 νύφαντες δὲ ἀκολούθως τὰς χεῖρας τῶν πρὸ τῆς θυσίας
 τὰς ἱερὰς κριθὰς ἔλαβον. Μεγαλοφώνως δ' ὁ Χρῦσης
 ὑπὲρ ἐκείνων προσήχητο τότε ὑψώσας τὰς χεῖρας.
 «Ἐπάκουσόν μ' ἀργυρότοξε, ὁ προστατεύων τὴν Χρῦσιν,
- 545 Κίλλαν τὴν θείαν προσέτι, καὶ ἄρχεις μ' ἰσχὺν τῆς Τενέδου.
 Ἦδη καὶ πρότερον ἤκουσας ἄλλοτ' ἐμοῦ εὐξαμένον,
 τότε ἐτίμησας μὲν ἐμέ, ἔβλαψας ὅμως μεγάλως
 τῶν Ἀχαιῶν τὸν στρατόν· καὶ ἀκόμη δὲ τώρα ὁμοίως
 ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν μ' ἐκπλήρωσον σὲ ἱκετεῦω.
- 550 Τῶρ' ἀπὸ τοὺς Δαναοὺς τὸ ὀλέθριον μάκρονον πάθος).
 Οὕτως εὐχόμενος εἶπε· τοῦ ἦκουσ' ὁ Φοῖβος δ' Ἀπόλλων.
 Ἔπειτ' ἀφ' οὗ προσηυχῆθησαν καὶ τὰς κριθὰς εἶχον ῥίφει,
 πρῶτον μὲν ἔστρεψαν τὰς κεφαλὰς τῶν θυμάτων ὀπίσω,
 ἔσφαξαν ταῦτα κ' ἐξέδαρσαν, κόψαντες δὲ τοὺς μηρούς τῶν,
- 555 λίπος ἐδίπλωσαν καὶ μὲ αὐτὸ κατεσκέπασαν τούτους,
 ἔθεσαν δὲ ἐπ' αὐτῶν καὶ τεμάχια ὤμων κρεάτων.
 Ἔκαιε δὲ τοὺς μηρούς εἰς τὰς σχίζας ἐπάνω ὁ γέρον,
 χύνων καὶ μέλανα οἶνον· πλησίον δ' αὐτοῦ δύο νέοι
 στέκοντες, σούβλας μὲ πέντε χαλοὺς εἰς τὰς χεῖρας ἐκράτουν.
- 560 Ἀφ' οὗ δ' οἱ μῆροὶ κατεκάησαν κ' εἶχον φάγει τὰ σπλάγχνα,
 ἔκοψαν ἔπειτα τ' ἄλλα εἰς τμήματα καὶ εἰς τὰς σούβλας
 διαπεράσαντες ταῦτα τὰ ἔψησαν ἐπιδεξιῶς.
 Κ' ἐκ τῆς πυρᾶς τὰ ἀπέσυραν ὄλα. Ἀφ' οὗ δ' εἶχον παύσει
 τὴν ἐργασίαν κ' ἠτοίμασαν τράπεζαν, τότε' εὐωχοῦντο
- 565 καὶ οὐδενὸς ἡ ψυχὴ ἔστερεῖτο ἢ ὄρεξις ὅσον
 ἤθελεν· ἀφ' οὗ δὲ ἐπλήρωσαν ὄλοι τὴν ἐπιθυμίαν
 τοῦ φαγητοῦ καὶ ποτοῦ, τοὺς κρατῆρας ἐγέμισαν νέοι
 μέχρι χειλέων μὲ οἶνον, διένειμαν δ' ἔπειτ' εἰς ὄλους
 μὲ τὰ ποτήρια, πρῶτον ἀφ' οὗ πρὸς σπονδὴν εἶχον χύσει.
- 570 Οἱ δὲ τῶν Ἑλλήνων νιοὶ δι' ὅλης αὐτοὶ τῆς ἡμέρας
 διὰ ψαλμῶν τὸν θεὸν ψάλλοντες ὕμνον
 κάλλιστον καὶ τὸν τοξεύοντα βέλη μακρόθεν ὕμνουντες.
 Ἀπὸ καρδίας δ' ἐκείνος εὐφραίνεται' ἀκούων τοὺς ὕμνους.
 Ὅταν δ' ὁ ἥλιος ἔδυσσε κ' ἔπειτα ἦλθε τὸ σκότος
- 575 εἰς τὰ σχοινιά τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου πλησίον
 τότε' ἐκοιμήθησαν τέλος· ἡ δὲ τὸ πρῶτ' γεννωμένη
 μὲ τοὺς ροδίλους δακτύλους ἀγῆ ὅταν ὅμως ἐφάνη,

- τότε ἀπέπλευσαν ἔπειτα πρὸς τῶν Ἑλλήνων τὸ μέγα
στράτευμα· ὁ δὲ μακρόθεν τοξεύων Ἀπόλλων εἰς τούτους
580 ἔστειλεν ἄνεμον ἐννοϊκόν. Τὸν ἰστὸν δὲ καὶ οὗτοι
ἔστησαν καὶ ἐξεδίπλωσαν δὲ τὰ λευκὰ τὰ ἰστία.
Εἰς τοῦ πανίου τὸ μέσον δ' ἐφύσησ' ὁ ἄνεμος τότε,
πέριξ τῆς τροπίδος δὲ προχωροῦντος τοῦ πλοίου, μεγάλως
ἤγει τὸ κῶμα δ' ἀφρίζον, τὸ πλοῖον δὲ πᾶν' εἰς τὸ κῶμα
585 ἔτρεχε φέρον εἰς πέρας τὸν δρόμον του. Ὅταν δὲ οὗτοι
εἰς τῶν Ἑλλήνων τὸ μέγα στρατόπεδον ἔφθασαν τέλος
ἔσσυραν τότε τὸ μέλαν μὲν πλοῖον ἐπὶ τῆς ἠπείρου,
πᾶν' εἰς τὴν ἄμμον εἰς τὰ ὑψηλά, ὑπὸ κάτω δὲ τούτου
ὑποστηρίγματα ἔθεσαν οὗτοι μακρὰ κατὰ μήκος.
590 Διεσκορπίσθησαν δὲ καὶ αὐτ' εἰς τὰς σκηνάς καὶ τὰ πλοῖα.
Ὁ δ' εὐγενὴς τοῦ Πηλέως υἱὸς Ἀχιλλεὺς ὁ ταχύπους,
εἰς τὰ ταχύπορα πλοῖα πλησίον καθήμενος τότε
εἰς τὴν ὀργὴν του ἐπέμενε· οὔτε δ' ἐσύχραζεν ὄλω
εἰς τοῦ λαοῦ τὴν συνέλευσιν ἣτις δοξάζει τοὺς ἄνδρας,
595 οὔτε ποτὲ εἰς τὸν πόλεμον, ἐκ τῆς πολλῆς του δὲ λύπης
τὴν προσφιλῆ του καρδίαν κατέτηκε μένων αὐτόθι,
ἀλαλαγμοὺς τῶν μαχῶν καὶ τὸν πόλεμον δὲ ἐπεθύμει.
Τέλος ὁπότεν ἐκ τούτου τοῦ χρόνου δὲ ἡ δωδεκάτη
ἦλθεν αὐγὴ, πρὸς τὸν Ὀλυμπον τότε ἔπορευόντο πλέον
600 ὄλοι ὁμοῦ οἱ θεοὶ οἱ αἰώνιοι καὶ προηγεῖτο
ὄλων ὁ Ζεὺς. Ἡ δὲ Θέτις τοῦ τέκνον τῆς τὰς παρακλήσεις
δὲν ἐλησμόνησε, τῶν θαλασσίων κωμάτων δ' ἐξῆλθε,
εἰς τὸν εὐρὸν οὐρανὸν καὶ τὸν Ὀλυμπον δὲ τὴν πρώτην
μὲ τὴν ὀμίχλην ἀνέβη. Τὸν δὲ παντεπόπτῃν Κρονίδην
604 εὔρε μοιάχον καθήμενον κεχωρισμένον τῶν ἄλλων,
πάνω εἰς τὴν κορυφὴν τὴν πολὺ ὑψηλὴν τοῦ Ὀλύμπου
μὲ τὰς πολλὰς κορυφάς. Καὶ καθήσασα ἔμπροσθεν τούτου
μὲ τὴν εὐώνυμον χεῖρα τὸν ἔλαβεν ἐκ τῶν γονάτων
ἐκ τοῦ γενείου δ' ἔπιασε τοῦτον μὲ τὴν δεξιάν της
610 καὶ ἱκετεύουσα εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα Κρονίδην.
«Ζεῦ πάτερ, ἂν μεταξὺ ἐγὼ βέβαια τῶν ἀθανάτων
σ' ἔχω καμμίαν φορὰν ὠφελήσει μὲ λόγον ἢ ἔργον,
ταύτην ἐμοῦ σὺ ἐκπλήρωσον ἤδη τὴν ἐπιθυμίαν.
Τίμηρον σὺ εἰς ἐμὲ τὸν υἱόν, ὁ ὁποῖος τῶν ἄλλων
615 ὄλων ὁ βραχυβιώτατος εἶναι· καὶ τώρα βεβαίως
ὁ βασιλεὺς τῶν ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων ἠτίμασε τοῦτον.
Διότι ἀρπάσας κρατεῖ τὸ βραβεῖον τ' ὁ ἴδιος τοῦτο

- ἀπὸ αὐτὸν ἀφαιρέσας. Ἄλλ' ὅμως τοῦλάχιστον τοῦτον
 σὺ, ὦ σοφὲ Ζεῦ Ὀλύμπιε, τίμησον· εἰς δὲ τοὺς Τρῶας
 620 δὸς ἐπὶ τόσον τὴν νίκην ὡς ἔστου τιμήσουσιν προπέοντως
 οἱ Ἀχαιοὶ τὸν νῖόν μου καὶ διὰ τιμῶν τὸν ὑψώσουσιν».
- Οὕτως ἐλάλησεν ὅμως ὁ Ζεὺς ὁ τὰ νέφη ἀθροίζων
 τίποτε δὲν ἀπεκρίθη εἰς αὐτήν, ἀλλὰ ἐπὶ χρόνον
 ἔμενεν οὕτως πολὺ σιωπῶν. Ὅπως ὅμως ἡ Θέτις
 625 τοῦτον ἐπίασεν ἐκ τῶν γονάτων καὶ ἐκρατεῖτο
 οὕτως προσκεκολλημένη, ἠρώτησε καὶ ἐκ δευτέρου.
 «Δὸς μου ὑπόσχεσιν εἰλικρινῆ καὶ κατάνευσον ὄθεν,
 ἧ καὶ ἀρνήσου· διότι εἰς σὲ οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει·
 ἵνα γνωρίσω καλῶς τὸ λοιπὸν κατὰ πόσον ὀλίγον
 630 μόνῃ ἐγὼ μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἀθανάτων τιμῶμαι».
- Ἀποταθῆναι πρὸς αὐτήν ἀπεκρίθη καὶ εἶπε δὲ τότε
 βαρυνυμῆσας μεγάλως ὁ Ζεὺς ὁ νεφέλας ἀθροίζων.
 «Βέβαια ἔργα ὀλέθρια χῶραν θὰ λάβωσιν ὅταν
 θέλῃς ἐμὲ ἐξωθήσει καὶ νὰ ἐχθρευθῶ πρὸς τὴν Ἥραν,
 635 ὅταν μὲ λόγους ὀνειδιστικοὺς αὐτὴ μὲ ἐρεθίσῃ.
 Αὕτη δὲ πάντοτε πρὸς με ἐρίζει καὶ ἄνευ αἰτίας
 ἔμπροσθεν τῶν ἀθανάτων θεῶν καὶ μοῦ λέγει προσέτι
 ὅτι τοὺς Τρῶας ἐγὼ βοηθῶ δηλαδὴ εἰς τὴν μάχην.
 Ὅμως σὺ μὲν ἀποσύρθητι τώρα καὶ πάλιν ὀπίσω,
 640 μὴ μὲ ἐνοήσῃ ἡ Ἥρα· ἐγὼ δὲ αὐτὰ θὰ φροντίσω
 νὰ ἐκτελέσω. Ἄν θέλῃς δὲ ἔλα μὲ τὴν κεφαλὴν μου
 ὡς καταλεύσω εἰς σέ, νὰ πεισθῆς· ἐπειδὴ ἡ μεγίστη
 διαβεβαίωσις εἶναι ἐκ μέρους μου τοῦτο βεβαίως
 ἔμπροσθεν τῶν ἀθανάτων, διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον
 645 θὰ βεβαιώσω ἐγὼ καταλεύσας μὲ τὴν κεφαλὴν μου
 οὔτε καὶ ἀνακαλεῖτ' αὐτὸ πλέον ἀλλ' οὔτε καὶ εἶναι
 ἀπατηλὸν ἀλλὰ οὔτ' ἀνεκτέλεστον πῶποτε μένει».
- Εἶπε· διὰ τῶν μελαίνων ὀφρυῶν του δὲ ὁ Κρονίδης
 ἔνευσε κάτ', οἱ δ' ἀθάνατοι βόστρυχοι τοῦ βασιλέως
 650 ὄντως ἐκ τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ κεφαλῆς ἐρρωμένως
 τότε ἐκνύμισαν, τὸν μέγαν δ' Ὀλυμπον ἔσεισεν ἅμα.
 Οὕτως αὐτοὶ συσκεπῆμενοι διεχωρίσθησαν τότε.
 Αὕτη μὲν ἔπειτ' ἐπήδησεν ἐκ τοῦ αἰθρίου Ὀλύμπου
 εἰς τὴν βαθεῖαν θάλασσαν, ὅμως ὁ Ζεὺς ἐπανήλθεν
 655 εἰς τὰ ἀνάκτορ' αὐτοῦ. Οἱ θεοὶ δ' ὁμοῦ ὅλοι συγχρόνως
 ἀπὸ τὰς ἔδρας ἠγέρθησαν κατ' ἀντικρὺ τοῦ πατρὸς των.
 Οὔτε ἐτόλμησέ τις ὅταν ἤρχετο νὰ περιμείνῃ,

- ἀλλὰ ἐοτάθησαν ἅπαντες ὄρθιοι ἐνώπιόν του.
 Οὕτως αὐτὸς μὲν ἐνταῦθα ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου.
- 660 "Ὀμως ἢ Ἥρα ἰδοῦσα αὐτὸν δὲν ἠγνόησεν ὅτι
 εἶχε σκεφθῆ μετ' αὐτοῦ ἢ λευκόπους ἢ Θέτις θυγάτηρ
 τοῦ θαλασσίου τοῦ γέροντος. "Ὄθεν μὲ λόγους ἀμέσως
 ἐγγυητικὸς πρὸς τὸν Δία Κρονίδην ὠμίλει ἐκείνη.
 «Ποῖος καὶ πάλιν ἀπὸ τούς θεοὺς μετὰ σοῦ, ὦ πανοῦργε,
 665 συνεννοήθη; Σοὶ εἶναι δὲ πάντοτ' εὐάρεστον ὅταν
 εἶσ' ἀπὸ μὲ χωριστά, εἰς τὸν νοῦν σου ἀπόκρουφα ἔχων
 ν' ἀποφασίζης· καὶ οὔτε ἀκόμη ὑπέμεινας ἵνα
 μ' εἴπης προθύμως τὸν λόγον ὃν ἤθελεν ἔχει ὁ νοῦς σου».
 Ἐπειτα δὲ ὁ πατήρ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων τῇ εἶπε:
- 670 «Ἥρα, μὴ ἔλπιζε ὅτι τὰς σκέψεις μου ὄλας βεβαίως
 θέλεις γνωρίσει· αὐτὸ θὰ σοὶ εἶναι δὲ δύσκολον, καίτοι
 σύζυγός μ' εἶσαι. Ἄλλ' ὅτι μὲν πρότερον ν' ἀκούσῃ τις εἶναι,
 οὔτε θεῶν, οὔτ' ἀνθρώπων τις πρότερον τοῦτο θὰ μάθῃ
 ἀπὸ ἐσέ· ἀλλὰ ὅτι ἀπὸ τούς θεοὺς θὰ θελήσω
 675 ἵνα σκεφθῶ χωριστὰ ἐγὼ τότε καὶ σὺ μὴ ἐρώτα
 διὰ καθέν' ἀπ' αὐτὰ μήτ' ἐξέταζε ὄλωσ διόλου».
 Ἐπειτα εἶπ' εἰς αὐτὸν ἢ βοόφθαλμος δέσποινά Ἥρα.
 «᾿Ω τρομερώτατε Κρόνον υἱέ, ποῖον λόγον σὺ εἶπας!
 Ὄυτε βεβαίως καὶ πρότερον σὲ ἐρωτῶ, ἀλλὰ οὔτε
 680 σὲ ἐξετάζω· ἀλλὰ πολὺ ἥσυχος διανοεῖσαι
 ὄλα τὰ πράγματα ἅτινα θέλεις. Ἄλλὰ ὁμως τώρα
 εἰς τὴν καρδίαν μου φόβον δειῶν ἔχω μὴ ἢ θυγάτηρ
 τοῦ θαλασσίου τοῦ γέροντος, ἢ ἀργυρόπους ἢ Θέτις
 σὲ παραπεισῇ, διότι ἐν τῇ ὀμιχλώδει πρωτῆ
 685 αὐτῆ πλησίον σ' ἐκάθισε, σ' ἔλαβε δ' ἐκ τῶν γονάτων.
 Ὄυτε νομίζω κατένευσας πραγματικῶς εἰς ἐκείνην
 ἵνα καὶ τὸν Ἀχιλλέα τιμῆσῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ
 καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλοὺς εἰς τὰ πλοῖα ἐκείνων πλησίον».
 Ζεὺς δ' ὁ ἀθροίζων τὰ νέφ' εἰς αὐτὴν ἀπεκρίθη καὶ εἶπε:
- 690 «Πάντοτε μὲ ὑποπτέυεσαι, ὦ δαιμονία, καὶ οὔτε
 δύναμ' εἰς σὲ κεκρυμμένος νὰ μένω· ἀλλὰ μ' ὄλα ταῦτα,
 τίποτε νὰ ἐκτελέσῃς δὲν θὰ δυνηθῆς ἀλλὰ μᾶλλον
 θὰ σὲ μισήσ' ἢ ψυχὴ μου καὶ τοῦτο βεβαίως θὰ σ' εἶναι
 καὶ φοβερώτερον. Τοῦτο πὸν εἶπες δὲ οὔτως ἂν ἔχῃ
 695 πρέπει νὰ εἶν' ἀρεστὸν εἰς ἐμέ· κάθου δὲ σὺ σιωπῶσα
 καὶ εἰς τὸν λόγον μ' ὑπάκουε· μήπως καὶ δὲν σ' ὠφελήσουν
 ὄσοι θεοὶ εἰς τὸν Ὀλυμπον εἶναι ἂν σὲ πλησιάσουν,

- τὰς ἀνικήμενους μου χεῖρας ὁπότεν εἰς σέ ἐπιβάλλω».
- Οὕτως ὠμίλησεν· ἡ δὲ βοόφθαλμος δέσποινα Ἦρα
- 700** τὸτ' ἐφοβήθη· ἐκάθησεν ὄθεν αὐτὴ σιωπῶσα,
 τὴν προσφιλὴ τῆς καρδίαν πραῦνασα καὶ ταπεινοῦσα.
 Εἰς τὰ ἀνάκτορα δὲ τοῦ Διὸς οἱ οὐράνιοι ὄλοι
 ἐβαρυνθῆσαν τότε θεοί· ὁ δὲ Ἥφαιστος μόνος
- 705** ὁ περιβόητος διὰ τὴν τέχνην του ἤρχισε τότε
 νὰ ἀγορεύῃ εἰς τούτους εὐχάριστα πράγματα φέρων
 εἰς τὴν λευκώλεον Ἦραν, τὴν ἀγαπητὴν του μητέρα.
 «Βέβαια ταῦτα τὰ ἔργα ὀλέθρια θὰ ἀποβῶσι
- 710** καὶ ἀνυπόφορα πλέον, ἐὰν καὶ οἱ δύο σεῖς οὕτω
 ἔνεκ' ἀνθρώπων ἐρίζετε, καὶ ἂν κραυγὰς θορυβώδεις
 δὲ μεταξὺ τῶν θεῶν διεγείρετε· ὄθεν καμμία
 δὲν θὰ ὑπάρξῃ εἰς ἡμᾶς ἡδονὴ τῆς καλῆς εὐδωχίας,
 πάντοτ' ἀφ' οὗ τὰ χειρότερα πράγματα ὑπερισχύουν.
 Πλὴν τὴν μητέρα μ' ἐγὼ συμβουλεύω, ἐὰν κ' ἡ ἰδία
- 715** αὐτὴ αὐτὸ ἐννοῆ, εἰς τὸν φίλον πατέρα μου Δία
 νὰ προσενηῖ εὐχαρίστησιν, μὴ ὁ πατὴρ μου καὶ πάλιν
 φιλονεικῆ, τὸ συμπόσιον δ' ὄλον ἡμῶν συνταράξῃ.
 Διότι ἂν ὁ Ὀλύμπιος ἀστροποβόλος θελήσῃ
 ἀπὸ τὰς ἔδρας μας νὰ ἐκτινάξῃ ἡμᾶς νὰ τὸ πράξῃ
 δύναται· διότι οὗτος πολὺ ἰσχυρότερος εἶναι.
- 720** Ὅμως μὲ λόγους ἐσὺ μαλακοὺς ἀποτεῖνον πρὸς τοῦτον
 καὶ παρευθὺς ὁ Ὀλύμπιος ἵλεως θέλει μᾶς γίνειν).
 Οὕτως ὠμίλησε· καὶ ἐκ τῆς ἔδρας του πάνω πηδήσας,
 ἐκ τῆς φιλάτης μητρὸς του τὰς χεῖρας ποτήριον τότε
- 725** ἔθεσε δίκουπον καὶ εἰς αὐτὴν τοὺς ἐξῆς λόγους εἶπε:
 «Μῆτερ μ' ὑπόμενε, ἄντεχε, καίτοι πολὺ λυπουμένη,
 μήπως καὶ ἀγαπητὴν εἰς ἐμὲ τόσον οὖσαν, σὲ ἴδω
 πληγωνομένην ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ τότε
- 730** καίπερ λυπούμενος δὲν θὰ μπορέσω νὰ σοὶ χρησιμεύσω
 ὄλωσ διόλον, διότ' εἶναι δύσκολον ν' ἀντισταθῆ τις
 εἰς τὸν Ὀλύμπιον Δία. Διότι καὶ ἄλλοτε ἦδη
 ἐπιθυμοῦντα νὰ σὲ βοηθήσω, μὲ ἤρπασ' ἐκεῖνος
 ἐκ τοῦ ποδὸς καὶ μὲ ἔρριψ' ἐκ τοῦ κατωφλίου τοῦ θείου·
- 735** ὄθεν ἡμέραν ὀλόκληρον κατεφερόμην καὶ ὄταν
 ἔδυσ' ὁ ἥλιος ἔπεσον πάν' εἰς τὴν Αἴημον· ὀλίγη
 ὅμως πνοὴ τῆς ζωῆς ἐνυπῆρχεν ἀκόμη·
 ὄπου οἱ Σίντιες ἄνδρες πεσόντα εὐθὺς μ' εἶχον λάβειν).
 Οὕτως ὠμίλησεν, ἡ δὲ θεὰ ἡ λευκώλενος Ἦρα

- ἐχαμογέλασε· χαμογελῶσα δ' ἀπὸ τὸν νῆδον τῆς
καὶ τὸ ποτήριον μὲ τὴν ἰδίαν τῆς χεῖρα ἐδέχθη.
- 740 Οὗτος δ' εἰς ὄλους τοὺς ἄλλους θεοὺς δεξιόθεν ἀρχίσας
νέκταρ ἐκέρανα γλυκὴν ὄπερ ἦντλει ἀπὸ τοῦ κρατῆρος.
Ἄσβεστος δὲ μεταξὺ τῶν μακάρων θεῶν διηγέροθη
γέλωσ, ὡς εἶδον τὸν Ἥφαιστον ἐν τῷ μεγάρῳ ν' ἀσθμαίνῃ.
Οὕτω μὲν τότε δι' ὄλης ἡμέρας αὐτοὶ εὐωχοῦντο,
- 745 μέχρῃς ἡλίου τῆς δύσεως καὶ κανενὸς ἢ καρδία
δὲν ἐστερεῖτο τροφῆς ἀναλόγου καὶ οὔτε τῆς λύρας
τῆς ἐκλεκτῆς καὶ λαμπρᾶς τὴν ὅποιαν ἐκράτ' ὁ Ἀπόλλων,
οὔτε ἐστεροῦντο τοῦ ἄσματος δὲ τῶν Μουσῶν, αἱ ὅποια
ἄδουσαι τότε μ' ὥραϊαν φωνὴν διεδέχοντ' ἀλλήλας.
- 750 Ὅταν τὸ φῶσ τὸ λαμπρὸν τοῦ ἡλίου δὲ ἔδυσε, τότε
ὄντως οἱ ἄλλοι θεοὶ ἀνεχώρησαν νὰ ἡσυχάσουν
εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἕκαστος, ὅπου ὁ κατὰ τοὺς δύο
πόδας χωλὸς περιβόητος Ἥφαιστος εἰς τὸν καθένα
διαμονὴν κατεσκεύασε μὲ τὰς σοφὰς αὐτοῦ φρένας.
- 755 Ὅ δὲ ἀστράπτων Ὀλύμπιος Ζεὺς ἐπορευέτο πάλιν
εἰς τὴν ἰδίαν του κλῆτην, ἐκεῖ ὅπου αὐτὸς ἐκοιμᾶτο
πρότερον, ὅταν γλυκὴς ἦθελ' ἕπνος αὐτὸν καταλάβει·
ὄθεν ἐκεῖ ἀναβὰς ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς ἐκοιμήθη
καὶ ἡ χρυσόθρονος Ἥρα πλησίον του δὲ κατεκλίθη.

226

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΟΣ ΤΟ Χ

ΕΚΤΟΡΟΣ ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ

- Οὕτω λοιπὸν πρὸς τὴν πόλιν, ὡς βρέφη ἐλάφων, οἱ Τρῶες
ἐντρομοὶ ἔφυγον καὶ τὸν ἰδρωτὰ ἐξήραινον ὄλοι,
ἔπιον καὶ ἐθεράπευον οὕτω τὴν δίψαν ἣν εἶχον,
περικλεισμένοι ἐντὸς τῶν καλῶν προμαχῶνων· ἀλλ' ὄμως
- 5 οἱ Ἀχαιοὶ πλησιέστερον ἦλθον τοῦ τείχους καὶ εἶχον
ἐστηριγμένους ἐπ' αὐτὸς εἰς τοὺς ὄμους αὐτῶν τὰς ἀσπίδας.
Πλὴν ὀλεθρία τὸν Ἐκτορα ἔδεσε μοῖρα νὰ μένῃ,
πρὸ τοῦ Ἰλίου ἐκεῖ καὶ θυρῶν τῶν Σκαιῶν καλουμένων.
Τότε δ' εἰς τὸν τοῦ Πηλέως νῆδον εἶπ' ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων.
- 10 «Τί μὲ τοὺς τόσον ταχεῖς σου τοὺς πόδας, νῆδ' τοῦ Πηλέως,
ἄνθρωπος ὢν, σὺ, θεὸν μὲ διώκεις ἀθάνατον ὄντα;
Ὅτε ἐγνώρισα, ἔτι ὅτ' εἶμαι θεὸς καὶ θυμῶνεις

- ἀδιακόπως. Δὲν σ' ἀνησυχεῖ ὁ ἀγὼν ὁ πρὸς Τρῶας,
 οὔς κατετρόμαξες βέβαια κ' ἔφυγον ὄλ' εἰς τὴν πόλιν,
 15 σὺ δ' ἐξετρόπης ἐδῶ. Ἄλλὰ ὅμως δὲν θέλεις φονεύσει
 πῶποτ' ἐμέ, ἐπειδὴ καὶ θνητός τις βεβαίως δὲν εἶμαι).
 Βαρυθυμῆσας πολὺ δ' Ἀχιλλεύς ὁ ταχύπους τοῦ εἶπε:
 «Μὲ ἐξηπάτησες, σὺ ὅστις ῥίπτεις τὰ βέλη μακρόθεν,
 ὀλεθριώτατε ὄλων τῶν ἄλλων θεῶν, σὺ διότι
 20 μ' ἔστρεφες τώρα εἰς τοῦτο τὸ μέρος μακρὰν ἐκ τοῦ τείχους
 ἄλλως, πολλοὶ καὶ τὴν γῆν θὰ ἐδάγκανον μὲ τοὺς ὀδόντας,
 πρὶν νὰ προφθάσωσιν ἔτι νὰ ἔμβουν ἐντὸς τοῦ Ἴλιου.
 Τώρα δ' ἐμὲ μὲν ἀφήρσας δόξαν μεγάλην,
 ἔσωσας τούτους δ' εὐκόλως, διότι καμμίαν βεβαίως
 25 δὲν ἐφοβήθης ἐκδίκησιν εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον.
 Θὰ σ' ἐκδικούμην βεβαίως ἐὰν τόσην δύναμιν εἶχον».
 Ταῦτα εἰπὼν, πρὸς τὴν πόλιν μ' ὀρμὴν ἐπορευθ' ἀγερώχως,
 σπεύδων, ὡς ἵππος ὁ φέρων βραβεῖον, μὲ τ' ὄχημα, ὅστις
 τρέχει εὐκόλως καλπάζων εἰς τὴν πεδιάδα ὁμοίως
 30 ὁ Ἀχιλλεύς γόνατά τε καὶ πόδας ταχέως ἐκίνηι.
 Πρῶτος τὸν εἶδε δ' ὁ Πριάμος γέρον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς του
 φεγγοβολοῦντα, ὁπότεν ἐφώρμησ' εἰς τὴν πεδιάδα,
 ὡς εἷς ἀστήρ ἀνατέλλων εἰς τὴν ἐποχὴν φθινοπώρου,
 πρόδηλος δ' εἶναι ἢ λάμπει αὐτοῦ μεταξὺ πολλῶν ἄλλων
 35 ἄστρον ἐν μέσῳ βαθείας νυκτός· τὸν ὁποῖον ἀστέρα
 Κῆνα Ὠρίωνος μὲ τὸ ἐπώνυμον τὸν ὀνομάζον.
 Οὗτος μὲν εἶναι λαμπρότατος, εἶναι κακὸν δὲ σημεῖον,
 καύσωνα δὲ πολλὴν φέρει εἰς τοὺς τάλαιπῶρους ἀνθρώπους.
 Καὶ ὁ χαλκὸς οὕτως ἤστραπτ' εἰς τοῦτου τὰ στήθη ὁπότεν
 40 ἔτρεχε. Ἐκλαυσεν ὅθεν ὁ γέρον καὶ πάνω ὑψώσας
 τότε τὰς χεῖρας, ἐκτύπα ὁ ἴδιος τὴν κεφαλὴν του,
 ἔκλαιε δὲ μεγάλας φωνὰς καὶ θερμῶς παρεκάλει
 τὸν προσφιλῆ του νιόν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐμπρὸς εἰς τὰς θύρας
 ἵστατο, πρόθυμος νὰ πολεμήσῃ μὲ τὸν Ἀχιλλέα.
 45 Πλὴν συμπαθῶς τοῦ ὠμίλει ὁ γέρον, ἐκτείνων τὰς χεῖρας.
 «Φίλιπτον τέκνον μου, Ἔκτορ, τὸν ἀνθρώπον τοῦτον, οὐ μόνος
 μὴ μοῦ προσμένῃς τῶν ἄλλων μακρὰν, μήπως εὖρης ταχέως
 τὸν θάνατόν σου, ὑπὸ τοῦ νιοῦ νικηθεῖς τοῦ Πηλέως,
 κατὰ πολὺ ἐπειδὴ ἀπὸ σὲ ἰσχυρότερος εἶναι.
 50 Ὁ ἀποτρόπαιος. Εἴθε αὐτὸς τόσον φίλος νὰ γίνῃ
 καὶ τῶν θεῶν ὅσον φίλος μου εἶναι· ταχέως δὲ τότε
 ἤθελον φάγει αὐτὸν φονευόμενον χαμαὶ ἠπλωμένον

- κύνες και γῦπες· και τότε ἐμοῦ ἢ μεγάλη ἢ λύπη
ἤθελε πάντως ἐκλίπει ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου διότι
- 55 πολυαριθμῶν νιδῶν και καλῶν μὲ ἐστέρησεν οὔτος,
κτείνων αὐτοὺς και πωλῶν εἰς κειμένας μακρὰν ἡμῶν νήσους.
Τώρα ἐν μέσῳ τῶν Τρώων οὐ εἶναι κλεισμέν' εἰς τὴν πόλιν,
δύο νιδούς μου, Λυκάονα και τὸν Πολύδωρον, πλέον
δὲν ἡμπορῶ νὰ ἰδῶ, τοὺς ὁποίους ἢ ἐξοχωτέρα
- 60 τῶν γυναικῶν ἀπασῶν μου ἐγέννησεν, ἢ Λαιοθή.
"Ομως ἐὰν μὲν αὐτοὶ μεταξὺ τοῦ στρατοῦ ἔτι ζῶσι,
θέλομεν βέβαια ὑστερον ἀπολυτρώσει και τούτους
διὰ χαλκοῦ και χρυσοῦ· και διότι ὑπάρχουν
εἰς τὴν οἰκίαν· διότι εἰς τὴν θυγατέρα του ἔχει
- 65 δώσει πολλά ὁ περιφημος γέρον, ὁ "Αλτης. "Αν δμως
ἤδη ἀπέθανον και εἰς μόνας κατοικῶσι τοῦ "Αδου,
εἰς τὴν καρδίαν μου τότε και τὴν τῆς μητρὸς των, τῶν δύο
οἴτινες τοὺς ἐγεννήσαμεν λύπη θὰ εἶναι μεγάλη.
Πλὴν βραχυτέρα θὰ εἶναι ἢ λύπη εἰς τ' ἄλλα τὰ πλήθη,
- 70 ἐὰν δὲν πέσης και σύ, φονευθεὶς ἀπὸ τὸν "Αχιλλέα.
"Εμβα λοιπὸν εἰς τὸ τεῖχος, ὦ τέκνον μου, διὰ νὰ σώσης
ἤδη τοὺς Τρώας και τὰς Τρωιάδας και μὴ προξενήσης
εἰς τὸν νιδὸν τοῦ Πηλέως σὺ δόξαν μεγάλην, και μήτε
νὰ στερηθῆς και ὁ ἴδιος τῆς πολυτίμου ζωῆς σου.
- 75 Τὸν δυστυχή δὲ ἐμὲ ἐν ᾧ ἔχω ἀκόμη τὰς φρένας
σώσας, λυπήσου, τὸν ἄτυχον, δὲν μὲ σκληρὰν εἰμαρμένην
εἰς τὸ κατώφλιον ὄντα τοῦ γήρατος θὰ μ' ἀφανίσῃ
Ζεὺς, ὁ πατήρ, ὁ νιδὸς ὁ τοῦ Κρόνου, ἀφ' ἔως τώρα
πλεῖστα κακὰ ἔδοκίμασα, κλαίω δ' νιδούς φονευμένους
- 80 και θυγατέρας αἰχμαλωτηθείσας, λαμπροὺς δὲ θαλάμους
κατεστραμμένους και νήπια τέκνα ριπτόμενα χάμαι,
εἰς συμπλοκὴν και σφαγὴν πεισματώδη και νύμφας προσέτι
ὑπ' ὀλεθρίων χειρῶν "Αχαιῶν συρομένας μὲ βίαν.
Και τελευταῖον δ' ἐμὲ ὠμοφάγοι τὸν ἴδιον θέλουν
- 85 κύνες ξεσχίσει ἐπὶ τῶν προθύρων ἀφ' οὔ μὲ κτυπήσῃ
τίς μὲ χαλκὸν σουβλερὸν ἢ ἀφ' οὔ μὲ τοξεύσῃ μὲ βέλος
και ἀφαιρέσῃ εὐθὺς τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τῶν μελῶν μου.
Κόνες, αὐτοί, τοὺς ὁποίους εἰς τὰ μέγαρά μου ὡς τώρα
ἔθρεψα, τῆς δὲ τραπέζης μου φύλακας και τῶν θυρῶν μου,
- 90 οἴτινες τότ' ἀφ' οὔ πίνον τὸ αἷμα μου, θέλουν ὑπιάγει
μανιακοί, ν' ἀπλωθῶσι νὰ κείτῶνται εἰς τοὺς προδόμους.
"Ολα ἀρμόζουσι δὲ εἰς τὸν νέον, νὰ πέσῃ εἰς τὴν μάχην,

- χάμαι νὰ κεῖται σφαγμένος μὲ ξίφος καὶ ὄσα συμβῶσι,
 ὄλα, ναί, εἶναι καλὰ εἰς αὐτὸν καίτοι ἀποθανόντα.
- 95 Γέροντος πλήν φονευμένου ὁπότεν βεβαίως οἱ κύνες
 ἐντροπιάζουν λευκὴν κεφαλὴν καὶ λευκὴν γενειάδα
 καὶ τὴν αἰδῶ του προσέτι ὦ!! Τοῦτο βεβαίως τὸ πλεόν
 ἀξιοθρήνητον εἶναι εἰς τοὺς δυστυχεῖς τοὺς ἀνθρώπους).
 Εἶπε βεβαίως ὁ γέρον, μ' αὐτάς του τὰς χεῖρας τὰς ἄσπρας
- 100 τρίχας του ἔσυρε δὲ καὶ ἀνέσπα ἐκ τῆς κεφαλῆς του.
 Πλήν τὴν καρδίαν τοῦ Ἔκτορος δὲν ἠμποροῦσε νὰ πείσῃ.
 Ἔκλαιε πάλιν κ' ἡ μήτηρ του δακρυροοῦσα ἐξ ἄλλου
 καὶ μὲ τὴν μίαν τῆς χεῖρα τὰ στήθη ἀνοίγουσα αὐτῇ,
 σύρουσα δὲ ὑψηλὰ τὸν μαστὸν μὲ τὴν ἄλλην τῆς χεῖρα,
- 105 χύνουσα δάκρυα, τότε εἰς αὐτὸν πτερωτοὺς λόγους εἶπε.
 «Τέκνον μου, Ἔκτορ, σεβάσθητι ταῦτα κ' ἐμὲ τὴν ἰδίαν
 νὰ ἐλεήσῃς. Μαστὸν τὸν πανσίλυπον δ' ἂν σ' ἔχω δώσει
 ἐγὼ ποτέ, ἐνθυμήθητι τοῦτον, ὃ φίλτατον τέκνον.
 Τοῦτον τὸν ἔχθιστον δ' ἄνδρα πολέμησον ἐνδὸν τοῦ τείχους
- 110 μένων καὶ μήτε ὁ πρῶτος νὰ ἐκβῆς σὺ ἔμπροσθεν τοῦτου
 ἄσπλαγχρος· διότι ἂν σὲ φονεύσῃ, ἐγὼ τότε πλεόν
 δὲν θὰ σὲ κλαύσω εἰς κλίνην, βλαστὸν προσφιλέῃ, τὸν ὁποῖον
 ἔχω γεννήσ' ἡ ἰδία καὶ μήτ' ἡ πλουσία σου ἔτι
 σύζυγος, πάρα πολὺ δὲ μακρὰν ἀφ' ἡμῶν καὶ τῶν δύο
- 115 εἰς τῶν Ἑλλήνων τὰ πλοῖα ταχεῖς θὰ σὲ φάγωσι κύνες».
- Κλαίοντες ἔλεγον ταῦτα κ' οἱ δύο αὐτοὶ τὸν υἱὸν των
 παρακαλοῦντες θερμῶς καὶ πολλά· τὴν ψυχὴν πλήν οὐδόλως
 ἐπειθον οὗτοι τοῦ Ἔκτορος· ἀλλ' ἐπερίμενον οὗτος
 τὸν θαναμαστὸν Ἀχιλλέα ἐρχόμενος μᾶλλον πλησίον.
- 120 Ὅθεν καθὼς ὄρεινός μέγας ὄφις ἀφ' οὗ φρυτὰ φάγη
 φαρμακερά, τινὰ ἄνδρα προσμένει εἰς τὴν φωλιάν του
 καὶ φοβερός δὲ θυμὸς κυριεύει αὐτὸν καὶ μὲ βλέμμα
 βλέπει δεινὸν δὲ τὸν ἄνδρα, κυλίων ἐντὸς τῆς ὀπῆς του.
 Οὕτως ὁ Ἔκτωρ θυμὸν ἔχων ἄπαστον, δὲν ὑπεχώρει
- 125 καὶ τὴν λαμπρὰν τ' ἐπ' ἐξέχοντος πύργου στηριξάς ἀσπίδα,
 ἀναστενάξας λοιπὸν εἰς τὴν εὐτολμον εἶπε ψυχὴν του.
 «ὦ δυστυχία μου, ἂν εἰς τὰς θύρας ἐμβῶ καὶ τὰ τείχη,
 ὁ Πολυδάμας ἐμὲ θὰ ἐλέγξῃ ὁ πρῶτος, ἐκεῖνος,
 ὅστις μ' ἐπρόσταξε νὰ ὀδηγήσ' εἰς τὴν πόλιν τοὺς Τρῶας
- 130 τὴν ὀλεθρίαν τὴν νύκτα ἐκείνην, ὁπότε ὁ θεῖος
 εἶχ' ἐγερθῆ Ἀχιλλεύς. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ὑπήκουσα ὄμως·
 βέβαια τοῦτο πολὺ συμφερότερον ἦθελεν εἶναι.

- Τώρα δ' ἀφοῦ τὸν λαὸν διὰ τὴν ἰδικήν μ' ἀφροσύνην
 ἔχασα, Τρωῶς ἐντρέπομαι καὶ μακροπέπλους Τρωάδας,
 135 μῆπως τις ἄλλος δειλότερος ἔτι ἐμοῦ ποτε εἴπη·
 εἰς τὴν ἰδίαν τ' ἀνδρείαν πεποιθήσων ἔχων ὁ Ἔκτωρ
 ἔχασ' αὐτὸς τὸν λαόν. Οὕτω θέλουσιν εἶπει· καὶ τότε
 ἤθελεν εἶναι πολὺ εἰς ἐμὲ συμφερότερον ἵνα
 ἀντεπεξέλθω ἢ τὸν Ἀχιλλέα αὐτὸν νὰ φονεύσω,
 140 ἢ ν' ἀποθάνω κι' ἐγὼ πρὸ τῆς πόλεως πίπτων ἐνδόξως.
 Τὴν ὀμφαλώδη μου δ' ἂν κατ' ἀρχὰς θέσω κάτω ἀσπίδα
 καὶ τὸ βαρὺ μου τὸ κράνος, τὸ δόρυ μου δὲ πρὸς τὸ τεῖχος
 πλέον στηρίξω, ἐνώπιον δὲ τοῦ λαμπροῦ Ἀχιλλέως
 ἔλθω ὁ ἴδιος, ὕποσχεθῶ δ' εἰς αὐτὸν ν' ἀποδώσω
 145 εἰς τοὺς Ἀτρεΐδας νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν τὴν Ἑλένην,
 ἣτις ἐγένετο πρώτη ἀρχὴ τοῦ πολέμου καὶ ὅλα
 τὰ ἄλλα πράγματα ὅσ' ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε πρὸ πάντων
 ἄλλοτε φέρει εἰς Τροίαν ἐντὸς τῶν βαθέων του πλοίων.
 Καὶ νὰ μοιράσωμεν δὲ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων συγχρόνως
 150 καὶ ὅσα ἔτερα πλοῦτη ἐφύλαξεν αὐτὴ ἢ πόλις.
 Πάλιν δ' ἂν ὕστερον ἔτι ἐκ μέρους τῶν Τρώων γερόντων
 ἤθελον λάβει τὸν ὄρκον, οὐδὲν ν' ἀποκρούσωμεν πρῶγμα,
 νὰ μοιρασθῶσι δὲ ὅλα ἐπίσης εἰς δύο μερίδας...
 ("Ὅσα πολλὰ καὶ μεγάλα ἀκόμη ἂν εἶναι τὰ πλοῦτη
 155 ἄτῳα κλείει ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἢ ἐπέραστος πόλις).
 Πλὴν διατὶ ὄλ' αὐτὰ ἐστοχάσθη ἢ φίλη ψυχὴ μου;
 Μῆπως ἐγὼ μὲν ὑπάγω νὰ παρακαλέσω ἐκείνον·
 ὅμως ἐκεῖνος δὲν θὰ μ' ἐλεήσει ἀλλ' οὔτε καὶ σέβας
 θέλει νὰ μοῦ φέρῃ οὐδόλως, ἀφύλακτον δ' ἄοπλον ὄντα
 160 θὰ μὲ φονεύσῃ, ὡς μίαν γυναῖκα, διότι
 πρότερον ὅλα θὰ ἔχω ἐγὼ ἐκδυθῆ τ' ἄρματά μου.
 Τώρα δὲν εἶναι καιρὸς μὲ αὐτὸν ὀμιλίας νὰ ἔχω,
 ὡς μία κόρη κι' εἰς νέος, δρυὸς ἐξελθόντες ἢ βράχου,
 σνομιλοῦν μεταξὺ των, ἢ νέα κόρη κι' ὁ νέος.
 165 "Ὅμως καλλίτερον νὰ συγκρουσθῶμεν ὁμοῦ εἰς τὴν μάχην"
 ἴδωμεν τάχιστα δὲ καὶ εἰς ποῖον ἡμῶν ἐκ τῶν δύο
 Ζεὺς ὁ Ὀλύμπιος θέλει παρέξει τὴν δόξαν τῆς νίκης».·
 Οὕτως ἐσκέπτετο μένων· ἀλλ' ὅμως πλησίον του ἦλθεν
 ὁ Ἀχιλλεὺς ὁμοιώτατος μὲ τὸν κινουῦντα τὸ κράνος,
 170 τὸν πολεμάρχην τὸν Ἄρην, εἰς τὸν δεξιὸν του τὸν ὤμον
 τὴν ἐκ μελέης τοῦ ὄρους Πηλίου δὲ ἔσειε λόγῳ
 τὴν φοβερὰν· ὁ χαλκὸς δὲ τριγύρω του ἔλαμπε τότε,

- ὁμοίος ὢν μὲ τὴν λάμπριν φλογὸς τοῦ πυρὸς ὅπερ καίει,
 ἢ μὲ τὴν λάμπριν αὐτοῦ τοῦ ἡλίου ἐν ᾧ ἀνατέλλει.
- 175 Τρώμος τὸν Ἔκτορα δὲ ἐκυρίευσε τότε, ὅπoταν
 τὸν Ἀχιλλέα ἐνόησεν· οὔτε ἐτόλμησε πλέον
 νὰ τὸν προσμείνη ἐκεῖ, ἀλλ' ἀφῆκε τὰς θύρας
 ὄπισθεν, ἔφυγε δὲ φοβηθεῖς. Ὁ δ' υἱὸς τοῦ Πηλέως
 ὤρμησ' ἐπάνω του, εἰς τοὺς ταχεῖς του πειθόμενος πόδας.
- 180 Ὡς εἰς τὰ ὄρη ἰέραξ, ὁ πλέον ταχὺς τῶν ὀρνέων,
 περιστρεφῶς ἐναντίον δειλῆς ἐπιπίπτει εὐκόλως,
 αὐτὴ δὲ ἔντρομος φεύγει πλαγίως· ἐκεῖνος δὲ κραῖξας
 ἐκ τοῦ πλησίον πολὺ δυνατὰ ἐπιπίπτει συχνάμις
 καὶ ἡ καρδιά του θέλ' αὐτὴν νὰ ἁρπάσῃ ἀμέσως.
- 185 Οὕτω κ' ἐκεῖνος ἐπέτα σφοδρὸς κατ' εὐθείαν.
 Ἐφηνε δ' ἔντρομος ὑπὸ τὸ τείχος τῶν Τρώων ὁ Ἔκτωρ,
 ὀρμητικῶς καὶ ταχέως τὰ γόνατ' αὐτοῦ δὲ ἐκίνει.
 Ἐτρεχον δ' οὔτοι πλησίον τοῦ λόφου καὶ τοῦ ἀνεμώδους
 ὀλυνθοφύτου χωρίου καὶ πάντοτε κάτω τοῦ τείχους,
- 190 ἔξωθεν ὁμως καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἀμαξοδρόμου.
 Τότε εἰς δύο δὲ ἔφθασαν δεξαμενὰς καλλιρρόους,
 ὅπου αἱ δύο πηγαὶ διαηγές ἀναβρύνουσιν ὕδωρ
 τοῦ πολυστρόφου Σκαμάνδρου. Διότι ἡ μὲν μία ρεεῖ
 ὕδωρ χλιδὸν καὶ τριγύρω αὐτῆς ὁ καπνὸς ἀννυροῦται
- 195 ὡσπερ πυρὸς καιομένου· ἡ ἄλλη δὲ τρέχει τὸ θέρος
 κρύον μὲ χάλαζαν ὁμοιον ἢ μὲ τὴν κρύαν χιόνα,
 ἢ μὲ τὸν κρύσταλλον ὅστις προέρχεται ἀπὸ τὸ ὕδωρ.
 Ὅθεν ἐκεῖσε πλησίον ἐπάνω εἰς ταύτας ὑπάρχονν
 πέτρωναι σκάφαι, εὐρύχωρα δὲ καὶ προσέτι ὠραῖαι,
- 200 ὅπου τῶν Τρώων αἱ σύζυγοι καὶ αἱ ὠραῖαι τῶν κόραι
 ἐπλυνον τὰς πολυτίμους τῶν ἐνδυμασίας, πρὶν ὅτε
 ἦτο εἰρήνη, πρὶν ἔλθουν ἐδῶ οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων.
 Ἐτρεχον ὅθεν πρὸς τοῦτο τὸ μέρος, ὁ Ἔκτωρ μὲν φεύγων,
 ὁ δ' Ἀχιλλεὺς κατὰ πόδας βεβαίως διώκων ἐκεῖνον.
- 205 Ἦτο ἀνδρεῖος τῷ ὄντι ὁ ἔμπροσθεν φεύγων, ἀλλ' ὁμως
 εἰς πολὺ πλέον ἀνδρεῖος ἐδίωκε τοῦτον ταχέως.
 Διότ' αὐτοὶ δὲν ἐζήτουν διὰ ν' ἀποκτήσωσι θῦμα,
 εἴτε καὶ βόειον δέρμα, αὐτὰ τὰ ὁποῖα
 εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ δρόμου λαμβάνονν οἱ ἄνδρες βραβεῖα,
- 210 περὶ ψυχῆς δ' ἠγωνίζοντο Ἔκτορος τοῦ Ἴπποδάμου,
 ὡς νικηταὶ δὲ μονόχηλοι ἵπποι ὅπoταν οἱ πρῶτοι
 φθάσουν εἰς τὸ τελευταῖον σημεῖον ταχύτατα τρέχονν·

- τὸ πρὸς τιμὴν ἀνδρὸς φονευθέντος μέγαν βραβεῖον,
τὸ ὀρισθὲν ἢ εἰς τρεῖς φορὰς ἢ μία γυνὴ ἕκῃ κείται.
- 215 Οὕτως οἱ δύο αὐτοὶ τρεῖς φορὰς τοῦ Πριάμου τὴν πόλιν
ἔτρεξαν γύρω τριγύρω μὲ τὸς ταχεῖς τῶν τοῦς πόδας,
ἔβλεπον δ' ὄλ' οἱ θεοί. Ὁ πατὴρ δὲ τῶν θεῶν καὶ ἀνθρώπων
ἤρχισε τοὺς ἀκολούθους τοὺς λόγους νὰ λέγῃ εἰς τούτους.
(Πῶ! πῶ! θεοί, φίλον ἀνθρώπον βλέπω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου
- 220 ὅστις διώκεται γύρω τριγύρω τοῦ τείχους βεβαίως·
κλαί' ἢ καρδία μου διὰ τὸν Ἔκτορα δέ, ὁ ὁποῖος
τόσα μηρία βοῶν εἰς ἐμὲ ἔκανσεν, εἰς τὰς ἀκρωρείας
τῆς πολυφάραγγος Ἰδης καὶ ἄλλοτε πάλιν ὁμοίως
εἰς τὴν ἀκρόπολιν, περὶ τῆς πόλεως δὲ τοῦ Πριάμου
- 255 τῶρα καὶ πάλιν ὁ θεῖος αὐτὸν Ἀχιλλεὺς τὸν διώκει
μὲ ταχεῖς πόδας. Ἀλλ' ὅμως ἐλάτε, θεοί, καὶ σκεφθῆτε
καὶ μελετήσατε ἂν θὰ τὸν σώσωμεν ἐκ τοῦ θανάτου,
ἢ ἂν αὐτὸν καταβάλωμεν τῶρα καὶ ὄντα γενναῖον,
νεκικημένον ὑπὸ τ' Ἀχιλλέως υἱοῦ τοῦ Πηλέως).
- 230 Ἡ Ἀθηναῖ ἢ γλαυκῶπις θεὰ δ' ἀπεκρίθη εἰς τοῦτον.
(Ἦ πάτερ, μὲ τὸν λαμπρὸν κεραινὸν καὶ τὰς μαύρας νεφέλας,
τί εἶπες; Ἀνθρώπον ὅστις θνητὸς καὶ ἐφήμερος εἶναι,
καὶ εἰς τὴν τύχην του ἔκπαλαι προωρισμένος, σὺ θέλεις
τοῦ ἀπαισίου θανάτου νὰ τὸν ἀπαλλάξῃς ἀκόμῃ;
- 235 Κάμε το· δὲν τὸ ἐγκρίνομεν πλὴν οἱ θεοὶ ὄλ' οἱ ἄλλοι).
Ὁ τὰς νεφέλας ἀθροίζων δὲ Ζεὺς ἀπαντήσας τῇ εἶπε.
(Ἦ Τριτογένεια, φίλτατον τέκνον μου, ἔχε σὺ θάρρος.
Δὲν ὀμιλῶ ἐκ καρδίας παντάπασιν. Ταῦτα σπονδαίως
θέλω πρὸς σὲ δὲ φιλόφρων νὰ εἶμαι καὶ πράξω ἐκεῖνο
- 240 ὅπερ διάθεσιν ἔχεις νὰ πράξῃς καὶ μὴ ἀργοπόρει).
Ταῦτα εἰπὼν, παρεκίνησε τὴν Ἀθηναῖν εἰς ἐκεῖνο
ὅπερ καὶ πρότερον οἴκοθεν μόνη τῆς τὸ ἐπεθύμει.
Ἦρμησε δὲ καὶ κατέβη ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου.
Ἀδιακόπως τὸν Ἔκτορα δ' ἐξηκολούθει διώκων
- 245 ὁ Ἀχιλλεὺς ὁ ταχύπους. Καθὼς δὲ ὀπότεν ἐλάφου
τὸ νεογνὸν εἰς τὰ ὄρη, ἂφ' οὗ τὸ σηκῶση ὁ κύων
ἀπὸ τὴν κοίτην, διώκει αὐτὸ διὰ μέσον κοιλάδων
καὶ διὰ μέσον φαράγγων, ἐὰν δὲ αὐτὸν διαφύγῃ
κάτ' ἀπὸ θάμνον κρυφθὲν ἀπὸ φόβον, ὁ κύων δ' ἀπαύστως
- 250 τρέχει τὰ ἴχνη ζητῶν ἕως οὗ νὰ τὸ εὕρῃ,
οὕτως ὁ Ἔκτωρ αὐτὸς τὸν ταχύπουν υἱὸν τοῦ Πηλέως
δὲν τὸν διέφυγεν. Ὅσας φορὰς λοιπὸν ἦθελ' ὀρμήσει

- τρέχων ταχέως κατέναντι πρὸς τοῦ Δαρδάνου τὰς πύλας,
 ὑπὸ τοὺς πύργους τοὺς καλοκτισμένους, ἐὰν εἶναι τρόπος
 255 ἄνωθεν νὰ βοηθῶσιν οἱ Τρῶες αὐτὸν μὲ τὰ βέλη,
 τόσας φορὰς προπερνῶν ἔμπροσθέν του ἐδίωκε τοῦτον
 πάλιν πρὸς τὴν πεδιάδα· αὐτὸς πρὸς τὴν πόλιν δ' ἐπέτα
 πάντοτε. Ὡς δ' ἐν ὄνειρῳ δὲν δύναται τις νὰ προφθάσῃ
 φεύγοντα, οὔτε ὁ φεύγων δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ
 260 ἐκεῖνον ὅστις τὸν καταδιώκει καὶ οὔτε ἐκεῖνος,
 ὅστις διώκει, τὸν φεύγοντα δύναται ἵνα προφθάσῃ.
 Οὕτω καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς μὲ τοὺς πόδας του δὲν ἤμποροῦσε
 ἵνα προφθάσῃ τὸν Ἔκτορα, οὔτε ὁ Ἔκτωρ ἐπίσης
 τὸν Ἀχιλλεὺς ποσῶς ἤμποροῦσε διὰ ν' ἀποφύγῃ.
 265 Πῶς τοῦ θανάτου τὰς μοίρας θ' ἀπέφευγε τότε δ' ὁ Ἔκτωρ,
 ἂν εἰς συνάντησιν τούτου δὲν ἤθελεν ἔλθ' ὁ Ἀπόλλων
 ἐκ τοῦ πλησίον διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ ὑστάτην,
 ὅστις τοῦ ἔδωσε θάρρος καὶ τάχος εἰς τὰ γόνατά του;
 Ἔκαμνε δὲ εἰς τὰ πλήθη σημεῖον μὲ τὴν κεφαλὴν του
 270 ὁ Ἀχιλλεὺς τότε ὁ θεῖος καὶ οὔτε τοὺς ἄφηνεν ἵνα
 ρίπτωσι τὰ βέλη πικρὰ εἰς τὸν Ἔκτορα, μήπως τις ἄλλος
 ρίψῃ εἰς τοῦτον ἐν βέλος καὶ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν δόξαν,
 τότε δὲ πλέον ἐκεῖνος ὡς δεύτερος ἤθελεν ἔλθει.
 Ὅμως ὁπότεν βεβαίως τετάρτην φορὰν εἶχον φθάσει
 275 εἰς τὰς πηγὰς, ὁ πατὴρ τῶν θεῶν ὁ Ζεὺς ἔλαβε τότε
 τὴν χρυσὴν πλάστιγγα· καὶ εἰς αὐτὴν δύο ἔθηκε μοίρας,
 τοῦ εἰς αἰώνιον ὕπνον βυθίζοντος πάντας θανάτου,
 τοῦ Ἀχιλλεὺς μὲν μίαν, τοῦ ἵππικοῦ δ' Ἔκτορος ἄλλην.
 Ὑψωσε δὲ ἐκ τοῦ μέσου κρατήσας τὴν πλάστιγγα ταύτην
 280 ὄθεν τοῦ Ἔκτορος ἔκλινεν ἡ ἀπαισία ἡμέρα.
 Ἐφηνε δὲ πρὸς τὸν Ἀδην λοιπὸν καὶ ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων
 τὸν ἐγκατέλιπε τότε. Εἰς δὲ τὸν υἱὸν τοῦ Πηλέως
 ἦλθ' ἡ θεὰ Ἀθηνα ἡ γλανκῶπις· πλησίον δὲ τούτου
 στέκουσα τότε αὐτῆ, εἰς αὐτὸν περρωτοὺς λόγους εἶπε.
 285 «Τώρα βεβαίως ἐλπίζω, λαμπρὸν Ἀχιλλεῦ, Διὸς φίλε,
 ὅτι οἱ δύο ἡμεῖς θ' ἀποκτήσωμεν δόξαν μεγάλην
 εἰς τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων, πλησίον τῶν πλοίων διότι
 θέλομεν πλέον φονεύσει τὸν Ἔκτορα, μ' ὄλον ὅτ' εἶναι
 ἀπληστος μάχης. Δὲν εἶν' εἰς αὐτὸν δυνατὸν τώρα πλέον
 290 νὰ μᾶς ἐκφύγῃ, οὔτ' ἂν ὁ μακρόθεν τοξεύων Ἀπόλλων
 ἤθελε πάθει πολλὰ κυλιόμενος ἀδιακόπως
 εἰς τοῦ πατρὸς τοῦ κρατοῦντος Διὸς τὴν αἰγίδα τοὺς πόδας.

- "Ὅμως σὺ στάσου μὲν τώρα, ἀνάπνεε· τοῦτον δ' ὑπάγω
 νὰ καταπεισῶ ἐγὼ ἐναντίον σου νὰ πολεμήσῃ».
- 295 Ἡ Ἀθηναῖα αὐτὰ εἶπε· ἐκεῖνος δ' ἐπέθηκετο χαίρων
 ἀπὸ καρδίας, εἰς τὴν μὲ χαλκίνην αἰχμὴν μελιγίνην
 λόγχην του δὲ στηριχθεὶς τότε ἑστάθη. Κ' ἐκείνη βεβαίως
 τοῦτον μὲν ἄφησ', ἐπρόλαβε δὲ ἀφ' ἑτέρου τὸν θεῖον
 "Ἐκτορα, τὴν ὁμοίότητα ἔχουσα τοῦ Διηϊφόβου
- 300 ὡς πρὸς τὸ σῶμα καὶ πρὸς τὴν τραχεῖαν φωνήν· ἵσταμένη
 τοῦτου πλησίον δ' αὐτὸ πτερωτοὺς τότε λόγους τοῦ εἶπε:
 «᾽Ω ἀδελφέ μου, πολὺ ὁ ταχὺς Ἀχιλλεὺς σὲ βιάζει
 ὄντως, διώκων σε μὲ τοὺς ταχεῖς αὐτοῦ τρέχων τοὺς πόδας
 πέριξ τῆς πόλεως τῆς τοῦ Πριάμου ἀλλ' ἔλα βεβαίως,
- 305 ἄς σταματήσωμεν, μένοντες δ' ἄς ἀποκρούσωμεν τοῦτον».
- Ὁ Ἐκτωρ πάλιν ὁ μέγας ὁ σείων τὸ λάμπον του κράνος
 τότε εὐθὺς ἀπαντῶν εἰς αὐτὴν ἀπεκρίθη καὶ εἶπε.
 «᾽Ἦσο καὶ πρότερον μὲν εἰς ἐμὲ προσφιλέστατος λίαν
 τῶν ἀδελφῶν, οὗς Ἐκάβη καὶ Πριάμος ἔτεκον παῖδας
- 310 σὺ, ὦ Διηϊφοβε, βέβαια· ὅμως στοχάζομαι τώρα
 ὅτι πῶς πρέπει πολὺ περισσότερον νὰ σὲ τιμήσω.
 "Ὅστις ἐτόλμησες ἕνεκ' ἐμοῦ νὰ ἐξέλθῃς τοῦ τείχους,
 ἅμα μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου τὸν μέγαν μου κίνδυνον εἶδες,
 ὄλοι οἱ ἄλλοι δὲ μένουσιν ἔνδον τοῦ τείχους κλεισμένου».
- 315 Ἡ Ἀθηναῖα ἢ γλαυκῶπις θεὰ εἶπε πάλιν εἰς τοῦτον.
 «᾽Ω ἀδελφέ μου, τῷ ὄντι ὁ πατήρ μας καὶ ἡ σεβασμία
 μήτηρ μας γονυκλινωῶς μὲ σειρὰν παρεκάλουν καὶ ἄλλοι
 φίλοι τριγύρω πολλὰ παρεκάλουν ἐκεῖ ἵνα μένω.
 (Τόσον πολὺ ἐπειδὴ ἀπ' αὐτὸν τρέμονν ὄλοι!) ἀλλ' ὅμως
- 320 μέσα ἐμοῦ τὴν καρδίαν κατέτρωγε λύπη ἀθλία.
 Τώρα δὲ πρόθυμοι ἄς πολεμήσωμεν μάλιστ' ἀμέσως,
 μήτε φειδῶ τῶν δοράτων ἡμῶν νὰ ὑπάρξῃ κατὰ τι,
 ἵνα γνωρίσωμεν ἂν θὰ φονεύσῃ ἡμᾶς καὶ τοὺς δύο
 ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ νὰ φέρῃ τὰ καθημαγμένα μας ὅπλα
- 325 πρὸς τὰ βαθέα των πλοῖα, ἢ ἂν μὲ τὸ δόρυ σου πέσῃ».
- Οὕτω μὲ δόλον λαλήσασα ἢ Ἀθηναῖα προηγήθη.
 Ὅτε δὲ οὗτοι πηγαίνοντες εἰς ἐναντίον τοῦ ἄλλου
 ἦσαν πλησίον, ὁ σείων μ' ὄρη τὴν περικεφαλαίαν
 "Ἐκτωρ ὁ μέγας, αὐτὸς πρῶτος εἶπεν εἰς τὸν Ἀχιλλέα:
 330 «Δὲν θέλω πλέον, Πηλέως νιέ, σὲ τρομάξει ὡς πρῶτον.
 Τρεῖς περιῆλθον φορὰς τὴν μεγάλην τὴν πόλιν Πριάμου.
 Τρέχοντα δὲ κατ' ἐμοῦ δὲν ἐτόλμησα πώποτε ὅπως

- σὲ περιμείνω· πλὴν ἤδ' ἡ ψυχὴ μου μ' ἐνέπνευσε θάρρους
 ἵνα σταθῶ ἐναντίον σου· νὰ πιασθῶ ἢ πιάσω.
- 335 "Ὁμως δὲ ἔλα, ἐδῶ τοὺς θεοὺς ἄς ἐπικαλεσθῶμεν.
 Διότι βέβαια κάλλιστα μάρτυρες θέλουσιν εἶσθαι
 οὗτοι καὶ τῶν συνθηκῶν μας ἐπόπται· διότι δὲν θέλω
 σὲ ἀτιμάσει δεινῶς, ἂν τὴν νίκην ὁ Ζεὺς θὰ μοὶ δώσῃ
 καὶ τὴν ψυχὴν ἀπὸ σοῦ ἀφαιρέσω· ἀλλὰ τὰ λαμπρὰ σου
- 340 ὄπλα ἀφ' οὗ ἀφαιρέσ' ἀπὸ σοῦ, Ἀχιλλεῦ, τὸν νεκρὸν σου
 πάλιν θὰ δώσω εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς· καὶ σὺ οὕτω νὰ πράξῃς».
 Τοῦτον δ' ἀγρίως ἰδὼν Ἀχιλλεὺς ὁ ταχύπους τοῦ εἶπε:
 «Ἐκτορ, ἀφόρητε, μὴ συμφωνίας μοῦ λέγῃς· καθ' ὅσον
 ὄρκοι πιστοὶ δὲν ὑπάρχουν ἀνδρῶν μεταξὺ καὶ λεόντων,
- 345 οὔτε ἀρνία καὶ λύκοι ψυχὴν μὲ ἐν φρόνημα ἔχουν,
 πάντοτε δὲ μελετῶσι κακὰ ἐναντίον ἀλλήλων.
 Οὕτως ἐγὼ τε καὶ σὺ δὲν δυνάμεθα ν' ἀγαπηθῶμεν
 οὔτε καὶ ὄρκ' εἰς ἡμᾶς θὰ ὑπάρξουν τοὺς δύο διόλου
 πρὸ τοῦ νὰ πέσῃ ὁ εἷς ἐξ ἡμῶν νὰ χορτάσῃ μὲ αἷμα
- 350 Ἄρην τὸν εὐτολμον πολεμιστήν. Ἀνακάλεσον ἦδη
 ὄλην τὴν τόλμην σου· τώρα τὰ μάλιστα πρέπει νὰ εἶσαι
 καὶ λογχομάχος καὶ πολεμιστῆς θαρραλέος τῷ ὄντι.
 Νὰ ὑπεκφύγῃς δὲν δύνασαι πλέον· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον
 θὰ σὲ δαμάσ' ἡ Παλλὰς Ἀθηναῖα διὰ τοῦ δόρατός μου.
- 355 Τώρα δὲ θέλεις πληρώσει καὶ τὰ πολυάριθμα ὅλα
 δειωπαθήματα τῶν ἰδικῶν μου συντροφῶν, ἐκείνων
 ὅσους ὄρμων μὲ τὸ δόρυ μαινόμενος ἔχεις φονεύσει».
 Εἶπε βεβαίως, ἀφ' οὗ τὸ μακρόσκιον δὲ πανταχόθεν
 ἔσεισε δόρυ του ἔρριπ' αὐτό· ὁ δὲ ἐνδοξος Ἐκτορ
- 360 τοῦτο ἰδὼν ἀντικρὺ, τὸ ἀπέφυγε κάτω καθίσα,ς,
 πέταξε δὲ ὑπεράνω του τότε τὸ χάλκινον δόρυ
 καὶ εἰς τὴν γῆν ἐνεπάγη· πρὸς τ' ἄνω τὸ ἔσυρεν ὁμως
 ἡ Ἀθηναῖα ἢ Παλλὰς καὶ τὸ ἔδωκ' εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα
 πάλιν, κρυφ' ἀπὸ τὸν Ἐκτορα, τὸν τῶν λαῶν ἡγεμόνα.
- 365 Εἰς τὸν λαμπρὸν τοῦ Πηλέως υἱὸν εἶπε τότε δ' ὁ Ἐκτορ.
 «Ἐσφαλές, ὁμοία μὲ τοὺς θεοὺς Ἀχιλλεῦ, οὐδ' ἀκόμη
 ἤξευρες ποῖα θὰ ἦτο ἡ τύχη μου ἀπὸ τὸν Δία.
 Εἶπες ἐν τούτοις τοῦλάχιστον, πλὴν δεξιὸς εἰς τὸ λέγειν
 ἦσο καὶ δόλια ἔλεγες, ἵνα ἐμὲ ἐκφοβίσῃς,
- 370 ὥστε τὸ θάρρος μου καὶ τὴν ἀνδρείαν μου νὰ λησμονήσω.
 Πλὴν εἰς τὴν γάχην μου φεύγοντος δὲν θὰ ἐμπήξῃς τὸ δόρυ,
 ρίψον αὐτὸ κατ' εὐθείαν ἐν μέσῳ τοῦ στήθους μου ὄντος

- λίαν προθύμον ἐὰν εἷς θεὸς σοὶ ἐπέτρεψε τοῦτο.
 "Ὅμως ἀπόφυγε τώρα τὸ χάλκινον δόρυ μου ὅπερ
 375 εἶθε ὀλόκληρον νὰ ἐμπηχθῇ εἰς τὸ σῶμα σου, ὅπως
 τότε ὁ πόλεμος δὲ ἐλαφρότερος καὶ εἰς τοὺς Τρῶας
 ἦθελε γίνεαι ἀφ' οὗ ἀποθάνης· διότι σὺ εἶσαι
 μέγιστος ὄλεθρος καὶ συμφορὰ εἰς ἐκείνους τῶ ὄντι».
 Εἶπε τῶ ὄντι, παντοῦ τὸ μακρόσκιον δόρυ δὲ σείσας
 380 ἔρριψ' αὐτὸ καὶ δὲν ἔσφαλ', ἐκτύπησε δὲ εἰς τὸ μέσον
 τὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Πηλέως ἀσπίδα· οὐδὲ ἐλανθάσθη
 ἀλλ' ἀπεκρούσθη μακρὰν τῆς ἀσπίδος τὸ δόρυ. "Ὁ δ' "Ἐκτωρ
 ἐθλίβη πῶς τὸ ταχύ του τὸ βέλος ἐξέφυγ' εἰς μάτην
 ἐκ τῆς χειρός του· λοιπὸν σκυθρωπάσας ἐστάθη, οὐδ' εἶχεν
 385 ἄλλο μελίγων δόρυ. Ἐφώναξε δὲ μὲ μεγάλην
 τότε φωνήν, τὸν Δηϊφοβὸν μὲ τὴν λευκὴν τὴν ἀσπίδα
 καὶ παρ' αὐτοῦ μακρὸν δόρυ ἐξήτει· ἐκεῖνος πλὴν οὔτε
 ἦτο διόλου πλησίον αὐτοῦ. Τότε ὅθην ὁ "Ἐκτωρ
 εἰς τὴν ἰδίαν τ' ἐνόησ' εὐθὺς τὴν ἀπάτην καὶ εἶπε.
 390 «ᾠ δυστυχία μου, φεῦ! Οἱ θεοὶ προσεκάλεσαν ὄντως
 τώρα ἐμὲ εἰς τὸν θάνατον, διότ' ἐπίστευσα ὅτι
 εἶναι πλησίον μ' ὁ ἥρωσ Δηϊφοβὸς. Πλὴν εἰς τὸ τεῖχος
 μένει ἐκεῖνος, ἡ δὲ Ἀθηναῖ ἔχ' ἐμὲ ἀπατήσει.
 Τώρα λοιπὸν κακὸς θάνατος εἶναι πλησίον μου, οὔτε
 395 εἶναι μακρὰν μου διόλου καὶ ἀποφυγῇ δὲν ὑπάρχει.
 Βέβαια πρότερον τοῦτο πολὺ προσφιλέστερον ἦτο
 καὶ εἰς τὸν Δία καὶ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Διός, ὅστις ρίπτει
 βέλη μακρὰν, οἱ ὅποιοι πρότερον ὄντες βεβαίως
 εὐνοϊκοὶ πρὸς ἐμὲ μ' ἐπροστάτεον· τώρα πλὴν πάλιν
 400 ἡ μαύρη μοῖρα μὲ φθάνει ἀλλ' ὅμως νὰ μὴν ἀποθάνω
 ἄνευ ἀγῶνος ἀδόξως, πρὶν πρότερον μέγα τι πράξω
 ὅπερ νὰ μάθωσιν ἔτι καὶ αἱ γενεαὶ αἱ κατόπιν!»
 Οὔτω τῶ ὄντι ἐλάλησεν, ἔσσυρε δὲ ἐν τῶ ἅμα
 τὴν κοπιτερὰν του μάχαιραν τὴν στερεὰν καὶ μεγάλην
 405 ἤτις ἐκρέματο ὑπὸ τὴν λαγόνα του. Ἀναθαρσῆσας
 δ' ὤρμησεν ὡς ἀετὸς ὁ πετῶν ὑψηλά, ὁ ὅποιος
 διὰ νεφῶν σκοτεινῶν πετᾷ μέσα εἰς τὴν πεδιάδα,
 εἶτε ἀρνίον μικρὸν ἢ δειλὸν λαγῶν νὰ ἀρπάξῃ.
 Οὔτως ὁ "Ἐκτωρ ἐφώρμησε σείων τ' ὀξὺ αὐτοῦ ξίφος
 410 "Ὁρμησε δ' ὁ Ἀχιλλεὺς μὲ ψυχὴν πλήρη θάρρους ἀγρίου,
 ἔβαλεν ἔμπροσθεν δὲ εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ τὴν ὠραίαν
 πεποικιλμένην ἀσπίδα τ' ἐπέσειε δὲ τὸ λαμπρὸν του

- κράνος με τέσσαρας λόφους· χρυσαῖ και ὠραῖαι δὲ τρίχες
και τὰς ὁποίας ὁ Ἥφαιστος ἔθηκεν ἄλλεπαλλήλους
- 415 περὶ τὸν λόφον ἐσειόντο. Εἰς σκοτεινὴν δ' ὅπως νύκτα
λάμπει ὁ Ἔσπερος, ὅστις ὁ κάλλιστος εἶναι ἀπ' ὅλων
τοὺς οὐρανόους ἀστέρας, ὁμοίως ἐξήρχετο λάμπει
και ἐκ τῆς λίαν ὀξείας αἰχμῆς και τοῦ δόρατος ὅπερ
ὁ Ἀχιλλεὺς μετὰ τὴν χεῖρα τότε ἔπαλλε τὴν δεξιάν του.
- 420 Τὴν δυστυχίαν τοῦ Ἔκτορος κατὰ νοῦν ἔχων τοῦ θείου,
βλέπων ποῦ μᾶλλον τρωτὸν τὸ ὠραῖον του σῶμα θὰ ἦτο.
Τούτου τὸ ἄλλο τὸ σῶμα ἐσκέπαζον μὲν τὰ ὠραῖα
ὄπλα χαλκᾶ, τὰ ὁποῖα φονεύσας ἀφῆρεσεν οὗτος
ἀπὸ τὸν Πάτροκλον· μόνον δ' ἐφαίνεται ἐκεῖνο τὸ μέρος
- 425 ὅπου αἱ κλεῖδες ἐνοῦσι τὸν τραγήλον μετὰ τῶν ὤμων,
ὅπου τοῦ σώματος ἔτ' ὁ ταχύτατος θάνατος εἶναι.
"Ὅθεν ὁ θεῖος ἐκεῖ Ἀχιλλεὺς κατ' αὐτοῦ ἐφορμῶντος
ᾤθησε τότε τὸ δόρυ του· ἡ δὲ αἰχμὴ διὰ μέσου
τοῦ ἀπαλοῦ του λαιμοῦ διεπέρασ' ἀντίκρου· ἀλλ' ὅμως
- 430 τὸ σιδηροῦν αὐτοῦ δόρυ δὲν ἔκοψε τὸν φάρυγγά του,
ὥστ' ἀπαντῶν εἰς αὐτὸν νὰ λαλήσῃ και κᾶτι με λόγους.
Ἔπεσεν οὕτω λοιπὸν κυλισθεὶς εἰς τὴν κόνιν ὁ Ἔκτωρ.
"Ὁ Ἀχιλλεὺς δὲ ὁ θεῖος κωνχόμενος εἶπ' ἐπὶ τούτου:
- 435 «Ἔκτορ, φονεύων τὸν Πάτροκλον, ὄντως ἐνόμιζες ὅτι
σῶος θὰ εἶσαι, ἐμὲ δ' ἐπειδ' ἤμην μακρᾶν, σύ, διόλου
δὲν μ' ἐσεβάσθης. Ἀνόητε! Ἐκδικητὴς πλὴν ἐκεῖνον
κατὰ πολὺ ἀνδρειότερος εἶχον μακρᾶν ἐγὼ μείνει
ἐπὶ τῶν κοίλων νηῶν, ὅστις ἔθραυσα τὰ γόνατά σου.
Κόνες μὲν σὲ και πτηνὰ σαροκοφάγ' ἀπρεπῶς θὰ σπαράξουν,
- 440 οἱ δ' Ἀχαιοὶ μετὰ τιμὰς θὰ κηδεύσουν ἐκεῖνον μεγάλας».
Λιποψυχῶν δὲ ὁ σείων τὸ κράνος του Ἔκτωρ τοῦ εἶπε:
«Σὲ ἱκετεύω διὰ τὴν ψυχὴν σου και τὰ γόνατά σου,
και τοὺς γονεῖς σου προσέτι αὐτούς, μὴν ἀφήσῃς τοὺς κύνες
τῶν Ἀχαιῶν νὰ με φάγουν πλησίον τῶν πλοίων».
- 445 Δέξον τὰ δῶρα, χαλκὸν και χρυσὸν τὰ ὁποῖα ἀφθόνως
θέλουν σοὶ δῶσ' ὁ πατὴρ μου και ἡ σεβασμία μου μήτηρ,
θέλησον δὲ ἵνα δώσῃς τὸ σῶμα μου εἰς τὴν οἰκίαν,
ὅπως οἱ Τρώες κ' αἱ σύζυγοὶ δὲ αἱ τῶν Τρώων προσέτι
τοῦ τῆς κηδείας πυρὸς μ' ἀξιώσωσιν ἀποθανόντα».
- 450 Τοῦτον δ' ἀγρίως ἰδὼν Ἀχιλλεὺς ὁ ταχύπους τοῦ εἶπε:
«Μὴ μ' ἱκετεύῃς, ὦ κύον, εἰς τὰ γόνατα μου προσπίπτων,
οὔτε γονεῖς ἀναφέρων. Διότ' ἐπεθύμουν νὰ ἦτο

- τρόπος νὰ εἶχον τὴν δύναμιν ὡς καὶ τὸ θάρρος νὰ κόψω
 τὰ κρεατὰ σου ὦμά νὰ τὰ φάγω, δι' ὅσα τῷ ὄντι
 455 μ' ἔκαμες! Καὶ διὰ τοῦτο κανεῖς δὲν ὑπάρχει τοὺς κύνες
 ν' ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς σου καὶ μήτε ἂν φέρουν,
 θέσουν δ' ἐδῶ δεκαπλάσια κ' εἰκοσαπλάσια λύτρα,
 οὔτε καὶ ἄλλ' ἂν ὑπόσχονται ἔτι· καὶ οὔτε προσέτι
 ἂν ὁ υἱὸς τοῦ Δαρδάνου ὁ Πρίαμος ἤθελε δώσει
 460 διαταγὴν νὰ σὲ ἰσοζυγίσωσι μὲ τὸ χρυσίον·
 οὔτε ἡ μήτηρ σου ἢ σεβαστή, ἥτις σ' ἔχει γεννήσει,
 θέλει σὲ θέσει ἐπάνω εἰς κλίνην διὰ νὰ σὲ κλαύσῃ,
 κύνες καὶ γῦπες ὀλόκληρον θέλουσι δὲ σὲ ξεσχίσει».
- Τέλος ὁ Ἔκτωρ ὁ σείων τὸ κράνος τοῦ εἶπ' ἀποθηήσκων:
 465 «Βέβαια βλέπω ὅτ' εἶσαι αὐτὸς ὡς καλῶς σὲ γινώσκω,
 οὔτε τῷ ὄντι ἠδυνάμην ποτὲ νὰ σὲ πείσω, διότι
 εἴν' ἀληθῶς σιδηρᾶ ἡ καρδιά σου καὶ ἡ ψυχὴ σου.
 Περόεξον τώρα αἰτία ὀργῆς τῶν θεῶν μὴ σοῦ γίνω,
 μίαν ἡμέραν, ἐκείνην κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ Πάρις
 470 καὶ ὁ Ἀπόλλων ὁ Φοῖβος, ἂν εἶσαι καὶ τόσον ἀνδρείος,
 εἰς τὰς Σκαιὰς ἐκεῖ πύλας, θὰ σὲ καταστρέψωσιν οὗτοι».
- Ταῦτ' ἀφοῦ εἶπεν ἐσκέπασ' αὐτὸν τοῦ θανάτου τὸ τέλος.
 Ἐκ τῶν μελῶν του πετάσασα δὲ ἡ ψυχὴ του ὑπῆγεν
 εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἄδου, τὴν τύχην της κλαίουσα, ὅτι
 475 εἶχεν ἀφήσει ἀκμὴν ἀνδρικήν καὶ νεότητος ρώμην.
 Εἶπε δ' ὁ θεῖος αὐτῷ Ἀχιλλεὺς καὶ νεκρῷ ἔτι ὄντι.
 «Χάσου· ἐγὼ τότε θέλω δεχθῆ τοῦ θανάτου τὴν μοῖραν,
 ὅταν ὁ Ζεὺς θὰ θελήσῃ προσέτ' οἱ ἀθάνατοι ἄλλοι
 ὅλοι θεοὶ δι' ἐμὲ ἵνα πράξωσι τοῦτο ἐπίσης».
- 480 Εἶπε, λοιπόν, κ' ἐκ τοῦ πτώματος τότε τὸ χάλκινον δόρυ
 ἔσυρε κ' ἔδεσε τοῦτο μακρὰν, ἀκολούθως δ' ἐκεῖνος
 ἀπὸ τῶν ὤμων τ' ἀφήρει τὰ αἱματομένα του ὄπλα.
 Ἔτρεξαν δὲ πέριξ τούτου καὶ ἄλλοι υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων,
 οἵτινες ἔβλεπον μὲ προσοχὴν τὸ ἀνάστημα ὅλοι
 485 καὶ τὸ θαυμάσιον κάλλος τοῦ Ἔκτορος. Οὔτε βεβαίως
 ἦλθε πλησίον κανεῖς εἰς αὐτὸν χωρὶς νὰ τὸν πληγώσῃ.
 Ἔλεγον δὲ ὁ καθεὶς τὸν πλησίον του βλέπων τοιαῦτα.
 «Πῶ! πῶ! Βεβαίως ὁ Ἔκτωρ πολὺ μαλακώτερος εἶναι
 νὰ ψηλαφήσῃ τις τώρα αὐτὸν μὲ τὴν χεῖρα παρ' ὅταν
 490 ἦλθε καὶ ἔκανσε μὲ φλογερὸν πῦρ τὰ πλοῖα μας οὗτος».
- Οὕτως ὠμίλουν κ' ἐπλήγων' αὐτὸν ὁ καθεὶς πλησιάζων.
 Ὅταν ἐσκύλευσ' ὁ θεῖος αὐτὸν Ἀχιλλεὺς ὁ ταχύπους,

- εἰς τῶν Ἑλλήνων τὸ μέσον σταθεῖς πτερωτοὺς λόγους εἶπε:
 «Φίλοι μου, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ ἡγεμόνες,
 495 τῶρα ἀφ' οὗ οἱ θεοὶ μὲ ἠξίωσαν ἵνα φονεύσω
 τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, ὅστις κατὰ εἰς ἡμᾶς ἔχει πράξει
 τόσα πολλὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἔκαμαν ὅλοι οἱ ἄλλοι,
 ἔλατ' ἄς ὑπάγωμεν κατὰ τῆς πόλεως ἔνοπλοι ἤδη,
 ἄς δοκιμάσωμεν ἵνα γνωρίσωμεν καὶ ποῖαν γνώμην
 500 οἱ Τρῶες ἔχουσι ἂν τὴν ἀκρόπολιν θέλουν ἀφήσει
 τούτου πεσόντος, ἢ ἐπιθυμοῦσι νὰ μένωσιν ἔτι
 καὶ νὰ ἀνθίστανται καίτοι μὴ ὄντος τοῦ Ἔκτορος πλέον.
 Πλὴν διατὶ ἢ ψυχὴ μου αὐτὰ εἰς ἐμὲ διελέχθη;
 Ἄκλανστος, ἄθαπτος, κεῖται νεκρὸς εἰς τὰ πλοῖα πλησίον
 505 ἤδη ὁ Πάτροκλος· Τοῦτον δ' οὐδέποτε θὰ λησμονήσω,
 ὅσον ἐγὼ ἀληθῶς μεταξὺ νὰ ὑπάρχω τῶν ζώντων
 καὶ νὰ κινῶνται ἰστάμενα ὄρθια τὰ γόνατά μου.
 Εἰς τὰς μονὰς δὲ τοῦ Ἄδου εἰς λησμονοῦν τοὺς θανόντας,
 θὰ ἐνθυμῶμαι ἐγὼ καὶ ἐκεῖ τοῦ φιλτάτου μοι φίλου.
 510 Ἔλθετε τῶρα δ' ἡμεῖς, ἐπινίκιον ψάλλοντες ὕμνον,
 ἄς στρέψωμεν πλέον, ὧ νεοὶ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων,
 εἰς τὰς βαθείας μας ναῦς καὶ ἄς φέρωμεν τοῦτον ἐπίσης.
 Δόξαν μεγάλην ἐλάβομεν, ναί, ἐφονεύσαμεν πλέον
 τὸν θεῖον Ἔκτορα, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν πόλιν,
 515 ὡς εἰς θεὸν ἐκαυχῶντο καὶ ἠλπίζον ὅλοι οἱ Τρῶες».
 Εἶπε λοιπόν, ἐπονείδιστα δὲ παρεσκευάζεν ἔργα
 κατὰ τοῦ Ἔκτορος τότε τοῦ θείου. Τῶν δύο ποδῶν του
 ὀπισθεν οὗτος τὰ νεῦρα ἐτρύπησεν, ἀπὸ τὴν πτέρηραν
 ὡς τὸν ἀστράγαλον. Βόεια δὲ προσαρμόσας λαορία,
 520 ἔδεσε τοῦτον εἰς τὴν ἄμαξάν του· τὴν δὲ κεφαλὴν του
 ἄφησε κάτω νὰ σύρεται· ἀφ' οὗ δὲ ἀνέβη ἐκεῖνος
 πᾶν εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ τὰ περιφῆμα ὑψωσεν ὄπλα,
 τότε τοὺς ἵππους ἐμάστιξε νὰ τοὺς βιάσῃ νὰ τρέξουν,
 πρόθυμοι δὲ καὶ οἱ δύο ἐκεῖνοι ἐπέτων οἱ ἵπποι.
 525 Κοριορτὸς δὲ ὑποῦτο ἐκεῖ ὑπ' αὐτοῦ συρρόμενον·
 τῆς κεφαλῆς του δ' αἱ τρίχες αἱ μαῦραι εἰς γῆν ἐξηπλοῦντο,
 ἢ κεφαλὴν του δὲ ἦτις χαρίεσσα πρότερον ἦτο,
 κατεκυλίετ' ὀλόκληρος μέσα εἰς κόνιν, διότι
 τότε ὁ Ζεὺς τὸν παρέδωκεν εἰς τοὺς ἐχθρούς του
 530 εἰς τὴν ἰδίαν του γῆν, τὴν πατρίδα νὰ τὸν ἀτιμάσων.
 Οὕτως ὀλόκληρος ἢ κεφαλὴν μὲν αὐτοῦ ἐσκονίσθη.
 Ὅθεν ἢ μήτηρ του τῆς κεφαλῆς της ἀπέσπα τὰς τρίχας

- ρίφασα πρώτον μακρὰν ἀπ' αὐτῆς τὴν λαμπρὰν τῆς καλύπτραν
καὶ τὸν υἱὸν τῆς ἰδοῦσα ἐθρήνησε μεγαλοφώνως.
- 535 Ἔκλαυσε δ' ἔλεεινὰ καὶ ὁ φίλος πατήρ του ἐπίσης
καὶ οἱ λαοὶ εἰς τὴν πόλιν ἐθρήνουν καὶ ἔκλαιον ὅλοι.
Τοῦτο δ' ὠμοίαζεν, ὡς ἂν μὲ πῦρ νὰ ἔκαιετο τότε
ὄλ' ἢ λοφώδης ἢ Τροία ἀπὸ ἓν ἄκρον εἰς ἄλλο.
Μόλις δ' ἐκράτουν τὰ πλήθη τὸν γέροντα, ὅστις
- 540 ὦν λυπημένος, σφοδρῶς ἐπεθύμει διὰ νὰ ἐξέλθῃ
ἐκ τῶν θυρῶν τοῦ Δαρδάνου τῆς πόλεως. Καὶ παρεκάλει
ὄλους ἐκείνους θερμῶς, κλυόμενος μέσα εἰς κόπρον,
ἕκαστον ἄνθρωπον οὗτος φωνάζων μὲ τὸ ὄνομά του.
«Φίλοι, σταθῆτε, καὶ ὅσον πολὺ λυπημένοι ἂν εἴσθε,
- 545 ἄφετε μόνον ἐμέ, ἐκ τῆς πόλεως ἵνα ἐξέλθω,
εἰς τῶν Ἑλλήνων τὰ πλοῖα νὰ ὑπάγω, νὰ παρακαλέσω
τὸν θρασὺν τοῦτον καὶ βίαιον ἄνδρα, εἴαν εἶναι τρόπος
τὴν ἡλικίαν μου νὰ σεβασθῆ καὶ τὸ γῆρας μου ἔτι
νὰ ἐλεήσῃ. Ὑπάρχει πατήρ καὶ εἰς τοῦτον τοιοῦτος,
- 550 ναί, ὁ Πηλεΐδης, ὁ ὁποῖος ἐγέννησε κ' ἔθρεψε τοῦτον,
ἵνα γενῆ συμφορὰ εἰς τοὺς Τρῶας. Ἄλλὰ ὑπεράνω
ὄλων αὐτὸς εἰς ἐμὲ ἐπροξένησε θλίψεις· διότι
τόσους υἱοὺς μου ἐφόνευσεν εἰς ἀνθηρὰν ἡλικίαν.
Ὅλους αὐτοὺς δὲν κλαίω πλὴν ἂν λυποῦμαι, ὡς κλαίω
- 555 ἕνα, τὸν Ἐκτορα, ἢ δι' αὐτὸν δὲ μεγάλη μου λύπη
θέλει κ' ἐμὲ κατεβάσει εἰς τὰς κατοικίας τοῦ Ἄδου.
Εἶθε ν' ἀπέθνησκε κἂν εἰς τὰς χεῖρας μου μέσα! Διότι
θὰ ἐχορταίνομεν οὕτω θρηνοῦντες καὶ κλαίοντες τοῦτον
καὶ ἢ ἀθλία γεννήσασα μήτηρ κ' ἐγὼ δὲ ἐπίσης».
- 560 Εἶπεν αὐτὰ ἐν ᾧ ἔκλαιε· ἔκλαιον δὲ κ' οἱ πολῖται.
Ἔκαμεν ὄθεν ἀρχὴν μεταξὺ τῶν Τρωάδων ἐπίσης
καὶ ἢ Ἐκάβῃ πικρᾶς θρηνηφθίας καὶ ἀδιακόπου.
«Τέκνον, τί θέλω λοιπὸν νὰ ζῶ πλέον ἐγὼ ἢ ἀθλία,
τόσα δεινὰ ἀφ' οὗ ἔπαθον, τώρα ὅποτε ἐχάθης
- 565 σύ, ὁ ὁποῖος τὸ καύχημα ἦσο ἐμοῦ εἰς τὴν πόλιν
νύκτας καθὼς καὶ ἡμέραν, καὶ ἢ σωτηρία εἰς ὄλους
ἦσο τοὺς Τρῶας καὶ τὰς Τρωϊάδας εἰς ὅλην τὴν πόλιν,
οὔτινες σέ, ὡς θεὸν ὑπεδέχοντο ὅλοι· διότι
ἦσο τῶ ὄντι σὺ δόξα μεγάλ' εἰς αὐτοὺς ὅταν ἔζης.
- 570 Τώρα δ' ὁ θάνατος καὶ ἢ ἐχθρὰ σέ κατέλαβε μοῖραν).
Κλαίουσα ταῦτα ἐλάλ' ἢ Ἐκάβῃ· ἢ σύζυγος ὅμως
τότε τοῦ Ἐκτορος τίποτε δὲν εἶχε μάθει· διότι

- ἄγγελός τις φιλαλήθης δὲν ἦλθ' εἰς αὐτὴν ἢ ἀναγγείλη
 ὅτι ὁ σύζυγος ταύτης ἔκτος τῶν θυρῶν εἶχε μείνει.
- 575 Εἰς τὸ ἐνδότατον τοῦ ὑψηλοῦ της τοῦ οἴκου δὲ αὐτὴ
 ὕφαινε ὕφασμα. Χλαῖναν διπλὴν πορφυρᾶν ἔεισε ἐκεῖνην
 μέσα εἰργάζετο ἄνθη πολλὰ διαφόρων χρωμάτων
 τὰς εὐπλοκάμους της δὲ ἀκολούθους διέταξεν ἵνα
 θέσωσι λέβητα μέγαν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ,
- 580 ἵνα ὑπάρχη θερμὸν εἰς τὸν Ἔκτορα ὕδωρ, ὅπότεν
 θὰ ἐπέστρεφ' ἐκ τῆς μάχης· μωρὰ! οὐδ' ἐνόησεν ὅτι
 ἢ Ἀθηναῖ ἢ γλαυκῶπις διὰ τῶν χειρῶν τ' Ἀχιλλέως
 τοῦτον κατέβαλε τόσον μακρὰν τῶν λουτρῶν τὰ ὁποῖα
 αὐτὰ ἤτοίμαζον. Ἦκουσε δὲ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ πύργου
- 585 θρήνους καὶ κλαύματα· καὶ ἐκλονίσθησαν αὐτῆς τὰ μέλη
 καὶ ἡ κεφαλὴ της δὲ ἔπεσε χάμαι ἀπὸ τῆς χειρὸς της.
 Εἶπε δὲ πάλιν εἰς τὰς εὐπλοκάμους αὐτῆς ἀκολούθους:
 «Ἐλθετε, δύο ἄς ἀκολουθήσουν ἐμέ, ἵνα ἴδω
 τί συμφορὰ μᾶς συνέβησαν· τῆς σεβαστῆς πενθερᾶς μου
- 590 ἦκουσ' αὐτῆς τὴν φωνήν· ἡ καρδιά δ' ἐμοῦ τῆς ἰδίας
 ἀναπηδᾷ εἰς τὸ στῆθος μου ὡς ἢ ἀνεβαίνῃ εἰς τὸ στόμα,
 τὰ γόνατά μου νεκροῦνται δὲ κάτωθεν· ὥστε βεβαίως
 καῖτι κακὸν πλησιάζει λοιπὸν τοῦ Πριάμου τὰ τέκνα.
 Εἶθε νὰ εἶναι μακρὰν τοῦ ὠτίου μου οὗτος ὁ λόγος!
- 595 Ὅμως φοβοῦμαι δεινῶς Ἀχιλλεὺς μὴ ὁ θεῖος διώκῃ
 τὸν θαρραλέον μου Ἔκτορα, μέσα εἰς τὴν πεδιάδα,
 ἀποχωρήσας μοναχὸν μακρὰν ἐκ τῆς πόλεως τοῦτον
 καὶ καταπαύσῃ τῆς τόλμης του τῆς θλιβερᾶς τὴν ὁποῖαν
 εἶχε. Διότι οὐδέποτε ἔμενεν εἰς τῶν ἀνθρώπων
- 600 τῶν μαχομένων τὸ πλῆθος, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἐπροχώρει,
 μὴ ἐκχωρῶν τὰ πρωτεῖα τῆς τόλμης εἰς ἄλλον κανένα.
 Ταῦτα εἰπούσα αὐτῇ, ἐκ τοῦ οἴκου της ὤρμησεν ἔξω,
 ὡς μανιώδης, παλμὸς δ' ἔτι ἔχουσα εἰς τὴν καρδίαν.
 Καὶ μετ' αὐτῆς ἐπορεύοντο καὶ αἱ ἀκόλουθοι δύο.
- 605 Ὅταν ἔφθασ' ἐκεῖ εἰς τὸν πύργον καὶ εἰς τῶν ἀνθρώπων
 ὄλον τὸ πλῆθος, ἐστάθη ἐπάνω εἰς τὸ τεῖχος καὶ εἶδε
 πέραξ αὐτῆς· παρετήρησε δ' ὅτι ἐσύρειτ' ὁ Ἔκτωρ
 ἔμπροσθεν τότε τῆς πόλεως· ἵπποι ταχεῖς δὲ ἐκείνον
 ἔσυρον ἄσπλαγχνα πρὸς τὰς βαθείας τὰς ναῦς τῶν Ἑλλήνων.
- 610 Νῦξ σκοτεινὴ τὴν ἐσκέπασεν ἔθεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της,
 ἔπεσε δὲ ἐξοπίσω, ἀπέπνευσε δὲ τὴν ψυχὴν της,
 ἔρριψ' ἐκ τῆς κεφαλῆς δὲ μακρὰν τοὺς ὠραίους δεσμούς της,

- στέφανον κάλυμμα και τὴν πλεκτὴν τῆς ταινίας προσέτι
 και τὴν καλύπτραν τῆς, ἣν ἡ θεὰ ἢ χρυσοῦσῃ Ἄφροδίτῃ
 615 ἔδωσ' αὐτῇ τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἐκτωρ
 σύζυγον ἔλαβ' αὐτὴν ἐκ τοῦ τοῦ Ἡετίωνος οἴκου,
 ὅτ' εἰς αὐτὴν νυμφικὰ ἀναρίθμητα ἔδωκε δῶρα.
 Ἰσταντο πλῆθος δὲ πέριξ αὐτῆς ἀδελφαὶ τοῦ ἀνδρός τῆς,
 ἔτι δὲ σύννυμφοι, και τὴν ἐκράτουν, διότι εἰς ἄκρον
 620 ἦτο τεθορυβημένη και μέχρι κινδύνου θανάτου.
 Ὅθεν ὁπόταν ἀνέπνευσε κ' εἰς τὰς αἰσθήσεις τῆς ἦλθε,
 ἐκλαιε περιπαθῶς μεταξὺ τῶν Τρωάδων και εἶπε:
 «Ἐκτωρ, ἐγὼ δυστυχῆς! Ἐγεννήθημεν ἄρα κ' οἱ δύο,
 μὲ τὴν αὐτὴν ἀπαράλλακτον τύχην, σὺ μὲν εἰς τὴν Τροίαν
 625 εἰς τοῦ Πριάμου τὸ μέγαρον, ὅμως ἐγὼ εἰς τὴν Θῆβην
 ὑπὸ τὴν σύνδευδρον Πλάκον, εἰς τὸν Ἡετίωνος οἴκον,
 ὅστις μικρὰν μὲ ἀνέτρεφεν, ἄτυχος ἄτυχον κόρη.
 Εἶθε ποτὲ τὴν ἀθλίαν ἐμὲ νὰ μὴν εἶχε γεννήσει!
 Ἦδη σὺ μὲν μεταβαίνεις εἰς τὰς κατοικίας τοῦ Ἄδου,
 630 ὑπὸ τῆς γῆς τὰ ἀπόκρυφα βάθη, ἐμὲ δὲ ἀφίνεις
 χήραν ἐντὸς τῶν μεγάρων μὲ λύπην σκληρὰν, τὸ δὲ τέκνον
 ὅπερ ἐγὼ τε και σὺ ἐγεννήσαμεν, ἄθλιοι, βρέφος
 ἔτι δὲ οὔτε σὺ θέλεις αὐτὸ ὠφελήσει, διότι
 Ἐκτορ ἀπέθανες, οὔτε και σὲ ποτὲ τοῦτο διότι
 635 τῶν Ἀχαιῶν τὸν πολύδακρον πόλεμον ἂν ἀποφύγη,
 πάντοτε κόπους και θλίψεις θὰ ἔχη βεβαίως κατόπιν.
 Διότι ἄλλοι αὐτοῦ τοὺς ἀγροὺς θὰ ἀρπάσωσιν ὅλους,
 τῆς ὀρφανώσεως δὲ ἡ ἡμέρα στερεῖ τὸ παιδίον,
 τῶν ὀμηλικῶν του ὅλων και ἔχει τὰ ὄμματα κάτω
 640 πάντοτ' ἐκεῖνο, τὰς δὲ παρειάς του μὲ δάκρυ βρεγμένας.
 Ὅν δ' ἐνδεὲς τὸ παιδίον προσέρχεται τότε εἰς τοὺς φίλους
 τοὺς πατρικοὺς του και ἄλλον μὲν σύρει ἐκ τοῦ ἐπενδύτου,
 ἄλλον δὲ σύρει ἀπὸ τοῦ χιτῶνος· ἐκεῖνος δὲ ὅστις
 εὐσπλαγχνισθῆ, τοῦ παρέχει μικρὸν ἐν ποτήριον, ὅπερ
 645 βρέχει τὰ χεῖλη του μὲν, ὄχι ὅμως και τὸν οὐρανίσκον.
 Ἄλλο παιδίον δ' ἐκεῖν' ὅπερ ἔχει τοὺς δύο γονεῖς του
 τοῦτο διώκει κ' ἐκβάλλει ἀπὸ τῆς τραπέζης μὲ βίαν,
 τύπτον αὐτὸ μὲ τὰς χεῖρας του και ὄνειδίζον μὲ λόγους.
 «Φύγε κατάρατε, δὲν εὐωχεῖται μ' ἡμᾶς ὁ πατήρ σου».
 650 Ἐνδακρος δὲ ἐπιστρέφει ὁ παῖς εἰς τὴν χήραν μητέρα,
 ὁ Ἀστυνάξ, πὺν εἰς τοῦ πατρός του τὰ γόνατα πάνω
 ἔτρωγε πρὶν μυαλὸν και παχὺ λίπος μόνον προβάτων·

- 655 όταν δὲ ὕπνος τοῦ ἤρχετο κ' ἔπαυε πλέον νὰ παίξει,
 τότε ἔκοιμάτο εἰς τὴν κλίνην του, εἰς τῆς τροφοῦ τὰς ἀγκάλας,
 ἐπὶ στρωμνῆς μαλακῆς, ἡδονῶν τὴν καρδίαν πληρώσας.
 Τώρα δὲ πάθη πολλά, στερηθεὶς τοῦ φιλάτου πατρὸς του,
 ὁ Ἀστυάναξ, καθὼς ὀνομάζουσι τοῦτον οἱ Τρῶες,
 διὰ τὰς πύλας των σὺ καὶ τὰ τείχη ἐφύλαττες μόνος.
 Τώρα ἐγγὺς τῶν καμπύλων νηῶν καὶ μακρὰν τῶν γονέων
 660 εὔστροφοι πάντοτε σκώληκες σὲ μὲν γυμνὸν θέλουν φάγει,
 ἀφ' οὗ χορτάσωσιν ἀπὸ τὰς σάρκας σου πρῶτον οἱ κύνες
 καὶ τὰ λεπτὰ καὶ κομψὰ σου ἐνδύματα δὲ τὰ ὅποια
 ὑπὸ χειρῶν γυναικῶν εἶναι ὅλα κατεσκευασμένα
 κείνται ἐντὸς τῶν μεγάρων. Μὲ πῦρ φλογερὸν δ' ἐγὼ ὅλα
 665 θέλω αὐτὰ κατακαύσει, διότι ἐκ τούτων βεβαίως
 σὺ οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἔχεις, διότι δὲν θέλεις
 πώποτε τὰ ἐνδυθῆ, ἀλλ' αὐτὰ θὰ εὐρίσκωνται μόνον
 δόξα σου πλέον ἐκ μέρους τῶν Τρώων καὶ τῶν Τρωϊάδων».
- Κλαίονσα δ' εἶπεν αὐτὰ, συνεθρήνον δ' αἱ ἄλλαι γυναῖκες.

227

NIPEΥΣ

Ἰλιάς Β' 671-676

Παράφρασις

Καὶ ὁ Νιρεὺς ἐκ τῆς Σύμης δὲ ἔφερεν ὅμοια τρία
 πλοῖα. Νιρεὺς, ὁ υἱὸς Ἀγλαΐας καὶ τοῦ βασιλέως
 Χάροπος, ναί, ὁ Νιρεὺς, ὁ ὁποῖος εἰς Ἴλιον ἦλθε
 ὁ ὠραιοτάτος ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων κατόπιν
 τοῦ Ἀχιλλέως, ἐνδόξου υἱοῦ τοῦ Πηλέως· ἀλλ' ὁμοῦ
 κρᾶσεως ἦτ' ἀσθενοῦς καὶ ὀλίγου στρατὸς τ' ἠκολούθει.

ΚΟΙΝΤΟΥ ΣΤ' 375-389

Τότε δ' αὐτὸς τὸν Νιρέα ἰσθθεὸν ἄνδρα
 τὸν πολεμοῦντα πρὸς τοὺς Τρῶας μ' ἐπίμηκες ἔβαλε δόρυ
 τοῦ ὀμφαλοῦ ὑπεράνω ὀλίγον· ἐκεῖνος δ' ἀμέσως
 ἔπεσε χάμ' εἰς τὴν γῆν· τὸ δὲ αἷμα τ' ἐχύθη, μὲ τοῦτο
 ἐβρέχοντο δὲ τὰ λαμπρὰ του τὰ ὄπλα, ἐβρέχετο δ' ἔτι
 καὶ ἡ λαμπρὰ ἡ μορφὴ του καὶ ἡ θαλερὰ του ἡ κόμη·
 ἔκειτ' εἰς κόνιν δὲ κ' αἷμα μετ' ἄλλον ἐκεῖ φονευμένων,
 ὡς καρποφόρον κλαδὶ τῆς εὐθραύστου ἐλαίας, ὅποیان

ταύτην ὀρμὴ ποταμοῦ ὅστις τρέχει μὲ θόρον μὲγαν
 χάσμα ἀνοίξει καὶ τὴν παρασύρη μὲ χῶμα καὶ ρίζας,
 κείται δ' αὐτὴ φορτωμένη καὶ βεβαρυνμένη μὲ ἄνθη.
 Οὕτως ἤπλωθ' εἰς τὴν γῆν τὴν εὐρύχωρον καὶ τοῦ Νιρέως
 τότε τὸ σῶμα τὸ εὐμορφον καὶ τὸ ἐπέραστον κάλλος.
 Καὶ φονευθέντος αὐτοῦ ὁ Εὐρύπυλος ἐμεγαλαύχει.
 «Κεῖσο εἰς κόνεις σὺ τώρα, ἄφ' οὗ θαυμαστόν τὸ σὸν κάλλος
 ἦτο πλὴν δὲν σοὶ παρέσχε βοήθειαν ἦν ἐπεπόθεις,
 ὁμως ἐγὼ τῆς ζωῆς σ' ἀπεχώρισα ἂν κ' ἐπεθύμεις
 νὰ ἀποφύγῃς ἀλλ' ἄθλιε, οὔτε ἐνόησας ὅτι
 ἤλθες ἀνδρὸς καλλιτέρου ἀπέναντι· ὅτι βεβαίως
 δὲν ἐξισοῦται ἢ ἰσχύς μὲ τὸ κάλλος ποτὲ εἰς τὰς μάχας.

Αὐτ. Ζ' 1—13

Ἐοὐρανόσδε δὲ ὀπίσταν κατέκρυπτε τ' ἄστρα, ἐξέπνα
 δὲ ἡ αὐγὴ λαμπερά, τῆς νυκτὸς δ' ἀπεσύρθη τὸ σκότος,
 τότε λοιπὸν οἱ ἀνδρεῖοι υἱοὶ τῶν εὐτόλμων Ἑλλήνων
 ἄλλοι μὲν πρὸ τῶν νηῶν εἰς σκληρὰν ἐπορεύθησαν μάχην
 ἦν ἐπεθύμουν ἀπέναντι τοῦ Εὐρυπύλου, καὶ ἄλλοι
 πόρρω αὐτοῦ πρὸς τὰς ναῦς τὸν Μαχάονα ἔθαπτον οὔτοι
 καὶ τὸν Νιρέα δέ, ὅστις λαμπρότητι καὶ εὐμορφίᾳ
 μὲ ἀθανάτους ὁμοίαζαν· ὁμως ἀνδρεῖος δὲν ἦτο·
 ὅλα διότ' οἱ θεοὶ τὰ καλὰ δὲν τὰ δίδουν συγχρόνως
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους· ἀλλ' εἰς τὸ καλὸν σιμὰ στέκει κακόν τι
 ἐκ τινος τύχης· καὶ εἰς τὸν Νιρέα τὸν ἀνακτα οὕτω
 ἔκειτ' ἐγγυὲς ἐπεράστου λαμπρότητος ἢ ἀτονία·
 ὁμως οἱ Ἕλληνες δὲν παρημέλησαν τούτου, ἐπίσης
 ἔθαψαν δὲ καὶ αὐτὸν καὶ ἐθρήνησαν ἐπὶ τοῦ τάφου.

Αὐτ. ΙΑ' 60—66

Πλήγωσε δὲ μὲ τὸ δόρυ καὶ ὁ Πολυδάμας συγχρόνως
 Κλέωνα καὶ τὸν Εὐρύμαχον, οἵτινες ἦλθον ἐκ Σύμης
 ὑπὸ τὸν ἀνακτ' αὐτῆς τὸν Νιρέα, πλὴν οὔτοι κ' οἱ δύο
 ἤξευρον μὲν τοὺς ἰχθῦς μὲ ἀγκίστρι σκληρὸν ν' ἀπατῶσι,
 εἰς τὴν εὐρύχωρον θάλασσαν δίκτυα ἅμα νὰ ρίπτουν
 δὲ ἐπιτηδεῖως τὸν κάμακα, μὲ τὰς παλάμας ταχέως
 ἀπὸ τοῦ πλοίου κ' εὐστόχως κατὰ τῶν ἰχθύων νὰ ρίπτουν,
 πλὴν εἰς τὴν βλάβην των τότε δὲν ἤρακεσαν ἔργα θαλάσσης.

Ἰλιάς Β' 676-680

Οἱ δὲ οἰκοῦντες εἰς τὴν Νίσυρον, Κάρπαθον, Κάσον προσέτι
Κῶν, Εὐρουπόλου τὴν πόλιν, πρὸς δὲ καὶ τὰς νήσους Καλύδνας
ἄρχοντες πάλιν αὐτῶν Φεΐδιππός τε καὶ Ἄντιφος ἦσαν,
δύο υἱοὶ Θεσσαλοῦ βασιλέως αὐτοῖ Ἑρακλείδου·
οὗτοι μὲ πλοῖα βαθέα τριάκοντα ἦλθον ἐπίσης.

Αὐτ. Β 653-660

Καὶ ὁ Τληπόλεμος δὲ Ἑρακλείδης, ἀνδρεῖος καὶ μέγας
ἔφερε ναῦς ἀγερώχων Ροδίων ἐκ Ρόδου ἐννέα·
ὥσπερ τριχῶν μερισθέντες κατόκουν τριγύρω τὴν Ρόδον,
Λίνδον, Ἰάλυσον καὶ τὴν λευκόγειον Κάμειρον ἔτι.
Τούτων λοιπὸν ἡγεμὼν ὁ κλεινὸς ὁ Τληπόλεμος ἦτο,
ὃν Ἀστυόχη ἐγέννησε ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ Ἑρακλέους,
ἦν ἐξ Ἐφύρης ἀνήρπασ' ἐν ἧ ποταμὸς ὁ Σελλήεις
πόλεις πολλὰς ἐκπορθήσας ἀνδρῶν τοῦ Διὸς ἀπογόνων.

229

Αὐτ. Β' 188-191, 198-202 (παρὰ Ξενοφ. Ἀπομν. Α', Β', 58)

Ἵ "Οποῖον μὲν βασιλέα καὶ ἔξοχον ἄνδρα ἀπῆντα,
τούτου πλησίον σταθεὶς μὲ γλυκεῖς τὸν ἐμπόδιζε λόγους:
«Φίλε, εἰς σὲ δὲν ἀρμόζει ποσῶς, ὡς δειλὸς νὰ τρομάξης,
μένε δ' ὁ ἴδιος σύ, καὶ συγκράτει καὶ ἄλλους νὰ μένονν».

Ἵ "Οποῖον ἄνθρωπον πάλιν τοῦ πλήθους ἤθελεν ἶδει,
καὶ νὰ εὐρῆ νὰ φωνάζῃ, αὐτὸν μὲ τὸ σκῆπτρον ἐκτύπα
καὶ αὐστηρῶς ἐπετίμα ἐπίσης μὲ τούτους τοὺς λόγους:
«Ἄθλιε, ἦσυχος μένε καὶ ἄκουε ἄλλων τὸν λόγον,
τῶν καλλιτέρων σου· ἄνανδρος δὲ καὶ δειλὸς σὺν ὑπάρχων,
δὲν ἀριθμεῖσ' ἐν πολέμῳ, ἀλλ' οὔτε ἐν τῷ συμβουλίῳ».

230

ΜΙΑ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ ΔΓ' ΕΜΕ

(Ἰλιάδος Χ, 66-71)

Αὐτὸν δ' ἂν πύματόν με κύνες, πρώτῃσι θύρῃσιν

ὤμησται ἐρύουσιν ἐπεὶ κέ τις ὀξείη χαλκῶ
τύψας, ἧὲ βαλὼν ρεθέων ἐκ θυμὸν ἔληται,
οὓς τρέφον ἐν μεγάροισι, τραπέζης πυλαωρούς,
οἷ κ' ἐμὸν αἷμα πίνοντες, ἀλύσσοντες περὶ θυμῶ,
Κεῖσονται ἐν προθύροισι...

Παράφρασις ἔμμετρος (ἐξάμετρος ἐπίσης), Ἰλιάδος X, 66-71

Καὶ τελευταῖον ἐμὲ σαρκοφάγα σκυλιὰ θὰ ξεσχίσουν
πρὸ τῶν θυρῶν μου τῶν πρώτων, ὅποταν μὲ ξίφος ἢ βέλος
θέλῃ φονεύσει ἐχθρός τις καὶ ἐκ τῶν μελῶν μ' ἀφαιρέσει
τὴν δυστυχῆ μου ζωὴν· ναί, σκυλιὰ τὰ ὅποια τὸ πρῶτον
εἰς τὰ ἀνάκτορα ἔτρεφον ἐκ τῆς τραπέζης μου, ἵνα
ἐπαρρητυοῦν εἰς τὰς θύρας μου, ἅτινα τῶρ' ἀπ' οὗ πίνον
τὸ ἰδικόν μου τὸ αἷμα, ἐκ τούτου αὐτὰ λυσσασμένα
καὶ μανιώδη θὰ πάγουν νὰ κείτῳνται εἰς τοὺς προδόμους.

231

ΘΕΡΣΙΤΗΣ

(Ἰλιάς Β' 246-276)

«Κράτει Θερσίτ' ἀσυλλόγιστε τὸν ἑαυτὸν σου κ' ἂν εἶσαι
ρήτωρ γλυκὺς καὶ μὴ θέλῃς μὲ τοὺς βασιλεῖς νὰ ἐρίζῃς
μόνος. Διότι ἐγὼ ἀποφαίνομαι ὅτι δὲν εἶναι
ἄλλος θνητὸς ἀσχημότερος σοῦ ἀπὸ ὅλους ἐκείνους
ὅσοι εἰς Ἴλιον ἦλθον μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀτρέως.
Μὴ διὰ ταῦτα λοιπὸν δημηγόρ' εἰς τὸ στόμα σου φέρων
τοὺς βασιλεῖς καὶ μὴ λέγ' ἐναντίον αὐτῶν λιοδορίας,
μήτ' ὑποκίνει ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα ἀπράκτως.
Οὔτε ἠξεύρομεν ἔτι σαφῶς καὶ πῶς ταῦτα τὰ ἔργα
θὰ ἀποβῶσιν, εἰ δὲν δηλαδὴ οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων
θὰ ἐπιστρέψωμεν εἴτε καλῶς ἢ κακῶς εἰς Ἑλλάδα.
Τώρα λοιπὸν τῶν λαῶν τὸν ποιμένα, υἱὸν τοῦ Ἀτρέως,
τὸν Ἀγαμέμνονα, κάθεσαι σὺ ὄνειδίζων διότι
δίδουσι παρὰ πολλὰ εἰς αὐτὸν Δαναοὶ οἱ ἀνδρεῖοι.
Σὺ δ' ἀγορεύεις εἰς ὅλους τοιαῦτα προσβάλλον ἐκείνων.
Ὅμως σοῦ λέγω, αὐτὸ τὸ ὅποῖον καὶ θὰ τελειώσῃ·
ἂν θὰ σὲ εἴρῃ ἀκόμη ἐδῶ φλυαροῦντα, ὡς τώρα,
ἢ κεφαλή τ' Ὀδυσσεῶς νὰ μείνῃ πλέον ἐπ' ὤμων,
μήτε καὶ πλέον πατέρα νὰ μ' εἴπωσι τοῦ Τηλεμάχου,

ἂν μὴ ἐγὼ σὲ πιάσω κ' ἐκδύσω τὰ ἐνδύματά σου,
 τὸ πανωφόριον καὶ τὸν χιτῶνα ποὺ κρύπτουν τὰ μέλη,
 κλαίοντα δὲ εἰς τὰς ναῦς τὰς ταχείας ἔσὲ ν' ἀποστείλω
 τοῦ συμβουλίου μακρὰν μὲ πληγὰς ἀπρεπεῖς πληγωμένον».

Ταῦτα τοῦ εἶπε· συγχρόνως δ' ἐκτύπησ' αὐτὸν μὲ τὸ σκῆπτρον
 πᾶν εἰς τὴν ῥάχιν καὶ ὤμους· ἐλύγισ' αὐτὸς δὲ καὶ δάκρυ
 ἄφθονον ἔπεσ' ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ αἵματομένον
 εἰς τὸ χρυσοῦν ἀποκάτω τὸ σκῆπτρον σηκώθηκε πρῶσιμα.
 Κάθισε δὲ ὁ Θερασίτης τρομάξας καὶ ἀπὸ τὸν πόνον
 ἔστριψε κ' εἶδε μὲ ἄσχημον τρόπον κ' ἐσπόγγα τὸ δάκρυ.
 Ἄν κ' ἐλυπήθησαν δ' οἱ Ἀχαιοί, δι' αὐτὸν πάλιν ὄλοι
 νόστιμα γέλασαν κ' εἶδε καθεὶς τὸν πλησίον του κ' εἶπε.

232

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ θ, 266-368

Ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῷ Ἀλκινόῳ

Τῷ ἀγαπητῷ μου υἱῷ Μιλτιάδῃ

χάριν μικρᾶς ἀναψυχῆς ἐκ τῆς ἰατρικῆς τύρβης
 ἐν εὐθυμον ἐπεισόδιον τοῦ θείου ἀοιδοῦ

- Σηκώθηκε ὁ Δημόδοκος μὲ λύρα εἰς τὰς χεῖρας
 νὰ τραγουδήσῃ εὐμορφα εἰς τὸν σκοπὸν τῆς λύρας
 τοῦ Ἄρεως τοὺς ἔρωτας καὶ τῆς χρυσῆς Ἀφροδίτης
 πῶς πρῶτα σμίξανε κρυφὰ κ' ἐπλάγιασε μαζί της
- 5 εἰς τοῦ Ἡφαίστου τοῦ θεοῦ αὐτὴν τὴν κατοικίαν.
 Ὅμως τῆς ἔδωκε πολλὰ κ' ἔφερον ἀτιμίαν
 στήν κοίτην τὴν συζυγικὴν, τὴν κλίνην τὴν ἰδίαν.
 Τοῦ ἦλθ' εὐθὺς δὲ μηνυτῆς ὁ Ἥλιος ποὺ κάτω
 ἐνόησε πῶς ἔκαμναν ἀπάνω ἔστὸ κρεββάτι.
- 10 Ὁ Ἡφαιστος δ' ὡς ἄκουσε λόγον ποὺ τὸν ἔκεντοῦσε
 κατάκαρδα, στὸ χαλκιδιὸ πῆγε κ' ἐμελετοῦσε
 κακὰ μὲ τὴν ἰδέαν του κ' εἰς τ' ἀμονόθετόν του
 μεγάλ' ἀμόνι ἔθεσεν ἀπάνω ἔστὸ θυμὸν του
 καὶ ἔκοπτε δεσίματα ποὺ ποτὲ νὰ μὴ λύνουν,
- 15 παρὰ νὰ μένουν στερεὰ ἐκεῖ ποὺ θὰ τ' ἀφίρουν.
 Καὶ μὲ τὸν Ἄρην ἐπειδὴ πολ' ἦτο θυμωμένος,
 ἔκαμε κάθε τέχνασμα, ὑπῆγεν ἐπομένως
 εἰς τὸ δωμάτιόν τ' αὐτό, ποὺ ἦτο στηλωμένη
 ἡ κλίνη του κ' ἡ στρωσὶς του ἢ πολλαγαπημένη,

- καὶ κάτ' ἀπὸ τοὺς στόλους τῆς γύρω τριγύρω ὄλους
 20 ἔχουσε τὰ δεσίματα, τὰ δίκτυα καὶ τοὺς δόλους.
 Καὶ πάν' ἀπὸ τὴν στέγην δὲ ἦταν πολλὰ χυμένα,
 σὰν τῆς ἀράχης τὰ σχοινιά ψιλὰ κλωσμένα,
 ποὺ δὲν ἠμπόρει νὰ ἰδῆ ποτὲ αὐτὰ κανένας,
 25 μῆτε ἀπὸ τοὺς μάκαρας θεοὺς ἀκόμη ἕνας.
 Διότι ἦσαν μὲ πολλὴν σοφίαν καμωμένα
 καὶ πανουργίαν δὲ πολλὴν τὰ εἶχ' ἐκεῖ ριγμένα.
 Ἔπειτ' ἀφοῦ ἐσκόρπισ' εἰς τὴν κρεββατοστρώσιν του
 κάθε μηχανήμα παντοῦ, εἰς τὴν ἀγαπητὴν του
 30 τὴν Αἴμων, ἣτις ἦτονε καλῶς κατοικημένη
 χώρα κι' ἀπ' ὄλας εἰς αὐτὸν ἠγαπημένη,
 πῶς 'πάγ' ἐπροσπουήθηκεν· οὐδ' ἔβλεπεν εἰς μάτην
 ὁ Ἄρης ὁ χρυσολαμπῆς π' ὡς εἶδ' ὅτι τὴν πλάτην
 ἔστρεψ' ἐκεῖ ὁ Ἥφαιστος τότε κι' ἀπεμακρύνθη,
 35 εἰς τοῦ Ἥφαιστου τότ' αὐτὸς τὸ σπῖτι διηυθύνθη,
 μπλεγμένους εἰς τὸν ἔρωτα, ἐπιθυμίας πλήρης
 ἐκείνης ποῦχει τὸ λαμπρὸν στεφάνι τῆς Κυθείρης.
 Ἐνῶ δ' ἐκείνη νεωστὶ ἤρχετ' ἐκ τοῦ πατρὸς τῆς
 τοῦ παντοδύναμου υἱοῦ τοῦ Κρόνου, ἠδ' ἐμπρὸς τῆς.
 40 Κ' ἐκεῖν' ἔπειτα ἄθισε, αὐτὸς δ' εἰς τὴν οἰκίαν
 ἤμβ', ἔσφιξε τὸ χέρι τῆς κι' αὐτὴν τὴν ὀμίλιαν
 τῆς εἶπεν· «Ἐλ' ἀγάπη μου, ἔστην κλίνην ν' ἀναβῶμεν
 οἱ δύο νὰ πλαγιάσωμεν, σφιχτὰ ν' ἀγκαλιασθῶμεν·
 διότι ὁ Ἥφαιστος ἐδῶ δὲν διατρίβει πλέον
 45 καὶ κάπου ἀνεχώρησεν αὐτὸς πρὸς τὸ Αἰγαῖον
 ἔστην Αἴμων, εἰς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ πόλιν, πλησίον
 τῶν τραχυφόνων πειρατῶν κατοίκων τῆς Σιντίων». *Ἄντὰ τῆς εἶπε κι' ἀρεστὸν ἐφάνη εἰς ἐκείνην
 νὰ ἀναβῆ νὰ κοιμηθῆ μαζί του εἰς τὴν κλίνην.*
 50 Εἰς τὸ κρεβάτ' ὑπήγασε λοιπὸν κ' ἐκοιμηθῆκαν·
 τὰ τεχνικὰ δὲ δέματα ὀλόγυρα ἔχουσαν,
 ἐκεῖνα ποὺ ὁ φρόνιμος Ἥφαιστος εἶχε ἀφήσει
 καὶ οὔτε μέλος του κανεὶς ἠμπόρει νὰ κινήσῃ
 ἢ νὰ σηκώσῃ ὅπωςοῦν· τότε δὲ ἐννοῆσαν,
 55 πῶς ὅτι ἀναπόφευκτα τὰ πράγματ' αὐτὰ ἦσαν.
 Ὁ δὲ περιόδοξος κουτσὸς πλησίον ἦλθ' ἐκείνων,
 ἀφ' οὗ πάλιν ὑπέστρεψε, πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν Αἴμων,
 διότι παρεμόνευε νὰ ἴδῃ τί συμβαίνει
 ὁ Ἥλιος πρὸς χάριν του καὶ τοῦ πε τί παθαίνει.

- 60 Νὰ ἴσχυρὸς δὲ ἐκίνησε τότε πρὸς τὴν οἰκίαν
κ' εἶχε πολὺν περιλύπτην τὴν φίλην του καρδίαν.
Ἐστάθη δ' εἰς τὰ πρόθυρα ἕξτο πρῶτον σκαλοπατί
καὶ μ' αὐτὰ ποῦ ἔβλεπε θυμὸς ἄγριος τὸν ἐκράτει·
ἐφώνησε δὲ βροντερὰ ἕξτην ἀγανάκτησίν του,
- 65 καὶ ὅλ' οἱ ἄλλοι οἱ θεοὶ ἀκούσαν τὴν φωνὴν του.
«Ζεῦ πάτερ κ' οἱ μακάριοι ἄλλοι θεοὶ ποῦ ζῆτε
κ' ὑπάρχετε αἰώνιοι, ἐλάτε νὰ ἰδῆτε
ἔργα ἀξιογέλαστα ποῦ δὲν τὰ ὑποφέρει
κανεῖς, πὼς εἶμ' ἐγὼ κοντσὸς δὲν θέλει νὰ μὲ ξέρῃ
- 70 ἢ θυγατέρα τοῦ Διὸς, ἢ Ἀφροδίτη, μόνον
μὲ ἀτιμᾶζει πάντοτε καὶ ἀγαπᾷ μὲ πόνον
τὸν Ἄρην τὸν δλέθριον, διότι εἶν' ὤραιο
ἐκεῖνος καὶ τοὺς πόδας του ἔχει γεροὺς βεβαίως,
ἐγὼ δὲ εἶμ' ἀδύνατος· δὲν μ' ἔχει ἀδικήσει
- 75 ἄλλος, παρὰ οἱ δύο μου ποῦ μ' ἔχουσι γεννήσει
γονεῖς, ποῦ νὰ μὴν ἤθελον ποτέ των μ' ἀποκτήσει.
Ἴδετε πλὴν ἐκεῖ ὅπου κοιμῶντ' ἀγκαλιασμένοι,
πάνω εἰς τὸ κρεβάτι μου κ' οἱ δύο ἀνεβασμένοι
καὶ εἰς ἐμὲ ποῦ τοὺς θωρῶ μεγάλη λύπη μένει·
- 80 πλὴν δὲν πιστεύω ὅτι αὐτοὶ ὀλίγον καιρὸν οὕτω
θὰ κείτωνται καὶ ἂν πολὺν ἐπιθυμοῦσι τοῦτο.
Μετ' οὐ πολὺ νὰ κείτωνται κ' οἱ δύο δὲν θὰ θελήσουν·
ἀλλ' ἢ ἀπάτη κ' ὁ δεσμὸς ἐδῶ θὰ τοὺς κρατήσουν,
ἕως ποῦ ὅλα ὁ πατὴρ τὰ δῶρα μου πληρώσει
- 85 τὰ νυμφικὰ, ποῦ δι' αὐτὴν ἐγὼ τοῦ ἔχω δώσει
τὴν κόρην τὴν ἀδιάντροπην, ἥτις εἶναι ὤραιο
μὲν θυγατέρα του αὐτῆ, ἀλλ' ὄχι σώφρων νέα).
Ἐῖπεν αὐτὰ καὶ οἱ θεοὶ ἐμαζευτῆκαν ὅλοι
εἰς τὸ παλάτι τοῦ Διὸς μὲ τὸ χαλκοῦν κατώφλι.
- 90 Ὁ Ποσειδῶν ὅπου τὴν γῆν κρατεῖ εἰς τὴν ἀγκάλην
ἦλθε, καὶ ἦλθε μὲ αὐτὸν εἰς ἄλλος θεὸς πάλιν,
ὁ πολλὰ χρήσιμος Ἑρμῆς κ' ἐκεῖνος ποῦ τὰ βέλη
ἀπὸ μακρὰ ρίπτει θεὸς Ἀπόλλων, ἦλθ' ἐν τέλει.
Αἰ Θηλυκαὶ δὲ ἔμειναν θεαὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ,
- 95 διότι ἠσθάνοντ' ἐντροπὴν πολλὴν ἢ κάθε μία.
Ἐστάθησαν δὲ οἱ θεοὶ ὅλ' οἱ ἀγαθοδοταὶ
στὰ πρόθυρα καὶ ἄμετρον γέλοιοι τοὺς ἤπηρε τότε,
ποῦ τοῦ Ἡφαίστου τοῦ ξυπνοῦν τέχνας καὶ δέματά του
ἔβλεπαν κ' εἶδε κ' εἶπε τις αὐτὰ εἰς τὸν κοντὰ του.

- 100 «Τὰ κακὰ ἔργα εἰς καλὸν ποτὲ δὲν ἀποβαίνουν·
φθάν' ὁ ἀργὸς τὸν γλήγορον ἔστων δρόμον ὅταν βγαίνουν,
καθὼς καὶ τῶρ' ὁ Ἥφαιστος ἔπιδ' ἀργὸς βεβαίως,
τὸν Ἄρην ἔπιασε πού εἶν' παρὰ πολὺ δρομαῖος
ἀπὸ τούς ἄλλους τοὺς θεοὺς ἔχουν κατοικίας
- 105 τὸν Ὀλυμπον, κουτσὸς αὐτός, ἀλλὰ μὲ τεχνουργίας
τὸν ἔπιασε καὶ πρόστιμον τοῦ χρεωστῆ μοιχείας».
Τοιαῦτα λοιπὸν ἔλεγον ἐκεῖνοι μεταξὺ των·
ὁ δὲ υἱὸς ὁ τοῦ Διὸς, θεὸς Ἀπόλλων, ἦτον
ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὸν Ἑρμῆν, εἶπε καὶ τὸν ἠρώτα.
- 110 «Ἑρμεία, τοῦ Διὸς υἱέ, ἄγγελ' ἀγαθοδότα·
θὰ ἤθελες εἰς δέματα σκληρὰ σφιγμένος νά ἴσαι,
ἔστην Ἀφροδίτην τὴν χρυσοῦν κοντὰ πλὴν νά κοιμᾶσαι;»
Εἰς τοῦτον ἔπειτ' ὁ φονεὺς τοῦ Ἄργου ἀπεκρίθη
ὁ ὑπερέτης τῶν θεῶν, ἀφ' οὗ καὶ ἠρωτήθη.
- 115 «Θεὲ ὀποῦ τὰ βέλη σου ρίπτεις μακρὰν Ἀπόλλων,
εἶθε αὐτὸ νά ᾔγινετο, νά μ' ἐκρατοῦσαν ὄλον
τρὶς τόσ' ἀμέτρητοι δεσμοί, νά μοῦ σφιγγαν τὸ σῶμα
καὶ σεῖς νά βλέπετ' οἱ θεοὶ κι' ὄλ' αἱ θεαὶ ἀκόμα,
μὲ τὴν χρυσ' Ἀφροδίτην δὲ νά κείτονμονν ἔσθ' στρωῶμα».
- 120 Εἶπε καὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ γέλασαν ὄλοι·
οὐδ' ἐγελοῦσ' ὁ Ποσειδῶν, πλὴν πάντα παρεκάλει
τὸν Ἥφαιστον τὸν ἐνδοξον, τὸν Ἄρην ν' ἀπολύσῃ
καὶ λόγια τοῦ ἔπε πτερωτὰ ὅπως τὸν καταπέισῃ.
«Ἄψε αὐτόν· ἐνώπιον δ' ἐγὼ τῶν ἀθανάτων
- 125 θεῶν σ' ὑπόσχομ' ὅτι αὐτὸς τὸν λόγον του φυλάττων
θὰ σοῦ πληρώσῃ βέβαια ἀφ' οὗ τὸν ἀπολύσῃς
ὅσα νομίζεις εὐλογον διὰ νά τοῦ ζητήσῃς».
Εἰς τοῦτον ὁ τρισένδοξος ἔπιδ' δύναμιν μεγάλην
ἔχ' εἰς τὰς δύο χεῖρας του ἀπήντησε καὶ πάλιν·
- 130 «Ἦ Ποσειδῶν, ὀποῦ τὴν γῆν ὄλην σφικταγκαλιάζεις,
τοιαῦτα πράγματα ἐμὲ σοῦ λέγω μὴ προστάξῃς
δειλῶν ὁποιωνδήποτε κι' αὐταὶ αἱ ἐγγυήσεις
πού ἤθελον ἐγγυηθῆ εἶναι δειλαὶ ἐπίσης.
Ἐὰν ὁ Ἄρης ἤθελε νά μακρονθῆ, νά φύγῃ,
- 135 τὸ χρέος καὶ τὰ δεσμὰ διὰ νά ἀποφύγῃ,
ἐγὼ πλησίον τῶν θεῶν πῶς νά σὲ καταστήσω
ὑπεύθυνον καὶ παρὰ σοῦ τὸ χρέος ν' ἀπαιτήσω»;
Ὁ Ποσειδῶν δὲ ἔπιδ' τὴν γῆν μὲ δύναμιν μεγάλην
σεῖει, ἀποκρινόμενος εἰς τοῦτον εἶπε πάλιν·

- 140 «Ἡφαιστε, ἐὰν μακρονθῆ ὁ Ἄρης καὶ θά φύγη
τὸ χρέος του καὶ τὰ δεσμὰ διὰ τὰ ἀποφύγη,
τότε ἐγὼ ὁ ἴδιος αὐτὰ θά σοῦ πληρώσω,
χωρὶς τὰ θέλω βέβαια ἐσὲ τὰ ζημιώσω».
Εἰς τοῦτον ὁ τρισένδοξος ἑποὺ δύναμιν μεγάλην
- 145 ἔχ' εἰς τὰς δύο χεῖράς του ἀπήντησε καὶ πάλιν.
«Δὲν δύναμαι οὐτ' εὐλογον ποτὲ θά θεωρήσω
τὰ ἀρηθῶ τὸν λόγον σου κ' ἀμέσως θά τὸν λύσω».
Ἄφ' οὗ αὐτὰ ὠμίλησε λοιπὸν ἡ ἀφεντιά του,
ὁ Ἡφαιστος λύει εὐθὺς καὶ τὰ δεσμίματά του.
- 150 Κ' ἐκεῖνοι ἀφ' οὗ βρέθηκαν κ' οἱ δύο των λυμένοι,
ἔστω κ' ἂν ἦταν καὶ οἱ δυὸ κατὰ σφικτοδεμένοι,
εὐθὺς ἐπήδησαν κ' ὁ μὲν ἔστην Θοράκην μεταβαίνει,
ἡ Ἄφροδίτη π' ἀγαπᾷ τὸ γέλοιον δὲ πηγαίνει
ἔστην Κύπρον· εἰς τὴν Πάφον δὲ ὅπου καὶ ἱερὸν της
- 155 ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ λαμπρὸν θυσιαστήριόν της.
Αἱ χάριτες τὴν ἔλουσαν δ' ἐκεῖ καὶ τὴν ἐχρίσαν
μὲ ἔλαιον ἀθάνατον, ὅπως συνήθη ἦσαν
τὰ γίνονται εἰς τοὺς θεούς, τὴν ἐνδυσαν δ' ἐπίσης
μὲ ἐνδύματα λαμπρότατα, τὰ δῆς καὶ ν' ἀπορήσης.
- 160 Ὁ ψάλτης ὁ περίφημος τότε αὐτὰ εἶχε ψάλει
κ' εὐφραίνετο ὁ Ὀδυσσεὺς ποὺ ἤκουε κ' οἱ ἄλλοι.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

233

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΕΚΑΒΗ

ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ

Τὰ μαῦρα ἄντρα τῶν νεκρῶν τ' ἀπόμυφα ἀφήσας
τὰ μέγαρα τοῦ Πλούτωνος, ἐκεῖ ποὺ κατοικήσας
ὁ Ἄδης, ἐχωρίσθηκε θεῶν τῶν οὐρανίων
καὶ βασιλεύει σκοτεινῶν χωρῶν ὑποχθονίων
ἦλθον Πολύδωρος ἐγὼ, υἱὸς τῆς τοῦ Κισσέως
κόρης Ἐκάβης καὶ πατρὸς Περιάμου βασιλέως,
ὅστις τὴν πόλιν τῶν Φρυγῶν ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων

νὰ πέση ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἰδὼν τοῦ τῶν Ἑλλήνων
 φοβούμετος μὲ ἔπεμψε κρυφὰ ἐκτὸς τῆς Τροίας
 εἰς τὰς τοῦ Πολυμήστορος φίλου Θρακὸς οἰκίας,
 ὃς τὰς εὐφόρους κατοικεῖ τῆς Χερσονήσου γαίας
 καὶ διοικεῖ πολεμικὸν λαὸν διὰ ρομφαίας.
 Πολὺ δὲ πέμπει ὁ πατήρ μ' ἐμὲ ποσὸν χρυσίον
 κρυφά, ὥστε ἂν πέσωσι τὰ τείχη τοῦ Ἰλίου
 τῶν ἀναγκαίων ἐγὼ ζῶν μὴ στερηθῶ τοῦ βίου.
 Ἡμῆν δὲ ὁ νεώτατος ἐγὼ ἐκ τῶν υἱῶν του
 διὸ καὶ μ' ἐφυγάδευσεν ἀπ' τὸ βασιλείον του,
 ἀνίκανον ἵνα κρατῶ εἰς τὸν βραχίονά μου
 τὴν λόγχην καὶ τὰ ὄπλα μου τὰ ἀμυντήριά μου.
 Ἔως λοιπὸν ἐσώζοντο τῆς πόλεως τὰ τείχη,
 ὁ Ἔκτωρ δ' εἰς τὸν πόλεμον ὁ ἀδελφὸς ἠτύχει,
 παρὰ τῷ φίλῳ τοῦ πατρὸς ἠτύχουν, ἐσωζόμεν
 καὶ μὲ τροφὰς ὡς νεαρός τις κλάδος ἔτρεφόμεν.
 Ἄφ' οὗ δὲ μὲ τὸν Ἔκτορα ἢ Τροία ἠφανίσθη
 καὶ τοῦ πατρὸς τὸ μέγαρον κί' αὐτὸ κατεδαφίσθη,
 τὸν δὲ πατέρα μου αὐτὸν φονεῦ' ὁ μαιφόνος,
 εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Ἀχιλλέως γόνος,
 μὲ σφάζ' ὁ φίλος τοῦ πατρὸς πρὸς χάριν τῶν χρημάτων
 καὶ μ' ἔρριπεν εἰς θάλασσαν ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων.
 Κεῖμαι δ' εἰς τὸ παράλιον χωρὶς ταφὴν καὶ μνήμα,
 στρέφει, γυρίζει, σπρώχνει με τὸ φουσκωμένον κύμα
 καὶ δὲν μὲ ἔκλαυσε κανεὶς πλὴν ἤδη ὑπεράνω
 Ἐκάβης φίλης, τῆς μητρὸς, φερόμενος τυγχάνω,
 τὸ σῶμα μ' ἄφησ' ἔρημον καὶ τρεῖς ἤδη ἡμέρας
 μὲ ταύτην αἰωρούμενος πλανῶμαι εἰς αἰθέρας
 ὄσας καὶ ἢ ταλαίπωρος μήτηρ ἐμοῦ ἐξ ἴσου
 ἐκ Τροίας εἰς αὐτὴν τὴν γῆν φθάσα τῆς Χερσονήσου.
 Ἐκ ταύτης δὲ τῆς Θρακικῆς τῆς γῆς τὰς παραλίας
 στὰ πλοῖα των οἱ Ἕλληνες μένουσι μεθ' ἡσυχίας,
 διότ' εἰς τὴν πατρίδα των πλέοντες καὶ μὲ κώπην
 διηύθυνον τῶν πλοίων των τὴν θαλασσίαν τρίπιν.
 Ἐπὶ τοῦ τάφου του φανεῖς δὲ τῶν Ἑλλήνων, ὄλον
 ὁ τοῦ Πηλέως Ἀχιλλεὺς ἐμπόδισε τὸν στόλον.
 Ζητεῖ δ' ἐπὶ τοῦ τάφου του τιμὴν καὶ ἐπιμένει
 ἢ ἀδελφή μου νὰ σφαγῇ ἀμέσως Πολυξένη.
 Τὸ ζήτημὰ του θὰ γενῆ κ' ἀβράβευτος δὲν μένει
 παρὰ τῶν φίλων του. Λοιπὸν ὀθεῖ ἢ πεπρωμένη

τὴν ἀδελφὴν ἑστὸν θάνατον ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ,
 δύο δὲ τέκνων τῆς νεκροῦς συγχρόνως ὡς μητέρα
 τὸν ἰδικόν μου θὰ ἰδῆ καὶ τῆς δυστυχεστάτης
 νεάνιδος ποῦ θὰ σφαγῆ ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς.
 Διότι θὰ φανερωθῶ ἐπὶ τῆς παραλίας
 πρὸ τῶν ποδῶν ὁ δυστυχεῖς τῆς δούλης τῆς ἀθλίας
 ἵνα ταφῆς ἀξιωθῶ· τὴν δὲ εὐεργεσίαν
 αὐτῆν, ἢ μήτηρ νὰ μ' εὐρῆ νὰ κάμῃ τὴν κηδεῖαν,
 ἀπὸ τοὺς κάτω ἰσχυροὺς ἐζήτησα κ' ἐκεῖνοι
 τὴν δέησίν μου ἤκουσαν ἥτις καὶ θέλει γίνει.
 Πλὴν μακρονθῶ τῆς γηραιᾶς Ἐκάβης, ἥτις βαίνει
 πρὸς τὴν σκητὴν αὐτῆν ἐν ἣ ὁ Ἄγαμέμνων μένει
 τὸ ὄνειρον περὶ ἐμοῦ ὃ εἶδε φοβουμένη.
 Φεῦ! μήτηρ, μετ' ἀνάκτορα, μετ' οἴκους βασιλέων,
 εἶδες ἡμέραν δουλικήν· δυστυχεῖς τόσον πλέον,
 ὅσον ἠδύτχεις· ἄλλοτε φαίνεται δὲ Θεὸς τις
 μὲ τὰς παρούσας συμφορὰς κατέστρεψέ σε ὅστις
 ζυγίσας τὰς βασιλικὰς προτέρας σ' εὐτυχίας,
 σοῦ ἔδωκεν ἰσοβαρεῖς ἐκείνων δυστυχίας.

ΕΚΑΒΗ

ὦ δοῦλαι, ἔξω τῶν σκητῶν τὴν γραῖαν φέρετέ με·
 κρατήσατε τὴν χεῖρα μου καὶ ἀνορθώσατέ με,
 Τρωάδες, ἐπὶ τῶν ἄβρῶν στηρίξατε χειρῶν σας
 τὴν πρῶην μὲν βασίλισσαν, τώρα δ' ὁμόδουλόν σας.
 Ἐπὶ καμπύλου δὲ ἐγὼ ραβδίου ἀκουμβοῦσα
 καὶ πόδα βαρυνκίνητον εἰς τὰ ἐμπρὸς ὠθοῦσα,
 εἰς τ' ἄρθρα μου τὰ ἀσθενῆ ἰσχὴν θὰ προσπαθήσω
 νὰ δώσω καὶ σιγὰ σιγὰ μαζί σας νὰ βαδίσω.
 ὦ θεῖον φῶς τοῦ οὐρανοῦ, ὦ νύξ σκοτεινοτάτη·
 φασμάτων φόβος διατὶ τοὺς ὕπνους μου ταράττει
 κ' ἐγείρομαι διὰ νυκτός; ὦ γῆ σὺ σεβασμία,
 τῶν ἀφανῶν καὶ σκοτεινῶν ὄνειρων ἢ αἰτία.
 Μακρὰν ἐμοῦ τὸ τῆς νυκτός, ὃ εἶδον ὄνειρόν μου,
 τὸ διὰ τὸν σωζόμενον εἰς Θράκην φίλτατόν μου
 υἱὸν τὸν πολυδάκρυτον καὶ τὴν πεφιλημένην
 σύνδουλον θυγατέρα μου ἀθλίαν Πολυξένην.
 Διότι εἶδον φοβεράν, ναί, εἶδον ὀπτασίαν
 ἣν διδαχθεῖσα ἐννοῶ σκληρὰν καὶ ἀπαισίαν.

ὦ ὑποχθόνιοι θεοί, σώσατε τὸν υἱὸν μου,
 τὸ στήριγμα τῶν οἴκων μου, τὸ παραμύθιόν μου,
 ὅστις εἰς Θράκην τὴν ψυχρὰν ἀπήλαυσε ἀσύλου
 ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ πατρικοῦ του φίλου.
 Δεινὸν τι νέον θὰ συμβῆῃ ἢ θλιβερὰ καμμία
 θὰ ἔλθῃ εἰς τὰς θλιβερὰς ἡμᾶς θρηνολογία;
 Οὐδέποτε ἢ φρίττουσα ψυχὴ μου ἠδυνήθη
 νὰ ἀποφύγῃ τὰ κακὰ δι' ὅσα ἐφοβήθη.
 Ποῦ τὴν Κασσάνδραν νὰ ἰδῶ ἢ τὴν ψυχὴν τὴν θείαν
 Ἑλένου νὰ μοῦ κάμωσιν ἐξήγησιν τελείαν
 Τρωάδες, τῶν ὀνείρων μου, διότι εἶδον μίαν
 ἔλαφον ποικιλόχρωμον, ἣτις μὲ τόσην βίαν
 ἀπὸ τὰ γόνατα μ' αὐτὰ ἀσπλάγχχνως ἀπεσπάσθη
 καὶ μ' ὄνυχια αἱματηρὸν τοῦ λύκου ἐσπαράχθη.
 Καὶ τοῦτο εἶναι φόβος μου. Τὸ φάντασμ' Ἀχιλλέως
 ἔλθον ἐπὶ τοῦ τάφου του τιμὴν ἐζήτει τέως
 τινὰ Τρωάδα δυστυχή. Λοιπὸν θεοὶ τοῦ κόσμου
 μακρὰν αὐτὸ παρακαλῶ ἀπὸ τῆς θυγατρὸς μου.

ΧΟΡΟΣ

Ἐκάβη ἔδραμον πρὸς σὲ μετὰ σπουδῆς καὶ βίας,
 ἀφείσα τὰς δεσποτικὰς σκηρὰς εἰς τὰς ὁποίας
 ἐτάχθην δούλη κληρωτὴ, ἀφ' οὗ ἐδιωκόμην
 ἀπὸ τὴν πόλιν Ἴλιον, ὀπότεν ἐγενόμην
 αἰχμάλωτος τῶν Ἀχαιῶν δυνάμει τῶν δοράτων.
 Δὲν ἦλθον δ' ἀπὸ τῶν παθῶν καὶ τῶν δυστυχημάτων
 νὰ σ' ἐλαφρύνω, δέσποια, ἀλλ' ἔρχομαι βαρείας,
 ἄγγελος νέων θλίψεων, κομίζουσ' ἀγγελίας.
 Σύνοδος, λέγουν, ἔκρινε τῶν Ἀχαιῶν τελεία
 νὰ προσφερθῆ ἢ κόρη σου τῷ Ἀχιλλεΐ θυσία.
 Ἡξεύρεις δὲ ὅτι αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς ὀπότε
 ἐφάνη εἰς τὸν τάφον του μὲ ὄπλα χρυσᾶ, τότε
 τῶν Ἀχαιῶν ἐμπόδισε τὰ ποντοπόρα πλοῖα,
 ἐνῶ εἶχον τὰ ἄρμενα δεμένα μὲ σχοινία,
 φωνάζων ταῦτα· «Δαναοί, λοιπὸν ἀναχωρεῖτε
 καὶ ἄτιμον τὸν τάφον μου φεύγοντες παραιτεῖτε;»
 Σφοδρὰ θ' ἐπῆλθε ταραχὴ πολλῆς φιλονεικίας
 καὶ δύο εἶχεν ὁ στρατὸς Ἑλλήνων δοξασίας.
 Ἐζήτουν δ' οἱ μὲν σφάγιον τὴν κόρην σου νὰ δώσουν

εἰς τάφον τὸν Ἀχιλλεῖον, οἱ δὲ νὰ τὴν λυτρώσουν.
 Ὁ θέλων τὸ καλὸν σου δὲ ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων,
 τὴν Πολυξένην τῆς σφαγῆς νὰ σώσῃ ἐπιμέμων,
 διότι τὴν ἀπόλαυσιν πολὺ τιμᾶ τῆς κλίνης
 τῆς Βάκχης τῆς Κασσάνδρας σου τῆς μάντιδος ἐκεῖνης.
 Τοῦ δὲ Θησέως οἱ υἱοὶ τῶν Ἀθηνῶν οἱ κλώνοι
 διττῶς ἐλάλουν πλὴν κ' ὁ εἷς κ' ὁ ἄλλος ἐσυμφώνει
 εἰς μίαν γνώμην καὶ σκοπὸν ἵνα τιμήσουν τέως
 μ' αἷμα παρθένου νεαρᾶς τὸν τάφον τ' Ἀχιλλέως
 καὶ τῆς Κασσάνδρας ἢ στρωμνῇ δὲν ἔπροπε βεβαίως
 νὰ προκριθῇ τῆς θαυμαστῆς ἀνδρείας τ' Ἀχιλλέως.
 Τῶν λόγων ἦσαν ἴσαι δὲ αἱ ἔριδες ἀκόμῃ
 καὶ οὐτ' ἢ μία ἴσχυεν οὔτε ἢ ἄλλη γνώμη,
 ἕως οἷ πολύτροπος καὶ γλυκυλόγος ρήτωρ
 πὸν κολακεύει τὸν λαὸν υἱὸς τοῦ Λαερτίου
 κατέπεισε τὸ στράτευμα νὰ μὴ περιφρονήσουν
 χάριν σφαγίων δουλικῶν τὸν ἄριστον Ἑλλήνων.
 Μὴδὲ νεκρὸς τις νὰ σταθῇ ἐγγὺς τῆς Περσεφόνης
 νὰ εἴπῃ ὅτι ἔφυγον οἱ Ἕλληνες ἐκ Τροίας
 ἀχάριστοι γενόμενοι πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς των,
 ὅσοι λαμπρῶς ἀπέθανον ὑπὲρ Ἑλλήνων πάλιν.
 Θὰ ἔλθῃ δὲ μετὰ μικρὸν ὁ Ὀδυσσεύς, κυρία,
 ἵνα ὀρμήσῃ ἐκ τῆς σῆς χειρὸς καὶ τῶν μαστῶν σου
 νὰ ἀποσπᾷσῃ ἄσπλαγχνα τὴν τρυφερὴν σου κόρην.
 Πλὴν δράμε ἤδη εἰς ναοὺς, δράμ' εἰς βωμοὺς καὶ κάθου
 καὶ εἰς τοῦ Ἀγαμέμνονος τὰ γόνατα ἱκέτις,
 ἐπικαλοῦ δὲ βοηθὸς εἰς τὸ δυστύχημά σου
 καὶ τοὺς θεοὺς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς θεοὺς τοῦ Ἄδου.
 Καὶ ἢ αἱ παρακλήσεις σου αὐταὶ θὰ ἐμποδίσου
 νὰ στερηθῆς διὰ παντὸς τῆς δυστυχοῦς σου κόρης,
 ἢ τὴν παρθένον πρόκειται νὰ ἴδῃς ἔμπροσθέν σου
 κειμένην πρὸ τοῦ τάφου τῆς πνιγμένην εἰς τὸ αἷμα,
 ἀπὸ τὸ ὀλοπόρφυρον ποτάμι πὸν θὰ τρέχῃ
 ἀπὸ τὸν χρυσοστόλιστον ἄλλοτε τράχηλόν της.

ΕΚΑΒΗ

Φεῖ! εἰς ἐμὲ τὴν δυστυχῆ. Τί ἄρα νὰ φωνάξω;
 Ποίαν κραυγὴν, ποῖον κλαυθμὸν ἢ ὀδυρμὸν ἢ θρηῖνον;
 Δυστυχῆς ἐγώ! ἔνεκα τοῦ δυστυχοῦς μου γήρωσ

καὶ τῆς ἀνυποφόρου μου δουλείας. Οἴμοι! οἴμοι!
 Τίς θὰ μοῦ γίνῃ βοηθός; Τί τέκνον; Ποία πόλις;
 Χαμένος ὁ πρεσβύτης μου, τὰ τέκνα μου χαμένα.
 Ποίαν ὁδὸν νὰ πορευθῶ καὶ ποῦ νὰ δράμω τώρα,
 ποῦ τις Θεός, ἦρωσ τις νὰ γίνῃ βοηθός μου;
 Πόσον κακὰς μ' ἐφέρατε Τρωάδες ἀγγελίας,
 πόσον κακὰς, ἐχάθηκα. Δὲν θέλω νὰ ζῶ πλέον,
 μήτε τὸ φῶς νὰ θεωρῶ· ὦ δυστυχεῖς μου πόδες,
 φέρετε, ὀδηγήσετε ἐμὲ τὴν γραιῖαν ἤδη,
 εἰς ταύτην τὴν αὐλήν, ἐν ἣ ὑπάρχ' ἡ Πολυξένη.
 ὦ τέκνον μου, ὦ θύγατερ μητρὸς δυστυχισμένης!
 Ἐκβαῖνε, τέκνον, τῆς σκηνῆς, ὦ τέκνον, νὰ ἀκούσῃς
 τῆς τρισαθλίας σου μητρὸς διὰ νὰ μάθῃς ποίαν,
 ποίαν φωνὴν περὶ αὐτῆς ἀκούω τῆς ζωῆς σου.

ΠΟΛΥΞΕΝΗ

Ἄλοῖμονον, ὦ μήτηρ μου, ὦ μήτηρ, τί φωνάζεις;
 Ὅποιας νέας συμφορὰς κηρύττεῖς καὶ ὡς ὄρνι
 μὲ τρόμον μ' ἐξεπέταξες ἐκ τῆς οἰκίας ἕξω;

ΕΚΑΒΗ

Ἄλοῖμονον, ὦ τέκνον μου.

ΠΟΛΥΞΕΝΗ

Τί λέγεις πικροὺς λόγους
 νέων κακῶν προοίμια;

ΕΚΑΒΗ

Ἄχ διὰ τὴν ζωὴν σου

ΠΟΛΥΞΕΝΗ

Λέγε μου. λέγε φανερὰ ἐπὶ πολὺ μὴ κρύφῃς,
 φοβοῦμαι, τρέμω, μήτηρ μου, πρὸς τί ἀναστενάξεις;

ΕΚΑΒΗ

Τέκνον, ὦ τέκνον δυστυχοῦς μητρὸς.

ΠΟΛΥΞΕΝΗ

Τί λέγεις πάλιν;

ΕΚΑΒΗ

(ἀνάπαιστοι)

Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλεΐδ' Ἀχιλλεὺς ζητεῖ
στοῦ πατρὸς του τὸν τάφον ἐσὶ νὰ σφαγῆς
καὶ οἱ Ἕλληνες πάντες μ' αὐτὸν συμφωνοῦν.

ΠΟΛΥΞΕΝΗ

ὦ ἀλοῖμονον μῆτερ, πῶς λέγεις κακὰ
ἀπροσδόκητα, μῆτερ, εἰπέ μοι, εἰπέ.

ΕΚΑΒΗ

Νὰ σοὶ λέγω, ᾧ κόρη, εἰδήσεις κακὰς.
Μοὶ μνηνύουσι ὅτ' ἐκκλησία κοινὴ
τῶν Ἑλλήνων ἐψήφισε νὰ φονευθῆς.

ΠΟΛΥΞΕΝΗ

ὦ παθοῦσα τοσαύτας δεινὰς συμφορὰς
παναθλία μου μῆτερ, πολὺ δυστυχῆς.
Δυστυχῆς εἶναι πλέον ὁ βίος σ' αὐτός.
Φεῦ! Φεῦ! Ποίαν φθοράν, ποίαν βλάβην κακὴν
(ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ προσφερθῆ),
σοῦ ἐπέφερε πάλιν θεὸς τις ἐχθρός.
Ἡ ἀθλία σου κόρη ἐγὼ τοῦ λοιποῦ
εἰς τὸ ἄθλιον γῆρας σου τῆς δυστυχοῦς
δὲν θὰ εἶμαι παρήγορος καὶ βοηθός.
Ἐπειδὴ θὰ ἰδῆς ἢ ἀθλία ἐσὶ
τὴν ἀθλίαν σου μόσχον ἐμὲ ν' ἄρπαχθῶ
τῆς χειρὸς σ' αἰφνιδίως μὲ βίαν πολλήν
καὶ ἀφ' οὗ ὡς βουνότροφος σκύμνος σφαγῶ
μὲ κομμένον λαιμὸν παρευθὺς θὰ σταλῶ
εἰς τὸ σκότος τοῦ Ἄδ' ὑπὸ γῆν καὶ ἐκεῖ
ἢ ἀθλία θὰ κεῖμαι μετὰ τῶν νεκρῶν.
Καὶ σὲ μέν, δυστυχῆς μου μητέρα, θρηγῶ
μὲ ἀμέτρον κλαυθμὸν καὶ πικρὸν ὄδυρμόν,
τὴν δικήν μου ζωὴν δὲν τὴν κλαίω ποσῶς.
Ἐπειδὴ εἶναι βλάβη καὶ ὄβρις σκληρὰ
τοῦ θανάτου μ' αὐτοῦ δὲ ἢ σύμπτωσις νῦν
καλλιτέρα μοῦ εἶναι δυστήνου ζωῆς.

ΧΟΡΟΣ

(Ἴαμβοι τρίμετροι ἀκατάληκτοι)

Ὅμως πρὸς σέ μὲ σπεῦδον βῆμα ἔρχεται
ὁ Ὀδυσσεύς, Ἐκάβη, νέον τι νὰ πῆ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ

Ἡξεύρεις ἴσως, γύναι, πλὴν θὰ σέ εἰπῶ
τὴν γνώμην τοῦ στρατοῦ καὶ τί ἐπήφισαν.
Τὴν κόρην σ' ἀπεφάσισαν οἱ Ἕλληνες
᾿ς τὸν τάφον τ' Ἀχιλλέως νὰ τὴν σφάξωσι.
Ἐμὲ δὲ ὀδηγὸν τῆς κόρης ἔταξαν
καὶ πράκτης τοῦ σφαγίου τούτου κ' ἱερεὺς
ἐτάχθη οὗτος τ' Ἀχιλλέως ὁ υἱός.
Λοιπὸν μὴ θέλῃς μὲ τὴν βίαν ν' ἀρπαχθῆ
καὶ μὴ μ' ἀντισταθῆς μ' αὐτὰς τὰς χεῖρας σου.
Τὰ σὰ δεινὰ καὶ τὴν ἰσχὺν μου γίνωσκε,
εἰς συμφορὰς ἢ φρόνησις εἶναι σοφόν.

ΕΚΑΒΗ

Οὐαί! Νομίζω ἤλθε μέγας κίνδυνος
γεμάτος ἀπὸ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα.
Ἄχ! πῶς νὰ μὴ ποθάνω ἔταν ἔπρεπε,
νὰ μ' ἀφανίσ' ὁ Ζεὺς, νὰ μὴ ζῶ νὰ θωρῶ
ἢ δυστυχῆς κακ' ἄλλα μεγαλύτερα,
ἐὰν δὲ συγχωρεῖται οἱ δοῦλοι νὰ ῥωτοῦν
τοὺς ἐλευθέρους ᾿κεῖνα ποὺ δὲν βλάπτουσι,
ἐσὸ μὲν τώρα πρόπει ν' ἀποκρίνησαι,
ἡμεῖς δ' οἱ ἐρωτῶντες νὰ ἀκούσωμεν.

.

Τ Ε Λ Ο Σ

Σημείωσις Ι.Α.: Τὰ ὡς ἄνω τεμάχια, εὐρεθέντα τῆδε κάκεισε διεσπαρμένα, ἀντιγράφονται ὡδε εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν, ἵνα μὴ ἀπολεσθῶσιν ἄρδην, ἀτάκτως δέ, διότι οὔτε τὸ κείμενον ἔχομεν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΝ	22
Ο ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΣ	24
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΝ.....	33
ΝΙΣΥΡΙΚΑ	56
ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΑ	147
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ	180
ΣΧΟΛΙΚΑ	205
ΜΥΘΟΙ ΑΙΣΩΠΟΥ	224
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ	231
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ	249
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.....	250
ΔΙΑΛΟΓΟΙ: ΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΓΡΑΦΗΣ ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ	252
ΔΙΑΦΟΡΑ	268
ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ.....	298
Η ΠΥΤΙΑ ἢ Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΤΡΙΑΔΙΟΥ	314
ΕΙΣ ΕΙΚΟΝΑ ΟΜΗΡΟΥ	338
ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΜΗΡΟ	338
ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΡΙΠΙΔΗ	382